

דברי הכנסת

הישיבה המאתיים-וארבעים-ושמונה של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, י"ט באב התשנ"ד (27 ביולי 1994)

ירושלים, הכנסת, שעה 09:07

תוכן העניינים

הודעת הממשלה בנושא הטרגדיה ברואנדה והסיוע של ישראל לפליטים	
שאלות ותשובות	
תקציב ממשלתי לקירות דקורטיביים בתפן	
כללי סחר חדשים מטעם ממשלת ארצות-הברית	
הקמת מפעלים במצפה-רמון	
החרמת מוצרי AEG	
פטור ממס הכנסה למשקיעים	
זיוף מסמך במערכת בחירות	
מעצרים ובדיקות אצל חברי מושב נוב	
אמצעים נגד צפירות הזדהות	
התעללות בצעיר חרדי בתא מעצר	
מרכיבי מחיר הבנזין	
הנחות בארנונה לשכבות החלשות	
הנחות בארנונה לשכבות החלשות	
עולים לא-יהודים מחבר המדינות	
ביטול הנחה בארנונה למשפחת נכה	
קזינו באילת	
הקצאת קרקע לקבורה אזרחית	
טופס שינוי שם	
מעמד בני זוג ערבים תושבי השטחים	
הודעת הממשלה בנושא הטרגדיה ברואנדה והסיוע של ישראל לפליטים	
הצעת חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994	
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)	
הצעות לסדר-היום	
שביתת ראשי הרשויות הערביות	
הצעה לסדר-היום	
נורמת הציתותים לטלפון במדינת ישראל	
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
הצעה לסדר-היום	
שלום מלא תמורת נסיגה מלאה מרמת-הגולן	
הודעות יושב-ראש ועדת הכנסת	
תיקון טעות בחוק צער בעלי חיים (ניסויים בבעלי חיים), התשנ"ד-1994	
הצעה לסדר-היום	
פתיחת מערת-המכפלה לתפילות	
הצעה לסדר-היום	
הקטנת כוחות צה"ל ביש"ע	

הצעה לסדר-היום לקראת שלב ב' בהסכמי אוסלו דרושה הסכמה לאומית או הכרעה לאומית
הצעת חוק סיווג ובדיקת משדרי טלוויזיה, התשנ"ד–1994
(הצעת חבר הכנסת י' ביבי)

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (אי-רישום ראשון של תקבול), התשנ"ג–1993
(הצעת חברת הכנסת נ' בלומנטל)

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ד–1994
(הצעת חבר הכנסת י' ונונו)

הצעת חוק פנסיה ממלכתית, התשנ"ב–1992
(הצעת חבר הכנסת ד' מנע)

הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון – הגדרת שאירים), התשנ"ד–1994
(הצעת חברת הכנסת י' דיין)

הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון – איסור התעללות במהלך אימונים), התשנ"ד–1994
(הצעת חברת הכנסת א' סלמוביץ)

הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – תקופת צינון לרמטכ"ל וסגנו)
(הצעת חבר הכנסת ר' נחמן)

הצעת חוק שוויון הזדמנויות בעבודה (תיקון – פרופיל רפואי צבאי), התשנ"ד–1994
(הצעת חבר הכנסת י' לס)

הצעת חוק אימוץ ילדים (ביטול סעיף דת), התשנ"ד–1994
(הצעת חברת הכנסת ל' לבנת)

הצעת חוק אימוץ ילדים (תיקון – ביטול חובת הגיור), התשנ"ד–1994
(הצעת חברת הכנסת ע' מאור)

הצעה לסדר

הצעת חוק שירותי הדת היהודיים (תיקון), התשנ"ד–1994
(הצעת חבר הכנסת א"ח שאקי)

הצעת חוק חינוך חובה לילדים החולים במחלה ממושכת, התשנ"ד–1993
(הצעת חבר הכנסת ע' לנדאו)

הצעה לסדר-היום

מצבה של מערכת החינוך במגזר הערבי

הצעה לסדר-היום

החלטת בג"ץ בעניין צירוף יעוד לממשלה

הצעה לסדר

שאלות ותשובות

ביטול לימודי ספרות חז"ל

גשת ולת"ם מטעם סטודנטים לתארים מתקדמים

בית-החולים בנצרת

אשפוז נשים ביחידות לגמילה מסמים

התחייבות משרד הבריאות למימון התמחות רופאים עולים

הצעה לסדר-היום
מצוקתם הכספית של בתי-החולים בנצרת
הצעת חוק לתיקון פקודת בריאות הציבור (מזון) (סימון גלוטן), התשנ"ד-1994
(הצעת חבר הכנסת י' לס)
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעה לסדר-היום
התאבדות תלמידים והתנהגות הצוות המקצועי בבתי-הספר
הצעה לסדר-היום מוקדי מצוקה בבית-החולים "סורוקה", בנמל אילת, ב"עשות אשקלון" וב"רמת"א"
בבאר-שבע
הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 21), התשנ"ד-1994
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 22), התשנ"ד-1994
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון – הגדרת שאירים), התשנ"ד-1994
(הצעת חברת הכנסת י' דיין)
הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 15), התשנ"ד-1994
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
הצעת חוק רישוי עסקים (תיקון מס' 10), התשנ"ד-1994
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
הצעת חוק קליטת חיילים משוחררים (תיקון), התשנ"ד-1994
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעת חוק עידוד התעשייה (מסים) (תיקון מס' 12), התשנ"ד-1994
(קריאה ראשונה)
הצעת חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 39) (תיקון מס' 4), התשנ"ד-1994
(קריאה ראשונה)
הצעת חוק לתיקון פקודת המכס (מס' 13) (שינוי נוהל), התשנ"ד-1994
(קריאה ראשונה)
שאלות ותשובות
כישלון תרגיל אירוע חומרים מסוכנים
הקמת בניין חדש להנהלת חברת החשמל
איתור חייל נעדר
כתובות נאצה על קירות של מוסדות דתיים
חקירת הרב עוזי משולם
רצח אזרח ישראלי ברומניה
תנאי הכליאה בבתי-מעצר
פרסום ידיעה על התאבדות עציר

אי-שחרור אסיר נושא נוגדני איידס
אכיפת איסור צפירה בשטח עירוני
חדר המעצר בבית-משפט השלום בתל-אביב
ניקוי שמשות כלי רכב בצמתים
התעללות בנער בתא מעצר
התעללות בנער בתא מעצר
ביטול הנחות בתשלומי ארנונה
ביטול הנחות בתשלומי ארנונה
ביטול הנחות בתשלומי ארנונה
שוויון זכויות לבני המיעוטים
ביטול הנחות בתשלומי ארנונה
בית-כנסת בשכונת גבעת-טל
הצעה לביטול יום חיל השריון בתל-אביב
אפליית ילדים מאומצים מחוץ-לארץ
בחירות למועצה האזורית באר-טוביה
נוהלי ויתור על אזרחות
בחירות למועצה האזורית באר-טוביה
בקשות של עולים מתימן לקבלת דרכונים
רישום תאריכי הלידה של העולים מאתיופיה
הנפקת רשיונות ביקור בדרום-לבנון
זיוף אישורים על יהדותם של עולים מאתיופיה
הנחות בארנונה לנזקקים
מעמד יישוב קבע לבני שבט אזברגה
אבני מבנים ישנים הרוסים
תשלומים חריגים לבית-הספר
אי-העברת תקציבי משרד חינוך ליעדיהם
אגודה לטיפוח מורשת יהדות תימן
התעללות בני נוער בבעלי חיים
השפעת מחסור בנייר על הדפסת ספרי לימוד
שירותי מין על-ידי תלמידות תיכון
תחנת מגן-דוד-אדום קריות
החיידיק סטרפטוקוקוס A
אחוז חולי הסרטן בנס-ציונה
איכות מי השתייה בבני-ברק
רכיבים מסרטנים בנקניקיות
רישום לאום בתעודות לידה וברשיונות קבורה
תחנת מגן-דוד-אדום דימונה

ניתוק חולה ממכשיר המוניטור
דברי יושב-ראש הכנסת בסיום כנס הקיץ

הודעת הממשלה בנושא הטרגדיה ברואנדה והסיוע של ישראל לפליטים

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, בוקר טוב לכולכם, אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת היום.

אנחנו מתחילים בנושא שמעסיק את העולם כולו. הממשלה והכנסת החליטו לפתוח את ישיבת הכנסת בציון הטרגדיה המתרחשת היום ברואנדה. מדינתנו שלחה לשם סיוע הומני כדי לעזור ככל הניתן לפליטים הסובלים. אני מקווה שהדיון פה יהיה פורה וממצה ויתרום לתחושות הציבור כלפי הטרגדיה הנוראה המתרחשת שם.

אני מתכבד לפתוח בהודעת הממשלה בנושא הטרגדיה ברואנדה והסיוע של ישראל לפליטים ודיון ייערך לאחר מכן. את ההודעה בשם הממשלה ימסור השר שחל. בבקשה.

חנן פורת (מפד"ל):

סדר-היום מונח על השולחן?

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת חנן פורת, אתמול סיימנו ב-01:30, היו לא מעט בעיות, וחוקים שלא הצלחנו להעבירם אתמול נצטרך להעביר היום. לקראת השעה 10:00 צריכה להתקיים ישיבת נשיאות; עומדים להיות שינויים בסדר-היום בגלל העומס הרב שמוטל על הבית, ואתכם הסליחה. סדר-היום הונח אתמול על השולחן אבל הוא עדיין כפוף לשינויים.

חנן פורת (מפד"ל):

אחרי הנושא הזה נקבל את התיקון?

היו"ר ס' טריף:

כולנו נקבל הודעה על התיקון. לתשומת לבכם, החלטנו שמיד אחרי הדיון יידונו שתי הצעות חוק שעברו מאתמול ואנחנו צריכים להשלים אותן. אלה סעיפים ג' וד' – וזה בוודאי ייקח זמן – חוק יישום ההסכם בדבר רצועת-עזה ואזור יריחו, וחוק השקעות משותפות בנאמנות, שגם הוא נושא לדיון של שעה וחצי.

חנן פורת (מפד"ל):

הצעת חוק יישום ההסכם בדבר רצועת-עזה ואזור יריחו אמורה להופיע מייד אחרי הדיון?

היו"ר ס' טריף:

בדיוק כך.

בבקשה, אדוני שר המשטרה והאנרגיה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הבית הזה והאולם הזה ידעו דרמות רבות, הם ידעו הודעות היסטוריות, הם ידעו מפגשים בעלי חשיבות, הם ידעו דיונים סוערים וויכוחים נוקבים על דעות ועל אידיאולוגיות. הבוקר, ביום האחרון לפני חופשת הקיץ שלה, פותחת הכנסת את ישיבתה בנושא המאחד את כולנו בלי יוצא מן הכלל כבני-אדם, כיהודים, כישראלים.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני שבועות מספר קראתי במדור ספורט באחד העיתונים היומיים שלנו, אי-שם במרומי הפינה השמאלית של העמוד האחרון, כי כוחות המורדים ברואנדה הגיעו למחנה האימונים של נבחרת רואנדה, ובעזרת סכיני מצ'טה, אותם סכינים המשמשים לחיתוך עצי בנות, ערפו לעיני הנבחרת את ראשו של מאמנם והחלו בועטים ומשחקים בו. אחר-כך החלו במסע הטרור האכזרי וכרתו רגל אחת לכל אחד משחקני הנבחרת הרואנדית. משחק האימון ההוא היה משחק הכדורגל האחרון שידעו.

בששת השבועות שבהם הוקרנו משחקי ה"מונדיאל", ובתי-הקפה בכל המערב המו אוהדים וצופים משולהבים, בשעה שכל העולם היה מרותק לשידורים הישירים, דידתה נבחרת ערופי הרגליים וניסתה לעמוד על רגליה, לקבץ את שאריות בשרה ולהזדקף. הנבחרת הרואנדית לא תשחק עוד, היא לא תילחם על אליפויות והישגים, היא לא תמכור מנויים ותמלא יציעים; המשחק היחיד שבו תילחם עד שארית כוחותיה יהיה המאבק על המים, על פיסת הלחם, על איתור הקרובים, על החיים.

בכל דקה מת לו פליט בגבולות. 2.7 מיליוני איש נמלטו מסכיני המצ'טה הקוטעים חיים ללא הבחנה בידי המורדים.

התמונות המגיעות מן התופת אינן ניתנות לעיכול. נערה המכסה את אהובה וסופרת את נשימותיו האחרונות כשאינו בו עוד כוח לחבקה או לנשקה בפעם האחרונה; ילד הרץ בתוככי ערימת גוויות תפוחות וקורא להוריו, אינו מבין מדוע הוריו אינם עונים ואינו יודע כי בכל תלאות החיים שעוד מצפות לו, יד אם ואב לא ידע.

הגוססים תפוחי הבטן נערמים בשדות בחום הנורא ועיניהם פקוחות לרווחה, מביטות אל על ומבקשות חסד אחרון בטרם יהפכו טרף לזבובים.

הקוד המפעיל את מצפוננו של העולם הזה עדיין לא פוענח. האם יהיו אלה 50,000 נשים שנאנסו בסרייבו שיעוררו אותן? האם יהיו אלה שישה מיליוני יהודים שנשרפו? או שמא אלפי פליטים גוססים בגבול זאיר? אם יש מצפון עולמי – איפה הוא? מדוע הוא ניעור רק לאחר שנערמים הרים של גוויות?

לנו מותר לשאול, אנו חייבים לשאול. השאלה הזאת שלנו מופנית לעולם כולו שלעתים מתיימר להטיף לנו אבל איננו בודק את עצמו לנוכח תופעה שלכולנו קשה להביט בה מעל מסך הטלוויזיה. צאו וראו מה קורה לאלה העוברים אותה על בשרם.

ראינו את אחינו נלחמים על תפוח-אדמה אחד, ראינו אותם מתחשמלים ונורים על גדרות בדרך אל החופש, ראינו אותם נערמים בבורות ענק מבלי שאיש יוכל לזכור אותם, לשים זר על קברם, ראינו אותם מורעבים ונחנקים למוות.

אני, כמו רבים, אינני מסוגל עד היום להאמין כי דבר כזה יכול היה לקרות כאשר עולם מלא מנהיגים, אנשים, ממשלות, עמד מנגד ולא עשה דבר.

אבל אנחנו, מדינת ישראל היהודית, מדינת ישראל על כל אזרחיה, נושיט יד לרעבים, למוכים, למושפלים ולגוססים על הגדרות. זו דרכנו וזו חובתנו המוסרית.

ממשלת ישראל החליטה לשגר משלחת סיוע לרואנדה, ולפתוח במבצע "ניצני תקווה" לסיוע רפואי לפליטים. ראש הממשלה הטיל על השר יוסי שריד לעמוד בראש המשלחת, כשלצדו ד"ר מיכאל ויינר, קצין רפואה ראשי, ואלוף משנה ד"ר אריה אלדד. אלו יצאו בראש רכבת אווירית של מטוסי "הרקולס" – 89 חובשים, אחיות ואנשי סיוע ומינהלה, וכן ציוד רב – הסיוע המסיבי ביותר שהגישה מדינה כלשהי באזור עד לרגע הזה.

הכוח הישראלי פרס בתוך 18 שעות בית-חולים שדה, שיטפל בכ-150 איש בו-זמנית, וכן יחידת טיפול נמרץ ומעבדה ניידת. הכוחות המצילים כולם, ובכללם ארגון "רופאים ללא גבולות" ויוניצ"ף, משבחים את המשלחת הישראלית ומתפעלים מתפקודה. אני מבקש להודות ולשבח בשמה של ממשלת ישראל את צה"ל ואת כל הגורמים המעורבים במבצע, על תפקודם המעולה, ייצוגם למופת את ארצם ואת מדינתם.

רבתי חברי הכנסת, אתמול שוחחתי עם השר יוסי שריד, איש שמצפוננו דגלו. וכמי שמכירו זמן רב, ומכיר את כושר הניסוח וההתבטאות המופלאים שלו, נדהמתי לשמוע כי את זוועות רואנדה אין הוא יכול לתאר. הוא אמר לי כמה פעמים: אין לי מלים. אין לי מלים. על השאלות ששאלתי, אם זה נכון כי 2,000 מתים מדי ערב, חזר ואמר אותו משפט: אין לי מלים. המעט שסיפר עורר צמרמורת שלא תישכח.

החלטנו – אמר שריד – להתחיל ולטפל בילדים. שאלתי: אילו גילים? דיבר על יתומים מגיל אפס עד עשר, כדי שהם יזכו בחיים. רק את חלקם, סיפר, הצלחנו להציל.

השר שריד נפגש עם ראש ממשלת זאיר, סקר את פעילות המשלחת, והודיע לו כי ראש הממשלה מר יצחק רבין הביע נכונות להמשיך את הסיוע ולתגברו.

דבר אחד אני יכול לומר. מתמיהה הדבר, מעורר שאלות, שהמשלחת הישראלית היא המשלחת היחידה שנמצאת בהיקף הזה במקום. יש גופים מתנדבים המסייעים, אבל עד כה לא הגיעו למקום משלחות של מדינות עשירות וגדולות מאתנו.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מאז החלטת הממשלה על מבצע "ניצני תקווה" הגיעו עשרות פניות של גופים ואזרחים ישראלים המבקשים לסייע ואף לאמץ פליטים רואנדים. המבצע תוכנן בתחילה לשבועיים, כשבמהלכו תשוגר רכבת אווירית מדי ארבעה ימים, אולם נראה כי המבצע ימשך מעבר לכך.

ה"הרקולסים" של חיל האוויר הישראלי כבר ראו את אפריקה פעמים רבות. הם הביאו את בשורת החופש לנמל התעופה של אנטבה, הם הביאו את בשורת העלייה והתקומה בהטסת יהודי אתיופיה לישראל, והם יביאו בשורת חיים לרואנדה בדרך הצנועה שבה אנחנו מביעים את התייחסותנו לחיי אדם – כל אדם, בלי יוצא מן הכלל. זו דרכו של העם הזה, וזה ייחודו.

רבתי חברי הכנסת, אני חושב שזה לכבודה של הכנסת שהיא מייחדת דיון מיוחד לנושא הזה. לי נדמה שאין אקורד חשוב יותר ומעניין יותר ואנושי מאשר הדיון הזה שאנחנו מסיימים בו את מושב הכנסת, ובאים להביע גם דעה, גם עמדה, גם את התייחסותנו לבעיות האנושיות בעולם כולו.

אני מציע לכנסת לקיים דיון בנושא.

היו"ר ס' טריף:

תודה לשר שחל על דבריו הנרגשים והמרגשים.

תרשו לי, לפני פתיחת הדיון החשוב הזה, לברך בשם הבית אזרח דרוזי תושב ירדן מזרקא שנמצא כאן אתנו, מר כמיל חסן. זה אולי סימן ראשון מסימני השלום שנמצא בפתח. אני מברך אותו בכנסת ישראל וגם את האזרחים הנכבדים האחרים.

אני מתכבד עכשיו לפתוח את הדיון. ראשית אני מזמין את חבר הכנסת אסעד אסעד. אחריו – חברת הכנסת דליה איציק.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, טרגדיה מעבר לכל דמיון אנושי, כך אמרו בסוף השבוע רופאים מיואשים ליד העיר גומה בגבול זאיר-רואנדה.

מניין המוות הנוכחי הוא בין 1,000 ל-1,500 קורבנות ביום. והמספר הולך וגדל משעה לשעה. בכל עבר ובכל פינה מוטלות גופות. כ-2 מיליוני פליטים מרואנדה, שכתוצאה מהמלחמה בין שני השבטים שם נמלטו אל הגבול עם זאיר, הפכו את האזור למחנה הפליטים הגדול בהיסטוריה האנושית.

במחנות אלו שוררים רעב וצמא ומשתוללות מגפות שמתפשטות בקרב האוכלוסייה החלשה כאש בשדות קוצים. מחלות כמו כולירה, קדחת, חצבת ומחלות זיהומיות אחרות משתוללות בקרב הפליטים באזור הזה.

מחנה הפליטים, אדוני השר, הפך לשדה קטל, והקורבנות נערמים שם שעה שעה ודקה דקה. כל דקה מת שם אדם.

רחבעם זאבי (מולדת):

שני אנשים מדי דקה.

אסעד אסעד (הליכוד):

שניים בדקה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שואת אפריקה, כך כינו זאת בעיתונות. נדרשו שבועות ארוכים, ואולי חיכו לסיום משחקי ה"מונדיאל" שריתקו את אזרחי העולם שעקבו בהתלהבות עצומה אחרי משחקי הכדורגל, ונדרשו שבועות של שידורי טלוויזיה ישירים משדות הקטל של רואנדה, שידורים שהביאו לכל בית ברחבי העולם, ובעיקר העולם המערבי, כדי להמחיש את עוצמת הזוועה. שידורי הטלוויזיה הביאו את תמונות המוות ההמוני, כדי שהמצפון העולמי יתעורר אולי, וכדי שהסיוע יתחיל לבוא. אני שמח, אדוני השר, שאנחנו, מדינת ישראל, הננו החלוצים בעניין הזה.

נושא השואה ברואנדה היה חייב לעלות בכנסת של מדינת ישראל, הכנסת של העם היהודי, שעבר פגורמים ואסונות ואת השואה הגדולה ביותר בתולדות האנושות. הוא אינו יכול לפטור את עצמו אלא עליו לעשות כל שביכולתו כדי לסייע לאנשים חלשים ואומללים אלה.

חברי הכנסת, שמונה מטוסי "הרקולס" של צה"ל על תכולתם, עם צוותים רפואיים, בית-חולים שדה ותרופות כבר הגיעו ונחתו בזאיר על גבול רואנדה, והביאו כבוד למדינת ישראל ולכלל אזרחיה, היהודים ולא-יהודים. אנחנו רשאים להיות גאים במעשה הזה.

כולנו יודעים, אדוני היושב-ראש, אף נכון שזו רק טיפה בים לנוכח צורכיהם של מאות אלפי הפליטים הגוועים שם ברעב ובצמא ומתים ממחלות ומהעדר טיפול ותנאים נאותים. אך גם אם שליחינו לשם יצילו מאה נפשות, עשר נפשות או נפש אחת, הרי הצלנו עולם ומלואו.

אומנם אין דומה שואה זו לשואת יהודי אירופה, אך המראות והתמונות דומים. ואולי, אולי יש דמיון גם בעובדה, שבמשך זמן לא קצר נמנע העולם מלהתערב במה שקרה ברואנדה במלחמה בין שני השבטים שהחלו טובחים זה את זה. שכן אילו התערור העולם המערבי אז וגם היום בעוד מועד, ובראשו המעצמה מספר אחת ארצות-הברית וכן אירופה המערבית ומדינות חזקות ומבוססות אחרות, אולי אפשר היה למנוע את המחזות הנוראים הללו שאנו רואים על מרקע הטלוויזיה שעה-שעה ויום-יום.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, גם אני כשאר אזרחי מדינת ישראל ראיתי בטלוויזיה את התמונות הקשות. ולנוכח מראות אלו, ובעיקר אלו שרואים בהן את הילדים השלדים שוכבים מתים ליד אמותיהם שגם הן גוועו מרעב ומצמא, חשתי בוושה נוראה, תסכול ותחושת אין-אונים.

תחושה קשה זו הוקלה במעט, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כשראיתי את חיילי צה"ל מתארגנים ומארגנים את הסיוע, ולאחר ששמעתי את הנכונות והמוטיבציה של הרופאים, החובשים, הטייסים – כולם מתנדבים, שכולם יצאו להושיט עזרה לפליטים האומללים הללו. ועל כך אני מברך את ממשלת ישראל, על החלטתה זו.

החלטות הממשלה במקרה זה הן החלטות העם כולו, וגם השליחות שנטל על עצמו השר שריד היא בשם כל אזרחי מדינת ישראל, ללא הבדל של גוון פוליטי, דתי או שוני אחר.

השר שריד, שאמר כי הוא יוצא כשוליה של רופא כדי לסייע, ביטא את נכונות כולנו כבני אדם להושיט יד כדי לסייע לאנשים במצוקתם.

חברי הכנסת, זו אחת משעותיה היפות של מדינת ישראל, ובכך אנו רשאים להיות גאים. מדינת ישראל צריכה להיות בין המובילות את מסע הסיוע, וכך שמעתי עכשיו מפי השר שחל, כי היקף הסיוע שמדינת ישראל נטלה על עצמה, וכבר מבצעת זאת בשטח, הוא גדול בהרבה מזה של יתר מדינות העולם; ועל כך כולנו גאים, אדוני השר.

אני מברך שוב את ממשלת ישראל על החלטתה לשגר את הסיוע לפליטים האומללים, ואני מברך את הכנסת שהחליטה להקדיש את הזמן לנושא הזה היום. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת אסעד אסעד. אני מזמין את חברת הכנסת דליה איציק. מייד אחריה – חברת הכנסת נעמי חזן.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה, אתמול, לראשונה מאז החלה השואה, ממש שואה, ברואנדה, הגיעו משם חדשות אחרות טובות יחסית, אם אפשר להשתמש בביטוי כזה במצב כזה.

הטרגדיה בגומה עדיין לא חלפה, אבל פליטים חוזרים מזאיר לרואנדה, אל ארץ חרבה. והאו"ם מעודד אותם לחזור לארץ שלהם, כשברור לגמרי שכאשר הם חוזרים לשם יש רק מוצא אחד והוא מוות.

אני מוכרחה לומר לך, אדוני השר, אני לא מתפעלת כל כך ממה שעשינו. אני לא מאמינה בביטויים על רוחו של האדם. כל יום אני מקבלת אישור מחדש לכך שבעולם המטורף הזה, שבחוקי הג'ונגל הנוראים האלה, אם מדינת ישראל לא תהיה חזקה – שום דבר, אף אחד לא יעיל לה. ולכן אני לא מתפעלת כל כך ממה שעשינו. התחושה שלי, כשאנחנו משווים – ביחס למה שעשה העולם; העולם, תסלח לי, תמיד היה מחורבן בנושאים האלה. אנחנו עשינו מעט מדי ומאוחר מדי.

גם לאחר הדיון הזה – אנחנו נצא מכאן וכולנו נסמן V על-יד המצפון ונגיד: כנסת ישראל, יפה מאוד, קיימה דיון של שעתיים על רואנדה. אני לא יודעת אם בזה הצלנו ילד אחד. אבל אם מלשכת היושב-ראש, שיזם את הדיון הזה, והוא חשוב, יהיו גם מעשים – עשינו משהו. אם לא, סימנו V על-יד המצפון של כולנו, מירקנו אותו קצת, ואפשר ללכת הביתה.

השואה הזאת היא שואה נוראה; התמונות האלה הן תמונות מזוויעות. אני פשוט מתביישת כבן-אדם שחי בעולם המטורף הזה שלא למד שום דבר. הסמאות הנוראיות האלה, שגדלנו עליהן, בעצם נשארות ריקות מתוכן.

אדוני השר, התחושה שלי היא, שהתמונות האלה הן כתב אשמה נגד האנושות כולה. אבל כשאתה מדבר על ביטויים מהסוג שאני מדברת עליהם: "העולם אשם", "העולם הזה" – מי זה העולם? העולם זה אני, אתה והוא, המדינה שלי והמדינה שלו. דווקא מדינת ישראל היתה צריכה בעניין הזה להקים פה חמ"ל, מטה חירום, ולהציע רעיונות מספר, ליזום דיון בתוך האו"ם וליזום דיון פה לראשונה ולא לאחרונה, והיא עושה את זה די מאוחר.

לא מעניינת אותי התשובה שעשינו את זה יחסית טוב. כל דבר שאנחנו עושים אנחנו עושים בדרך כלל יותר טוב מאחרים. אבל זה לא מספיק.

אנחנו מנסים לייסר את מצפוננו של העולם הזה 50 שנה. אין לו מצפון, לכן לא נצליח לייסר אותו לעולם. יש בעולם הזה הרבה רשע, הרבה אטימות, הרבה אוזלת יד, והרבה הפניית עורף גם לנוכח הטבח שהיה בעם היהודי, ושום דבר לא קרה מאז. שום דבר לא למד העולם ולא ילמד. אני מזדה, ההרגשה הזאת היא הרגשה נוראה.

אתמול בערב יצא לי לדבר קצת עם ילדי על התמונות המזוועות האלה. אני רוצה לומר לך, זאת היתה הפעם הראשונה שישבתי עם הילדה הקטנה שלי, ילדה בת תשע, ופשוט לא ידעתי מה להגיד לה. המלים נעתקו מפי. נסיתי למנוע, שלא תראה חלק מהתמונות. וחשבתי לעצמי, שאולי בעצם אני גורמת לה עוול, או גורמת עוול לילדים ברואנדה כשאני מונעת ממנה את התמונות האלה. תתייטר גם היא אולי, אולי גם היא תראה את מה שהעולם היה צריך להפנים מזמן, את הערכים שהוא דוחה פעם אחר פעם.

אני רוצה לבקש ממך משהו, אדוני השר. אין לי הרגשה שיש לנו היום עניין לדבר עוד על הזוועה. התמונות מדברות בעד עצמן וכל מלה מיותרת. אני ממש מבקש ממך בקשה אישית. אל תסתפק בדין הזה ואל תסתפק בשליחת המטוסים. יש הרבה רעיונות שמדינת ישראל יכולה ליזום. על חלק מהם רמזתי כאן, על חלק מהם אתה יודע טוב ממני. קח את הנושא לידיים. השר יוסי שריד שם, זה יפה מאוד, זה טוב, זה מעט. פה אפשר גם לעשות דברים נוספים, ואתה יודע מה הם, ואני חושבת שחייבים לעשות אותם דווקא מפני שאנחנו עברנו על בשרנו אותה שואה ואותה זוועה שעוברים עכשיו ברואנדה.

הי"ר ס' טריף:

תודה לחברת הכנסת דליה איציק. חברת הכנסת נעמי חזן בבקשה. אחריה – חבר הכנסת חנן פורת.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ברואנדה אנחנו רואים שיירה של אנשים שהולכים מן המוות אל המוות, מהרג בטוח בביתם למוות בטוח במקום הימלטם. אין דבר יותר קשה לנו, לעם ישראל, למדינת ישראל, מאשר לחזות במחזה האיום הזה.

אני חושבת שכל מלה נוספת של תיאור הזוועה הזאת, השואה הזאת, היא מלה מיותרת, ולכן הייתי רוצה לייחד את דברי לכמה שאלות שעולות במקרה הזה של רואנדה, ולא רק במקרה הזה של רואנדה.

אדוני שר המשטרה, עסקתי 25 שנה באקדמיה בנושאים שקשורים לעולם השלישי באופן כללי ולאפריקה בפרט. אני מכירה היטב את ההיסטוריה של רואנדה, של בורונדי, של זאיר, של ניגריה, של מוזמביק ושל דרום-אפריקה, ואני מתריעה שנים רבות – מפני שהאתגר האנושי של סוף המאה העשרים הוא האתגר של פיתוח אפריקה. כיום עולות שאלות מספר, ואני רוצה לשאול אותן משום שאני רוצה שנזכור אנחנו, מדינת ישראל, נבחרה ואזרחיה, את השאלות האלה, שלא נשכח אותן, ושניתן מענה על השאלות הללו.

השאלה הראשונה: האם ניתן היה למנוע את השואה, היום, של בני רואנדה? תשובתי היא חד-משמעית: כן, ניתן היה למנוע את השואה הזאת, ואנחנו לא עשינו מספיק, בזמן, למנוע אותה.

מהם מקורות הבעיה של רואנדה היום? הכול התחיל במתח חברתי ובמצוקה כלכלית שאנחנו רואים אותה ברואנדה כמה שנים, והצירוף הזה של מתח חברתי ומצוקה כלכלית מביא לידי כך שיש מתחים פוליטיים עד כדי פרוץ מלחמת אזרחים.

לפני ארבעה חודשים נהרגו נשיא רואנדה ונשיא בורונדי מפצצה שהונחה במטוס על-ידי מורדים פוליטיים. הסתכלנו על האירוע הפוליטי, כביכול הזניח הזה, ושתקנו. לא הבנו שזה עלול להביא למלחמת אזרחים ממש.

אדוני שר המשטרה, לפני חודש וחצי עלו על בימת הכנסת כמה חברי כנסת ואני בתוכם, ואמרנו: חצי מיליון איש נהרגו במלחמת אזרחים ברואנדה בינתיים, ומה אנחנו עושים? הרי למלחמה הזאת היה פתרון פוליטי. לא נכנסנו לנושא, לא בדקנו את העניין, לא גייסנו מדינות אחרות לסיוע חירום פוליטי לרואנדה, ובסופו של עניין הבירה נכבשה והרוצחים הפכו נרצחים. גם את זה ראינו כבר לפני חודש, ובשבועות האחרונים התחלנו לראות את הנהירה, והמתנו עם כולם, אנחנו, שבועיים-שלושה שבועות קריטיים, ורק עכשיו, מאוחר מדי, שלחנו את הסיוע.

השאלה הראשונה: האם ניתן למנוע דברים מן הסוג הזה? – כן. יש להם, לדאבוננו הרב, בראש ובראשונה פתרונות פוליטיים.

השאלה השנייה: מה צריך לעשות עכשיו? אני מברכת, כמו כולם, על סיוע החירום שנתנו, אבל אני רוצה להגיד לך, אדוני שר המשטרה, שסיוע רפואי איננו מספיק. אנחנו המומחים הגדולים ביותר בעולם בנושא מים והתפלת מים, ומה שגורם לכולירה ולחצבת הוא תנאים סניטריים תת-אנושיים. אם אנחנו לא מתמידים אחרי ששאר העולם עוזב את הפליטים ברואנדה וממשיכים לתת סיוע, לא רק רפואי אבל גם אזרחי, אז אנחנו הפקרנו את המורשת שלנו ואת הירושה שלנו.

מה לעשות עכשיו? – בראש-ובראשונה התמדה, התמדה, והתמדה.

השאלה השלישית, האחרונה, והחשובה ביותר: האתגר שלנו, של מדינת ישראל החדשה, הוא לדאוג לכך שאנחנו נהיה בראש העולם הנאור שדואג לכך שדברים מהסוג הזה לא יישנו. אנחנו חייבים לגבש מדיניות חוץ, לראות מראש שיש סכנה, לעשות הכול כדי למנוע אותה, ולהיות כפי שאנחנו יודעים להיות, המצפון של העולם כולו. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת חנן פורת, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת רפאל איתן.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר המשטרה, רואנדה, שם נעלם על מפת העולם, ארץ כביכול שכוחת-אל, חרבה, מוכת רעב ומגפה, ולפתע נחשפים לפניך תמונות זוועה. ערימה של

גוויות מאופק עד אופק, ילד שמבקש למוץ משדי אמו שכבר נפחה את נשמתה, אותן תמונות מזעזעות שעליהן אתה, אדוני שר המשטרה, הרחבת את הדיבור, ובצדק.

התמונות אכן מזכירות את השואה, את השואה שעברה על העם היהודי, אף-על-פי שהייתי מציע לכולנו שלא לעשות את האנלוגיה הזאת עד תום. שם, בשואה, היתה מכונת השמדה מתוכננת של העם הגרמני הנאצי, וכאן בעיקרו, בצד מלחמה עקובה מדם, שבה כולם אשמים, יש לפנינו גם תופעת טבע, מחלות נוראות שכבר פקדו את העולם, אותה מגפה שחורה בשעתה, אותה מגפת כולירה בנאפולי לפני קרוב ל-100 שנים, העולם כבר הכיר את זה.

ובכל זאת יש תחושת בושה גדולה, שבה היטיבה לבטא את הדברים חברת הכנסת דליה איציק. זו אותה תחושת בושה של חוסר אונים שאיננו מוצדק, ואולי הייתי מגדיר את זה היטב באותה הגדרה יהודית, הרגשה של מעין: לא תעמוד על דם רעך. נכון, רע רחוק, רע באשר הוא אדם, ובכל זאת אם בני אדם בעולם יצורי אנוש הם וצלם אלוהים להם, הרי זאת תחושת הבושה.

נזכרתי באותם פסוקים ב"משלי" ובפירושו של האבן-עזרא עליו, שמבטא היטב את התחושה הזאת. הכתוב אומר כך, והרמב"ם מביא אותו באותו הקשר של לא תעמוד על דם רעך: "התרפית ביום צרה צר כחכה. הצל לקחים למות ומטים להרג אם תחשוך. כי תאמר הן לא ידענו זה, הלא תכן לבות הוא יבין ונצר נפשך הוא ידע והשיב לאדם כפעלו". על הפסוקים האלה מפרש האבן-עזרא ואומר: אם התרפית ביום צרה הבאה על חבריך ולא הצלתם, כי אז צר כוחר בעת צרתך. אם תחשוך מן הלקוחים למוות את עזרתך ותאמר: הן לא היינו יודעים עת נלקחו למוות, הלא תוכן לבות לעשות רצונך ונוצר נפשך ממוות הוא יבין וידע שלא אבית להצילם, וישיב לאדם כמוך כפעלו, שתהיה בצרה כמוהו ולא תמצא מציל.

הדברים האלה נאמרים לא כלפינו בלבד אלא כלפי העולם כולו. אנחנו יודעים את מיעוט כוחנו.

אני אינני בא לזלזל באותה עזרה שהגשנו – מטוסי ה"הרקולס" ו-89 חברים ובראשם השר יוסי שריד, שיצאו במסירות. אני מברך על כך. אבל כולנו יודעים שבסמלים לא סגי.

כאן אני רוצה להצטרף לדבריה של חברת הכנסת נעמי חזן, שבאמת ביטאה את אשר אני מרגיש. הלא דברים אלה אינם איזה מין תופעת טבע שלא היינו יכולים להעלות אותה על דעתנו. כל האותות מבשרי המצוקה, כל הסימנים הראו לאן הדברים הולכים. היום זה ברואנדה, מחר זה באוגנדה ומחרתיים זה בארץ נוספת באפריקה או במזרח הרחוק.

רון נחמן (הליכוד):

או במזרח התיכון.

היו"ר ס' טריף:

לא עלינו.

חנן פורת (מפד"ל):

במזרח התיכון בדרך כלל הסוגיות הן אחרות.

אני רוצה לומר, העולם פועל כאיזה מכבי-אש מליגה ד', שברגע האחרון מחפש איפה למצוא את המים כדי להתיז ולהציל משהו, אם בכלל. גם מכבי-אש מכינים, ומערכות שלמות נועדו כדי להבטיח דברים מראש.

אני סבור, שתיטיב מדינת ישראל לעשות, אם בעקבות מה שמתרחש ברואנדה, בצד ההצלה שניתן לעשותה היום, תעלה את הדברים, כצורך להביא את האו"ם, להביא את העולם בצורה מסודרת למערכת של – מכבי-אש אקרא לה – כוח משימה להצלה שיהיה מוכן בעוד מועד, יאתר נקודות מפגע, יאתר אותם מקומות קודם שמתרחשים הדברים בהיקף נורא ומזעזע כל כך, ויחפש את הדרך, איך נותנים תשובות של מניעה, איך נותנים תשובות יסוד, ולא רק עוצרים את האש המלחכת בכך ששופכים עליה ספל מים.

אני סבור, שאם מדינת ישראל – ואני מעלה את זה בפניך כאן, תעלה את זה בממשלה – תתבע מן האו"ם, במיוחד לנושא הזה ולא רק בקשר להצלת רואנדה בנתון הנוכחי אלא איך מקימים כוח הצלה, כוח משימה בין-לאומי, שיהיה מוכן בעוד מועד לאתר מקומות בעולם ולפתור את הדברים האלה בהיקף הדרוש, בתנאים הדרושים, אם זה פתרון של בעיית המים, אם זה פתרון רפואי, אם זה פתרון מונע אחר, כדי שמאורעות מזעזעים מעין אלה לא יתרחשו עוד.

אנחנו כמובן נוכל לתרום את חלקנו הדל, אבל אם נתרום להתערורות להכנת דברים כאלה מראש, לפחות נוכל לומר שהפקנו לקח, ולו לקח מה, מאותה שואה נוראה שמתרחשת כיום ברואנדה לנגד עינינו. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חברי הכנסת הנכבדים, חבר הכנסת מצא, חבר הכנסת גדליה גל, חבר הכנסת רביץ, אני פונה אליכם, לפחות בנושא הזה אני מבקש מכם להפסיק עם השיחות. זה לא מתאים לעניין, זה לא מתאים לנושא. נשמע באולם רעש מאוד מרגיז. חבר הכנסת רון נחמן, נקדיש את מלוא תשומת הלב לדיון הזה. למי שיש בעיה דחופה, חבר הכנסת מחאמיד, יכול לעשות את זה בחוץ.

בבקשה, חבר הכנסת רפאל איתן.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מראות הזוועה מרואנדה יכולים להוכיח פעם נוספת, למי שעדיין זקוק להוכחה, שהעולם ברובו אדיש ומקצתו חסר אונים, ורק מתי מעט מוכנים לצאת ידי חובה כלפי ההיסטוריה או כלפי מצפונם.

מדינת ישראל רגישה, ובצדק, להתרחשויות כאלה, ובלי שום יחס למשאביה נחלצת לעזרה, בלי חשבון.

מדינת ישראל מוכיחה לעולם מה ניתן לעשות, איך אפשר להתארגן מהר, אפילו כשהנצרכים רחוקים מאוד מאתנו גיאוגרפית.

אין לי טענות אלא אזהרה: שימו לב מיהו העולם, שאסור לנו לסמוך עליו, להאמין בו, להיתלות במצפוננו.

זוהי הזדמנות לומר לעצמנו: אם אנחנו מסוגלים למבצעים חשובים כאלה, מדוע לא ננקוט גישה דומה כלפי בעיות ונזקקים בתוכנו?

אנחנו זקוקים למבצעים של מאמץ לאומי, שם מדובר בהצלחת נפשות, גם כאן. ואם ניתן לגייס משאבים – נגייסם, ואם כל ההוצאות והתקציב ניתנים לנו על-ידי גורמים זרים, נפנה משלנו אותה מידה כדי שלא נראה כדוהרים רחוק ובביתנו פנימה חורבן. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לך. חבר הכנסת אברהם רביץ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, הנושא שאנו מדברים בו הוא אחד הנושאים הכואבים והממזעזעים והמחייבים אותנו ללמוד גם על עצמנו וגם על העולם ולראות היכן אנו חיים.

אני מבקש לומר, כי תפיסת העולם הראשונית של היהדות היא: בצלם אלוקים ברא את האדם. בטרם נהיינו לעם, כאשר נכנסנו אל העולם הזה כחברים במין האנושי, הצטוונו לדעת שכל אדם נברא בצלם אלוקים וכך יש להתייחס אל האדם באשר הוא אדם. אין זה משנה באיזה מקום בעולם האדם הזה חי, בצלם אלוקים ברא את האדם, את כל בני האדם.

העולם לא יודע את הסוגיה הזאת, לא ידע ללמוד אותה בזמן השואה, והוא לא ידע ללמוד ולהבין כי בצלם אלוקים ברא את האדם, ואז היה מדובר בעם היהודי. אני אינני משווה, אני חושב שאי-אפשר בכלל להשוות שום טרגדיה אנושית למה שקרה לעם היהודי בזמן השואה. גם הטרגדיה של רואנדה היא טרגדיה איומה למין האנושי, גם אם היא איננה שווה לשואה, אבל היא שואה בפני עצמה.

שמעתי כאן כמה חברי כנסת שסבורים שאנחנו צריכים להיות בראש מבצע הסיוע ואנחנו לא עושים מספיק. אני הייתי רוצה לומר לעצמנו כך: אני חושב שאין כוחנו בידינו ואין אנו מסוגלים להיות בראש מבצע סיוע כזה לטרגדיה כזאת. מה אנחנו כן יכולים? במה אנחנו יכולים להתהדר ולהיות כחלוץ ההולך לפני המחנה? אנחנו תמיד התהדרנו, לא בידיים אלא ב"הקול קול יעקב", ועובדה שמדינת ישראל בכוחה הדל, בחלקה היחסי הקטן בעולם הגדול הזה, בכל זאת שלחה משלחת סיוע. אני חושב, שפרט לסיוע הממשי שהמשלחת הזאת מביאה, היא בראש ובראשונה מעלה את קול הצדק, את קול התבונה, את "הקול קול יעקב" שבא לבשר לעולם כי אכן בצלם אלוקים ברא את האדם, את כל המין האנושי, וכך יש להתייחס זה לזה, כל המין האנושי גם יחד. תודה.

היור' ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת האשם מחאמיד – איננו. חבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, ראשית אני רוצה להביע תודה והערכה לשר המשטרה, השר שחל, שהציג את הנושא כפי שהוא עשה זאת בשם הממשלה.

לקחי האסון, הקטסטרופה ברואנדה, הם אחדים: 1. לעולם לא אכפת; 2. מעט מדי ומאוחר מדי, לא בהלקאה עצמית שלנו, כאזרחי העולם, כחברים באומות המאוחדות; 3. יש שני סוגי אזרחים בעולם, כאלה ששווים וכאלה ששווים פחות; כאלה שהם חשובים וכאלה שהם חשובים פחות. המסקנה מהלקחים האלה היא, שאנחנו חייבים וצריכים לסמוך רק על עצמנו.

אנחנו יודעים שדחייה של כל יום, בעצם של כל שעה, אולי של כל רגע, פירושה עוד מתים.

אני רוצה להביע הערכה לממשלה שהחליטה על כך, לצה"ל שהעמיד את הכלים, את המטוסים, את בית-חולים שדה, את האנשים, את הציוד.

יש בזה סמליות בלתי רגילה – שאנחנו, מדינה צחיחה, שולחים מים לאפריקה העתירה בנהרות הנשפכים אל הים. אנחנו מכאן, מהארץ המדברית שאין לה מים, שרוצה להתפיל מים, שחוסכת מים – אנחנו שולחים מים לבני אדם בארצות רחוקות, בארץ רחוקה שכל שכניה משופעים במים.

אנחנו יודעים שהעולם הזה הוא צבוע, ציני, נהנתני וחומרני; הוא מתאחד יפה מאוד בשבועות האחרונים בהתעניינות רבה בנושא ה"מונדיאל", אבל לא בילדים מזי הרעב בערבות של רואנדה, באמהות הגוססות.

השר שחל ציין, שמדינות גדולות ועשירות עדיין לא מיוצגות שם. אנחנו יודעים זאת מהשוואה שלנו, מתולדות העם שלנו. אלא שאל מחנות ההשמדה שבהם הושמדו האחים והאחיות שלנו לא הגיעו מטוסי "הרקולס" של ישראל, כי ישראל לא היתה קיימת אז. היום היא קיימת ועלינו לשמור אותה מכל משמר, לנצור אותה, לחבק אותה, לא לתת לכרסם בה ולהחליש אותה.

המבצע האנושי הזה של סיוע לרואנדה הוא בשם כלנו, קואליציה ואפוזיציה כאחת, כל המפלגות.

ובהשאלה מדברי חז"ל: כל המציל נפש אחת כאילו הציל עולם מלא. ישראל הצילה עולמות רבים. תודה.

הי"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת האשם מחאמיד. אחריו – חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, רואנדה היא טרגדיה אנושית, זוועה אנושית המעוררת פלצות בכל בן-אנוש, זוועה הנמשכת חודשים ארוכים, רצח עם, רצח של מאות אלפים מבני העם הרואנדי, ילדים גוועים, זבובים ניזונים מגוויות נטושות – והעולם שותק, עולם שמסכת הסדר החדש שלו נפלה. תופעות כאלה מראות את פרצופו האמיתי של העולם.

אני כמובן חייב לברך על הסיוע של הממשלה לעם ברואנדה. אני גם מצטרף לאלה שקדמו לי. אני אומר שזה לא מספיק, אפשר לעזור יותר, אפשר לעשות יותר, כי רואנדה היא סימפטום של העולם הזה, היא לא יחידה – יוגוסלביה, מלחמות, קונפליקטים, רצח, שפיכות דמים, קמבודיה לפני כן. העולם כמנהגו נוהג, וזה צריך להפחיד כל בן-אנוש.

והטרור, אדוני השר, חוגג בעולם גם-כן. בהזדמנות זאת אני רוצה לגנות בכל לשון של גינוי כל מעשה טרור כנגד בני אדם באשר הם, ובמיוחד את שני האירועים שהיו ביממה האחרונה בלונדון שבאנגליה.

סדר עולמי חדש, אדוני היושב-ראש, שבו העולם השלישי העני הפך לעני יותר, והפער בין עולם זה לחלק האחר, החלק העושיק אותו, הולך ומעמיק. העולם העשיר כופה רפורמות ותוכניות שלא על-פי האינטרסים של המדינות העניות, ולכן החקלאות והכלכלה המסורתית נפגעות.

העולם צופה ברצח עם ושותק. עם מושמד. יש מי שטוען שזה עניין פנימי. טבח זה עניין פנימי? לעולם זה לא מזיז, אפילו כאשר מנהיגים מובילים לרצח עם. ממתי הסלחנות הזאת כלפי טירוף של מנהיגים שמובילים עמים לטבח?

מעניין שהצרפתים שלחו חיילים במקום לשלוח סיוע לעם ברואנדה.

מעניין איפה האו"ם, אדוני היושב-ראש, שידע לקבל החלטות כל כך נועזות ומהירות במלחמת המפרץ, בתוך שעות מספר נכנסו כדי לשחרר את כוויית, ועכשיו פתאום – אני פשוט מוסיף על הדברים שאת אמרת, חברת הכנסת דליה איציק – איפה העולם, איפה האו"ם שידע אז לשחרר את הנסיך של כוויית מעול הכיבוש העירקי בשעות מספר? 12 החלטות נתקבלו אז במועצת הביטחון כדי לשחרר את כוויית הנכבשת והכבושה על-ידי העירקים.

איפה אותו או"ם, בוטרוס ראלי, ארצות-הברית, העולם החופשי, כפי שנקרא? בסוף המאה ה-20 אנשים מתים מכולירה.

הסיוע שניתן לרואנדה הוא מעט מדי ומאוחר מדי. גם היום הוא מועט, אך לאט לאט הוא יהפוך לטפטוף, כאשר הנושא ירד מסדר-היום התקשורת. יש מדינות אשר סיפקו נשק לצבא רואנדה, והנשק הזה משמש כלי לטבח הברברי הנורא. וטוב שיש כאלה שמנסים לטהר את מצפונם באמצעות חבילות תרופות ומזון. אומנם יש מי שקפץ משמחה כאשר הגוש המזרחי התמוטט ובא סדר עולמי חדש בעקבותיו, אולם אין להתעלם מכך שכדור הארץ מחולק היום בין רבע כדור שבע לשלושת-רבעי כדור גווע מרעב. זו חלוקה המסכנת את יציבותה ואת עתידה של האנושות. וראו מה קורה? מדינות אינן מסוגלות מחד גיסא להאכיל את אזרחיהן, ומאידך גיסא – מחזיקות בנשק גרעיני.

לכן אחריות העולם העשיר, אחריות האו"ם איננה רק עניין מצפוני-מוסרי, כי אם עניין אסטרטגי. מיגור העוני ומובלעות החרפה הפכו לאינטרס ישיר של כלל האנושות.

אדוני היושב-ראש, ישראל חייבת ליזום פעולה בעולם אשר תשים קץ לחרפה אנושית זו להצלת שאריתו של עם נטבח ונרצח. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חברי הכנסת שדיברו לפני תיארו את המצב ברואנדה בתיאורים של קטסטרופה, טרגדיה אנושית; אכן מלים נכונות המתארות את המצב הטרגי ברואנדה. אבל המצב הקיים שם גם מתאר את הצביעות של העולם הזה, של המדינות העשירות, של המדינות החזקות, של האומות המאוחדות ושל אותן מדינות שמדברות בשם החופש והדמוקרטיה – ועמדו מן הצד ושתקו.

ואפילו אם אנחנו נשאל את השאלה: מי מכר את הנשק לשבטים הנלחמים זה בזה ברואנדה או במקומות אחרים, נמצא שאותן מדינות עשירות, אותן מדינות מפותחות, מה שנקרא הצפון, הן אשר סחרו בנשק באמצעות סוחרים, או באמצעות ארגונים שונים, או ישירות על-ידי המדינות, הן שמכרו

את הנשק לשבטים השונים, כדי להתעשר על חשבון אנשים עניים, שסובלים מפילוג בתוך עמם, סובלים מעוני וממצב קשה.

המצב ברואנדה בא לחשוף בפנינו מציאות קשה בעולם הזה, כאשר הצפון העשיר, המפותח, נהנה מכל היתרונות, והמדינות העניות, מה שנקרא הדרום, סובלות מעוני רב, מפיגור. והמדינות העשירות אינן מפרישות מעושרן אפילו אחוז נמוך כדי לסייע למדינות הללו. לכן הפער בין המדינות העשירות ובין המדינות העניות הולך ומתרחב. וכאשר יש מעורבות של העולם המערבי, של העולם החופשי, של המדינות העשירות, במקרים של רצח עם, כמו שקורה עכשיו ברואנדה, הסיוע בא במאוחר. הסיוע בא במאוחר מארצות-הברית ומאירופה וממדינות אחרות.

אני רוצה לברך, אדוני השר משה שחל, את ממשלת ישראל על הצעד האמיץ והחכם שעשתה כאשר שלחה סיוע לעם המסכן, העני, הנרצח ברואנדה. אומנם הצעד נעשה במאוחר, אבל כל העולם, לצערי הרב, התעורר מאוחר. גם ארצות-הברית, שיש לה אחריות גדולה כמעצמת-על, גם היא התעוררה מאוחר. אבל טוב מאוחר מאשר אי-הגשת סיוע.

אני רוצה לקרוא לאומות העולם כולן להגיש סיוע הומני, סיוע בתרופות, במזון, במניעת המשך הקטל בתוך רואנדה. ובו בזמן אני רוצה לקרוא גם למדינות ערב העשירות – סעודיה, כוויית, הנסיכויות ומדינות אחרות – שיש להן הכלים, יש להן הכספים, להגיש סיוע הומני לעם העני, המסכן, הנטבח ברואנדה. ואני מתפלא שהן עדיין שותקות. לא שמעתי על סיוע חירום שסעודיה מגישה לרואנדה ולא על סיוע חירום שכוויית מגישה לרואנדה, ויש להן הכלים לעשות זאת. לצערי הרב הן שותקות והעולם שותק.

עמנואל זיסמן (העבודה):

כסף אין להן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

כסף יש לסעודיה, יש לכווייתים, יש לנסיכויות השונות, אבל לצערי הרב הן יושבות בצד ושותקות. ולכן אני, כערבי, קורא גם למדינות הערביות להשתתף במסע של הסיוע כדי להציל את מה שאפשר להציל. אני יודע שאי-אפשר להציל הרבה, אבל – מה שאפשר להציל. לפחות אותם אנשים שהפכו פליטים ואין להם מה לאכול, אין להם מה לשתות, אין להם תרופות, יש להגיש להם את הסיוע הרפואי, האנושי, הסיוע התזונתי הדרוש ולאפשר להם לחזור למולדתם ולא להישאר כפליטים בזאיר או במקומות אחרים.

הכאב גדול, אדוני היושב-ראש, הבעיות גדולות, אבל אפשר לסייע יותר גם כאן, במדינת ישראל, על-ידי מגבית המונית. השר יאיר צבן קרא בישיבת הממשלה להכריז על מגבית כזו בקרב העם בתוך מדינת ישראל, כדי שיוגש לא רק סיוע ממשלתי, אלא גם סיוע עממי, שישתתפו בו יהודים וערבים. יש לארגן מסע של התרמות בתוך מדינת ישראל כדי לסייע לעם הרואנדי.

אני רוצה לומר שהכנסת היום, בהקדשת הישיבה הזאת לנושא הזה, תורמת גם היא את חלקה כדי לעורר את העולם לבוא ולסייע לעם ברואנדה. תודה רבה.

הי"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת עמנואל זיסמן.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, ההחלטה שקיבלה ממשלת ישראל, כפי שבאה לידי ביטוי בדברי השר שחל, התקבלה בהמשך להחלטות קודמות על מעשים טובים ומעשים הומניטריים של ממשלות ישראל, וזו ההחלטה בעלת ההיקף והעוצמה החשובים ביותר שנתקבלה. נתקבלו החלטות לקלוט פליטים מווייטנאם, נתקבלו החלטות לקלוט פליטים מבוסניה, אבל זאת החלטה בעלת משמעות והיקף ועוצמה החשובים ביותר. ואני מברך את ממשלת ישראל שקיבלה את ההחלטה הזאת, אף שמדינת ישראל ועם ישראל עדיין נמצאים רק בשנת ה-47 לעצמאות ישראל, במאבק בלתי פוסק, לא רק להבטיח את שלומה ואת ביטחונה של מדינת ישראל, אלא גם לעצב בארץ הזאת חברת מופת, חברה שמחסלת את החוליים ואת העוולות והיא מתגברת על קשיים ומתגברת על הרבה עיוותים.

יש לנו גם עניי עירנו ויש לנו בעיות קשות בתחום החברתי והכלכלי שעדיין לא פתרנו אותן. וככל שתהליך השלום מתקדם ויהיה שלום רב יותר, יש צורך להשקיע מאמצים ומחשבה ולפתור גם את בעיותינו. למרות כל זאת נתקבלה ההחלטה על הגשת הסיוע לרואנדה, שלפי דעתי העלות שלה היא 15 מיליון שקל. אין מדובר ב"הרקולס" אחד, מדובר בשמונה "הרקולסים".

השר שחל אמר, כאשר סיפר על השיחה עם יוסי שריד, שידוע כשר יוזם, עקבי ואמין בנושא, שהוא אינו יודע מתי יסתיים המבצע, כי המצב הוא – כפי שהשר שחל אומר – שאנחנו יחידים בשטח ואחרים עדיין לא תרגמו את הצהרותיהם ואת התחייבויותיהם למעשים, ואנחנו איננו יודעים כמה זמן זה יימשך.

אני הקשבתי היטב לדברי השר שחל. ואני רק רוצה לומר, שעם כל החשיבות האנושית והבין-לאומית של ההחלטה הזאת, אנחנו גם צריכים להיות בתחום הפרופורציות הלאומיות שלנו בנושא הזה. אני מעיר את תשומת הלב של השר ושל הממשלה. שמעתי את חברת הכנסת נעמי חזן, שידועה כלוחמת למען צדק וחירות גם באפריקה, והקשבתי לדבריה. אבל בכל זאת, מדינת ישראל לא יכולה להיות מעצמת-על במקום ארצות-הברית, ומדינת ישראל לא יכולה לבוא במקום האו"ם. צריך להבין שכל עוד יש סבל וקשיים וכל עוד לא פתרנו את בעיותינו – אנחנו יכולים להיות גורם מדרבן, אנחנו יכולים להיות גורם מפעיל, אנחנו יכולים להיות גם בין המובילים, אבל לא לקחת אחריות עולמית. ויצא מדברייך, למה לא מנענו, יכולנו למנוע את מלחמת האזרחים ברואנדה.

יש גם גבול. עדיין אנחנו לא חברת מופת לעצמנו, ורק כשנהיה מופת לעצמנו נהיה חברה שהיא גם אור לגויים. ולכן, בהזדמנות זו שעשינו את מה שאנחנו עושים היום, שהוא דבר מרחיק לכת לעומת כל מה שהיה במשך 46 שנה – ואני אומר, אי-אפשר לדעת איך זה יסתיים, כמה זמן זה ייקח ועוד

כמה מיליונים תצטרך ממשלת ישראל להוציא. אני יודע, למשל, שיש שם בעיה קשה עם מים, ואנחנו נצטרך להביא מים גם לעצמנו, גם לאלה שגויסו, אבל הם גויסו כמתנדבים. צריך לדעת לא רק שעושים מעשה טוב, צריך לדעת גם לאן יגיע המעשה הטוב הזה.

יש אמרה – תשובה ומעשים טובים כתרסיס בפני פורענות. לא זו בלבד, אלא לפי מקורותינו מותר, אם הדבר הזה מחייב, לעשות את זה אפילו בשבת, ואנחנו יודעים כמה השבת קדושה, ואלה מעשים טובים, לא רק לגבי עצמנו אלא גם לגבי אחרים.

הפורענות איננה רק מה שקורה היום ברואנדה. הפורענות היא – ואת יודעת את זה היטב, היו לי גם הכבוד והעונג ללמוד את זה אצלך – הרעב, התפוצצות האוכלוסייה. וזה קורה לא רק באפריקה, כשמצד אחד אנחנו מתפתחים והמודרניזציה מעמיקה, ולעומת זה יש סימן שאלה לגבי העולם מבחינת התנאים, מזון, קיום בסיסי הוגן והתפוצצות האוכלוסייה.

לכן גם נשאלות שאלות, איפה ישראל מבחינת הנעת האו"ם? האו"ם נמצא היום בפשיטת רגל, של שנים. האו"ם איננו משמש ארגון כפי שיוצרו ומייסדיו רצו אותו בתום מלחמת העולם השנייה.

אני רוצה לסיים ולומר: גדול המעשה יותר מן העושה. המעשה שנעשה היום ברואנדה הוא גדול, אבל חייבות ממשלת ישראל ומדינת ישראל להיערך, ככל שהדבר יתאפשר, ככל שנתחזק יותר וככל שנפתור גם את בעיותינו; לא רק לקבל מדי פעם "נחתמו הסכמים לשיתוף פעולה כלכלי, טכנולוגי, תעשייתי ותיירותי". יש לנו הסכמים כאלה, גם עם רואנדה היה לנו הסכם כזה, אבל מה עושים עם אחרים, כשאנחנו הדוחפים, המדרבנים והלוחצים, כדי לפתור בעיות עולמיות שמעמיקות ומחריפות. ויכול להיות שמה שקרה עכשיו ברואנדה הוא רק התחלה. כי אם עכשיו לא נעמיד תריס, מי יודע אילו אסונות עלולים להתחולל בכל מיני מקומות בעולם ולסכן את כל מה שאנחנו רוצים לעשות כדי לבנות חברה למופת ואור לגויים גם בישראל.

הי"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת עמנואל זיסמן. אחרונת המשתתפים בדיון, חברת הכנסת הגברת אסתר סלמוביץ, בבקשה.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מחזות האימה המתרחשים ברואנדה עצמה ובעיר גומה שעל גבול זאיר, מעוררים זעזוע ותסכול, בעיקר לנוכח התחושה המוטעית ומשוללת היסוד כי אירועים מן הסוג הזה שוב אינם אפשריים כיום, כשאנו ניצבים לפתחה של המאה ה-21.

הנה מסתבר לנו פעם אחר פעם שאירועים כאלה לא זו בלבד שהתרחשותם אפשרית, אלא שהם אף מתרחשים בפועל לנגד עינינו ומתחת לאפנו ממש, ואנו, כשאר בני האדם, ניצבים מנגד, בחיבוק ידיים, ומתעוררים לפעולה באיחור ניכר כשהשוואה כבר מיצתה את עצמה וגבתה את מחירה הנורא.

אדוני היושב-ראש, העובדה שאומות העולם עומדות מנגד, בחיבוק ידיים, מחשות ומגלות אוזלת יד וחוסר אונים, לנוכח התרחשותה של שואה נוראה שכזו, היא בלתי נסלחת ואסור לנו להשלים עמה. ואולם, מה שמקומם יותר מכול הוא העובדה שמדינת ישראל והעם היהודי כולו מהווים בבחינת שותפים מלאים לאוזלת היד ולשתיקה.

דווקא לעם היהודי, שבחלק הארי מתולדותיו עלי אדמות ידע רדיפות, סבל, רעב ומחסור, דווקא לעם היהודי אסור היה להחריש לנוכח המתרחש ברואנדה. דווקא העם היהודי צריך היה להיות זה שידרבן את העולם לפעולה, שיעורר את מצפוננו של העולם ויגרום לו להירתם למשימת הצלת קורבנות הרדיפות, הרעב והמחלות ברואנדה.

אני רוצה לברך על הסיוע ששלחה ממשלת ישראל לקורבנות האסון ברואנדה. אך עם זאת חשוב לזכור, כי סיוע זה הוא בבחינת מעט מדי ומאוחר מדי, וכי הגשת סיוע זה זמן רב קודם לכן היתה עשויה להציל רבבות ואולי מאות אלפי קורבנות ובהם ילדים שמצאו את מותם בייסורים נוראים קודם שהיה לאל ידם לטעום את טעמם הנפלא של החיים.

הדיון הזה, אדוני היושב-ראש, הוא בבחינת חוכמה שלאחר מעשה. ואולם, חשיבותו של הדיון הזה – אולי דווקא בעתיד לבוא. חשיבותו היא בכך שאולי יאה בו כדי לגרום לנו להפנים את הניסיון הנורא הזה ולהשכיל בעתיד להתעורר בזמן ולדרבן את העולם בעוד מועד לפעול למניעתם של אסונות כדוגמת זה המתרחש לנגד עינינו.

אנו, כמי שטענו כנגד העולם כולו על שתיקתו והתעלמותו משואתנו בעת התרחשותה בימי מלחמת העולם השנייה, מצוים להיות אלו שיפעלו ויקראו לעולם כולו לפעול בעוד מועד על מנת לחסוך סבל רב ולהציל את חייהם של רבים ככל האפשר.

תרומתנו במקרים כגון זה המתרחש כעת, אסור שתסתכם במשלוח מזון, תרופות ועזרה. תרומתנו צריך שתכלול גם את קריאתנו, המבוססת על הניסיון שצברנו ורכשנו על בשרנו שלנו, לעולם כולו ואת זעקתנו להירתם למשימת הצלתם של עשרות ומאות אלפי בני אדם ובהם ילדים.

אדוני היושב-ראש, בשם סיעת יעוד, ברצוני להביע את הערכתי לממשלת ישראל על משלוח הציוד והסיוע לאזרחי רואנדה, ועם זאת להביע את תקוותי, שבעתיד נדע להקדים ולהתריע בעוד מועד ולעורר את מדינות העולם לפעול זמן רב קודם להתרחשותו של אסון רב ממדים כמו זה הקורה לנגד עינינו כעת ברואנדה. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך, חברת הכנסת אסתר סלמוביץ.

אנחנו עוברים להודעות סיכום. לפני הודעת סיכום אחת מטעם סיעת העבודה. תציע אותה חברת הכנסת דליה איציק. בבקשה, גברתי.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי, חברי הכנסת, הייתי רוצה להציע הצעת סיכום ולבקש מכל חלקי הבית להתאחד סביבה.

רחבעם זאבי (מולדת):

מדוע לא הצעת את זה לסיעות?

דליה איציק (העבודה):

רגע. ממש עכשיו עלה לי הרעיון. אבל אשמח לשמוע אם יש משהו שאפשר לתקן.

ההצעה אומרת כך:

הכנסת מאוחדת בהבעת זעזוע עמוק ודאגה רבה מהטרגדיה האנושית הנוראה המתחוללת ברואנדה.

הכנסת מביעה הערכה להחלטת הממשלה לסייע לפליטים מרואנדה על-ידי שיגור המשלחת הרפואית בראשות השר יוסי שריד, ופונה למדינות העולם להצטרף למבצע הצלה מקיף ואפקטיבי לפני שיהיה מאוחר.

הכנסת ממליצה על הקמת ועדה משותפת של חברי הכנסת והממשלה על מנת שתמליץ על רעיונות וצעדים לביצוע במישור הבין-לאומי והמקומי, והוועדה צריכה לקום עוד היום.

היו"ר ר' אדרי:

הייתי מציע לבית שההודעה הזאת תהיה בשם כל הסיעות, אם אין התנגדות.

דן תיכון (הליכוד):

זה לא הולך כך. צריך לדבר עם ראשי הסיעות ולבוא מוכנים לדוכן.

היו"ר ר' אדרי:

טוב. אם אין הסכמה, אנחנו נצביע מי בעד ומי נגד.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, עוד לא קרה מקרה כזה. בעניין שיש עליו הסכמה כללית, לא מתאמים עם כל הסיעות?

עמנואל זיסמן (העבודה):

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, מי שמבקש להביע הסתייגות, אתן בצורה מסודרת לשניים, אחד מהממשלה אחד מחברי הכנסת. בבקשה, השר שחל, אחריו חבר הכנסת זאבי, ובכך נסיים את הדיון.

דב שילנסקי (הליכוד):

תנו לנו לראות.

היו"ר ר' אדרי:

אבל אתה עוד לא יודע מה אנחנו עומדים לסכם.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מציע לאפשר חצי שעה לחברת הכנסת דליה איציק, כדי שהיא תוכל להעביר לסיעות את הנוסח שהיא הציעה ספונטנית ולא היה לה זמן להציג אותו בפניהן. אין לי ספק שלגבי התוכן אין כל ויכוח. לכן נאפשר לה להעביר את הנוסח לידי הסיעות ונצביע על הסיכום כאשר תהיה הסכמה בין כל סיעות הבית.

דב שילנסקי (הליכוד):

היו"ר ר' אדרי:

תודה. בבקשה, חבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אין לי מה להוסיף על דברי השר שחל ועל דברי חברת הכנסת דליה איציק. רציתי לבקש שהיה. למשל, סעיף 3 המדבר על הקמת הוועדה המשותפת לא נראה לי נכון; ועדה משמעותה סחבת. יש ממשלה, והיא צריכה לטפל בנושא. אני מצטרף לדברי השר שחל המבקש לדחות את ההצבעה עד לאחר שיקוים מגע עם ראשי הסיעות.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת זאבי, אני מודה לך.

אנחנו נמתיין; אני מקווה שהבית יגיע לכלל הבנה והסכמה, ובתום השאלות והתשובות נחזור לסכם את הדין על הודעת הממשלה בנושא הטרגדיה ברואנדה.

דן תיכון (הליכוד):

מה סדר-היום לפחות לגבי השעה הקרובה?

היו"ר ר' אדרי:

סדר-היום רשום.

רון נחמן (הליכוד):

הוא לא רשום. אולי אפשר לקבל את סדר-היום?

היו"ר ר' אדרי:

רק לפני דקות אחדות נמחקה הצעת חוק יישום ההסכם בדבר רצועת-עזה ואזור יריחו.

רון נחמן (הליכוד):

למה זה נמחק?

דן תיכון (הליכוד):

תמסור הודעה.

היו"ר ר' אדרי:

כעת קיבלתי את ההודעה ואני מוסר אותה.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אתמול ישבנו עד השעה 01:00, והיה ויכוח גדול במליאה לגבי ההצעה של שר המשפטים על החוק. אמרו שיביאו את זה מחר בבוקר להצבעה. אולי אפשר לקבל הסבר, מדוע ההבטחה של שר המשפטים שזה יובא הבוקר להצבעה איננה מקוימת?

לימור לבנת (הליכוד):

אין לו רוב.

רון נחמן (הליכוד):

מה הסיבה לכך, ומתי בדעת הממשלה להביא את זה?

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני. אנחנו נבדוק את זה במשך השעה הקרובה עם שר המשפטים.

שאלות ותשובות

היו"ר ר' אדרי:

כעת אנחנו עוברים לתשובות על שאלות. אני מזמין את אדוני שר התעשייה והמסחר על מנת שישב על שאלות.

דן תיכון (הליכוד):

אפשר לקבל את סדר-היום?

היו"ר ר' אדרי:

אני מצטער, אתם צודקים, עוד מעט תקבלו אותו.

אדוני שר התעשייה והמסחר, אנא בטובך תואיל להשיב על שאלתא מס' 2836 של חבר הכנסת בוחבוט. בבקשה.

תקציב ממשלתי לקירות דקורטיביים בתפן

חבר הכנסת ש' בוחבוט שאל את שר התעשייה והמסחר ביום כ"ד באדר התשנ"ד (7 במרס 1994):

משרד התעשייה והמסחר נותן תקציב של מאות אלפי שקלים לבניית קירות דקורטיביים בגני התעשייה בתפן ולעומד בראשם סטף ורטהיימר, זאת כאשר אין תשתית הולמת ורוב אזור התעשייה בתפן מוזנח.

הציבור במדינת ישראל הובא לחשוב שתפן הינה "עמק הסיליקון" של מדינת ישראל.

ברצוני לשאול:

מה ייעשה בנדון?

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

באזור התעשייה תפן הוקצב סכום של 300,000 שקל בלבד לנושא של הקיר הדקורטיבי המוזכר בשאלתא. הוא נבנה בשטחי ציבור מתקציב מענקי תשתית, ואין לו כל זיקה לנכסים של התעשיין סטף ורטהיימר.

בשנת 1994 הקציב משרד התעשייה והמסחר לעיר מעלות סכום של 600,000 שקל מתקציב הפיתוח הכללי של המשרד, אשר יועד, בין השאר, לכניסה יפה לאזור התעשייה במעלות, לעבודות גינון וכדומה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לאדוני השר. שאלה נוספת לחבר הכנסת בוחבוט. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

התוספת לא היתה לעניין, הוא שאל שאלה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני השר, אדוני היושב-ראש, אני חייב להגיב ולא רק לשאול שאלה.

אני חבר כנסת בישראל שנותן שירות לכל מדינת ישראל. כל משרד ממשלתי שאני פונה אליו אומר לי קודם כול: מעלות קיבלה כך וכך. אני חושב שזו תשובה שלא לעניין. זאת לתשומת לבם של משרדי הממשלה.

אדוני השר, חושבים שאזור תפן הוא "עמק הסיליקון" של מדינת ישראל, אבל יש שם הזנחה אדירה. עוד לא ראיתי בשום עיר פיתוח מצב של הזנחה כמו שקורה בתפן. המשרד שלך עושה הכול על מנת לשפר את חזותם של אזורי התעשייה, לרבות במעלות, במגדל-העמק ובהרבה ערי פיתוח, אבל לא יעלה על הדעת שאזור תפן – אני חבר מועצה שם – מקבל 380,000 שקל, ואנשי משרדך, אותו קבלן, מקים גדר דקורטיבית לסטף ורטהיימר, לגני התעשייה, כאשר כל אזור התעשייה בתפן מוזנח. אני מבקש לקבל על זה תשובה, ולא תשובה מתחמקת.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת בוחבוט. אדוני השר, אנא תשובתך.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אני חושב שזו היתה תשובה ואני צריך לשאול עכשיו שאלה.

חבר הכנסת שלמה בוחבוט מעלה טענה שיכול להיות שצריך לברר אותה בוועדה של הכנסת, היא לא נושא לשאלות. נשאלתי לגבי הקיר הדקורטיבי – הקיר הדקורטיבי היה חלק מתוכנית והוא איננו שייך לתעשיין. אם עולה השאלה לגבי המצב באזור תפן, זה נושא להצעה לסדר-היום.

שלמה בוחבוט (העבודה):

שאלתי בקשר לכך שהשקעתם בגדר 380,000 שקל; זה לא חלק מתוכנית.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

הקיר הדקורטיבי הוא חלק מתוכנית שאושרה, ואין לו קשר עם הנושא שהועלה, לדעתי.

היו"ר ר' אדרי:

הנושא יכול לבוא לבירור בשיחה בין השר לבין חבר הכנסת בוחבוט, ואני בטוח שעוד היום הם ימצאו את הדרך להבין זה את זה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אפשר לראות את התוכנית?

דן תיכון (הליכוד):

זה לא יכול להיות, הם לא יסתדרו בעניין זה.

היו"ר ר' אדרי:

בהכירי את השר ואת חבר הכנסת בוחבוט, אני בטוח שהם ימצאו דרך, ועוד היום תהיה ביניהם הבנה.

כללי סחר חדשים מטעם ממשלת ארצות-הברית

חבר הכנסת ג' שגיא שאל את שר התעשייה והמסחר ביום י"ד בסיוון התשנ"ד (24 במאי 1994):

על-פי פרסומים, מבקשת ממשלת ארצות-הברית לקבוע כללים חדשים, נוקשים יותר, לסחר עם ישראל. כללים אלו עלולים לסגור את השווקים האמריקניים למוצרים ישראליים בענף הטקסטיל והמזון.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא גורלה של עמדה זו של ארצות-הברית וכיצד מתארגן משרדך לקראתה?
2. מה הא הערכת משרדך לגבי הפגיעה האפשרית במשק הישראלי עקב כללים כאלו, אם יתקבלו?

תשובת שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ממשלת ארצות-הברית מציעה לישראל כללים שלפיהם ישפרו את כללי המקור ויעשו אותם צפויים יותר ושקופים וברורים יותר, לפי המתכונת הקיימת בהסכם בין ישראל ובין הקהילייה האירופית.

ישראל מוכנה לשיפורים אלו בתנאי שלא יהיה שינוי מהותי בתנאי הסחר שלנו, ולכן אנו נמצאים בהליך של בירורים עם שלטונות ארצות-הברית. אנו נחליט בהתאם לתוצאות בירורים אלו על עמדתנו בקשר להצעה.

מכאן ועד למסקנה שמדובר ב"סגירת השווקים האמריקניים בפני ייצוא הטקסטיל והמזון" ארוכה הדרך מאוד.

הקמת מפעלים במצפה-רמון

חבר הכנסת א' דיין שאל את שר התעשייה והמסחר ביום י"ב בתמוז התשנ"ד (21 ביוני 1994):

היישוב מצפה-רמון נחשב מוכה אבטלה, ולפי הנתונים קיים בו שיעור של 17% אבטלה, מהגבוהים ביותר בארץ, אף שהוא נהנה ממעמד ומתנאים של אזור פיתוח א'.

הקמתם של מפעל אחד או שניים לכל היותר תאפשר להעסיק כ-400 עובדים ובכך לצמצם את ממדי האבטלה לשיעור אפסי.

ברצוני לשאול:

האם ניתן לתת עדיפות או תמריצים נוספים ליזמים המעוניינים להקים מפעלים במצפה-רמון?

תשובת שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

המצב במצפה-רמון ידוע לי היטב.

משרדי עושה מאמצים להביא למצפה-רמון תעשיות נוספות ולמנוע ככל שניתן ירידה בהעסקת עובדים על-ידי מפעלים קיימים.

על-פי החוק לעידוד השקעות הון, מסווגת מצפה-רמון כאזור עדיפות לאומית א', ההטבות מוגדרות בחוק והן זהות לכל אזורי עדיפות לאומית א' האחרים.

אדגיש כי מנהלת מרכז ההשקעות קבעה כי העדיפות שתינתן למצפה-רמון תתייחס גם לאישור מפעלים המוכרים מוצריהם לשוק המקומי בלבד, ללא הפעלת קריטריון היצוא או החלפת היבוא. הודעה ברוח זו נמסרה על-ידי מנהלת מרכז ההשקעות לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת והיא ידועה גם לפרנסי העיר.

החרמת מוצרי AEG

חבר הכנסת ז' המר שאל את שר התעשייה והמסחר ביום כ"ח בסיוון התשנ"ד (7 ביוני 1994):

ב"מבט שני" בטלוויזיה הישראלית פורסמו מסמכים שהתגלו בבית-המועצות באשר לחלקן של חברות גרמניות ידועות בתכנון ובביצוע בידועין של מתקני המוות, מתקני הגז המרעיל והמשרפות באושוויץ. בין החברות הוזכרה חברת AEG.

ברצוני לשאול:

1. האם בעקבות המידע הנ"ל נשקל להחרים את מוצרי החברה הנ"ל בישראל?

2. האם ייעשה בנושא זה, ומה?

תשובת שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

תוכן המסמכים שנמצאו לפי דברי חבר הכנסת זבולון המר לא הגיע לידינו, אך ברור בהחלט שחלק גדול מהתעשייה הגרמנית הוותיקה היה חלק ממכונת המלחמה הגרמנית. עם זאת ברור, שרוב החברות הרב-לאומיות שינו את מבנה הבעלות שלהן ואינן שייכות עוד לאותם בעלים.

במקרה של AEG, למשל, החברה הגרמנית המקורית התפצלה בינתיים לשלוש חברות: האחת, לצידו ביתי, נרכשה על-ידי Electrolux והינה כיום חברה שבדית. השנייה, לצידו חשמלי, נרכשה על-ידי Thomson, והיא היום בבעלות צרפתית, והחברה השלישית, של ציוד תעשייתי ותחבורתי, נמכרה ב-1984 ל"דיימלר-בנץ", שהיא בעלים של חברות שונות, בכלל זה "דורניר" ו"מרצדס".

מבחינת המצב החוקי בישראל אין כל אפשרות להגביל ייבוא מחברות מסיבות המוזכרות בשאילתא.

יש גם לזכור, שלפי ההסכם ההדדי בין ישראל לבין הקהילייה האירופית אין אפשרות להגביל ייבוא של מוצרי תעשייה ממקור הקהילייה האירופית, להוציא מסיבות המפורטות במפורש בהסכם זה.

פטור ממס הכנסה למשקיעים

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שר התעשייה והמסחר ביום כ"ו בתמוז התשנ"ד (5 ביולי 1994):

המדינה נותנת אפשרות למשקיעים לקבל פטור ממס הכנסה לתקופה של חמש-עשר שנים, על-פי האזור שבו מקימים את המפעל, דהיינו המסלול החלופי.

ברצוני לשאול:

1. מה היא העלות המצטברת לשנים 1991, 1992 ו-1993 למדינת ישראל בגין הפטור ממס שניתן לחברות שונות?

2. מה הוא באחוזים מספר החברות שעדיפו ללכת במסלול החלופי לעומת אלה שהלכו במסלול המענק בשנים 1992 ו-1993?

תשובת שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

תקציב ההרשאה להתחייב לשנים 1991-1993 בגין הפטור ממס שניתן לחברות הוא: שנת 1991 – 53,437 שקל; שנת 1992 – 184,157 שקל; שנת 1993 – 163,298 שקל. בסך-הכול – 400,892 שקל.

הסכומים מתייחסים לאישורים פטורים ממס במסלול חלופי רגיל בהתאם לתיקונים 30-35 לחוק, ובמסלול חלופי של ארבע שנים – תיקון 39 לחוק עידוד השקעות הון. סכומים אלה הם במחירי שנת 1993.

על-פי הערכת מינהל הכנסות המדינה, שפורסמה בדוח השנתי מס' 43 לשנת 1993, במסלול החלופי הטבות המס על-פי חוק לעידוד השקעות הון הן 150 מיליון שקל לשנה במחירי 1994.

מספר האישורים במסלול החלופי לעומת מסלול המענקים בשנים 1991-1993 הוא: בשנת 1991: מסלול המענקים – 170, המסלול החלופי – 119, היחס – 70%; בשנת 1992: מסלול המענקים – 336, החלופי – 280, היחס 83.3; בשנת 1993: מסלול המענקים – 232, החלופי – 196, היחס – 84.5; סך הכול: מסלול המענקים – 738, החלופי – 595, היחס – 80.6.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר התעשייה והמסחר, על שהואלת להשיב על השאלות שהוצגו לך ולמשרדך.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אני רוצה לשבח את חבר הכנסת שלמה בוחבוט על זה שמקרב כל השואלים הוא היחיד הנוכח כאן.

היו"ר ר' אדרי:

אני בטוח שיש לכם עכשיו הזמן הדרוש כדי לברר את הבעיה. תודה לכם.

שר האנרגיה והתשתית ישיב על שאלות. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

חברי הכנסת לא יודעים מה סדר-היום. יש בזה מקצת חוסר הגינות, כי קוראים בשמותיהם והם לא נמצאים כאן.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אני מודה לך על הערתך. לפי מיטב ידיעתי – נודע לי שסדר-היום פורסם, ואני מבקש שזה ייבדק.

חנן פורת (מפד"ל):

בראשית הישיבה הכריז היושב-ראש שקדם לך שמייד אחרי הדיון על הטרגדיה של רואנדה יהיה דיון על חוק יישום הסכמי אוסלו, ואנחנו נערכנו לכך. אי-אפשר לעשות מאתנו צחוק.

היו"ר ר' אדרי:

עכשיו הוגש לי מסמך שהונח אמש על שולחנם של חברי הכנסת, והוא תואם את סדר-היום שהתחלנו בו. אבדוק את השאלות שעלו כאן.

אדוני שר האנרגיה, אנא הוואל בטובך להשיב על שאלתא מס' 3337, של חבר הכנסת רענן כהן.

שר המשטרה מ' שחל:

אולי נתחיל עם שר המשטרה?

היו"ר ר' אדרי:

ברשותכם, נחזור לשר האנרגיה והתשתית לאחר ששר המשטרה ישיב על השאלות.

זיוף מסמך במערכת בחירות

חבר הכנסת ר' איתן שאל את שר המשטרה ביום י"ט בתמוז התשנ"ד (28 ביוני 1994):

בתאריך 6 במאי 1994 הוגשה במשטרת אשקלון תלונה נגד חבר הכנסת אלכס גולדפרב בנושא חשדות לזיוף מסמך בבחירות המקומיות שנערכו באשקלון.

ברצוני לשאול:

1. מה עלה בגורלה של התלונה?

2. מה העלתה המשטרה בחקירתה?

3. מדוע אין לכך פרסום נאות לידיעת הציבור?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מתכבד להשיב על שאלתא של חבר הכנסת רפאל איתן.

התלונה נמצאת בחקירה. משטרת ישראל איננה מוסרת עדכונים ודיווחים שוטפים לציבור על פרטי חקירותיה ומהלכן.

היו"ר ר' אדרי:

שאלה נוספת, אדוני חבר הכנסת רפאל איתן. בבקשה, אדוני.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, המדובר בבחירות להסתדרות, לא בבחירות מקומיות, כפי שהודפס כאן, אבל זה לא משנה, זה רק כדי לדעת את ההקשר.

האם חשדות נגד חבר כנסת אינם מחייבים טיפול מהיר כדי שלא לגרום עוגמת נפש או עינוי דין וכדי להביא שאלה על פתרונה, כשמדובר בחבר כנסת? זו בעיה ציבורית ממדרגה ראשונה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אין לי מה להוסיף על מה שעניתי. אמרתי כי הנושא נמצא בחקירה וכי המשטרה איננה מוסרת פרטים או מידע ממהלך החקירה.

מעצרים ובדיקות אצל חברי מושב נוב

חבר הכנסת ר' איתן שאל את שר המשטרה ביום כ"ו בתמוז התשנ"ד (5 ביולי 1994):

בתקופה האחרונה היו מקרים חוזרים של מעצרים ובדיקות של חברי מושב נוב.

ברצוני לשאול:

1. מה היא הסיבה למעצרים ולבדיקות אלה?

2. האם קיימת מדיניות בנושא זה?

3. מה היא הסיבה לחיפוש שנערך ברכבו של מזכיר המושב?

4. האם הפעולות ההפגנתיות של חברי המושב אינן חוקיות?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מתכבד להשיב על שאלתא מס' 3425 של חבר הכנסת רפאל איתן.

1. מקרב תושבי נוב נעצר מיכאל בן-חורין למעצר מינהלי. כמו-כן בוצע חיפוש, על-פי צו בית-משפט, אצל תושב המקום בקשר לצילום ניסיון הצתה בגשר בנות-יעקב במהלך הפגנת יישובי הגולן ביום 1 במאי 1994.

2. משטרת ישראל מבצעת מעצרים על-פי סמכויותיה הקבועות בחוק.

3. בין התאריכים 1 במאי 1994 ו-4 במאי 1994 נעשו ניסיונות להצתת גשר בנות-יעקב וגשר אריק, והם אף הוצתו בפועל. בתאריך 22 במאי 1994 נראה מזכיר היישוב באזור גשר בנות-יעקב, והדבר עורר את חשד המשטרה. ניידת סיור נתבקשה לבדוק את מעשיו במקום.

4. הפגנות חברי המושב הן חוקיות כאשר הן נערכות ברשיון וכאשר אינן חורגות מהתנאים שעליהם התחייבו וחתמו.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת איתן, שאלה נוספת, בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, האם היוזמה לפעילות הזאת מקורה במפקדים מקומיים, או שזו הנחיה ממשרדך, שר המשטרה, למפקח הכללי, וממנו לקצינים בשטח?

שר המשטרה מ' שחל:

שר המשטרה איננו מנחה את המשטרה בפעילות שוטפת, איננו מתערב בנושאים אלה, וגם במקרה זה לא היתה התערבות של השר או מי ממשרדו לטיפול בנושא הזה.

אמצעים נגד צפירות הזדהות

חבר הכנסת רע' כהן שאל את שר המשטרה ביום כ"ו בתמוז התשנ"ד (5 ביולי 1994):

באחרונה פשטה ברחובות תופעת ההפגנות בצמתים, המלווה בצפירות הזדהות רעשניות מצד בעלי מכוניות.

צפירות אלה מסכנות את ביטחון הנהגים והולכי הרגל בצומת ומהוות מטרד ופגיעה בזכויות בסיסיות לסדר הציבורי של האזרחים הגרים באזור.

ברצוני לשאול:

1. כמה תלונות נתקבלו במשטרה בגין מטרד זה במהלך השנה האחרונה?

2. האם נשקלת פעולה הסברתית מצד המשטרה בעניין זה?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מתכבד להשיב לחבר הכנסת רענן כהן על שאילתא מס' 3469.

1. שיעור התלונות שהוגשו במשטרה על-ידי אזרחים בנושא השמעת צפירות עומד על 21 תלונות במהלך שנת 1994. נתון זה איננו כולל את כל הדוחות שנרשמו על-ידי השוטרים במהלך 1994, שכן בשלב זה עדיין לא ניתן להפיק מהמחשב נתונים סטטיסטיים לשנת 1994.

דן תיכון (הליכוד):

זה מסובך כל כך? הרי אפשר לעשות את זה בלחיצה על כפתור.

שר המשטרה מ' שחל:

יש לציין שבשנת 1992 נרשמו 402 דוחות בנושא, ובשנת 1993 נרשמו 403 דוחות.

2. בנושא זה מתקיימת פעילות משטרתית שגרתית. קיים קושי מסוים לאכוף עבירת צופר, מאחר שעל השוטר להיות בקרבת הצופר כדי שיזהה בוודאות מי העבריין שהפעילו.

היו"ר ר' אדרי:

האם אדוני חבר הכנסת רענן כהן רוצה שאלה נוספת? בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

כבוד השר, אני מודה לך מאוד על התשובה המורחבת, אבל בסופו של דבר אני מתפלא לפעמים על שבעידן מודרני, בעידן טכנולוגי, מתקשים לקבל נתונים פשוטים כאלה, שהיום כל תלמיד שלומד

מחשבים בכיתה י"א, ואולי אף בכיתה נמוכה מכך, יכול לתת אותם. אם משטרת ישראל לא מסוגלת לתת נתונים כאלה, אני צריך לתהות מה קורה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. בבקשה, אדוני השר.

שר המשטרה מ' שחל:

אני חייב לומר שחבר הכנסת רענן כהן תוהה בזמן האחרון יותר מדי. לא צריך לתהות בקשר לנושא הזה. יש פיגור של חצי שנה ברישום במחשב. המשטרה נערכת עם קלדניות, שעובדות במשמרות, לרבות ביטול חמישה ימי עבודה, כדי לעמוד בעומס.

נתון אחד אני חייב לומר: קרוב ל-350,000 תיקים נפתחים מדי שנה. בערך כל דקה ומשהו יש תיק אחד, ולכן אין על מה לתמוה.

רענן כהן (העבודה):

צריך תוספת כוח אדם.

שר המשטרה מ' שחל:

זו שאלה של סדרי עדיפויות. עם כל הכבוד לצפירות, יש דברים שצופרים יותר חזק מהצפירות של המכוניות במקרה הזה. הבעיה היא בעיה של סדרי עדיפויות. עוד מעט יוגש תקציב, ואשמח מאוד אם תוסיפו כוח אדם למשטרה.

התעללות בצעיר חרדי בתא מעצר

חבר הכנסת י' שפי שאל את שר המשטרה ביום כ' באב התשנ"ד (28 ביולי 1994):

פורסם כי בלילה שבין יום שני ליום שלישי, בתאריכים 18-19 ביולי 1994, בוצעה התעללות בצעיר חרדי בתא מעצר באבו-כביר.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים שפורסמו נכונים?
2. אם כן – כיצד הוכנס נער צעיר לתא מעצר שבו אלימות מסוג זה?
3. איך קרה הדבר שהסוהרים לא הבחינו במתרחש?
4. האם מדובר במקרה חריג או בתופעה חוזרת?
5. מה הן מסקנות המשטרה העולות מחקירת האירוע?
6. האם מסוגלת המשטרה לערוב לביטחונם של העצורים?
7. כיצד יימנעו בעתיד מקרים דומים?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מתכבד להשיב לחבר הכנסת יעקב שפי.

1. לצערי, הפרטים שצוינו הם נכונים.
- 2, 3, 5. בעקבות אירוע חמור זה מינה סגן מפקד מחוז תל-אביב קצין בודק לבדיקת נסיבות האירוע. מעיקרי המסקנות של הקצין הבודק עולה: א. היתה רשלנות באכלוס התא ובהרכב העצורים שהוכנסו אליו; ב. היתה הפרה של חובות המשמעת שהוטלו על השוטרים במקום בכך שהתעלמו מחובת הפיקוח בזמנים קצובים וברמה הדרושה על הנעשה בתא.

4. מדובר באירוע חריג ביותר.

6-7. ממצאיו והמלצותיו של הקצין הבודק אומצו על-ידי המשטרה במלואם, וייעשה הכול כדי למנוע הישנות מקרים כאלה.

עיקרי ההמלצות של הקצין הבודק הם: א. נקיטת צעדים משמעתיים כנגד השוטרים המערובים; ב. ייחוד תא מעצר נפרד לעצורים בפעם הראשונה. המלצה זו בוצעה מייד; ג. שיבוץ זקיפים נוספים באגף הנוער; ד. בחינת דרכים לתגבור כוח האדם בבית-המעצר ושיפור איכות כוח האדם; ה. מתן הדרכה לכלל השוטרים בנושא.

אני רוצה להוסיף, אדוני היושב-ראש, משלי בנושא הזה: הנושא עצמו הוא מזעזע, קשה, ואני חייב לומר שגם מפכ"ל המשטרה וגם אנוכי, בשיחה שהיתה בינינו בעניין הזה, הבענו זעזוע עמוק וגם נחרצות שהנושא הזה יטופל כך שלא יישנו מקרים כאלה, שיהיו גם מעקב וגם טיפול נמרץ ביותר באותם שוטרים שהתרשלו במקרה הזה.

היו"ר ר' אדרי:

יש כאן שאילתא מס' 1168 שמופנית לשר הפנים, ואני מבין שאדוני משיב גם בשם שר הפנים.

שר המשטרה מ' שחל:

אני רוצה לחזור לשאלות שמופנות לשר האנרגיה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין שאדוני משיב גם בשם שר הפנים.

שר המשטרה מ' שחל:

כן, אני גם שר הפנים היום.

היו"ר ר' אדרי:

אם כן, אנחנו חוזרים לשאלות שמופנות לשר האנרגיה והתשתית.

מרכיבי מחיר הבנזין

חבר הכנסת רע' כהן שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום י"ב בתמוז התשנ"ד (21 ביוני 1994):

על-פי הידוע לי, עד לאחרונה נהגו בעלי תחנות דלק לשקלל את מרכיב החזר ההשקעה במחיר הבנזין שמכרו לציבור לקוחותיהם.

ברצוני לשאול:

1. האם במחיר הבנזין היה כלול סעיף החזר ההשקעה?

2. אם כן – מה הוא מספר שנות החזר שלפיהן נבנה התחשיב?

3. האם גבייה זו היתה מוסדרת בחוק?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

1. בזמנה, כאשר מערכת מחירי הדלק והעלויות היו במסגרת ההתחשבנויות, הוכרו החזרי הוצאות על-פי החברה המובילה שהיתה חברת "פז"; בכלל זה, החזר בגין השקעות בכלל והחזר בגין השקעות בתחנות דלק בפרט.

הפעם האחרונה שהוכרו הוצאות לפי דיווח היתה לגבי השנים 1981-1982 עד 1983-1984. מאז למעשה לא הוצאו מהחשבון תחנות שפוחתו ולא נכנסו לחשבון תחנות חדשות.

2. התחשיב נבנה על-פי החזר השקעות במשך 12 שנים וחצי, החל מאפריל 1972.

3. כאמור, ההכרה בהוצאות החזר השקעה בתחנות היתה במסגרת הכרה בהוצאות שיווק, מתוקף הסכם מבנה מחיר שהיה בין המדינה לבין חברות הדלק.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. בבקשה, חבר הכנסת רענן כהן, שאלה נוספת.

רענן כהן (העבודה):

אדוני השר, אתה נחשב כמוביל את הרפורמה בדלק, ואם כי הרפורמה לא מתקדמת, הרי על המעשים שלך אי-אפשר לעבור לסדר-היום, כי הם מעשים שבהחלט משנים את כל הנורמות לגבי משק הדלק, ועל כך תבורך.

אני רוצה לשאול בנושא הזה: א. מדוע לא מפרסמים את ההסכמים כפי שהם בגלוי בציבור, כי אנו עומדים בפני תיבת פנדורה בעניין הזה, ואני יודע שאני אומר זאת בצורה חמורה ביותר.

ב. אני לא בדקתי את העניין, אם כי בדרך כלל אני אוהב לעשות עבודה יסודית, עם מחקר, הפעם לא עסקתי בזה אבל ייתכן שנגלה כי תחנות הדלק קיבלו עבור השקעתן את כל הכסף ועוד ממשיכות לקבל פי שניים ממה שעלתה תחנת הדלק. מי שמשלם את זה הוא הציבור.

במלים אחרות, מאחר שאני אומר את הדברים האלה על סמך מה שהגיע אלי, ואני לא בדקתי את העניין, אינני רוצה לומר זאת בשמי, אבל בכל זאת יש בציבור תחושה לא טובה. אני חושב שאתה כשר האנרגיה תעשה את אחד הדברים החשובים ביותר לציבור במדינת ישראל, אם יוכל לדעת את האמת כפי שהיא. אני חושב שאתה מסוגל לעשות את זה, יש בידך לעשות את זה, ואם תעשה זאת יהיה זה עוד הישג גדול שלך לטובת החברה במדינת ישראל. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אני רוצה להודות לחבר הכנסת רענן כהן על דברי ההערכה שלו לגבי הרפורמה במשק הדלק. אני רוצה לציין, כי הרפורמה במשק הדלק מאז 1988, לפי הערכת כלכלנים, מחוץ למשרד האנרגיה ובתוך משרד האנרגיה, חסכה וחוסכת למשק המדינה כל שנה כ-100 מיליון דולר. זה סכום עתק מכל בחינה שהיא, והדבר הביא בתחום הגז להוזלה של כמעט 50% במחיר בצובר של גז המסופק לצרכנים.

הבעיה שאנחנו נשארנו תקועים אתה היא חוסר הנכונות להגיע לתחרות בין תחנות הדלק. זוהי עקשנות של אנשים שרוצים לשמר את המצב שבו הם מרוויחים סכום קבוע בלי להתאמץ ובלי לנסות להתחרות על רמת השירות וגם על המחיר לצרכן.

אין ספק שמתח השיווק בתחנת הדלק הוא מן הגבוהים בהשוואה למערב-אירופה. אני מתמקד בסוגיה הזאת, ואין לי ספק שנגיע בזמן הקרוב לשלב שבו נוכל לפתור אותה ואז הדבר ייפתר.

אשר לפרסום הנתונים, נתתי הוראה לפרסם כל נתון. אין לנו שום סודות. אגב, אני הופתעתי כאשר נודע לי שמישהו החליט שהנתונים האלה הם חסויים. במדינת ישראל ובממשלת ישראל בעניינים שאינם ביטחון המדינה ואינם צנעת הפרט, אין מה להסתיר. זוהי התפיסה הבסיסית שאני מאמין בה, ולכן כל הנתונים גלויים ופתוחים.

מי שרוצה יכול לפנות למינהל הדלק, אל אחד העובדים הבקיא בנושא הזה, מר אזולאי, והוא יקבל ממנו את הנתונים.

אשר לשאלה של החזר מחיר, היום מחירי הבנזין בתחנות למעשה אינם בפיקוח, מלבד אוקטן 96. אני רוצה בכלל לבטל את כל הפיקוח ולהשאיר כך שהמחיר יהיה בהתאם לתחרות שתפתח בין

התחנות. עשינו את הצעד הראשון באמצעות פרסום מאיר עיניים, ובכל תחנות הדלק חובה היום להציג את המחירים.

דן תיכון (הליכוד):

מה זה עוזר? המחיר הוא אחיד.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

בעלי התחנות וחברות הדלק מתאמים את המחירים ביניהם, כי כל אחד רוצה לשמור על הנתח שלו במתח השיווק, ואלה סכומים לא מבוטלים.

אם אני אוסיף על זה שתחנת דלק ממוצעת בישראל מוכרת פי שלושה יותר מהממוצע באירופה, צא וראה מדוע יכולה תחנת דלק באחד המקומות במרכז הארץ, הממוקמת על שטח של 2.5 דונמים, להגיע לתשלום של דמי חכירה שמביא אותה לשווי של 7.5 מיליוני דולר.

דן תיכון (הליכוד):

מה המרווח של בעלי התחנה ובעלי חברות הדלק?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

13.5 אגורות לבעל התחנה וכ-17 אגורות לחברת הדלק – לליטר.

דן תיכון (הליכוד):

זאת אומרת, מעל 30 אגורות לליטר.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

נכון.

רענן כהן (העבודה):

אדוני השר, תודה על התשובה המורחבת והמעניינת.

היו"ר ר' אדרי:

תודה רבה, אדוני השר. אנו עוברים לתשובות של השר שחל על שאילתות שהוגשו לשר הפנים.

הנחות בארנונה לשכבות החלשות

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר הפנים ביום ה' בסיוון התשנ"ג (25 במאי 1993):

מפרסומים שונים עולה, כי הנחות שהוענקו כחוק לשכבות חלשות במסגרת הרשויות המקומיות בוטלו. על-פי פרסומים אלו, הביטול נבע בשל ההוראה שהעברת להנהלות הרשויות המקומיות.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. נוכח הפגיעה בשכבות החלשות והשחיקה בהנחות ובהטבות המוענקות להם, האם יש מקום להמשך מגמת הפגיעה בהן?

3. כיצד יפעל משרד הפנים בנדון?

שר המשטרה מ' שחל:

1. כפי שהסברתי בדברי הרקע שהבאתי בפני הכנסת לשאילתות בנושא זה, הדברים אינם מדויקים. כפי שפירטתי, נקבעו אמות מידה אחידות ושוויוניות למתן הנחות לשכבות החלשות.

אדוני, אני אומר את זה בלשון יחיד של דובר, אבל אני לא בטוח אם אני נתתי את התשובה על השאילתא הזאת. אני מניח שהכוונה היא ששר הפנים אומר את הדברים האלה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

איזה שר הפנים?

דן תיכון (הליכוד):

ראש הממשלה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני לא יודע, אני מניח.

2-3. בכפוף לתשובתי על שאלה מס' 1, אוסיף כי ועדת מעקב שמינה שר הפנים בודקת את יישומן של התקנות וממליצה על תיקונים בהן. יש להניח כי ייערכו אף תיקונים נוספים בתקנות בהתאם להמלצות הוועדה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני השר. שאלה נוספת לחבר הכנסת עמנואל זיסמן, בבקשה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

השר שחל הגיב בכנות, אבל לפי דעתי התשובה איננה מדויקת. הוא נתן תשובה חיובית על שאלה מס' 1, אבל אני הייתי מבקש ממנו לקבל את הקריטריונים האחידים והאובייקטיביים האלה.

דן תיכון (הליכוד):

הם היו צריכים להתפרסם בעיתון הרשמי.

שר המשטרה מ' שחל:

אני אפנה את פנייתך ובקשתך למשרד הפנים ואבקש שישבו לך ישירות בנושא.

עמנואל זיסמן (העבודה):

תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה.

הנחות בארנונה לשכבות החלשות

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שר הפנים ביום י"ט בסיוון התשנ"ג (8 ביוני 1993):

בפברואר 1993 הוציא משרד הפנים תקנות חדשות בנושא הארנונה. בין השאר, התקנות החדשות מבטלות את ההנחות בתשלום הארנונה שניתנו בעבר לקבוצות הבאות: קשישים מקבלי קצבאות זיקנה; עולים חדשים בשנים השנייה והשלישית לשהותם בארץ; זוגות צעירים; משפחות חד-הוריות; חסידי אומות עולם ואזרחי כבוד. כמו כן, בוטלה הוועדה למתן הנחות בארנונה.

נוסף על כך, עיריית תל-אביב תערוך מדידות לצורכי ארנונה בבתי התושבים.

ברצוני לשאול:

1. האם משרד הפנים מודע לכך שהנפגעים העיקריים מתקנותיו משתייכים לקבוצות חלשות באוכלוסייה?

2. מה ייעשה למנוע פגיעה בקבוצות אלו?

3. איך תתבצעה המדידות בתוך בתי התושבים בתל-אביב תוך הקפדה מקסימלית על שמירת תחום הפרט ובלי לפגוע בו?

שר המשטרה מ' שחל:

1. ההנחות לקשישים מקבלי קצבה לא בוטלו ואף לא הופחת שיעורן לעומת המצב החוקי שהיה קיים בטרם הותקנו התקנות.

על-פי התקנות, ניתנת הנחה שנה אחת לעולים חדשים. עולים אחרים וכן זוגות צעירים, תינתן להם הנחה בארנונה על-פי מבחן הכנסה הקבוע בתקנות. למשפחות חד-הוריות ככאלה, ניתנת הנחה בתקנות בשיעור של עד 20%.

על-פי התיקון לתקנות, ניתנת הנחה לחסידי אומות העולם בשיעור של עד 66%.

כפי שהוסבר בפתיחת הדברים בנושא, נקבעו בתקנות כללים אחידים למתן הנחות בארנונה, לפי מבחן הכנסה המפורט בתוספת א' בתקנות. כמו כן, במקרים חריגים ניתן על-פי התקנות לפנות לוועדת ההנחות המוסמכת לדון ולהחליט בעניין מתן הנחה לחייב.

2. בכפוף לתשובתי על שאלה מס' 1, שר הפנים מינה ועדת מעקב שתפקידה לבדוק יישומן של התקנות ולהמליץ על שינויים במידת הצורך.

3. על-פי מידע שנמסר למשרד הפנים מהיועצת המשפטית של עיריית תל-אביב, הנושא נדון עתה בבג"ץ. טרם ניתן פסק-דין לגביו.

כמו-כן נמסר לנו על-ידי היועצת המשפטית, כי נושא המדידות בבתי התושבים נתון עכשיו בדיונים בין נציגי התושבים והעירייה וכי עתה הופסקו בפועל המדידות. היועצת המשפטית הוסיפה והבהירה כי בעת המדידות תואם מועד המדידה עם התושבים, אך כאמור, הנושא נדון עתה בבג"ץ שהוגש נגד העירייה.

עולים לא-יהודים מחבר המדינות

חבר הכנסת ד' מנע שאל את שר הפנים ביום ט"ו באייר התשנ"ד (26 באפריל 1994):

בעיתונות פורסם כי מאות עולים מחבר המדינות מצליחים לחדור לארץ בזהות יהודית מזויפת.

זו אינה תופעה, אלא תעשייה שלמה, וזה מחייב חקירה יסודית של משרד הפנים.

ברצוני לשאול:

1. האם אין כאן מקום להקים ועדת חקירה?

2. מה ידוע למשרדך על הנושא, ומה ייעשה בנדון?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מתכבד להשיב על שאילתא של חבר הכנסת דוד מנע.

משרד הפנים, בעזרת משטרת ישראל ולשכת הקשר עם שלוחותיה בחבר המדינות, ערים לתופעה ומתמודדים בכלים המשותפים, בוודאי בהצלחה. כל מקרה של מרמה המתגלה מטופל מיידית, ומתקיים בירור מקיף לגילוי הזיוף או המרמה, ובסופו מבוצע הליך של ביטול אשרת העולה והאזרחות הישראלית, שנתקבלו על-פי ידיעות כוזבות, לפי סמכות שר הפנים בחוק הכניסה לישראל ובחוק האזרחות, שהוצלה למנהל מינהל האוכלוסין.

על התופעה בכללותה התקיים דיון מיוחד בוועדת העלייה והקליטה של הכנסת ביום 24 במאי 1994, ובו סקר מנהל מינהל האוכלוסין את האפיונים של דרכי המרמה, את ממדי התופעה ואת התמודדות משרד הפנים, בשיתוף הגורמים האחרים, בטיפול מקיף לצמצום ממדיה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מנע. בבקשה, אדוני.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני השר, אני מודה על תשובתך על השאילתא שהגשתי, ואני מבקש, אם אפשר, לקבל בעתיד נתונים ממשרד הפנים לגבי מספרם של אותם מתחזים שגורשו בשנה האחרונה מישראל חזרה לארצות מוצאם.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. בבקשה, אדוני השר.

שר המשטרה מ' שחל:

אני אעביר את הבקשה למשרד הפנים.

ביטול הנחה בארנונה למשפחת נכה

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר הפנים ביום ז' בסיוון התשנ"ד (17 במאי 1994):

עם היכנסו לתוקף של חוק ההסדרים במשק המדינה, התשנ"ג-1993, ביטלו רשויות מקומיות הנחה שניתנה עד אז לבעל דירה שבן או בת משפחתו המתגורר עמו הוא נכה.

ברצוני לשאול:

מה יעשה משרדך כדי שהרשויות המקומיות יחדשו את מתן ההנחה בארנונה למשפחה המטפלת בבן נכה או בבת נכה, וזאת עקב הנטל הכספי הרב הכרוך בטיפול בנכה?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מתכבד להשיב לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

העיקרון שהנחה את מתקין התקנות בקובעו את הזכאים להנחה בארנונה הוא מתן הנחה בדרך כלל לפי מבחן ההכנסה של המחזיק בנכס.

כך נקבע בתקנה 2(3) לתקנות, כי רק מחזיק נכה, אשר איבד את כושר ההשתכרות בשיעור של 75% ומעלה על-פי קביעת המוסד לביטוח לאומי, יהיה זכאי להנחה בשיעור של עד 80%.

כידוע, תקציבן של הרשויות המקומיות מוגבל והוא אינו עונה על צרכים רבים שהרשות המקומית היתה חפצה לתת במסגרת סמכויותיה. עקב כך קיים קושי רב מבחינה תקציבית בהרחבת מעגל הזכאים להנחה בארנונה ולהענקת ההנחות לפי מבחן הוצאה של המחזיק, כגון: הוצאות שיש למחזיק בשל בן נכה, משכנתה חודשית גבוהה, ועוד הוצאות מהוצאות שונות הגורמות לנטל כספי כבד על המחזיק.

ולעניין בן נכה של מחזיק, כמפורט בשאלתא, המוסד לביטוח לאומי הוא הגוף המוסמך לפצות את הנכה ובני משפחתו על ההוצאות הגבוהות המוטלות על המשפחה, ואין להטיל הוצאות אלה על תקציביהן של הרשויות המקומיות.

עוד יודגש, כי על-פי התקנות יש סמכות לוועדת ההנחות ליתן הנחה למחזיק שנגרמו לו הוצאות חריגות גבוהות במיוחד בשל טיפול רפואי חד-פעמי או מתמשך, שלו או של בן משפחתו, וודאי שחלק מאותם נכים הנדונים בשאלתא יוכלו לזכות בהנחה במסגרת תקנה זו.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני חושבת שמה שאתה אמרת מעורר הרבה מאוד תהיות. אנחנו יודעים, למשל, שעיוורים, נוסף על הקצבה שהם מקבלים מהמוסד לביטוח לאומי, מקבלים הקלות ברשויות המקומיות, וכך גם במקרים אחרים. לכן, לומר שהרשויות המקומיות יטילו את כל העניין של הנכים רק על המוסד לביטוח לאומי, כאילו אלה לא תושבי עירם, כאילו אלה לא חלק מהקהילה?

מה שקורה זה כך: אם הנכה הוא זה שעל שמו רשומה הדירה, הוא מקבל את ההנחה, אבל אם הנכה הוא הבן, והדירה רשומה על שם האב, במקרה כזה הוא לא מקבל את ההנחה. אני חושבת שזאת אפליה שאין לה מקום, כי הנכה הוא נכה, והמשפחה נושאת בהוצאות, בין שהדירה רשומה על שמו ובין שהדירה לא רשומה על שמו. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, גברתי. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, נדמה לי שבתשובה שלי אמרתי כי יש ועדת הנחות בכל רשות מקומית, אבל חייבים לומר את האמת: הבעיה היא בעיה של גירעונות בתקציבי הרשויות המקומיות, והפנייה של הרשויות, או לפחות של חלק מראשי הרשויות, היתה שהממשלה תקל עליהם על-ידי כך שהיא תקבע תקנות אחידות לפי מבחן ההכנסה, ובלבד שהם לא יאבדו מהיחס שלהם כנבחרים בקרב האוכלוסייה.

סביב זה יש מתח מתמיד של תביעות צודקות בשל הנחות שבוטלו, לעומת מצב תקציבי גירעוני, שנדמה לי שמגיע לסכום של כמיליארד שקל ברשויות המקומיות עצמן. זו בעיה. הכנסת יכולה לתת את דעתה עליה, אבל אני אומר את זה, מפני שצריך גם לדעת שכסף צריך לבוא מאיזה מקור כדי לטפל בבעיות התקציביות ובגירעונות.

היו"ר ר' אדרי:

תודה.

קזינו באילת

חבר הכנסת א' רביץ שאל את שר הפנים ביום י"ב בתמוז התשנ"ד (21 ביוני 1994):

משלחת של תושבים מאילת הביעה בפני ועדת הכנסת התנגדות תקיפה לבניית קזינו בעיר, מסיבות כלכליות, מוסריות ואחרות.

מכיוון שיש כוונה לאפשר ליזמים לבנות בתי-קזינו במדינה –

1. האם תהיה התחשבות בדעת הרשות המקומית ותושביה בעת דיון ברשיון לבניית קזינו?

2. האם יימנע רשיון בנייה כל עוד הדבר עומד בניגוד לרצון התושבים?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מתכבד להשיב לחבר הכנסת אברהם רביץ.

הממשלה דנה באפשרות הסדרת נושא הקמת קזינו בחקיקה. כמובן, משרד הפנים יכבד כל חקיקה שתתקבל. עם זאת, ידרוש משרד הפנים התחשבות מרבית ברצון תושבי המקום.

אם חבר הכנסת רביץ רוצה לדעת את דעתי האישית, אני רוצה להוסיף שאני מתנגד בצורה הקיצונית ביותר להקמת קזינו, ואני מקווה, בעזרת השם, שאצליח לשכנע את חברי בממשלה שלא להתפתות להקמת גוף כזה.

היו"ר ר' אדרי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת רביץ. בבקשה.

גדליה גל (העבודה):

אדוני השר, זה לא גוף, זה מוסד.

שר המשטרה מ' שחל:

עוד יותר גרוע.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני מאוד מכבד את הסיפא של דבריך, הרבה יותר מאשר את הרישא של דברי הממשלה.

אנחנו נצטרך, במיוחד לאור הסדר החדש שאולי יבוא למזרח התיכון, לעשות הרבה יותר מאמצים לשמור על ייחודנו כאן, כמדינה יהודית, מדינת ישראל, ואחד המסרים שבו אנחנו כן צריכים להיות אור לגויים הוא שלא נהפוך את אזרחי מדינת ישראל למשחקים בקוביה. אני יודע שיש רבים מבני עמנו, חלושי הדעת, שנוסעים לכל מיני מדינות בסביבה, אבל זה עדיין לא מצדיק שנביא את החרפה הזאת, את הבושה ואת חוסר האונים ואת התקלה החברתית אל פתח ביתנו. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת רביץ, בנושא הזה אני מוכן להרים אתך יחד את הדגל.

היו"ר ר' אדרי:

תשובה קצרה ולעניין.

הקצאת קרקע לקבורה אזרחית

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שר הפנים ביום י"ב בתמוז התשנ"ד (21 ביוני 1994):

לפני כשנתיים הורה בג"ץ להקצות קרקע לקבורה אזרחית על-ידי עמותת "מנוחה נכונה" בתוך זמן שהוגדר "סביר". הקצאה כאמור לא נעשתה.

ברצוני לשאול:

1. מי במשרד הפנים אחראי להקצאת קרקע לקבורה?

2. מה נעשה בשנתיים האחרונות במשרד הפנים כדי לקדם את נושא הקבורה האזרחית?

3. מה יעשה משרדך כדי לפעול כמצוות בג"ץ?

שר המשטרה מ' שחל:

1. הקצאות קרקע ממלכתית מתבצעות על-ידי מינהל מקרקעי ישראל, ולא משרד הפנים.

2. למשרד הפנים אין כל קשר לקידום נושא הקבורה. אם וכאשר תהיה פנייה לרשות התכנון המקומית על-ידי כל גוף שהוא, היא תטופל לפי הנהלים המקובלים לגבי תוכניות תכנון ובנייה.

3. יש לפנות למינהל מקרקעי ישראל.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת נעמי חזן. בבקשה, גברתי.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר שחל, בנושא שלפנינו, שבו מדובר בהקצאת קרקעות לקבורה אזרחית, נעשו ניסיונות מספר לפנות למינהל מקרקעי ישראל על-ידי העמותה "מנוחה נכונה". כל הבקשות נדחו בגלל התערבותו של משרד הפנים.

אני מבקשת ממך וממי שהכין את התשובה על השאלתא להשיב מדוע התנגד משרד הפנים להקצאת קרקעות, על-פי בקשות שהוגשו כחוק למינהל מקרקעי ישראל, לקבורה אזרחית, על-פי הוראת בג"ץ מלפני שנתיים.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

חברת הכנסת נעמי חזן, אני חייב לומר לך את הדברים הבאים: אומנם בראש הדף של התשובות שקיבלתי כתוב בע"ה, בעזרת השם, אבל גם אם אני איאחז בעזרת השם אני לא אוכל להשיב לך על השאלה הנוספת, כי זה פשוט לא בידיעתי. אני אבקש – – –

רפאל פנחסי (ש"ס):

במשרד הפנים יש הסכמה שמקצים קרקע. מתחילים באזור ירושלים, ומעמידים את זה למבחן. חברת הכנסת שואלת מדוע משרד הפנים מתנגד להקצאת קרקע. ובכן, המשרד מקצה קרקע – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אבל הם צריכים לשלם יותר, כי הם אינם מאמינים בתחיית המתים ויישארו קבורים הרבה יותר זמן – – –

שר המשטרה מ' שחל:

הוא אשר אמרתי, חבר הכנסת פנחסי מגלה בקיאות רבה ממני בנעשה במשרד הפנים. אני אינני יודע, ולכן כל מה שאוכל – – –

היו"ר ר' אדרי:

אתם לא מקשיבים לתשובת השר.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת רביץ, אמרתי שחבר הכנסת פנחסי מגלה בקיאות רבה ממני במה שקורה במשרד הפנים – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

משום מה.

שר המשטרה מ' שחל:

משום מה.

אני לא יודע את התשובה. אני יכול רק – – –

חיים אורון (מרצ):

– – – אני רוצה סוף סוף לדעת מה קורה.

דן תיכון (הליכוד):

אל תכניס לו רעיונות.

שר המשטרה מ' שחל:

אני אציע לחברת הכנסת נעמי חזן המלצה אישית: תשאלתי את השאלה הדווקנית כשאלתא נוספת, ואז תקבלי תשובה.

נעמי חזן (מרצ):

הצעה לסדר, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה, גברתי.

נעמי חזן (מרצ):

השאלתא הזאת, אדוני היושב-ראש, הופנתה אל שר הפנים בדמותו של ראש הממשלה מר יצחק רבין. השר שחל משיב בשם שר הפנים. השאלתא שלי הופנתה לכתובת הנכונה, אבל התשובה אינה מספקת. השר שחל אינו יכול להשיב על שאלתי אף-על-פי שהיא מופנית אל הכתובת הנכונה. אני מבקשת תשובה נוספת על השאלתא שלי שהוגשה, שיהיו הידע והמידע הנחוצים לענות על השאלתא.

חברי כנסת משתמשים בכלי הפרלמנטרי הזה כדי לקבל תשובות. התשובה שקיבלתי אינה מספקת כלל. אני מבקשת תשובה נוספת על השאלתא, ולא שאלתא נוספת על שאלתא נכונה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני חושב שגם אם ראש הממשלה, שהוא שר הפנים, היה עומד כאן ומשיב על השאלה הנוספת, ספק אם היה יודע את התשובה בעניין זה.

לשאלה הנוספת שלך, שהיא שאלה קונקרטית לגבי ההתנגדות, אני אבקש שיעבירו אלייך תשובה מפורטת בהתאם לנושא.

נעמי חזן (מרצ):

אני מודה לך.

טופס שינוי שם

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שר הפנים ביום כ"ו בתמוז התשנ"ד (5 ביולי 1994):

טופס שינוי שם, הניתן בלשכות משרד הפנים למבקשים לשנות את שמם, מחולק לשניים: החלק העליון, המנוסח בלשון נקבה, מיועד לשינוי שמה של אשה ושמה בלבד. החלק התחתון מיועד לשינוי שם כל המשפחה, בכלל זה ילדים עד גיל 18. החלק הזה מנוסח בלשון זכר בלבד, וגם בחלק המיועד לחתימה מופיעה רק המלה "המודיע".

ברצוני לשאול:

1. האם המדיניות היא כי גבר יכול לשנות את שם כל המשפחה בעוד אשה יכולה לשנות רק את שמה?

2. האם נדרשת הסכמת האשה לשינוי שם כל המשפחה?

3. האם תשונה המדיניות ו/או הטופס בכל הקשור לשינוי שם משפחה?

שר המשטרה מ' שחל:

ראשית, בידי חברת הכנסת חזן נמצא כנראה טופס ישן לשינוי שם. כיום יש טופס שינוי שם/בחירת שם, שהעתקו מצורף בזה, ואני אעביר אותו לפרוטוקול, הבנוי באופן שונה. חלקו הראשון עניינו שינוי שם, והוא מיועד הן לגבר והן לאשה. חלקו השני עניינו בחירת שם, והוא נוגע לאשה בלבד, על-פי סעיף 6 לחוק השמות, העוסק בבחירת שם משפחה של אשה בנישואיה.

1. אין הבדל בין גבר לאשה. שינוי שם של בגיר נעשה על-פי בקשתו באופן אישי בכפוף להוראות החוק.

שינוי שם של קטין נעשה על-ידי ההורים או בית-המשפט על-פי הוראות החוק.

2. הסכמת האשה כמו הסכמת הגבר נדרשת באופן שווה מקום שהחוק דורש זאת. למשל, לשינוי שם פרטי של קטין נדרשת הסכמת שני ההורים.

3. כבר היום מתייחס החלק בטופס הנוגע לשינוי שם לגבר ולאשה כאחד, ראה "בן/בת הזוג". בחלקו הוא אומנם מנוסח בלשון זכר בלבד, והמשרד ייתן דעתו גם לתיקון זה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת נעמי חזן. בבקשה, גברתי.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, יום לפני שהגשתי את השאילתא הזאת ניגשתי למשרד הפנים וביקשתי טופס שינוי שם, וקיבלתי אומנם את הטופס שאותו צירפתי לשאילתא שלי. אדוני השר שחל, אני מוכנה להראות לך את הטופס. אני שמחה אם השאילתא הובילה לשינוי הטופס.

בתשובתך על שאלה מס' 3 בשאילתא שלי, עדיין חלק מהטופס מנוסח אך ורק בלשון זכר, ומשום שלגופו של עניין אתה הודעת שגם האשה רשאית להגיש את הבקשה, אזי יש כורח לשנות לאלתר את נוסח הטופס. מה אדוני מתכוון לעשות בנושא הזה?

היו"ר ר' אדרי:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, נדמה לי שבנקודה הזאת יש תשובה מפורטת בתשובה על שאלה מס' 3, ואני אחזור עליה. נאמר: כבר היום מתייחס החלק בטופס הנוגע לשינוי שם לגבר ולאשה כאחד, ראה – בכל מקום כתוב "בן/בת הזוג". בחלקו הוא אומנם מנוסח בלשון זכר בלבד, והמשרד ייתן דעתו גם לתיקון זה.

מעמד בני זוג ערבים תושבי השטחים

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר הפנים ביום ב' באב התשנ"ד (10 ביולי 1994):

מאות מאזרחי מדינת ישראל הערבים נשואים לבני זוג תושבי השטחים או אזרחי מדינות זרות. משרד הפנים מקשה מתן מעמד תושב קבע לבני הזוג בבקשות איחוד משפחות. בו בזמן, מעניק משרדכם אזרחות לבני זוגם של יהודים באופן אוטומטי.

ברצוני לשאול:

1. מה הם הכללים הנוכחיים למתן מעמד תושב או אזרחות לבני זוגם של ישראלים?
2. איך מתכוון משרדכם לפתור את הבעיה, ומה יהיו הקריטריונים החדשים?

שר המשטרה מ' שחל:

1. כל בן-זוג של אזרח או תושב ישראל זכאי לקבל מעמד תושב קבע בישראל לפי סמכות שר הפנים בחוק הכניסה לישראל, תחת הסייגים הבאים: ביטחון, עבר פלילי ובריאות.

עד כה הזכאות ניתנה לבן-זוג של אזרח ישראלי, וזה כחודשיים הורחבה הזכאות גם לבן-זוג של תושב קבע (שאינו אזרח ישראלי).

2. כאמור, הקריטריונים הם בסייגים של ביטחון, עבר פלילי ובריאות.

המשרד נערך לתגבר את הלשכה במזרח-ירושלים כדי להאיץ הטיפול בבקשות הרבות שהצטברו בנושא זה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת דראושה. בבקשה, אדוני.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, תודה על התשובה החיובית.

אני רוצה לשאול בקשר לאזרחים ערבים החיים בנגב, במיוחד בשבט אל-עזאזמה, שאף שהם חיים במדינה והם אזרחי המדינה, לצערי הרב משרד הפנים עדיין לא הנפיק להם תעודות זהות ישראליות. הם חיים בתוך המדינה כפליטים בתוך מדינתם, בתוך ארצם, בתוך מולדתם, למרות כל ההבטחות שניתנו על-ידי משרד הפנים לפתור את הבעיה הזאת של אנשים החיים בנגב, במיוחד בני שבט אל-עזאזמה, שהמדינה עדיין לא מכירה בהם כאזרחי המדינה. אני חושב שהנושא הזה צריך לבוא על פתרוננו, ומשרד הפנים צריך להנפיק תעודות זהות לאזרחים הללו.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

נדמה לי שהיתה שאילתא בנושא הזה. עמדתי להשיב על השאילתא הזאת, אבל חבר הכנסת טלב אלסאנע לא היה נוכח באולם. בה יש התייחסות ספציפית לנושא הזה. אפשר לראות אותה בפרוטוקול. אני גם מציע שבמשרד הפנים יבדקו את השאלה הנוספת שלך ויתייחסו אליה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני השר. אני מבקש להודות לך על שהואלת להשיב על השאילתות לשר האנרגיה והתשתית, על השאילתות שהוצגו לשר המשטרה וגם על השאילתות שהוצגו לשר הפנים. אני מודה לך, אדוני.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מודה לך, אדוני. אני מקווה גם שידעתי להשיב.

היו"ר ר' אדרי:

אתה עשית את מלאכתך נכונה, והעובדה שלא היו טענות על כך.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לא יכולת להתאפק.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת תיכון, אין לך הערות על התשובות הענייניות שהיו.

הודעת הממשלה בנושא הטרגדיה ברואנדה והסיוע של ישראל לפליטים

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצעות הסיכום על הודעת הממשלה בנושא הטרגדיה ברואנדה והסיוע של ישראל לפליטים. אני מבקש מחברת הכנסת דליה איציק להביא הצעת סיכום מטעם הסיעות העבודה, הליכוד, מרצ, צומת, מפד"ל, מדע, חד"ש, מולדת ויעוד.

דליה איציק (העבודה):

1. הכנסת מאוחדת בהבעת זעזוע עמוק ודאגה רבה מהטרגדיה האנושית הנוראה המתחוללת ברואנדה.

2. הכנסת מביעה הערכה להחלטת הממשלה לסייע לפליטים ברואנדה, על-ידי שיגור המשלחת הרפואית, ופונה למדינות העולם להצטרף למבצע הצלה מקיף ואפקטיבי לפני שיהיה מאוחר.

3. הכנסת ממליצה על הקמת ועדה משותפת של חברי כנסת וממשלה בראשותו של השר שחל שתמליץ על רעיונות וצעדים לביצוע במישור הבין-לאומי והמקומי.

4. ישראל תקרא להקמת כוח משימה בין-לאומי באמצעות האו"ם שיתמודד עם המצוקה העכשווית ברואנדה ויעסוק בפתרונות ארוכי טווח כדי למנוע מקרים מעין אלה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי חברת הכנסת דליה איציק. יש הצעת סיכום נוספת של סיעת יהדות התורה. אני מבקש מחבר הכנסת אברהם רביץ להציג אותה. בבקשה, אדוני.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני בהחלט אצטרף להצעה של הסיעות, אבל אני מבקש שיצביעו גם על ההצעה שלי. ואם יש אפשרות כזאת, לאחד את שתי ההצעות כסעיף נוסף.

הכנסת חוזרת על הציווי האלוקי "כי בצלם אלקים עשה את האדם", וקוראת לעולם להתעורר ולהתנהג לפי הצו האלוקי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מציע שהצעתו של חבר הכנסת רביץ בשם יהדות התורה תוסף להצעה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני מבקש להוסיף להצעה ההיא.

היו"ר ר' אדרי:

חברת הכנסת דליה איציק, את מסכימה שנוסיף את ההצעה כפי שנקראה על-ידי חבר הכנסת רביץ, ואנחנו נצביע הצבעה אחת על הכול?

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני שואלת שאלה טכנית. אני באופן אישי מסכימה, אבל היות שאני הבאתי הצעה בשם עשר סיעות מחלקי הבית, נדמה שאני אצטרך לשאול את רשותן מחדש. לכן אני לא מרגישה מוסמכת לצרף. אני מאוד אודה לרב רביץ אם הוא יצטרף להחלטה שלנו.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני אצטרך, אבל אני מבקש להוסיף.

חיים אורון (מרצ):

יצביעו כולם על שתי ההצעות.

היו"ר ר' אדרי:

אוקיי, נצביע עבור שתיהן.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד הצעת הסיכום של סיעת יהדות התורה כפי שהוצגה על-ידי חבר הכנסת אברהם רביץ?

הצבעה מס' 1

בעד הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת א' רביץ – 27

נגד – אין

נמנעים – אין

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת א' רביץ נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 27, נגד אין, נמנעים אין. הצעת יהדות התורה מתקבלת.

אנחנו עוברים להצעה שהוצגה על-ידי חברת הכנסת דליה איציק בשם כל סיעות הבית פרט ליהדות התורה, שהצעתה התקבלה.

הצבעה

בעד הצעת הסיכום שהביאה חברת הכנסת ד' איציק – 26

נגד – אין

נמנעים – אין

הצעת הסיכום שהביאה חברת הכנסת ד' איציק נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

26 בעד, נגד אין, נמנעים אין. גם הצעתה של חברת הכנסת דליה איציק נתקבלה.

הצעת חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994, קריאה שנייה ושלישית. יציג את ההצעה יושב-ראש ועדת הכספים. אדוני, חבר הכנסת גדליה גל, בבקשה.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק המונחת בפניכם הינה חוליה ראשונה בשרשרת חוקים שנועדו להסדיר את שוק ההון ולבנות שוק תקין יותר והוגן יותר.

החוליות הנוספות שיגיעו לדיון בהקדם, כך אני מקווה, מתייחסות לקופת הגמל ולהסדרת העיסוק בייעוץ השקעות ובניהול תיקי השקעות.

הצעת החוק שלפניכם נועדה להחליף את החוק הקיים בתחום ההשקעות המשותפות בנאמנות שהוחק בשנת 1961, וכיום, נוכח ההתפתחויות והשינויים הרבים בשוק ניירות הערך, הינו מיושן ואינו עונה על כל הצרכים.

הצעת החוק מביאה עמה שני חידושים חשובים ביותר:

האחד – בסעיף 77(א), הרחבת החובה של מנהל קרן להשתתף ולהצביע באספות כלליות של תאגיד שניירות הערך שלו מוחזקים בקרן, וזאת על מנת למנוע אפשרות של פגיעה בעניינים של המשקיעים.

לעניין זה נקבעה חזקה, שכל עסקה עם בעל עניין מהווה פגיעה אפשרית בעניינם של בעלי היחידות, ולכן דורשת את השתתפותו הפעילה של מנהל הקרן באספה הכללית בבואה להחליט בנושא.

נורמה חדשה זו, המהווה תקדים עולמי, כך אומרים לי, תתרום תרומה חשובה ביותר למשטר של ניהול תקין בחברות שניירות הערך שלהן הוצעו לציבור.

זאת ועוד, בישיבת ועדת הכספים הודיע הממונה על שוק ההון, כי נורמה זו תחול גם על קופות הגמל, ונראה שבהשתתפותם של הגופים המוסדיים באספות הכלליות תושג הגנה טובה יותר על ענייניו של ציבור המשקיעים בניירות ערך, שכן יהיה מי שיביא את דברו ויצביע בשבילו באספות הכלליות של החברות שניירות הערך שלהן הוצעו לציבור.

הנושא השני, והוא חשוב לא פחות, הוא הקנס האזרחי – סעיפים 114 עד 120. הקנס יוטל על הפרת הוראות שונות של החוק, כפי שפורטו בו, ומטרתו למנוע את ההפרות ולגרום לניהול תקין של הקרן. עד היום לא היתה קיימת סמכות כזאת בחוקי ניירות ערך, והסנקציה היחידה למקרה של הפרת הוראה, קלה כחמורה, היתה העמדה לדין פלילי.

הנהגת הקנס האזרחי משתלבת עם המדיניות הבאה לשים דגש חזק יותר באכיפה אזרחית במקום אכיפה פלילית, בדומה למשטר הקיים בארצות-הברית, ולהשתמש בסנקציה הפלילית רק במקרים יוצאים דופן.

נראה שבהנהגת שתי נורמות אלה אנו צועדים צעד גדול קדימה ליצירת שוק הון מוסדר ותקין יותר.

במהלך עבודתה שמעה ועדת הכספים משלחות של הנוגעים לעניין, וחלק נכבד מהעורתיים הובא בחשבון בנוסח הסופי של החוק המונח לפניכם.

אסקור בפניכם, בקצרה, את השינויים המהותיים העיקריים שהוכנסו לחוק במהלך הדיונים בוועדה:
1. העמדת אי-תלות בין מנהל קרן לנאמן, סעיף 9(3). נקבע כי רק חברה שלא קשורה בדרך כלשהי למנהל קרן יכולה לשמש כנאמן של הקרן, וזאת על מנת להבטיח פיקוח נאות על פעילותה של הקרן ועל-ידי כך להבטיח את האינטרסים של המשקיעים.

2. איסור על חבר ועדת השקעות לכהן כחבר ועדת השקעות של מנהל קרן אחר, סעיף 22. גם הוראה זו נועדה להבטיח את האינטרסים של המשקיעים ולמנוע ניגוד עניינים.

3. השעיית דירקטור או עובד של מנהל קרן או נאמן, סעיף 23(א). ניתנה סמכות לרשות לניירות ערך להשעות מכהונתו דירקטור או עובד של מנהל קרן או נאמן שהוגש נגדו כתב אישום בעבירה שיש עמה קלון.

4. תביעה ייצוגית, סעיף 41. ניתנה אפשרות לבעל יחידות לתבוע את מנהל הקרן או את הנאמן בתביעה ייצוגית בשם כל בעלי היחידות.

5. עסקאות מהותיות לקרן, סעיף 60. מתוך דאגה מתמדת לאינטרסים של המשקיעים ניתנה הסמכה לשר האוצר לקבוע בתקנות כי עסקאות שיש בהן ניגוד עניינים או שהן מהותיות לקרן תהיינה חייבות לקבל אישור מוקדם של דירקטוריון מנהל הקרן לפני עשייתן.

6. איסור הצעת הטבות, סעיף 82. נקבע איסור על הצעת הטבות מכל סוג שהוא – כגון מתנות, מבצעי ביטוח – על רכישת יחידות, פדיון או מכירתן. יצוין כי הטבות שניתנו לפני אישורו של חוק זה יעמדו בעינם.

7. נקבע פטור ממס הכנסה במיזוג או בפיצול קרנות, סעיף 92, כדי למנוע כפל מס.

8. מנהל הקרן כמפרק, סעיפים 103 עד 110. ניתנה אפשרות למנהל קרן לשמש כמפרק לקרן במקום בית-המשפט, זולת במקרים שבהם בית-המשפט יורה אחרת.

9. הקטנת המניין החוקי הנדרש באספות כלליות, סעיף 111. המניין החוקי באספה כללית של בעלי היחידות בקרן לקבלת החלטות מיוחדות הוקטן באופן משמעותי, וזאת כתוצאה מהערות שהתקבלו, על מנת להבטיח שהדבר יהיה אפשרי. מתוך ניסיון העבר שמענו כמה, בדרך כלל, נוהגים לבוא, וכמה יכולים לבוא.

10. קנס אזרחי, סעיף 114. נושא הקנס האזרחי הוחמר מצד אחד בכך שניתנה סמכות ליושב-ראש הרשות לניירות ערך להטיל את הקנס לא רק על מנהל הקרן אלא גם על נאמן שהתרשל במילוי תפקידו לפקח על פעולות הקרן, ומצד אחר "רוככה" מעט הסמכות בכך שניתן שיקול דעת ליושב-ראש הרשות לניירות ערך שלא לדרוש את הקנס במקרים מיוחדים, וזאת אף שהכלל עדיין נשאר שהקנס מוטל, למעשה, באופן אוטומטי.

11. חובת שמירה על ספרי הקרן, סעיף 129. הוטלה חובה על מנהל הקרן לשמור את ספרי הקרן לתקופה של שבע שנים לפחות, וניתנה סמכות ליושב-ראש הרשות לניירות ערך לדרוש כל מידע הכלול בהם לצורך הפיקוח על הקרן בידי הרשות.

חברי הכנסת, כפי שהינכם רואים, מדובר בחוק רחב-היקף שמטרתו העיקרית הן להסדיר את נושא הקרנות להשקעות משותפות בנאמנות, על כל היבטיו, מתוך דאגה לשמירת האינטרסים של ציבור המשקיעים שהוא רחב מאוד ובעוצמה גדולה מאוד.

בהכנת החוק הושקעה עבודה רבה על-ידי עובדי הרשות לניירות ערך, ואני מוצא חובה נעימה להביע הערכתי לפועלם, וכן לחברי הכנסת בוועדת הכספים ולצוות היועצים של הוועדה שהיה פעיל בהכנת החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

אני מבקש מכם, חברי הכנסת, להצביע בעד החוק ולאשרו בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, חבר הכנסת גדליה גל, ואני גם מנצל את ההזדמנות כדי להודות לך על העבודה שהשקעת אישית, ולחברי ועדת הכספים, בהכנת הצעת החוק לקריאה שנייה וקריאה שלישית, שבוודאי הינה לתועלת המשק במדינת ישראל.

אנחנו עוברים להסתייגויות. ההסתייגות הראשונה לשם החוק, של חבר הכנסת מאיר שטרית – איננו. אני מזמין את חבר הכנסת דן תיכון, שגם לו יש הסתייגות לשם החוק. בבקשה, אדוני.

דן תיכון (הליכוד):

אני רוצה להסביר לך, אדוני, שלפחות לגבי השם נצביע לאחר מכן.

היו"ר ר' אדרי:

נצביע לאחר שתציג את ההסתייגות; לא חשבתי אחרת.

דן תיכון (הליכוד):

הצבעה בנפרד על כל סעיף, לפחות בשלב הראשון, עד שנתרגל.

היו"ר ר' אדרי:

הצבעה גם על הצעתו של חבר הכנסת שטרית וגם על שלך.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הסוסים ברחו מן האורווה, והחוק הוא חוק טוב. אני רוצה להתיעץ אתך, אדוני היושב-ראש, איך קוראים למצב שבו החוק מגיע לאחר שהסוסים ברחו מן האורווה? האם זאת ממשלה מטומטמת, האם זאת ממשלה שהשרים בה מטומטמים, או האם זאת ממשלה שנתמכת על-ידי חברי כנסת מטומטמים?

מי שחושב שעברתי על תקנות האתיקה מוזמן לתבוע אותי על שקראתי לממשלה "ממשלה מטומטמת" ועל שקראתי לשרים "שרים מטומטמים" ועל שקראתי לחברי הכנסת שתומכים בממשלה הזאת "חברי כנסת מטומטמים".

היו"ר ר' אדרי:

סליחה, שמעתי ששאלת שאלה, לא שקבעת עובדה. אתה שאלת שאלה.

דן תיכון (הליכוד):

רציתי להתייעץ אתך.

היו"ר ר' אדרי:

אני לא הגבתי, אבל אם אתה שואל מתי נקבל תשובה – בוא נחכה ונקבל תשובה.

דן תיכון (הליכוד):

באמצעותך אני רוצה לתת תשובה. אני חושב שהשימוש במקום הזה במלים "ממשלה מטומטמת", "שרים מטומטמים", ולחברי כנסת שתומכים בממשלה הזאת "חברי כנסת מטומטמים" –

היו"ר ר' אדרי:

זאת כבר עובדה.

דן תיכון (הליכוד):

– – כנראה תואם כעובדה את מה שחושב ראש הממשלה על שרים בממשלתו, על חברי כנסת, ובלאו הכי, כפועל יוצא, על עבודת הממשלה שהוא עומד בראשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

לפחות הוא לא עושה אפליה בין הכנסת ובין הממשלה.

דן תיכון (הליכוד):

זה נכון. אני חושב שמן הדין, לפחות בענייני דיומא, שהנושא הזה של איך מתייחסים לשרים בממשלה ואל חברי כנסת נכבדים, במלים מגונות, צריך לפחות להתברר בפני ועדת האתיקה של הכנסת. מאחר שאני, כנראה, לא יכול לפנות אל ועדת האתיקה בתלונה כנגד ראש הממשלה, שהרי אני שייך לאופוזיציה ואני לא נכלל במסגרת ההגדרה של "חברי כנסת מטומטמים", אם יואיל אחד מחברי הכנסת לתבוע אותי, לכתוב ולפנות לוועדת האתיקה בתלונה, אני אשמח לברר את הכינוי הזה של "חברי כנסת מטומטמים", "שרים מטומטמים" – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

במקורות זה ביטוי ביולוגי לחלוטין.

דן תיכון (הליכוד):

בסדר. רבותי, אמרתי שהסוסים ברחו מן האורווה, ויפה עשה חבר הכנסת גדליה גל שאמר שזה תיקון קטן. רבותי, זה לא תיקון קטן, זה תיקון גדול מאוד, אחד החשובים שמוצגים בפני הכנסת, והוא עוסק בהסדרת פעילותן של קרנות הנאמנות, פעילות שמהווה חלק ונדבך חשובים ביותר – – –

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

— — —

דן תיכון (הליכוד):

כן, רשמתי את מה שאמרת.

אני חושב שזה חוק חשוב ביותר.

ולמה אמרתי שהסוסים ברחו מן האורווה? מי שיעיין בהצעת החוק כפי שהוצגה בפני הכנסת, ימצא את המלים הללו, פחות או יותר: הצעת חוק זו באה במקום הצעת חוק השקעות משותפות בנאמנות, שחוקקה ואושרה על-ידי הכנסת ב-1961.

ב-1961 אפילו אני הייתי בחור צעיר.

היו"ר ר' אדרי:

.1981

דן תיכון (הליכוד):

.1961

היו"ר ר' אדרי:

גם ב-1981 היית בחור צעיר.

דן תיכון (הליכוד):

גם ב-1981 הייתי בחור צעיר. שער בנפשך איך נראיתי כ-20 שנה קודם לכן, ואז, ב-1961, גם הייתי קשור בבורסה. אספר לך שאז היו רק שתי קרנות נאמנות, לאחת מהן קראו "פיא", שהוקמה כנראה אי-אז לפני הקמת המדינה או בסמוך להקמת המדינה, וקרן נאמנות חדשה ומהפכנית שקראו לה "ידגל", שנוהלה על-ידי "פיא". מה אני רוצה לומר? היה אז שוק הון צר, מצומצם, עלוב, אם כי ב-1961 היתה גיאומטריה. אבל ברור שחשיקה שבאה לטפל בשתי קרנות נאמנות, לא הקיפה את הנושא, לא טיפלה בצורה רצינית בנושא.

אבל שער בנפשך מה עבר על שוק ההון מאז 1961 ועד 1994, כשלבסוף באה הממשלה והחליטה להגיש הצעת חוק שתסדיר פלח חשוב ביותר בשוק ההון במדינת ישראל.

אספר לך כמה מן התמורות שפקדו את שוק ההון. ב-1964 היה משבר. שר האוצר דאז, פנחס ספיר, החליט להטיל מס רווחי הון על המניות שנסחרו בבורסה. משבר ענקי בבורסה, נפילות נוראיות. כעבור כשלושה חודשים הממשלה חוזרת בה, מבטלת את מס רווחי ההון. הבורסה נמצאת בהליך של שקיעה עד 1977. ב-1977 גיאומטריה חדשה, שמסתיימת ב-1983, נדמה לי ב-3 בינואר 1983, אז קורסות המניות שנסחרות בבורסה. אוקטובר 1983, משבר המניות הבנקאיות, מה שנקרא ויסות. בתחילת שנות ה-90 הבורסה עולה, עולה מאוד, ההיקף מתרחב, ואני יכול לומר היום בוודאות, שכ-80% מאזרחי מדינת ישראל משקיעים בשוק ההון, משקיעים במניות, בין במישרין ובין בעקיפין.

ולמה אמרתי שהממשלה הזאת היא ממשלה מטומטמת? כי שוק ההון הגיע לשיאו בחודש ינואר 1994, כשמדד המניות, מה שנקרא מדד המשתנים, הגיע ל-257. אך ורק לפני כשבוע וחצי הגיע המדד הזה אלי תחתיות כשהוא נשק את גבול ה-148, והממשלה הזאת לא ראתה, לא שמעה, לא ידעה, לא עשתה כלום, אמרה שהשוק הזה איננו מעניינה.

זאת אומרת, 80% מתושבי מדינת ישראל מלקקים את הפצעים שלהם, כשהם איבדו כ-40%, 50%, 60% מההון שלהם, ולאיש מן הממשלה לא אכפת, והכול מתנהל מאליו, הספינה שטה לה ללא קברניטים, כל אחד עושה כבשלו.

ההסתייגות הראשונה שלי הסתיימה.

הי"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת דן תיכון.

אדוני, חבר הכנסת דן תיכון, קיבלתי מחבר הכנסת ידידנו ורדיגר, את הפירוש כפי שהוא מצטט ממילון אבן-שושן, שהפירוש שלו לטמטום, למטומטם, זה אטימות, קשיחות, קיהות, סתימות, חוסר רגש. הוא הוסיף שזה מחמאות.

דן תיכון (הליכוד):

אתה ואני, שנינו בלבד יודעים שלא זו כוונת המשורר כשאמר את הדברים הללו. הוא קרא לחבר הכנסת דדי צוקר ולשרה שולמית אלוני, כמי שעמדו מאחורי פסוק מסוים בחוק מסוים – מטומטמים; מטומטמים.

הי"ר ר' אדרי:

תודה. אני מבקש עכשיו מחבר הכנסת מיכאל איתן, נמק את השגותיך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ברצוני לנצל את זכות הדיבור שלי לנימוק ההסתייגות הראשונה שלי, על מנת להתייחס לנושא שאינו קשור בהכרח להצעת החוק, אבל אי-אפשר לעבור עליו לסדר-היום.

אמש יצאנו מכאן כאשר הממשלה נכשלה בניסיונה להביא לאישור הכנסת את הצעת החוק בדבר יישום ההסכם עם אש"ף בעניין רצועת-עזה ויריחו. הביאו לנו הצעת חוק חשובה מבחינת העניין, שבאה בעצם לתת תוקף משפטי פנימי למהלך המדיני של הממשלה. הממשלה ניסתה אתמול, אמש, להעביר את הצעת החוק הזאת, אבל היא לא הצליחה לגייס את הרוב הדרוש והעבירה אותה להבוקר.

כשהגענו הנה הבוקר, הנושא עמד על סדר-היום פעם נוספת, אולם לפני דקות מספר מחקו את הנושא מסדר-היום. מסתבר שגם היום אין לממשלה רוב בכנסת להעביר חוק שמבטא בעצם את המדיניות שלה בנושא המרכזי – ההסכם עם אש"ף.

למען האמת צריך לומר, שההתנגדות בכנסת לחוק הזה אינה רק מכיוון אחד, מכיוון המחנה הלאומי. גם בשמאל יש מתנגדים. ואדוני יושב-ראש ועדת הכספים, אני פונה עכשיו אליך, כדאי לך לרשום לפניך, שההתבזות הזאת של הממשלה ושל הקואליציה יום אחר יום, היא לא רק בגלל ההתנגדות של האופוזיציה אלא גם משום שבתוך הקואליציה יש גורמים שמתנגדים לחוק של הממשלה, למדיניות הממשלה, וכאן בכנסת הביעו את התנגדותם על-ידי כך שהם הודיעו ברגליהם, לא נתמוך בהצעת החוק הממשלתית בנושא המרכזי של הממשלה הזאת.

מדוע אני פונה אליך, חבר הכנסת גדליה גל?

דן תיכון (הליכוד):

לכן הם לא באו הבוקר.

מיכאל איתן (הליכוד):

הם לא באו הבוקר. אתמול יצאו מכאן במחאה. חלק מהבלוק החוסם הודיע בצורה גלויה, שהוא יצביע נגד, הוא לא יצא אלא הוא יצביע נגד.

מדוע אני מציין את הדברים הללו ומדוע אני פונה דווקא אליך, חבר הכנסת גדליה גל? משום שבנושא כל כך מרכזי, בנושא שיש בו סיכונים כל כך גדולים, לא זו הדרך, תכניסו לכם לראש. לא יכול להיות שיוגש חוק כזה. יש בו משהו שאינו בסדר. הנושא המרכזי, הממשלה לא מצליחה להביא אותו לכנסת ולהעביר אותו ברוב. אין לה רוב פה.

קריאה:

לא צריך רוב.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא צריך רוב, כן צריך רוב. זה ביטוי למצב אומלל, שהממשלה והעם נקלעו אליו. זה מצב אומלל, מדוע? משום שצריך להביא בחשבון שבנושאים מרכזיים הממשלה צריכה לקבל – ואינני אומר שלא יכולים להיות חילוקי דעות, אבל הממשלה אינה יכולה להתעלם מגוש כל כך גדול במדינה הזאת, מחלקים כל כך נרחבים בעם, ולכפות בכוח מדיניות שאין לה גיבוי מלא. צריך קצת להתחשב, להרחיב את הבסיס.

יוסי כץ (העבודה):

יש לה גיבוי מלא.

מיכאל איתן (הליכוד):

מרוב שיש לה גיבוי מלא, אתם לא מצליחים להעביר את החוק הזה.

חיים אורון (מרצ):

נעביר אותו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אולי תעבירו אותו, בקושי, ואולי לא. אבל זה לא יעזור לך, חבר הכנסת אורון, העובדה שאתמול והיום אתם לא מצליחים להעביר את החוק הזה מלמדת על קושי. אל תתעלם ממנו.

חיים אורון (מרצ):

איזה קושי?

מיכאל איתן (הליכוד):

תגיד לי, אתה חי על האולימפוס?

חיים אורון (מרצ):

לא.

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת אורון, אתה יודע יפה מאוד, שאתמול חלק מאנשי מפלגתך הלכו מפה, כי הם לא רצו לתמוך בחוק. הם גם העבירו עליו ביקורת מעל הדוכן. אתה יודע יפה מאוד, שסיעת חד"ש הודיעה, שהיא מתנגדת לחוק הזה. אתה יודע יפה מאוד, שמהצד השני – כל האופוזיציה, נציגי המחנה הלאומי מתנגדים. אז אני שואל אותך: אתה צריך להסתיר את זה? אתה צריך להתכחש לזה?

חיים אורון (מרצ):

לא.

מיכאל איתן (הליכוד):

עובדתית יש בעיות קשות לממשלה. ועכשיו, מה המסקנה? המסקנה היא, שהממשלה צריכה להפיק לקחים ולהסיק מסקנות.

תראה מה קרה לגבי ההסכם עם ירדן. זה עבר, כי היה לזה בסיס רחב. יש חילוקי דעות, אני לא מאושר.

חיים אורון (מרצ):

יצרו בסיס צר שעליו העבירו את הנושא הרחב. הליכוד לא היה מוכן – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

לא נכון. ממשלת הליכוד קיימה עם ירדן יחסים הדוקים – ואתה יודע אותם – בכל המישורים. עכשיו הם יצאו לאור. אנחנו מברכים על כך. אבל זה בדיוק ההבדל; גם זה הבדל.

חיים אורון (מרצ):

מיכאל איתן (הליכוד):

לא יעזור לך, כדאי לך להסיק את המסקנות. ההסכם עם אש"ף מקרטע, לא מקוים על-ידי אש"ף, גורם לכך שיש פילוג בעם. הממשלה חייבת להתחשב גם בגורמים שאינם בממשלה.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה צריך לסיים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה לסכם את דברי ולומר: כדאי לכם להסיק את המסקנות. במקום להתבזות, במקום להביא למצב שנושא מרכזי הממשלה לא מסוגלת יום אחרי יום להעביר, במקום שמפלגת העבודה תצטרך להיכנע לרק"ח ולגורמים השמאלניים במרצ, יש לכם אלטרנטיבה, לחשוב פעמיים – – –

יורם לס (העבודה):

מה אתה מציע, לחזור לעזה?

מיכאל איתן (הליכוד):

פרופסור לס, אני מציע לכם לא להיות שבויים בידי השמאל הקיצוני, לא להגיע למצב כמו שהגעתם אליו היום, שאתם לא מסוגלים להעביר חקיקה. ממשלה שלא מסוגלת להעביר חוק, שבעיניה הוא החוק החשוב ביותר.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת מיכאל איתן.

חברי הכנסת, לפני שנעבור להצבעה, ישיב יושב-ראש ועדת הכספים, חבר הכנסת גדליה גל.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

רבותי חברי הכנסת, אני מוצא מקום להשיב לחבר הכנסת מיכאל איתן, אף-על-פי שהוא קצת חרג מהחוק הנדון, אבל היות שהחוק עוסק בנאמנות, אפשר גם בנושא הנאמנות להרחיב – – –

דן תיכון (הליכוד):

נאמנות על ארץ-ישראל.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

נאמנות על ארץ-ישראל.

אני משוכנע בכל רמ"ח איברי, שבנושא של מלחמה ושלום צריך קונסנסוס רחב יותר וצריך רוב גדול יותר מרוב רגיל. אבל, לצערי הרב, אתם אינכם יודעים להבחין בין הטפל ובין העיקר והופכים כל דבר למאבק כאילו זה מלחמה ושלום.

אני חושב שאת הנושא של עזה תחילה לא צריך להכניס לקטגוריה הזאת. וכשם שאתה טוען, שאצלנו נגררים אחרי השמאל הקיצוני, לצערי – אתם נגררים אחרי הימין הקיצוני.

משה פלד (צומת):

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

ואני מציע, חבר הכנסת משה פלד, שנשאיר ונרכז את המאמץ העיקרי בנושאים כמו הגולן, בנושאים כמו הבקעה, שכולנו יודעים שאלה נושאים לא רק של קרקע ושל ארץ-ישראל השלמה, אלא הם גם נושאים ביטחוניים ממדרגה ראשונה.

אני מצטער על שחברי, חלק מהם, נתפסו לעניין של משאל עם, משום שמשאל עם לא נותן ביטוי לרוב שהוא מעבר לרוב רגיל. אני מתנגד למשאל עם, משום שמשאל עם איננו חלק מהתרבות הפוליטית שלנו. לא עשינו את זה מעולם, איננו ערוכים לזה, אנחנו עוד איננו יודעים איך שואלים שאלות, והעם עוד איננו יודע איך מגיבים. בשביל כולנו זה דבר בוסר, והוא נתפס כאיזה פתרון.

ואני מציע לרדת ממאבק על כל בית במרכז שכם, שכולנו יודעים שאין בו הרבה מעבר לפרובוקציה, ולהתרכז במאבק על הנושאים העיקריים. והלוואי שהיינו יכולים לשכנע את חברי הבית, שכאשר מדובר בגולן ומדובר בבקעה, צריך רוב במליאה של 70 חברי הכנסת, כפי שהדבר נדרש על-פי חוק בחירה ישירה של ראש הממשלה, כאשר רוצים להעביר ראש ממשלה מתפקידו. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני. ואנחנו עוברים כעת להצבעה על הצעת חוק השקעות משותפות בנאמנות. נתחיל בהסתייגות של חבר הכנסת מאיר שטרית לשם החוק. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 4

בעד התיקון של חבר הכנסת מ' שטרית לשם החוק – 7

נגד – 10

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת מ' שטרית לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 7, עשרה נגד, נמנעים – אין. ההסתייגות לא נתקבלה.

אנחנו עוברים להסתייגות של חברי הכנסת מיכאל איתן ודן תיכון לשם החוק. הצבעה החלה.

הצבעה מס' 5

בעד התיקון של חברי הכנסת מ' איתן וד' תיכון לשם החוק – 8

נגד – 10

נמנעים – אין

התיקון של חברי הכנסת מ' איתן וד' תיכון לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

שמונה בעד, עשרה נגד, נמנעים – אין, ההסתייגות לא נתקבלה.

וכעת נצביע על שם החוק, כהצעת הוועדה.

הצבעה מס' 6

בעד שם החוק, כהצעת הוועדה – 12

נגד – 6

נמנעים – אין

שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 12, נגד – 6, נמנעים – אין. שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

אנחנו עוברים לסעיף 1. אני מזמין את חבר הכנסת דן תיכון לנמק את הסתייגותו לסעיף 1. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבר אמרנו, שהחוק מסדיר נתח חשוב מאוד של שוק ההון, אבל הוא עושה זאת די במאוחר, שכן מרבית הסוסים ברחו מן האורווה. כבר אמרנו, שחוק זה בא להחליף חוק שאושר על-ידי הכנסת לפני כ-33 שנה, ב-1961.

בעיקרון אני מחייב את החוק וחושב שהחקיקה היא טובה מאוד, אם כי אני חולק על כמה וכמה מן הנושאים, שלצערי הרב לא שונו ברגע האחרון. אבל, כאמור, צריך להודות שהחקיקה במקומה; לא בזמנה, אבל במקומה.

מה בעצם קרה בשוק ההון, שנזקקנו לחקיקה הזאת בדחיפות, אך היא הגיעה כאמור באיחור? מעניין, שוק ההון הלך ותפח וסך כל ההון שנסחר בבורסה נכון לסוף 1991 הסתכם ב-29 מיליארד שקלים. בסוף 1993 גדל הסכום הזה ל-132 מיליארד שקלים. מ-132 מיליארד השקלים קטן הסכום באפריל ל-119 מיליארד שקלים. זאת אומרת, מינואר עד אפריל 1994 קטן שוק ההון מ-132 ל-119 מיליארד שקלים, ואילו היו לי נתונים מעודכנים להיום – אני מניח שנפח השוק ירד לסכומים שבין כ-80 מיליארד ל-90 מיליארד. זאת אומרת, הציבור במדינת ישראל, מאז 1 בינואר 1994 עד נכון להיום הפסיד 40-50 מיליארד שקלים.

למה אני אומר זאת? כי שמעתי אתמול שאחת הפקידות הבכירות שממונה – קוראים לה ציפי גלים – פרסמה הודעה בשם שר האוצר, שבעצם ההפסדים והירידות הנוראיות בבורסה לא משפיעים על המשק הישראלי.

אני שואל אותך, אדוני היושב-ראש, אתה הרי איש עסקים ממולח, מצוי בשוק ההון, אומרים לנו שסכום הכסף, שווי המניות בידי הציבור ירד ב-40-50 מיליארד שקלים מאז חודש ינואר ועד יום אתמול, ומנסים לשכנע אותנו שאין לזה השפעה על כלכלת ישראל. אז מה, אנחנו מטומטמים, או מי שמפרסם נתונים כאלה גובל במה שנקרא טמטום?

ואני אומר לך, אין דבר כזה שהלכו לאיבוד במשך חודשים מספר 40-50 מיליארד שקלים; אין דבר כזה שזה לא משפיע על כלכלת ישראל בהרבה תחומים. יכול להיות שבמהרה, ויכול להיות שלאחר זמן מסוים. אבל הציבור מרגיש עצמו עני, בסכומים אדירים שנעים בין 40 ל-50 מיליארד שקלים.

וכשאני עובר למהות החוק ועוסק בקרנות הנאמנות, צריכים אנחנו לדעת במה אנחנו מדברים. שוב, מספרים, נכסי קרנות הנאמנות, ערך שוק, בסוף 1991 הסתכמו בכ-11 מיליארד שקלים. ב-31 בדצמבר 1993 נכסי קרנות הנאמנות, נושא החוק הזה, הסתכמו ב-37 מיליארד שקלים. באפריל, סך כל נכסי קרנות הנאמנות הסתכמו ב-31 מיליארד שקלים. אם אני מנסה להעריך את שווי קרנות הנאמנות שבהן עוסק החוק נכון להיום, אני אוריד כ-20% ואגיע לסכום שנע סביבות 25 מיליארד שקלים. זאת אומרת, מ-1 בינואר 1994 עד 26 ביולי 1994, במשך כחצי שנה, שישה חודשים וחצי, ירד השוק הזה, שווי נכסי קרנות הנאמנות, בכ-40% במוצע. מכ-36 מיליארד, לכ-23-25 מיליארד.

רבותי, מאחר שאין בידי המספרים המדויקים נכון לאתמול, אני עוסק בתחום ההערכה, אבל זה סדר הגודל כשאתה בודק את הממדים או את המחירים של קרנות הנאמנות. זאת אומרת, בשוק הזה היתה מפולת, אנשים קנו בקנייה עיוורת, נענו לפניית הבנקים, השקיעו את מיטב כספם בקרנות הנאמנות; אמרו להם שזו השקעה סולידית, הבנקים מימנו להם את ההשקעה הזאת באשראי לטווח ארוך, והכסף בחלקו הגדול ירד לטמיון. ואין חבר כנסת שלא מקבל מאות פניות, מאנשים שקנו והשקיעו את כספם באמצעות אשראי שניתן להם חופשי חופשי על-ידי הבנקים. והבנקים שתקו ובנק ישראל שתק, ומשרד האוצר חשב שאין זה מעניינו שהרי הוא לא מתערב, הוא איננו מביע את דעתו באשר לשוק ההון ומצב קרנות הנאמנות, נושא החוק הזה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת דן תיכון. אני מבין שחבר הכנסת איתן כבר נימק את הסתייגותו לסעיף 1 במסגרת הסתייגותו לשם החוק.

מיכאל איתן (הליכוד):

כן.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין שאנחנו נצביע בסוף ולא אחרי כל סעיף.

דן תיכון (הליכוד):

אחרי כל סעיף וסעיף.

היו"ר ר' אדרי:

זכותך.

דן תיכון (הליכוד):

אם אדוני היושב-ראש רוצה לחכות חמש דקות, יש לנו זמן. אם תצביע במצב הנוכחי החוק ייפול, ואנחנו לא רוצים בזה.

היו"ר ר' אדרי:

נותרו עוד ארבע דקות מהצלצול.

דן תיכון (הליכוד):

בסעיף 1 יש כל ההגדרות לאורך כל החוק, ואם הוא לא יתקבל – כל ההגדרות נופלות. אני מציע לך, אדוני היושב-ראש, לחכות חמש דקות.

מיכאל איתן (הליכוד):

לחכות עד שיהיה לך רוב.

היו"ר ר' אדרי:

נותרו עוד שלוש דקות.

דן תיכון (הליכוד):

אני מציע הצעה הוגנת.

רחבעם זאבי (מולדת):

--- כעת אנחנו לא מצביעים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אם אתה דואג לחוק, יש אפשרות שתצאו מן האולם.

דן תיכון (הליכוד):

אני אומר לך כדי להיות הוגן.

היו"ר ר' אדרי:

נותרו עוד שתי דקות וחצי. אני חייב להיות הוגן.

רחבעם זאבי (מולדת):

אפשר שאנחנו לא נצביע.

דן תיכון (הליכוד):

אנחנו פשוט רוצים להקל עליך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ר' אדרי:

אני פשוט ממלא את תפקידי, ולא חשוב מי היושב כאן.

דן תיכון (הליכוד):

אנחנו לא רוצים בנפילת החוק, אבל האופוזיציה לא תעביר את החוק בקולותיה.

הי"ר ר' אדרי:

עוד דקה ואנחנו נצביע. מי להסתייגות של חבר הכנסת דן תיכון לסעיף 1? מי נגד?

הצבעה מס' 7

בעד התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 1 – 4

נגד – 7

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 1 לא נתקבל.

הי"ר ר' אדרי:

בעד – 4, נגד – 7, ההסתייגות לא נתקבלה.

כעת אנחנו עוברים להצבעה על הסתייגותו של חבר הכנסת מיכאל איתן. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 8

בעד התיקון של חבר הכנסת מ' איתן לסעיף 1 – 5

נגד – 7

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת מ' איתן לסעיף 1 לא נתקבל.

הי"ר ר' אדרי:

בעד – 5, נגד – 7, ההסתייגות לא נתקבלה.

כעת נצביע על סעיף 1, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 9

בעד סעיף 1, כהצעת הוועדה – 7

נגד – 5

נמנעים – אין

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לסעיף 2. אני מבקש מחבר הכנסת תיכון להציג את הסתייגותו. בבקשה, אדוני. אני מבין שאדוני לא מוכן לרכז את כל התשובות להסתייגויות שלו.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני מבין שאנחנו באופוזיציה. אתמול, להפתעתנו, הממשלה עשתה פיליבסטר. מקובל בפרלמנטים שהאופוזיציה עושה פיליבסטר, אבל בפרלמנט שלנו, במושב הזה, נוכחנו לדעת שהממשלה עושה פיליבסטר. לפחות תן לנו למלא את תפקידנו כחברי כנסת, ולכן בשלב זה אנחנו לא מרכזים את ההסתייגויות.

היו"ר ר' אדרי:

אבל שמתי לב שסייעת לממשלה להעביר את הצעת החוק, גם בסעיף 1 וגם לשם החוק.

דן תיכון (הליכוד):

אני אסביר לך, אדוני, מה הבעיה. כאמור, אני בעד החוק. אני חושב שהחוק בעיקרו הוא חוק טוב, שמגיע במאוחר, לאחר שהסוסים ברחו מן האורווה ועם ישראל כבר הפסיד 50 מיליארד שקלים. אבל לא אנחנו, חברי האופוזיציה, צריכים לדאוג לקואליציה. תתגייס הקואליציה, תשב כאן ותעביר את החוק.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבר אמרנו שהסוסים ברחו מן האורווה ונגיד בנק ישראל, לא עלינו, כל חודש מעלה את הריבית, הוא נלחם את מלחמתו באינפלציה שהולכת ופורחת, ונדמה לי שבאמצעות המדיניות המונטרית שלו, מה שהוא משיג מאז החל להעלות את שיעורי הריבית, זה בסך הכול האצה של קצב האינפלציה במדינת ישראל. נדמה לי שהוא לא מבין את מה שלא הבינה ממשלת הליכוד בראשית שנות ה-80 בעת שהיה לנו תהליך היפר-אינפלציוני. זאת אומרת, הריבית שעולה גורמת בוודאות לדבר אחד – האינפלציה גואה.

אמרתי שלריבית ולמדיניות המונטרית ולמדיניות האשראי שליוותה את שוק ההון, את הנפילה ואת הקטסטרופה כשהממשלה עמדה מן הצד, אחראים לא פחות ולא יותר – נגיד בנק ישראל ושר האוצר, שאיננו כאן.

אני חוזר לקרנות הנאמנות ולנושא החוק. יש לנו קרנות נאמנות שמשקיעות במדד, יש לנו קרנות נאמנות שמשקיעות במניות, יש לנו קרנות נאמנות שמשקיעות בדולר ויש לנו גם קרנות נאמנות שמשקיעות בחוץ-לארץ. בין השיגעונות שאפיינו את מדינת ישראל בשנה האחרונה – זו האופנה. היות ששוק ההון, כאמור, גאה לפני שנה, למישהו כאב בלב ששוק ההון גואה במדינת ישראל, ואז הוא החליט לאפשר לבנקים להקים קרנות נאמנות שישקיעו בחוץ-לארץ. ותתפלאו לשמוע, המוני ישראל התפתו לעניין הזה, כשאמרו להם: עכשיו הרווחתם בארץ, בואו תרוויחו מן הגיאות בכך שתפקדו את הבורסות בחוץ-לארץ, והם פנו לשוק האמריקני, וכמיליארד דולר השקיעו בשעתם בבורסה האמריקנית, או במניות ישראליות בחוץ-לארץ.

הסיפור העצוב של המניות הישראליות בחוץ-לארץ לא סופר. המניות הללו בחודשים האחרונים ובחודשים שקדמו להתמוטטות שוק ההון בישראל קרסו, נפלו, וחלקן איבדו כ-70% מערכן. זאת אומרת, מניות ישראליות של חברות ישראליות שנסחרו בשוק האמריקני איבדו חלק גדול משוויין, ובירידה הגדולה איבדו גם אותם משקיעים שהתפתו להשקיע בחוץ-לארץ חלק גדול משווי הכסף.

הממשלה אישרה, בנק ישראל מימן והבנקים הרוויחו ולכולם היה טוב, עד שבאה הנפילה הגדולה. מי שקרא את סיפור "אדאקום", מי שעקב בימים אלה אחר מה שקורה למניות IIS, בוודאי יודע מה קרה לאותם אנשים שהשקיעו באמצעות אשראי במניות ישראליות בחוץ-לארץ או בקרנות נאמנות שהשקיעו בחוץ-לארץ.

החוק הזה בא להסדיר את הפעילות של קרנות הנאמנות. זה טוב, ויש כאן דברים מאוד מעניינים שחזרו לשוק ההון. שהרי מה קרה? רק בחודשים האחרונים סיפרו לנו על מישהו ששמו צ', שעסק בהרצת מניות באמצעות קרנות נאמנות של הבנקים. מה הוא היה עושה? הוא היה הולך לבורסה כמבצע, קונה מניות לעצמו, ולמחרת בא לקרן הנאמנות, שהוא היה המבצע שלה, היה סגן המנהל שלה, והוא דאג שקרנות הנאמנות הללו יקנו את המניות שהוא קנה שבוע קודם לכן במחיר מוזל. זה מה שנקרא הרצת מניות.

השאלה שאנחנו צריכים לשאול את עצמנו היא אחת, האם באמצעות החוק הזה הרצת מניות אפשרית או בלתי אפשרית? האם קרנות הנאמנות שהורצו על-ידי אנשים לא אחראיים, שחלקם בוודאי יועמדו בקרוב לדין, משנגרם הפסד לעמיתים, מי יפצה אותם? האם החוק הזה נותן תשובה או לא נותן תשובה? עד כאן, תודה רבה לך, אני אמשיך.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, רבותי, כפי שאמרו לי, סוכם שעל כל הסתייגות נצביע בנפרד. אם כן, אנחנו עוברים עכשיו להצבעה. אבל לא צלצלו. למה לא צלצלו?

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הקואליציה כנראה לא מבינה מה זו כנסת. היא שוב לא נמצאת. תצביע. כמה פעמים אני יכול לומר לכם – – –

היו"ר י' עזרן:

נכון. חבר הכנסת דן תיכון, צר לי שהקואליציה לא נמצאת פה. אבל הרי אתה אוהב – – –

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת דן תיכון, שאלת אותי, תאפשר לי לענות לך.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני, אני לא מבקש תשובה.

היו"ר י' עזרן:

מה זה תצביע? בלי צלצול?

דן תיכון (הליכוד):

כבר צלצלו מזמן. אתה רוצה לעשות הפסקה של חמש דקות?

היו"ר י' עזרן:

אני רוצה לקיים את הנוהל. חברי הכנסת תיכון ואיתן, יש הסתייגות לסעיף 3. אתה מוכן לנמק אותה?

דן תיכון (הליכוד):

מי, אני?

היו"ר י' עזרן:

או אתה או הוא.

דן תיכון (הליכוד):

לא, קודם נצביע על סעיף 2.

היו"ר י' עזרן:

זה חוק ולא יעבור להצביע על כל סעיף? אני יכול להחליט שלא.

דן תיכון (הליכוד):

אני אחראי – – –

היו"ר י' עזרן:

ואני אחראי – – –

דן תיכון (הליכוד):

להזכירך, אני עדיין באופוזיציה.

היו"ר י' עזרון:

טוב.

שר המשטרה מ' שחל:

נדמה לי שעל הסתייגות צריך להשיב מישהו – – –

דן תיכון (הליכוד):

יושב-ראש ועדת הכספים או הממשלה.

שר המשטרה מ' שחל:

לא, יושב-ראש ועדת הכספים.

דן תיכון (הליכוד):

אתה רוצה לדבר? בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

שר יכול לדבר בכל זמן שהוא רוצה.

דן תיכון (הליכוד):

אנחנו – – – את החוק כאשר אמרנו שהשרים עושים פיליבסטר. אז קדימה, תעלה.

שר המשטרה מ' שחל:

מה זה "פיליבסטר"? לפי התקנון, כתוב.

דן תיכון (הליכוד):

בסדר, תעלה. בסך הכול ריחמנו, עכשיו אתה אומר שאנחנו טיפשים?

היו"ר י' עזרן:

אוהו.

דן תיכון (הליכוד):

תאמין לי, אנחנו לא – – – שאל את זה את חבר הכנסת כץ. אנחנו לא נותנים לו להצביע, ולקודמו.

שר המשטרה מ' שחל:

אבל מבקש ממך היושב-ראש.

דן תיכון (הליכוד):

נתנו לו כבר ושום דבר לא עוזר.

שר המשטרה מ' שחל:

היושב-ראש מבקש שינמקו הסתייגויות נוספות.

היו"ר י' עזרן:

זאת החלטה שהתקבלה עם קודמי, אני מבין, ואני אכבד אותה. כל הסתייגות, וגמרנו.

דן תיכון (הליכוד):

זו בקשתנו. תראה, אנחנו מחכים.

היו"ר י' עזרון:

לא, אנחנו לא מחכים. אתמול חיכינו והיום לא נחכה. אנחנו מחכים רק למשיח, לא להצבעות.

רבתי, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת דן תיכון? מי נגד?

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 2 – 4

נגד – 4

נמנעים – אין

ההצעה של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר י' עזרון:

ארבעה נגד, ארבעה בעד. ההסתייגות לא התקבלה.

נצביע על סעיף 2, כהצעת הוועדה.

הצבעה מס' 11

בעד סעיף 2, כהצעת הוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 2, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, עשרה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שסעיף 2 עבר כהצעת הוועדה.

כעת, רבותי, הסתייגויות לסעיף 3, של חברי הכנסת דן תיכון ומיכאל איתן. בבקשה, אדוני.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אפשר לשאול, ברשותך, את חבר הכנסת מיכאל איתן, אם הוא מתכוון להצביע מיידי אחרי ההסתייגות על הסעיף בנפרד?

היו"ר י' עזרן:

כן, כן, כך סוכם.

שר המשטרה מ' שחל:

על הסעיף הזה בנפרד?

דן תיכון (הליכוד):

בוודאי, על כל סעיף בנפרד.

מיכאל איתן (הליכוד):

על כל סעיף, לא על כל הסתייגות.

היו"ר י' עזרן:

זו הכוונה. בבקשה, חבר הכנסת הנכבד יתחיל.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנחנו בהחלט תומכים בהעברת החוק הזה. אני מצטרף לעמדתו של עמיתי חבר הכנסת דן תיכון, מרכז סיעת הליכוד בוועדת הכספים, שאמר שייטכן שהסוסים כבר ברחו מהאורות, והיום החוק הזה בא לסגור את הפרצות, לסגור את הדלתות על מנת שדברים כאלה לא יקרו פעם נוספת. על כך כבר נאמר: מוטב מאוחר מאשר לעולם לא. אבל אנחנו תמימי דעים שבחוק הזה יש יתרונות ויש מקום לקיים את החוק.

עם זאת, עם כל ההערכה לחברי, שהוא איש כלכלה מובהק, לא היתה ברורה לי ההערה שממנה השתמע, שלו היה החוק הזה קיים גם קודם לכן, היה בכוחו של החוק למנוע תופעות כמו, למשל, מפולת והפסדים כבדים, שהוא ציין שהם מסתכמים בכ-50 מיליארד שקל. אני סבור שאנחנו צריכים, תוך כדי כך שאנחנו עושים שימושים בסכומי עתק כאלה ואנחנו מביאים אותם כדוגמאות, לנקוט מידה של זהירות, משום שהשאלה מה זה הפסד ומה זה רווח היא שאלה שאלתית מאוד. הרבה אנשים מעורבים בהשקעות בבורסה, ואנחנו הופכים את זה לאיזה מין מטבע לשון, שלא תמיד משקף מציאות.

מדוע צריך לומר, שכאשר שוק המניות עולה ממדד של 180 ל-230 יש פתאום רווח לאנשים בשיעור של כך וכך עשרות מיליארדים? אין להם שום רווח. הרווח הוא כאשר הם קונים, כאשר הם מוכרים, ומשווים את מחיר הקנייה מול מחיר המכירה. כאשר אנחנו נתקלים בחברות שיש בהן מסחר בסכומים קטנים מאוד מהיקפן – כאשר יש בשוק הצעה למכירה או לקניית כמות קטנה מאוד של מניות – יכול להיות שהמחירים מטפסים או יורדים. האם זה מה שמשקף, בסופו של דבר, את המחיר כאשר היה צריך להעמיד למכירה או לקנייה? האם זה שווי החברה? אנחנו יודעים שלא.

לכן אני מציע, שכאשר אנחנו מדברים על הפסד של 50 מיליארד שקל, אנחנו נסייג את זה לפחות בכך שאנחנו נאמר שאנחנו קובעים את זה לתאריכים מסוימים, מדברים בערכים של שווי שוק, ואני לא בטוח שהפסידו. מי אמר שכל הציבור שמחזיק היום במניות נכנס בדיוק בתקופות שחבר הכנסת דן תיכון בחר לעצמו, תקופת השיא מצד אחד, והתקופה של היום מצד שני?

דן תיכון (הליכוד):

אני אשיב לך.

מיכאל איתן (הליכוד):

ברצון רב.

ובכן, כפי שאני מבין, אחת הבעיות שלנו היא הבעיה של שוק ההון שנע בתנודות גדולות, חריפות ועצבניות. יכול להיות שכאשר אנחנו דנים בחוק הנדון, אנחנו אולי מתקנים במשהו, אם כי לא בצורה מלאה, את המצב שבו הבנקים היו בעלי השפעה הרבה יותר חזקה והשפעה יותר מסיבית בכל מה שקורה בקרנות הנאמנות.

קרנות הנאמנות הפכו להיות גורמים בשוק ההון כאשר הבנקים היו – והם עד היום – המכשיר שמאפשר לאזרחים להיכנס לשוק ההון על-ידי מתן אשראי. כאן אנחנו באים לאחת הנקודות שהן נקודות קריטיות בכל מה שקשור למשחק הכוחות בשוק ההון – המעורבות של הבנקים. כשהבנק נותן את כספי האשראי ומעודד את הציבור הרחב להיכנס – זה קורה יום יום בסניפי הבנקים – הוא מציע הלוואות לציבור ואומר לו אחר כך: תשקיע בשוק ההון. וכאשר אומרים לציבור: תשקיע בשוק ההון, בין זה לבין "תשקיע בקרן הנאמנות של הבנק המסוים", או "תשקיע באתם אפיקים שלבנק יש בהם עניין", המרחק הוא קצר מאוד. וכאשר אותו בנק, מצד אחד, מחזיק בכובע של מי שמספק אשראי על מנת להיכנס לשוק ההון, ומצד שני הוא גם מספק את הסחורה, זה לא פלא שכאשר יש תנודות חריפות בבורסה, והאזרחים שבאו לסניף הבנק ורכשו, מצד אחד, אשראי שם, ומצד שני קנו סחורה שהבנק באיזה מקום הנחה אותם, ואחר כך הם מפסידים כסף והם צריכים להמשיך לשלם את ההלוואות – הם מרגישים מרומים.

לכן, בחוק הזה יש במידה רבה נגיעה בכך שהוא מגביה את חומות הפרדה, אם כי ייתכן שאולי לא במידה מספקת, בין הבנק כמי שמספק אשראי לבין הבנק שהוא בעלים של קרנות נאמנות, מעורב מבחינה עסקית ויש לו עניין בכך.

היו"ר י' עזרן:

יש לך עוד כמה הסתייגויות, אתה יכול להשלים.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, לא, אני כבר מסיים.

יוסי כץ (העבודה):

אפשר לשאול שאלה?

היו"ר י' עזרן:

לא, אני מצטער, בהסתייגות הבאה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני סבור גם כאן, שגם מה שנעשה, אם גם מאוחר, יותר טוב שנעשה. בזה אני מסכים לקביעה שאולי זה מאוחר, אבל יותר טוב מאוחר מאשר לעולם לא.

היו"ר י' עזרן:

הייתי מוכן לתת לך עוד אפשרות לדבר על ההסתייגות השנייה, אבל תודה.

בבקשה, אדוני, חבר הכנסת דן תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש שתתחיל לצלצל.

יעקב שפי (העבודה):

אתה תהיה מצליף היושב-ראש.

היו"ר י' עזרן:

ההצעה היא הוגנת, אדוני חבר הכנסת כץ.

דן תיכון (הליכוד):

מה שאני רוצה לומר לכם, הרי אנחנו הוגנים, אבל יש גבול לעסק הזה. אם אתם לא יכולים למשוך לכאן אנשים, אז אנחנו נתחיל להכניס אנשים.

יוסי כץ (העבודה):

הצדק אתך.

היו"ר י' עזרן:

כן, בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אני סיימתי את ההסתייגות השנייה בשאלה, מי יפצה את אלה שקנו תעודות השתתפות בקרנות הנאמנות, וקיים שם חשש לכאורה שהעניינים התנהלו שלא כהלכה, בלשון עדינה.

אומר לי ד"ר וייס מהרשות לניירות ערך, שהחוק הזה ידאג לפיצוי הולם. ואני שואל, חבר הכנסת כץ, יש חשש לכאורה שהיה מעשה כזה בבנק הפועלים, והאיש עומד לדין, מי אחראי שהבנק שהביע את נכונותו לפצות את העמיתים אכן יפצה את העמיתים?

אמר חבר הכנסת מיכאל איתן, שבעצם הכול היה רווחי נייר. אבל ב-2 או ב-3 במאי עלה שר החוץ אל הדוכן הזה ואמר: אפילו הבורסה מביעה אמון במדיניות השלום שלנו, היא עולה מעלה מעלה.

יוסי כץ (העבודה):

את הטיעון הזה שמעתי ממך כבר לפני שבועיים.

דן תיכון (הליכוד):

וכשאני שאלתי אותו: אתה יודע בכלל על מה אתה מדבר? הוא נסוג קצת אחורה, והיום הוא מנסה להעלים את הכתם הזה בעברו, בעבר השלום שלו.

ובכן, חבר הכנסת מיכאל איתן העלה את השאלה: נו, אלה רווחי נייר, אז מה אתה רוצה לומר, שאנשים יתייחסו לזה כאל רווחים אמיתיים או כאל כסף אמיתי? והתשובה היא: כן. הרי מה היתה הבעיה? – שעם ישראל נתפס כאילו הוא מסומם והחל קונה מן הגורן ומן היקב, מקבל הלוואות בהיקף של 5 מיליארדי שקלים. 5 מיליארדי שקלים זה אומדן האשראי שנתנו הבנקים לעם ישראל כדי להשקיע בקרנות הנאמנות הללו. והכסף הזה נשחק ונשחק בהיקף של 40%–50%. הם שואלים את עצמם: מי אחראי לכישלון הזה? אבל הכישלון הזה הוא יתום, כי שר האוצר אומר: לא אני. והנגיד מצוי בכלל בעולם אחר, שהרי הוא לא נתן את האשראי, הוא בכלל לא ידע, הוא שכח את חתימות היתר וכל מה שהיה אז.

מה שעניין את האזרחים ואת המשקיעים, הם כל ערב לקחו את המחשבון הקטן שלהם, עשו את ההכפלות ואמרו לעצמם: היום הרווחנו 10,000 שקלים, 50,000 שקלים, חצי דירה במשך חודש. הוציאו קצת את הכסף, ומי שהיה לו שכל והוציא את הכסף אכן הרוויח ועשה הון תועפות.

וכרגיל, עמך ישראל, אותם עמיתים שקנו את תעודות ההשתתפות בקרנות הנאמנות, כשהם מממנים אותן באמצעות האשראי הבנקאי הזול, הם הם שבוכים, הם הם שנושאים בנטל. וחבל על עם ישראל שכספו נשחק והושחת, והיום הם אפילו נכנסו האחרונים, בבחינת "השוטה האחרון", מושג שמקובל בשוק ההון.

אבל השאלה שמעניינת אותי, ד"ר וייס, האם קרנות הנאמנות כקרנות נאמנות וכגורם דינמי ביותר בשוק ההון, שמשקיע כמה עשרות מיליארדי שקלים, האם הקרנות הללו פועלות כהלכה על-פי

הטכניקה שבה הן עובדות? שווה נא בנפשך, אדוני היושב-ראש, נניח שהשוק עולה היום. כאשר השוק עולה, קמות קרנות חדשות. הקרנות מגייסות כסף חדש, והיו ימים שהקרנות הללו גייסו חצי מיליארד דולר, 700 מיליון דולר. הקרנות הללו הוקמו כפטריות לאחר הגשם הראשון, ויש לנו היום מאות קרנות, מגוונות, קומבינציות מכל הסוגים.

אבל כאשר השוק גואה, וקמות קרנות כאלה, ואנשים קונים את התעודות הללו, ויש יצירות חדשות, מה עושות הקרנות האלה? הן באות לשוק ההון וקונות בכסף הזה. זאת אומרת, הן עצמן תורמות ויוצרות את הגיאות הבאה. זאת אומרת, ככל שהשוק גואה הקרנות עושות עסקים, הקרנות פורחות, אנשים קונים, אשראי גדול יותר עומד לרשותם, הם באים בצד הביקוש וגורמים לגיאות השוק. זאת אומרת, כאשר השוק גואה, קרנות הנאמנות הן הן בבחינת הגורם העיקרי שתורם לעלייה המסחררת.

ומה קורה כאשר השוק יורד, אדוני היושב-ראש? כאשר השוק יורד עמך ישראל פוחד, הרי הוא אינו מבין מה שהוא עושה, ושר האוצר אומר: אני אינני יודע, אני אינני מתערב, אני בכלל לא שר האוצר, לצורך העניין הזה, זה בכלל לא משפיע על המשק. היית צריך לראות כאן כמה מחברי הכנסת בימים שהשוק ירד והתמוטט, אבל זה לא עניין אף אחד.

מה קורה כאשר השוק יורד? באים בעלי התעודות ומוכרים. הם רוצים להיחלץ בעור שיניהם מהקרן הזאת והם מתחילים למכור. וכאשר מתחילים למכור – – –

יוסי כץ (העבודה):

השוק יורד.

דן תיכון (הליכוד):

וכאשר מתחילים למכור, באות הקרנות ומופיעות בצד ההיצע, והם גורמים נזק לעצמם, בזה שמוכרים ומחריפים את הירידות.

אחד הנושאים שהחוק לא מטפל בהם הוא, איך וכיצד קרנות הנאמנות לא מחריפות את הכיוון, את המגמה.

הי"ר י' עזרן:

מה אתה רוצה, שהקרנות ייפכו למווסת, לגורם מאזן?

דן תיכון (הליכוד):

אדוני, המלה ויסות היא קשה, ואדוני מבין בעניין. יש מזל, תמיד כאשר אני מדבר על שוק ההון, אדוני מנהל את הישיבה. בדיוק הוא מנהל את הכנסת, הוא אוהב לשמוע, גם הסדרנים שומעים – – –

היו"ר י' עזרן:

אני מקשיב לך. כל עם ישראל קשור בבורסה.

דן תיכון (הליכוד):

אני בא להגיד שהנושא הזה לא פתור. הנושא הזה הוא חשוב, ואלה האחראים לשוק, עושי השוק – כאן אני מגיע לבעיה של חקיקה שבאה באיחור של שנים, חקיקה חלקית, חקיקה שצריך בכוח לדחוף את הממשלה כדי שתחוקק. אנחנו מחכים שנים, והחקיקה בתחום הזה היא חקיקה טובה, אבל היא לא מספיקה. ואיפה החקיקה לגבי קופות הגמל?

היו"ר י' עזרן:

סליחה, חבר הכנסת דן תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

גמרתי את הזמן?

היו"ר י' עזרן:

לא, עוד לא. ראשית, אני הפרעתי לך. שנית, אדוני הבהיר בצורה מאלפת את הבעיות שהקרנות יוצרות. זה ברור. אבל מה הן אמורות לעשות? האם לשמש כווסת, כרז, כבלם?

דן תיכון (הליכוד):

בחלק הזה צריכה לעסוק חקיקה שעדיין לא הגיעה לכאן וכנראה לא תגיע לכאן.

היו"ר י' עזרן:

בסדר, זו התשובה. אני פשוט מתעניין, זה דבר חשוב. פשוט יש לי כאן איזו הצעה מעניינת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אולי תוכל לענות גם לי?

דן תיכון (הליכוד):

התחלתי לענות לך, אבל לא שמעת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני שמעתי חלק. אני רוצה לשאול לגבי – – –

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת מיכאל איתן, מה שאני רוצה לומר לך, הכלכלה היא מדע של פסיכולוגיה, היא מדע של ציפיות.

היו"ר י' עזרן:

זה נכון.

דן תיכון (הליכוד):

הכלכלן הטוב ביותר הוא אותו כלכלן שיכול לדעת מה יקרה מחר, מה כלל הציבור יעשה מחר. לכן, מה שהוא עושה כל ערב, הוא מסכם את ההחזקות שלו ואומר לעצמו: היום אני שווה 150,000 שקלים, התעשרתי ב-20,000 שקלים היום כתוצאה מן העליות. הוא כבר לא זוכר את 130,000 השקל, זה לא מעניין אותו. הוא מנהל את מדיניות הכלכלה שלו על-פי 150,000 שקל ולא על-פי 130,000 שקל. ולכן רווחי נייר הם בבחינת כסף, ובעיקר אצל אלה שהם חכמים.

הטיפשים עושים את החישובים האלה ובסוף נשארים ללא כלום, ועל כך אני מצטער, ועל זה אומרים שר האוצר והנגיד: לא שמעתי, לא ראיתי, לא ידעתי, אני חי במדינה אחרת. גם בארצות-הברית זה לא מקובל, גם בגרמניה זה לא מקובל, והאמן לי, ב-1929, כשהיתה נפילה ענקית בארצות-הברית, ואתה זוכר, ומי לא זוכר, הממשלה התערבה, ובגרמניה הממשל מתערב ובארצות-הברית כיום הממשל מתערב, ואין מקום שהנגיד לא מתערב כשיש בעיות בשער החליפין.

מאחר שאני צריך להפסיק ואני רואה שלקואליציה כבר יש רוב דחוק, אני יורד. תודה.

הי"ר י' עזרן:

אדוני משתמש בפיליבסטר בצורה מאוד הוגנת.

דן תיכון (הליכוד):

תודה.

הי"ר י' עזרן:

תודה. אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד ההסתייגות של חברי הכנסת דן תיכון ומיכאל איתן לסעיף 3?
מי נגד?

קריאה:

הי"ר י' עזרן:

זה עובד.

הצבעה מס' 12

בעד התיקון של חברי הכנסת ד' תיכון ומ' איתן לסעיף 3 – 2

נגד – 6

נמנעים – אין

התיקון של חברי הכנסת ד' תיכון ומ' איתן לסעיף 3 לא נתקבל.

היו"ר י' עזרן:

למה ההצבעה שלי לא נקלטה? אם כן – שלושה בעד.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני, יש כאן בעיות בחשמל. תסתכל שם, אתה רואה את הפנס המהבהב? הוא מודיע לנו שיש בעיות.

היו"ר י' עזרן:

לא.

דן תיכון (הליכוד):

שמע לי, היה פיצוץ.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מה אתה מדבר – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, זה יכול להיות. היה קצר שם.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

בסדר, שיחליפו מנורה.

דן תיכון (הליכוד):

הי"ר י' עזרן:

חבר הכנסת דן תיכון, לו היה הבהוב אדום, הייתי מבין שזה איתות לא להיכנס לבורסה, אבל עכשיו זה סתם ניאון. אז תעזוב את זה.

אם כן, רבותי, שלושה בעד, שישה מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שההסתייגות לא התקבלה.

ועכשיו נצביע על סעיף 3, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 13

בעד סעיף 3, כהצעת הוועדה – 7

נגד – 3

נמנעים – 1

סעיף 3, כהצעת הוועדה, נתקבל.

דוד צוקר (מרצ):

הי"ר י' עזרן:

חבר הכנסת דדי צוקר, אדוני מבין גם בכספים?

דוד צוקר (מרצ):

הי"ר י' עזרן:

אם כן, שבעה בעד, שלושה נגד, אחד נמנע. אני קובע שסעיף 3 התקבל כהצעת הוועדה. תודה.

אנו עוברים כעת להסתייגויות לסעיף 4. יש הסתייגות של חבר הכנסת דן תיכון. אדוני חבר הכנסת דן תיכון יעלה.

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה רוצה להקדים אותי? בבקשה.

היו"ר י' עזרן:

אדוני מוותר על ההסתייגות?

דן תיכון (הליכוד):

לא, הוא יקדים אותי.

היו"ר י' עזרן:

הוא יקדים, בסדר.

חבר הכנסת דן תיכון, האם אפשר להציע איזה סעיף בחוק שיאסור ירידות שערים בקרנות ויבטיח רק עליות?

דן תיכון (הליכוד):

אילו רק יכולתי – – –

היו"ר י' עזרן:

לא, אני אגיד לך למה. מפני שכאשר ספינות נטרפות בים, חייב להיות איזה נמל עמוק-מים רגוע, ויכול להיות שאלה הקרנות שאסור להן לא למכור ולא לקנות – – –

דן תיכון (הליכוד):

אני רמזתי לחקיקה נוספת, ועל כך אעמוד בהסתייגות הבאה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. בבקשה, חבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, בסיום דברי בהסתייגות הקודמת דיברתי על כך שהחוק הזה יש בו משום הגבהת החומות בין הבנק לבין קרנות הנאמנות שלו, אולם אני מצטער מאוד, ואולי יושב-ראש ועדת הכספים יוכל להשיב על השאלה שלי. אני רואה שהוא בדיוק יוצא. אם אתה צריך לצאת, אין בעיה, אבל יש לי שאלה שנוגעת לחוק עצמו. אני לא בטוח אם אתה תוכל להשיב עליה.

אני פשוט לא מצליח למצוא נושא מסוים. יש כאן מצב שיש סייגים לגבי דירקטורים של מנהל הקרן. אני מבין שמנהל הקרן זה הגוף שמנהל עבור הציבור, רוכשי היחידות, את הפעילות של הקרן. כלומר, מנהל הקרן זה לא אדם אחד, כפי שסברתי בטעות באחת הישיבות המוקדמות של הוועדה, אלא זה גוף. הגוף הזה מורכב מבני-אדם, והשאלה היא, האם קבענו איסור בחוק שעל-פיו אסור לדירקטורים האלה לעסוק במניות ערך, בכלל, באופן חלקי, בתעודות של הקרן שהם מנהלים. אני פשוט לא מוצא את כל הנושא הזה. הייתי רוצה לקבל תשובה מיושב-ראש הוועדה.

בהזדמנות זאת אולי אני יכול גם – – –

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אתה תקבל תשובה לגבי מה שאתה שואל.

מיכאל איתן (הליכוד):

בסדר. בהזדמנות זאת, אעביר אולי את יתרת הזמן בהבעת איזה – – –

היו"ר י' עזרן:

אדוני לא חייב למצות את כל הזמן.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, אני דווקא רוצה להעיר.

היו"ר י' עזרן:

זכותך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מסתכל כרגע אל הכנסת, אני מסתכל אל עצמי כחבר ועדת הכספים, גם כרגע וגם במהלך חקיקת החוק הזה – –

היו"ר י' עזרן:

מיליארדים של עם ישראל, תראה מה הם שווים.

מיכאל איתן (הליכוד):

– – והמצב הוא מאוד מאוד לא סימפתי. אני סבור שיש לי מעט מאוד הצדקה להרים יד בעד או נגד החוק הזה, אף שכאשר אני מסתכל סביבי אני יודע שאין הרבה חברי כנסת שהשקיעו אפילו את המעט שאני השקעתי, ואני השקעתי מעט מאוד על מנת להבין במה החוק הזה עוסק, והיתה לי הזדמנות לעשות זאת בוועדה, בישיבה אחת, שתיים או שלוש שבהן השתתפתי. השתתפו בישיבות האלה מעט מאוד חברים. יושב-ראש הוועדה השקיע בזה הרבה זמן, היו הרבה מאוד יועצים בהליך החקיקה של החוק המסובך הזה. למעט חבר הכנסת דן תיכון, שאותו פגשתי בכל פעם שאני הגעתי לשם, לא פגשתי שום חבר נוסף שישב באופן קבוע בוועדה. ועכשיו אנחנו מביאים את זה למליאה, ולא הייתי אומר שהמצב במליאה יותר טוב, אבל – – –

היו"ר י' עזרן:

הוא משקף את הבורסה.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא משקף אותה בעיה, שיש לנו חוק מאוד מרכזי, מאוד חשוב, ואין כאן אף נציג של הממשלה, מעט חברי הכנסת שנמצאים כאן לא מתייחסים כלל לחוק עצמו, לא לפרטיו ולא להסתייגויות, ויצביעו כל אחד לפי עמדות אופוזיציה וקואליציה, וכך גם אני אעשה, אבל הדבר הזה מעורר מחשבות נוגות לגבי מעמד הכנסת והיכולת של הכנסת לעמוד מול הגופים הביצועיים שמביאים לנו את החוקים. הם בעלי מקצוע והם בעצם מביאים אותנו להכרעות בלי שיש לנו אפילו המידע המינימלי במה אנחנו עוסקים ועבור מה אנחנו מצביעים.

אם בוועדת הכספים, ואני מדבר על כך שלחברי כנסת שהם חברים בוועדות יהיה עוזר או תהיה איזו עזרה כדי להכין אותם, אני חושב שהמוסד הזה ששמו כנסת יצא נשכר. אני יודע שלו היה לי עוזר שיכול היה להדריך אותי ולסייע לי במקצת בהכנת עמדותי לגבי חוק כל כך חשוב, הייתי מרגיש הרבה יותר טוב כשאני עומד כאן ומדבר על החוק הזה. אני יודע שדבר דומה קורה בוועדות אחרות, לפחות בחלקן, וחבל שזה כך. אם אי-אפשר לעשות את זה, צריך לפחות להגביר את הייעוץ המקצועי ליד הוועדות עצמן. זה תחליף. אולי זה לא מספק, אבל זה תחליף חלקי.

יש היום לוועדת הכספים יועצת מסורה שעושה עבודה גדולה, סמדר אלחנני, אבל לוועדת הכספים כנכסים ויוצאים 15-20 חברים, והיא לא יכולה כמובן לסייע לחברי הכנסת עצמם.

אני מקווה שגם לכך יתייחס יושב-ראש ועדת הכספים בדברי התשובה שלו.

היו"ר י' עזרני:

תודה. חבר הכנסת דן תיכון יציג עכשיו את הסתייגויותיו לסעיף 4. כנראה לא הרבה מתעניינים במעשי כשפים.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, נא ללחוץ על הפעמון.

שאל אותי היושב-ראש, לפני שירדתי, איך אפשר ליצור נקודת איזון. הרי היתה התמוטטות טוטלית, קווי ההגנה נשברו, קרנות הנאמנות לא היו, קופות הגמל ברחו, אף אחד לא האמין שניתן לעצור את העניין הזה, ומה שנותר לציבור המשקיעים לעשות זה להתפלל, כי הנהגה כלכלית לא היתה בימים האלה, ובסך הכול אנחנו מדברים על תקופה שלפני חודש.

דוד לוי (הליכוד):

על החלטתם להתפלל יכול יושב-ראש הישיבה רק לברך.

דן תיכון (הליכוד):

זה מה שהוא עשה אתי ביחד. אמרנו: אין קברניטים, כולם נטשו את הספינה. זה אומר: אני לא יודע מה קורה. זה אומר: אני בכלל לא מתערב. ועם ישראל, הכנסותיו והחזקותיו בקופות הגמל נטרפו והיו כלא היו, ולאיש לא היה אכפת. כשזה היה משולב בתהליך השלום זה היה מצוין, כי אף אחד לא התעניין בתהליך השלום, מה שנקרא הסכם אוסלו. כל אחד אמר: אני מרוויח כסף. אז הכול בסדר. והממשלה תעשה מה שהיא רוצה. העיקר שאני מרוויח כסף. אני נוסע לחוץ-לארץ, אני עושה חיים משוגעים. תראה את היבוא למדינת ישראל.

אמרתי שצריך עוד כמה חוקים. והשאלה היא, אם החוק העוסק בהסדרת עבודתן של קופות הגמל יגיע או לא יגיע. אני, למשל, ממתין כבר שנתיים ימים לחוק של הממשלה שיעסוק ביעוץ ובמנהלי תיקים. אני מחכה, ממתין. לממשלה יש זמן. אני הגשתי הצעת חוק, ביקשו ממני להמתין. אני ממתין. אני מניח, בתוך חצי שעה-שעה יתקיים דיון. אגב, אינני רואה את חבר הכנסת סילבן שלום, ואני לא יודע מה קורה עם העניין הזה.

אני רוצה לחזור לחוק. בחוק הזה נקבעו נציגי ציבור ליד כל קרן נאמנות, מה שנקרא דמ"צ – דירקטור מטעם הציבור. אתמול, למשל, עלה לכאן חבר כנסת יושב-ראש ועדה ובשצף-קצף הפך את כל חברי הכנסת שהם דירקטורים לגנבים בפוטנציאל, לעבריינים בפוטנציאל. והכנסת כולה, בחירוק שיניים ובחירוף נפש, החליטה להוציא את כל הדמ"צים, הדירקטורים, לאסור על חברי הכנסת לכהן כדירקטורים בחברות ציבוריות, כי כולם גנבים בפוטנציאל.

אני מקבל את זה. אני לא דירקטור, אבל הייתי דירקטור, ולמדתי שכאשר הסתיימה תקופת כהונתי זו אמרו בעלי המניות, בעלי העניין: ברוך שפטרנו מעולו של זה. לא רק שאנחנו שמחים שעברו חמש השנים, אלא אל תחזור יותר. סיימתי את כהונתי, אבל בכל זאת כמה מן הפירות מופיעים בחוק הזה.

אמר, למשל, יושב-ראש ועדת הכספים, והוא התייחס, נדמה לי, לסעיף 73, זה רעיון שלי. תראה מה קורה, אדוני היושב-ראש. קרנות הנאמנות משקיעות בחברות שמניותיהן נסחרות בבורסה. לחברות האלה יש בעלי עניין חריפים וממולחים, עם משכורות ענק, משכורות כאלה אין בארצות-הברית. קרנות הנאמנות קונות חלק מהנאמנות של החברה, ובעלי העניין עושים בחברה כבשלהם. ואז בא לפני כמה חודשים חבר הכנסת דן תיכון ואמר: מה זה הם עושים כבתוך שלהם? מי נותן להם את הרשות? הרי המניות שייכות לציבור. היכן הדירקטורים מטעם הציבור וקרנות הנאמנות? והנה החוק הזה דואג לכך שליד כל קרן נאמנות יהיו נציגי ציבור שאינם חברי כנסת. בסדר? לא חברי כנסת, כי חברי הכנסת ברובם גנבים.

אבל יש כאן עוד תיקון שלמדתי. יש אספות כלליות. לכל חברה יש לפחות אחת לשנה אספה כללית. אז יש דירקטור מטעם הציבור, ומשום-מה בכנסת אומרים על חבר כנסת שהוא דירקטור מטעם הציבור שהוא מגן על בעלי העניין. אז אני לפחות מכיר כמה שלא רק שלא הגנו על בעלי העניין, אלא בעלי העניין עשו הכול כדי לסלק אותם.

כשבעלי העניין עושים את קופת החברה, מה שנקרא ביזת הקופה של החברה הציבורית, בא החוק הזה ואומר: מעתה ואילך כל קרן נאמנות שתחזיק אפילו מניה אחת של חברה ציבורית, נציג קרן

הנאמנות יוכרח להשתתף באספה הכללית. ובעלי העניין לא יוכלו לעשות מעתה ואילך את מה שהם עשו עד עכשיו. ביזת הקופה הציבורית תימנע באמצעות נוכחותם באספה הכללית.

הי"ר י' עזרן:

אדוני נגד הסטטוס-קוו. משגיחי כשרות על הקרנות.

דן תיכון (הליכוד):

על כך אמר יושב-ראש ועדת הכספים, שזה לב לבו של החוק החדש, אולי הסעיף החשוב ביותר. ותוך כדי דיון שאלתי שאלה: יאמרו לי האנשים המכובדים, למה לא יוכרחו נציגי קופות הגמל שמשקיעות במניות להיות באספה הכללית? גם הם צריכים להשתתף באספה הכללית, כדי שלבעלי המניות מקרב הציבור תהיה שם נציגות משמעותית ומשפיעה. גם זה נכלל בצורה עקיפה והופעל מהיום הזה גם על קופות הגמל.

אני לא התערבתי אתמול בסיפור הזה של חברי כנסת דמ"צים, אבל אני רוצה לומר לכל אחד ואחד, לכל אלה שהפכו אתמול את חברי הכנסת לגנבים בפוטנציאל, שחלקים גדולים מהחקיקה בתחום הזה מקורם בכל זאת באותם דמ"צים ששמרו על כספי הציבור, ולא נשבעו אמונים לבעלי העניין שסומכים על הכנסת שהיא תסלק אותם בעתיד הקרוב ביותר.

אפשר להצביע.

הי"ר י' עזרן:

שיתוף פעולה נחמד מאוד.

אם כן, רבותי, אנחנו עוברים להצבעה. נתחיל בהסתייגות של חבר הכנסת דן תיכון לסעיף 4.

בעד ההצעה של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 4 – 6

נגד – 7

נמנעים – אין

ההצעה של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 4 לא נתקבלה.

היו"ר י' עזרון:

שישה בעד, שבעה נגד, אין נמנעים. אני קובע שההצעה של חבר הכנסת דן תיכון לסעיף 4 לא נתקבלה.

אתה רואה, חבר הכנסת דן תיכון, איך אתה משכנע.

דן תיכון (הליכוד):

אנחנו עוזרים הפעם לקואליציה.

רענן כהן (העבודה):

כל הזמן אתם עוזרים לה.

היו"ר י' עזרון:

אנחנו עוברים להצבעה על ההסתייגות של חבר הכנסת מיכאל איתן לסעיף 4. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 15

בעד התיקון של חבר הכנסת מ' איתן לסעיף 4 – 5

נגד – 8

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת מ' איתן לסעיף 4 לא נתקבל.

הי"ר י' עזרן:

חמישה בעד, שמונה נגד, אין נמנעים. אני קובע שגם ההסתייגות של חבר הכנסת מיכאל איתן לסעיף 4 לא נתקבלה.

עכשיו אנחנו מצביעים על סעיף 4, כהצעת הוועדה. בבקשה, רבותי.

הצבעה מס' 16

בעד סעיף 4, כהצעת הוועדה – 10

נגד – 5

נמנעים – 1

סעיף 4, כהצעת הוועדה, נתקבל.

הי"ר י' עזרן:

חמישה נגד, עשרה בעד, נמנע אחד. אני קובע שסעיף 4, כהצעת הוועדה, התקבל.

רבותי, אנחנו עוברים לסעיף 5. הסתייגות של חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אולי יש הסכמה שנרכז את ההסתייגויות ונצביע?

דן תיכון (הליכוד):

לאחר ההסתייגויות האלה. חבר הכנסת האשם מחאמיד פנה אלי ואמר לי שהוא צריך להיות בחוץ שעה-וחצי. אני הבטחתי לו שזה יימשך לפחות שעה-וחצי.

הי"ר י' עזרן:

אני הולך לפי הסיכום שהיה עם קודמי. אנחנו עומדים לסיים את ההסתייגויות, לא נשאר הרבה.

בבקשה, חבר הכנסת דן תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הציבור תובע לדעת, מי אשם במה שנקרא קטסטרופה בשוק ההון? מי אשם בכך ש-2 מיליוני אנשים משקיעים את כספם בקופות הגמל שהתשואה שלהן במחצית השנה הראשונה היא תשואה שלילית? אנשים באו לבנקים ואמרו להם: תשקיעו את כספכם בקופות הגמל ובקרנות הנאמנות, אלה הם מכשירים סולידיים, אתם תרוויחו כסף, נממן, כאמור, באשראי.

אספר לך סיפור, אדוני היושב-ראש. מעשה בבחורה שביקשה לקבל מן הבנק שלה הלוואה בהיקף של 2,000 שקל. אמרו לה: גברתי, אין לך ביטחונות, את עובדת מדינה, משכורתך 1,500-2,000 שקל, לא; אבל יש לנו פטנט, אם תקני קרן נאמנות של הבנק, תקבלי אשראי בסך של 100,000 שקל. 2,000 שקל לא נתנו לה, אבל הציעו לה מנגד 100,000 שקל בריבית אטרקטיבית ואמרו לה: אבל תקני ב-100,000 שקל אלה את קרן הנאמנות שלנו. היא התפתתה וקנתה, והיום היא נשארה עם 20% מ-100,000 השקל. היא שואלת: מה קרה כאן, הרי אמרו לי שאני משקיעה באמצעים סולידיים?

היו"ר י' עזרון:

סליחה, חבר הכנסת דן תיכון, אני מתפלא על אדוני שלא יודע לעשות חשבון, הרי זו הדרך היעילה ביותר שהיא תגיע באמת ל-2,000 שקל.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, היא לא צוחקת, היא בוכה וזעקתה נשמעת; היא שואלת: מי אחראי למה שקרה בחודשיים האחרונים בשוק ההון? 2,000 שקל הם לא נתנו לי, אבל 100,000 שקל לקניית תעודת השתתפות בקרן נאמנות הם נתנו ונתנו.

והיום אומר בנק ישראל: לא שמעתי, לא ראיתי, לא ידעתי. שר האוצר אומר: אני לא מתערב, זה לא ענייני.

2 מיליוני איש השקיעו בקופות הגמל 90 מיליארד שקלים, זה היקף הצבירה של הציבור במדינת ישראל בקופות הגמל. מי נתן להם אישור להשקיע כ-16% מן הצבירה הזאת במניות? מי אשם בהסתבכות הזאת?

אנחנו יושבים כאן ומחכים לחוק שיסדיר את הפעילויות של קופות הגמל שנה, ועוד שנה, ועוד שנה. אתה יודע מי מסדיר את עניין קופות הגמל? – נציב מס הכנסה. מה הוא מבין בעניין הזה? מה לנציב מס הכנסה ולקופות הגמל? החוק בהכנה, אדוני ד"ר וייס, הקדנציה הזאת תסתיים והחוק הזה לא יגיע אלינו בשל חילוקי דעות. חבר הכנסת דוד לוי שימש פעם, בתקופת ביניים, מי שהסדיר משהו חשוב, ועדיין העניין הזה הוא חשאי.

אני רוצה לומר לך, אדוני היושב-ראש, כולנו התפארנו במסקנות בייסקי, כולם הבטיחו לנו חומות סיניות, ומהחומות הסיניות הללו לא נשאר אפילו גדרות תיל, מגדרות התיל שנפרצו לא יגיע החוק שעוסק בקופות הגמל. והאנשים בוכים, רוקדים עם זאבים ובוכים, רוקדים עם זאבים ובוכים מדי יום ביומו.

ושר האוצר יושב ומתפלל ובכל יום אומר לעצמו: המדד, המדד, הלוואי שיעלה, הלוואי שיעלה. אדוני הרי חזק במתמטיקה, כאשר המדד יורד ב-100%, מ-200 ל-100, המשמעות היא שהוא ירד ב-50%, נכון? אבל כשהוא עולה מ-100 ל-200, הוא עולה ב-100%, נכון? כמה קל לרדת ב-50%, כמה קשה לעלות ב-100%. ההתמוטטות היתה בן לילה, בן יום, בתוך פרק זמן קצר. כולם אמרו: לא שומעים, לא רואים, לא יודעים.

תהיה לי עוד הסתייגות אחת?

היו"ר י' עזרון:

כן, יש לך שלוש הסתייגויות.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני עומד וממתין שייכנסו אנשים.

היו"ר י' עזרון:

לא, אדוני, אני מצטער מאוד, אין דבר כזה. ייגמר הצלצול ואני כבר מצביע.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אני יכול להעיר הערה?

היו"ר י' עזרון:

בבקשה. ידוע שזו זכותו של יושב-ראש ועדת הכספים.

דן תיכון (הליכוד):

זה על-פי התקנון.

היו"ר י' עזרון:

נכון. אם זה לפי התקנון זו לא זכות?

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. חבר הכנסת איתן הלין על כך שחסרים לו כלים כדי לקחת חלק בחקיקה כזאת; הוא אמר שלו היה לו עוזר היה לו יותר קל. אני מסכים, אבל גם עוזר לא היה עוזר בחקיקה כזאת, משום שהיא מורכבת ומקצועית. אסביר בכמה מלים כיצד התגברנו על הבעיה הזאת.

זימנו לישיבות הוועדה מצד אחד את אנשי הרשות ויועצי הוועדה הנוכחיים, מצד שני הזמנו כל אותם גורמים שעוסקים בענף ויש להם מה לומר. הם העירו הערות, שמענו אותם שעות רבות וימים רבים. השתתפה בישיבות גם נציגת הצרכנים. במלים אחרות, נתנו חשיפה לכל סעיף, לכל נושא ולכל בעיה על כל היבטיה. חברי הכנסת שהשתתפו בישיבה – אומנם מעטים – הביאו אתם את ניסיונם והבנתם בעניין, יותר או פחות, אבל בעיקר את השכל הישר להבחין בין הדברים שנאמרו, להבחין בין עיקר לטפל ולתת משקל נכון. יש לי הרושם שאכן כך נעשה. כמובן, בעוד שנה-שנתיים, כאשר החוק הזה יבוא לביטוי, נוכל לדעת אם קלענו למטרה.

אני לא מעלה על דעתי שיהיה למישהו מאתנו עוזר שיוכל להקיף בידע שלו את כל הנושאים. אם נסמוך על עוזר ואנחנו עם החושים הבריאים שלנו לא נקשיב ולא נדע מה אומרים לנו המומחים – בתנאי שנביא מומחים מזוויות שונות – לא יהיה לנו תחליף, כי עוזר לא ייתן לנו את התשובה.

חבר הכנסת דן תיכון, אני שומע את הנאומים ואת ההתרגשות – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

לפני שאתה עובר לחבר הכנסת דן תיכון, אני רוצה לשאול, מה בקשר למגבלות על הדירקטורים?

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

במרצת היום אשיב על כל השאלות שלך, אל תהיה מודאג.

דן תיכון (הליכוד):

אנחנו מסיימים.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אומר את זה בסוף.

אני רוצה לומר לחבר הכנסת דן תיכון, בכל מה שקשור בבורסה, אם להנהגה הכלכלית היתה כוונה לתת הצהרות כדי שהבורסה תתיישר ותתייצב, אני חושב שטוב שהמעטה בהצהרות, משום שאלה הם המקרים שבהם הצהרות לא עוזרות. אבל מי מנע מהמנהיגות האלטרנטיבית של האופוזיציה לומר את דברה ובקול רם, להדריך את העם ולהנחות אותו?

דן תיכון (הליכוד):

היא אמרה.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

לא כל כך שמעתי. טוב עשתה האופוזיציה שבעניין הזה גם היא לא הגזימה יתר על המידה. איש לא מנע מהממשלות הקודמות, מאז המשבר הקודם, להביא אותם חוקים שהממשלה הזאת כן מביאה אותם בזה אחר זה. אנחנו נעסוק גם בקופות הגמל, ולא יעברו חודשים רבים והחוק הזה יגיע אל שולחן הכנסת ואל ועדת הכספים.

אני מודה לכם על ההקשבה.

היו"ר י' עזרני:

אם כן, רבותי, אנחנו מצביעים. מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת דן תיכון לסעיף 5? מי נגד?

הצבעה מס' 17

בעד התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 5 – 6

נגד – 1

נמנעים – אין

יעקב שפי (העבודה):

שנייה, עוד לא ישבו.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, אני אתן לו אפשרות, אצרף אותו. גם אני לא הצבעתי.

קריאות:

היו"ר י' עזרן:

אני מבקש, צלצלנו, עבר הזמן. הנוהל הוא שמי שהיה כאן אני מצרף קולו, זה החוק. ראיתי מי היה כאן.

יעקב שפי (העבודה):

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, עם כל הכבוד לך, סיימנו את ההצבעה ויש תוצאות.

היו"ר י' עזרן:

מי שלא היה במקומו, לא הספיק. הרי אני גם כן מצטרף בעד. בואו נראה כמה יש כעת.

יוסי כץ (העבודה):

אני יצאתי החוצה.

בנימין טמקין (מרצ):

הוא יושב במקומו.

היו"ר י' עזרן:

מי שאומר לי, הוא נאמן עלי. אין לי מה לסתור.

רון נחמן (הליכוד):

זה לא יכול להיות כך.

משה נסים (הליכוד):

שלושה יושבים ולא יותר.

דן תיכון (הליכוד):

אני ראיתי אותם רצים אחרי ההצבעה.

היו"ר י' עזרן:

יש שבעה נגד שישה. אז מה לעשות? ההסתייגות לא עברה.

בנימין טמקין (מרצ):

כל הזמן אנחנו פה ביחד.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

האנשים לא היו פה.

היו"ר י' עזרון:

תודה רבה לך, אדוני, עזרת לי הרבה. אם כן, ההסתייגות התקבלה.

דן תיכון (הליכוד):

לא, אני מבקש שתיערך עכשיו הצבעה חוזרת. זה חוק שמגן על אזרחים.

היו"ר י' עזרון:

רבתי, יש הסכמה רחבה, אנשים היו פה ולא הצביעו. אנחנו מצביעים שוב.

משה נסים (הליכוד):

זה לא תקדים. חבר הכנסת תיכון ביקש.

היו"ר י' עזרון:

זה לא תקדים. פשוט אנשים ישבו פה.

הצבעה מס' 18

בעד התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 5 – 9

נגד – 9

התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 5 לא נתקבל.

היו"ר י' עזרן:

אני קובע שההסתייגות לא נתקבלה. אני מציע שחברי הכנסת קצת יעסקו בפעילות ספורטיבית ויגיעו קצת יותר מהר. רבותי, מה קרה לכם? אתם מגיעים פה בזחילה. קצת ריצת בוקר.

דן תיכון (הליכוד):

יש לי עוד הסתייגות אחת.

היו"ר י' עזרן:

אין. בסעיף 5 היתה הסתייגות שלך. הצבענו עליה. היא לא נתקבלה. כעת אני מצביע על סעיף 5, כהצעת הוועדה. מי בעד סעיף 5?

הצבעה מס' 19

בעד סעיף 5, כהצעת הוועדה – 11

נגד – 9

נמנעים – אין

סעיף 5, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר י' עזרן:

11 בעד, תשעה נגד, אין נמנעים. אני קובע שגם סעיף 5 התקבל לפי הצעת הוועדה. בבקשה, חבר הכנסת מיכאל איתן, ההסתייגות שלך לסעיף 6.

דן תיכון (הליכוד):

אני קודם.

היו"ר י' עזרן:

בסעיף 6 אין הסתייגות שלך.

דן תיכון (הליכוד):

אנחנו נרכז עכשיו את כל ההסתייגויות ואחר כך תצביע על הכול.

היו"ר י' עזרן:

קעת אנחנו דנים בסעיף 6. יש הסתייגות של חבר הכנסת מיכאל איתן. הוא לא עלה להסתייג. אם כן, אנחנו עוברים קעת לסעיף 7. בבקשה, חבר הכנסת דן תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת דיין, אני המתנתי שתבוא לכאן. אני עוקב אחר כך בחודשים האחרונים, חבר הכנסת דיין. אתה מוטרד מאוד ממה שקרה בבורסה, אני אומר לך במלוא האחריות, ובצדק, זה הטריד את כל עם ישראל. 80% מתושבי המדינה מעורבים, בין במישרין בין בעקיפין, באמצעות קופות הגמל.

היות שזו תהיה ההופעה האחרונה שלי בחוק הזה – – –

אלי דיין (העבודה):

חשבת הופעה אחרונה בכנסת.

דן תיכון (הליכוד):

לא, אל תדאג. אני יכול להמשיך בפיליבסטר.

אלי דיין (העבודה):

אני מצטרף להודעתו של חבר הכנסת תיכון.

היו"ר י' עזרן:

מה קרה לכם, רבותי? אתם סבורים שעתותינו, זמננו בידינו? אתם טועים, רבותי. אנחנו בפיליבסטר של חוקים ושל הצעות עד 02:00.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אנחנו לא בפיליבסטר, אנחנו רק מראים לקואליציה איך היא מתפקדת. בעצם היא לא היתה יכולה להעביר את החוק הזה היום. עם יד על הלב, אדוני רואה שאנחנו ממתנינים, משנים הצבעות, מתפללים שיגיע עוד אחד ועוד אחד.

אני פונה לאנשי הרשות לניירות ערך. החוק הזה הוא חוק חשוב. ניתנו בו סמכויות מרחיבות לאנשי הרשות. והרשות היום ממלאת תפקיד חשוב ביותר בהסדרת כל מה שנעשה בשוק ההון. אבל עם יד על הלב אני יכול לומר לכם, אני עצמי חרד, שהרי את הסמכויות הללו אפשר לנצל גם לרעה. ויכול להיות שהיום האנשים שיושבים ברשות הם אנשים הוגנים, טובים, שוקלים לגופו של עניין. אבל הסמכויות שניתנות ניתנות לשנים רבות, ויכול להיות שבזמן כלשהו גם הגוף הזה יהפוך להיות גוף פוליטי ויעשה שימוש נוראי בסמכויות הענקיות שניתנות. והבית הזה, שנתן, יכול מחר לעשות גם את הפעולה ההפוכה ולצמצם את הסמכויות.

אנחנו אומרים להם, יש לנו אמון בכם, במנהיגות הנוכחית של הרשות. אנחנו חושבים שהיא עושה תפקיד מצוין. כל אלה שבאים ואומרים שהחקירות נעשות משום שמישהו רוצה להזיק למישהו אחר – דברי הבל, אני דוחה את הדברים הללו.

אבל, רבותי, בדחילו ורחימו, כמו שאמרנו לכם בתיקון 9 לחוק ניירות ערך, אנחנו נותנים סמכויות מרחיקות ומרחיקות לכת. השתמשו בהן בחוכמה. שהרי עם סמכויות כאלה אפשר באמת לעשות דברים שיפגעו בציבור החוסכים. וקרנות נאמנות הן עדיין מכשיר עממי, שלא עמד במבחן פעם שנייה; אני חוזר ואומר, שלא עמד במבחן פעם שנייה. בפעם הראשונה הוא קרס, נפל, ב-1983, והוליד את ועדת-בייסקי, ושום דבר לא יצא מהמלצות ועדת-בייסקי. אני חוזר ואומר, כמעט שום דבר, למעט האלמנט האישי שהכריח את כל מנהלי הבנקים להסתלק מניהול הבנקים.

אבל בתחום החקיקתי זהו, אולי, הצעד הראשון, ואם אתם תבואו לכאן עם חוק שיעסוק בקופות גמל ולא יהיו חומות סיניות, אם תבואו לכאן עם חוק הייעוץ ומנהלי התיקים ותיתנו השפעה למערכת שנפלה, קרסה, בפעם השנייה, אנחנו לא נסכים, כי אנחנו רוצים הפרדה, אנחנו רוצים שוק הון הוגן, אנחנו לא רוצים פיתויים, אנחנו לא רוצים אשראי, ואנחנו מחפשים את האחראי למשבר האחרון. האחראי למשבר האחרון ייתן את הדין.

בזה אני מסיים ואומר לכם – – –

הי"ר י' עזרן:

יש לך זמן.

דן תיכון (הליכוד):

אני יודע. – – – ואומר לכם, החוק יוצא לדרך, עשו בו שימוש חכם. יש המון שגיאות בחוק הזה, אבל אנחנו רואים את העיקר ונכנעים לרצון שלכם להעביר את החוק כפי שהוא, כמובן תוך כדי העלאת התיקונים שהצענו.

אנחנו רוצים הגינות. תודה רבה.

הי"ר י' עזרן:

אני מודה לך, אדוני, גם על הזמן הרב שתרמת מזכותך לכנסת. חן, חן.

רבתי, כפי שסיכמנו, שנעשה הצבעה כללית על כל ההסתייגויות; סליחה, רק רגע אחד. באותו סעיף יש הסתייגויות של חבר הכנסת מאיר שטרית – איננו נוכח, אבל כמובן נצביע על ההסתייגויות שלו כאשר נגיע להצבעות.

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי – איננה נוכחת. חבר הכנסת מאיר שטרית, שוב חבר הכנסת מאיר שטרית, אם כן, רבתי, כל ההסתייגויות, חלק סויג, חלק נומק ועל חלק נצביע. נמשיך הלאה.

סעיף 6 – הסתייגותו של חבר הכנסת מיכאל איתן, שהסעיף יימחק. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה של חבר הכנסת מ' איתן לסעיף 6 – 8

נגד – 8

נמנעים –

ההצעה של חבר הכנסת מ' איתן לסעיף 6 לא נתקבלה.

דן תיכון (הליכוד):

השר שחל, מהר.

היו"ר י' עזרן:

שמונה חברי כנסת נגד שמונה חברי כנסת, ההסתייגות לא התקבלה.

מי בעד סעיף 6, כפי הצעת הוועדה?

הצבעה מס' 21

בעד סעיף 6, כהצעת הוועדה – 9

נגד – 9

נמנעים – אין

סעיף 6, כהצעת הוועדה, לא נתקבל.

קריאות:

היו"ר י' עזרן:

מה קרה לכם? מה זה?

יוסף בא-גד (מולדת):

היו"ר י' עזרן:

אתה רשום. אדוני, נקלטת שם. מה קרה לך? לרב בא-גד פירוש כפול? מה אתה רוצה, שני קולות?

אם כן, רבותי, תשעה נגד תשעה, הסעיף לא התקבל.

קריאה:

היו"ר י' עזרן:

הסעיף לא התקבל. מספיק כבר.

רבותי, אנחנו עוברים כעת להסתייגויות ---

אלי דיין (העבודה):

היו"ר י' עזרן:

אני מצטער מאוד. תפסיקו. לא, אדוני.

אלי דיין (העבודה):

היו"ר י' עזרון:

אני מודיע לכם, מי שלא ישב במקומו – – –

אלי דיין (העבודה):

הוא הצביע ולא נקלט. חבר הכנסת שפי הצביע.

קריאות:

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת שפי הצביע – – –

היו"ר י' עזרון:

אני אבדוק בסטנוגרמה אם הוא נקלט או לא. מספיק כבר. אי-אפשר.

קריאות:

היו"ר י' עזרון:

חבר הכנסת אלי דיין, אדוני יושב-ראש הקואליציה, אנא ממך, תן לי לסיים, אני באמצע הצבעה.

אנחנו עוברים להצבעה על ההסתייגויות של חברי הכנסת, סעיף 7. לא נותנים לדבר. חברי הכנסת דן תיכון ומאיר שטרית. בבקשה, מי בעד ההסתייגויות שלהם? מי נגד? להצביע, חבר הכנסת דן תיכון, להצביע. חבר הכנסת לוי, להצביע.

הצבעה מס' 22

בעד התיקונים של חברי הכנסת ד' תיכון ומ' שטרית לסעיף 7 – 7

נגד – 11

נמנעים – אין

התיקונים של חברי הכנסת ד' תיכון ומ' שטרית לסעיף 7 לא נתקבלו.

היו"ר י' עזרני:

שבעה בעד – חבר הכנסת טלב אלסאנע, לא מצביעים כעת על הנושא שלך – 11 נגד. אני קובע שההסתייגויות לא התקבלו.

מי בעד סעיף 7, כפי הצעת הוועדה?

הצבעה מס' 23

בעד סעיף 7, כהצעת הוועדה – 10

נגד – 8

נמנעים – אין

סעיף 7, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר י' עזרני:

עשרה בעד, שמונה נגד. אני קובע שגם סעיף 7 התקבל כהצעת הוועדה.

אלי דיין (העבודה):

הי"ר י' עזרן:

חבר הכנסת היקר, חבר הכנסת אלי דיין, הנה, אכן, הבאתי את הסטנוגרמה, ואני רואה שהצבעתו של חבר הכנסת שפי לא נקלטה. אם כן, אני מצטער לומר שסעיף 6 התקבל.

דן תיכון (הליכוד):

הוא לא יכול להתקבל.

הי"ר י' עזרן:

למה?

דן תיכון (הליכוד):

היה תיקו.

הי"ר י' עזרן:

לא היה תיקו. יש עשרה. חבר הכנסת שפי לא נקלט.

דן תיכון (הליכוד):

מה היתה התוצאה על הלוח? אנחנו פונים אליכם, נהגנו אתכם בהגינות לאורך כל ההצבעות, ואנחנו מבקשים שאתה לא תיקלט.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לשאול שאלה.

דן תיכון (הליכוד):

— — — תגישו תיקון.

אלי דיין (העבודה):

חבר הכנסת תיכון, איפה ההגינות – – –

דן תיכון (הליכוד):

היו, כאן, יותר מבסדר.

היו"ר י' עזרן:

אני רוצה לומר לכם דבר אחד: אם הוא לא נקלט מבחינה טכנית – אם אדם לא נקלט מפני שעבד אתמול עד שעה שתיים לפנות בוקר, ונרדם, זאת בעיה שלו.

אלי דיין (העבודה):

אבל הוא לא נקלט.

היו"ר י' עזרן:

בסדר, אמרתי לך למה יש שתי אפשרויות.

יהושע מצא (הליכוד):

הוא ישב ולא הצביע.

היו"ר י' עזרן:

איך אתה יודע, חבר הכנסת מצא?

יהושע מצא (הליכוד):

יש להניח שהוא לא הצביע.

הי"ר י' עזרן:

יש להניח? – טוב. בבקשה, מה רצונך? אני חייב להמשיך. בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אולי אנחנו יכולים להבין פעם אחת מה הם כללי ההצבעה בבית הזה, בלי קשר לתוצאות כאן; זה, באמת, לא חשוב כרגע. מה זאת אומרת הצבעה? מתי הצבעה נחשבת ומתי היא לא נחשבת? הרי לא יעלה על הדעת שיאשימו כל הזמן את המחשב. אני בא, כאן, לתבוע את עלבוננו. הכול המחשב אשם – לא נכון. אני מבקש שאתה תבהיר לנו, האם התוצאות שמתפרסמות הן התוצאה שעל הלוח האלקטרוני, או אפשר אחר כך להרים יד, להגיש ערעור, להסביר, להגיד: כן נקלט, לא נקלט – – –

הי"ר י' עזרן:

הוא שאל אותי ואני אשיב.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא ייתכן שאנחנו נהיה באי-ודאות.

הי"ר י' עזרן:

רבתי, לא נעשה מזה כעת דיון – – –

קריאות:

הי"ר י' עזרן:

תן לי להשיב לו, ואם זה לא ימצא חן בעיניך – תעיר.

אלי דיין (העבודה):

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת אלי דיין. שבו. אני מודיע לכם, לכל חברי הכנסת, זאת התשובה על השאלה הלגיטימית של חבר הכנסת מיכאל איתן. היה דיין פעמים מספר בנושא הרגיש הזה, בנשיאות, וקבענו, הגענו לסיכום, אני מבקש שתדעו את זה, שחבר כנסת שישב במקומו בזמן ההצבעה, לחץ ולא נקלט – אני מצרף את קולו. כל חבר כנסת שעמד ליד הדלת, ודע לך, חבר הכנסת יוסי כץ, העמידה ליד הדלת התקבלה אצלי לפני משורת הדין, לא בסעיף הזה, בסעיף הקודם, רק מפני שחברי הכנסת מהאופוזיציה הסכימו; היתה, כאן, הסכמה רחבה.

חבר הכנסת, אדוני הנכבד, אני מבקש שמכאן ולהבא יהיה ברור, מי שישב על מקומו ולא הצביע, אם הוא יאמר לי שהוא הצביע והצבעתו לא נקלטה, אין לי ברירה. אבל אם ראיתי שהוא ישב ונרדם, או קרא עיתון, אני מודיע לכם שגם אם ישב על מקומו, מכיוון שלא לחץ על הלחצן, הוא לא ילחץ אותנו ואני לא אקבל את הלחצים. הוא לא יצליח.

דוד לוי (הליכוד):

דן תיכון (הליכוד):

מה הסוף?

היו"ר י' עזרן:

שישב במקומו וילחץ.

רבותי, אנחנו מצביעים על סעיף 7, כהצעת הוועדה.

בעד סעיף 7, כהצעת הוועדה – 8

נגד – 5

נמנעים – אין

סעיף 7, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר י' עזרן:

שמונה בעד, חמישה מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שסעיף 7 התקבל.

סעיף 6, אני חוזר ומבהיר, התקבל כהצעת הוועדה, לאחר התיקון.

דן תיכון (הליכוד):

מה עם התיקון של חבר הכנסת שפי?

היו"ר י' עזרן:

אמרתי לך. מכיוון שחבר הכנסת שפי ישב במקומו והוא טוען שהוא לחץ, אני מקבל.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ההצבעה שלי לא נקלטה.

היו"ר י' עזרן:

אז היו שישה נגד שמונה. אני מתקן.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני חייב להסביר לך משהו. אני אוהב מאוד את חברי הכנסת שנכנסו עכשיו והם נלחמים, פייטרים. חבר הכנסת אורון נלחם עכשיו על כל הצבעה. בינינו לבין עצמנו, בשבע ההצבעות הראשונות לא היה רוב. אנחנו המתנו, שינינו הצבעות וחזרנו על הצבעות.

אני פונה אליך, חבר הכנסת שפי, ואומר לך, בסעיף הזה לא הצבעת. קבל את רצוננו, כפי שנהגת. זו התוצאה.

יעקב שפי (העבודה):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר י' עזרן:

לא, לא. רבותי, חבר הכנסת דן תיכון, אני מאוד מבקש. אני לא מוכן שיעמידו חבר כנסת במצב שחלילה הוא לא דובר אמת. אני מצטער.

דן תיכון (הליכוד):

לא, לא, הוא לא הספיק וזהו זה.

היו"ר י' עזרן:

לא נכון. הוא חי פה. הוא אומר שכן.

דן תיכון (הליכוד):

יש כאן אנשים שקיבלנו את ההצבעה שלהם כשעמדו למעלה.

היו"ר י' עזרן:

ידידי חבר הכנסת דן תיכון, אנא ממך. נהגת בכבוד רב, באצילות ובהגינות. אל תקלקל את זה, כאשר תעמיד חבר כנסת – שהסטנוגרמה מעידה על כך שהצבעתו לא נקלטה.

דן תיכון (הליכוד):

הסטנוגרמה מעידה שהוא לא הצביע. זה קרה מאה פעמים.

היו"ר י' עזרון:

הוא יושב על מקומו והוא טוען שהוא לחץ. יש לו עדים. אני רק מאמין לו.

אלי דיין (העבודה):

נגמרה הסוגיה הזאת.

היו"ר י' עזרון:

אדוני, נקודה. לא אטיל שום דופי בשפי.

אלי דיין (העבודה):

שפי הולך בשפי.

היו"ר י' עזרון:

הולך שפי.

רבותי, כעת אנחנו מצביעים על סעיף 8, על שתי ההסתייגויות של חבר הכנסת דן תיכון. נא להצביע.

הצבעה מס' 25

בעד התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 8 – 6

נגד – 14

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 8 לא נתקבל.

הי"ר י' עזרן:

שישה בעד, 14 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שההסתייגויות לא התקבלו.

מי בעד סעיף 8, כהצעת הוועדה?

הצבעה מס' 26

בעד סעיף 8, כהצעת הוועדה – 15

נגד – 4

נמנעים – 1

סעיף 8, כהצעת הוועדה, נתקבל.

הי"ר י' עזרן:

חבר הכנסת ורדיגר, לא הצבעת. אל תבוא בטענות. תודה.

15 בעד, ארבעה מתנגדים, אחד נמנע. אני קובע שגם סעיף זה, סעיף 8, התקבל כהצעת הוועדה.

רבותי, אנחנו עוברים לסעיף 9. לסעיף זה יש הסתייגות של חבר הכנסת דן תיכון. מי בעד? מי נגד?

דן תיכון (הליכוד):

אני מוריד אותה.

הי"ר י' עזרן:

אני מודה לך.

אם כן, נצביע על סעיפים 9-15, כהצעת הוועדה. לסעיפים 9-15 אין הסתייגויות.

דן תיכון (הליכוד):

אני מציע שנתחיל להצביע בהרמת ידיים.

היו"ר י' עזרן:

לא. אנחנו מסיימים. נא להצביע.

הצבעה מס' 28

בעד סעיפים 9-15 – 14

נגד – 4

נמנעים – אין

סעיפים 9-15 נתקבלו.

היו"ר י' עזרן:

14 בעד, ארבעה מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שסעיפים 9-15 נתקבלו כהצעת הוועדה.

לסעיף 16 יש הסתייגות של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 29

בעד התיקון של חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 16 – 3

נגד – 14

נמנעים – אין

התיקון של חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 16 לא נתקבל.

היו"ר י' עזרני:

שלושה בעד, 14 נגד, אין נמנעים. אני קובע שההסתייגות של חברת הכנסת גוז'נסקי לא נתקבלה.

מי בעד סעיף 16, כהצעת הוועדה? מי נגד? נא להצביע.

הצבעה מס' 30

בעד סעיף 16, כהצעת הוועדה – 13

נגד – 3

נמנעים – אין

סעיף 16, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר י' עזרני:

13 בעד, שלושה נגד, אין נמנעים. אני קובע שסעיף 16 נתקבל כהצעת הוועדה.

לסעיפים 17-81 אין הסתייגויות. מי בעדם, כהצעת הוועדה?

הצבעה מס' 31

בעד סעיפים 81-17 – 13

נגד – 4

נמנעים – אין

סעיפים 81-17 נתקבלו.

הי"ר י' עזרן:

13 בעד, ארבעה נגד, אין נמנעים. סעיפים 81-17 נתקבלו כהצעת הוועדה.

לסעיף 82 יש הסתייגות של חבר הכנסת מאיר שטרית. מי בעד? מי נגד? נא להצביע.

הצבעה מס' 32

בעד התיקון של חבר הכנסת מ' שטרית לסעיף 82 – 2

נגד – 13

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת מ' שטרית לסעיף 82 לא נתקבל.

הי"ר י' עזרן:

13 נגד, שניים בעד, אין נמנעים. אני קובע שההסתייגות של חבר הכנסת שטרית לא התקבלה.

מי בעד סעיף 82, כהצעת הוועדה?

הצבעה מס' 33

בעד סעיף 82, כהצעת הוועדה – 14

נגד – 2

נמנעים – אין

סעיף 82, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר י' עזרן:

14 בעד, שניים נגד, אין נמנעים. אני קובע שסעיף 82 התקבל כהצעת הוועדה.

לסעיפים 83-134 אין הסתייגויות. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 34

בעד סעיפים 83-134 – 13

נגד – 3

נמנעים – אין

סעיפים 83-134 נתקבלו.

היו"ר י' עזרן:

13 בעד, שלושה נגד, אין נמנעים. אני קובע שסעיפים אלה נתקבלו כהצעת הוועדה.

לסעיף 135 יש הסתייגות של חבר הכנסת מאיר שטרית. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 35

בעד התיקון של חבר הכנסת מ' שטרית לסעיף 135 – 4
נגד – 11
נמנעים – אין
התיקון של חבר הכנסת מ' שטרית לסעיף 135 לא נתקבל.

היו"ר י' עזרני:

ארבעה בעד, 11 נגד, אין נמנעים. אני קובע שההסתייגות של חבר הכנסת שטרית לא התקבלה.

מי בעד סעיף 135, כהצעת הוועדה?

הצבעה מס' 36

בעד סעיף 135, כהצעת הוועדה – 13
נגד – 3
נמנעים – אין
סעיף 135, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר י' עזרני:

13 בעד, שלושה נגד, אין נמנעים. סעיף 135 נתקבל כהצעת הוועדה.

לסעיף 136 אין הסתייגויות. אנחנו מצביעים עליו כהצעת הוועדה.

הצבעה מס' 37

בעד סעיף 136 – 13

נגד – 3

נמנעים – אין

סעיף 136 נתקבל.

היו"ר י' עזרן:

13 בעד, שלושה נגד, אין נמנעים. סעיף 136 כהצעת הוועדה נתקבל.

כעת אנחנו עוברים להצביע על כל החוק בקריאה שלישית.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, אם תרשה לי.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, אדוני.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

חבר הכנסת מיכאל איתן שאל אם יש בחוק הגבלות על דירקטור בקשר לרכישה ולהחזקה של ניירות ערך. אני רוצה לומר שהתשובה היא: כן, יש מגבלות, ואני מפנה את חבר הכנסת מיכאל איתן לסעיף 21(א)(1) ו-21(ג) ולסעיף 21(ג) וימצא שם את המגבלות החלות. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

אני מודה לך.

רבתי, אנחנו עוברים כעת להצביע על החוק הכבד הזה, הארוך והמייגע, חוק השקעות משותפות
בנאמנות, התשנ"ד-1994, בקריאה שלישית. בבקשה.

הצבעה

בעד החוק – 16

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד–1994, נתקבל.

היו"ר י' עזרן:

16 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שחוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד–1994, נתקבל בקריאה שלישית.

הצעות לסדר-היום

שביתת ראשי הרשויות הערביות

היו"ר י' עזרן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הצעות לסדר-היום מס' 4741, 4750 ו-4470. יש הצעה לסדר-היום של כמה חברי הכנסת – שביתת ראשי הרשויות הערביות. ישיב על ההצעה השר משה שחל.

ראשון הדוברים – חבר הכנסת טלב אלסאנע. אינו נוכח. איש ממציעי ההצעה אינו נוכח. אני מצטער מאוד.

אני מכריז על הפסקה של חמש דקות.

(הישיבה נפסקה בשעה 13:32 ונתחדשה בשעה 13:37).

היו"ר י' עזרן:

רבותי, אנו מחדשים את הישיבה, שהופסקה לדקות מספר בגלל היעדרם מהאולם של מציעי ההצעה לסדר-היום, בגין ישיבה דחופה שקיימו. בבקשה, חבר הכנסת טלב אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, נוכחים במליאה חבר הכנסת סאלח סלים וחבר הכנסת אסעד אסעד.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לברך את ראשי הרשויות הערביות שהגיעו לכאן בשעה 10:00 והם ממתינים לתחילת הדיון. כפי שנמסר לי, השינוי שהיה כאן לא היה תלוי במציעים וגם לא ביושב-ראש הכנסת, אלא בסדר-היום העמוס של הכנסת.

אני רוצה לומר, אדוני היושב-ראש, שמאז הבחירות האחרונות לרשויות המקומיות, ראשי הרשויות הערביות נאלצו להשקיע הרבה זמן אם זה בהפגנות, או בישיבות, ולאחרונה באוהל המחאה שהוקם לפני כעשרה ימים מול משרד ראש הממשלה. במקום להשקיע את הזמן בטיפול בנושאים הדחופים ברשויות המקומיות הערביות, הם נאלצים להשקיע את הזמן הזה במאבקים על מנת לשפר את התנאים הקשים שבהם שרשויות הרשויות הערביות, וזה לא בגלל אחריותם של ראשי הרשויות, שרק לאחרונה נבחרו, אלא בגלל המדיניות המקפחת את המגזר הערבי, שהממשלה אימצה במשך עשרות שנים. מדיניות זו היא אשר גרמה למשבר החמור שבו נתונות הרשויות הערביות. המצב החמור הגיע עד כדי כך, שרשויות אחדות אינן מסוגלות אפילו לשלם את שכר העובדים באותן רשויות.

מצב כזה הוא לא גזירה מהשמים, ולא משום שראשי הרשויות הם כאלה או אחרים. המשבר הוא מנת חלקם של כל ראשי הרשויות, של כל הרשויות הערביות, וזה בגלל מדיניות מקפחת ומפלה שאימצו הממשלות במשך שנים. וגם הממשלה הנוכחית, לצערי הרב, ממשיכה לדגול באותה מדיניות, למרות הסמאות שהפריחה ביישובים הערביים לקראת הבחירות האחרונות.

ראש הממשלה, מר יצחק רבין, בא באחד מסיריו ואמר שהוא מתבייש. ואני רוצה לשאול: האם פסה הבושה מהעולם? משום שהמצב לא השתנה; אז מה, הוא ממשיך להתבייש? ואם הוא ממשיך להתבייש, מדוע הוא לא פועל לשיפור המצב?

ראשי הרשויות חילקו מכתב ברור ומפורט – – –

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אין נציג של הממשלה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

חברי חבר הכנסת האשם מחאמיד רוצה לציין שאין נציג של הממשלה, ובצדק.

האשם מחאמיד (חד"ש):

מי ישיב על ההצעה?

היו"ר י' עזרן:

השר משה שחל ישיב פה כל הזמן והמתין בסבלנות בדיון הכבד והמתיש על החוק שדנו בו ויצא לכמה דקות. הוא ישיב וחיכה וציפה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אם אדוני יואיל לזרז אותו, להודיע לו, זה עדיף, על מנת שהוא יוכל להתייחס לנושאים שאנחנו נעלה.

היו"ר י' עזרן:

הוא יתייחס בכובד ראש.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני רוצה לציין ארבע סוגיות מאוד חשובות שהרשויות הערביות סובלות מהן. ראשונה – הגירעונות. הגירעון ברשויות המקומיות הערביות נכון עד ל-31 בדצמבר 1993 הגיע עד כדי 200 מיליון שקל. ודאי שהגירעון הזה תפח היום עד 250 מיליון שקל. הפתרון שהוצע אז על-ידי הממשלה איננו מכסה אפילו שליש מהגירעון הזה. המשך הגירעון משמעו הנצחת העוול והקיפוח והנצחת המשבר. אי-אפשר לטפל בסוגיית הגירעונות על-ידי כיבוי שרפות או על-ידי כדורי הרגעה, אלא במדיניות שתביא לחיסול הגירעון הזה. הגירעון מהווה חבית ללא תחתית, וכל סכום שמעבירים לרשויות הערביות נבלע בגירעון הזה ואחרי כמה חודשים צץ ותופח הגירעון החדש.

לכן, יש הצעה הגיונית וסבירה של הרשויות הערביות לחסל את הגירעון, וזה על-ידי מתן שליש כמענק ממשלתי בשנת 1994, שליש נוסף מהגירעון יכוסה מההכנסות העצמיות של הרשויות הערביות בשנים 1994 ו-1995, והשליש הנותר יכוסה על-ידי הלוואות מוכרות בערבות ממשלתית.

עניין נוסף. על מנת לשנות את המצב ולמנוע את התופעה החוזרת על עצמה מדי ארבעה או שישה חודשים, אדוני שר המשטרה, האנרגיה והתשתית, שמופיע כאן גם כנציג מטעם שר הפנים וראש הממשלה, הוא עניין בסיס התקציב הרגיל. כאשר בסיס התקציב מפלה ומקפח, זה מרשם בטוח שיהיו גירעונות ועוד גירעונות. על מנת להבטיח שוויון צריך לצאת מנקודת זינוק שוויונית. נקודת המפתח היא השוואת התקציב הרגיל.

צעד חיובי אחד היה המלצה להוסיף לבסיס התקציב הרגיל 150 מיליון שקל. זה לא בא לפתור את הגירעון בתקציב הרגיל, אבל אי-אפשר להגיד לאותן רשויות המתקשות למלא אחרי כל המשימות המוטלות עליהן, אם זה ברווחה, אם זה בחינוך, אם זה בשירותים מוניציפליים, אי-אפשר להגיד להן לחכות ארבע שנים או שלוש שנים.

מדוע לא לקבל את ההצעה ההגיונית, ש-150 מיליון שקל אלה, הבסיס לתקציב הרגיל, יועברו לרשויות הערביות בתוך שנתיים? זה פרק זמן סביר שאפשר להכניס אותו למסגרת התקציב של 1995, ולהביא לידי פתרון סביר לגירעון בתקציב הרשויות הערביות.

אומנם לגבי תקציב הפיתוח היתה מגמה חיובית, שיש לברך עליה. וזו מוצאת את ביטויה גם במשרד השיכון, גם במשרד התחבורה. אולם אין בזה די, מאחר שהרשויות האלה והמגזר הערבי ככלל סבלו ממדיניות מקפחת ומפלה במשך עשרות שנים. לכן יש צורך אפילו באפליה לטובה או בהעדפה מתקנת בגין השנים שהם סבלו בהן מקיפוח, ויש לתת את הדעת לגישה הזו, לתת יותר תקציבי פיתוח על מנת להעלות את רמת החיים.

שאלה גדולה נשאלת, אדוני השר, מדוע היום, בשנות ה-2000, כאשר מדברים על שלום, כשרוצים לעשות שלום גם בתוך הבית – אי-אפשר לדבר על שלום בלי לדבר על שוויון. ואנחנו, נציגי מפלגת מד"ע, אחד התנאים החשובים לתמיכתנו בממשלה, נוסף על השלום, שהוא חשוב לכלל אזרחי המדינה, זה עניין השוויון. כבר שנתיים חלפו מאז תחילת מחאתנו, מאז קיבלנו את המסמך שעליו אתה חתום, אדוני שר האנרגיה והמשטרה, המבטיח את השוויון. עד היום, אנחנו רואים שבמקום שוויון יש שביטות, יש אוהל מחאה.

מדוע היום הוצאה לנפש ברשויות המקומיות הערביות היא 1,200 שקל, כשההוצאה לנפש ברשויות המקומיות היהודיות היא 2,400 שקל? מה הסיבה לכך? עד מתי ניתן להמשיך לשאת את אות הקין הזה? מדוע לא נוקטים מדיניות שוויונית המביאה לידי שוויון גם בהוצאה לנפש?

אדוני השר, אי-אפשר לבוא בטענות לרשויות הערביות על מידת הגבייה. הרי אתה יודע היטב, שהגבייה תלויה ביכולת הכלכלית של התושבים, בחוסן הכלכלי שלהם. ועל-פי הנתונים של המוסד לביטוח לאומי, 50% מהמשפחות החיות מתחת לקו העוני הן במגזר הערבי. אז מה ניתן לצפות מהן? משפחות החיות מתחת לקו העוני, מה הן תשלמנה? אילו הכנסות עצמיות יהיו לאותן רשויות מקומיות? וכשמקמים מפעלים כמו ב – – – , עושים את זה בתחום השיפוט של רשות מקומית יהודית, על מנת שאותה רשות מקומית ערבית הסובלת מהזיהום ומהאבק תסבול מזה, אבל את הארנונה מאותו מפעל היא לא תקבל.

מחצבות שיש בביר-אל-מכסור, אזור התעשייה שמקימים ליד היישובים הערביים, מוציאים אותן מתחום – – –

היו"ר י' עזרון:

זמנך תם, ונתתי לך גם שתי דקות נוספות. תשתדל לסיים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני מודה לך.

דבר נוסף – על מנת להגביר את הגביות או ההכנסות העצמיות יש להגדיל את המשאבים, וזאת על-ידי הקמת אזורי תעשייה נוספים, הקמת יותר מפעלים בתוך היישובים הערביים, וכן להקים מוסדות ציבור בתוך היישובים הערביים וגם להגדיל את תחום השיפוט. לא יעלה על הדעת שמפעל הנמצא בסמוך ליישוב ערבי יהיה מחוץ לתחום השיפוט של אותו יישוב. ההיגיון והצדק מחייבים שהוא אכן יכלול בתחום השיפוט של אותו יישוב שהוא נמצא בסמוך לו.

דבר חשוב נוסף הוא עניין הפטור מתשלומי ארנונה. גם על-פי הנתונים של משרד הפנים ועל-פי התקנות של משרד הפנים, הרי תושבים שיכולת התשלום שלהם קשה, יש לפטור אותם מתשלום. לכן, הרבה מהחובות הרובצים על הרשויות הערביות הם בעצם חובות אבודים, ואי-אפשר להגיד להם: אתם נושאים בחוב ותגבו 50% מהחוב. כאשר החוב הזה הוא חוב אבוד, לא ניתן לגבות אותו בגלל הקושי הכלכלי, בגלל העדר מקומות תעסוקה, בגלל אבטלה, בגלל העוני, אז אי-אפשר לגבות זאת ואי-אפשר להמשיך ולהעניש את ראשי הרשויות.

לדעתי, יש להתחיל לאמץ מדיניות שוויונית, שתביא בסופו של דבר לאימוץ דוח-סוארי, אשר יבטיח בעתיד מדיניות שוויונית הן לגבי הערבים והן לגבי היהודים.

משפט אחרון. אני מזהיר שהמשך המדיניות הזו יביא לקרע בין האוכלוסייה הערבית ובין האוכלוסייה היהודית בתוך המדינה, קרע שיתחיל על רקע בעיה סוציו-אקונומית ויימשך אחר כך מתוך תחושת קיפוח. אנחנו בתור חברי כנסת מטעם מפלגת מד"ע לא ניתן ידנו להמשך מדיניות מקפחת זו. אנחנו נשקול את המשך צעדינו בעניין הזה.

הי"ר י' עזרון:

ואתם תיתנו יד למנוע את הקרע.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אנחנו נפעל להפסקת הקיפוח ולמניעת קרע בעתיד.

הי"ר י' עזרון:

אני מודה לך, חבר הכנסת טלב אלסאנע. חבר הכנסת אסעד אסעד, בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, בהזדמנות זו אני מברך את ראשי הרשויות מהמגזר הערבי שהגיעו לכאן, במקום שיהיו בכפרים שלהם. כדי לטפל בדברים שלשמם נבחרו, הם שובתים מול משרד ראש הממשלה.

אדוני השר, אני מחזיק נאום שלי מספטמבר 1992, תחת הכותרת: מצבן הכספי של הרשויות המקומיות הערביות, והדיון היום – אותו דבר. אז אמר לי סגן השר חבר הכנסת מיכה גולדמן: מה אתה דורש עכשיו מהממשלה? הרי אתם הייתם בשלטון. אמרתי לו: נכון. אני מצטט את דבריו. תחכה עוד שנתיים ותראה מה יהיה. עברו שנתיים, אדוני השר, ואנחנו חוזרים לאותו מצב שהיינו בו, ואפילו קצת יותר גרוע.

ברשותך, אדוני השר, חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, אני מבקש להזכיר לממשלת ישראל מה היא התחייבה, ואני מצטט. בקווי היסוד של הממשלה הנוכחית, עמוד 8 סעיף 11, כתוב שמדיניותה של ממשלת ישראל תהיה מכוונת לשילובם המלא של האזרחים הערבים בישראל בכל תחומי חייה של המדינה, תוך כיבוד ייחודם הדתי והתרבותי והבטחת השוויון בין כל אזרחי המדינה.

זו ממשלה שהתחייבה וחתמה לציבור הערבי, ממשלה שעומדת בזכות חברי הכנסת הערבים, וכך היא מתייחסת.

הממשלה התחייבה, אדוני השר, לסגור פערים בין היישוב היהודי ליישוב הערבי בתחומים שהזכרתי קודם: חינוך, רווחה, תעשייה, מלאכה, שיכון, חקלאות וכך הלאה. אבל איפה ההתחייבות ואיפה המעשים.

אני מצטט את הסעיף האחרון. הממשלה אמרה, התחייבה וחתמה לחבר הכנסת דראושה ולחבר הכנסת תופיק זיאד, זיכרונו לברכה, שהיא תפעל להשוואת התקציבים והתקנים של הרשויות הערביות לאלה של הרשויות היהודיות.

אמרתי בספטמבר 1992: תנו לנו זמן, תקופת חסד. עברו שנתיים, לא 100 ימים. ועל מה שובתים ראשי הרשויות? על אותו דבר שהיה לפני שנתיים.

אין ספק, אדוני השר, שהדברים שכתבתם ועליהם התחייבתם היו טובים אולי לתקופת הבחירות, והאזרחים הערבים נאמני מדינת ישראל הלכו בהמוניהם, התחייבו והצביעו בעד ממשלת ישראל, שבזכותם היא עומדת כאן. אבל כנראה ההתחייבות לפני הבחירות אינה תופסת ואינה עומדת ביום-יום.

אני יודע, אדוני השר, שראש הממשלה, שרים וחברי כנסת עדיין מבקרים בכפרים הערביים ומבקשים את אמונם, בצדק, וגם מתבטאים באומץ: אנחנו מתביישים במה שעינינו רואות במגזר הערבי. הרי על מה מדברים שם? מדברים על דברים בסיסיים, אלמנטריים, על תשתיות, על כבישים, חשמל, מים

לשתייה. אתה יודע שבכפרים הערביים מקבלים 50% פחות מים מהממוצע בארץ? אתה יודע, אדוני השר, ש-50% מילדי המגזר הלא-יהודי חיים בעוני?

אני אצטט מהמקורות של הממשלה. 50% מילדי המגזר הלא-יהודי חיים תחת קו העוני. האם אתה יודע, אדוני השר, ששיעור האבטלה במגזר הלא-יהודי הוא מהגבוהים בארץ והוא עובר את הממוצע באחוזים רבים? האם אתה יודע שאחוז הנכשלים בבתי-הספר הוא מהגבוהים ביותר? אני מצטט ממקורות הממשלה. 40% נכשלים בהבנת הנקרא, לעומת 7% במגזר היהודי; 23% נכשלים בחשבון במגזר הערבי, לעומת 4% במגזר היהודי.

אשר להשכלה הגבוהה, אני באתי עם מסמך מרשים של שר החינוך, טרי מהתנור, אדוני השר, שנותן דוגמה. אי-אפשר להעביר את זה טלגרפית, אבל כאן מחולקת אוכלוסיית מדינת ישראל. הכותרת היא: לא-יהודים, אסיה ואפריקה, ילידי ישראל, אירופה ואמריקה. רק לסבר את אוזנך, עד גילאי 18, ילידי אסיה ואפריקה – 40.5% באוכלוסייה; מסיימים השכלה גבוהה – 24.2%. אזרחי מדינת ישראל הערבים גילאי 18, שיעורם באוכלוסייה – 22.7%; מסיימים השכלה גבוהה – 5.4%.

מי שיש לו הפערים האלה בחברה הישראלית צריך לעשות מאמצים אדירים כדי לתקן אותם, ולא להכשיר אותם. וזה מסמך שהוצא על-ידי משרד החינוך, והוא נקרא "ממשלת ישראל מאמינה בחינוך".

אולי זה התחום היחיד, אדוני השר, בשנתיים האחרונות – צריך לדבר גם על חצי הכוס המלאה, כי בתחום החינוך התקדמנו קצת, ולמרות ההתקדמות תראה מה המצב במקומות אחרים.

אדוני השר, ממשלת ישראל החליטה באוגוסט 1991 – ולא משנה איזו ממשלה היתה אז, אבל כל ממשלה שתבוא אחריה, אם אנחנו חיים במדינה דמוקרטית צריך לכבד את ההחלטות של הממשלות הקודמות – להגדיל את מסגרות התקציב הרגיל של הרשויות המקומיות במגזר הערבי, בסכום של 218 מיליון שקל במחירי 1991, כך שרמת ההוצאה הממוצעת לנפש תהיה בשיעור זהה לרמתה בעריות ובמועצות מקומיות יהודיות, בשיעור דומה. וקבעו תוכנית של שלוש שנים. זאת אומרת, ב-1994 היינו צריכים להיות, היום, ברמה של שוויון. אבל עברו שלוש שנים – – –

שר המשטרה מ' שחל:

מתי זה היה?

אסעד אסעד (הליכוד):

באוגוסט 1991. זו החלטת ממשלה, אדוני, שקבעה לסגור את הפער בתוך שלוש שנים, עד 1994. אנחנו ב-1994, ותראה על מה שובתים ראשי הרשויות.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת אסעד אסעד, אתה זוכר מי היה ראש הממשלה באוגוסט 1991?

אסעד אסעד (הליכוד):

אני זוכר, אבל באוגוסט 1991 היתה ממשלת הליכוד, שהוחלפה על-ידי ממשלת העבודה, מרצ והאחרים, כל יפי הנפש שבעולם. יש פה ציבור שנתן בה אמון, ויש חברי כנסת שבזכותם הממשלה עומדת על כנה. לפחות לכבד אותם.

יותר מכך, אני וחברי הכנסת הערבים, ב-1992, ב-1993, פנינו אל שר האוצר, לקראת הגשת תקציב 1993. אף שאני באופוזיציה, אמרתי: למען הציבור הזה, אני מוכן להיות אתכם. פנינו במכתב לראש הממשלה ולשר האוצר, שמתוך מיליארד ו-650 מיליון שקל שמוקצים לרשויות המקומיות, יהיו 400 מיליון שקל למגזר הלא-יהודי. מה התוצאה? שביתת ראשי הרשויות.

אני רוצה לסכם, אדוני היושב-ראש, ולצטט את מה שביקשו ראשי הרשויות, תוך שאני מדלג על הרבה דברים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

חבר הכנסת אסעד אסעד, יש לי רק הערה אחת.

אסעד אסעד (הליכוד):

תשאל את היושב-ראש.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זו קריאת בנייים. אתה שם לב שאף לא אחד מסיעת הליכוד בא לשמוע אותך ולתמוך במאבק שלנו?

אסעד אסעד (הליכוד):

חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, אני חושב שהנושא שלי ושלך הוא לא סיעתי.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

לא סיעתי, אבל צריך לציין זאת.

אסעד אסעד (הליכוד):

אני מציין את זה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

בביקורת.

אסעד אסעד (הליכוד):

בביקורת, ואני מגנה את זה.

משה גפני (יהדות התורה):

אין אף אחד גם ממרצ.

אסעד אסעד (הליכוד):

אני מבקש לצטט את תביעתם של ראשי הרשויות, אדוני היושב-ראש. ראשי הרשויות, אדוני השר, מבקשים כיסוי גירעונות שלהם בסך 250 מיליון שקל, ויש להם גם הצעה מעשית איך לעשות את זה. כיסוי הגירעונות יבוצע כך: שלישי מהגירעון המצטבר יכוסה מהכנסותיהן העצמיות של הרשויות המקומיות במהלך 1994-1995; שלישי יכוסה על-ידי מענקים ממשלתיים. למה אתמול הענקנו מענק לקופת-חולים – 450 מיליון שקל? לתק"ם, לקיבוצים נתנו, ואני לא רוצה לומר עוד.

היו"ר י' עזרן:

קופת-חולים משרתת את כל המגזרים, לא רק את המגזר היהודי.

אסעד אסעד (הליכוד):

יפה, אבל גם הם משרתים מגזר חשוב.

היו"ר י' עזרן:

אני לא סותר את דבריך, רק העניין של קופת-חולים – – –

אסעד אסעד (הליכוד):

אסור לעשות איפה ואיפה.

היו"ר י' עזרן:

בהחלט.

אסעד אסעד (הליכוד):

אם מכסים גירעונות – או שמכסים לכולם, או שלא יכסו לאף אחד.

היו"ר י' עזרן:

לזה, חלילה, אין לי שום התנגדות.

אסעד אסעד (הליכוד):

השליש הנותר יכוסה על-ידי הלוואות שהממשלה נותנת. דבר נוסף: תיקון בסיס התקציב בהתאם להמלצות ועדת-סוארי. היום הוצאה לנפש במגזר הערבי נעה בין 800 ל-1,100 שקל, במגזר אחר – 2,800-2,200 שקל.

משפט אחרון: נוכח מצבן הכספי של הרשויות המקומיות הערביות, כדי לשלוח את ראשי הרשויות לעסוק במה שהם נבחרו לעסוק בו, אני מבקש, אדוני השר, לשחרר אותם ושיקבלו מה שהם מבקשים מאתנו. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה, חבר הכנסת אסעד אסעד.

אחרון הדוברים בנושא הזה, בדיון החשוב הזה – חבר הכנסת החדש סאלח סלים. בבקשה, יבוא ויעלה לנאום הראשון.

אני מתכבד בשם הכנסת, כיוון שאני מנהל את הישיבה הזאת ואני יושב-ראש תורן, לברך אותך בהצלחה. למעשה השם שלך כבר אומר הצלחה – סאלח, שתצליח; וסלים – שבימיך יבוא השלום האמיתי.

אף שנכנסת לנעליים גדולות מאוד, אני משוכנע שבשילוב הנפלא הזה של שני השמות והסינתזה ביניהם – גם הספקתי לשוחח אתך ולדבר אתך וראיתי שאתה נעים הליכות – תתרום רבות לאווירה ולהצלחת המגזר הערבי.

סאלח סלים (חד"ש):

תודה רבה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני עומד פה היום וזהו נאום הבכורה שלי מעל דוכן הכנסת. אני ניצב פה בעקבות פטירתו הטרגית של מנהיגה הגדול של האוכלוסייה הערבית ושוחר השלום תופיק זיאד, זיכרונו לברכה.

אני חניך של תופיק זיאד, ואמשיך את הדרך שבה האמין. אפעל למען יישום העקרונות שהוא פעל למענם ונלחם עבורם בכל כוחו: צדק חברתי, שלום, ידידות, אחווה יהודית-ערבית ועצמאות לעם הערבי הפלשתיני. תופיק הספיק לראות את ראשית הקמתה של המדינה הפלשתינית. תנוח על משכבך בשלום. חברי ואני נמשיך את דרכך עד שיתממשו העקרונות שלמענם נלחמת.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, זה כשבועיים ראשי הרשויות הערביות שובתים באוהל המחאה שהקימו ליד משרד ראש הממשלה. השביתה הזו פרצה משום שחלק גדול מהרשויות לא שילמו משכורות כבר שלושה חודשים ויותר, וחלקן אינן מסוגלות לתת אפילו את השירותים המוניציפליים הבסיסיים והמינימליים. הסיבה העיקרית למצב הקיים ברשויות המקומיות הערביות היא הזנחה מתמשכת, ולה אחריות ממשלות ישראל כולן.

מדיניות האפליה נגד האוכלוסייה הערבית מתבטאת בכל התחומים שעליהם מופקדות הרשויות. כבר קרה שנפגשתי עם שרים בתוקף תפקידי כראש המועצה המקומית אעבלין, שרים ממשלות קודמות וגם מהממשלה הנוכחית, וכולם יודעים וערים להזנחה ולקיפוח שקיים. למרות זאת, המצב עומד בעינו. אותם שרים שנפגשתי אתם ציינו: אנחנו יודעים שיש פער, אבל לא תיארונו שיש פער גדול כזה. אומנם בשנתיים-שלוש השנים האחרונות, כבוד השר, היתה תזוזה חיובית, אבל קטנה ומועטה, בהתחשב בפיגור ובהזנחה העמוקה שבהם נמצא המגזר הערבי.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הדין-וחשבון השנתי של משרד הפנים לשנת 1993 חולק לחברי הכנסת, אותו ספר כחול, ומה כתוב שם בעמוד 7? אני מצטט בעניין המגזר הערבי: "ביום 26 באוגוסט 1991" – זה בזמן ממשלת הליכוד – "החליטה הממשלה ביחס לתקציבים הרגילים של הרשויות הערביות כדלהלן: להגדיל את מסגרות התקציב של הרשויות המקומיות במגזר הערבי בסכום של 218 מיליון שקל במחירי 1991, כך שרמת ההוצאה הממוצעת לנפש תהיה זהה לרמת ההוצאה הממוצעת לנפש בעיירות ובמועצות מקומיות בסדר גודל דומה. סגירת הפער בדרך זו של הגדלת מסגרות התקציב תהיה במהלך ארבע שנים". ארבע שנים משנת 1991, דרך 1992, 1993, ועכשיו אנחנו בשנת 1994.

לאחר שקראתי את החלטת הממשלה המדברת על סגירת הפער במשך ארבע שנים, הכנו סטטיסטיקה מטעם ראשי הרשויות, מטעם מומחים לתחום הזה, והמקור של המספרים שאני אתן הוא מרכז השלטון המקומי. ואביא כמה דוגמאות.

אם אני לוקח את אופקים – 19,000 תושבים, כמה היא מקבלת מענק מהממשלה? 14.5 מיליון שקלים. אני לוקח כפר ערבי דומה במספר התושבים, את תמרה, עם 18,500 תושבים, כמה הוא מקבל מענק? 4.6 מיליונים.

אביא דוגמה נוספת. קריית-מלאכי, עם 19,000 תושבים מקבלת 14 מיליון שקלים מענק ממשלתי. סח'נין, עם 18,000 תושבים מקבלת 5.4 מיליון שקלים. אלה מספרים משנת 1993.

מעלות, עם 12,500 תושבים, כמה היא מקבלת מענק? 12.5 מיליון שקלים. אני לוקח כפר ערבי באותו גודל, ג'ודידה-מכר, עם 12,000 תושבים, כמה הוא מקבל מענק היום? 5.6 מיליונים.

ירוחם, עם 7,500 תושבים, כמה היא מקבלת מענק מהממשלה? 17 מיליון שקלים. כפר ערבי עם מספר תושבים כמעט זהה, אכסאל, עם 7,400 תושבים, כמה הוא מקבל מענק? 2.6 מיליון שקלים.

חברי הכנסת, אלה מספרים שקיבלנו ממרכז השלטון המקומי. הכינו אותם אנשים מקצועיים. זו לא פוליטיקה ולא סממאות. אלה מספרים המדברים בעד עצמם. יש לי עוד רשימה ארוכה, אבל אסתפק בדוגמאות האלה. אני חושב שהן מאוד חשובות לכבוד השר, לכבוד ממשלת ישראל ולכבוד חברי הכנסת.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כבר שבועיים ראשי הרשויות הערביות שובתים. במשך השבועיים הללו ביקרו באוהל השביתה עשרות חברי כנסת ושרים וכולם הזדהו עם ראשי הרשויות, אבל עד היום שום דבר לא זז.

הממשלה החליטה על הקמת ועדת-סוארי. הממשלה החליטה, לא אני החלטתי ולא שום גוף אחר החליט. הממשלה עצמה הקימה את הוועדה. בקשתנו, בקשת ראשי הרשויות המקומיות הערביות היא בסיסית ופשוטה, שהממשלה, לאחר שקיבלה ואימצה את מסקנות ועדת-סוארי, תממש אותן בצורה שווה גם כלפי המגזר הערבי וגם כלפי המגזר היהודי; שתממש את מסקנות ועדת-סוארי שהיא הקימה, לא אנחנו הקמנו.

ראשי הרשויות הערביות בישראל מבקשים בסך הכול שהממשלה תיישם את מסקנות הוועדה שהיא עצמה הקימה. זוהי הדרישה שלנו.

בישיבתם האחרונה באוהל המחאה החליטו ראשי הרשויות החלטות מספר, והייתי מעדיף שכבוד השר ישמע אותן. אני נכחתי בישיבה של ראשי הרשויות המקומיות באוהל, ושם הוחלט לקבל החלטות מספר. אני מעביר אותן כאן בשם ראשי הרשויות.

ואלה הן ההחלטות: 1. להמשיך במאבק ולא לפרק את האוהל; 2. להחריף את המאבק בצורות שונות, ציבוריות וחוקיות; 3. לשקול עתירה לבג"ץ בעניין ועדת-סוארי, כי אם מממשים את המלצותיה – ובצד השני לא מממשים אותן; 4. שביתת רעב. לפי דעתי, יש פה החלטות שצריך לשים לב אליהן. 5. לקיים פגישות עם שגרירי מדינות העולם ולהביא לידיעתם את המצוקה; 6. לשגר משלחת מטעם ראשי הרשויות לארגונים בין-לאומיים. אני חושב שהחלטה כזאת צריכה להישקל היטב מטעם הממשלה, כי היא תזיק למדינה, אם היא תתבצע.

לבסוף, אני פונה אל ממשלת ישראל שתיענה לבקשות הצודקות של ראשי הרשויות ותיישם את מסקנות ועדת-סוארי. נדמה לי שהיענות היום לבקשותיהם של ראשי הרשויות מתאימה והולמת גם את רוח השלום הנושבת באזור. תודה רבה.

הי"ר ע' מאור:

תודה רבה.

אני רוצה לנצל את ההזדמנות ולברך אותך, חבר הכנסת סאלח סלים, על נאומך הראשון, ולאחל לך עבודה פורייה בכנסת. אנו מצטערים על נסיבות ההיבחרות אבל מאחלים לך כל טוב.

אני מזמינה את השר משה שחל להשיב בשם הממשלה. בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מסורת נאה היא בכנסת, כי בנאום הבכורה של חבר כנסת חדשה מברך הבא אחריו את הנואם, ואכן אני עושה זאת בשמחה רבה – לברך את חבר הכנסת סאלח סלים.

חבר הכנסת סלים הוא יליד הכפר אעבלין שבגליל, והיום הוא גם ראש המועצה המקומית בכהונה שנייה בכפר שבו הוא נולד. זאת, לאחר הצלחתו בהובלת היישוב, בקידומו ובפיתוחו.

חבר הכנסת סאלח סלים ידוע בפעילותו רבת השנים, הפעילות הציבורית, ידוע בצניעותו, בשקדנותו ובחריצותו.

הוא חבר מוסדות מק"י וחד"ש במשך שנים, על אף גילו הצעיר. אני בטוח שהוא יתרום תרומה נכבדה לכנסת, למוסדותיה ולוועדותיה.

אולי יש כאן איזה מעגל, כי כאשר אני נבחרתי לכנסת ונאמתי את הנאום הראשון, היה זה משה סנה שבירך אותי על נאום הבכורה שלי. ייתכן שזו ההזדמנות להחזיר, לפחות למסגרת הפוליטית, את דברי הברכה.

רבתי חברי הכנסת, בפני נאום כתוב כתשובה על ההצעות לסדר-היום, שהוכן על-ידי משרד הפנים, ומתוכנו גם אני מבין כי יש בעיה בתשובה מוחצת וחד-משמעית. ולכן בחרתי שלא לצטט ממנו לא את הנתונים ולא את המספרים, כי לא ברור מה הם באים להוכיח.

ידוע לכול, וזאת עובדה, כי הרשויות המקומיות הערביות אינן נמצאות במצב של שוויון עם הרשויות המקומיות היהודיות. נושא זה איננו חדש. במשך שנים טענתי את הטענה, שבנושא השוויון אי-אפשר לדבר בחלוקה, בהכפלה ובחיסור. שוויון בעיני הוא תנאי ראשון לכלל אזרחי המדינה, בלי יוצא מן הכלל ובלי הבחנה של שייכות דתית, עדתית או אחרת, לגבי החובות והזכויות גם יחד.

הייתי בין אלה אשר שכנעו את מר יצחק רבין, בהיותו מועמד להנהגה, כראש מפלגת העבודה בבחירות לכנסת, כי בשיחה שלו עם הציבור הערבי בנצרת יאמר את הדברים בצורה ברורה וחד-משמעית, משום שללא ספק אנחנו אשמים במצב שנוצר במשך השנים, מצב של אי-שוויון וקיפוח הרשויות המקומיות הערביות בתחומים המגוונים של השירותים שהן נותנות. ואכן, הציבור הערבי כיבד את ראש הממשלה בגלל האומץ ויושר הלב באמירת הדברים, ואני ראיתי בעצם ההודאה חצי פתרון, כי אם אין מודים שיש בעיה, לעולם לא יהיה ניסיון רציני לבוא ולתקן את הבעיה הזאת.

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה להתייחס לקווי היסוד של הממשלה הזאת, שהוקמה ביולי 1992. היה לי הכבוד לכתוב חלק מהם, ובעיקר את החלק שנגע לנושאים האלה, יחד עם חברי כנסת אחרים היושבים כאן: חבר הכנסת האשם מחאמיד, חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, חבר הכנסת טלב אלסאנע וחברת הכנסת תמר גוז'נסקי, עם צוות שהתייחס לנושא הזה. אומר אפילו בגילוי לב, שהיה סעיף שאני הכנסתי אותו, לאו דווקא מפני שנדרשתי, בנושא ההקדש המוסלמי, נושא שאני כיהודי רואה חובה מוסרית לסיים אותו בצורה מכובדת, כי הדבר איננו לכבודנו, ואני אומר את זה כיהודי גאה המאמין בכל לב שבעיית השוויון היא בעיה שחייבים להדגיש אותה, בגלל כלל אזרחי מדינת ישראל ובגלל איכותה של המדינה הזאת, וחובה לפעול בכל התחומים, גם בהסברה, אבל גם בדברים המעשיים.

אולי מן הסיבה הזאת מצאתי לנכון ביום ראשון זה להעלות בישיבת הממשלה את שביבת ראשי הרשויות הערביות והבעיות הכספיות שבגללן הם שובתים, ונתקבלה תשובה שחלק מהשרים לא היו מוכנים להשלים אתה, כי לגבי תשובה אחת אין ויכוח: סל ההוצאות עדיין איננו שווה בין הרשויות המקומיות הערביות ובין הרשויות המקומיות היהודיות באותו גודל ובאותו מקום, וכל עוד ימשך המצב הזה, קיימת בעיה.

ואומנם, אני חייב לומר – וכדי להציג תמונה מאוזנת, לדעתי, אין ראש רשות שלא יאמר את הדברים, אין תושב ואין אזרח שלא יאמרו אותם – שבממשלה הנוכחית נעשו דברים שהם בבחינת מהפכה

בגישה ובהתייחסות, גישה רצינית למלא את ההתחייבויות, לנסות להגיע לשוויון בתחומים הרבים, גם בתקציב וגם בדברים אחרים.

ומדוע אני אומר את זה? ידידי חבר הכנסת אסעד אסעד, באמת ידיד, היו כמה דברים שצרמו מבחינת חוסר האיזון בהגשה שלהם. יש לכם "קייס" צודק. מדוע לא להציג אותו כפי שהוא? אין צורך להוסיף לו נופך או דרמה. ואביא כמה דוגמאות.

אני חושב שבעניין התקציב עצמו, זו התמודדות בפעם הראשונה כדי לקיים הבטחות שניתנו ב-1991 ולא קוימו. היתה החלטה של ממשלת שמיר. מה קרה? מה היה מאחוריה?

אבל אני אומר לך דבר נוסף. היתה החלטה בממשלת האחדות, שהביא אותה בזמנו השר ארנס, על שוויון בקרב הציבור הדרוזי, בלי תקציב, ואני הצבעתי בעדה. טענתי שאם אין כסף ואם לא יהיה תקציב, זאת תהיה מלה ריקה מתוכן, כי לא לזה מחכה הציבור, לא הציבור הדרוזי ולא הציבור הערבי, מלים שאין מאחוריהן ולא כלום. וכך נוצר מצב שהיו תקוות רבות. אזרחים חיכו, המתינו והאמינו, אבל האכזבה היתה גדולה פי כמה וכמה, כי לא היה יותר אמון, גם בממשלה שהבטיחה –

--

דן תיכון (הליכוד):

שר המשטרה מ' שחל:

אביא בפניך כמה דברים שאני מכיר אותם מהתחום שבו אני מטפל. ניסיתי להתמודד עם הבעיה של גיוס שוטרים, והיתה בעיה של גיוס שוטרים למשטרת ישראל. זו הפעם הראשונה שבדין שוריין תקציב כדי לגייס שוטרים, גם מעבר לשיעורם באוכלוסייה: מוסלמים, נוצרים, דרוזים, בדואים, ואני גאה על כך. אגב, שוטרים שלא ישרתו במגזר הערבי, כי החוכמה איננה שיהיה שוטר ערבי במגזר הערבי. אני רוצה שוטר שיהיה שוטר על-פי הכישורים והיכולת שלו, שזה יהיה דבר טבעי מאוד אם ברמת-גן או בתל-אביב יבואו לדלפק או לקצין חקירות, וזה יהיה שוטר ערבי. זה שוויון, בעיני.

זו הפעם הראשונה שהתמודדתי, ולא בקלות, כדי להכניס לחברת החשמל ולחברת "בזק" עובדים מקרב כלל האזרחים, ויש בעיה – וצריך לומר אותה בגילוי לב – של אי-נכונות, מאלף ואחת סיבות.

יש שאלה הקשורה בתשתית. אפילו לא צריך לדבר על כך. אתמול הייתי בטובא-זנגריה. זו מהפכה בכפר שהיה מוזנח, אתה צריך לראות את כביש הגישה. אני צריך לספר לך? תאורה, כבישים, מדרכות. פעם ראשונה אתה רואה יישוב שמקבל צורה וצביון כמו היישוב השכן, ואני מקווה שהוא מקבל צורה טובה עוד יותר, כי זה עוד יותר חדש. ויש בעיות, ואני לא משלה את עצמי. אני יודע מה קורה כשצריך להרחיב כביש ולהעתיק את עמודי החשמל ועמודי הבזק, וזה עולה מיליונים או מאות אלפי שקלים, ולרשות המקומית אין תקציב.

אבל אני רוצה לומר דבר נוסף לחבר הכנסת אסעד אסעד. שנים דיברו על הבעיה של חיבור הבתים לרשת החשמל, הבתים שאין להם היתרי בנייה, ושנים דיברו על תוכניות מתאר. אני לקחתי את זה באמת כמשימה. אמת, זה לקח לי שבע שנים; אמת, לא פשוט, אפילו בממשלה הנוכחית. לא היה קל להעביר את החוק. אני מקווה להעביר אותו תוך שבועיים-שלושה שבועות, כפי שהבטיח לי יושב-ראש הוועדה, כדי להסיר חרפה של 10,000 בתים שמקבלים חשמל בצורה פריטיזנית.

משמר אזרחי – שומו שמים, בעיני, זה אחד הסימנים לאזרחות שווה. אתמול חנכתי את הסניף השני של משמר אזרחי ביישוב בדואי, ואנחנו גם נחנך סניפים בכל היישובים, ללא יוצא מן הכלל. הבעיה שמדאיגה אותי שם היא לא רק בעיית הביטחון, גם בעיית הסמים, בעיית העבירות. אולי הגענו לשוויון מבחינה זו שבפעם הראשונה – ואני אומר לך שאני רואה את זה כסימן בעל חשיבות רבה – פונים אלי בבקשה לפתוח תחנות משטרה ביישובים ערביים כדי להבטיח שיהיה סדר, שיהיה מאבק בפשיעה, עם כל המשתמע מכך. ולכן החובה המוטלת היום היא להבטיח תקציבים.

אבל אם רוצים לדבר על שוויון, צריכים לדבר גם בגילוי לב. שמעתי את הבעיה בקשר לארנונה. הציג אותה חבר הכנסת טלב אלסאנע. אמת, הנתונים הם נתונים, והבעיות שהועלו כאן לגבי הארנונה ורמת ההכנסה של האוכלוסייה הערבית, גם הן נכונות. אבל אמת גם שזו הממשלה הראשונה שנותנת את הקצבאות לילדים בשוויון מלא, בלי יוצא מן הכלל, וזה נעשה גם למען השוויון, אבל זה בא להיטיב בעיקר עם משפחות מעוטות הכנסה.

אבל אם נשים יד על הלב ונתאר את המצב לאשורו, אי-אפשר להגיד לי שגביית המסים במגזר הערבי היא כמו שצריך. לא כולם עניים. תודה לאל, יש משפחות מצוינות מבחינת ההכנסה, ואם תבוא אלי ותאמר לי – ואתה יודע את האמת – שהגבייה היא ברמה ההולמת, אומר לך: לא. אומרים את זה ראשי הרשויות עצמם. ודרוש מאמץ משולב, כי לא יכול להיות אחרת.

משרד החינוך בונה כיתות כפי שלא בנו אף פעם, ובצדק, מפני שזאת היתה בושה לראות כיתות של בית-ספר שהיו בחדרים מושכרים, בלי שירותים, בצורה לא נאותה. אבל זאת מהפכה של מאות כיתות לשנה, עם תקציבים שלא היו דוגמתם, ונדמה לי שהדברים גם נאמרו.

רבותי, הועלתה בעיית הפער בחינוך; בכל חברה קיימת בעיה כזאת. ציטטת נתונים של יוצאי אסיה-אפריקה על כל המשתמע מזה. אני רוצה לומר לכם בגילוי לב: אני מקווה שהשלוש יביא למצב שבו אנחנו נהיה מדינה נורמלית עם סדרי עדיפויות שצריך להקדיש אותם לחברה על-פי הצרכים שלה.

ההתמודדות שלנו בשנים הבאות תהיה על החינוך ועל סגירת פערים; זה יהיה צו השעה. האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל, בהשוואה לכל האוכלוסיות מסביב, היא אוכלוסייה אינטליגנטית, בעלת תשתית, מוכשרת, מעוניינת, רוצה ומוכנה להגיע לרמה שהיא רוצה בה, ואני מאמין בכך בכל לבי. אני רוצה שהפער בקרב העדות יצטמצם ולא יישאר כפי שהוא. אלה שגומרים בית-ספר תיכון ומגיעים להשכלה גבוהה, לתואר ראשון, תואר שני ותואר שלישי, מספרם איננו משביע רצון בשום אופן.

טלב אלסאנע (מד"ע):

מה התשובה לראשי הרשויות שיושבים כאן?

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אתה לא צריך להמריץ אותי, בענייני שוויון אף אחד לא יתחרה בי כי אני מאמין בזה בכל רמ"ח איברי. איש לא ישכנע אותי בעניין הזה, ואני לא צריך דרבון.

אני רוצה לפנות לראשי הרשויות הנמצאים כאן, ואני מכבד כל אחד מהם באופן אישי ואת כולם יחד. ביום ראשון פניתי אל ממלא-מקום ראש הממשלה וביקשתי שיפגוש אותם. יש מחלוקת על הפרשנות בין משרד הפנים לבין משרד האוצר. ראש הממשלה חוזר היום אחר-הצהריים עם הסדר שלום. בעיני זו לא הצהרת וושינגטון, אלא אני רואה בזה הסכם שלום. כולנו התרגשנו מהדברים שהושמעו על-ידי ראש הממשלה והמלך חוסיין, התרגשות מכל הלב. אני מציע שתפסיקו את השביתה. אדבר עוד היום עם ראש הממשלה על כך שתהיה פגישה בהקדם האפשרי, עוד השבוע או בתחילת השבוע הבא, כדי לדון בבעיה הזאת.

אני יכול להבטיח לכם דבר אחד: חברים רבים אחרים בממשלה ואני משמשים לכם לפה בנושא הזה, זאת מתוך אמונה בצורך להגיע לסל הוצאות שווה בין היישובים הערביים והדרוזיים לבין היישובים היהודיים.

הפנייה שלי היא חברית. לפני חודשיים דנה הכנסת בנושא הזה והחליטה לקיים דיון במליאה. מבחינה פורמלית אני מציע שההצעות האלה תועברנה לוועדת הכספים, כדי שלפחות תהיה מסגרת כלשהי שניתן יהיה לדון בה בצד הכספי.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה, אדוני השר. חבר הכנסת גפני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת טלב אלסאנע. דקה מן המקום. בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, ביקשתי להסיר את ההצעה רק מבחינה תקנונית. אני תומך בהצעות, וערך קדוש ביהדות הוא למנוע אפליה וקיפוח.

ברשותכם, חברי הכנסת המציעים, אדוני שר המשטרה, אני רוצה להביע את מחאתי החריפה. אני בא עכשיו מיפו. בבית-קברות יהודי שם מתגלגלות עצמות כדומן על פני האדמה. יש שם הפגנה. ליוון אותי שוטרים וקצינים של משטרת ישראל שאמרו לי כי אסור להם לדבר, אבל הם שאלו אותי: איך אתם שותקים על כך שממשלת ישראל מאפשרת דבר כזה? בשעות אלו וברגעים אלה יש שם גולגולות אדם, שלדים, עצמות. זה מזעזע. לו זה היה קורה במדינה אחרת, כולנו היינו נזעקים. כיצד הממשלה יכולה לאפשר לחפור קברים, לפגוע בכל הדברים האלה?

הי"ר ע' מאור:

חבר הכנסת גפני, ברשותך, אני מבקשת לסיים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — — בת-יקברות מוסלמיים.

הי"ר ע' מאור:

חבר הכנסת גפני, תם זמנך ולא זה הנושא.

משה גפני (יהדות התורה):

חבר הכנסת דראושה, הייתי סגן שר הדתות — — —

הי"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את חבר הכנסת דוד מגן להסיר הצעתו של חבר הכנסת אסעד אסעד. בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי, אני רוצה להשיב.

הי"ר ע' מאור:

אני מצטערת, לא זה הנושא. זה היה שימוש לא נכון בדקה שעמדה לרשותו.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר שחל, אני מחזיק בידי את הסטנוגרמה מדיון במליאה לפני 70 יום, מ-18 במאי 1994; חברי הכנסת מחאמיד, אלסאנע ואנוכי העלינו את הנושא על סדר-היום. במלים

יפות, תוך שימוש בגישה פטרונית, תוך עטיפת הבעיה הקשה במלים שאינן ממין העניין, הצליחו נציגי הממשלה לשכנע את עמיתי חברי הכנסת מחאמיד ואלסאנע להעביר את הנושא לוועדה. הזהרתי אתכם באותו רגע ואמרתי לכם, שאני לא מאמין לממשלה, שהיא מוליכה אתכם בכחש. הסכמתם להעביר לוועדה, אבל אני עמדתי על דעתי שיהיה דיון במליאה. ואומנם נקבע דיון במליאה לפי ההצעה שלי, ואילו את ההצעות של שניכם קברו.

אנחנו לא מאמינים במלים.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מגן, אני מבקשת לסיים.

דוד מגן (הליכוד):

הבעיה היא יסודית. צריך להסתכל אל ציבור ערביי ישראל ישר לעיניים ולא לשכנע אותם, לא בהצהרת וושינגטון ולא בעניינים אחרים. האנשים רעבים ללחם, הרשויות שובתות, וצרכים לקבל פתרון. ביקשתי את רשות הדיבור כדי לשכנע את חברי שלא להיכנס פעם נוספת למלכודת. תעמדו על כך שיהיה דיון במליאה, ובהקדם.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דראושה מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת סאלח סלים. בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

אתה תשנה את מדיניות אנשי הליכוד כלפי ערביי ישראל?

דוד מנע (הליכוד):

היינו יותר טובים מממשלת המערך, הרבה יותר טובים ממפלגת העבודה. אנחנו בעד שוויון. אתם מבטיחים הבטחות סרק, אנחנו מבצעים.

בנימין טמקין (מרצ):

דוד מנע (הליכוד):

אתם צבועים כלפי האוכלוסייה הערבית, הבטחות סרק אתם נותנים.

קריאות:

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דראושה, הזמן הוא שלך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לנצל את ההזדמנות לברך את חבר הכנסת סאלח סלים ולאחל לו מלוא ההצלחה.

לעצם העניין, גם הוא וגם חברי הכנסת האחרים אמרו דברים חשובים.

אדוני השר שחל, נתת תשובה מלאה בתוכן חיובי, אבל זו תשובה שמתחמקת מהבעיה האמיתית, מכיוון ששר האוצר, שהוא הכתובת לנושא ולרשותו עומדים התקציבים, מסרב לשבת עם ראשי המועצות המקומיות הערביות וחושב שהוא מעל לכנסת, מעל לממשלה, מעל לכל האזרחים.

אני רוצה להזהיר מכאן את שר האוצר: אם הוא ימשיך במדיניות הזאת, לא תהיה לו תמיכה בממשלה, ואולי הוא יצטרך לשבת באופוזיציה או ללכת לבחירות חדשות. אני לא אומר את זה כאיום. לא נוכל להמשיך לשתוק על האפליה נגד ראשי הרשויות המקומיות הערביות. הם יושבים באוהל ומזלזלים בהם. שרים שבאים אליהם אומרים להם דברים יפים אבל בו בזמן לא מבצעים שום דבר.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דראושה, זמנך תם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני חוזר ואומר: לא תהיה יותר ממשלה אם האוהל ימשיך להתקיים ואם השביתה תימשך. אנחנו לא נשתוק כשאתם חושבים שנמשיך בתמיכה שלנו בממשלה.

משה גפני (יהדות התורה):

כמה זמן אתם נותנים לממשלה?

קריאות:

הי"ר ע' מאור:

אני מאפשרת תגובה לשר על-פי סעיף 97.

שר המשטרה מ' שחל:

רבתי חברי הכנסת, גברתי היושבת-ראש, על-פי סעיף 97 לתקנון אני רוצה להעמיד דברים על דיוקם.

לחבר הכנסת משה גפני. העלית שאלה שלא היתה קשורה לעניין, ואני רוצה לומר את הדברים הבאים. היה ויכוח, האם עצמות הן עתיקה המאפשרת לרשות העתיקות לטפל בהן. על-פי חוות-דעת שביקשתי מהיועץ המשפטי, נקבע בצורה חד-משמעית שעצמות אדם אינן עתיקה, ומרגע שמתגלה עצם של אדם חייבים להודיע למשרד הדתות, יהיה בית-הקברות יהודי, מוסלמי או נוצרי.

בהתאם לכך, גם במקרה הזה הודיעו למשרד הדתות. תוך כדי הדברים שלך קיבלתי ידיעה שבנושא הזה נתקבלה הנחיה מפורשת של מר רוזנברג ממשרד הדתות לשלוח את נציגו לאתר. העצמות שיהיו במקום יובאו לקבורה על-פי כל טקסי הכבוד הקיימים, על-פי החוק.

לחבר הכנסת דוד מגן. אי-אפשר לשנות עובדות בהרמת קול; אפשר לדבר בקול רם אבל זה לא משנה את האמת. היתה הזנחה של ההבטחות שניתנו על-ידי ממשלות קודמות, שבאחת מהן אתה כיהנת כשר אחראי למגזר הערבי, ולא התקיים דבר.

דוד מגן (הליכוד):

שר המשטרה מ' שחל:

זאת האמת, כל האמת, שום דבר מעבר לזה. היו מלים, מלים, בלא שהיה דבר מעבר להן.

אני לא רציתי להפוך את הדיון הזה לוויכוח, אבל אלה הן העובדות. הממשלה הנוכחית התחילה בפעם הראשונה בהכפלה של תקציבים בביצוע ובתקציבי פיתוח שלא היה להם אח ורע. עדיין יש פער ויש ויכוח על הפרשנות עם שר האוצר, וזאת הסיבה. אני דיברתי אתו שיקבל משלחת, ואמרת שאני רוצה להביא את הנושא בפני ראש הממשלה. הוא חוזר הערב. זאת התשובה גם לך, חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. אני – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

שלא ישב אתנו? זה לא מתקבל על הדעת.

שר המשטרה מ' שחל:

רגע, תסלח לי. אני לא מקבל את זה, אני לא מקבל את זה. אני גם דיברתי אתו. על כן, אני רוצה לפנות היום אל ראש הממשלה שהמשלחת תתקבל ושתתקיים שיחה על הנושאים שהעלו הראשי הרשויות. זאת הפנייה שלי.

אני מציע בכל מקרה שהעניין יועבר לוועדת הכספים. אין לי ספק ששר האוצר יזמן לוועדה, והוא יהיה חייב להופיע בפניה כדי להסביר את עמדתו.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת טלב אלסאנע, האם אתה מקבל את הצעת השר להעביר את הנושא לוועדה?

טלב אלסאנע (מד"ע):

לוועדת הכספים.

הי"ר ע' מאור:

אתה מקבל. חבר הכנסת אסעד אסעד, האם אתה מקבל את הצעת השר?

אסעד אסעד (הליכוד):

אני מבקש דיון במליאה.

הי"ר ע' מאור:

אתה מבקש דיון במליאה. חבר הכנסת סאלח סלים, האם אתה מקבל את הצעת השר?

יהושע מצא (הליכוד):

אני מציע להעביר את זה לוועדת הפנים.

הי"ר ע' מאור:

חבר הכנסת סאלח סלים, האם אתה מקבל את הצעת השר להעביר את זה לוועדת הכספים?

סאלח סלים (חד"ש):

מקבל.

הי"ר ע' מאור:

אם כן, אנחנו עוברים להצבעה.

יהושע מצא (הליכוד):

אבל יש הצעה אחרת.

היו"ר ע' מאור:

שמעתי, ואני אגיב בסוף.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מודה לך ששמעת.

היו"ר ע' מאור:

אנחנו מצביעים בין דיון במליאה לבין העברת הנושא לוועדה. בבקשה.

קריאה:

אבל את צריכה לקיים שתי הצבעות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מי מציע דיון במליאה? רק המציע יכול להציע זאת.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת אסעד אסעד מבקש דיון במליאה.

אנחנו מצביעים עכשיו בעד דיון במליאה, כן או לא. בבקשה.

הצבעה מס' 40

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 16

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – 1 ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת א' אסעד בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

16 בעד, מתנגד אחד, נמנע אחד. אני קובעת שההצעה לסדר-היום תידון במליאה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא, ואני מזמינה את חברת דליה איציק.

קריאה:

יש עוד שתי הצעות להצבעה.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, לא הפרדתי בהצבעה. חבל שלא אמרתם לי קודם לכן שאתם רוצים הצבעה נפרדת.

האשם מחאמיד (חד"ש):

הצעה אחת תועבר לדיון במליאה, ועכשיו את צריכה להעמיד להצבעה את שתי ההצעות האחרות.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מבקשת להסב את תשומת לבכם לכך שאנחנו נצביע עוד הפעם. הייתם צריכים לבקש רשות מראש. בדרך כלל, אנחנו מצביעים על ההצעה המרחיקה לכת. אם חברי הכנסת היו בעד פיצול ההצבעה – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

היו"ר ע' מאור:

חברת הכנסת גוז'נסקי, אף שעושים את סבב השאלות, מצביעים אחר כך הצבעה אחת, אלא אם כן מבקשים חברי הכנסת להפריד בהצבעה. אני איענה עכשיו לבקשתכם, אבל אני מבקשת שלהבא תעשו זאת מראש. אחרת נוהל ההצבעה הוא לא מספיק תקין.

אם כן, הוחלט שהדיון בהצעתו של חבר הכנסת אסעד אסעד יתקיים במליאה.

עכשיו אנחנו מצביעים על הצעותיהם של חבר הכנסת טלב אלסאנע ושל חבר הכנסת סאלח סלים, בעד העברתן לדיון בוועדה, כן או לא. יש שתי הצעות לגבי הוועדה שאליה תועבר ההצעה. בבקשה להצביע.

הצבעה מס' 41

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 16

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלו חברי הכנסת ט' אלסאנע וס' סלים

לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של 16, ללא מתנגדים וללא נמנעים – אני קובעת שההצעות של חברי הכנסת טלב אלסאנע וסאלח סלים מועברות לדיון בוועדה. מאחר שהשר הציע להעביר זאת לוועדת הכספים וחבר הכנסת מצא הציע להעביר זאת לוועדת הפנים, ועדת הכנסת תחליט באיזו ועדה יידון הנושא. תודה רבה.

הצעה לסדר-היום

נורמת הציתותים לטלפון במדינת ישראל

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חברת הכנסת דליה איציק להעלות את ההצעה הבאה לסדר-היום, מס' 4533: נורמת הציתותים לטלפון במדינת ישראל. בבקשה.

דליה איציק (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, שערוריית האזנות הסתר, מציאות שאנחנו חשופים לה לאחרונה בהיקף רחב מאוד, מזכירה לי מאוד את פרשת ווטרגייט, שבסיומה הודח נשיא ארצות-הברית ריצ'רד ניקסון. באותו מקרה התייחס השופט סריקה, זה נדמה לי שמו, במלוא הרצינות הראויה להאזנת הסתר, והדהים את הנאשמים בכך שמיצה עמם את מלוא הדין וגזר עליהם מאסר ממושך.

אני כמובן חושבת שמסוכן לעסוק בהשוואות, אדוני השר, אבל אילו התייחסו בתי-המשפט במדינת ישראל בחומרה הראויה להאזנות הסתר, והעונש המרבי של שלוש שנות מאסר על כל ציתות היה מוטל בכל מקרה, כי אז אולי הייתה מגפת האזנות הסתר נבלמת בעודה באיבה.

עונש של שלוש שנות מאסר הוא בהחלט עונש מרתיע, אבל בתנאי שמפעילים אותו. אני התקשיתי למצוא, אדוני השר, אלא אם כן תתקן אותי, אפילו מקרה אחד ויחיד שבו נגזר מאסר בפועל על מצותתים. בדרך כלל העונש המוטל עליהם הוא קנס, או מאסר על תנאי.

כאשר בתי-המשפט נוהגים בסלחנות כלפי המצותתים, הם פוגעים למעשה באחד התחומים הרגישים ביותר בנושא זכויות האזרח בישראל. הרי חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו קובע במפורש: אין פוגעים בסוד שיחו של האדם.

בקרב הציבור הישראלי שוררת לאחרונה היסטריה כללית בנושא הזה. אם אתה תבדוק זאת, אדוני השר, תראה שהרבה מאוד אזרחים במדינת ישראל מבקשים בדיקה של האזנה לבתי-העסק, במשרדים, בבתי פרטיים. מספר הבקשות לבדיקה עולה מדי חודש. החשד לציתותים הוא בהיקף כה נרחב, ולכן יש לו נגיעה ציבורית רחבה ביותר.

משום כך ביקשתי להעלות הצעה דחופה זו לסדר-היום, כי אני חושבת שמגיעות לציבור תשובות על השאלות הרבות שנשאלו פתוחות לאחר הפרשה האחרונה. אני מבקשת לשאול אותך, אדוני השר, האם לא הגיע הזמן להחמיר בעונשים לעוסקים בפעילות כזאת? מי הם הגופים העיקריים שאחראים להאזנות הסתר? מה מידת הרצינות והמעורבות שבה מטפלים בנושא הזה? מה כבר יודע השר על החקירה ובמה הוא יכול לשתף אותנו? מי הם העומדים מאחורי הציתותים הללו? מי בצוות החקירה, ומה מועד סיום החקירה שקבע השר? כדי שאזרחים ידעו שמטרת ישראל לוקחת את הנושא באופן רציני. מיידיות היא שם המשחק כאן. צריך להגיב מהר, ולבדוק מהר, כדי שהציבור יראה שמתייחסים לנושא ברצינות.

אני רוצה לשאול אותך, אדוני השר, האם ידוע גם מי הזמין את הציתותים לחברי הכנסת, גם למערכת "ידיעות אחרונות", וגם – כפי שאני קוראת – למערכת "מעריב" ועיתונים אחרים? האם זה נכון בכלל?

בישראל, מסתבר, כולם מאזינים לכולם. שוטרים לגנבים וגנבים לשוטרים, איש למתחרהו, אשה לצרתה. מכשירים שמשמשים להאזנות סתר אפשר לקנות בחנות, פשוט חופשי חופשי. החוק לא מחייב אפילו צורך ברישוי, ואפילו לא ברישום.

כל זמן שהמחוקק לא יסתום את הפרצות האלה, צריך להגיד באופן בוטה ורציני וחזק: זה לא לטלפון. ואף אחד במדינת ישראל עוד לא הצטער על מה שלא אמר. בדרך כלל מצטערים על מה שאמרו.

כאשר אנחנו חיים במדינה של האזנות סתר, אי-אפשר בשום אופן לשמור על הערך הדמוקרטי של צנעת הפרט. אני רוצה לומר לך, אדוני השר, שאני ממעטת לדבר בטלפון, ולא מעט פעמים אני מעדיפה להיפגש עם חברותי או עם גורמים אחרים כדי שלא יאזינו לשיחות הטלפון שלי. ואני משוכנעת שרוב חלקי הבית, רוב חברי הכנסת, רוב השנים, וכל מי שמצוי בפעילות ציבורית – חוששים לדבר בטלפון. פעם זה יריב פוליטי, ופעם אתה לא רוצה שיקשיבו לך מכל מיני טעמים אחרים.

אי-אפשר להמשיך לחיות בצורה הזאת. אנחנו חייבים להקדיש תשומת לב מיוחדת לכך. האזנות הסתר הפכו להיות עניין יומיומי במדינת ישראל, ומאות אלפי אזרחי מדינת ישראל מצויים תחת האזנה.

בעולם המודרני מידע הוא אחד האמצעים החשובים, ולכן המיידיות של המידע הזה גם היא חשובה. וטלפון הוא מכשיר חשוב; לכן הוא הפך להיות מכשיר מסוכן. במקום שהוא יהיה מכשיר מועיל ומיידית ומביא מידע, הוא הפך להיות מכשיר שיש בו סכנה.

מיותר להסביר לך, אדוני השר, שהאזנות סתר הינה חדירה גסה לפרטיותו של האדם. הפגיעה היא קשה ומכאיבה יותר מאשר ברכוש ומכל פגיעה גלויה אחרת. אדוני השר, היקף הציתותים מצביע על ממדים מפחידים ועל תופעה חדשה, וזה אולי מסביר מדוע פנה אחד העיתונאים לבית-המשפט לחשיפת רשימת המצותות.

המלחמה בהאזנות הסתר הבלתי חוקיות מוכרחה להיות יעד מודיעיני מועדף בפעילות המשטרה. לאור הגילויים החשובים והמשמעותיים שהיו לאחרונה, אני רוצה לברך אותך, אדוני השר, על היוזמה לפחות לחשיפת האחראים למעשים הללו. אבל אני מאוד מבקשת ממך, שבאותם דברים שניתן לשתף אותנו כאן, לשתף את הציבור – תרגיע אותו, תאמר לו שאתה תטפל בסוגיה הזאת עד תום, שאתה תמצה עד תום אותם הליכים עם אותם אנשים שנמצאו אשמים. אולי אתה בתשובתך תוכל להרגיע את הציבור, שהנה מתבררת התשובה ואפשר יהיה לדבר סוף-סוף בטלפון.

גברתי היושבת-ראש, ברשותך, אני בדרך כלל פותחת כל נאום שלי במספר תאונות הדרכים במדינת ישראל. אני מבקשת לומר, היות שלא היה לי כאן הנתון, שמאז ינואר ועד יוני 1994 היו 9,600 תאונות דרכים. בחודשים ינואר-יוני 1994 היו 275 הרוגים. בינואר-יוני 1993 היו 225 הרוגים, מול 275 ב-1994, עלייה של 22%. פצועים – בינואר-יוני 1994 היו 17,028, ב-1993 היו 19,588. במספר הפצועים היתה ירידה של 13%. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את השר משה שחל להשיב בשם הממשלה.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, זה זמן הנושא של ציתותים לטלפון במדינת ישראל אינו יורד מסדר-היום הציבורי. הוא הפך להיות בעיה מדאיגה, הוא הפך להיות בעיה קשה, הוא הפך להיות בעיה המחייבת התייחסות במישורים רבים: בתחום החקיקה, בתחום החקירה ובתחום המודעות הציבורית הכוללת.

קודם כול, נמצה את הבעיה מבחינת מה ידוע עד כה מבחינה סטטיסטית. ההתפלגות של ביצוע חוק האזנות סתר בשנים 1992 עד יוני 1994 היתה כזאת: בסך הכול, נפתחו 72 תיקים בשנת 1992 על עבירות של האזנות סתר, מתוכם 19 תיקים נסגרו בגלל חוסר ראיות; עברייני לא נודע – 9; אין עניין לציבור – 9; 2 – אין אשמה פלילית; 4 תיקים הועברו לפרקליטות; 13 תביעות הוגשו; 3 הורשעו.

בשנת 1993 היה פחות או יותר אותו מספר. נפתחו 77 תיקים, מתוכם 14 עדיין פתוחים, 18 – עברייני לא נודע; 13 – חוסר ראיות; 4 – נסגרו מחוסר עניין לציבור; 8 – אין אשמה פלילית; 7 תיקים הועברו לפרקליטות; ב-13 הוגשו תביעות; לא הורשע אף אחד.

מינואר עד אפריל 1994 היו 9 תיקים, מתוכם נשארו פתוחים – 5; 2 – עברייני לא נודע; 1 – חוסר ראיות; הוגשה רק תביעה אחת.

מחודש מאי עד יוני 1994 נפתחו 30 תיקים, כלומר קפיצה בחודש הזה. בגלל האירועים שהתפרסמו היה מספר התיקים רב.

בגלל היקף האזנות הסתר עברה החקירה של המשטרה ליחידה הארצית לחקירות פליליות. הייתי אומר, חקירה ברמה ובכמויות שלא ידענו עד כה.

במסגרת הזאת נפתחה חקירה נמרצת על-ידי טובי חוקרי משטרת ישראל. אומר כאן מייד, בגלל רגישותה של הבעיה האיפול על החקירה הוא מוחלט. ואם יש משהו להשתבח בו – ולדעתי יש במה להשתבח במשטרת ישראל – הרי זו היכולת של המשטרה לשמור על חיסיון ואיפול על החקירה. הדבר אפשר גם למשטרה להגיע לתוצאות טובות. אני מניח ומקווה שיהיה אפשר לפענח את הפרשה הזאת בהיקף המלא שלה.

לאחרונה התפרסמה ידיעה, כי פרקליטות המדינה, שמשטרת ישראל עובדת אתה צמוד מאוד בחקירה מן הסוג הזה, עומדת לתקן את כתבי האישום שהוגשו נגד שניים מן הנאשמים, בסעיפים נוספים על מה שהוגש עד כה. הדבר הזה יעשה בשבועות הקרובים, כאשר יוגשו כתבי אישום

מורחבים ב-24 תיקים שעדיין לא הוגש בגינם כתב אישום. החומר מוכן והועבר לפרקליטות על-ידי המשטרה.

היו מקרים נוספים שבהם נעצרו חשודים, ביניהם נעצר אחד שהזמין האזנת סתר, כפי שנעצרו שני החוקרים הפרטיים אשר שמותיהם פורסמו בעיתונות, ואין מקום לחזור על שמותיהם כאן.

מתוכננות פעילויות נוספות, על-פי החומר שכבר קיים במשטרה. אנחנו מקווים שהפענוח של החומר הזה יביא גם הוא לחשיפות נוספות שיאפשרו להגיע לחקר העניין.

דליה איציק (העבודה):

חשיפות נוספות של אישים או של פרשיות?

שר המשטרה מ' שחל:

חשיפות נוספות של אנשים שעברו עבירות. אנחנו מקווים שפענוח החומר יביא לגילויים נוספים. אנחנו מעוניינים לחקור את יסוד הבעיה, את ההיקף שלה, את האנשים שביצעו את העבירה, את האנשים שהיו שותפים לעבירה. אלה למעשה הדברים הקשים לפענוח. מלבד העובדות הפיסיות של הקלטות שישנן על האזנות שבוצעו כלפי אותם אנשים שגם שמותיהם פורסמו.

המשטרה פועלת, ואמרתי מראש גם בדברי, אם מישהו מקשיב היטב הוא רואה שאני מתהלך בזהירות רבה, כי לדעתי האיפול הוא גורם חשוב מאוד להבטיח שהחקירה תהיה חקירה מקצועית עד תום.

רענן כהן (העבודה):

כבוד השר, אולי אתה מוכן לענות לי – למה האזינו לי – – –

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת רענן כהן, אני מכיר הרבה אנשים – – –

דליה איציק (העבודה):

– – – הרבה אנשים במדינה – – –

שר המשטרה מ' שחל:

הרבה אנשים – – –

רענן כהן (העבודה):

– – –

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת רענן כהן, אני מכיר אישי ציבור ידועים, ביניהם שרים וחברי כנסת, שבאו אלי בטענה מדוע לא האזינו להם, כי הם חשבו שהם לא חשובים מספיק; אז תהיה מרוצה מהעובדה – – –

רענן כהן (העבודה):

אני מרוצה.

שר המשטרה מ' שחל:

הבעיה היא באמת בעיה רצינית. אגב, היא מטרידה את המשטרה, מטרידה אותנו, מטרידה אותי, והיא צריכה להטריד כל אדם, כדי שלא להגיע לתיאור הזה שתיארה חברת הכנסת דליה איציק, שאנשים שמדברים בטלפון אומרים זה לזה: אני אדבר אתך כאשר ניפגש, לא בטלפון. זה בדיוק בניגוד לססמה של "בזק", כאשר הייתי שר התקשורת: זה כן לטלפון.

אני רוצה להוסיף דבר אחד. המשטרה רואה בנושא הזה נושא מרכזי וחשוב מאוד בסדר העדיפויות, ועל כן, בלי קשר לגילויים האלה שדובר עליהם בתקשורת, אנחנו הצלחנו, לאחר מעקב ממושך, להגיע לתהליך של התקנת האזנות על-ידי אחד החשודים, שמכונה במסגרת הזאת בשם "המתקין הלאומי" – שמו גם פורסם בעיתונות, אני לא חוזר עליו – כאשר ההיקף הזה של ההתקנות היה היקף רחב מאוד, רב מאוד, בחקירות פרטיות, בעיקר הפוגעות בצנעת הפרט, והן מנוגדות לחוק. אנחנו חושבים שהתפיסה הזאת פגעה פגיעה ממשית בחלק די גדול של האזנות הסתר. אי-אפשר לומר שכיסינו את כל השטח, אם כי אנחנו פועלים בצורה נמרצת ביותר על מנת לטפל בבעיה הזאת, בסוגיה הזאת, כדי להילחם בה בכל האמצעים.

הכנסת דנה אתמול וקיבלה חוק שהוא פרי עבודה משותפת של משרדי הממשלה השונים – משרד המשפטים, משרד המשטרה. אני רואה בו קידום הנושא עצמו, ואין לי ספק שחקיקתו תתרום תרומה נכבדה מאוד למלחמה במכת האזנות הסתר.

גברתי היושבת-ראש – – –

דליה איציק (העבודה):

יש איזה אומדן משוער, אדוני השר, מתי זה יסתיים? מתי החקירה עומדת להסתיים? יש אומדן או לוח זמנים?

שר המשטרה מ' שחל:

יש חומר רב בידי המשטרה, והוא מחויב פענחו. הפענוח נעשה בימים אלה. מאחר שאני יכול לדבר רק באחוזים על החומר שפוענח לעומת החומר שלא פוענח, אנחנו פענחנו לא יותר מ-10% מהחומר, כך שאת יכולה לתאר לעצמך על איזה היקף מדובר. המשטרה מאמינה שפענוח כל החומר יכול להביא לגילויים של אנשים שהיו שותפים להאזנות הסתר. צריך להתאזר בסבלנות, ואני יכול להבטיח רק דבר אחד, שנעשית עבודה מקצועית, ללא משוא פנים, בצורה הכי מדויקת והכי אחראית שיכולה להיות, על-ידי טובי החוקרים של משטרת ישראל, והאיפול בעניין הזה חשוב כדי שנוכל להגיע לשורש הבעיה.

אני מציע, אדוני היושב-ראש, להעביר את הנושא, אני לא יודע איזו ועדה בכנסת עוסקת בהאזנות סתר – – –

סילבן שלום (הליכוד):

ועדת החוקה, חוק ומשפט.

שר המשטרה מ' שחל:

ועדת החוקה, חוק ומשפט, בהחלט.

דוד מגן (הליכוד):

– – – הוועדה לענייני ביקורת המדינה.

סילבן שלום (הליכוד):

גם הוועדה לענייני ביקורת המדינה.

דוד מגן (הליכוד):

זאת הצעה לסדר-היום? אם זאת הצעה לסדר-היום, כי אז אולי הוועדה לענייני ביקורת המדינה. זה יכול להשתלב.

שר המשטרה מ' שחל:

רבתי, אני בעניין הזה חופשי – – –

דליה איציק (העבודה):

– – –

שר המשטרה מ' שחל:

ועדת החוקה, חוק ומשפט. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני השר. הצעה אחרת לחבר הכנסת סילבן שלום. אדוני, בבקשה.

סילבן שלום (הליכוד):

תודה רבה, אדוני היושב-ראש. הנושא הזה של האזנות סתר, שפרץ בחודשים האחרונים לכותרות העמודים הראשונים של העיתונים, הוא בעיה שמלווה אותנו זה זמן רב. אני חושב שאנחנו חייבים לעשות הרבה, מהר ובאופן רציני כדי לפתור את הבעיה הזאת אחת ולתמיד.

אדוני שר המשטרה, כידוע לך, חקירת המשטרה מתנהלת זמן לא קצר, ועדיין לא נראה סופה באופק. מעבר לכך, הצעת חוק שלי, שעברה לאחר שהגשתי אותה פעם שנייה – לפני שנה הגשתי הצעת חוק שבאה להחמיר עם מתקיני האזנות סתר – באה להחמיר עם אלה שהזמינו את האזנות הסתר, כך שיווצר מצב שבסופו של דבר אלה שהתקינו את האזנות הסתר יגלו מי שלח אותם, ההצעה עברה בסופו של דבר בקריאה טרומית, ועברה אתמול גם בהצעת חוק ממשלתית. אני מבקש מאוד שהיא תעבור בהקדם לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט ותקבל את הטיפול המתאים.

עם זאת, שר המשטרה, אני קורא לך לעשות כל מה שאפשר כדי להגיע למצב שהחקירה הזאת תגיע לידי סיומה ויוגשו כתבי האישום המתאימים. תודה.

הי"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת סילבן שלום.

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד העברה לוועדה ומי בעד הסרה? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 42

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 12

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

הי"ר ר' אדרי:

בעד – 12, נגד – אין, נמנעים – אין. ההצעה עוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הי"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא, אבל לפני כן הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. בבקשה, גברתי.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת, שנית, הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 22) [נוסח מתוקן], התשנ"ד-1994, שהחזירה ועדת החוקה, חוק ומשפט, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

עוד הונחה החלטה בדבר תיקון טעות בחוק צער בעלי חיים (ניסויים בבעלי חיים), התשנ"ד-1994.

כן הונחו מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושאים אלה: ייבוא פסולת רעילה לישראל; פגיעה בתושבי אור-עקיבא כתוצאה מהתפשטות גזים רעילים; הנזק לאיכות הסביבה בירקון, ברמת-חובב ובנחלי הנגב. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי, סגנית מזכיר הכנסת.

הצעה לסדר-היום

שלום מלא תמורת נסיגה מלאה מרמת-הגולן

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעה לסדר-היום מס' 4694: שלום מלא תמורת נסיגה מלאה מרמת-הגולן, של חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. בבקשה, אדוני.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אדוני היושב-ראש, רציתי לשאול – – –

היו"ר ר' אדרי:

כן, גברתי.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

יש לך תשובה בנוגע להצעת החוק שעלתה עכשיו בקריאה ראשונה והוכנסה לסדר-היום?

היו"ר ר' אדרי:

למה הכוונה?

סילבן שלום (הליכוד):

אסתר סלמוביץ (יעוד):

היא מנוגדת, לחלוטין, לאישור הנשיאות.

סילבן שלום (הליכוד):

--- הצעת חוק, והעלו את הצעת החוק על שולחן הכנסת בניגוד להחלטת הנשיאות, דבר שהוא –

--

אסתר סלמוביץ (יעוד):

זה מנוגד גם לתקנון הכנסת.

היו"ר ר' אדרי:

אני מוכן, ברצון, לבדוק את הטענה הזאת – – –

סילבן שלום (הליכוד):

אבל העלו הצעה בניגוד להחלטת הנשיאות.

היו"ר ר' אדרי:

אני אבדוק זאת, ברשותכם.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אדוני, אני רק רוצה להוסיף, שהיתה החלטת נשיאות, פה-אחד, שלא להוסיף שום הצעת חוק. יתירה מכך, כל הצעות החוק הממשלתיות תידונה בסוף הישיבה.

היו"ר ר' אדרי:

מה שמוסרים לי כעת הוא, שהיא היתה בסוף סדר-היום, ורק קודמה; לא נוספה.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אנחנו לא מסכימים לכך, זה מנוגד לתקנון הכנסת, מנוגד להחלטת הנשיאות, ואנחנו מוחים על כך ולא – – – חד-משמעית.

היו"ר ר' אדרי:

גברתי חברת הכנסת סלמוביץ, אני מודה לך, רשמתי את הערתך – – –

אסתר סלמוביץ (יעוד):

דיברתי כעת עם חבר הכנסת עזרן, סגן יושב-ראש הכנסת שנכח בישיבה, חד-משמעית – נתקבלה החלטה פה-אחד, ויש פה הפרה בוטה וחמורה של הדבר הזה. אני מבקשת תשובה. נחזור לכאן, ואני מבקשת שנקבל תשובה.

היו"ר ר' אדרי:

אני אבדוק זאת תוך רבע שעה.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

תודה.

היו"ר ר' אדרי:

בתוך רבע שעה, 20 דקות, אני אבדוק את זה, גברתי. אני מודה לך.

בבקשה, אדוני חבר הכנסת דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כמי שתמך תמיכה מלאה בהסכם העקרונות הישראלי-הפלשתיני, אני רוצה לברך בראשית דברי על ההסכם הישראלי-הירדני ולאחל התקדמות בתהליך השלום. אני מאמין ששני ההסכמים, הן הישראלי-הפלשתיני והן הישראלי-הירדני, הם צעדים חשובים בכיוון של קידום תהליך השלום באזור.

אך כולנו יודעים שסוריה היא המפתח לשלום או למלחמה במזרח התיכון, וללא הסכם עם סוריה אין שלום במזרח התיכון. גם ההסכמים עם ירדן, עם אש"ף, ובעבר עם מצרים, עם כל חשיבותם והתמיכה בהם, לא הובילו להסכם שלום כולל וצודק באזור, ועדיין סכנת מלחמה מרחפת על האזור. עדיין מעשי טרור ופגיעה בחפים מפשע שוררים באזור הזה, וקיימת סכנה של התפרצות מעשי איבה חדשים באזור, בהעדר הסכם שלום עם סוריה.

אנחנו יודעים שסוריה היא מדינת המפתח, והסכם שלום עם סוריה יוביל להסכם עם לבנון ולשלום כולל עם העולם הערבי, שיביא גם לקץ המלחמות, מעשי האיבה, ולפתיחת דף חדש של שיתוף פורה ומועיל באזור כולו.

כולנו מודעים לחשיבות של הסכם שלום עם סוריה. ואני חושב שראש הממשלה, מר יצחק רבין, שר החוץ, מר שמעון פרס, הנשיא קלינטון, השרים ומרבית הציבור במדינת ישראל ובעולם כולו מודעים לחשיבות הסכם שלום עם סוריה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

מה אכפת להם שיגורו שם 12,000 יהודים, חקלאים, תעשיינים? מה רע בזה? אני לא מבין.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הנוסחה של הנשיא אסד, שהוא דיבר עליה וחזר ואמר אותה גם בביקורו האחרון של שר החוץ האמריקני, כריסטופר, אומרת בצורה מפורשת, שהוא בעד הסכם שלום מלא עם ישראל תמורת נסיגה מלאה מהגולן. נסיגה מלאה, אנחנו כבר התנסו בנוסיגה מלאה, בניסיון המצרי, כאשר ממשלת ישראל בראשותו של מר מנחם בגין, זיכרונו לברכה – ויבדל לחיים ארוכים יצחק רבין – חתמה על הסכם שלום עם מצרים, שבו נסוגה נסיגה מלאה. גם הצבא הישראלי והמתנחלים

הישראלים נסוגו מסיני, מכל סיני. הסכם שלום שצריך להבטיח שלום מלא עם סוריה, צריך להביא לנסיגה מלאה הן של הכוחות הצבאיים הישראליים וגם של המתנחלים היהודים החיים היום בגולן.

אני חושב ששלום עם סוריה יותר חשוב מאשר 12,000 מתנחלים יהודים בגולן.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אתה פגשת יהודים בדמשק.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני פגשתי יהודים בדמשק.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הם מפריעים לאסד לשלוט? מה הבעיה שלך?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני חושב שהבעיה כאן שונה, כי היהודים החיים בסוריה הם אזרחים סורים לכל דבר, בעוד היהודים המתנחלים החיים בגולן הם אזרחים ישראלים שאינם מוכנים לקבל את האזרחות הסורית, ואני לא חושב שזה הפתרון. מה עוד, שבהסכם של שלום, אני לא מאמין שסוריה תסכים לנוכחותם של מתנחלים יהודים, ישראלים, שיחיו עם אזרחות זרה בגולן. הגולן הוא סורי. במשך כל הדורות היה הגולן סורי, ואני חושב שהריבונות הסורית בגולן מובטחת. וגם כל ממשלות ישראל לא התכחו לריבונות הזאת. אפילו בזמן הליכוד, כאשר החליטו שהחוק הישראלי יופעל בגולן, לא החליטו על חיבור הגולן או סיפוח הגולן למדינת ישראל. אז הריבונות בגולן היא עדיין ריבונות סורית, והגולן הוא סורי.

מי שאכן שואף לשלום, ואני מאמין שהממשלה הזאת, שכבר עשתה שני הסכמים חשובים, עם ירדן ועם אש"ף, עם הפלשתינים, מסוגלת להגיע להסכם שלום גם עם סוריה, וזה יוביל להסכם שלום עם לבנון. כי בלי סוריה אין לבנון, ובלו סוריה אי-אפשר להגיע לשלום עם העולם הערבי כולו. מי שחושבים שאפשר להגיע לשלום עם סוריה בלי ויתור על הגולן, בלי נסיגה מלאה מהגולן, הם בעצם אומרים לא לשלום. אני אומר זאת לאנשים הן מהימין והן מ"הדרך השלישית", שהיא לא דרך. היא לא טוביל לשום מקום.

כי מי שחושב שהנשיא אסד יתקפל ויהיה מוכן לקבל את הנוסחה של שלום בלי נסיגה או נסיגה חלקית, לא יודע מי הכתובת ולא יודעים במי מדובר.

אני אומר לכם, כמי שפגש את הנשיא אסד, פגש את שר החוץ ואנשים אחרים בממשל הסורי – סוריה מוכנה לשלום מלא עם ישראל.

אביגדור קהלני (העבודה):

אתה בוטח בו?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני בוטח בו וגם שמעתי את הדברים ממנו, כפי שאמר אותם וכפי שהבהיר אותם שר החוץ, פארוק אל-שרע. כששאלתי אותו, למה הוא מתכוון כשהוא אומר שלום מלא, הוא אמר: שלום מלא כפי שיש בין כל המדינות המקיימות יחסי שלום. שאלתי אותו, כולל יחסים דיפלומטיים? כולל שיתוף פעולה כלכלי? תיירות הדדית? הסדרים ביטחוניים? הוא אמר: הכול. אם ישראל תכריז עקרונית שהיא מוכנה לנסיגה מהגולן, אנחנו נהיה מוכנים לתת את כל הפירוט הזה למשלחת הישראלית. שאלנו אותו, האם הוא מוכן לפגישת פסגה בינו לבין ראש ממשלת ישראל? הוא אמר: הכול פתוח והכול אפשרי אם ממשלת ישראל תכיר בריבונות הסורית על הגולן.

מעל הבמה הזאת אני רוצה לקרוא לממשלה, לכנסת, לנצל את המומנטום הזה, כאשר סוריה מוכנה לשלום – ושר החוץ האמריקני אמר זאת. כל מי שפגש את הנשיא אסד יודע, שהוא מוכן לשלום. השלום יותר חשוב מ-12,000 מתנחלים, שיכולים לחזור לתוך תחומי "הקו הירוק" ולחיות בתוך מדינת ישראל כאזרחים ישראלים ולזכות בפיצויים הולמים, שהם זכאים להם, כי הם נשלחו על-ידי ממשלות ישראל. אני בעד פיצוי הולם, הוגן, פיצוי שיאפשר להם לחיות בצורה מכובדת בתוך "הקו הירוק", בתוך מדינתם, מדינת ישראל.

הגולן הוא סורי. מי שחושב שעל-ידי נישול הסורים מהאדמה הזאת הוא יכול לעשות שלום עם סוריה, הוא טועה.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לסיים את דברי ולומר, כי אני מאמין שהממשלה הזאת, בהרכב הנוכחי ובתמיכה שלנו, הממשלה הזאת מסוגלת לעשות שלום עם סוריה. העולם כולו חפץ בהסדר של שלום הבנוי על הנוסחה שלום מלא תמורת נסיגה מלאה. נסיגה מלאה, אנחנו יודעים בדיוק מה זה, זו חזרה לגבולות 1967. שלום מלא, אפשר לבקש מסוריה הבהרות אם ממשלת ישראל תבהיר שהיא בעד ריבונות סורית על הגולן.

אני חושב שזה לטובת המתנחלים היהודים בגולן, לטובת כלל אזרחי מדינת ישראל ולטובת האזור כולו. יושג שלום עם סוריה – יושג שלום מלא עם העולם הערבי כולו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת דראושה. ישיב השר משה שחל.

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר ר' אדרי:

זה בבירור, גברתי. אני ביקשתי שיחפשו את סגן יושב-ראש הכנסת, סאלח טריף, כדי לשמוע ממנו מדוע החליט כפי שהחליט. מחפשים אותו. אמרו לי שהוא יצא מן הבניין.

לימור לבנת (הליכוד):

יצא מהבניין, אני לא רוצה שסדר-היום יימשך -- --

היו"ר ר' אדרי:

בסדר, גברתי. בבקשה, אדוני השר.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביום הציגו את ממשלתו בפני הכנסת, ביום 13 ביולי 1992, אמר ראש הממשלה יצחק רבין, בפתח דבריו: "אני קורא לראשי מדינות ערב ללכת בעקבותיהם של מצרים ונשיאיה, לעשות את הצעד אשר יביא שלום לנו ולהם. אני מזמין אל הדוכן הזה, כאן בכנסת ישראל, בירושלים, את מלך ירדן ואת נשיאי סוריה ולבנון, לבוא ולדבר שלום. אני מוכן לנסוע היום, מחר, לרבת-עמון, לדמשק, לביירות, בשליחות השלום".

דבריו של ראש הממשלה נפלו על אוזניו של יאסר ערפאת, נפלו על אוזניו של המלך חוסיין, אולם נדמה כי רק חלפו ליד אוזניו של חאפז אל-אסד נשיא סוריה. נראה שבסוריה עמד הזמן מלכת, ובעוד המזרח התיכון מזנק אל עתיד חדש, מעדיפה לעת עתה סוריה לשקוע בססמאות הישנות, חסרות הפשרה והדמיון, וממשיכה להישען על בריתות מן העבר.

אין זה סוד, כי אנו מקיימים מגעים עם הסורים בערוצים שונים ורבים. לצערנו, אנחנו נתקלים בעמדה של "הכול או לא כלום", והתניה מוקדמת של כל תהליך, או פתיחת תהליך, בויתור על רמת-הגולן כולה. שר החוץ הסורי, פארוק אל-שרע, הגדיל לעשות ואמר, כי אם תיסוג ישראל רק מ-90% מרמת-הגולן כאילו לא נסוגה כלל.

רבותי חברי הכנסת, לנו יש שאלות אל הסורים, אנחנו מבקשים לקבל עליהן תשובות, והתשובות דרושות, הן חשובות, הן נוקבות, הן רציניות. אנחנו רוצים לקבל תשובות ברורות על אודות השלום שעליו מדברים הסורים. אנחנו רוצים לדעת מה איכות השלום הזה, על איזה שלום מדובר? האם מדובר על שלום שיש בו יחסים דיפלומטיים? האם מדובר על שלום שיש בו נרמול היחסים בין שתי המדינות? האם מדובר על שלום בין עמים, המבטיח גבול פתוח, יחסי כלכלה ותרבות? האם מדובר על שלום שיישען גם על ציר זמן, כדי להבטיח כי זה איננו עניין חולף, אלא זה עניין של קבע, למשך זמן סביר, שניתן יהיה להבטיח כי לא מדובר רק בנייר ובהסכם, אלא מדובר בשינוי גישה גם של ההנהגה וגם של הציבור כולו?

ישראל רשאית, לדעתי חייבת, לדעת מה כוונת הסורים כאשר הם מדברים על שלום כולל. המלים האלה, יש בהן אולי דברים רבים, אבל חסרים בהן פרטים רבים שהם חיוניים כדי לגבש עמדה. אנחנו מבקשים את התשובות האלה שיכללו גם סידורי ביטחון, כי בעיית הגבולות בינינו לבין סוריה היא בעיה של ביטחון – ביטחונה של מדינת ישראל. ואני אומר את זה על אף חילוקי הדעות שישנם, המדיניים והפוליטיים, בבית הזה. איש לא טען, נדמה לי אף לא מאחת מן הסיעות, שלגבי רמת-הגולן זוהי תביעה בזכות ארץ אבות. לגבי רמת-הגולן השאלה היתה ונשארה שאלה של ביטחון. והסדרי הביטחון שילוו הסדר שלום, עומק הנסיגה ואופיה ומשמעות השלום, הם תנאים חיוניים כדי לגבש תשובה רצינית מצדנו.

שותפים פוטנציאליים לשלום, גם אם אינם נבחנים עדיין במבחן המעשה, נבחנים במבחן הכוונה. אנחנו מקווים ומצפים, שמי שכוונתו שלום יפעל בדרום-לבנון ובכל החזיתות להשקטת האש והמלחמה נגדנו ולהשקטת הטרור. יש לו אפשרות לעשות זאת. לסוריה בהחלט היכולת למנוע מ"חיזבאללה" ומכל אלה המפעילים טרור נגדנו, הפעלת טרור. עובדה היא, שגם בהסדרים שהגענו אליהם, ללא ספק קיבלנו הסכמה עקיפה מהסורים שיבטיחו את שמירת הכללים שנקבעו לאחר אירועים שהיו בעבר.

ברור לנו כי סוריה היא שותפה חשובה לשלום. אומר גם אישית: אני נמנה עם אלה החושבים שלא תהיה יציבות ולא יהיה שלום, אם סוריה לא תהיה חלק מהתהליך כולו. ואין לי ספק שאנחנו עומדים בפני מצב של שינוי דרמטי במזרח התיכון. והשאלה איננה של אמונה בתמימות שהנה השתנו הדברים, אלא לדעתי ההתפכחות היתה תהליך שלקח זמן, והיא באה על בסיס אינטרסים משותפים. ואם יש סיכוי שהשלום יחזיק מעמד, הוא יחזיק מעמד והוא יתקיים מפני שאינטרס משותף לנו ולמדינות הערביות להגיע ליציבות ולשלום; להן מסיבות ובגלל תועלות שלהן, ולנו מסיבות ובגלל התועלות שלנו. לכל הצדדים גם יחד זו תועלת אחת גדולה וחשובה.

אנו מקווים, כי סוריה תצטרף לתהליך. ללא ספק, אנחנו רואים בה הכתובת המרכזית היום למשא-ומתן לשלום. אולם כל עוד לא יינתנו תשובות מפורטות על אודות המשתנים שפירטתי לעיל, נראה כי פריצת הדרך בנושא הסורי לא תושג.

גברתי היושבת-ראש, מדינת ישראל שואפת לשלום ורוצה בו בכל מאודה. יש לה גם ניסיון של הזמן האחרון ממסלולי המשא-ומתן שהביאו לתוצאות, הן באוסלו והן עכשיו בווינגטון – ההסכם עם ירדן. יש מה שנקרא ההליך הפורמלי הגלוי, וקיים ההליך הישיר הבלתי גלוי. קרו לאחרונה במזרח התיכון דברים חדשים, שלא ידענו אותם בעבר, שהצדדים מגיעים בינם לבין עצמם להסדרים נוחים וטובים על-ידי הידברות ישירה, והם מגיעים בלי סיוע בפרטים הקטנים. ארצות-הברית חשובה מאוד, היא ידידה לכולנו, והיא ללא ספק גורם חשוב. בלעדיה קשה מאוד היה להתחיל, אבל היא איננה חיונית,

כמו שהיתה בקמפ-דייוויד, לשבת עם הצדדים ולהכריע כבורר. הצדדים הגיעו להסכמה. אנחנו ראינו את זה בשיחות ובהופעות הפומביות של ראש הממשלה יצחק רבין ושל מלך ירדן, המלך חוסיין. וזו, לדעתי, תופעה חשובה מאוד, טובה מאוד, כי אנחנו בפעם הראשונה לומדים לדבר. כמו ילדים קטנים הלומדים ללכת, כך לומדים הצדדים לנהל דיאלוג בינם לבין עצמם.

עם סוריה חיוני התהליך הזה. הנשיא אסד אומנם עונה לנו שהוא מקיים שיחות ומקיים אותן עם מדינה ידידה. זאת אמת. אבל יש, לדעתי, מבחן אחר חשוב מאוד, זה המפגש הבלתי אמצעי. אני אומר יותר מזה – – –

גברתי היושבת-ראש, קשה מאוד לדבר. אני רוצה לומר לכם: אני עוד לא ראיתי מצב כמו שקורה בכנסת, שהיושב-ראש מדבר כל הזמן וחברי הכנסת מנהלים שיחות בדיונים שבהם צריך להיות מינימום של הקשבה. זה כאילו באים לכאן לשבת כדי לדבר, במקום לעשות זאת במקום אחר.

היו"ר ע' מאור:

כן, אדוני השר.

שר המשטרה מ' שחל:

רבתי חברי הכנסת, אני רוצה לומר דבר נוסף: אין לי ספק, בהכירי את ראש הממשלה, וכפי שאתם מכירים אותו, ומתוך מה שאנחנו יודעים על סוריה ועל נשיאה, שאילו היה מתקיים מפגש, חשאי, בין שני אישים אלה, אני מעריך שרמת האמון היתה מביאה לתוצאה חיובית מכל הבחינות לשני הצדדים, שהיתה חייבת להתחשב בבעיות של כל צד, עם פשרות שחייבים לעשות אותן. בלעדי זה לא יהיה שלום.

ייתכן שנשיא סוריה יש לו סיבות משלו, מדוע הוא אינו עושה זאת. אני שאלתי, אגב, את הנשיא מובארק בינואר השנה, מדוע הוא לא יגרום לכך שתהיה פגישה, והוא אמר שהוא פועל. ואני משוכנע שהוא עושה מאמצים רבים להביא למפגש כזה בין הדרג המדיני הישראלי ובין הדרג הסורי.

עכשיו, לאחר שנחתם ההסכם עם ירדן, אני פונה ומציע, אם לנשיא סוריה קשה לבוא לבדו, והוא רוצה במה שסוריה אומרת – שלום כולל, שבו תהיינה שותפות כל מדינות ערב – לדעתי, יש לו היום שושבינים, שאתם הוא יכול לבוא לשיחה. ואני מציע, על כן, שהוא יבוא לפגישה יחד עם הנשיא מובארק, יחד עם מלך ירדן, המלך חוסיין. ירצה בארצות-הברית – בארצות-הברית, ירצה ישירות במקום אחר, איך אומרים? הדלת פתוחה. ואני פונה בפנייה זו, דווקא בעקבות ההצעה, כי לדעתי ההיסוס הזה, מה יגידו תושבי סוריה – אני משוכנע שהסורים מעוניינים בדיוק כמו הירדנים, בדיוק כמונו, להגיע לשלום ולנסות לגמור פרק עקוב מדם, שאיננו מביא תועלת לאף אחד.

גברתי היושבת-ראש, ראויה ההצעה הזאת שיקוים עליה דיון במליאת הכנסת. כי אני חושב שהנושא כה חשוב, זה אולי הנושא המרכזי שיעסיק אותנו בחודשים הקרובים, שהוא ראוי לדיון.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה, אדוני השר. חבר הכנסת קהלני מבקש להסיר את הנושא מסדר-היום. בבקשה.

אביגדור קהלני (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חבר הכנסת דראושה, נדמה לי שאתה עומד כאן על הבמה הזאת ומטעה את כולנו. אתה מטעה אותנו קודם כול בזה שאתה לא מזכיר למה אנחנו ברמת-הגולן, מי התחיל את המלחמה, מי הביא אותנו למלחמה ברמת-הגולן, מי הביא אותנו לעלות למעלה ביום השישי של מלחמת ששת הימים; הבאנו כוחות מסיני תוך כדי לחימה, עזבנו את המלחמה שם והבאנו אותם להילחם ברמת-הגולן. לא אנחנו רצינו להיות שם.

דבר שני, 13,000 תושבים יושבים ב-0.5% משטחה של סוריה רבתי הגדולה והענקית, מקום עזוב. מרביתה של סוריה היא מדבר. מה בוער? למה לא יבוא אסד לכאן; למה שלא יתייצב בבית הזה? למה לא ישיט יד לשלום?

אני אומר לך, שעד רגע זה, כל הדברים שאתה אמרת מעל הבמה הזאת, לא שמעתי אותו מעולם אומר אותם. אנחנו לא בוטחים בו. שיבוא ויתייצב כאן, שידבר. חסר לו מיקרופון? אני אתן לו. ואם הוא לא רוצה לבוא לבית הזה, אני מוכן לנסוע אליו. אני רוצה לשמוע אותו באוזן אומר מה שאתה אמרת כאן מעל הבמה הזאת.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אביגדור קהלני (העבודה):

הוא לא אומר את הדברים האלה בשום מקום. הוא שולח את קלינטון שיאמר את הדברים שלו. גם את זה אני לא בטוח שהוא אמר. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על ההצעה לסדר-היום בנושא: שלום מלא תמורת נסיגה מלאה מרמת-הגולן, של חבר הכנסת דראושה. ההצעה היא לקיים דיון במליאה, בהסכמת השר, בבקשה.

הצבעה מס' 43

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 15

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

אני קובעת שברוב של 15, ללא מתנגדים וללא נמנעים – ההצעה תידון במליאת הכנסת. תודה רבה.

הודעות יושב-ראש ועדת הכנסת

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את יושב-ראש ועדת הכנסת להודעה קצרה, ואחריו את חבר הכנסת שפי בשם ועדת החינוך והתרבות, למסור על תיקון טעות. בבקשה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, ועדת הכנסת החליטה היום, כי ועדת הכספים היא אשר תדון בהצעת חוק כביש ארצי לישראל, התשנ"ד–1994 – הצעת חוק ממשלתית – והכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית; וכן כי ועדת הכספים תדון גם בהצעת חוק כביש ארצי לישראל, התשנ"ד–1994 – הצעת חוק פרטית של חבר הכנסת אלי גולדשמידט – הכנה לקריאה ראשונה.

חברי הכנסת, ביום 20 ביולי 1994 העבירה הכנסת לוועדת החוקה, חוק ומשפט את הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – פנקס אינטרסים), של חבר הכנסת דוד מגן. יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת דדי צוקר, פנה לוועדת הכנסת בבקשה להעביר את הצעת החוק הנ"ל לדיון בוועדת הכנסת. בעל ההצעה, חבר הכנסת דוד מגן, נתן הסכמתו להעברת הצעת החוק.

פה המקום להעיר, שכל החקיקה הקשורה בחסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, נהוג בבית הזה שמכינה אותה ועוסקת בה ועדת הכנסת. אני חושב שמן הטעם הזה גם חבר הכנסת דוד מגן הסכים להעברה.

ועדת הכנסת החליטה בישיבה היום להמליץ לכנסת לשנות את החלטתה ולהעביר הצעת חוק זו מוועדת החוקה, חוק ומשפט לוועדת הכנסת.

אבקש את אישורה של הכנסת להמלצה זו, אישור שטעון הצבעה. תודה, גברתי.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על העברת הצעת חבר הכנסת דוד מגן מוועדת החוקה, חוק ומשפט לוועדת הכנסת.

הצבעה מס' 44

בעד הצעת ועדת הכנסת – 8

נגד – אין

נמנעים – אין הצעת ועדת הכנסת להעביר את הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון פנקס אינטרסים), התשנ"ד–1994, מוועדת החוקה, חוק ומשפט לוועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של שמונה, ללא מתנגדים, ללא נמנעים – אני קובעת שהדיון בהצעתו של חבר הכנסת דוד מגן תידון על-פי הצעת ועדת הכנסת. תודה רבה.

תיקון טעות בחוק צער בעלי חיים (ניסויים בבעלי חיים), התשנ"ד–1994

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שפי, בבקשה, הודעה על תיקון טעות מטעם ועדת החינוך.

יעקב שפי (בשם ועדת החינוך והתרבות):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בסעיף 2 לחוק צער בעלי חיים (ניסויים בבעלי חיים), התשנ"ד-1994, שעניינו במועצה לניסויים בבעלי חיים, נפלה טעות בסעיף קטן (ב), ובמקום המלה "המועצה", נכתב בטעות "הוועדה". לפיכך יש צורך לתקן טעות זו.

אני מבקש מהכנסת לתקן טעות זו.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. התיקון נרשם.

חברי הכנסת, אני מודיעה שהצעת חוק לעידוד השקעות הון תועבר לדיון לאחר גמר הצעות החוק והצעות לסדר-היום של חברי הכנסת.

הצעה לסדר-היום

פתיחת מערת-המכפלה לתפילות

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת רחבעם זאבי להצעה לסדר-היום מס' 4703 בנושא: פתיחת מערת-המכפלה לתפילות. בבקשה.

משה פלד (צומת):

מי עונה?

היו"ר ע' מאור:

עונה השר שחל, השר המתאם, המקשר, שנוכח פה כל העת. בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, מערת-המכפלה בחברון היא מקום הקבורה של אבות האומה אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ולאה. אברהם אבינו, היהודי הראשון, קנה את מערת-

המכפלה ואת שדה המכפלה כקניין עברי ראשון בארץ-ישראל, בכסף מלא – "ארבע מאות שקל עובר לסוחר", ככתוב בתורה: "ויקם שדה עפרון אשר במכפלה אשר לפני ממרא השדה והמערה אשר בו וכל העץ אשר בשדה אשר גבלו סביב לאברהם למקנה לעיני בני חת בכל באי שער עירו".

חז"ל מדגישים: "שלושה מקומות אין אומות העולם יכולים להונות את ישראל ולומר גזולים הם בידכם, ואלו הם: מערת-המכפלה ומקום בית-המקדש וקבורתו של יוסף".

אבל קביעת חז"ל איננה מעניינת את ממשלת ישראל. היא "מצפצפת" עליהם ועל דברי הימים ועל זכותנו על הארץ הזאת: למערת-המכפלה אין בא ואין נכנס, מקום בית-המקדש נמסר לאחריותו של מלך זר שסבו היגר מארץ רחוקה, ועל קבר יוסף אנחנו נאבקים.

בכל מהלך ההיסטוריה היו הכובשים בארץ הזאת הופכים את המקומות המקודשים לנו לבתי-תפילה שלהם, וכך הפכה מערת-המכפלה למסגד מוסלמי ולכנסייה נוצרית חליפות.

אני ממתין לאוזנו של השר.

הי"ר ע' מאור:

חבר הכנסת זאבי, אתה יכול להמשיך, היא צריכה משהו נוהלי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני לא רוצה להמשיך, אני מדבר אליו. וזו שיטה קבועה אצל סגנית מזכיר הכנסת, כשחבר הכנסת מדבר פה היא תופסת את האוזן של השר.

מדינת ישראל, שאולצה לשחרר את המקום הזה ב-1967, לא העזה לעשות את מה שעשו האחרים וחיפשה דרכים לדו-קיום עם המוסלמים, כאשר אנחנו היהודים נמצאים שם בחזקת דייר משנה נחות.

בכל 700 השנים שארצנו היתה תחת שלטון האסלאם, נמנע מאתנו אפילו להיכנס לתוככי המערה. הם הרשו ליהודים לעמוד מושפלים ומבוזים ליד המדרגה השביעית מחוץ למערה, אף-על-פי שהמערה היא המקום השני בחשיבותו ובקדושתו לעם היהודי. על-פי חז"ל, זהו פתחו של גן-עדן, מקום עליית התפילות למרומים ומקום עליית הנשמות.

בכל הדורות, תוך תלאות וסיכונים, באו יהודים להתפלל במערת-המכפלה, מיצחק אבינו, דרך כלב בן יפונה, ירמיהו הנביא, הרמב"ם, ועד עולי רגל ותושבי הארץ. רק בשתי תקופות נמנע הדבר מאתנו: האחת – תחת שלטון ירדן מ-1948 ועד 1967, והשנייה – תחת שלטון רבין ב-1994.

נכון שהיה שם בפורים השנה אירוע קשה, שחייב בדיקת המערכת והיערכות מחודשת, אבל את זה אפשר לעשות בשבוע, שבועיים. אלא שאצלנו חיכו תחילה לדוח של ועדת החקירה בראשות השופט שמגר, ואחרי שהדוח הוגש, ביום 26 ביוני 1994, ואושר על-ידי הממשלה, משהים את השיבה אל המערה בתואנה של ביצוע עבודות.

משלחת של ארבעה חברי כנסת משלוש סיעות ניסתה להיכנס למערה לפני כשבועיים כדי לעמוד על אופי העבודות וקצב ביצוען, אך הדבר נמנע מאתנו באמתלה של "שטח צבאי סגור". פנייה שלי אל שר הביטחון נענתה גם כן בשלילה, וזוהי שערורייה. חוק חסינות חברי הכנסת מעניק לנו מעבר חופשי ותפקידנו הוא לבקר את הזרוע המבצעת. אין שום נימוקי ביטחון אמיתיים המונעים את ביקורנו שם. שר הביטחון רוצה להסתיר מאתנו ומהעם את הסחבת המכוונת של ביצוע העבודות שם, כדי שהיהודים לא יבואו להתפלל במערה בחודש אלול, הוא חודש הרחמים והסליחות, וכדי לדלג גם על חגי תשרי התשנ"ה.

אני מכיר היטב את מערת-המכפלה ויודע את כל חדריה וסודותיה מהיותי אלוף פיקוד המרכז במשך שנים ארוכות. זכיתי אפילו לעמוד בראש מבצע של חדירה חשאית לנבכי המערה כדי לגלות את צפונותיה. לא יכולים לספר לי סיפורים. וכאשר ארבעה חברי כנסת מבקשים לבקר שם, חייב שר הביטחון לפתוח בפנינו את המערה. האם אנחנו פחות נאמנים ומהימנים מהפועלים שמבצעים שם עבודות?

כל חברי הכנסת, מכל המפלגות, צריכים להתקומם כנגד הצעד השרירותי הזה של שר הביטחון. היום זה פגע בנו, ומחר זה יפגע בכם. יושב-ראש הכנסת חייב לצאת להגנת זכויות חברי הכנסת.

אבל חשובה יותר היא זכותו של העם היהודי לשוב ולהתפלל במקום הקדוש הזה.

אני מצטער על המלצתה של ועדת-שמגר ליטול את הנשק מידי המתפללים. זו היא המלצה רעה שנזקיה רבים ואי-אפשר לעמוד בה מבחינה מינהלתית מבלי לחלל שבת וחג.

אילו הייתי מוזמן להעיד בפני הוועדה הנכבדה, הייתי מציע להם שההפרדה בין יהודים לבין ערבים תהיה במפלסים שונים של המבנה ולא בחלוקה שרירותית של הזמן.

אבל הומלץ מה שהומלץ והדוח נתקבל על-ידי הממשלה וצריך ליישמו. אלא שכאן מתגלה לנו, שצה"ל הגדול, זה שכבש את חצי המזרח התיכון בשישה ימים, מתקשה לבצע כמה עבודות הנדסיות קטנות-ממדים, וזה נראה לא הגיוני ולא אמיתי. כנראה היתה יד מכוונת לסחבת הזאת, וכתוצאה מכך המערה סגורה בפני מאמינים משתי הדתות.

יהודי כל העולם בתפילותיהם נושאים עיניהם לירושלים ולאבות האומה. אנחנו מתפללים אל אלוהי האבות, אלוהי אברהם יצחק ויעקב. כלום היינו מאמינים אי-פעם שתקום מדינת ישראל ותשחררנה ירושלים וחברון ודווקא אז יוגבלו היהודים מלבוא בשערי הר-הבית ומערת-המכפלה? 27 שנה אחרי שמח"ט הצנחנים אמר "הר הבית בידי" ומח"ט ירושלים נכנס לחברון ולמערת-המכפלה, נצטרך להיאבק על זכותנו הדתית והלאומית על המקומות האלה? ומה היינו אומרים לו שלטון זר היה מונע מאתנו את חופש הפולחן הדתי?

אנחנו תובעים מהמשלה לפתוח מייד לתפילות את מערת-המכפלה, לשתף את תושביה היהודים של חברון וקריית-ארבע בגיבוש הנהלים והסדרים במערה.

ואסיים בתפילה: "בגלל אבות תושיע בנים ותביא גאולה לבני בניהם".

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את השר משה שחל להשיב. ועד שהוא יגיע, אני רוצה להעיר לפרוטוקול, שסגנית מזכיר הכנסת הלכה על-פי פנייתי לברר דבר-מה עם השר הנוגע להצעה לסדר-היום, ואני מבקשת מחברי הכנסת לכבד את עובדי הכנסת הבכירים ואת עובדי הכנסת בכלל. תודה רבה.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מערת-המכפלה, מקום קבורתם של אברהם ושרה, יצחק ורבקה ויעקב ולא, היתה זה שנים רבות מקור למתיחות בין יהודים ובין מוסלמים אשר המקום זכות התפילה בו יקרים וחשובים להם. המקום חשוב ל-120,000 תושבי העיר חברון, אך הוא חשוב לכל יהודי באמונה ובתפיסה שלו את מערת-המכפלה כמקום השני המקודש ליהודים.

מאז חידוש התפילה במערת-המכפלה ביום 1 באוגוסט 1967, על-פי הסכם בין שר הביטחון דאז משה דיין, זיכרונו לברכה, ובין ראש העיר חברון דאז השיח' מוחמד עלי ג'עברי, ידעה המערה ימים של מתיחות ושל שלווה. ברוב הזמן זאת היתה מערה שהיתה מקודשת ליהודים ולמוסלמים, שבה הסדרי התפילה היו מניחים את הדעת.

הטבח במערה ביום 25 בפברואר 1994 הפיל חללים מבין מתפלליה המוסלמים של המערה ופער פצע בחברה הישראלית.

אירוע זה הצריך בדיקה מעמיקה ויסודית, וזו, כאמור, נערכה על-ידי ועדת החקירה – על-פי חוק ועדות חקירה ממלכתיות – לעניין הטבח במערת-המכפלה בחברון, בראשות נשיא בית-המשפט העליון כבוד השופט מאיר שמגר.

הוועדה המליצה בתום בדיקתה המלומדת על בחינת הסדרי התפילה והביטחון במערה, ואף הציעה שתי חלופות, שבבסיסן הפרדה מוחלטת בין מתפללים יהודים ומוסלמים. החלופה האחת מתבססת על קיום התפילה בזמנים נפרדים, ואילו החלופה השנייה על קיום התפילה במקביל באולמות שונים תוך שמירת ההפרדה המוחלטת.

הוועדה המליצה גם לבחון בחינה מעמיקה הקמת משמר מיוחד למערה, את סוגיית נשיאת הנשק במערה, הפיקוח הביטחוני בה, ועוד סוגיות שונות.

מאז הגשת הדוח אנו עושים כדי ללמוד אותו ועושים מאמצים כדי להגיע להסדרים סבירים של פתיחת המערה, הסגורה מאז טבח נורא, לתפילת יהודים ומוסלמים.

כיום אין מותרים ביקורים במערה לאיש, משום המצב העדין והעובדה כי כל זעזוע עלול לגרום לקשיים ביטחוניים חמורים.

לאחרונה הועלתה בקשה של חבר הכנסת יוסף בא-גד לאפשר לחברי הכנסת חופש תנועה כראוי למעמדם ולחסינותם, ואנו משתדלים לעשות שימוש מצומצם ככל הניתן בהגבלה של ביטחון המדינה לפי סעיף 9(א) לחוק חסינות חברי הכנסת. אצטט, גברתי היושבת-ראש, אולי לטובתם של חברי הכנסת שפנו בנושא הזה, את מכתבו של היועץ המשפטי למערכת הביטחון ועוזר ראש הממשלה עורך-הדין אליקים רובינשטיין: "ככלל אנו עושים מאמצים לאפשר לחברי הכנסת חופש תנועה כראוי למעמדם ולחסינותם, שהם זכאים להם. אנו משתדלים לעשות שימוש מצומצם ככל הניתן בהגבלה של ביטחון המדינה לפי סעיף 9(א) לחוק חסינות חברי הכנסת. ואולם באשר למערת-המכפלה במצב כיום, לפי מיטב שיקוליו של ראש הממשלה ושר הביטחון, אין מנוס מהטלת ההגבלה מטעמים ביטחוניים, כאמור, ואנו מקווים להבנתם של חברי הכנסת".

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני השר, אין אמת בהודעה הזאת. הייתי חמש שנים ורבע אלוף פיקוד המרכז, אני מכיר את המערה. נכנסים לשם היום פועלים. זוהי תשובה אחראית אמיתית של שר הביטחון? זו תשובה פוליטית מתחמקת בכסות של ביטחון.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, מחובת ממשלת ישראל ומערכת הביטחון, המופקדת על שלומם של מתפללי המערה, לעשות כל שביכולתה כדי ללמוד עד תום את מסקנותיה של ועדת-שמגר ולתרגמן למהלכים מעשיים מבצעיים. אני יכול לומר כשר המשטרה, שמשטרת ישראל סיימה ממש בימים אלה – לפני יום – את המסקנות, ההמלצות שלה, הנוגעות למשטרת ישראל על-פי דוח ועדת-שמגר. הנושא יובא לדיון. אני מקווה שגם הצבא יסיים את הבדיקה שלו בזמן הקרוב ביותר, ועל כן אנו מציעים להמתין בשלב הזה עד לסיום העבודה המשולבת של הצבא – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני השר, יש איזה תאריך, או שאלה דיבורים? חודש אלול בשער, זה חודש התפילות והרחמים. אחרי זה באים ראש השנה, יום הכיפורים, סוכות. אתם תיתנו ליהודים להיכנס להתפלל שם?

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת רחבעם זאבי, בדרך כלל כשאני ממנה ועדה, אני קובע לה גם את זמן סיום עבודתה. כמי שמכיר את מערכות הביטחון אתה יודע, שכאשר אתה קובע מועד ותאריך, הם יושבים יום ולילה והם מסיימים. הם סיימו עבודה. היא לא נראתה לי בכמה תחומים והחזרתי אותה. קיבלתי אותה מתוקנת. אני מקיים דיון. אני משוכנע שגם זה"ל עושה את העבודה שלו. ללא ספק, התקרבות חודש אלול מחייבת זירוז ההליכים. בוודאי הממשלה תוכל להתייחס לנושא הזה, על-פי ההצעה שאני מציע, שההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת רחבעם זאבי תועבר לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת לדיון, ויש להניח שאז ניתן לברר במישרין את הדברים המעשיים.

הי"ר ע' מאור:

תודה רבה, אדוני השר.

אני מזמינה את חבר הכנסת אברהם רביץ, שביקש להסיר את ההצעה מסדר-היום. בבקשה, דקה מן המקום.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, הייתי רוצה, ראשית כול, לפתוח בהערכה ובשבח לנשים הצדקניות, נשות מערת-המכפלה, אשר יום יום, גם היום, פוקדות את מערת-המכפלה, אבל לצערי מבחוץ. לא ניתן להן לגשת קרוב למקום – והן מתפללות פעמים מספר ביום ליד מערת-המכפלה. אני חושב שהנשים האלה יזכרו לטוב, שהן שומרות על הגחלת במסירות של ממש, ואני קיבלתי מהן כמה תלונות, שאנשי המשמר – אינני יודע אם משטרת ישראל או הצבא – לא נוהגים בהן יותר מדי בכבוד ובהבנה. הייתי מאוד מבקש שידעו גם כוחות הביטחון במקום כיצד להתנהג עם נשים צדקניות אלה.

אני רוצה לומר משפט אחרון: אינני איש ביטחון, כמו חבר הכנסת זאבי, אבל סתם כאזרח לא נראה לי מובן – בבנייה דווקא כן עסקתי פעם – שהעניין הזה צריך להימשך כל כך הרבה זמן, גם אם זה כרוך בבניית מחיצות, בהפרדת מקומות, או במה שלא יהיה. ממשלת ישראל היתה יכולה לסיים את עבודתה מזמן, ואני באמת תקווה ומצטרף לבקשה המיוחדת של חבר הכנסת זאבי, שלקראת ראש חודש אלול תיפתח המערה בפני יהודים וגם אחרים.

הי"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת זאבי, האם אתה מקבל את פניית השר להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון?

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מבקש דיון במליאה.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על ההצעה לקיים דיון במליאה, כן או לא. בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני לא מתנגד, ואני מוריד את ההצעה להעביר לוועדה.

הצבעה

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 6

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 2

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

שישה בעד, שניים מתנגדים. אני קובעת שהדיון יתקיים במליאה.

הצעה לסדר-היום

הקטנת כוחות צה"ל ביש"ע

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת משה פלד להצעה לסדר-היום מס' 4798: הקטנת כוחות צה"ל ביש"ע. בבקשה.

משה פלד (צומת):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אינני יכול לפתוח דברי בלי לברך, בלי לומר מלה טובה המופנית אל ראש הממשלה על האירוע המרתק שהיה השבוע בושינגטון ועל המהלך המדיני עם ירדן. אני מוכרח לומר וחייב להודות, כי לא יכולתי להישאר אדיש אל מול המראות בושינגטון, כי האירוע המשותף שהיה עם ראש הממשלה והמלך חוסיין מרגש במיוחד דווקא בשל העובדה שהוא פותח אופקים רחבים למדינת ישראל ולאזור כולו.

עם זאת, אני גם חייב לציין, כי השמחה וההתרגשות מהולות אצלי בתחושה האומרת, כי אם את המהלך הזה עם ירדן לא ינווטו בצורה חכמה ובבונה, נאבד גם את ההזדמנות הזאת, כי אסור לאופוריית השלום עם ירדן להקהות את חושינו, אסור לה להסיט את כיוון ראייתנו, כי חייבים להתחיל ולנווט בצורה זהירה ומפוכחת.

וכך אני מגיע אל הצעתי לסדר-היום. "צה"ל מקטין כוחותיו ביש"ע" – זו היתה כותרתה של כתבת רדיו בתחילת השבוע, ובה בחרתי להתמקד. אתה שומע את הדברים, את ההסברים ואת כל הפרשנויות ומשתומם. אתה צובט עצמך על מנת להיות בטוח שאינך חולם, שאינך שומע את הכתבה מתוך הזיה מבעיתה, אבל הכתבה אכן מציאותית ואמיתית. והכתבת הצבאית של "קול ישראל" אכן חוזרת ואומרת: "צה"ל מקטין כוחותיו ביש"ע".

חזית הטרור מתרחבת, וצה"ל מקטין כוחותיו ביש"ע. האסלאם הקיצוני פוגע במוסדות יהודיים בארגנטינה ובאנגליה, וחוסר האונים נשמע ונראה בכל נאום ובכל הכרזה כזאת או אחרת, וצה"ל מקטין כוחותיו. הטרור גובר ועוד יגבר, במיוחד לאחר שיבינו הפלשתינים ויבין ערפאת את גודל ה"דיל" שנרקם מאחורי גבם בין ירדן לישראל או בין המלך חוסיין לבין פייצל חוסייני בנושא ירושלים, וצה"ל מקטין כוחותיו. הממשלה מסרבת ואיננה מוכנה להסיר הגדרתה את אש"ף כארגון טרור, ובעניין הזה אני עם הממשלה, וצה"ל מקטין כוחותיו. הרמטכ"ל, באמירה נכונה לפני חודשיים בערך בישיבת הממשלה, מגדיר כזהות לחלוטין את מטרותיהם של אש"ף וה"חמאס"; בסיוור במחסום ארז מאשים הרמטכ"ל את המשטרה הפלשתינית במהומה הקשה שהיתה בזמן יציאתם של הפועלים לעבודה – וצה"ל מקטין כוחותיו.

ב"התפלחות" מתוכננת היטב מצליחים ערפאת ואחמד טיבי להערים על כל מנגנוני הביקורת ולהכניס את ארבעת רוצחי ילדי מעלות וצפת. מייד לאחר מכן משתומם עם ישראל כשהוא רואה על המרקע את אבו חוסא, המחזיק בידיו מידע כואב ומעיק על אודות מיקום הסתרתו של אילן סעדון, זיכרונו לברכה, ואינך מצליח להבין כיצד הם נכנסים. כיצד ניתן בכלל להעלות על הדעת הקטנת כוחות הביטחון?

אתה שומע כי אש"ף מגייס אל שורות משטרתו אנשי "חמאס". אתה שומע כי בין השורות של המשטרה הפלשתינית 70 מחבלים מ"ניצי הפתח" שהיו מעורבים ב-22 מקרי ירי לעבר כוחות צה"ל אחרי הסכם אוסלו. אתה שומע כי 40 אנשי ה"פתח" ששחררו בעקבות הסכם אוסלו כבר נעצרו מחדש לאחר ששבו לעסוק בטרור. אתה שומע את דרישותיהם של המתפרעים והמפגעים לחלם ופרנסה, בו בזמן שהם מסרבים לגנות את מעשיהם של עצמם, מסרבים לגנות את הפיגוע בארגנטינה, מסרבים לגנות את רצח הקצין גיא עובדיה, זכרו לברכה, ואת האינתיפאדה המתמשכת. ובמקביל לכל אלה אתה גם שומע כי צה"ל מקטין את כוחותיו.

ראש הממשלה ידוע כמגדירן משובח ומוצלח. שהרי לפני שנתיים, במערכת הבחירות האחרונה, כשדיבר על ההתיישבות, הוא הגדיר וחילק בין התיישבות פוליטית לבין התיישבות ביטחונית. לאחר מכן הוא הגדיר את מתיישבי יש"ע והגולן כ"פרופרולים", כ"קוגלאגרים", כ"מתכנינים". ואני כבר שומע באוזני את ההגדרה הבאה: צה"ל נועד להגן על עם ישראל כולו, ולא ייתכן שבמקום להתאמן יבזבז זמנו בהגנה על קוגלאגרים. הגדרה טובה, נכון, חבר הכנסת שאקי?

אבל אני רוצה להזכיר לכולנו, במיוחד לראש הממשלה, את הבטחותיו והצהרותיו בנושא האחריות לביטחון המתיישבים והיישובים ביש"ע. הרי לא ייתכן כי צפצופיך על הימין, כפי שאמרת השבוע בושינגטון, יגרמו לירידה משמעותית כל כך בתחושת ביטחונם של המתיישבים ומרבית הציבור בישראל.

לפני 27 שנים וחודש שמעתי ברשתות הקשר החטיבתיות את הכרזתו ההיסטורית של המח"ט דאז וסגן שר הביטחון דהיום: הר-הבית בידינו. אתמול בושינגטון אמר ראש הממשלה, כי לארבעה גורמים דרישות בעלות על הר-הבית, ורק את שמו של בעל הבית האמיתי הוא לא הזכיר.

ושוב הביטחון בנסיגה. שוב האמונה בצדקת הדרך ובזכות ההיסטורית כבר אינה מונחת בכיס; אינה כפי שהגדיר לפני 27 שנים מוטה גור עם סיום הקרב כששחרר את הר-הבית וסגר מעגל של אלפיים שנים.

כבוד ראש הממשלה, הביטחון הוא תמצית הווייתך, הוא תמצית חיך. לא לחינם הזכרת והדגשת אתמול בנאומוך בקונגרס האמריקני את עברך הצבאי –

רפאל אלול (העבודה):

אבל הנאום היה טוב, נכון? תגיד את האמת?

משה פלד (צומת):

הנה אני משבח. מה אתה רוצה? חבר הכנסת אלול, הנה אני משבח.

רחבעם זאבי (מולדת):

חבר הכנסת אלול, הוא קרא אותו טוב.

רפאל אלול (העבודה):

אבל הוא צריך להסכים מה שהוא קורא.

רחבעם זאבי (מולדת):

ודאי שהוא מסכים.

הי"ר ע' מאור:

חבר הכנסת אדרי, חבר הכנסת אלול, סליחה.

משה פלד (צומת):

חבר הכנסת אלול, אל תגיד שאתה לא מוכן להיות שר.

הי"ר ע' מאור:

בכל מקרה, חבר הכנסת פלד קיבל את פנייתך והוא פתח בברכה חמה לראש הממשלה.

משה פלד (צומת):

– – החל מהמלחמה על ירושלים במלחמת העצמאות שבה היית מפקד חטיבת הראל, דרך מלחמת ששת הימים שבה היית רמטכ"ל, ועד להיותך שר הביטחון בממשלות ישראל. לא סתם הזכרת את ביקוריך בבתי-הקברות הצבאיים בהר-הרצל וברחבי הארץ כולה בימי הזיכרון לחללי צה"ל. אתה איש ביטחון בכל רמ"ח איבריך. אל תיתן לעכשוויסטים עלובים וליפי נפש, כפי שהזכרת גם כן בווישינגטון, להסיט את מחשבתך הביטחונית. אל תאפשר מצב שבו ביטחונם האישי של אזרחי ישראל יגיע אל שפל מסוכן. אל תאפשר מצב שצה"ל יקטין כוחותיו. עוד נזדקק להם במוקדם או במאוחר, ואז תהיה הכנסתם מחדש לשטח קשה הרבה יותר. תודה רבה.

הי"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את השר המתאם משה שחל להשיב. בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בניגוד לקביעתו הבלתי מבוססת של חבר הכנסת משה פלד, כאילו הקטין צה"ל את כוחותיו ביהודה ובשומרון או בחבל-קטיף, ואפילו סיכן את חייהם של חייליו,

ברצוני להדגיש ולומר, כי מנתוני מערכת הביטחון המבוססים והמדויקים עולה כי צה"ל תגבר את כוחותיו ביש"ע בימים האחרונים וכן הגדיל את היקף הפעילות המבצעית ואת הנוכחות של חיילי צה"ל ברחבי יהודה ושומרון.

בניגוד לקביעתו של חבר הכנסת פלד, ברצוני לציין כי על-פי הנתונים שבידינו ירד בשליש מספר הפיגועים באזור יהודה ושומרון מאז חתימת הסכם עזה ויריחו. הדבר עומד בסתירה מוחלטת לדברים שנאמרו כאן.

משה פלד (צומת):

אני לא דיברתי על פיגועים. מי הכין לך את הנאום הזה? למה אתה מתייחס לדברים שלא אמרתי? אני לא אמרתי מלה אחת על פיגועים. בניגוד לדבריו של חבר הכנסת משה פלד? אני לא דיברתי מלה אחת על כך.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת פלד, אני מתייחס לדברי ההסבר שלך להצעה. כתוב שם: בימים האחרונים הקטין צה"ל וכו'. הרי אני מקבל את התשובות ממערכת הביטחון.

משה פלד (צומת):

אני דיברתי על המשטרה הפלשתינית, אני דיברתי על "ניצי הפתח", אני דיברתי על המצב הביטחוני, אבל לא דיברתי על פיגועים.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת פלד, תן לי, אני מתייחס לדברי ההסבר שלך. כמו שאתה הסתמכת על הכתבת הצבאית כרמלה מנשה, והיא באמת ידועה ומפורסמת, אני מסתמך על התשובה של מערכת הביטחון בהסתמך על דברי ההסבר שלך.

מיותר לציין, כי כוחות צה"ל הרבים שהתפנו מרצועת-עזה עוזרים בתגבור הכוח הצבאי בשאר השטחים. כן ברצוני להזכיר, כי משטרת ישראל, בהקמת מחוז האוטונומיה, או כפי שאנחנו קוראים לו מחוז יהודה ושומרון, ובליווד המעמיק של מסקנות ועדת-שמגר, נערכת אף היא לנוכחות מוגברת של כוחות הביטחון בשטחים.

ניתן לסכם כי הנתונים שעליהם התבססת מידיעה, אני מניח מ"קול ישראל" – –

משה פלד (צומת):

כן.

שר המשטרה מ' שחל:

– – אין להם בסיס במציאות. אני לא הייתי אומר שתחליף את הכתבת או את הרדיו, אבל לדעתי הידיעה תמוהה, ואינני יודע מי היה הגורם שהביא לפרסומה.

כדי שתדע, התשובה של מערכת הביטחון בכתב אלי היא מ-26 בחודש, כלומר רק מאתמול, והם מציינים זאת במפורש.

לא נותר לי אלא להוסיף במאמר מוסגר – חשוב לזכור שאין בהכרח קשר ישיר בין כמות הכוחות לבין היקף הפיגועים. אולם הוכח הקשר שבין אווירה והסכמי שלום לבין הפחתת מספר הפיגועים.

ועכשיו אמלא לרגע את תפקידו של חבר הכנסת רחבעם זאבי. נדמה לי שהמלה "קוגלאגר" יש לה מונח בעברית: מיסב. עדיף היה אולי להשתמש במיסב מאשר בקוגלאגר. אבל אני מניח שלא היה לזה אותו טעם.

רחבעם זאבי (מולדת):

תגיד את זה לרבין. גם ל"פרופלור" יש מלה בעברית, אבל רבין עוד שם.

היו"ר ע' מאור:

אדוני השר, מה הצעתך?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מציע לחבר הכנסת משה פלד להסתפק בתשובתי, כי באמת אין סיבה להעביר את זה לשום מקום.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת פלד, האם אתה מסתפק בהצעת השר?

משה פלד (צומת):

אני רוצה דיון במליאה.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה.

רפאל אלול (העבודה):

יש לי הצעה אחרת.

היו"ר ע' מאור:

הצעה אחרת? את זה היה צריך להגיד קודם. בבקשה, דקה מהמקום. ברשותכם, נא לפנות תמיד בעוד מועד.

רפאל אלול (העבודה):

אני מנצל את התקנון אולי על מנת להגיד לידידי, חבר הכנסת פלד, שהוא חבר טוב, שדווקא השעות האלה הן שעות חשובות. שמעתי את הדברים שלך ונכנסתי לאולם, כי אני חושב שבכל זאת עברנו כולנו שעה יפה ביומיים האחרונים, וגם שמעתי את השבחים שחלקת לראש הממשלה. דווקא בימים כאלה – ולא בכל יום יש מעשה כזה של תהליך שלום עם ירדן – כשיש הסכמה של רוב חלקי הבית לגבי תהליך השלום הזה, דווקא היום, כשזה עוד טרי, וראש הממשלה בדרך לכאן, אני חושב שאנחנו צריכים לתת לראש הממשלה ליהנות מהפירות האלה, ואולי נסתפק בתשובת השר, כמחווה לקראת השלום הזה.

משה פלד (צומת):

רפאל אלול (העבודה):

תשאיר את זה להזדמנות אחרת.

הי"ר ע' מאור:

תודה רבה לחבר הכנסת אלול. חבר הכנסת פלד, האם אתה נענה לפנייה של חבר הכנסת אלול?

משה פלד (צומת):

--- בסוף הוא יינה מזה.

רפאל אלול (העבודה):

הי"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה – האם יתקיים הדין במליאה או לא.

הצבעה מס' 46

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 11

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

רון נחמן (הליכוד):

איזו אחדות גורל. פשוט לא ייאמן.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של 11, עם מתנגד אחד, ללא נמנעים – אני קובעת שהדיון יתקיים במליאה.

הצעה לסדר-היום לקראת שלב ב' בהסכמי אוסלו דרושה הסכמה לאומית או הכרעה לאומית

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת חנן פורת להביא הצעה לסדר-היום מס' 4827 בנושא: לקראת שלב ב' בהסכמי אוסלו דרושה הסכמה לאומית או הכרעה לאומית. בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

היושבת-ראש התנגדה להמלצת השר?

היו"ר ע' מאור:

המלצת השר היתה להסתפק בתשובתו, ותמכתי בהמלצת השר.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא הצטרף. הוא הצביע – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת חנן פורת, הזמן הוא שלך. בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

חבר הכנסת זאבי – – –

חנן פורת (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר המשטרה, הרהרתי הרבה כיצד להציג את הסוגיה שאני רוצה להעלות פה בפניכם. הגעתי למסקנה, שאינני רוצה להציג אותה לא בדרך של ביקורת מרה ולא בדרך של דברים חריפים, אלא בדרך של פנייה אל ההיגיון ואל המוסר הציבורי הלאומי.

כשיימוג הערפל מעל ההצגה הגדולה בוושנינגטון, יתברר שהאופציה הירדנית כבר מזמן עברה מן העולם, האופציה הירדנית, במובן של גורל ארץ-ישראל המערבית, שהמלך חוסיין כבר מזמן איננו שותף לה, ושהמשא-ומתן האמיתי על עתיד חבלי ארץ אלה הוא בינינו לבין הפלשתינים.

בעצם הסכמי אוסלו, בניגוד לכינוי המדומה "הסכמי עזה ויריחו תחילה", כבר קבעו את הפרמטרים לגבי כל אזור יהודה ושומרון.

החודשים הקרובים העומדים לפנינו עלולים להיות החודשים הקריטיים ביותר במהלך סתימת הגולל על עתידם של חבלי ארץ אלה כחבלי ארץ של עם ישראל השב לארצו.

נכון, הדברים מתנהלים כמעט בחשאי, בקהיר, בדרג נמוך, כאן האלוף דני רוטשילד, וכאן נביל שעת', אבל אפשר שבעוד חודשיים-שלושה חודשים יונח כאן לפני הכנסת ספר עב-כרס, שעליו יהיה כתוב: שלב ב' של הסכמי אוסלו. וכדרך שבעקבות הספר הקודם יצא צה"ל מעזה ומיריחו ונכנס לשם צבא פלשתיני, כך עתידים אנו למצוא בעוד שלושה חודשים, על-פי לוח הזמנים שבהסכם אוסלו, רבותי חברי הכנסת, שצה"ל יצא ממרכזי האוכלוסייה בשכם, ברמאללה, בבית-לחם, בחברון, בטול-כרם, בקלקיליה – בעצם מכל גב ההר, וזה צומצם למובלעות, מובלעות של התיישבות יהודית, כשבתוואך דבר שלאמיתו של עניין הוא מדינה פלשתינית. אולי לא בשם עדיין, אבל הבחירות והרשות הפלשתינית, שעל-פי הסכמי אוסלו צריכה לכלול בתוכה גם את נושא הקרקע וגם את נושא המים ואת כל הפרמטרים שמהווים בפועל מדינה – יהיו בידם.

אני רוצה לומר לך, אדוני שר המשטרה, אני חושב שהכרעה כל כך כבדת משקל אינה יכולה ליפול תוך כדי דריסה ורמיסה של חצי העם. שמענו את ראש הממשלה שרוי כך באיזו אווירה אופורית כשהוא אומר: "אני מצפצף על הימין", כביכול מדובר כאן בכמה נערים, בכמה ז'וליקים שעליהם יש צורך לצפצף. מדובר כאן בחצי העם, שעל-פי כל הסקרים שולל בוודאי את השלב השני של הסכם אוסלו, שמשמעותו החלת המודל של עזה ויריחו על כל מרחבי יהודה ושומרון.

ואני שואל: האם באמת ניתן לצפצף על חצי העם? האם ניתן לרמוס אותו? האם ניתן לסתום את הגולל על כל תקוותיו, כיסופיו, ייעודיו וגם תחושתו העמוקה שהדבר הזה הוא קיומי לגורלה של מדינת ישראל?

אני רוצה לומר לחברי בליכוד: אפשר שכשנזכה, בעזרת השם, בעוד שנתיים ותקום ממשלה של המחנה הלאומי, אם חלילה – – –

משה נסים (הליכוד):

בעוד שנתיים? אתה תחכה שנתיים?

חנן פורת (מפד"ל):

תרשה לי, תשמע מה שאני אומר. אנחנו עלולים למצוא את עצמנו כבר במצב שייאמר לנו: היכל שרוף שרפתם, קמח טחון טחנתם, הגולל כבר נסתם מאחוריכם, ואתם כבר לא תוכלו לשנות את פני הדברים. יגידו לנו: הרי עדיין לא מדובר בהסכם הקבע, אבל בפועל ייקבעו כל המרכיבים שלא יאפשרו שום שינוי, שיביאו לצעדים בלתי הפיכים.

במצב כזה של דברים, לפי מיטב הכרתי, עומדת אחת משתי האופציות בפני ראש הממשלה ובפני הממשלה כולה, ואני רוצה את הקשבתך, אדוני שר המשטרה. האופציה הראשונה האפשרית היא לנסות להידבר עם האופוזיציה, לנסות להידבר עם ראשי המתיישבים, לנסות להידבר עם המחנה הלאומי – לנסות לפחות – מתוך מגמה להגיע לאיזו הסכמה לאומית, לאיזו פשרה, פשרת ביניים, עד לבחירות שתכרענה באמת את הכף בצורה העקרונית. ייתכן שמשמעותו של דבר הידברות על גושי התיישבות ועל אותם מרכיבי ביטחון, על דרכים עוקפות; ייתכן שמשמעותו של דבר הימנעות מאותם צעדים בלתי הפיכים שלא יאפשרו עוד את הכרעת העם, ובכללם הוצאת צה"ל מכמה אזורים קריטיים ורגישים, אם תהיה נכונות כזאת, מתוך הבנה שלא מצפצים על המחנה הלאומי, ואי-אפשר לרמוס אותו כך.

אפשרות שנייה. אם אכן ראש הממשלה דבק בעמדתו שאין לו כלל עם מי להידבר – להביא את הדבר להכרעת העם במסגרת בחירות, לקראת יישומו של הסכם אוסלו ב'. אני יודע שנעמוד במצב לא קל, אבל אנחנו מוכנים להתמודד על כך מבית לבית, משכונה לשכונה, מעיר לעיר, וזאת תהיה באמת הכרעה על גורלה של ארץ-ישראל.

ואל ייאמר לי: בעצם זאת היתה ההכרעה כבר בבחירות האחרונות. זאת לא היתה ההכרעה בבחירות האחרונות.

אם אתם רוצים דבר שימחיש את זה טוב יותר מכול, הרי זו אותה מודעה שנפסלה על-ידי השופט חלימה, אותה מודעה שהציע הליכוד ועל-פיה מאחורי רבין מסתתר פרס, ומאחורי פרס יוסי שריד, ומאחורי יוסי ביילין, ומאחוריו דראושה, ומאחוריו ערפאת. אותה מודעה גאונית, לפי דעתי, בתחזית שלה, נפסלה על-ידי ועדת הבחירות בראשותו של השופט חלימה, מפני שהמערך ומרצ טענו, שיש פה השמצה זולה כלפי ראש הממשלה, שקושרים אותו בכלל עם ראש ארגון הטרור יאסר ערפאת. ובכן, זה מה שהתקיים.

זכותו של ראש הממשלה לשנות את עמדתו, זכותה של הממשלה לשנות כיוון. היא גם יכולה להגיד שהנסיבות השתנו. הדבר הזה מחייב להביא את הסוגיה הזאת להכרעת העם, בפרט כשעומדים להתרחש פה צעדים בלתי הפיכים, ולכן גם הכרעת העם תהיה כבר בבחינת פוסט-מורטם.

לכן, אני חושב שהתביעה לבוא להסכמה לאומית, או להכרעה לאומית, היא תביעה צודקת מכל בחינה מוסרית. אני מצפה שאנשים במחנה המרכזי, לאו דווקא אנשים שתומכים בעמדתו, לאו דווקא אנשים המוגדרים מן המחנה הלאומי, ירימו קולם למען קריאה כזאת. לא בגלל החשש מקרע של הארץ אלא בגלל החשש של קרע בעם. אני מצפה שיהודים כמו הרב עמיטל, כמו חיים גורי, אולי אפילו נשיא המדינה, יתבעו דבר מעין זה, מפני שהוא מתבקש ממי שלא רוצה לקרוע את העם.

אני אומר לך, אדוני שר המשטרה, במלוא האחריות ובמלוא החרדה: מי שלא מוכן ללכת, לא לניסיון להידבר כדי להגיע להסכמה לאומית ולא לניסיון לבוא להכרעה לאומית, והולך בדרכו תוך האמירה הבוטה: הם לא מזיזים לי, אני מצפצף על העם – עלול להביא לפיצוץ לאומי בעם ישראל, שאחריתו מי ישרונה. ואז כל הדיונים ביני לבינך על השאלה כיצד תנהג המשטרה במצב כזה או במצב אחר עלולים לעלות בעשן אם מה שהתרחש במחסום ארז יתרחש, חלילה, בפאתי ירושלים, בבית-לחם או ברמאללה.

אינני רוצה להיות חוזה שחורות אבל אני אומר בצורה הנחרצת ביותר: אי-אפשר בשום אופן לדרוס את חצי העם, ומי שמנסה לדרוס ולרמוס את חצי העם עלול למצוא את עצמו אחראי לפיצוץ לאומי שאחריתו מי ישרונה.

אנא, שקלו את הצעתי במלוא כובד הראש. מוצעות פה הצעות שהן בעלות חשיבה אחראית מאוד. הביאו את הדברים, או להסכמה לאומית או להכרעה לאומית, בטרם יהיה מאוחר.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

מה זו הכרעה לאומית?

חנן פורת (מפד"ל):

בחירות לפני יישום הסכם אוסלו ב'.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את השר שחל להשיב בשם הממשלה. בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, העולם על-פי חבר הכנסת פורת הוא עולם נורא, עולם שאסור להתעורר אליו, הכול בו נורא ואיום, שחור משחור, ואין בו שמץ של סיכוי או תקווה.

חנן פורת (מפד"ל):

זה מה שאמרת?

שר המשטרה מ' שחל:

נראה שבמאמץ להבהיל ולהלהיב את ההמונים החלו גם מנהיגיהם להיתקף בהלה.

שנינותו של חבר הכנסת פורת והפתרונות הנוראים והנאורים שהוא מציע בסוגיות פוליטיות נודעו לכול. אני מצטט: ליאסר ערפאת מגיע כדור בראש, אברך את מי שילחץ על ההדק; "הארץ" מ-3 ביוני 1994.

נבואות הבהלה של חבר הכנסת פורת אינן יודעות מנוח. בריאיון לעיתון "הצפה" מ-5 באפריל 1994 הוא אמר: "נזדקק להרבה כוחות נפש כדי לעמוד במבחנים הקשים שצפויים לנו, ובעיקר לחסדי שמים". יהודי מאמין נזקק לחסדי שמים כל הזמן, לאו דווקא בגלל זה, תשאל את הרב גפני. מה שייך זה לזה? הוא מאמין באמת בנצח ישראל, הבעיה איננה קיימת אצלו כלל בתחום הזה.

על מה הבהלה? עם חתימת הסכם עזה ויריחו ניבאו רואי השחורות כי המשטרה הפלשתינית לא תתפקד וכי אלפים יירצחו במהומות דמים. האם כך קרה? מדוע לזרוע בהלה? האם התקדמות בהבנה בינו לבין הפלשתינים מבשרת הקמתה של מדינה פלשתינית, או שמא יצרני הפחד והבהלה מפריחים שוב ושוב סממאות חסרות כיסוי ומנסים לשבש את מהלך המשא-ומתן וכל אפשרות לשלום מסיבה לגמרי אחרת, לא משום שיש שקט או אין שקט – תיכף אוכיח זאת – אלא בגלל התפיסה שלכם, של קומץ אנשים, על התיישבות שאנחנו אמרנו והזהרנו כי לא צריך למקם אותה באזורים צפופי אוכלוסייה. זאת הדאגה.

גברתי היושבת-ראש, בשלב השני, לאחר יישום הסכם עזה ויריחו, יקבעו הצדדים היערכות מחדש של כוחות צבאיים ישראלים. נקבע במפורש, לאור עמדתה הבלתי מתפשרת של מדינת ישראל, העיקרון שלפיו לא יפונה שום יישוב יהודי.

זיכרונם ההיסטורי של חברי המפד"ל הוא אולי הזיכרון הטוב והמשובח ביותר בבית הזה. שהרי עד לממשלה הזאת – זה רק שנתיים – הם היו חברים בכל ממשלות ישראל, פעם עם השמאל, פעם עם הימין ופעם במסגרת האחדות הלאומית. האם היתה זו ממשלת העבודה שפינתה יישובים יהודיים או שמא מפלגה אחרת שעמדה בראש ממשלה שאתם הייתם חברים בה?

הממשלה הלאומית הנוכחית זוכה לתמיכה של העם, וזה מה שמבהיל אתכם. העם איננו רוצה מלחמה, העם איננו מסכים לתפיסה שלכם. חבר הכנסת חנן פורת, אני רואה את המפגינים בפינות, תאמין לי, אולי יותר מכל דבר זה מה שמצביע על המתרחש בציבור. באים לשם נערים מבית-אולפנא אחד, אחד בלבד, משיבת "מרכז הרב", מ"גוש אמונים". אתם ראיתם אנשי ליכוד באים בהמוניהם כדי להפגין? לא תומכים בכם, וזו הבעיה, כי ההתנחלות הזאת היתה התנחלות אליטיסטית של קבוצה מסוימת מאוד בציבור.

אתם משעבדים את העם הזה בפחד, בהפחדה אין-סופית. לפי התפיסה שלכם, אין תקווה לכלום, אין שום דבר. תרשו לי לומר לכם דבר אחד: אני נולדתי בגולה, אבל עוד לא ראיתי גישה גלותית כזאת. עם ישראל חזק, עושים שלום עם מדינת ישראל מפני שהיא חזקה.

אנא אל תיקחו את התיבה הזאת "המחנה הלאומי". חלק מכם הוא מחנה לאומני, אנחנו המחנה הלאומי; דאגתנו ללאום הזה, היסטורית, היתה כל השנים חזקה יותר, אמינה יותר ואחראית יותר משלכם. זאת האמת.

עוזי לנדאו (הליכוד):

לחיצת היד עם ערפאת היא ההוכחה לכך.

שר המשטרה מ' שחל:

זאת האמת כולה, ושום דבר לא יעזור. אני מבין את הבהלה שלכם. אומרים לי: אין אופציה ירדנית. יש אופציה ירדנית ויש המלך חוסיין. יושב פה ידידי חבר הכנסת אבנר שאקי, אלה מכם שהיו בממשלה יגידו עם יד על הלב על מה היה הוויכוח – היום הוא נשמע כל כך מגוחך – על חמש השאלות של בייקר. תנסו לראות מה קרה. אתם יודעים על מה היה הוויכוח? – האם תושב ירושלים שיש לו כתובת ברמאללה יהיה חבר המשלחת הפלשתינית.

חבר הכנסת חנן פורת, אני במקומך הייתי מעלה סומק על לחיי מבושה.

חנן פורת (מפד"ל):

שר המשטרה מ' שחל:

אלה הדברים שהיו בוויכוח בממשלה. התחננתי בפני מר שמיר, אמרתי לו: דע לך, מה שתקבל היום יהיה לאין ערוך יותר ממה שנוכל לקבל מחר, ומה שיכולנו לקבל אתמול הוא פי כמה ממה שאנחנו יכולים לקבל היום. אבל בשביל מר שמיר ובשבילך דבר לא השתנה. הערבים אותם ערבים והים אותו ים, וכך יישאר לעולמי עד. אוי לה לגישה הזאת, היא כל כך פסימית, אין בה כדי לתת תקווה לאיש. מה תגיד לנוער, מה תגיד לדור הצעיר? על מה הוא יחלום?

חברי הכנסת, מה רע בסעיף הבא? אני מצטט: "הצדדים יישאו וייתנו על הסכם שיגדיר את סמכויותיה ואחריותה של רשות המינהל העצמי שיופעלו ביהודה, שומרון וחבל-עזה. תהיה נסיגה של

כוחות מזוינים ישראליים ותהיה פריסה מחדש של הכוחות הישראליים שיישארו באזורי ביטחון שיפורטו". חבר הכנסת חנן פורת, מה רע בסעיף הזה? מה פסול בו? נאמר פה שכוחות צה"ל צריכים לסגת – – –

חנן פורת (מפד"ל):

אתה רוצה תשובה?

שר המשטרה מ' שחל:

בהחלט, רק לגבי הסעיף שקראתי, מה רע בו?

חנן פורת (מפד"ל):

שאתה מוציא את צה"ל ממרכז ומלב יהודה ושומרון, אתה מכניס שם צבא פלשתיני, אתה מחיל את המודל של עזה ויריחו על יהודה ושומרון להוציא מובלעות, ובכך אתה סותם את הגולל.

שר המשטרה מ' שחל:

הבנתי. חבר הכנסת חנן פורת, יש לי חדשות בשבילך: זה הסעיף שציטטתי מהסכמי קמפ-דיוויד, זה לא הסעיף של עזה ויריחו.

חנן פורת (מפד"ל):

אני יודע – – –

שר המשטרה מ' שחל:

תלכו לעשות שיעורי בית, לך לספרייה מהר מאוד, תקרא ותלמד מה שכתוב שם.

דן תיכון (הליכוד):

שר המשטרה מ' שחל:

כשהיינו חברי האופוזיציה, השר אריק שרון נתן לנו את העצה הזאת, ועשינו שיעורי בית. תעשו אתם שיעורי בית. זה סעיף שקראתי אותו מהסכמי קמפ-דייוויד. לכן תפסיקו להבהיל. נדמה לי שבזמן הסכמי קמפ-דייוויד הייתם שותפים בממשלה. חבר בכיר שלך במפלגה היה יושב-ראש הוועדה לאוטונומיה, שמו ד"ר בורג, אם אתה לא יודע ולא זוכר.

חיים אורון (מרצ):

הוא לא רוצה לזכור.

שר המשטרה מ' שחל:

רבותי, אי-אפשר לגלגל עיניים לשמים, ואי-אפשר להחביא את המסמכים במעמקי הגנזכים, מתוך הנחה שהציבור לא יודע, ואז אפשר להסית אותו, אפשר לספר לו סיפורים.

הסכם עזה ויריחו אינו מרחיק לכת כפי שאתם הרחקתם. נבואות הזעם והחרון – –

חנן פורת (מפד"ל):

זה לא עזה ויריחו. מי מדבר על עזה ויריחו? למה אתה מדבר על עזה ויריחו?

שר המשטרה מ' שחל:

– – אין להן הוכחה או אחיזה במציאות. עובדה היא כי חלה ירידה משמעותית ביותר – –

חנן פורת (מפד"ל):

מי מדבר על עזה ויריחו? תענה לי.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת חנן פורת, ברשותך. חבר הכנסת פורת, ברשותך.

שר המשטרה מ' שחל:

עובדה היא כי חלה ירידה משמעותית ביותר במספר הפיגועים בעזה מיום חתימת הסכם עזה ויריחו. ברצועת-עזה מיום חתימת ההסכם נרשמה ירידה של 90% בפיגועים נגד מטרות ישראליות; ירידה כללית משמעותית בפיגועים בכלל השטחים, ובשטחי "הקו הירוק" – ירידה של שני-שלישים בפיגועים. הנתונים המוסמכים והמפורטים נמסרו לחברי ועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

האם נוכחותו של צבא בלב לבה של עזה הוסיף לביטחונה של מדינת ישראל? מדוע זה בשעה שאנו מנהלים משא-ומתן בצורה אחראית ושקולה אתם מחליטים כי כוחות צה"ל יצאו מהערים הגדולות, ואתם כבר מנפיקים ויזות למדינה הפלשתינית שהחלטתם כי תקום?

חנן פורת (מפד"ל):

על מה אתה בכלל מדבר? הרי אתם מדברים על יציאה מבית-לחם ומרמאללה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת אלי דיין – – –

חנן פורת (מפד"ל):

למה אתה לא מדבר על בית-לחם ורמאללה?

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת פורת, בבקשה להפסיק.

חנן פורת (מפד"ל):

למה אתה לא מדבר על בית-לחם ורמאללה – – –

שר המשטרה מ' שחל:

מי שמכם – – – תן לי להשיב.

חנן פורת (מפד"ל):

תגיד, על מה אתה מדבר?

שר המשטרה מ' שחל:

תן לי להשיב, אל תפריע לי.

היו"ר ע' מאור:

אדוני השר, הזמן תם. חבר הכנסת פורת, אני מבקשת להפסיק.

שר המשטרה מ' שחל:

אני רוצה לגמור, תקראי אותו לסדר.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת פורת, אל תכריח אותי לקרוא אותך לסדר ותאפשר לשר לסיים את דבריו. שמענו אותך.

שר המשטרה מ' שחל:

מי שמכם ומי בחר אתכם כדי שתחבלו במעשה השלום?

גברתי היושבת-ראש, לאחר שהטלוויזיה צילמה את הדיון וחבר הכנסת פורת הצליח לזרוע עוד מעט בהלה בחסידי, אני מציע לכנסת להסיר את הצעתו מסדר-היום.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על ההצעה לקיים דיון במליאה או על הסרת ההצעה. בבקשה, ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 47

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 9

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 9

נמנעים – אין

היו"ר ע' מאור:

תשעה נגד תשעה, ללא נמנעים – אני קובעת שההצעה הוסרה מסדר-היום.

הצעת חוק סיווג ובדיקת משדרי טלוויזיה, התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת י' ביבי)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום – הצעת חוק א'תרפו. אני מזמינה את חבר הכנסת יגאל ביבי להביא את הצעת חוק סיווג ובדיקת משדרי טלוויזיה. בבקשה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אינני רוצה להתייחס לדבריו של השר שחל, אבל קשה שלא להתייחס אליהם. יכול להיות שהשר שחל דיבר על הסגנון של חברי חבר הכנסת חנן פורת, וגם לי יש לעתים ויכוח אתו בנדון, אבל בסך הכול נפגתי אישית מדבריו של השר שחל שהשמיץ את הבחורים שעומדים בצמתים במסירות נפש ומוחים. אני חושב שכל משטר דמוקרטי יכול להתברך במפגינים סולדייים כאלה, שמבזבזים את זמנם לא בדיסקוטק, לא בסמים ולא במעשי פשע, אלא עומדים

בצמתים, מוחים ומפגינים בצורה מכובדת. הלוואי שכל הנוער היה כדוגמת הנוער הנפלא הזה. לכן כאבה לי מאוד ההשמצה של השר את הנוער הנפלא שלנו.

כבוד היושבת-ראש, אני מבין שאין שר ששייב. אבל לגבי הצעת החוק שאני מגיש עכשיו אמרה לי השרה שולמית אלוני, שאין לה כל כך התנגדות שהיא תעבור לוועדה.

הצעת החוק שלי פשוטה. היום מקרינים הרבה זבל בטלוויזיה. אני לא רוצה לדבר על צנזורה, אני יודע שזה לא יעבור כאן. אבל ועדת החינוך של הכנסת דנה בנושא והביאה מומחים. המומחים אמרו, שהמדינה היחידה בעולם שאין בה סיווג של המשדרים, זו מדינת ישראל.

בכל העולם מקובל, שכאשר מסריטים סרט אלים יש עליו סימון המצביע על כך שהסרט הוא אלים.

דן תיכון (הליכוד):

גם בישראל כך.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אולי רק בטלוויזיה הישראלית ולא בכל הערוצים.

דן תיכון (הליכוד):

מופיע על המסך סימון בצורת שני ילדים שעליהם סימן X.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אבל זה לא מעוגן בחוק כיום. אני רוצה שהשר יתקין תקנות בעניין סרטים אלימים, סרטים שלא מתאימים לילדים. אני רוצה שהדברים האלה יוסדרו בחוק. השרה אלוני לא מתנגדת עקרונית שזה יעבור לוועדה. הצעת החוק שלי מבוססת על המלצת מומחים שהופיעו בוועדת החינוך של הכנסת.

אני לא רוצה להאריך בדיבור בנושא זה. אני חושב שהכנסת צריכה לקבל פה-אחד את הרעיון, שכאשר ילד רואה סרט על המסך הוא ידע אם הסרט מתאים לילדים, או למבוגרים, כפי שזה מקובל בכל מקום אחר. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעת החוק. בבקשה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 48

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

נגד – 1

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק סיווג ובדיקת משדרי טלוויזיה, התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

13 בעד, אחד מתנגד, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת חוק סיווג ובדיקת משדרי טלוויזיה, של חבר הכנסת יגאל ביבי, עברה בקריאה טרומית ומועברת לוועדת החינוך והתרבות להכנתה לקריאה ראשונה.

חברי הכנסת, אני רוצה לעדכנכם שיש לנו היום מחד גיסא – שמחה, מאידך גיסא – אבל. וזו ההזדמנות להביע השתתפות באבל של הרב עובדיה יוסף על פטירת אשתו. אני מביעה את ההשתתפות בצער שלי ושל הכנסת. ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת בניזרי לא תועלה היום.

השמחה שמלווה אותנו היא שובו של ראש הממשלה ארצה. בשל כך יצאו השרים זה כבר להשתתף בטקס קבלת הפנים לראש הממשלה, שיתקיים בשעה 17:00. לכן, חברי הכנסת, לא תהיינה עכשיו תשובות שרים, ואנחנו נעבור להצבעות בהצעות חוק.

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (אי-רישום ראשון של תקבול), התשנ"ג–1993

(הצעת חברת הכנסת נ' בלומנטל)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (אי-רישום ראשון של תקבול), של חברת הכנסת נעמי בלומנטל. הצעת חוק תת"ק. אין תשובת השר, ואנחנו עוברים להצבעה.

חברי הכנסת, אני מפעילה את לוח ההצבעה. בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

לוועדת הכספים, גברתי היושבת-ראש.

הצבעה מס' 49

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 12

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (אי-רישום ראשון

של תקבול), התשנ"ג–1993, לדין מוקדם בוועדה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

12 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובעת שהצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (אי-רישום ראשון של תקבול) עברה בקריאה טרומית והיא מועברת – לאיזו ועדה, חברת הכנסת בלומנטל?

יהושע מצא (הליכוד):

כספים.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

ועדת הכספים.

היו"ר ע' מאור:

הצעת החוק מועברת להכנה לקריאה ראשונה לוועדת הכספים.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק של חבר הכנסת יוסי ונונו.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

סליחה, גברתי היושבת-ראש, אני מבקשת להעביר את הצעת החוק שלי לוועדת הכלכלה.

יהושע מצא (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברת הכנסת בלומנטל ביקשה להעביר זאת לוועדת הכלכלה. אני לא שמעתי נכון והצעתי להעביר לוועדת הכספים.

היו"ר ע' מאור:

חברת הכנסת בלומנטל, אני נוהגת כאן לפני משורת הדין. בפעם הבאה אני מבקשת ממך לעשות זאת בזמן. אם כך, יש לפנינו שתי הצעות: הצעה אחת להעביר זאת לוועדת הכספים, והשנייה – לוועדת הכלכלה.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מסיר את ההצעה להעביר זאת לוועדת הכספים.

היו"ר ע' מאור:

אני חוזרת להצעת החוק של חברת הכנסת בלומנטל. האם ההצעה היחידה היא להעביר את הצעת החוק לוועדת הכלכלה?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

כן.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, אני מתקנת את ההודעה הקודמת ואני קובעת שהדיון בהצעת החוק של חברת הכנסת בלומנטל יהיה בוועדת הכלכלה של הכנסת. הודעה זו מתקנת את ההודעה הקודמת.

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת י' ונונו)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), של חבר הכנסת יוסף ונונו. הצעת חוק א'תקכ. אני מזכירה לחברי הכנסת שהנושא הוא הנחות בארנונה למשפחות ברוכות ילדים.

ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 50

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 15

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ד-1994, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

15 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובעת שהצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ד-1994, הועברה להכנה לקריאה ראשונה בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הצעת חוק פנסיה ממלכתית, התשנ"ב-1992

(הצעת חבר הכנסת ד' מנע)

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת דוד מנע להצעת חוק פנסייה ממלכתית. בבקשה. הצעת חוק קע"א.

דוד מנע (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבד להגיש לכנסת הצעת חוק פנסייה ממלכתית. אני חושב שהנושא מדבר בעד עצמו. אני מבקש את תמיכת הכנסת בהצעת החוק ובהעברתה לוועדת הכלכלה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

לוועדת הכספים.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מנע, אני חייבת להמתין חמש דקות עד להצבעה, והצלצול הופעל. חבל שלא אמרת לי שתקצר כל כך. חברי הכנסת, אנחנו מחכים – – –

דוד מנע (הליכוד):

אם כך, אני רוצה לדבר.

היו"ר ע' מאור:

אתה יכול להשלים את דבריך, יש לך עוד ארבע דקות.

דוד מנע (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, קרנות הפנסיה שהנהיגה ההסתדרות, שניהלה מפלגת העבודה כל השנים, עומדות בפני קריסה. בעוד 20-30 שנה, כאשר הקרנות יצטרכו לשלם את ההתחייבויות שלהן, הן יפשטו רגל.

קרנות הפנסיה נוהלו בצורה לקויה, לא מקצועית. אנשים ששילמו כל חייהם כספים לקרנות הפנסיה כביטוח עלולים לעמוד בפני שוקת שבורה. אם אנשים יבקשו היום את הביטוח שהיו מבטחים בו כל השנים, הם לא יקבלו דבר, משום שהקופות עומדות בפני קריסה.

ועדת-פוגל הגישה לכנסת דוח שרבים מתנגדים לו, דוח שלא ייושם, דוח שלא בא לעזור לעובדים, משום שהוא לא ממליץ על חוק פנסיה ממלכתית.

יהושע מצא (הליכוד):

תסיים.

דוד מנע (הליכוד):

צריך חמש דקות לפני הצבעה.

היו"ר ע' מאור:

אתה בסדר. יש לך עוד שתי דקות. אני חייבת לעמוד בהוראות התקנון בצורה מסודרת.

דוד מנע (הליכוד):

לכן, כשדוח ועדת-פוגל אינו ממליץ על חוק פנסיה ממלכתית, הרי הדוח הזה יישאר כמו דוח ועדת-זוסמן וכמו רבים מהדוחות שיישאר על השולחנות ללא יישום.

רבתי חברי הכנסת, מאות אלפים אינם מבטחים היום, והמבטחים, עתידם אינו מובטח כלל. זאת משום שכל קרנות הפנסיה ההסתדרותיות עומדות בפני פשיטת רגל.

על שאלתי בוועדת העבודה והרווחה: אם הממשלה תאמץ את הדוח, אבל הכנסת לא תחוקק את הצעות החקיקה התומכות בדוח, מה יהיה עתידן של קרנות הפנסיה, השיב לי מר פוגל: הן עומדות בפני קטסטרופה והן יכולות לפשוט רגל כל יום.

חוק פנסיה ממלכתית היה באידיאולוגיה של המפלגה שלי כל השנים. חוק פנסיה ממלכתית – להנהיג פנסיה לכל אדם ואדם במדינה, לכל עובד ועובד; ממלכתית, לא סקטוריאלית, לא הסתדרותית, כדי שקרנות הפנסיה ישקיעו את כספן בצורה הטובה ביותר. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה.

אלי דיין (העבודה):

עוד חמש דקות.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דיין, עברו חמש דקות. אני הקפדתי.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק פנסיה ממלכתית. בבקשה.

הצבעה מס' 51

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 15

נגד – 2

נמנעים – 2

ההצעה להעביר את הצעת חוק פנסיה ממלכתית, התשנ"ב–1992,

לדין מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

15 בעד, שני מתנגדים, שני נמנעים. אני קובעת שהצעת חוק פנסיה ממלכתית עברה בקריאה טרומית, ומועברת לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון – הגדרת שאירים), התשנ"ד–1994

(הצעת חברת הכנסת י' דיין)

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חברת הכנסת יעל דיין להצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון – הגדרת שאירים), הצעת חוק א'תקעג. בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

אין מי שיענה לה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת אלול, אני אמרתי שהשרים נמצאים בקבלת הפנים לראש הממשלה ואנחנו ממשיכים בסדר-היום.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

חברת הכנסת דיין, את מוכנה להוריד את ההצעה שלך?

יעל דיין (העבודה):

אני לא מוכנה לוותר על הצעת החוק שלי. אבל אני חושבת שזה מאוד לא תקין, כאשר הצעת התיקון שלי לחוק עברה בוועדת שרים, ואני לא רואה סיבה שתהיה לה התנגדות, שאין מי ששייב.

היו"ר ע' מאור:

חברת הכנסת דיין, לא רשום שזו הנמקה מן המקום.

יעל דיין (העבודה):

לא רשום. דיברתי עם ועדת השרים, אמרו לי שזה עבר את ועדת השרים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

בברכת ש"ס?

יעל דיין (העבודה):

חבר הכנסת לנדאו, לא אתה ולא אני נתונים ללחץ כלשהו בחוקים חברתיים.

היו"ר ע' מאור:

חברת הכנסת דיין, אם את רוצה לדחות את הדין לכשיחזרו השרים – בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אם אין תשובה את יכולה לדחות.

היו"ר ע' מאור:

אם את רוצה לדחות את ההצגה לכשיחזרו השרים, את יכולה.

חברי הכנסת, אני הודעתי, השרים נסעו לקבלת הפנים עם שובו של ראש הממשלה משליחותו המבורכת. הם יחזרו לפה. חבר כנסת שמעוניין לדחות את הדין בהצעתו – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לא לדחות. אני לא חייב להיות פה עד שהם יחזרו.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת רביץ, ברשותך, אני קובעת את ההנחיות. אני מצטערת, יש סדר-יום ויש שאלה לאומית.

יעל דיין (העבודה):

אני מבקשת לדחות עד אשר אוכל לקבל תשובה. מאחר שיש תשובה חיובית, אני לא רואה סיבה להעלות את הצעת החוק.

דן תיכון (הליכוד):

אין דבר כזה, גברתי. לא מעניין את הכנסת אם יש תשובה חיובית.

יעל דיין (העבודה):

תשובה. היא במקרה זה חיובית.

היו"ר ע' מאור:

חברת הכנסת דיין, לצורך הנהל התקין – את מציגה עכשיו, ומחכים לתשובת השר וההצבעה עם שובו. בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

היו"ר ע' מאור:

בבקשה, חברת הכנסת דיין, זמנך.

משה גפני (יהדות התורה):

בושה וחרפה שאת מדברת על זה.

יעל דיין (העבודה):

אני רוצה להביא תיקון להגדרת שאירים בחוק שירות המדינה (גמלאות), מאחר שיש בחוק שוויון הזדמנויות בעבודה – – –

משה גפני (יהדות התורה):

בושה וחרפה.

יעל דיין (העבודה):

אני מבקשת לא להפריע לי.

משה גפני (יהדות התורה):

את מפריעה לי.

יעל דיין (העבודה):

אני לא מפריעה לך. זכותי כחברת כנסת להביא תיקון להצעת חוק.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת גפני, ברשותך.

יעל דיין (העבודה):

הרי החוק הזה לא מוצא חן בעיניך בהגדרה שלו. כי שוויון לא מוצא חן בעיניך, כי כל חוק שוויוני לא ימצא חן בעיניך.

משה גפני (יהדות התורה):

ועדת השרים – – –

הי"ר ע' מאור:

חבר הכנסת גפני, אל תכריח אותי לקרוא לך לסדר. בבקשה, חברת הכנסת דיין.

יעל דיין (העבודה):

אני שמחה שחבר הכנסת גפני מדבר בשם ועדת השרים. זה שנים מספר יש תוספת בחוק שוויון הזדמנויות בעבודה. אני מברכת את שרת העבודה והרווחה הנוכחית, שיזמה את התיקון ההוא, האומר שלא תהיה אפליה בעבודה בשל כמה דברים, לרבות בשל נטייה מינית.

זה המקום שנכנס אליו סעיף השוויון בחוק שוויון הזדמנויות בעבודה. ביקשתי לעשות תיקון בחוק הגמלאות כדי שלא יעמוד בסתירה לחוק שוויון הזדמנויות בעבודה. בחוק שוויון הזדמנויות בעבודה מונים את הסעיפים שבהם לא תהיה אפליה – קידום בעבודה, תנאי פרישה, תנאי עבודה וכן הלאה. בין תנאי הפרישה יש גם נושא הגמלאות, ולפיכך אני מבקשת לשנות את הגדרת השאירים בחוק גמלאות, כדי שאנחנו לא נעמוד בסתירה וניאלץ להיעזר בפסיקה שחוזרת ופוסקת לפי חוק שוויון הזדמנויות בעבודה, גם כאשר ההגדרה הזו איננה קיימת בחקיקה אחרת. לכן מתבקש כאן תיקון. תודה רבה.

הי"ר ע' מאור:

תודה רבה לחברת הכנסת דיין. כפי שאמרתי, על-פי התקנון, התשובה וההצבעה נדחות עד לשובם של השרים.

קריאות:

תצביעי.

הי"ר ע' מאור:

חברת הכנסת דיין, האם את רוצה לקיים הצבעה עכשיו?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

צריך לצלצל.

היו"ר על מאור:

אתה צודק. אנחנו מצללים ומחכים חמש דקות, אז תהיה הצבעה. עכשיו, על-פי פניית – – –

דן תיכון (הליכוד):

– – – מה זה כאן?

היו"ר על מאור:

– – – חברת הכנסת המציעה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

מה הולך כאן?

קריאות:

– – –

היו"ר על מאור:

חברי הכנסת, חבר הכנסת תיכון, בבקשה לשבת. חבר הכנסת תיכון – – –

דן תיכון (הליכוד):

זאת שערורייה מה שהיא עושה כאן.

רן כהן (מרצ):

– – –

היו"ר ע' מאור:

אם אנחנו מצללים ---

קריאות:

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת ---

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מצטערת ---

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

--- היא לא עלתה על הדוכן.

עוזי לבדאו (הליכוד):

זה צחוק מהעבודה.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת ---

קריאות:

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מצטערת. חבר הכנסת אורון, האם אתה רוצה להעיר משהו?

חיים אורון (מרצ):

באותו רגע שהיושבת-ראש הודיעה שהיום רק --- הנמקה --- חבר הכנסת שרצה להצביע יכול היה להבין שהוא יכול ללכת ---

דן תיכון (הליכוד):

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, חברי הכנסת, אני רוצה להסב את תשומת הלב. חבר הכנסת אורון, הערת משהו, תן לי לענות לך. חברי הכנסת, פתחתי ואמרתי, חבר הכנסת תיכון, ברשותך ---

אברהם רביץ (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, חברת הכנסת דיין לא הסבירה מה החוק ---

הי"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, ברשותכם.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

החוק אומר פשוט ששני בני-אדם מאותו מין מהווים זוג לכל דבר – – –

הי"ר ע' מאור:

חבר הכנסת רביץ.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

רק לצורך גמלאות.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

– – –

הי"ר ע' מאור:

אני מבקשת את תשומת לבכם – – –

קריאות:

– – –

הי"ר ע' מאור:

חברי הכנסת.

קריאות:

הי"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מבקשת. חבר הכנסת רביץ, ברשותך ---

קריאות:

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הי"ר ע' מאור:

חבר הכנסת רביץ, ברשותך. חברי הכנסת, אנחנו לא דנים כרגע בתוכן, אלא בנוהל. חבר הכנסת אורון, חברי הכנסת ---

קריאות:

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הי"ר ע' מאור:

חבר הכנסת אורון, שמעתי את הערתך ---

דן תיכון (הליכוד):

לסדר, לסדר.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דן תיכון, אני כבר עונה. אני כבר משיבה. לא ביקשת לסדר.

דן תיכון (הליכוד):

אני לא שומע מה היא אומרת.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת תיכון – – –

דן תיכון (הליכוד):

אינני שומע אותך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

קריאות:

היו"ר ע' מאור:

חברת הכנסת גוז'נסקי, חברי הכנסת – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הי"ר ע' מאור:

חברת הכנסת גוז'נסקי, אני מבקשת להפסיק.

קריאות:

הי"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני רוצה להביא את תשובתי. חבר הכנסת אורון, אני רוצה להסב את תשומת הלב – –

–

קריאות:

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הי"ר ע' מאור:

חבר הכנסת רביץ, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה. חבר הכנסת רביץ, אל תכריח אותי להוציא אותך.

קריאות:

הי"ר על מאור:

חברי הכנסת, אני רוצה להשיב לחבר הכנסת אורון, ואני מבקשת שקט.

קריאות:

הי"ר על מאור:

אני מבקשת שקט.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הי"ר על מאור:

חבר הכנסת רביץ, אל תכריח אותי להוציא אותך.

קריאות:

הי"ר על מאור:

חברי הכנסת ---

קריאות:

הי"ר על מאור:

חברי הכנסת, אני מבקשת להפסיק. אנחנו לא דנים כרגע בתוכן של החוק.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הי"ר על מאור:

חבר הכנסת רביץ, אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה, ואני מבקשת ממך – אל תכריח אותי להוציא אותך.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הי"ר על מאור:

חברי הכנסת, אני רוצה לענות. הסברתי לפני עשר דקות – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

שיבואו השרים – – –

הי"ר על מאור:

– – – שאנחנו, היום, בנוהל עבודה מיוחד – – –

קריאות:

אברהם רביץ (יהדות התורה):

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת רביץ, אני מבקשת ממך להפסיק, כבר קראתי אותך לסדר פעמיים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

זה הסטטוס-קוו שלכם.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו היום בנוהל עבודה ---

קריאות:

אברהם רביץ (יהדות התורה):

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת רביץ, ברשותך, אני עונה עכשיו לעניין הנוהל.

משה גפני (יהדות התורה):

היו"ר על מאור:

חבר הכנסת גפני, בבקשה. אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת, שבגלל שובו של ראש הממשלה משליחותו החשובה – – –

קריאות:

משה גפני (יהדות התורה):

היו"ר על מאור:

חבר הכנסת גפני, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

קריאות:

משה גפני (יהדות התורה):

היו"ר על מאור:

חברי הכנסת, מאחר שאנחנו היום בנוהל דיון מיוחד בגין העובדה שהשרים נסעו לקבל את פניו של ראש הממשלה משליחותו החשובה, ההסכם החשוב שהוא הביא, הרי אנחנו עובדים לפי התקנון – – –

–

קריאות:

הי"ר ע' מאור:

חבר הכנסת רביץ, תפסיק.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

קריאות:

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הי"ר ע' מאור:

חבר הכנסת רביץ.

קריאות:

הי"ר ע' מאור:

חבר הכנסת רביץ, אני מבקשת ממך למנוע את הקריאה בפעם השלישית.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

קריאות:

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת רביץ, אני מבקשת ממך למנוע קריאה בפעם השלישית. אנחנו עובדים לפי התקנון, ולפי בסעיף 60(א) בו, זכותו של יושב-ראש הישיבה להפסיק ולקבוע פסק זמן באותו יום בין העלאת ההצעה לסדר-היום או הצעת החוק לבין ההצבעה, וכך נעשה.

חברת הכנסת דיין, מאחר שאת הסכמת וביקשת שנדחה את ההצבעה עד שובו של שר האוצר או שר המשפטים, אני מציעה לקבל את הצעתו של חבר הכנסת אורון. מאחר שהסכמת, כדי למנוע כל ספק, וכדי שההצבעה תהיה על-פי הנהל התקין והסדר הציבורי, אני דוחה את ההצבעה. התשובה תינתן היום, וההצבעה תהיה היום, וזה על-פי סעיף 60(א) בתקנון.

הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון – איסור התעללות במהלך אימונים), התשנ"ד–1994

(הצעת חברת הכנסת א' סלמוביץ)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מזמינה את חברת הכנסת אסתר סלמוביץ –

קריאות:

היו"ר ע' מאור:

-- להצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון – איסור התעללות במהלך אימונים), התשנ"ד–1994. בבקשה. חברת הכנסת סלמוביץ, בבקשה. הצעת חוק א'תשפו.

קריאות:

אסתר סלמוביץ (יעוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה --

קריאה:

לא שומעים.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

-- עם הגיעם ---

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, עם הגיעם לגיל 18 שנים עוזבים בנינו ובנותינו את בית הוריהם, ושלא כשאר בני גילם במרבית ארצות תבל הפונים להמשך לימודיהם, מתגייסים בנינו ובנותינו לצה"ל ולמשך השנתיים עד שלוש השנים שלאחר מכן הם נתונים בעולה ותחת מרותה של המסגרת הצבאית.

כבר נאמר שהשירות בצה"ל הוא זכות גדולה, ואכן מרבית בנינו ובנותינו מתגייסים לצה"ל כשהם חדורים מוטיבציה ורצון לקיים זכות גדולה זו ונחوشים לתרום את חלקם למען ביטחון מדינת ישראל ושלום אזרחיה.

חוק שירות ביטחון, מעבר לעובדה שהוא מטיל על אזרחי מדינת ישראל את חובת השירות בצה"ל, משמעותו היא שהוא מפקיד בידי צה"ל, למשך תקופה קצובה, את הנכס היקר לנו מכול, את בנינו ובנותינו. אחריות זו המוטלת על כתפי צה"ל היא אחריות כבדה ביותר, ואין מנוס אלא להודות

שהמציאות המרה מעידה, לצערי הרב, שצה"ל ומפקדיו אינם משכילים להתמודד, תמיד, עם נטל אחריות זה במידה שהיינו מצפים מהם לעשות כן.

תלונותיהם הרבות של הורים המעידים כי ילדיהם נפגעו, ניזוקו, או נפלו קורבן להתעללות ולהשפלה מצד חבריהם ליחידות או מצד מפקדיהם הולכות ורבות, ופניית נציגי ארגון ההורים – – – סליחה, זה מפריע לי. פניית ארגון ההורים למפקדי היחידות בנדון זוכה, בדרך כלל, להתעלמות מוחלטת, או לחלופין לתשובות מתחמקות או סתמיות.

איני יכולה להימנע מלהביא דוגמה אחת או שתיים המעידות על היחס המשפיל ועל הזלזול שחיילים נאלצים לספוג. אפשר שהדוגמאות שאביא אינן נמנות עם המקרים הקיצוניים המתרחשים בצה"ל, אך די בהן כדי להבהיר את חומרת הבעיה.

חייל ביחידה רגלית בצה"ל לקה בכפות רגליו כתוצאה מן המסעות הקשים והמפרכים שבהם נטל חלק. העדר טיפול רפואי הולם הביא להחמרה ניכרת במצבו של החייל, עד כדי כך שרופא היחידה המליץ על ימי מנוחה לחייל לצורך הבראתו. סמל היחידה, שהמלצת הרופא לא נשאה חן מלפניו, כפה על החייל להמשיך באימונים ואף הטיל עליו עונשי שמירה כבדים. החייל, שנשבר נפשית, איים להתאבד, ואולם איומיו אלו, שהובאו לידיעת אותו סמל באמצעות חברי החייל, לא גרמו לו לאותו סמל לשוב ולבדוק את הנושא. אותו מקרה הסתיים בכך שהתאבדותו של החייל נמנעה כתוצאה מהתערבותו של חברו הטוב. אומנם החייל שנקלע למצב נפשי קשה וסירב למלא אחר כל הפקודות שניתנו לו, לא הועמד לדין, אך הועבר משירותו באותה יחידה. מעלליו של אותו סמל הסבו נזקים כבדים, הן לחייל עצמו ולבני משפחתו והן לצה"ל שאיבד חייל.

הזלזול, ההשפלה, העדר שמץ של רגישות ואנושיות, אלה הם מקצת מן התופעות העוברות כחוט השני ומקשרות בין כל אותם מקרים מזעזעים של חיילים שנפלו קורבן למצבים בלתי אפשריים מצד מפקדיהם וחבריהם ליחידות.

הצעת החוק מגדירה את המונחים "התעללות במהלך אימונים" וקובעת שדינו של המתעלל מאסר שלוש שנים, והתעללות בנסיבות מחמירות – דינה מאסר שבע שנים. כמו-כן נקבע בהצעת החוק, כי מאסר על-פי סעיפים אלה לא יומר בעבודות שירות למען הציבור.

גברתי היושבת-ראש, אני קוראת לכל חברי הכנסת להטות שכם ולתמוך בהצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון – איסור התעללות במהלך אימונים), התשנ"ד–1994. אני מקווה שהצעת חוק זו, המטילה עונשים כבדים במקרים של התעללות בחיילים, תרתיע חיילים ומפקדים מלפגוע בחבריהם ותתרום את חלקה למניעת תופעה משפילה זו. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון – איסור התעללות במהלך אימונים), התשנ"ד–1994, של חברת הכנסת סלמוביץ.

חברת הכנסת סלמוביץ, לאיזו ועדה את מציעה להעביר את הצעת החוק?

אסתר סלמוביץ (יעוד):

לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ע' מאור:

נא להצביע.

הצבעה מס' 52

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 17

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון איסור התעללות במהלך אימונים), התשנ"ד–1994,

לדין מוקדם בוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של 17, ללא מתנגדים, ללא נמנעים – אני קובעת שהצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון – איסור התעללות במהלך אימונים), התשנ"ד–1994, של חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, נתקבלה בקריאה טרומית ומועברת לוועדת החוץ והביטחון להכנתה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – תקופת צינון לרמטכ"ל וסגנו)

(הצעת חבר הכנסת ר' נחמן)

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת רון נחמן להגיש את הצעתו, הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – תקופת צינון לרמטכ"ל וסגנו). בבקשה. הצעת חוק א'תשצה.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק שאני מגיש היום לכנסת באה להגביל את כניסתם של הרמטכ"ל וסגנו למערכת הפוליטית, לממשלה ולכנסת, אלא לאחר תקופת צינון של 24 חודש.

מאז ומתמיד היו אנשי צבא מעורבים בתהליכים מדיניים ובתהליכים אחרים. אבל מעורבות כפי שראינו בתקופה האחרונה, מאז הסכם אוסלו, לא היתה דוגמתה במדינת ישראל.

הבעיה אשר יוצרת המעורבות הזאת היא כפולה. מצד אחד, ראש הממשלה לקח אנשי צבא במדים שינהלו משא-ומתן בשם מדינת ישראל, ובהיותם במדים אין מתאפשרת ביקורת על פעולותיהם ועל מעשיהם. מצד שני, המעורבות הנפשית העמוקה של אותם אנשים במדים להשגתם של אותם הסכמים מביאה לכך, שכאשר הם ישתחררו עלול להיות מצב שבו הם לא יוכלו לסטות ממה שהם סיכמו בהיותם במדים, עלול להיות מצב אשר על-פיו אותם אנשים, במקרה זה תושבי יהודה ושומרון, אשר מנועים היום מלבקר את ההסכם, לא יוכלו לעשות את הדבר בהיותם משוחררים והם ימשיכו את המדיניות השגויה.

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש להביא לאישור הכנסת, בקריאה טרומית, את ההצעה הזאת, על מנת להפריד בין פוליטיקה לצבא. תודה.

הי"ר ע' מאור:

תודה רבה.

אנחנו צריכים להמתין. יש לך עוד שלוש דקות, חבר הכנסת רון נחמן, אם אתה רוצה, להשלמת חמש דקות לצלצול.

רון נחמן (הליכוד):

אני מוכן.

הי"ר ע' מאור:

בבקשה, זו זכותך.

רון נחמן (הליכוד):

מכיוון שכבוד היושבת-ראש אמרה שיש לי עוד שלוש דקות עד הצלצול – אגב, ממתי התחלת לבדוק את הזמן?

היו"ר ע' מאור:

עלי לחכות חמש דקות.

רון נחמן (הליכוד):

חמש דקות קצרות.

לימור לבנת (הליכוד):

נשאר לך רק שתי דקות.

רון נחמן (הליכוד):

נשאר שתי דקות. ובכן, גברתי היושבת-ראש, אני רוצה להדגיש בפני כל חברי הכנסת: הצעת החוק הזאת איננה על בסיס אישי. אני רוצה להזכיר כאן, שהכנסת קיבלה לפני זמן לא רב הצעת חוק שבאה לקבוע תקופת צינון לאותם קציני צבא ומשטרה אשר מבקשים להיכנס לרשויות המקומיות ולהיבחר במסגרת הבחירות לרשויות המקומיות. אם אותה הצעת החוק דיברה על שנת צינון, על אחת כמה וכמה כאשר מדובר באנשים שעומדים בראש הצמרת הצבאית. לפי דעתי, החוק הבא שיכול להיות הוא, שצריכה להיות תקופת צינון לגבי מערכת של המשטרה. ראינו מה קרה בנושא מינויו של המפכ"ל טרנר.

גברתי היושבת-ראש, עברו כבר חמש דקות?

היו"ר א' סלמוביץ:

כן. אני מניחה שכן. עברו חמש דקות? כן.

רון נחמן (הליכוד):

ובכן, גברתי היושבת-ראש, עברו חמש הדקות. הצעה החוק הבאה שלי תהיה לקביעת תקופת צינור למפכ"ל ולסגנו.

היו"ר א' סלמוביץ:

על איזו ועדה דיברת, חבר הכנסת נחמן?

רון נחמן (הליכוד):

ועדת הפנים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רון נחמן, אני שומעת שזה שייך לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

דוד מנע (הליכוד):

מי אמר?

היו"ר א' סלמוביץ:

זה חוק-יסוד.

דוד מנע (הליכוד):

מי אמר?

היו"ר א' סלמוביץ:

אני שומעת מסגנית מזכיר הכנסת.

דוד מנע (הליכוד):

בדרך כלל חברי הכנסת הם המציעים את הוועדה. חבר הכנסת נחמן הציע את ועדת הפנים. איש מחברי הכנסת לא הציע ועדה אחרת.

היו"ר א' סלמוביץ:

נעבור להצבעה בקריאה טרומית על הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – תקופת צינון לרמטכ"ל וסגנו), של חבר הכנסת רון נחמן. נא להצביע בעד או נגד.

ענת מאור (מרצ):

הצבעה מס' 53

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 17

נגד – 1

נמנעים – 2 ההצעה להעביר את הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון תקופת צינון לרמטכ"ל וסגנו)

לדין מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

17 תומכים, מתנגד אחד, שני נמנעים. אני קובעת שהצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – תקופת צינון לרמטכ"ל וסגנו) עברה בקריאה טרומית והיא מועברת לוועדת הפנים להכנתה לקריאה ראשונה.

ענת מאור (מרצ):

חברת הכנסת סלמוביץ, הצעתי להעביר לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר א' סלמוביץ:

אחרי ההצבעה, חברת הכנסת מאור, אחרי ההצבעה. מה אתך? אחרי שלחצת על הכפתור.

ענת מאור (מרצ):

זה לא אחרי ההצבעה.

היו"ר א' סלמוביץ:

זה היה אחרי ההצבעה. תסלחי לי, זה היה אחרי ההצבעה. אני מצטערת.

ענת מאור (מרצ):

זה היה לפני כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

לא היתה פה שום הצעה. אומנם סגנית מזכיר הכנסת אמרה – – –

ענת מאור (מרצ):

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אחרי ההצבעה אמרת את מה שאמרת.

ענת מאור (מרצ):

– – – תמיד אחרי ההצבעה.

דוד מנע (הליכוד):

לא נכון.

היו"ר א' סלמוביץ:

חד-משמעית לא. חד-משמעית לא.

הצעת חוק שוויון הזדמנויות בעבודה (תיקון – פרופיל רפואי צבאי), התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת י' לס)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצעת חוק שוויון הזדמנויות בעבודה (תיקון – פרופיל רפואי צבאי), התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת יורם לס, בקריאה טרומית. הצעת חוק א'תראל. בבקשה, הנמקה מהמקום.

יורם לס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להביא לפני מליאת הכנסת הצעת חוק שנוגעת לזכויות האזרח הבסיסיות במדינת ישראל.

לפי הצעת החוק יאסר להשתמש בפרופיל הצבאי הרפואי בכל מערכת שהיא, חוץ מבמערכת הביטחון.

היום משתמשים מעסיקים רבים – ולצער, אני לא יכול להגיד שלא כדון, מפני שאין דין בעניין הזה – בפרופיל הרפואי הצבאי כאמצעי לסנן מועמדים לעבודה, וגם מדביקים לעתים סטיגמה וכותרת לחיילים בעלי פרופיל 21, שכביכול יש להם בעיה נפשית, ולא מקבלים אותם לעבודה.

החוק המונח לפני מליאת הכנסת זכה לאישור של ועדת השרים לענייני אכיפת החוק וחקיקה. מונחת לפני חוות דעת מפורטת של היועץ המשפטי לממשלה, שגם הוא תומך בהצעת החוק.

ואני מקווה ומבקש מחברי הכנסת להצביע בעד הצעת החוק ששומרת על זכות האזרח הבסיסית לחיסיון רפואי. הפרופיל הרפואי הצבאי נועד רק לשימוש הצבא. הוא נבנה ומיועד רק לצורך המסגרת הצבאית. אם החוק יתקבל, יוטל איסור על השימוש בפרופיל הרפואי הצבאי מחוץ למערכת הביטחון ויימנעו אפליה ואי-צדק. אני מקווה שחברי הכנסת יתמכו בהצעה כפי שהוגשה. תודה רבה, גברתי היושבת-ראש.

היו"ר א' סלמוביץ:

לאיזו ועדה אתה מציע להעביר את הצעת החוק?

יורם לס (העבודה):

לועדת העבודה והרווחה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת לס. חבר הכנסת דוד מנע מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום. בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מבקש בהזדמנות שמוגשת הצעת חוק הנוגעת לפרופיל צבאי, לומר מלים מספר בנושא זה.

היום צה"ל נוקט, לצערי, מדיניות של ליברליות מסוימת בנושאים הקשורים להורדת פרופיל ולשחרור צעירים מהצבא, דבר שלא היה בעבר. בעבר לא היו משחררים צעירים בשל פרופיל נמוך; לא היו משחררים צעירים בשל מצב אקונומי קשה; לא היו משחררים צעירים בשל מצב חברתי קשה או מצב משפחתי קשה. ואני יודע דבר אחד, שאותו צעיר בגיל 18 שמבקש להשתחרר מהצבא, אינו יודע מה מחכה לו בעתיד, שהרי תמיד בגיל 22, 23 ו-40, כשירצה להתקבל לעבודה, ישאלו אותו: איפה שירתת בצבא? וכאשר יאמר: לא שירתתי מטעמים סוציאליים או מטעמים של פרופיל רפואי נמוך, הרי הדבר הזה יפגע בעתידו.

לכן אני קורא לצה"ל להיאבק, כדי שאותם צעירים קשי יום, בין שהם ממשפחות מצוקה ובין שהם חיילים עם פרופיל רפואי נמוך, יגויסו לצבא. יש להתמודד אתם ולהביא אותם לידי כך שישירתו שירות צבאי מלא, לסייע להם, ולא לפטור אותם משירות, משום שהדבר יגרום להם נזק בעתיד. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מנע. חבר הכנסת לס, אתה רוצה להשיב?

יורם לס (העבודה):

לא.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו נעבור, אם כך, להצבעה בקריאה טרורמית על הצעת חוק שוויון הזדמנויות בעבודה (תיקון – פרופיל רפואי צבאי), התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת יורם לם.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את החוק לוועדה – 9

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 3

נמנעים – אין ההצעה להעביר הצעת חוק שוויון הזדמנויות בעבודה (תיקון פרופיל רפואי צבאי), התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תשעה תומכים, שלושה מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת, שהצעת חוק שוויון הזדמנויות בעבודה (תיקון – פרופיל רפואי צבאי), התשנ"ד 1994, של חבר הכנסת יורם לם, עברה בקריאה טרומית והיא מועברת לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה ראשונה.

משה קצב (הליכוד):

אני מבקש להוסיף את קולי בעד העברת הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לציין לפרוטוקול, שחבר הכנסת משה קצב, שהצביע נגד, מבקש לשנות את הצבעתו – בעד הצעת החוק. אם כך, יש עשרה תומכים בהצעת החוק.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מבקש אותה בקשה שביקש חבר הכנסת קצב.

היו"ר א' סלמוביץ:

גם לגבי חבר הכנסת יהושע מצא. ואם כך, יש לנו 11 תומכים בהצעת החוק ומתנגד אחד.

הצעת חוק אימוץ ילדים (ביטול סעיף דת), התשנ"ד-1994

(הצעת חברת הכנסת ל' לבנת)

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעת חוק אימוץ ילדים (ביטול סעיף דת), התשנ"ד-1994, הצעת חוק א'תשנח, של חברת הכנסת לימור לבנת, בקריאה טרומית.

לימור לבנת (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבדת להביא היום לקריאה מוקדמת הצעת חוק פרטית שלי, ששמה הצעת חוק אימוץ ילדים (ביטול סעיף דת), והיא נועדה להפריד בין ענייני הלכה ודת לבין חוק האימוץ.

חברי הכנסת, אני הייתי רוצה, במקום להסביר את הדברים או לנמק אותם, לקרוא את הסעיף הרלבנטי ולקרוא מכתב אחד קצר, ובזה אני חושבת שאוכל לסיים את דברי, והדברים יהיו מובנים לחלוטין.

בחוק אימוץ ילדים יש סעיף 5, שקובע: "אין מאמץ אלא בן דתו של המאומץ". הסעיף הזה מקשה מאוד על משפחות רבות ויוצר מצבים בלתי אפשריים במקום שהוא אינו רלבנטי כלל.

מונח לפני מכתב שכתבה משפחה שאימצה כאן, בארץ, דרך המוסד היחיד הרשמי המוסמך, היינו השירות למען הילד, ילד אתיופי לפני כמעט שנה וחצי. התינוק האתיופי הזה צריך היה לעבור הליך של גיור, אבל לא נמצא מי שיגייר אותו, כי לפני חודשים אחדים הפסיקה הרבנות הראשית לחלוטין גיורים של תינוקות, אלא אם הם גדלים בתוך משפחות דתיות ממש. גם כאשר מצאה משפחה זו, לפני חודשיים, בבנימינה, רב אורתודוקסי שגייר אותו, המחלקה להמרת דת במשרד הדתות הודיעה, שהגיור הזה איננו מוכר.

על הגיור אנחנו אולי לא יכולים להשפיע, חברי הכנסת, אבל הסעיף הקובע, ש"אין מאמץ אלא בן דתו של המאומץ" מביא לכך, שבהעדר גיור, אי-אפשר גם לתת צו של בית-משפט שמאשר את אימוצו של הילד. ולכן הילד הזה, שהוא היום בן שנה וחצי, איננו מוכר כילדם של בני המשפחה.

לכן, גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני אבקש לאשר את הצעת החוק הזאת בקריאה טרומית ולהעבירה לוועדת העבודה והרווחה. ואני חושבת שכאשר נשלים את תהליך החקיקה יבוא גואל לישראל. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת לימור לבנת.

אנחנו עוברים להצבעה בעד או נגד, בקריאה טרומית, על הצעת חוק אימוץ ילדים (ביטול סעיף דת), התשנ"ד-1994. נא להצביע.

דוד צוקר (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, פעולת האימוץ היא בתחום סמכותה של ועדת העבודה והרווחה, אבל חוק האימוץ הוא בתחום סמכותה של ועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר א' סלמוביץ:

המציעה ביקשה ועדת העבודה והרווחה.

לימור לבנת (הליכוד):

אני מבקשת להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר א' סלמוביץ:

את משנה את בקשתך?

לימור לבנת (הליכוד):

כן.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את החוק לוועדה – 18

נגד – 2

נמנעים – 1 ההצעה להעביר את הצעת חוק אימוץ ילדים (ביטול סעיף דת), התשנ"ד–1994,
לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

18 תומכים, שני מתנגדים, נמנע אחד. הצעת חוק אימוץ ילדים (ביטול סעיף דת), התשנ"ד–1994,
של חברת הכנסת לימור לבנת, עברה בקריאה טרומית והיא מועברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט
להכנתה קריאה ראשונה.

הצעת חוק אימוץ ילדים (תיקון – ביטול חובת הגיור), התשנ"ד–1994

(הצעת חברת הכנסת ע' מאור)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים להצעת חוק אימוץ ילדים (תיקון – ביטול חובת הגיור), התשנ"ד–1994, הצעת חוק
א'ת, של חברת הכנסת ענת מאור. בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברות וחברי הכנסת, הצעת החוק המובאת להלן עוסקת באותו נושא ונעשתה
בשיתוף עם המועצה לשלום הילד. אני רוצה, חברי הכנסת, להסב תשומת לבכם לעובדה, שהכנסת
החלה בדיונים חשובים ורציניים על חוק אימוץ בין-ארצי. עברה הצעת החוק הממשלתית ועברו
הצעות חוק פרטיות, שגם אני בין היוזמות שלהן, שכן הנושא של הרחבת מעגל האפשרויות לזוגות
חשוכי ילדים, או לאמהות חד-הוריות, שנבצר מהם להביא ילד לעולם בדרך הטבע, הוא נושא חשוב
ביותר, ואין פה פגיעה לא ביהדות ולא בישראליות, שכן בגין העובדה, שלשמתנו יש מעט תינוקות
מועמדים לאימוץ אצלנו ויש מאות אלפים של ילדים זנוחים בעולם כולו, הרי שחוק אימוץ בין-ארצי הוא
צו השעה ורבות מהמדינות העבירו אותו ויש אמנה בין-לאומית בעניין זה.

לצערנו הרב, במקביל להצעת החוק, הרבנות הראשית הנוכחית, עם שני הרבנים הראשיים הנוכחים,
החמירו את קריטריון הגיור, כשרבים מאוד מהילדים המאומצים והוריהם, שעד היום הביאו ילדים
למדינה בדרך חוקית, מצאו את ההסדרים שענו על דרישות שני הצדדים וגיירו את ילדיהם, וכך הם
נהיו לילדים יהודים לכל דבר.

הנושא של קיום סעיף 5 בחוק האימוץ – הוא סעיף נכון. חשוב לנו שפה יהיו ילדים יהודים, חשוב לנו שהם יגדלו ויתחנכו כיהודים, וחשוב לנו שבעתיד הם יוכלו להינשא ולחיות לפי חוקי המדינה.

אבל במצב שבו חל שינוי חד-צדדי על-ידי הרבנות והרבנים, צדקה חברת הכנסת לבנת, שעדיף חוק אימוץ שיאפשר בשורה לאלפים ללא סעיף הגיור, שכן לא יעלה על הדעת שנכבול אותם.

לכן אני פונה מעל במה זו לפני ההצבעה לחברי הכנסת, לרבנים ולכל העוסקים בדבר. אנחנו מכבדים את הסטטוס-קוו, שכשמו כן הוא – פשרה. בסטטוס-קוו יש ויתור גם מצד הגורמים הדתיים וגם מצד הגורמים החילוניים. אבל הוא זה שמאפשר לנו לחיות באחדות וביחד תוך הקשבה והאזנה הדדית.

העובדה שעכשיו נבצר מהורים יהודים לכל דבר לגייר את ילדיהם בצורה מכובדת, היא זו שמובילה אותנו להצעת חוק קיצונית.

ואני רוצה להעיד כאן, שאם יימצא המסלול הנאות להמשך הגיור, אוותר על הצעת החוק ועל כל התהליך. כל זמן שהנושא לא יוסדר, אני פונה אל חברי הכנסת לאשר את הצעת החוק החשובה הזאת. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת ענת מאור.

חברי הכנסת, אנחנו נעבור, אם כך, להצבעה בקריאה טרומית על הצעת חוק אימוץ ילדים (תיקון – ביטול חובת הגיור), התשנ"ד–1994, של חברת הכנסת ענת מאור, והעברתה לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנתה לקריאה ראשונה. נא להצביע בעד או נגד.

הצבעה מס' 56

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 9

נגד – 5

נמנעים – 1 ההצעה להעביר את הצעת חוק אימוץ ילדים (תיקון ביטול חובת הגיור),

התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תשעה תומכים, חמישה מתנגדים, אחד נמנע. אני קובעת שהצעת חוק אימוץ ילדים (תיקון – ביטול חובת הגיור), התשנ"ד–1994, של חברת הכנסת ענת מאור, עברה בקריאה טרומית, והיא מועברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנתה לקריאה ראשונה.

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא על סדר-היום – – –

משה גפני (יהדות התורה):

יש לי הצעה לסדר.

הצעה לסדר

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, בבקשה. הצעה לסדר הדין?

משה גפני (יהדות התורה):

כן, כן. היתה קודם הצעת חוק של חברת הכנסת יעל דיין. הממשלה לא ביקשה להשהות את ההצבעה, והיושבת-ראש החליטה בכל אופן לדחות את ההצבעה. ואני רוצה לקרוא מהתקנון, בסעיף 137א: ביקשה הממשלה להשהות את ההצבעה וחבר הכנסת המציע הסכים לכך, ישאל יושב-ראש הישיבה אם יש התנגדות להשהיה. יש רק אפשרות אחת, אם הממשלה מבקשת להשהות את ההצבעה, אין שום אפשרות לא ליושבת-ראש ולא לחברת הכנסת המציעה ולא לאף אחד מחברי הכנסת לבקש השהיה של ההצבעה. היושבת-ראש הקודמת שישבה כאן והשהתה את ההצבעה ללא בקשת הממשלה, לא היתה מוסמכת לכך על-פי התקנון. היא עברה על התקנון והיא עצמה התריעה קודם על זה שפועלים שלא על-פי התקנון. לכן אני מבקש להביא את זה עכשיו להצבעה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גפני, אני רוצה להשיב לך. אני יושבת פה באופן זמני בלבד. אני מחליפה את היושבת-ראש הקודמת. אם כך, אני לא אתערב בהחלטה שלה. היא תיכף תחזור, ואת כל ההתדיינות תעשו אתה. זו החלטה שלה, ואני לא רוצה להתערב בכך.

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת גפני, זה על בסיס סעיף אחר לגמרי.

משה גפני (יהדות התורה):

לא, זו הצעת חוק של חברי כנסת.

חיים אורון (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, יש לי הרגשה שהרב גפני התפלל הפעם בסידור לא-נכון או בפרק הלא-נכון בסידור. מדובר בסעיף אחר לחלוטין, נוהג שקיים בכנסת ומקובל, אני לא זוכר עכשיו את מספר הסעיף שלפיו בהעדר תשובה של השר, חבר הכנסת מבקש, או מי מחברי הכנסת מבקשים לדחות את ההצבעה.

משה גפני (יהדות התורה):

אין דבר כזה בתקנון.

חיים אורון (מרצ):

סליחה, תיכף המזכיר יציין את הסעיף הזה בתקנון.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו נבדוק. אני, בכל מקרה – – –

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

חיים אורון (מרצ):

הנוהל הזה קיים בעשרות מקרים שאני זוכר אותם, ודאי – – –

משה גפני (יהדות התורה):

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גפני, אני מבקשת.

חיים אורון (מרצ):

ועל-פי הנוהל הזה פעלנו. אגב, בהסכמה בשלב ההוא, כאשר הצעתי את ההצעה הזאת לחברת הכנסת דיין, חברי הכנסת קיבלו אותה כפתרון, ואני מציע שכך ננהג.

משה גפני (יהדות התורה):

אנחנו לא קיבלנו.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת. חבר הכנסת גפני, שמעתי אותך ושמעתי את חבר הכנסת אורון.

דוד מגן (הליכוד):

משפט אחד.

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, בבקשה, חבר הכנסת מגן. אבל חבל מאוד שהיושבת-ראש הקודמת אינה שומעת את ההערות שלכם, מכיוון שזו לא החלטה שלי ואין לי שום כוונה לשנות את החלטה שלה. אני לא מתערבת בעניינים האלה, מטעמי אתיקה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כדי שהנושא יקבל את ההתייחסות המתאימה, אני מציע שלא נדון בעניינים הפרוצדורליים הקשורים לעניין הזה היום, שהנושא יועבר לוועדת הפירושים, ואני מקווה שוועדת הפירושים – בעצם אני יודע – מספיק חכמה ונבונה למנוע תקדימים, שכאשר חבר כנסת עולה להגיש הצעת חוק ולפתע הוא רואה שאין לו רוב, הוא פתאום מבקש לדחות את העניין.

חיים אורון (מרצ):

זה לא היה המקרה הזה.

דוד מגן (הליכוד):

אני מציע שלא להיכנס לעניין. אני מציע ומבקש שוועדת הפירושים תתייחס לעניין.

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר. תודה רבה, חבר הכנסת מגן.

אני חוזרת ואומרת שאני לא מתערבת בהחלטתה של היושבת-ראש הקודמת. היא תחזור, ותוכלו להשמיע בפניה שוב את טענותיכם. תודה רבה.

הצעת חוק שירותי הדת היהודיים (תיקון), התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת א"ח שאקי)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק שירותי הדת היהודיים (תיקון), התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת אבנר חי שאקי. חבר הכנסת שאקי, בבקשה. הצעת חוק א'תצב.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק הזאת באה כדי לבצר את מעמדן ואת יוקרתן של המועצות הדתיות בישראל על-ידי קביעת הוראה פשוטה, הגיונית ואלמנטרית, לאמור, שמועמד לחברות במועצה דתית יצהיר בטרם היבחרו שהוא מנהל אורח חיים דתי. זה נראה לי כל כך מובן

מאליו, שלא צריך היה הוראת חוק לכך. אבל מכיוון שקרו מקרים וקורים מקרים, שבהם אנשים שבמוצהר מעידים על עצמם שאינם מקיימים אורח חיים דתי, רוצים להיות חברים במועצה הזאת, זה עלול לשבש את עבודתה, לסכל את מטרותיה של המועצה הדתית.

כשם שלא יעלה על הדעת שבחורה המצהירה שהיא מבקשת פטור מצה"ל מטעמי דת, אכן יקבלו ויפטרו אותה אם יתברר שהיא לא מקיימת אורח חיים דתי, כך לא יעלה על הדעת שיימצא חבר במועצה דתית שהתנהגותו ואורח חייו, לפי עדותו שלו, אינם דתיים.

כל מה שנאמר פה הוא להבטיח שמועצה דתית שעניינה שירותי דת בכל התחומים גם יחד – כשרות, מחלקות לנישואין, בתי-כנסת, מקוואות, שיעורי תורה, אלה נושאים דתיים מובהקים שצריכים להיות מנוהלים על-פי הדת, על-פי הרבנות המקומית, על-ידי אנשי דת, ללא צל של ספק. מי שמקבל את מרות ההלכה ממילא מתאים להיות במועצה דתית, כי הוא מקבל את ההנחיות ההלכתיות של הרב או הרבנים המקומיים. אבל אנשים שבמוצהר מודיעים שאינם מקבלים עליהם מרות ההלכה ואין להם כל כוונה לפעול לפי מרות ההלכה, חברותם במועצה הדתית תיצור מתח מיותר ותגרום רק לתסכולים ולמריבות.

לכן אני מציע שאכן החוק הזה יתקבל. אני מודה מאוד ואני מבקש מאוד שזה יועבר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הי"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את חבר הכנסת מגן, שפנה וביקש להתנגד להצעת החוק.

חיים אורון (מרצ):

הי"ר ע' מאור:

לפי פרוצדורה שמותר לחבר כנסת להתנגד.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לומר בכנות שלא נרשמתי לדיון להתנגד כדי לחסום את חבר הכנסת חיים אורון בעניין הזה. לא ידעתי שדווקא אתה תהיה איש הקואליציה שיבקש להתנגד; ועוד לדבר חמש דקות במקום דקה כפי שאני מתכוון לדבר. אלא רציתי להביע מחאה על כך שהממשלה רומסת ברגל גסה גם את חוק שירותי הדת היהודיים בעניין כינון המועצות הדתיות. אני רוצה להזכיר, שהבחירות לרשויות המקומיות היו לפני שמונה חודשים. לפי החוק צריכים לכוון מועצות דתיות באותן

רשויות לא יאחר מאשר שישה חודשים ממועד הבחירות. אני מנצל את ההזדמנות הזאת כדי לבקש ולדרוש מהממשלה לקיים גם בעניין הזה את הוראת החוק.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

יורם לס (העבודה):

יש לי שאלה לסדר, הבהרה של התקנון.

היו"ר ע' מאור:

לא, חבר הכנסת לס, אני רוצה לאפשר לחבר הכנסת אורון. חבר הכנסת לס, אני רוצה להבהיר לך, שבהעדר ממשלה, זכותו של חבר כנסת מתנגד לפרש. לא נאמרה עמדת הממשלה. לפיכך, אני מאפשרת לחבר הכנסת אורון להביע את התנגדותו, אם זאת הפנייה.

משה נסים (הליכוד):

אין שני מתנגדים.

היו"ר ע' מאור:

צודק.

חיים אורון (מרצ):

אני מבקש הצבעה.

דוד מגן (הליכוד):

לא דיברתי בשם הממשלה אלא נגד הממשלה.

היו"ר ע' מאור:

לא בשם הממשלה, אבל מאחר שיש זכות לאחד, אני חושבת שהיה צריך לשמוע אותו במקרה של דיון.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק שירותי הדת היהודיים (תיקון), התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת שאקי. בבקשה.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

גברתי היושבת-ראש, אצלי הכפתור לא עובד.

הצבעה מס' 57

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 10

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – 5 ההצעה להעביר את הצעת חוק שירותי הדת היהודיים (תיקון), התשנ"ד-1994,

לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של 11, בצירוף קולה של חברת הכנסת סלמוביץ, חמישה נמנעים וללא מתנגדים, אני קובעת שהצעת חוק שירותי הדת היהודיים (תיקון), התשנ"ד-1994, עברה.

חבר הכנסת אורון, הערה מן המקום, בבקשה.

משה נסים (הליכוד):

זו הצעת חוק של הממשלה. אין דבר כזה. זו לא הצעת חוק פרטית.

היו"ר ע' מאור:

הערה מהמקום. נמנעים – רק אם זה סיעות. רק רגע, אני בודקת. הסיעה כולה נמנעה. חבר הכנסת אורון, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גם על הודעה לנמנעים צריך להודיע בטרם הצבעה.

היו"ר ע' מאור:

הוא ביקש לפני הצבעה, חבר הכנסת מגן. הוא ביקש הודעה לנמנעים.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת משה נסים, אני מבקש דבר אחד. אני מציע שנשים גבול לתרגילים. אני אגיד בדיוק למה. הצבעתי וביקשתי להתנגד לחוק לגופו. יכול לעשות את זה רק חבר כנסת אחד. חבר הכנסת דוד מגן עלה ולא התנגד לחוק והצביע בעדו. זה בסדר כתרגיל.

משה נסים (הליכוד):

כל יום חבריך עושים את זה.

חיים אורון (מרצ):

סליחה, רגע. אני מציע לך, כמו שאני מציע לי כאשר מדובר בהליך של חקיקה, שהכנסת תוכל לשמוע לפחות שתי עמדות. זה מתחייב מכבוד החקיקה, מתחייב מכבודנו, מתחייב מהעניין עצמו. פעם זה עובד לטובת א' ופעם זה עובד לטובת ב'. אנחנו מדברים הרבה זה אל זה, אבל מדברים גם קצת לשם, ומן הראוי היה שהציבור ששומע את הדיון על החוק ישמע לפחות עמדה נוספת.

אני לא אנצל את הזכות הזאת כדי להתייחס לחוק לגופו, כי היא נמנעה ממני קודם. אני מציע לחברי הכנסת לשים איזה סייג – – –

משה נסים (הליכוד):

תציע את זה קודם לחברייך, אחר כך תפנה אלינו. תשקול את זה ברצינות.

חיים אורון (מרצ):

אני הפניתי את זה לכתובת רחבה. אני מציע את זה לכל חברי הכנסת. כאשר מדובר בהצעות חוק, אם יש חבר כנסת שמתנגד, יש לאפשר לו להביע את דעתו, כפי שהתקנון מחייב.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לחבר הכנסת אורון.

אני רוצה גם להזכיר, שבדיון על הצעות חוק, יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט העיר לחבר כנסת מהליכוד, שאת הבמה הזו של הצעות חוק צריך לכבד בגלל חשיבות החוקים. הוא קיבל זאת והפסיק אז את התנגדותו שהיתה בנושא אחר לגמרי.

אני חושבת שההערה לרוח הדברים מאוד חשובה, במיוחד בפעילות חקיקה, שהיא המחויבות העליונה שלנו.

משה נסים (הליכוד):

אני מבקש להדגיש שלא היתה זכות להנמקת ההימנעות.

היו"ר ע' מאור:

נכון. חבר הכנסת לנדאו הסב את תשומת לבנו, ואכן, זו היתה טעות של המזכירות, ונהנית בעצם מזכות השמורה לא להצעות חוק פרטיות אלא להצעות חוק ממשלתיות או – – –

דוד מגן (הליכוד):

אבל חשוב היה לשמוע את הדברים מתוך תקווה שכל חלקי הבית חושבים כך.

היו"ר ע' מאור:

אם כך, ההבהרה בהחלט תרמה לעבודה היותר מסודרת של הבית.

הצעת חוק חינוך חובה לילדים החולים במחלה ממושכת, התשנ"ד-1993

(הצעת חבר הכנסת ע' לנדאו)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, ואני מזמינה את חבר הכנסת מיכאל איתן, בנושא: החלטת בג"ץ לעניין צירוף יעוד לממשלה.

משה גפני (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש הצעה לסדר.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מיכאל איתן איננו באולם. יש פה פנייה לשנות את הסדר. חבר הכנסת עוזי לנדאו, אתה מוכן להקדים את הצעת החוק שלך?

עוזי לנדאו (הליכוד):

כן.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, אני מודיעה על שינוי ומקדימה את הצעת החוק של חבר הכנסת עוזי לנדאו. הצעת חוק חינוך חובה לילדים החולים במחלה ממושכת, התשנ"ד-1993, הצעת חוק תתק"ז. בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, יש לי הצעה לסדר.

עוזי לנדאו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש להעלות הצעת חוק אשר שמה הוא הצעת חוק חינוך חובה לילדים החולים במחלה ממושכת. לדאבוננו, יש מספר ניכר של ילדים החולים במחלות קשות וממושכות ומקבלים טיפולים ארוכי-זמן בבתי-חולים. מה שמתפתח הוא, שנוסף על סבל הגוף יש גם נזק לחינוך הילדים האלה והם אינם יכולים לעמוד בכל מה שקשור בצורך לבקר בבתי-ספר ולהיות חשופים לכל מה שתלמידים רגילים חשופים לו.

כיום יש בתי-חולים לילדים ומרכזי בריאות גדולים. אנחנו רואים כי בבניין אחד מרוכזים חולים רבים. לא רק שניתן בקלות יחסית, עד כמה שהתנאים מאפשרים, לדאוג להמשך חינוכם הרגיל והסדיר, למרות המגבלות הקשות של הטיפולים הנמשכים, אלא גם להעסיק את התלמידים החולים הללו בדברים שמעבר לטיפול השוטף בבית-החולים. גם משהו מן הריפוי, וגם לומדים דברים חדשים. חלק מן הדברים הנלמדים באמצעות מחשב יש בהם מן המשחק או מהדברים שיכולים גם לשעשע.

על כן אני סבור שהדברים האלה לא רק אפשריים מבחינה מעשית אלא הם גם אפשריים מבחינה כלכלית. אני מבקש לציין, שלפני כשנה ביקרתי בבית-החולים לילדים שליד המרכז הרפואי "בילינסון". הביקור שם היה מאלף, ומשיחה עם האנשים, ועם הרופאים העובדים במרכז הזה, יצאה יוזמה להצעת החוק הזאת. הצעת החוק היא מיוזמת ראשי בית-החולים הזה. אני חושב שהם עוסקים במלאכת קודש. הצעת החוק הזאת בוודאי תסייע גם להם וגם לילדים.

לכן, גברתי היושבת-ראש, אני מבקש את תמיכת החברים שבאולם בהצעת החוק הזאת ואני מודה עליה מאוד. תודה.

משה נסים (הליכוד):

יש סיכוי.

היו"ר ע' מאור:

תודה. יש עוד דקה, נאפשר לך להגיע.

חברי הכנסת, מאחר שאין את מי לשאול אפילו, אני עוברת להצבעה. חבר הכנסת לנדאו, לאיזו ועדה?

עוזי לנדאו (הליכוד):

ועדת העבודה והרווחה.

הצבעה מס' 58

בעד ההצעה להעביר את הצעת חוק לדין מוקדם בוועדה – 18

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק חינוך חובה לילדים החולים במחלה ממושכת, השתנ"ד–1994, לדין מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של 18, ללא מתנגדים, ללא נמנעים – אני קובעת שהצעת חוק חינוך חובה לילדים החולים במחלה ממושכת, השתנ"ד–1994, של חבר הכנסת עוזי לנדאו, עברה בקריאה טרומית והיא מועברת לדין בוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה ראשונה.

אני רוצה להוסיף לפרוטוקול, שהצעת החוק של חבר הכנסת שאקי בנוגע לשירותי הדת היהודיים מועברת לוועדת הפנים להכנה לקריאה ראשונה.

משה גפני (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש הצעה לסדר.

היו"ר ע' מאור:

בבקשה לבוא לכאן ולבדוק עם מזכיר הכנסת, ואז אטפל בזה.

הצעה לסדר-היום

מצבה של מערכת החינוך במגזר הערבי

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: מצבה של מערכת החינוך במגזר הערבי; הצעה לסדר-היום מס' 4531. חבר הכנסת האשם מחאמיד, האם אתה מוותר על התשובה ורוצה לעבור להצבעה?

האשם מחאמיד (חד"ש):

כן, גברתי, אני מבקש להצביע, ואני מציע שיתקיים דיון במליאה. השר שצריך להשיב לי איננו.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, חברי הכנסת, אני מעמידה להצבעה את ההצעה לסדר-היום על מצבה של מערכת החינוך במגזר הערבי, של חבר הכנסת האשם מחאמיד – לדיון במליאה.

הצבעה מס' 59

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

13 בעד, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובעת שההצעה לסדר-היום על מצבה של מערכת החינוך במגזר הערבי, של חבר הכנסת האשם מחאמיד, תידון במליאה.

דוד מגן (הליכוד):

אני מבקש שרשימת המצביעים תופץ – – –

הצעה לסדר-היום

החלטת בג"ץ בעניין צירוף יעוד לממשלה

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת מיכאל איתן להצעה לסדר-היום מס' 4826: החלטת בג"ץ בעניין צירוף יעוד לממשלה. בבקשה, חבר הכנסת איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אולי זה סמלי שבשבוע האחרון לכנס הקיץ במושב השני של הכנסת הנוכחית עולה לדיון הנושא של פסק-דינו של בג"ץ בעניין הצטרפות סיעת יעוד לקואליציה ובעניין כשירותם של חברי הסיעה לכהן כשרים, במסגרת הסכם קואליציוני שהסיעה הזאת חתמה עם סיעת העבודה בכנסת הנוכחית. ובכן, באותו שבוע היינו עדים לאיזה דיאלוג – לא הייתי אומר, קונסטרוקטיבי כל כך – בין הכוחות בכנסת ובממשלה, מצד אחד, מול בג"ץ, ומצד שני – בג"ץ מול הכנסת.

שמענו על הסכם שמתבשל, אפילו הונח על שולחן הכנסת, בין סיעת ש"ס לבין ראש הממשלה וסיעת העבודה, ולפיו ניתנה התחייבות, פחות או יותר בלשון הבאה: סיעת ש"ס קיבלה ערובה מראש הממשלה ומהממשלה שיחד יפעילו את הכוחות שיש להם כאן, בבית הזה, על מנת לסכל כל החלטה שבג"ץ יקבל, אשר אינה תואמת קו מסוים שהם קבעו לעצמם.

מהצד השני קיבלנו את פסק-דינו של בג"ץ אשר לפיו, על-פי פרשנות – נקבל בוודאי את הנימוקים להחלטת הבג"ץ – מצא פתאום בג"ץ לקבוע, בדרך שאני לא יודע איך בדיוק להסביר אותה – אולי נשמע את ההסברים כשיתפרסמו הנימוקים – שיש סיעות שהן סיעות מוגבלות. הן סיעות לכל דבר ועניין. הן קיבלו את אישור ועדת הכנסת, הנושא אפילו נדון בבג"ץ, והן סיעה לכל דבר ועניין. אלא שבניגוד לכל סיעות הבית, שיכולות לעשות הסכמים קואליציוניים ולמנות את נציגיהן כחברים בממשלה, החליט בג"ץ שבבית הזה יהיו גם סיעות כאלה שיש להן מגבלה: הן לא יכולות למנות איש מחבריהן להיות שר בממשלה.

נראה לי ששני האירועים האלה מצביעים על יחסים לא בריאים בין הרשויות השונות של השלטון, רשויות שהן בעצם הבסיס לדמוקרטיה בישראל. צריכים להיות קצת יותר כבוד הדדי והערכה הדדית וגמישות וסובלנות בין הגופים האלה. אי-אפשר שאפילו תהיה איזו הליכה עד הסף בוויכוח הזה בין הרשויות.

לא מזמן התערב בג"ץ בהליכי הסרת החסינות שהיו כאן כנגד חבר הכנסת פנחסי. קראתי והפכתי פעם אחר פעם בפסק-הדין ובנימוקים, אני בקיא בהלכות הבית הזה, אני יושב כאן שנים רבות, וקשה לי לומר שהיתה איזו הארה שחידשה או עשתה משהו עם פסק-הדין שביטל אז את החלטת הכנסת, לגבי איזו פרוצדורה מיוחדת, זכויות שנפגעו. קשה מאוד היה למצוא. אני לא חושב שאז צריך היה בג"ץ להתערב ולעשות עוד צעד בכיוון של התנגשות עם הבית הזה.

גם הפעם, עם כל הכבוד הראוי, הבית הזה הכין דבר חקיקה אחד, שהתפרס על פני שלושה או ארבעה חוקים, ואחד מהם היה חוק-יסוד: הממשלה, ושם נקבע: חבר הכנסת שפרש מסיעתו וכו' לא יתמנה לשר. נכון, הביטוי "פרש מסיעתו" בחוק-יסוד: הממשלה, אפשר שיתפרש אחרת מהביטוי "פרש מסיעתו" בחוק הבחירות לכנסת, אבל בכל אופן, כאשר באים לפרש – ובית-המשפט העליון הוא היחיד שיש לו סמכות לפרש את החוק – האם לא יהיה זה מתן כבוד לכנסת כאשר בין כללי הפרשנות לחוק, שהוא בסך הכול בן שנתיים, ייתן בית-המשפט העליון את המשקל הראוי גם לכוננת

המחוקקים? וכוונת המחוקקים עולה מן הפרוטוקולים. כל המחוקקים התבטאו לאחר מכן, דבר שמוכיח בדיעבד למה הם התכוונו.

ומהי, בסופו של דבר, המטרה של החוק? אומרים שהמעשה שסיעת יעוד עשתה הוא מעשה לא מוסרי. מדוע הוא לא מוסרי? כי לכולם ברור, שלו היתה סיעת יעוד הולכת לבחירות, היא לא היתה יכולה להיכנס לכנסת. הם נכנסו על בסיס ההובלה של רפאל איתן וסיעת צומת.

בסדר, את זה אנחנו יודעים. השאלה היא אם על נימוקים כאלה אנחנו קובעים הלכות. זו סכנה גדולה. כאשר הכנסת דיברה על הסיעות בבית הזה, היא קבעה במפורש: יש סיעות, יש התפלגות ויש חברי כנסת שפרשו. מדוע בית-המשפט העליון צריך לחפש פרשנות שונה בתכלית – – –

משה נסים (הליכוד):

חבר הכנסת איתן, בית-המשפט עוד לא פרסם את הנימוקים, ואם מותר לנחש – הדבר נעשה לא על יסוד פרשנות. כאן לא היה מקרה של פרשנות כלל, אלא הוא כיבד את ההוראה המפורשת של המחוקק, ובאמצעות פסק-הדין הוא חלק כבוד להוראת המחוקק, ולא היפוכו של דבר.

מיכאל איתן (הליכוד):

איך אפשר לבוא ולומר שניתן כאן כבוד למחוקק, כאשר המחוקק גופא, אותם אנשים, כולנו שהיינו שותפים לעשיית העניין, לא משנה מאיזו סיעה, חלקנו היינו אינטרסנטים נגד צירוף יעוד.

משה נסים (הליכוד):

אין מקום לפרשנות כאשר יש הוראה מפורשת בחוק.

מיכאל איתן (הליכוד):

נכון. ההוראה המפורשת אומרת: חבר הכנסת שפרש מסיעתו, לא יכהן. מה זה "פרש מסיעתו"? הם לא פרשו. יש התפלגות של סיעות. אני גם אוכיח לך את זה. בניח לרגע אחד ששני גופים עושים הסכם ביניהם להליכה משותפת לכנסת. גוף אחד מונה חבר אחד או שלושה חברים וגוף שני מונה שלושה חברים. הם נכנסו לכנסת כארגון של שתי קבוצות. אחר כך הם ראו שיש להם איזו בעיה אידיאולוגית והחליטו להתפלג על-פי החלוקה הקודמת שלהם. זו פרישה?

משה נסים (הליכוד):

בכל הכבוד, אתה טועה. לעניין זה יש הוראה מפורשת בחוק.

מיכאל איתן (הליכוד):

נכון.

משה נסים (הליכוד):

סלח לי, אבל רק לעניין הכנסת, לא לעניין הממשלה. לכן בדיון – אני אומר זאת בכל הכבוד וההדר – בדיון פסק בית-המשפט העליון, כי בעניין שרים יש דברים מפורשים שקבע אותם המחוקק.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני קורא מה שקבע המחוקק.

משה נסים (הליכוד):

המחוקק קבע שמי שפרש – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל מה זה "פרש"? הם לא פרשו.

משה נסים (הליכוד):

סלח לי, הם פרשו.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה פתאום הם פרשו?

משה נסים (הליכוד):

כתוב במפורש: התפלגות לעניין סעיף זה. והכוונה היא ב"סעיף זה" – לעניין הכנסת ולא לעניין הממשלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

הראיה היא, שלאותו סעיף לעניין הכנסת נאמר ששני גופים מחוברים מתפרקים, גם אפשר לפרש את זה היום כפרישה, כי גם שם נאמר רק בצורה הזאת.

משה נסים (הליכוד):

לעניין כהונת הממשלה בלבד.

היו"ר ע' מאור:

הנקודה לובנה. אני מבקשת שתאמר משפט מסכם.

מיכאל איתן (הליכוד):

בסדר, תני לי עוד דקה ואני מסיים.

היו"ר ע' מאור:

כבר הוספתי לך דקה ואפילו שתיים. בבקשה, משפט מסכם.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני כבר מסיים. היו פה חילופי דברים. תני לי לסיים.

עם כל הכבוד, אני חוזר ואומר: אני חושב שהגענו למצב שאנחנו צריכים לומר בצורה הברורה ביותר: לא הכנסת צריכה להיות איזו מכונת חקיקה אוטומטית לביטול פסקי-דין של בג"ץ. יש לבג"ץ כוח חקיקתי מסוים באמצעות פרשנות. מצד שני, לא ירחיק בג"ץ על-ידי פרשנות לסיכול כוונת המחוקק. תודה.

הי"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת יורם לס מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת מיכאל איתן. בבקשה.

יורם לס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת איתן, שמשמעת ממנה, גם אם הוא לא מתכוון, הגנה על הצעד שעשתה סיעת יעוד.

אני חושב שהמחוקק בשני החוקים – חוק-יסוד: הכנסת וחוק-יסוד: הממשלה – רצה לתת הגנה לסיעה שהתפלגה באמת על רקע אידיאולוגי. האירועים שקרו בסיעה הזאת והפיצול בתוכה הראו, שברגע שהם נכנסו לדיון אידיאולוגי, הם התפרקו לרסיסים, וייתכן שהמחוקק היה ער לדברים האלה.

אני רוצה להביע אי-נחת מוחלטת מהמעשה שעשתה סיעת יעוד. זה קרוב מאוד לקנייה של חבר כנסת אחד או שניים לתוך הממשלה.

לגבי דידי, טוב עשה בג"ץ, שאולי נקלע לניסוח נכון או לא נכון בחוק-יסוד: הממשלה, שלא הופיע בחוק-יסוד: הכנסת, אבל אני מברך על זה.

אני חושב שהצעד של סיפוח יעוד לממשלה היה מוטעה. עלה בו משהו מהתרגיל המסריח שאנחנו מכירים אותו.

לכן, גברתי היושבת-ראש, אני מבקש להסיר את ההצעה של חבר הכנסת מיכאל איתן.

הי"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת דוד מגן ביקש להעביר את הצעת חבר הכנסת איתן לוועדה – בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני חושב שיש טעם שהנושא יידון בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ראש הממשלה, בהיותו בושינגטון כינה את חברי הוועדה "עדת מטומטמים". על כל פנים, כך הוא צוטט לפחות בארבעה עיתונים, ולא נשמעה הכחשה.

אני חושב כי יש לתרום ולהביא ליישור ההדורים בין ועדת החוקה לבין ראש הממשלה. ראש הממשלה יצטרך לבוא לוועדת החוקה ולהסביר לה מדוע כינה אותה באותו כינוי גנאי, והוא בוודאי יתנצל, כך אני מעריך. ייתכן כי בעקבות אותו דיון ראש הממשלה ירסן בעתיד את לשונו.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת מיכאל איתן, האם אתה מקבל את הצעתו של חבר הכנסת מגן להעביר לוועדה?

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מוכן להסתפק בתשובת השר.

דוד מגן (הליכוד):

הוא מוכן להסתפק בתשובת השר שלא ענה.

היו"ר ע' מאור:

אתה מוכן להסתפק בתשובת השר? אם כן, כאשר שר המשפטים ישוב הוא ייתן את תשובתו.

מיכאל איתן (הליכוד):

תודה.

הצעה לסדר

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת גפני ביקש הצעה לסדר – בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, כאשר עלתה הצעת החוק של חברת הכנסת יעל דיין, את החלטת להשהות את ההצבעה, וזאת לדעתי בניגוד לתקנון.

סעיף 137א לתקנון אומר: "ביקשה הממשלה להשהות את ההצבעה וחבר הכנסת המציע הסכים לכך, ישאל יושב-ראש הישיבה אם יש התנגדות להשהיה, ורשאי חבר הכנסת להתנגד להשהיה ללא הנמקה".

הממשלה לא ביקשה את ההשהיה. אין אפשרות על-פי התקנון להשהות את ההצבעה ללא בקשת הממשלה. גם אם הממשלה מבקשת והמציע מתנגד, גם אז חבר הכנסת יכול להתנגד לכך.

אנחנו התנגדנו. באותה עת היה רוב מוחלט בעד הסרת הצעתה של חברת הכנסת יעל דיין. לפי דעתי, נעשה פה שימוש לא הגון בנושא, בהחלט בניגוד לתקנון.

לכן, אני מבקש להביא את זה עכשיו להצבעה, או לדחות את הנושא לישיבה הבאה של הכנסת.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת גפני, ראשית, פניית הממשלה היתה מראש, לפני שהם יצאו. אתה אכן צודק, שאם יש חבר כנסת שמתנגד להשהיה, צריך להצביע אם להשהות או לא. אבל אתם לא פניתם להעמיד להצבעה את השאלה אם מקבלים את הפנייה או לא. לא היתה אלי שום פנייה משום חבר כנסת. הממשלה פנתה מראש לגבי כל הצעות החוק, אני הודעתי זאת, ולא היתה כל פנייה הפוכה.

דבר שני, חבר הכנסת גפני, אני רוצה להסב את תשומת לבך שאני גם אמרתי שאני מסתמכת על סעיף 60(א) ועל ההערה ליד הכוכבית הסמוכה אליו.

משה גפני (יהדות התורה):

מה זה סעיף 60(א)?

היו"ר ע' מאור:

סעיף 60(א) קובע: "סדר ההצבעה יקבע היושב-ראש; הרשות בידו להחליט ששאלה עקרונית תוצבע תחילה". בשולי העמוד יש כוכבית ולידה כתוב: "מסמכותו הטבעית של יושב-ראש הישיבה להפסיק ישיבה לפני ההצבעה או לקבוע מועד להצבעה שאינו בסמיכות רצופה לסיום הדיון".

יש פה מקום לבדיקה האם הסייג הזה מתייחס רק להצעה לסדר-היום או גם להצעות חוק. יש פה בהחלט מקום לבדיקה, שכן סעיף 59 לתקנון מתייחס רק להצעות לסדר-היום ולא להצעות חוק.

לפיכך, אני הסתמכתי על סעיף 60(א) ועל הכוכבית המתייחסת אליו. כמו כן, לא היתה על-ידכם פנייה להצבעה מיידית. זאת ההבהרה.

עכשיו, חבר הכנסת גפני, לגבי יחסי הכוחות, אתה יודע שהיו הערכות לכאן ולכאן, ואני נענית לפניית חברי הבית שלא לקיים את ההצבעה, גם אם לחברת הכנסת המציעה היתה הערכה שיש לה רוב. עד כאן ההבהרות.

הצעתך הקונקרטית היא שההצבעה לא תהיה היום אלא תידחה, זו ההצעה?

משה גפני (יהדות התורה):

כן.

היו"ר ע' מאור:

זו ההצעה. אנחנו נשקול את ההצעה. אני רושמת אותה לפני, ונקבל לגביה החלטה ונודיע עליה.

אני גם אחכה לממלא-מקום יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת טריף – או חבר הכנסת אדרי, ונתייעץ לגבי פנייתך. תודה.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' מאור:

אנו ממשיכים, אם כן, בסדר-היום, ואני מזמינה את סגן שר החינוך והתרבות להשיב על שאלות. בבקשה.

אני מסתכלת על הנוכחים באולם ואני מבקשת שתשיב על שאלתא מס' 3525, של חבר הכנסת משה קצב.

ביטול לימודי ספרות חז"ל

חבר הכנסת מ' קצב שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"א באב התשנ"ד (19 ביולי 1994):

התלוננו בפני, כי משרד החינוך והתרבות החליט לצמצם ואף לבטל לימודי ספרות חז"ל, שהיו מרכיב חשוב בלימודי בתי-הספר בארץ.

גם בוועדה שדנה לאחרונה במשרד החינוך על מבנה החינוך העל-יסודי התעלמו כליל מספרות חז"ל.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. אם כן – מה ייעשה כדי שתרבות יהודית בת אלפי שנים לא תיעלם אלא תהווה נכס וקניין להנחלה לדורות הבאים?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

2-1. אין החלטה לצמצם או לבטל לימודי ספרות חז"ל. הוועדה שדנה על מבנה הלימודים עסקה במבנה ולא בתוכני הלימוד. בקרוב יקבל משרד החינוך את דוח-שנהר בנושא לימודי היהדות בחינוך הממלכתי.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת, חבר הכנסת קצב?

משה קצב (הליכוד):

על שאלה מס' 2 לא ענית. מה יהיה בקרוב?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אמרתי שבקרוב יקבל המשרד את דוח עליזה שנהר מאוניברסיטת חיפה. לאחר שיתקבל הדוח נוכל לתת פירוט רב יותר, מה כן ומה לא. כרגע אמרתי שהוועדה שדנה על מבנה הלימודים עסקה במבנה ולא בתוכן הלימוד, כך שאין שום שינוי כל עוד לא יוגש הדוח של הוועדה שבראשה עומדת – – –

משה קצב (הליכוד):

ולא יהיה שום שינוי בשנת הלימודים הבאה?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

כל עוד לא הוגש הדוח לא יהיה שום שינוי.

משה קצב (הליכוד):

תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

הגשת ולת"ם מטעם סטודנטים לתארים מתקדמים

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"א באב התשנ"ד (19 ביולי 1994):

לאחרונה, כך נמסר לי, הוצאה הוראה בצה"ל שלא לדון בהגשת ולת"ם – ועדה לתיאום מילואים – מטעם סטודנטים לתארים מתקדמים.

ברצוני לשאול:

1. האם הדבר נכון?

2. אם כן – נוכח השיבושים שחלו במהלך שנת הלימודים, מה ייעשה בנדון?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

1. הוועדה לתיאום מילואים פועלת במשרד הביטחון ולא במשרד החינוך, ואולם בבדיקה שנערכה עמם עולה כי הדבר אינו נכון.

2. סטודנטים לתארים מתקדמים זכאים גם הם לדיון בבקשות לדחיית שירות מילואים באמצעות הולת"ם.

השנה, נוכח השיבושים שחלו במהלך שנת הלימודים, פנינו לרמטכ"ל בבקשה כי יקלו עם ציבור הסטודנטים. ואכן הרמטכ"ל נענה לבקשתי והאריך את תחולתה של פקודת הולת"ם עד 25 באוגוסט שנה זו. הארכה זו חלה, כמובן, גם על סטודנטים לתארים מתקדמים.

עם זאת עלי להבהיר, כי כבכל שנה פקודת הולת"ם אינה חלה על לימודים בסמסטר הקיץ, ולגבי סטודנטים לתארים מתקדמים, כמדי שנה, רשאי הצבא לזמנם לשירות של עד 30 יום מילואים בשנה ולא 21 יום בלבד, שהוא הדין לגבי סטודנטים לתואר ראשון, ואני לא צריך להסביר לך מבחינת הימים בשבוע – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

לא. תודה.

הי"ר ע' מאור:

תודה לסגן שר החינוך והתרבות.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום. אני מזמינה את חבר הכנסת יעקב שפי להביא את ההצעה לסדר-היום בנושא: התאבדות תלמידים והתנהגות הצוות המקצועי בבת-הספר. ישיב סגן שר החינוך.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אולי יסכים סגן שר החינוך לדחות את זה ברבע שעה, משום שאני יודע שהמשפחה הנוגעת לעניין היתה כאן בשעות הבוקר ויצאה לאיזו הפסקה – – –

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לא אכפת לי שנקדים את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת האשם מחאמיד.

יעקב שפי (העבודה):

כן, אפשר.

דוד מגן (הליכוד):

קריאה:

היו"ר ע' מאור:

על ההצעה הזו כבר הצבענו.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני סגן השר, אולי אפשר לבקש ממך לחכות רבע שעה.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לי לא אכפת.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, לאור הרגישות והחשיבות, אני בודקת את העניין.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

היו"ר ע' מאור:

רק רגע, סגן השר, ברשותך. לחבר הכנסת רפאל פנחסי יש הצעה לסדר-היום בנושא: פגיעה בקברים וברגשות הציבור על-ידי ארכיאולוגים. הוא איננו באולם.

אנחנו מנסים לבדוק את העניין עם סגן השר מסאלחה. בבקשה, נקדים את תשובותיו של סגן השר מסאלחה. נאפשר לו לענות על שאלות ולענות על הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת האשם מחאמיד.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

היו"ר ע' מאור:

אנחנו צריכים לבדוק אם הוא מוכן לפצל.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אני אחזור בעוד רבע שעה.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, הפסקה מתודית של שתי דקות לבדיקת הנושא, כי סגן השר צריך לענות ולהסכים לפיצול. כאמור, יש הפסקה של כמה דקות, אנחנו נבדוק את סדר הדיון, על מנת להתחשב במשפחה שהשתתפה בדיון היא חשובה.

קריאה:

הנה נכנס סגן השר מסאלחה.

הי"ר ע' מאור:

אני מזמינה את סגן שר הבריאות, חבר הכנסת נואף מסאלחה, לענות על שאילתות. בבקשה. אני קובעת שהתשובות על שאילתות מ-3190 עד 3380 ו-3459 מועברות לפרוטוקול כיוון שהשואלים אינם נוכחים. תשיב בבקשה על שאילתא מס' 3394, של חברת הכנסת יעל דיין.

בית-החולים בנצרת

חברת הכנסת י' דיין שאלה את שר הבריאות ביום י"ט בתמוז התשנ"ד (28 ביוני 1994):

בית-החולים בנצרת עומד לפני קריסה מוחלטת בשל חוב של כ-5 מיליוני ש"ח שחייבת לו קופת-חולים הכללית.

ברצוני לשאול:

1. האם יש כוונה לסגור את בית-החולים, המשמש גשר של ממש בין יהודים, ערבים ונוצרים זה 130 שנה, על-ידי אי-מתן עזרה ואי-מניעת קריסתו?

2. מה ייעשה למניעת סגירתו של בית-החולים?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, תשובתי על שאילתא של חברת הכנסת יעל דיין בנושא בית-החולים נצרת:

מובן מאליו כי אין לי כוונה לפגוע בפעילות בית-החולים בנצרת.

בית-החולים נקלע לקשיי תפעול, בשל תשלומים שקופות-חולים חייבות לו.

במסגרת המאמצים שעושה הממשלה להבטיח את המשך פעילות קופת-חולים, מובא בחשבון הצורך להבטיח בו גם את פעולתם החשובה של מוסדות המספקים שירותים לקופת-חולים.

היו"ר ע' מאור:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת יעל דיין. בבקשה.

יעל דיין (העבודה):

אני רוצה לשאול שאלה או פשוט להביע תקווה עם סימן שאלה בסוף, שאכן תימנע סגירתו של בית-החולים הזה.

כפי שכבוד סגן השר יודע, הוא קיים יותר מ-100 שנים, ויש לו חשיבות בין-עדתית ובין-דתית גבוהה מאוד. נצרת איננה משופעת בבתי-חולים. אני מקווה שהעניין יסתדר. אני אשים סימן שאלה אחרי זה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני טיפלתי אישית בעניין בית-החולים נצרת; ד"ר נחלה, המנהל, דיבר אתי. קופת-חולים חייבת לו יותר מ-5 מיליוני שקלים, ובסדר-גודל של בית-חולים כזה הוא היה מתמוטט. דיברתי גם עם ועד העובדים וגם עם מנכ"ל קופת-חולים, אישית. הזמנתי אותו לכאן, את אביגדור קפלן. שילמו 900,000 שקל. אני פשוט נותן את המספרים. זה אפשר לו קצת "לנשום", ואני ממשיך לטפל בזה.

ברשות גברתי היושבת-ראש, הייתי סגן שר הבריאות בשנתיים האחרונות. בעזרת המועצה המדעית נתנו בפעם הראשונה הכרה לבית-החולים הצרפתי בנצרת בהתמחות, בית-החולים האיטלקי – בדרך, ונעשו כל ההכנות לכך. גם בית-החולים של נצרת קיבל בפעם הראשונה עזרה של 500,000 שקל ממשרד הבריאות, בעזרתו של חבר הכנסת חיים רמון ובעזרתי.

אני חייב להוסיף, כי הכרנו בצורה מסודרת בבית-הספר לאחיות שבבית-החולים בנצרת. מפברואר השנה יש אישור – אני לא רוצה להרחיב ולא רוצה למסור סקירה על נצרת – לטיפול נקודתי שלי.

היו"ר ע' מאור:

יש אחר כך הצעה לסדר-היום באותו נושא.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

ועדת הפרויקטים שלנו אישרה לבית-החולים האיטלקי 2,500 מטר בנייה ב-13 מיליון דולר במשך ארבע שנים, ולבית-החולים הצרפתי – 2,000 מטר.

יש לי להגיד עוד דברים על נצרת. חברת הכנסת דיין, אני מודה לך על השאילתא; אני ממשיך לטפל בנצרת.

יעל דיין (העבודה):

תודה.

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת האשם מחאמיד להצעה לסדר-היום באותו נושא.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

לא ענית על שאילתות.

היו"ר ע' מאור:

חברת הכנסת נעמי בלומנטל, כל השאילתות הועברו לפרוטוקול.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

היה שינוי בסדר-היום, חיכיתי פה שעות.

אליעזר זנדברג (צומת):

גם אני.

היו"ר ע' מאור:

מאחר שסגן שר הבריאות עוד לא סיים, אפשר לחברי הכנסת שהצטרפו עכשיו לקבל תשובה.

אדוני סגן השר, שאילתא מס' 3324, של חברת הכנסת נעמי בלומנטל. לאחר מכן, השאילתא של חבר הכנסת אליעזר זנדברג.

אשפוז נשים ביחידות לגמילה מסמים

חברת הכנסת נ' בלומנטל שאלה את שר הבריאות ביום י"ב בתמוז התשנ"ד (21 ביוני 1994):

לאחרונה נודע לי, כי היחידות לגמילה המופעלות על-ידי משרד הבריאות אינן עומדות תמיד לרשות נשים.

לפי המצב שתואר לי, בחלק מהיחידות יש חדר אחד לנשים, ובו ארבע מיטות, ולפעמים, בתקופות של לחץ או כאשר אין ארבע מועמדות מתאימות, סוגרים בכלל את החדר לנשים כדי שיעמוד לרשות גברים.

ברצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. מדוע לא משאירים חדר זה פנוי תמיד לרשות נשים?

3. כמה נשים פונות למרכזי גמילה של משרד הבריאות וכמה גברים?

4. כמה נשים נדחו עד היום על-ידי מרכזי הגמילה בטענה הנ"ל?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הנושא שהעלתה בשאילתא חברת הכנסת נעמי בלומנטל הוא גמילה אשפוזית – נשים.

1. חלק ממרכזי הגמילה מקציבים באופן קבוע חדר לנשים, ומרכזי הגמילה האחרים מקציבים חדר לנשים כאשר יש מספיק נשים שפונות להפעלת חדר – אני מקווה שתסלחי לי על הניסוח, לא אני ניסחתי את זה.

על-פי הסדרים אלה, אכן, לעתים פונות נאלצות להמתין עד אשר תהיינה מטופלות להפעלת חדר. שירותי בריאות הנפש במשרד הבריאות הנחו את הנהלת מרכזי הגמילה להפנות מטופלים לאשפוזיות באזורים אחרים שבהם יש מיטות פנויות, על מנת לקצר את תקופת ההמתנה.

2. מרכזי הגמילה הנ"ל מקבלים תשלום בעבור ימי אשפוז למיטות בפועל. מכיון שהם אינם מתוקצבים גלובלית, הם אינם יכולים לשאת בנטל מיטות פנויות.

3. במהלך 1993 התקבלו 95 נשים ו-654 גברים – אני מקווה שזה לא בגלל אפליה אלא מפני שיש יותר גברים מכורים מאשר נשים. במהלך 1994, נכון לסוף חודש מאי, התקבלו 46 נשים ו-195 גברים.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אתה מוכן לחזור על תשובה מס' 3? כמה נשים פונות למרכזי גמילה של משרד הבריאות?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

95 נשים ו-654 גברים. עד חודש מאי, בחמשת החודשים הראשונים של 1994, התקבלו 46 נשים ו-195 גברים.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אתה רואה שהיחס מתחיל להשתנות?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

נכון, אבל זה יורד גם אצל הגברים, הרבה.

4. יש לציין כי כל הפניות שעונות על הקריטריונים לקבלה נענות.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. שאלה נוספת לחברת הכנסת נעמי בלומנטל. בבקשה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

כבוד סגן השר, רציתי להעיר את תשומת לבך לכך שיש היום עלייה במספר הנרקומניות בישראל, משמע היחס השתנה. לפני שנתיים ידענו, שמתוך עשרה נרקומנים היו בממוצע שתי נשים; היום אנחנו מגיעים לממוצע של ארבע נשים מתוך עשרה. זה משתקף גם במספרים שכבוד סגן השר נתן.

הייתי רוצה לקבל התחייבות ממשד הבריאות, שלא יקרה שנשים יידחו מטיפול גמילה עקב העובדה שאין די נשים כדי למלא חדר. לא רק שזה לא צודק, אלא זה גם לא יעמוד בקריטריונים של החוק. לכן הייתי רוצה לקבל התחייבות בדבר הזה. מתוך מה שאני שומעת מן השטח מסתבר שכאשר אשה פונה לגמילה אומרים לה: עכשיו אנחנו לא יכולים לקבל אותך, כי אין לנו עוד שתיים-שלוש נשים כדי למלא את החדר. לא ייתכן שבמדינה שיש בה שוויון זכויות יהיו אלה פני הדברים.

היו"ר ע' מאור:

תודה. סגן השר, בבקשה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

גברתי היושבת-ראש, אני מתחיל ממה שאמרה חברת הכנסת בלומנטל בסוף דבריה.

דיברת על שוויון, יש כנראה שוויון בין נשים לגברים בהתמכרות; לצערי הרב, יש עלייה במספר. כמחזיק תיק הגמילה מסמים במשרד הבריאות אני יכול להבטיח, שכל פנייה תיענה באובייקטיביות המקסימלית. לפעמים יש עיוותים. אם יהיו עיוותים אפשר לפנות ישירות אלי; זו לא פרוטקציה אלא פנייה ישירה לסגן השר מחזיק התיק.

אפשר להסדיר שחדר של ארבע מיטות ייהפך לחדר של שתי מיטות. זו דוגמה פשוטה לטיפול בבעיה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

נכון, על-ידי מחיצה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. שאילתא מס' 3191, של חבר הכנסת אליעזר זנדברג.

התחייבות משרד הבריאות למימון התמחות רופאים עולים

חבר הכנסת א' זנדברג שאל את שר הבריאות ביום כ"ח בסיוון התשנ"ד (7 ביוני 1994):

משרד הבריאות נאות לסייע לשני רופאים עולים – שמותיהם המלאים מופיעים במקור – ולממן השלמת תקופת התמחות בבית-החולים. לאחר שהתחייב בפני העולים בכתב – מצ"ב מסמכים בעניין – חזר בו המשרד מהתחייבותו והוא מסרב לתמוך ברופאים.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא מממן משרד הבריאות את השלמת ההתמחות של שני הרופאים?
2. כמה התחייבויות למימון התמחות קיבל על עצמו משרד הבריאות מ-1 בינואר 1992?
3. כמה מתוכן מומשו?
4. כיצד יסייע משרד הבריאות לרופאים אשר התחייב כלפיהם במימון ההתמחות?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, שאילתא של חבר הכנסת אליעזר זנדברג בנושא: התחייבות משרד הבריאות למימון התמחות רופאים עולים.

1. משרד הבריאות התחייב לסייע לד"ר ל"ל בהתמחות ל-12 חודש ועמד במחויבותו. כפי שנמסר לנו על-ידי קופת-חולים, הרופא האמור עבד במחלקה אורולוגית על חשבון משרד הבריאות במשך שנה.

לגבי נ"ו – יש פה קוד, אני מתפלא למה לא מפרסמים את השמות; מדובר באנשים, המשרד כנראה מנוע מזה, נראה שלשואל ידוע במי מדובר – אכן נשלח מכתב התחייבות, אולם בדיעבד התברר כי ד"ר נ"ו לא היתה זכאית למימון התמחותה מאחר שהיא זקוקה למימון התמחות מלא ולא להשלמת התמחות חלקית אשר היתה תנאי למימון.

2. משרד הבריאות התחייב לממן התמחות חלקית ל-540 רופאים.

3. לגבי 495 רופאים ההתחייבויות מומשו.

4. בכוונת משרד הבריאות לממן חלק מההתמחות לגבי יתר הרופאים במהלך השנים 1994 ו-1995.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לסגן השר נואף מסאלחה.

הצעה לסדר-היום

מצוקתם הכספית של בתי-החולים בנצרת

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לנושא הבא. אני מזמינה את חבר הכנסת האשם מחאמיד להצעה לסדר-היום מס' 4774: מצוקתם הכספית של בתי-החולים בנצרת. בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן השר, אני יודע שהנושא עלה עכשיו, בשאלתא קודמת, אבל תסלחו אם אחזור על כמה דברים, אולי ביתר פירוט.

אני רוצה לדבר על בית-החולים האנגלי בנצרת ועל כלל בתי-החולים בנצרת. יש שם שלושה בתי-חולים אשר משרתים את אזרחי העיר נצרת וסביבתה, את הגליל ואת המשולש הצפוני, ערבים ויהודים. בתי-חולים אלה עובדים עם צוותים בעלי יכולת גבוהה, ולדעת מטופלים רבים – ברמה מצוינת. הם מהוותיקים ביותר בארץ והם הוקמו ופותחו בכספי תרומות מחוץ-לארץ, בלי סיוע, בלי עזרה או הקצבה כלשהי של משרד הבריאות או של גוף ישראלי אחר.

צדק כבוד סגן השר כשאמר שנתנו לאחרונה סיוע כלשהו לבית-החולים האנגלי, אומנם קטן, והוא בבחינת טפטוף, ואינני חושב שמשרד הבריאות היה רוצה שזה יימשך כך.

בתי-חולים אלה נמצאים עכשיו במצב קשה ביותר, שמאיים על עצם המשך קיומם ופעילותם ההומנית ביותר, מאיים בסגירתם.

אני רוצה להזכיר כאן, שבתי-חולים אלה משרתים גם את מבוטחי קופת-החולים הכללית.

אברהם הירשזון (הליכוד):

לא רק מבוטחי קופת-החולים הכללית, אלא גם מבוטחי קופת-חולים אחרות.

האשם מחאמיד (חד"ש):

נכון, אבל את מבוטחי קופת-החולים הכללית במיוחד. ומעניין הדבר, אף שאינני יודע מה הסיבה לכך, ואת זה סיפר לי מנהל בית-החולים הד"ר נחלה, שקופת-החולים הכללית משלמת לבית-החולים שם עבור יום אשפוז 70% מהסכום שהיא משלמת לבתי-חולים במגזר היהודי. אינני יודע למה 70% דווקא, מדוע לא 100%. וגם את זה אין משלמים בזמן. וכך מצטברים חובות גדולים, ומשום כך מרחף האיום של סגירת על בתי-חולים אלה, שהוקמו – כפי שאמרתי – לפני עשרות רבות של שנים.

בית-החולים האנגלי הוקם לפני 133 שנים. בית-החולים האיטלקי – לפני 110 שנים, והצרפתי – לפני כ-100 שנה. אלה שלושת בתי-החולים שבנצרת. בבית-החולים האנגלי, למשל, שהוקם לפני 133 שנה, יש 140 מיטות, ומועסקים בו כ-400 עובדים. בשנת 1993 הוא טיפל במרפאותיו השונות ב-31,000 חולים ונעשו בו 2,600 ניתוחים. חדר המיון בבית-החולים הזה עובד 24 שעות ביממה, ושירת באותה שנה 26,500 מקרים. ובית-חולים זה, שהוא הגדול בסביבה, עומד בפני סכנת סגירה, כפי שאמרתי. כמצבו של בית-חולים זה מצבו של בית-החולים האיטלקי, עם 135 מיטות, ובית-החולים הצרפתי, עם 105 מיטות. בסך-הכול – 380 מיטות.

מצב בתי-החולים קשה עקב העדר סיוע ממשלתי. מאחר שהם משרתים אזרחים ישראלים, אני מתפלל ולא מבין מדוע אין מסייעים לבתי-חולים אלה. מצבם קשה כל כך גם כיוון שקופת-חולים אינה משלמת את חובותיה.

אני מקווה שאני טועה. הממצאים האלה הם מלפני שבוע ואולי שבועיים, ואני מקווה שהכסף שולם בינתיים, ושאני טועה. נאמר לי שהחובות מגיעים ל-5 מיליוני שקל חדש, ובתי-החולים אינם יכולים לשלם משכורות לעובדים, משום שלבית-החולים אין כסף לשלם להם.

אני מאמין שגם משרד הבריאות לא יסכים להמשך האפליה של בית-חולים זה ושני בתי-החולים האחרים. ואני שוב שואל, מדוע משלמים לו רק 70% ממה שקופת-חולים משלמת לבתי-חולים בסקטור היהודי, ומדוע לא משלמים גם לבתי-חולים אלה 100%. אינני יודע איך אפשר להסביר את הדבר הזה.

ומעניין שלא מספיק שבתי-חולים אלה אינם מקבלים סיוע ישראלי משמעותי, אלא כאשר בית-החולים האנגלי, למשל, אסף תרומות בשביל עבודות פיתוח ובנייה בסך 4 מיליוני דולר והקים את הבניין שלשמו נאספו הכספים, הוא נדרש לשלם, ושילם, 650,000 דולר מע"מ. כלומר, לא מספיק שהוא לא מקבל סיוע מגוף ישראלי כלשהו, הוא גם נדרש לשלם עבור כספי התרומות שהוא קיבל. כאן יש מקום ליותר מאשר סימן שאלה.

היו"ר ר' אדרי:

מפריעים לך?

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני מדבר אל כבוד סגן השר, שצריך להשיב לי.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני סגן השר, נתבקשתי להסב את תשומת לבך לכך שחבר הכנסת מחאמיד מדבר גם אליך.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

סליחה, אתה צודק. אני עונה לחבר הכנסת רביץ, אמרתי לו שאתה צודק.

היו"ר ר' אדרי:

הוא הצדיק אותך, חבר הכנסת האשם מחאמיד.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני דווקא רציתי כל כך שלא להיות צודק.

אני מקווה שכבוד סגן השר ומשרד הבריאות יעשו מאמץ כדי שבתי-חולים אלה לא יהיו כבולים במצוקות שלהם, ויוכלו להתקדם כדי להמשיך לשרת חלק בלתי מבוטל מאזרחי מדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לאדוני, חבר הכנסת האשם מחאמיד. אבקש מסגן שר הבריאות שישב על הצעה לסדר-היום מס' 4774.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יש לי תשובה מוכנה, אבל לא אקרא אותה, כי הרבה מזמני בשנתיים שבהן אני משמש סגן שר הבריאות, יחד עם השר הקודם חיים רמון, שביקר בנצרת, הקדשתי לטיפול בעניין זה. גם השר החדש, ד"ר אפרים סנה, יבקר ב-23 באוגוסט, כפי שקבענו, בבתי-החולים בנצרת יחד אתי.

אני מכיר היטב את החומר, ואני חייב להזכיר לבית הזה, שההצעה הזאת היתה במקורה הצעה של חבר הכנסת תופיק זיאד המנוח. אני עצוב שהוא נהרג, אבל אני שמח שחבר הכנסת האשם מחאמיד ממשיך את דרכו ומגן בצדק על בתי-החולים של נצרת.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בתי-החולים בנצרת סבלו עשרות שנים מאפליה. אני חייב לציין כאן, כי שרת הבריאות הקודמת, שושנה ארבלי-אלמוזלינו, מצאה שבבתי-החולים בנצרת משלמים 40% או 50% מהסכום המשולם עבור מיטה ליום אשפוז בבית-החולים בעפולה, או בבית-חולים אחר. היא התערבה והעלתה את התשלום ל-60%. רק השנה הוא הועלה ל-70%, אחרי שבמשך כל השנים הוא עמד על 60%.

לפני שנה ולפני שנה וחצי אמרתי, שעקב מצבה הקשה של קופת-חולים, זה המאבק האחרון שאני נאבק אתכם, מפני שמצבה של קופת-החולים הוא חמור כל כך, ואת זאת רואים היום כולם. אני דיברתי על כך עוד לפני שנה וחצי. אני יודע שאני לא יכול להכריח את קופת-חולים, אבל אילו אני או השר היינו עומדים על תשלום מלא, אני יודע מה קופת-חולים היתה עושה. היא היתה שולחת את המבוטחים שלה מרחק גדול מאוד, אפילו עד לכפר-סבא, כי זה בית-חולים שלה.

התביעה של בתי-החולים צודקת, ואנחנו נמשיך להיאבק כדי שקופת-החולים הכללית וגם שאר קופות-החולים ישלמו – – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

קופות-החולים האחרות ששולחות חולים לבתי-החולים בנצרת, כמה הן משלמות עבור יום אשפוז?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

בדיוק את מה שמשלמת קופת-החולים הכללית. כולם משלמים את אותו סכום.

אני רוצה לומר דבר נוסף. יש חוק המחייב תשלום מס ערך מוסף, חוץ מ"הדסה עין-כרם", שאתם היה ההסכם כנראה מ-1994, אני לא יודע בדיוק. כל היתר משלמים; יהודים וערבים כאחד. כל בית-חולים משלם מע"מ. זה לא בסדר, זה לא נכון וזה לא צודק. ביקשתי מהאוצר לפתור אותם מהתשלום הזה,

ולא הצלחתי. משום כך גם נתן משרד הבריאות עזרה לבתי-החולים בנצרת בסך 500,000 שקל, וזה לא סכום מבוטל, גם אם אינני אומר שזה סכום הכי גדול.

אני רוצה לספר כאן עוד דבר שלא היה פשוט כלל. לבית-החולים, שנקרא בית-החולים הסקוטי, בית-החולים נצרת, היה בית-ספר לאחיות מעשיות במשך המון שנים. על-פי הצוות המקצועי – שושנה ריבה, שאחראית לסייעוד, ואחרים – נתתי הנחיה בעניין זה, וכאשר עמדו בדרישות, כעבור פחות משנה קיבל בית-הספר הכרה. זה היה בחודש פברואר. ועכשיו המסלול שלו הוא מסלול של אחיות מוסמכות.

המועצה המדעית הלכה, על-פי בקשתי, עם המדען הראשי פרופסור זילברמן ובדקה פעם אחת, פעמיים ושלוש פעמים, ועכשיו צריך לעשות חיבור שקוראים לו חיבור טכני בין בית-החולים האיטלקי לבית-החולים נצרת, או בית-החולים האנגלי, ומקבלים הכרה. בית-החולים, לעומת זאת, קיבל הכרה לאחר שעמד בקריטריונים.

הדבר הראשון שעשיתי באוגוסט 1992, כאשר נתמנתי להיות סגן השר, בעצה אחת עם חיים רמון, היה שאישרנו להם CT, והוא מופעל לשירותם של כל אנשי נצרת. אני חייב להגיד לך, שנתיים לפני זה שלחו מכתב לשר. לא ענו להם. בתוך חודש-חודשיים הפעילו את זה, וזה מופעל.

ועדת הפרויקטים אישרה לבית-החולים הצרפתי 2,000 מטר. הם לא ביקשו כסף; יש להם.

אשר לבית-החולים האיטלקי, אני שכנעתי את משלחת הוויטיקן, והם משקיעים בסופו של דבר. אם תראו את התוכניות המצוינות של בית-החולים האיטלקי, בעוד שלוש-ארבע שנים הוא יהיה אחד מבתי-החולים הטובים. גם מחלקה לגריאטריה תהיה שם. הם משקיעים 13 מיליון דולר. אני ישבתי אתם גם בנצרת וגם פה; הם משלמים את הכסף הזה. הם גם לא ביקשו את המע"מ. אני מקווה שיש לוויטיקן כסף, כך אמרו לי.

השר חיים רמון אישר, לפי המלצתי, עוד 60 מיטות לבית-החולים האיטלקי, תוספת של 50%. אני חייב להוסיף, אדוני היושב-ראש, שקיפחו את בית-החולים הצרפתי בנצרת גם בגריאטריה, ואני אחראי לגריאטריה. הם יודעים שהשוויתי, ומשלמים להם – בשנה שעברה והשנה – מה שמשלמים לאחרים. הם באמת סמל לדו-קיום יהודי-ערבי.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני למדתי בתיכון בנצרת. זו עיר ערבית מובילה במדינת ישראל, עיר ערבית ישראלית שאני אוהב אותה. היא משרתת אוכלוסייה יהודית וערבית. יש עולים חדשים במחלקה הגריאטרית בבית-החולים הצרפתי, זה לא משחק. יש הרופא הרוסי וגם החולה היהודי והערבי. הם לא עושים את זה בשביל סמנטיקה, הם עושים את זה כי הם אנשים מתאימים. זה בית-חולים לתפארת, אחד מבתי-החולים היפים והטובים במדינת ישראל, שמשרת את כל האוכלוסייה.

פתחנו מרכז לגמילה מסמים עם העירייה בנצרת, והוא פועל כבר שנה.

אני מצדיק אותם, אני ממשיך לטפל, עם הנהלת קופת-חולים – וקופות-חולים אחרות – כדי שישלמו להם את החוב. חוב של 4 מיליונים ימוטט אותם, כי פירושו שכר עובדים, פשוט שכר עובדים. הם מתקיימים מעזרה מחוץ-לארץ וקצת מדמי אשפוז.

אנחנו עומדים לחנוך מרפאות. אפרים סנה ואני קבענו תאריך עם תופיק זיאד המנוח, ולא ביטלתי אותו. אנחנו נלך עם ראש העיר החדש. אנחנו חונכים שתי מרפאות חדשות שנבנו. לגבי אחת מהן, אני הולך להציע למשרד הבריאות שהמרפאה היפה הזאת תיקרא על שמו של תופיק זיאד. זה הדבר המינימלי שאפשר להנציח בו את שמו של חבר כנסת וראש עיר ואיש ציבור שעשה למען עירו.

פתחתי תחנת "טיפת חלב" שלישית השנה בנצרת.

אני לא רוצה להגיד שהכול ורוד. הלוואי שיכולתי להקדיש זמן רב יותר ליהודי ישראל ולערביי ישראל בעניין הביטוח הרפואי כמו שהקדשתי אישית לנצרת.

אדוני היושב-ראש, אני מציע שגם נושא זה יידון בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת, אף שהייתי מציע לך, חבר הכנסת מחאמיד, להסתפק בדברי.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני מוכן להסתפק.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

להסתפק, אבל עם הבטחה שאני ממשיך ומעדכן אותך לגבי הטיפול בבתי-החולים בנצרת. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן השר. אני מבין שיש הצעה אחרת לחבר הכנסת דוד מגן, המבקש להסיר.

דוד מגן (הליכוד):

למרות ההסתפקות אני חייב לומר כמה מלים.

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה, אדוני.

דוד מגן (הליכוד):

תודה לך. לפני שבוע, כאשר התייחס שר האוצר להצעת חוק שלי לבטל מס ערך מוסף לבתי-אבות, הוא מנה בין יתר הדברים את העיקרון של אחידות המס, ואמר שהוא מפחד שתהיה פרצה אם הוא ילך לקראת העניין הזה. בסופו של עניין התפשרנו והפכנו את הצעת החוק להצעה לסדר-היום.

אבל סגן שר הבריאות מגלה לנו היום דבר ששר האוצר לא גילה בשבוע שעבר, שבית-החולים "הדסה" משוחרר מתשלום מס ערך מוסף.

דן תיכון (הליכוד):

הוא טוען שזה הסדר מתחילת קיומה של המדינה. וזה לא יכול להיות אם מע"מ חל רק ב-1975. אני מציע לבדוק, כי נדמה לי שזה לא יכול להיות.

דוד מגן (הליכוד):

חבר הכנסת דן תיכון, תסכים אתי שלא יכול להיות מצב שאנחנו ככנסת נצא מתוך הנחה שמה ששר האוצר אומר הוא לא נכון, שיש אחידות במס. אנחנו יודעים שאילת יוצאת מן הכלל, פירות יוצאים מן הכלל, ירקות יוצאים מן הכלל, יצואנים יוצאים מן הכלל, תיירות יוצאת מן הכלל. אבל כשמבקשים, למשל, בעניין ביצים שעקרנות השיווק שלהן בדיוק כמו של פירות וירקות, או בעניין בתי-אבות – מדובר שם בקשישים מסכנים שצריך להוזיל להם את התשלום ב-17% – הסתירו מפנינו שאחד המרכזים הרפואיים הגדולים והעשירים משוחרר ממס ערך מוסף.

לכן טוב שהכנסת תדע זאת, טוב שהעניין הודגש, טוב שיוברר. אני סומך על חבר הכנסת דן תיכון שיבדוק את הדברים גם בוועדת הכספים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת מגן. אין הצבעה. אנחנו רושמים את הודעתו של אדוני, סגן שר הבריאות בדבר מצוקתם הכספית של בתי-החולים בנצרת. תודה רבה גם למציע.

הצעת חוק לתיקון פקודת בריאות הציבור (מזון) (סימון גלוטן), התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת י' לס)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק לתיקון פקודת בריאות הציבור (מזון) (סימון גלוטן), התשנ"ד-1994. זו הצעת חוק א'תרעו. אדוני חבר הכנסת יורם לס, בבקשה. הנמקה מהמקום.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להביא בפני מליאת הכנסת הצעת חוק שנוגעת לאלפי אזרחים במדינת ישראל שהם לכאורה בריאים, אבל ברגע שהם אוכלים לחם הם נעשים חולים מאוד. המחלה קרויה מחלת צליאק, והבעיה היא בחלבון שנמצא בחיטה שממנה עושים את הלחם. כל אחד מאותם אלפי אנשים יודע מה זה לחם, אבל מסתבר שבהרבה מאוד מוצרים יש חיטה או מוצרי חיטה בלי שהאדם יודע את זה.

אני נתקל גם אישית וגם בפניות מהציבור אלי במשפחות רבות שמבקשות לדעת שאותו חלבון שקרוי גלוטן אומנם איננו בתוך המוצר, כל מוצר.

הקהילייה הבין-לאומית הציעה תו תקן, ואפילו סמל, סמל נטול גלוטן הבין-לאומי. מטרת הצעת החוק הזו לבקש בעצם לתת סמכות לשר הבריאות להתקין תקנות שלפיהן יסומנו המוצרים במדינת ישראל בסמל הבין-לאומי, נטול גלוטן, כדי שאותם אלפי חולים במחלת הצליאק יוכלו לדעת אל נכון שהמוצר שאותו הם קונים, שלא תמיד ברורים מרכיביו, הוא אומנם נטול כל רכיב שמקורו בחיטה והם יכולים לאכול אותו באופן חופשי ולא להיפגע. והפגיעה היא חמורה וקשה למי שסובל מהמחלה.

ועדת השרים לענייני חקיקה ואכיפת החוק מסכימה להצעת החוק הזו, ואני מתכבד ומבקש מחברי הכנסת לתמוך בהצעה. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת יורם לס. אני מבקש מאדוני, סגן שר הבריאות, להשיב על הצעת החוק של חבר הכנסת יורם לס.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ועדת שרים לענייני חקיקה החליטה ביום 25 ביולי 1994 לתמוך בהצעת החוק.

העיקרון שבהצעת החוק, חובת סימון גלוטן, ניתן להשיגו באמצעות תקנות שבסמכות שר הבריאות להתקין על-פי פקודת בריאות הציבור (מזון); לכן החוק מיותר. ואולם אין התנגדות עקרונית להצעה, על-פי החלטת השר.

אני רוצה לברך את חבר הכנסת יורם לס לא רק על הבקאות. הוא היה מעורה, מנכ"ל וגם רופא. אני מאמין שכל הדברים שהוא מחפש ומוצא הם לטובת הציבור. אני בעד אישורה והעברתה של הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן השר. יש לנו הצעה אחרת. חבר הכנסת מגן, בבקשה אדוני.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אילו באה ההצעה מטעמו של חבר הכנסת אחר, ולא מטעמו של חבר הכנסת לס, הייתי מבין שנתגלה פן נוסף בתחום הסיכונים הרפואיים, ואותו חבר הכנסת מבקש לתקן את העניין. אבל הואיל ואנחנו מכירים את חבר הכנסת פרופסור יורם לס כבקיא מאוד בתחומי הרפואה וכאדם שמסביר לנו רבות את החשיבות של רפואה מונעת, אני רוצה להזהיר את חבר הכנסת לס מפני "תפסת מרובה לא תפסת". אם אנחנו נגדיש את הסאה ונעשיר את התוויות המופיעות על-גבי המוצרים השונים מהאספקט הצרכני, מהאספקט התקני, מהאספקטים הבריאותיים, ונסמן מה המוצר כולל, מה הסכנה בצבעי מאכל, ועכשיו נוסיף גם את העניין של סוג מסוים של חיטה, חוששני שהאותיות על גבי אותם מוצרים תהיינה אותיות טל ומטר; אנשים יצטרכו זכוכית מגדלת כדי לזהות מה הסכנות שבאותו מוצר.

אני מציע וחושב, כי דווקא מתוך בקיאותך בעניינים הללו, דווקא מתוך זה שאתה יודע מה הן רמות הסיכון בחומרים השונים, טוב שתהיה, במסגרת הצעת החוק הזאת, יוזמה שתצא במסע פרסום מסיבי, יסודי, ושיטתי אשר יגיע, באמצעות העיתונות, באמצעות ירחונים מקצועיים, באמצעות "טיפות חלב", באמצעות המתנ"סים, ויזהיר את הציבור, במיוחד הציבור שרגיש לסוג זה או אחר של מוצר, מפני סכנות של שימוש במוצר.

אני חושש, שאם אנחנו נסתפק היום בהצעת החוק הזאת, בתוספת עוד סימן אחד, הרי שמרוב עצים לא נראה את היער, והכוונה הטובה, להזהיר, לא תעמוד במבחן המציאות.

הצעתי היא אליך, ובוודאי אם תגיש הצעת חוק גורפת יותר, רחבה יותר, שיש בה משום פרסום והגברת הסיכוי להביא למודעות את הסכנה הטמונה במוצרים מסוימים, לידיעת הציבור, ודאי וודאי שהצעה כזאת תזכה לתמיכה. ואני מסיים במשפט שבו פתחתי, הואיל ואני מעריך את הידע המקצועי שלך, הייתי מצפה ממך להרחיב את היריעה כדי שנשיג את התוצאות שדיברת עליהן.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת דוד מגן, ואנחנו עוברים להצבעה.

יורם לס (העבודה):

אפשר לענות?

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה, אדוני.

יורם לס (העבודה):

צודק חבר הכנסת מגן בנושא של החשיבות של הסברה ורפואה מונעת, אבל, לצערי, חבר הכנסת מגן, לא במקרה הזה. החולים מודעים לנושא הזה מהרגע שנולדו בו, והבעיה שהם נתקלים בה כאשר הם נוגעים בלחם קשה ביותר. אין צורך להסביר להם דבר. הבעיה היא שהם עומדים בפני אלפי מוצרים שבחלקם יש תוצרי חיטה והם לא יודעים זאת. הסימול הבין-לאומי של "נטול גלוטן" הומצא בדיוק למטרה הזאת, והם ידעו אותו. מדובר באוכלוסייה מוגדרת, שלא צריך להסביר לה שום דבר; אני מכיר, אישית, כמה וכמה חולים כאלה, והיו אלי הרבה פניות בעניין הזה.

אני מסכים שהנושא של רפואה מונעת והסברה חשוב, אבל במקרה הזה פשוט נעשה שירות לאלפי אנשים ונמנעים מהם סימפטומים ובעיות קשות.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת לס.

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד להעביר לוועדה, להכנה לקריאה ראשונה, ומי בעד להסיר? ההצבעה החלה.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 10

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת החוק לתיקון פקודת בריאות הציבור (מזון) (סימון גלוטן), התשנ"ד–1994, לדין מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 10, נגד – אין, נמנע – 1. חברי הכנסת, ההצעה עוברת לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה ראשונה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ר' אדרי:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. גברתי, בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת –

הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 15), התשנ"ד–1994, שהחזירה ועדת החוקה, חוק ומשפט, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

לדין מוקדם הונחו הצעות חוק, החל בב'קפג של חברת הכנסת ענת מאור, עד ב'קצא של קבוצת חברי הכנסת: הצעת חוק חופשה שנתית (תיקון – קצובת הבראה), התשנ"ד–1994, מאת חברת הכנסת ענת מאור; הצעת חוק לימוד חובה (תיקון – ועדה לרישום ולשיבוץ תלמידים), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת אלי דין; הצעת חוק הדגל והסמל (תיקון – הנפת דגל הלאום לצד דגלים זרים במדינת ישראל), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת אליהו בן-אלישר; הצעת חוק עבודת נשים (תיקון – חופשת לידה), התשנ"ד–1994, מאת חברת הכנסת יעל דין; הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – שם החוק), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת דב שילנסקי; הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון), מאת חברי הכנסת א' דין וס' טריף; הצעת חוק לצמצום ממדי העוני והפערים בהכנסות (תיקון חקיקה) (תיקון חוק הבטחת הכנסה), התשנ"ד–1994, מאת חברי הכנסת א' דין וס' טריף; הצעת חוק קליטת חיילים משוחררים (תיקון – העברת כספים), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק חופש הבחירה לארגוני עובדים והתאגדויות, התשנ"ד–1994, מאת חברי הכנסת א' דין, ס' טריף, י' ביבי, י' ונונו, י' לס, ע' זיסמן, י' שפי וש' בוחבוט.

עוד אודיעכם, כי הצעת חוק חופש התארגנות פוליטית במוסדות חינוך על-תיכוניים, התשנ"ד-1993, של חברי הכנסת ע' מאור, ח' אורון, נ' חזן, ב' טמקין, רן כהן, א' פורז וד' צוקר, שסימנה תתתמ"ז – בטלה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי סגנית מזכיר הכנסת.

הצעה לסדר-היום

התאבדות תלמידים והתנהגות הצוות המקצועי בבתי-הספר

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 4771: התאבדות תלמידים והתנהגות הצוות המקצועי בבתי-הספר. אני מזמין את חבר הכנסת יעקב שפי. בבקשה, אדוני.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מה הנושא? לא ברור לי.

היו"ר ר' אדרי:

התאבדות תלמידים והתנהגות הצוות המקצועי בבתי-הספר, הצעה לסדר-היום מס' 4771.

יעקב שפי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ב-21 ביוני 1994 התאבד בתלייה הנער שלומי ויצמן, זיכרונו לברכה, תלמיד כיתה י'. זה מקרה אחד ממאות ניסיונות התאבדות של קטינים המבוצעים מדי שנה. על-פי הנתונים של המועצה הלאומית לשלום הילד, היו כ-720 ניסיונות התאבדות של ילדים ובני-נוער בשנת 1993.

לא מדובר כאן בנתון נוסף מסטטיסטיקה יבשה. מדובר באובדן חיים צעירים, באובדן עולם ומלואו ובמשבר קשה למשפחה ולחברים.

מעבר למקרה הספציפי קיימת גם הסוגיה העקרונית. בית-הספר אמור להיות, פרט להיותו מוסד מחנך, גם כתובת לפניות מצוקה. בית-הספר כמוסד עיקרי בחיי ילדים ונוער, שאין לו תחליף, אמור גם לזהות מצוקה ולטפל בה בדרכים מדעיות מקובלות. האם מערכת החינוך בכלל ובית-הספר בפרט מסוגלים לזהות מצוקה ולהתמודד אתה? האם מערכת החינוך או גופים מסוימים הפועלים בה תורמים ביצירת המצוקה והלחץ שמובילים להתאבדות?

לפני שבועות אחדים פנו אלי הוריו של שלומי ויצמן, זיכרונו לברכה, וגוללו בפני את סיפורם האישי, שדרכו ניתן ללמוד על תפקוד בית-הספר בהשתלשלות הטרגית של האירועים שהובילו להתאבדות של שלומי.

ביום חמישי, 16 ביוני 1994, סחבו שני נערים ונערה רכב של בוגרת כיתה י"ב שהגיעה להיבחן במבחן בגרות ושכחה את מפתחות הרכב במתנע, ושלומי הצטרף אליהם לנסיעה. לאחר זמן מה החזירו התלמידים את הרכב לתלמידה. בישיבה פדגוגית שנערכה כעבור זמן קצר הוחלט: תעודת ההצטיינות ששלומי היה אמור לקבל כמצטיין חברתי של השכבה נשללת ממנו. ציונו של שלומי בהתנהגות יורד ל-6. שלומי מסולק מבית-הספר, והוא ושאר התלמידים שמעורבים בפרשה לא ילמדו בבית-הספר בשנה הבאה.

משמעותו של עונש זה מרחיקה לכת בעיקר נוכח הקושי להיקלט כתלמיד בבית-ספר אחר עם ציון 6 בהתנהגות ועם כתם של התנהגות פרועה. בית-הספר נמנע מלשתף את הוריו של שלומי במקרה ובתגובת בית-הספר, ורק כעבור חמישה ימים נוצר הקשר בין הוריו של שלומי ובין הנהלת בית-הספר, ביוזמתה של המשפחה, שפרטי המקרה נודעו לה בדרך אגב.

התנהגות בית-הספר ודרך פעולתו מעוררות תהיות רבות, כגון, מדוע לא יידעו את ההורים על סילוקו של בנם מבית-הספר? האם נכון שאיימו על הנער בסנקציה של שלילת תעודה, ואם כן, כיצד מתיישבת סנקציה זו עם הוראות חוזר המנכ"ל השוללות אותה? האם נעשו מעשי השפלה כנגד שלומי על-ידי מישוה מצוות בית-הספר? האם היה מישוה מצוות בית-הספר רגיש ומעודכן למצוקה שאליה נקלע הנער?

במכתב החרטה על מעשהו כתב שלומי לרכזת השכבה, ואני מצטט חלק ממכתבו: "הבינו את מצבי. כרגע כל הדלתות נעולות בפני, ואין לי לאן ללכת. בבקשה תנו לי צ'אנס אחרון". למנהל בית-הספר כתב שלומי: "אני רוצה להביע את התנצלותי מהלב הכואב על התנהגותי המבזה בדרך ביום שישי. אני לא יכול להמשיך את חיי. אני רוצה לסיים 12 שנות לימוד, אך עכשיו יהיה לי קשה, בגלל שטות שלא חשבתי יותר קדימה. הייתי ברגע של התלהבות, ועכשיו אני מצטער על כך ומבקש ממך את הצ'אנס האחרון". למנכ"ל בית-הספר שלומי כתב: "אני מבקש ממך בכל לשון של בקשה, תן לי הזדמנות אחרונה ללמוד בבית-ספרכם בכיתה י"א, כי כל הדלתות יהיו סגורות בפני".

מהמידע המצוי בידי עולה תמונה קשה, תמונה כואבת ומכעיסה. לא רק שבית-הספר לא הצליח לזהות את מצוקתו של שלומי ולפעול להקלתה, בית-הספר, באופן התנהגותו, עוד הגביר את מצוקתו. אם להשתמש בלשונו של שלומי, זיכרונו לברכה, בית-הספר סגר בפניו את הצ'אנס האחרון. בית-הספר סגר בפניו את הדלת המובילה להשתלבות בחברה.

אין בכונתי לקבוע נחרצות את מידת האחריות של הנהלת בית-הספר. אני דורש כי שר החינוך ימנה ועדה בלתי תלויה שתעשה זאת. יש לבחון בקפידה, ללא דעות קדומות וללא אינטרסים ביורוקרטיים, את תפקודה של ההנהלה, שבקרב תלמידיה נרשמו בשנה האחרונה, על-פי אינפורמציה שנמסרה לי, 21 ניסיונות התאבדות, שמתוכם, לצערנו, שניים הצליחו.

אני מציע לשר החינוך להקים ועדת מומחים שתבחן את השאלה, האם בית-הספר ערוך ומוכן להתמודד עם תופעת ההתאבדות בקרב התלמידים; האם בית-הספר מסוגל לזהות מצוקה נפשית, והאם בית-הספר מסוגל לספק מזור ועזרה לנזקקים לעתים קרובות.

בית-הספר, המורים וההנהלה הינם מקור העזרה היחיד לילדים ולבני-נוער המצויים במצוקה. האם בית-הספר ערוך ומוכן לסייע בידם?

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ההתמודדות עם תופעת התאבדות בני הנוער היא מורכבת וסבוכה. על מנת למנוע את מקרי העתיד, יש ללמוד על מקרי העבר. אולם, למיטב ידיעתי, אין עושים זאת. מנתונים עדכניים שהגיעו אלי מהמועצה לשלום הילד, נחשפת תמונה עגומה ביותר של העדר כל מדיניות נהלים אחידה ומחייבת בכל הקשור לדיווח, לאיתור, למעקב ולהמשך הטיפול בילדים ובבני נוער שניסו להתאבד.

צוות חדר מיון עומד חסר אונים לנוכח העדר המדיניות והנהלים, והוא נאלץ לעתים קרובות לשלוף מהמותן פתרונות בנוגע להמשך הטיפול בילדים. ידוע, שרק 1% מן הקטינים המנסים להתאבד עושים זאת מסיבות פסיכיאטריות. רובם המכריע עושים זאת מסיבות אחרות. מנהל חדר מיון באחד מבתי-החולים הגדולים בארץ מסר, כי בבית-החולים שלו היו בשנת 1993 כ-50 מקרים של ניסיונות התאבדות של קטינים, אך הוא לא טרח לדווח על כך.

לכן, המסקנה המתבקשת הינה, שהמקרים הידועים הינם רק קצה הקרחון של הבעיה האמיתית, ושאין שום גורם שממשיך ומטפל בהיבט הנפשי של מצוקת הילד. דומה כי הבעיה כולה מוזנחת, אין מטפלים בה ולא מנסים להתמודד אתה.

לסיום, בנוגע למקרה הטרגי של התאבדות שלומי ויצמן, זיכרונו לברכה, יש להקים ועדת חקירה בלתי תלויה שתחקור את נסיבות המקרה.

כמו-כן, על משרד החינוך לבדוק אם בתי-הספר ערוכים לזהות מקרי מצוקה של תלמידים ולטפל בהם.

אני קורא לשר החינוך ולשר הבריאות להקים ועדה משותפת, שתבדוק ותמליץ על מדיניות ונהלים קבועים בחדרי מיון במקרה של ניסיונות התאבדות של ילדים ונוער, במטרה לאתר, לעקוב ולטפל כראוי במצוקתם הנפשית של הילדים הללו.

אין לי שום צל של ספק, כי איש רגיש ומבין כשר החינוך ידע לפעול במהירות האפשרית על מנת למצוא מזור ולתת סיוע לנזקקים. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת יעקב שפי. אני מזמין את סגן שר החינוך להשיב על הצעתו של חבר הכנסת יעקב שפי. בבקשה, אדוני.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, משרד החינוך רואה עצמו אחראי לטיפול החוסן הנפשי של התלמידים ומשקיע משאבים להתמודדות עם המצוקה בקרב בני נוער. לפיכך פרסם משרדנו תוכניות בנושא ההתמודדות עם לחצים ומניעת התאבדויות.

מטרתן של התוכניות: א. להגביר את המודעות העצמית של הנוער לתהליכים הנפשיים החלים בתקופת המעבר מילדות לבגרות ולמצבי המצוקה הקשורים בהם, שהם זמניים וחולפים גם כשהם נראים חסרי מוצא בזמן נתון; ב. להקנות מיומנות להתמודד עם מצוקות הגיל; ג. לברר אלטרנטיבות למחשבות אובדניות; ד. להציג מיפוי של גורמים מסייעים בבית-הספר ומחוצה לו; ה. לחדד את רגישותם של חברים, הורים ומורים לילדים במצוקה ולהדרכתם בנקיטת התייחסות מתאימה, הן למצוקות והן לסיבות למצוקות.

בחמש השנים האחרונות הוציא אגף השירות הפסיכולוגי-הייעוצי במשרדנו מאמרי רקע, הנחיות מקצועיות ספציפיות ותוכניות התערבות כנ"ל, העומדות לרשות המורים, היועצים והפסיכולוגים במערכת החינוך. המורים היועצים עברו השתלמויות בנושא זה.

כמו-כן פרסם בינואר 1992 חוזר מנכ"ל מיוחד בנושא מניעת התאבדויות, עם הנחיות מפורטות לצוות החינוכי לגבי זיהוי תלמידים בעלי נטיות אובדניות וטיפול אנשי המקצוע בתלמידים אלה.

במסגרת ההשתלמויות המוסדיות הוחל בהדרגה, מינואר 1994, בתדרוך המורים במערכת לאיתור ולזיהוי ילדים בסיכון גבוה, כיצד לטפל בהם ולמי להפנותם.

יש מקרים שבהם מתגלים תלמידים עם מצוקות, שניתן לפתור אותן באמצעות המורים, היועצים – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני סגן השר, אפשר לשאול שאלה, בכל הכבוד? אתה מספר לנו על חוזרי מנכ"ל. מה עשיתם בבית-הספר הזה, במעשה הספציפי הזה?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

חבר הכנסת הירשזון, אגיע גם להתייחסות הספציפית. ההערה נכונה, ואני גם אתייחס אליה בסוף הדברים.

אברהם הירשזון (הליכוד):

תוכניות נתקעות באוויר.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אנחנו צריכים גם להסביר לחברי הכנסת ולציבור שצופה בנו בערוץ השלישי את דרכי הטיפול השוטף וההיערכות של משרד החינוך במקרים שקרו – מה למדו, איך נערכים ומה עושים.

יש מקרים שבהם מתגלים תלמידים עם מצוקות שניתן לפתור אותן באמצעות המורים היועצים בבתי-הספר או בשירותים הפסיכולוגיים. יש מקרים חריפים יותר, שהטיפול בהם צריך להיעשות מחוץ לבית-הספר, במרפאות לבריאות הנפש. לא תמיד ניתן לשכנע את התלמידים והוריהם לפנות למרפאות, או אפילו לשירות הפסיכולוגי.

בנושא איתור התלמידים הנתונים במצוקה ובלחצים, יש היום מודעות רבה יותר בקרב המורים. האיתור הראשון נעשה בעצם על-ידם. המורים, שאינם אנשי מקצוע בתחום הייעוץ או הפסיכולוגיה, אינם יכולים לטפל אלא רק להפנות לגורמים המתאימים. יש הצלחות, אולם לא בצורה מושלמת, כי התופעה איננה ניתנת לניבוי, ברוב המקרים.

כאמור, אין המורים יכולים למלא את מקומם של אנשי המקצוע לגבי המקרים הקשים, אולם איתור התלמידים במצוקה הוא נקודת מפתח להפניה לטיפול.

נוסף על האמור לעיל, זה שנתיים פועלת, באמצעות שפ"י – השירות הפסיכולוגי של המשרד – תוכנית "כישורי חיים" בחלק מבתי-הספר. בשנת הלימודים התשנ"ה, השנה הקרובה, תורחב התוכנית לבתי-ספר נוספים, ובהדרגה תכסה את כלל מערכת החינוך.

מטרת התוכנית היא להקנות כישורים אשר יאפשרו רווחה נפשית, שיפור החוסן הנפשי ויכולת ההתמודדות של ילדים ובני נוער עם תופעות שליליות. לכל כיתה שמועברת בה התוכנית מוקצת שעת לימוד בשבוע, המיועדת לנושא זה נוסף על שעות התקן.

בבירור שערכנו עם משרד הבריאות מסתבר, כי אין נתונים מרוכזים לגבי 1993. יש נתונים לגבי השנים 1990-1992. בשנתיים אלו נעשו 653 ניסיונות התאבדות, עד גיל 14 – – –

דוד מגן (הליכוד):

כמה?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

.653

דוד מגן (הליכוד):

רק השנה?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לא, בשנים שהתייחסתי אליהן – 1990-1992. לגבי 1993, עדיין אין נתון. אני מדבר על שלוש שנים.

בשלוש שנים אלו נעשו 635 ניסיונות התאבדות, עד גיל 14 – 116 מקרים, ומגיל 15 עד 17 – 537 מקרים. לא כל המקרים מדווחים למערכת הבריאות, או למשרד החינוך.

לגבי מספר המתאבדים יש דיווח מסודר לחדר המצב במשרד, ומופעלת ועדת בדיקה לגבי כל מקרה ומקרה. אין שינוי דרמטי במספר המתאבדים גילאי בית-הספר בשלוש השנים האחרונות.

אנו ערים לאפשרות, שייתכן שיש ניסיונות התאבדות המוסתרים על-ידי המשפחה ואינם מגיעים לידיעת בתי-הספר. אם יהיו בידינו נתונים המעידים על החמרה, השירות הפסיכולוגי הייעוצי של המשרד ערוך לטפל בנושא.

לסיום, נושא המניעה קיבל בשנים האחרונות עדיפות על-ידי המשרד, וכיום קיים ועומד לרשות בתי-הספר מערך מניעת המופנה הן לצוות החינוכי והן לתלמידים.

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת החינוך לדין מעמיק וממצה.

אני רוצה להתייחס לנושא הספציפי ולומר משפט למשפחתו של שלומי ויצמן, זיכרונו לברכה. כל מקרה כואב למשפחה ולידידים. ואני מברך על היוזמה של חבר הכנסת שפי וחבר הכנסת יוסי כץ. אני יודע שגם המשפחה היתה כאן והמתינה כמה שעות, אבל כתוצאה מהיום העמוס, היום האחרון של

המושב, מועלה הנושא רק עתה. אני מצטער על המקרה ואני יודע שאין ניחומים למשפחה שפקד אותה אסון כל כך כבד.

משרד החינוך, באמצעות מחוז חיפה – ואינני רוצה להכנס לפרטים, אבל מאחר שהשם עלה, אין פה דברים חסויים, המשפחה מקריית-אתא – בדק את הנושא. יש לנו תיק מסודר. ואם חבר הכנסת הירשזון ירצה לעיין בו, אנחנו נאפשר לו. הדברים אינם חסויים. אבל ודאי שלא נאפשר מעבר למה שמקובל, כי המקרה הוא מקרה מיוחד. שמעתי את בקשתו של חבר הכנסת שפי לגבי בדיקה באמצעות המשרד ומשרד הבריאות. אני אעביר את הפנייה של חבר הכנסת שפי, ואנחנו ננסה לבדוק אפשרות ספציפית, נקודתית, לגבי המקרה הזה.

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת החינוך לדין ממצה, ושם גם אפשר יהיה להזמין את אנשי המקצוע, להזמין את המשפחה, ולקיים דיון שבו נוכל לסייע ולהסתייע גם מהניסיון של המשפחה לגבי העתיד. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני סגן שר החינוך. חבר הכנסת דוד מגן מבקש להסיר את ההצעה, וחבר הכנסת אברהם הירשזון מבקש להעביר לוועדה.

דוד מגן (הליכוד):

אני מציע, ברשותך, שחבר הכנסת הירשזון ינמק, ואני רק אוסיף מלה.

היו"ר ר' אדרי:

הוא ינמק את ההצעה להסיר את ההצעה, אני מבין. בבקשה, חבר הכנסת הירשזון.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, כרגיל בתשובות מסוג זה, אתם יש לכם תכונה כזו, למרוח את הדברים ולא להתייחס לעצם העניין. אז דיברת אתנו על הנחיות, דיברת אתנו על הוראות, דיברת אתנו על כישורי חיים, דיברת אתנו על כל התוכניות. יש מצבים ספציפיים. חבר הכנסת שפי דיבר בפירוש על מצב שבית-הספר, שצריך לשמש דוגמה חינוכית, השתמש בדרך הכי פחות חינוכית כדי לפתור את הבעיה של הנער הזה; לא התחשב בעברו, לא התחשב בתכונותיו, לא התחשב בשום דבר, אלא סגר בפניו את כל הדלתות. האם אתם סילקתם מנהל כזה מבית-הספר, קודם כול?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הם לא יכולים, ארגוני המורים לא נותנים.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני, אפשר להשעות.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

ארגוני המורים לא נותנים לעשות שום דבר.

אברהם הירשזון (הליכוד):

חבר הכנסת ויינשטיין, אל תעזור לי. אני מכיר את הנושא, אפשר להשעות את המנהל, אפשר לטפל בזה בצורה נמרצת, ולא לנסות, בגלל מחדלים חינוכיים של בית-הספר, לפתור את הדברים. והנה, קח דוגמה – אנחנו מדברים על כך כל הזמן בוועדת החינוך והתרבות – מדברים היום על כניסת הורים לבתי-ספר, על השתתפות הורים בבתי-הספר, על ניהול בתי-הספר על-ידי הורים, אבל דווקא בנושאים ששייכים לבנים מסתירים דברים מההורים. בזה הם לא משתפים את ההורים בשום מקרה. יש מקרים שהורים פנו ואמרו שהם ראו במקרה את הגיליון של הבן שלהם, וזה נראה להם כמו של פושע בן 50.

וכך קורה שכאשר מטייחים את הדברים וממשיכים לדבר על כישורי חיים ועל דברים אחרים, מגיעים למצב כזה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. חבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הנתונים שנמסרו לנו על-ידי חבר הכנסת שפי, על 23 ניסיונות באותו בית-הספר, והנתונים שנמסרו על-ידי סגן השר גולדמן על 653 מקרים בשנתיים, גילאי 12-14, 537 מקרים, גילאי 14-17, הם נתונים מפתיעים, מדאיגים ומבהילים. חשבנו שהמקרה שחבר הכנסת שפי מעלה הוא מקרה בודד. אבל, ייתכן מאוד, אדוני היושב-ראש, שגם הכנסת לקתה בקיהות חושים. וכאן המקום לחזק שוב את היוזמה של חבר הכנסת שפי, אשר העלה נושא שהוא כאילו בחזקת טרגדיה של משפחה אחת, אבל הוא טרגדיה של הציבור הישראלי. ומי אנחנו שנדע לתהות על נפשו של

הקטין ונדע ללמוד את נבכי נפשו? אבל, אנחנו צריכים לדעת שהוא נמצא לעתים במצוקה, במתח הלימודים והבחינות.

אדוני סגן השר, מעבר למעשים שאמרת שיש לעשות, אני מציע שני דברים. צדקת שיש לפנות לשירות לבריאות הנפש ולמשרד הבריאות, ותתאמו את הפעולות ביניכם. אבל, אני מציע לך ליטול את הנאום של חבר הכנסת שפי ולהניח אותו על שולחן הנהלת משרד החינוך והתרבות. אני מאמין שהחלטה אחת כן תתקבל לקראת שנת הלימודים הבאה, התשנ"ה, והיא – להכניס את הערך של קדושת החיים למערכת הלימודים. לא יזיק לנו להטיף ולהסביר ולהטמיע בקרב הנוער את הערך המקודש, ערך קדושת החיים. ולצורך זה אין מקום להרבות בדיונים, צריך לעשות זאת לאלתר.

הי"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת דוד מגן.

אני חושב שהנושא שהעלה חבר הכנסת יעקב שפי בדבר התאבדות תלמידים והתנהגות הצוות המקצועי בבתי-הספר הוא נושא חשוב ביותר. טוב שהנושא הזה עלה. טוב ששמענו חברי הכנסת. לכן גם אפשרתי לשני חברי הכנסת הנכבדים, חבר הכנסת הירשזון וחבר הכנסת מגן, להרחיב בסוגיה הזאת. אני גם מבקש מסגן השר שיוסיף על מה שנאמר. בבקשה, אדוני.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני חושב שהדברים שאמרו חברי הכנסת שפי, הירשזון ומגן הם דברים שאנחנו כולנו רואים עצמנו מחויבים בהם ככנסת ישראל, כממשלה, כאזרחי מדינת ישראל; כולנו רואים עצמנו מחויבים לעשות הכול כדי לסייע וכדי ללמוד מזה אולי מה היה צריך לעשות בבית-הספר כדי שלא נצטרך היום כאן, מעל במת הכנסת, להעלות את הנושא בעקבות מותו הטרגי של שלומי ויצמן מקריית-אתא.

אני אמרתי בדברי, ואני חוזר ואומר, שהמשרד יבדוק את הנושא הזה שוב. אנחנו נבקש מהמחוז, מחוז חיפה, לבדוק את הנושא בבית-הספר, כדי שנוכל להפיק את הלקחים בעקבות הדברים שנבדקו על-ידי חברי הכנסת – חבר הכנסת כץ שהמשפחה גרה באזורו, משפחת ויצמן. אני באמת שוב יכול רק להביע את צערי ואת צערם של כל חברי הכנסת, של הממשלה ושל משרד החינוך על האובדן הקשה של שלומי ויצמן.

הי"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן השר.

מאחר שמשפחת הילד שלומי ויצמן נמצאת כאן אתנו, אנחנו משתתפים בצערכם הכבד, כולנו אתכם, ונקווה שמקרים מסוג זה לא יישנו בזכות חבר הכנסת יעקב שפי, שהעלה את ההצעה על סדר-היום,

וחברי הכנסת מגן והירשזון שהשתתפו בדיון. אני גם מודה לסגן השר בתקווה שמשרד החינוך והנהלות בתי-הספר יסיקו מסקנות ממה שקרה.

תודה לכם, חברי הכנסת, ואנחנו עוברים להצבעה.

יוסי כץ (העבודה):

צריך להצביע על העברה לוועדה.

היו"ר ר' אדרי:

אתה לא שמעת מה שאמרת. אילו היית מקשיב – דיברתי בקול.

אנחנו עוברים עכשיו להצבעה. מי בעד העברת הנושא לוועדה ומי בעד הסרת הנושא מסדר-היום?

הצבעה מס' 61

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 12

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 12, נגד אין, נמנעים אין. ההצעה עוברת לדיון בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

חברי הכנסת, יש נושא שהועלה כאן – הכוונה להצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון – הגדרת שאירים), התשנ"ד–1994, של חברת הכנסת יעל דיין, ונותרה ההצבעה ותשובתו של שר האוצר, אשר יתקיימו בשעה 20:00. תודה.

דן תיכון (הליכוד):

איך אתה יכול לקבוע מתי היא תתקיים? האם תפסיק מישהו באמצע דבריו?

היו"ר ר' אדרי:

ואם היא תהיה ב-20:01 או דקה לפני כן? הרי אתה יודע בדיוק מתי זה יהיה. 20:02, 20:03, בערך.

אברהם הירשזון (הליכוד):

בדיוק בערך.

הצעה לסדר-היום מוקדי מצוקה בבית-החולים "סורוקה", בנמל אילת, ב"עשות אשקלון"

וב"רמת"א"

בבאר-שבע

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא. הצעה לסדר-היום מס' 4775: מוקדי מצוקה בבית-החולים "סורוקה", בנמל אילת, ב"עשות אשקלון" וב"רמת"א" בבאר-שבע – של חבר הכנסת יוסף ונונו. בבקשה.

יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש להעלות לדיון בפני הכנסת כמה מוקדי מצוקה באזור הנגב, בדרום, הדורשים התערבות דחופה של הממשלה ושל יתר הגורמים.

בית-החולים "סורוקה", שהוא בית-החולים המרכזי והיחיד בכל אזור הנגב, אשר מצוקותיו הובאו בפרוטרוט בדוח מבקר המדינה – על החולים השוכבים במסדרונות, על הצפיפות, על המחסור בציוד רפואי ועל קצב הבנייה האטי, שנועד להוסיף 100 מיטות השנה ו-100 מיטות בשנה הבאה, שזה עדיין פתרון חלקי לצרכים הגדולים של בית-החולים "סורוקה" בבאר-שבע.

בתקופה זו, בימים אלה אנחנו עדים לכך שבית-החולים "סורוקה" נכנס למצוקה קשה ביותר, המעמידה את תפקודו בסימן שאלה גדול. על רקע המחסור בתקצוב שוטף הגיעו למצב שמים חמים

לא מגיעים למחלקות ומחלקות שלמות נסגרות בתקופה זו. מחלקה כירורגית א' נסגרה. כמו-כן, נסגרה הבריכה הפיסיותראפית, שהיא היחידה בכל אזור הנגב. בית-החולים צמצם את שירותי הקיץ, ויש קריסה של תשתיות – למשל העדר פעילות תקינה של מעליות.

לאור המצוקה הזאת ולאור המשבר הזה ולאור שעת-החירום שנכנס אליה בית-החולים, היכן נמצאים שר הבריאות ומשרד הבריאות, היכן קופת-חולים והיכן המזכ"ל החדש של ההסתדרות, חיים רמון, שבנוכחותו גם הצגתי את הנושא אך לא היתה תגובה על השאלה? יש צורך מיידי ודחוף שכל הגורמים האלה יכנסו בעובי הקורה וידאגו להפעלה תקינה של בית-החולים "סורוקה" בבאר-שבע, כי אנחנו מוסיפים מצוקה על מצוקות הנגב וזורים מלח על הפצעים.

אני קורא לשר הבריאות, למזכ"ל ההסתדרות ולמנכ"ל קופת-חולים להושיט מיד תקציב חירום, סיוע חירום לבית-החולים, על מנת שיחזור מיד לפעילות תקינה.

אני רוצה להביא בפניכם, חברי הכנסת, שלושה מוקדי מצוקה כלכליים נוספים שיש להם השלכות על התעסוקה, האבטלה והפיתוח הכלכלי של הנגב: "עשות אשקלון", "רמת א"ב באר-שבע ונמל אילת.

"עשות אשקלון", מפעל ייחודי מסוגו, בכל אזור אשקלון, שדרות, קריית-גת, קריית-מלאכי, המעסיק היום 550 עובדים, בהם 50 מהנדסים, חמישה דוקטורים, 100 טכנאים, מפעל היי-טק עם טכנולוגיה גבוהה, המהווה חממה יחידה לבוגרים, עם טכנולוגיה מתקדמת. "עשות" הוא יצרן מערכות גלגלי שיניים ייחודי בארץ וידוע בעולם לגירים מסוגים שונים בתחומים של "בואינג", "אליסון", "וולבו", "פיאט" ומוצרים צבאיים. הוא יצרן מוצרים מסונטרים ייחודי ביכולתו. מפעל "עשות" עובר תהליך של מעבר מייצור מוצרים צבאיים למוצרים אזרחיים. החברה הכינה תוכנית "תפנית" על מנת להתאים את החברה לתחרות השווקים העתידיים. בשנת 1993 היה היקף המכירות 50 מיליון דולר, וב-1994 הוא ירד ל-40 מיליון דולר, אבל יש תחזית לשנת 1995, שההיקף יגדל ל-52 מיליון דולר ולאחר מכן יתייצב על 65 מיליון דולר בשנה. לשם כך החברה עומדת לצמצם ב-200 עובדים מצוות עובדיה, דבר הדורש סיוע מיידי של 18 מיליון דולר ופיצויי פרישה לעובדים והיערכות לקליטת העובדים במקומות עבודה אחרים.

אני קורא לשר הביטחון ולסגן שר הביטחון לעקוב באופן צמוד אחר מה שקורה במפעל "עשות אשקלון", ולהושיט את הסיוע המידי כדי לאפשר את הביצוע והיישום של תוכנית ההבראה.

אני קורא גם להנהלת המפעל ולוועד העובדים לנהל את המשא-ומתן על פרישת העובדים בתבונה, בחוכמה וברגש, כדי להביא למינימום את הפגיעה בציבור העובדים.

לגבי נמל אילת. בשיאו העסיק הנמל 1,200 עובדים, ועברו בו 50,000 מכולות. היום עובדים בנמל 200 עובדים בלבד ועוברות בו 11,000 מכולות, והממשלה מסבסדת אותו בסכום של כ-15 מיליון שקלים בשנה. הדבר הזה מעמיד את נמל אילת במצב קשה ולא יציב, ועובדיו תלויים בעגינה של אוניות בודדות בחודש. גם היום המצב קשה מאוד, ובימים אלה הנמל ריק. רק ב-7 באוגוסט תגיע אניית המכולות אשר תטעין מים למוגדישו. עד אז העובדים נמצאים בחוסר מעש ובחוסר עבודה.

אני קורא לשר התחבורה וליתר הגורמים לדאוג שהאונייה שמטעינה היום סוכר וגלילי נייר בדרכי
שבדרום-אפריקה אכן תעגון בנמל אילת ולא תעשה דרכה לנמל אשדוד, ובכך תאפשר גם מתן
תעסוקה ועבודה לעובדי הנמל.

קיימת היום צפיפות גדולה בנמל אשדוד ובנמל חיפה, והאוניות מחכות בתור זמן רב. הן משלמות
קנסות על כך, בזמן שנמל אילת ריק ואין שם תור כלל.

היום גם טורחים ומעבירים חומרים מסוכנים דרך כל המדינה לנמל חיפה, בזמן שאפשר להפנות
אותם לנמל אילת, דבר שיוסיף לנמל ייצוא בהיקף של כ-7,000 מכולות לשנה.

גם הפוספטים עוברים דרך נמל אשדוד, וכל זה בגלל בעיות של איכות הסביבה והעדר השקעות
להתאמת הנמל לדרישות של איכות הסביבה. יש לשכנע גם את "צים" להשתמש יותר בנמל אילת.

על כן אני קורא לממשלה ולשר התחבורה, על רקע ההתפתחויות המדיניות, לתת דחיפה להתפתחות
של נמל אילת ולנקוט צעדים שיפנו אוניות וסחורות לנמל אילת.

אני גם מביע צער על כך, שהתקנות שעברו בוועדת הכלכלה, אשר עמדו לתת עידוד לנמל אילת, אינן
מבוצעות ואינן מיושמות.

ואחרון, מפעל "רמת"א" בבאר-שבע, מפעל של התעשייה האווירית, המייצר מוצרים אזרחיים וצבאיים
ומעסיק 500 עובדים. בשל המשבר בתעשייה האווירית פוקדים את "רמת"א" משברים גדולים. הדבר
בולט במיוחד בשל מיקומו של המפעל בבאר-שבע, והרגישות למה שמתרחש בו גדולה. היקף
ההזמנות האזרחיות פוחת, והמפעל כבר פיטר למעלה מ-100 עובדים, ועכשיו מדברים על פיטורים
של 50 עובדים נוספים, דבר שמוסיף מצוקה על מצוקות באר-שבע והנגב.

לנוכח כל המצוקות האלה, אני מבקש התערבות מיידית של הממשלה בכל המוקדים האלה, ואני
קורא להקמת ועדת שרים לענייני הנגב, אשר תטפל בבעיות ותעקוב באופן צמוד יותר אחר מוקדי
המצוקה האלה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת ונונו. אני מזמין את סגן שר הבריאות להשיב על ההצעה לסדר-היום
מ'4775.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מציע לחבר הכנסת ונונו שיקיים ישיבה עם שר האוצר בעניין
שלושת המפעלים, ונמל אילת ביניהם, וגם עם שר הכלכלה. אני בוודאי תומך בדרישות שלך ושל

העובדים, אבל, לדעתי זו הדרך הכי טובה. העלית את הנושא, זה מאוד חשוב לעם ולכנסת, וזו הדרך למצוא פתרון אמיתי למצוקת התעסוקה בנגב.

אשר לבית-החולים "סורוקה" – השר הקודם, חיים רמון, בביקור הראשון שערך בבית-החולים "סורוקה" לפני שנתיים, נתן הוראה לבנות בעשרות מיליוני שקלים, והם בונים. הוא לא היה אז מזכ"ל ההסתדרות, הוא היה שר הבריאות.

גם אני ביקרתי בבית-החולים "סורוקה", ישבתי עם המנהל ד"ר הראובני, והוא גם פרס בפני את המצוקות של בית-החולים. בית-החולים "סורוקה" נמצא באחריות קופת-חולים. לצערי הרב, גם בתי-החולים "העמק", "בילינסון" ו"הכרמל" רווחיים, אבל היות שקופת-חולים מאשפזת שם חולים ולא משלמת עבורם, כי היא הבעלים שלהם, לכן המצוקות, והם לא יכולים להוסיף דבר בתשתית ובבנייה. לעומתם, לבתי-החולים הממשלתיים יש השקעות, חלק מרווח, מהמשרד, ואנחנו מפתחים. חייבים לפתור את בעיית קופת-חולים, ואני מאמין שהשנה ימצא פתרון. לא יפתרו את כל הבעיות, יפרסו חובות. אני לא רוצה לדבר – שידברו מזכ"ל ההסתדרות ושר הבריאות – על מצבם של בתי-החולים. לדעתי, הם לא יישארו באותו מצב. אני לא רוצה להגיד יותר מזה. אני יודע יותר מזה.

לגבי הנושא הספציפי, כי אני הייתי מעורב – אני מחזיק בתיק בריאות הציבור – דיברה אתי ד"ר בלמייקר, הרופאה המחוזית, שעומדת לסגור. אני אמרתי, שבמסגרת הביקורות השוטפות המבוצעות על-ידי לשכת הבריאות ומחוז הדרום של משרד הבריאות אכן נתגלו ליקויים קשים. בבית-החולים "סורוקה" מתייחסים למצב התשתיות הקיימות בבית-החולים הדורשות תיקון יסודי. הממצאים הללו נגעו בעיקר למחלקה כירורגית א' ולבריכה הפיסיותראפית שבבית-החולים.

המחלקה הכירורגית – אדוני היושב-ראש, התברר שבמחלקה הכירורגית הזאת יש תשתית מיושנת המקשה על צוות המחלקה במתן טיפול הולם לחולים. זו פשוט סכנת נפשות. לאחר שבית-החולים קיבל את ממצאי הביקורת שערך משרד הבריאות, החליט מנהל בית-החולים, לפני כשבועיים, לסגור את מחלקה כירורגית א'.

הנהלת בית-החולים דאגה כמובן לאשפוז חלופי של החולים במחלקות כירורגיות אחרות הפועלות בבית-החולים "סורוקה".

כמו-כן הוחלט על-ידי הנהלת בית-החולים לסגור את הבריכה הפיסיותראפית, לאחר שבביקורת שנערכה הובהר שאין מערך ניקוי וחיטוי כנדרש בבריכה.

בפגישה שקיים שר הבריאות עם מנהלי בתי-החולים של קופת-חולים הכללית לפני שבועות מספר, פגישה אשר במהלכה הוצגו בפני השר בעיות הבינוי והתשתיות הקיימות בבתי-החולים השונים של הקופה, ובין היתר הבעיות בבית-החולים "סורוקה", הודיע השר, כי הוא מודע לכך שבתי-החולים של קופת-חולים הכללית לאורך שנים לא תוקצבו באופן מספק בנושא שיפור התשתיות הקיימות, וכי יש לפצות אותם על הפיגור הקיים; במקרים רבים התשתיות הקיימות מיושנות מאוד. הדבר יעשה במסגרת תוכנית ההבראה של קופת-חולים הכללית.

אדוני היושב-ראש, לפיכך, יש בכוונת המשרד לפעול למתן סיוע לבתי-החולים בפיתוח ובשיפור התשתיות הקיימות בצורה נרחבת, כך שיוכלו להגיע לרמה המתקרבת לזו הקיימת בחלק מבתי-החולים הממשלתיים, שהתשתיות הקיימות בהם הינן טובות יותר.

אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת העבודה והרווחה. אני גם לא מתנגד לדיון במליאה על מצב בית-החולים "סורוקה" ועל מצבם של בתי-החולים של קופת-חולים; לא כדי לנגח, אלא כדי שהעם ידע. אומנם זה יהיה באוקטובר, אחרי הפגרה, אבל אני בטוח שעד אז המשרד וקופת-חולים, יחד עם המזכ"ל החדש, ינסו לפתור מן היסוד חלק מבעיות בתי-החולים.

כאמור, אני לא מתנגד לדיון במליאה בנושא כזה, אף שמוטב אולי לדון בו בוועדת העבודה והרווחה – כפי שירצה חבר הכנסת ונונו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן השר. הצעות אחרות לחברי הכנסת מגן והירשזון. חבר הכנסת הירשזון, בבקשה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, חבר הכנסת ונונו העלה פה דבר קשה ביותר, כיצד קופת-חולים הכללית מחזיקה כבני ערובה את תושבי הנגב, שהוא בית-החולים היחיד שהם יכולים להשתמש בו. קופת-החולים הכללית קיבלה במשך השנתיים האחרונות מאות מיליוני שקלים מהמדינה.

מחר, אדוני היושב-ראש, עומד להתקיים דיון בוועדת הכספים על תקציב נוסף, אם אינני טועה, בסך 500 מיליון שקלים נוספים לקופת-חולים. אני קורא לך, אדוני סגן השר, להתנות את זה מחר בוועדת הכספים בכך שהכסף הזה יהיה מיועד לטיפול בבתי-החולים בבאר-שבע, ובכך לא יוחזקו תושבי הנגב כבני ערובה על-ידי קופת-חולים ויוכלו לקבל טיפול רפואי כמו שאר תושבי הארץ. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. חבר הכנסת מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני סגן השר, שמת לב בוודאי כי חבר הכנסת ונונו הדגיש בדבריו את האפיונים המיוחדים ואת המצוקה המיוחדת של הנגב. הוא אפילו הציע הקמת ועדת שרים מיוחדת לעניין. אני לא חושב שצריך ועדת שרים, כי אני חושב שהרשות לפיתוח הנגב עושה את עבודתה, אבל המפעלים עתירי הסיכון – והם רבים בנגב – דורשים התייחסות מיוחדת של משרד הבריאות, לצד ההשקעות המיוחדות של

משרד התעשייה, של מערכת הביטחון ושל משרד העבודה והרווחה. צריך לעשות כל פעולה כדי שמוקדי מצוקה – ב"עשות", או ב"רמת"א" או במקומות אחרים – יקבלו את הסיוע הנדרש ממשרד הבריאות, כדי שאם תהיה, חלילה, תאונת עבודה או תאונה אחרת, תינתן עזרה ראשונה במועד. אם העזרה תינתן במועד, יש סיכוי להציל חיים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך.

אנחנו עוברים להצבעה, אבל לפני כן אבקש מחבר הכנסת וננו לומר מה הוא מציע. האם הוא מקבל את הצעת השר להעביר את הנושא לוועדה, או שהוא עומד על כך שיתקיים דיון במליאה?

יוסף ונונו (העבודה):

ועדה.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, נצביע. מי בעד העברת הנושא לוועדה ומי בעד הסרה?

הצבעה מס' 62

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 6, נגד – אין, נמנעים – אין. ההצעה עוברת לוועדת העבודה והרווחה.

הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 21), התשנ"ד-1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים כעת להצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 21), קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את הצעת החוק יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת דד' צוקר. אדוני, בבקשה.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מונחות לפנינו שתי הצעות חוק, שני תיקונים לחוק לשכת עורכי-הדין, שעניינם הצעה לרפורמה בכלל הקשור לתקופת ההתקשרות, תקופת הסטאז', ולאפשרות של מערך עורכי-הדין לקלוט, ובאיזה קצב הוא יוכל לקלוט, את המתקשרים למקצוע עריכת-הדין.

שתי הצעות חוק. מקורה של האחת ביוזמתו של חבר הכנסת סילבן שלום, זו המדברת על הגדלת מספר המתמחים אצל כל עורך-דין, עורך-דין שהוכשר לכך כמובן; והצעת חוק שנייה, שעוסקת בפרק הזמן של תקופת ההתקשרות, תקופת ההתמחות, שהיא ביוזמתם של כמה חברי כנסת, בראשם אברהם פורז. הוועדה הקדישה להצעת חוק זו הרבה יותר זמן, כי היא הרבה יותר מורכבת, ונדמה לי שאת הקו הזה שמוצג בפנינו היום הוביל, יחד עם חבר הכנסת פורז, חבר הכנסת זנדברג. כפי שתראו, בהצעת החוק השנייה נציג שתי גרסאות כמעט לרוב השאלות.

אני מבין שסדר הדברים הוא, שהצעת החוק הראשונה היא תיקון מס' 21. נכון?

היו"ר ר' אדרי:

כן, כן.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני מציע לראות בדברי ההקדמה שלי הקדמה לשני החוקים.

דוד מגן (הליכוד):

סליחה, זה דיון משולב בתיקון מס' 21 ובתיקון מס' 22.

הי"ר ר' אדרי:

לא, לא, אין דיון משולב. אלה שתי הצעות נפרדות.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, האם יש איזו אפשרות לדיון משולב, או שאין אפשרות? בחוקים אין אפשרות.

הי"ר ר' אדרי:

אני לא חושב שיש אפשרות.

סילבן שלום (הליכוד):

ההצבעה תהיה נפרדת.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

בוודאי, בוודאי.

מאחר שאני מציג את שני החוקים זה אחר זה, אבקש מכבוד היושב-ראש והמליאה לראות בדברי הקדמה לשני החוקים, שכן אני רואה בהם שני מרכיבים של גישה אחת.

הי"ר ר' אדרי:

אני מבקש להסב את תשומת לבך: גם לגבי הצעת החוק השנייה אתה צריך לעלות על הדוכן ולומר כמה מלים.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אם כן, אשנה פה מעט את דברי.

אני רוצה לומר את הדבר הבא: הרקע לשתי הצעות החוק הוא גידול בטור הנדסי של מספר התלמידים בוגרי בתי-הספר למשפטים, או בעצם דמוקרטיזציה של המקצוע. הרבה יותר תלמידים בפקולטות למשפטים, במספרים הולכים וגדלים, כבר אינם פונים למקצוע עריכת-הדין, ונדמה לי שזה רווח של החברה כולה, שהיא נהנית מכישורים מקצועיים של עריכת-דין, מן המחשבה, מן ההיגיון שתלמידים סופגים בבית-הספר הזה, דווקא במקצועות אחרים, לאו דווקא במקצוע עריכת-הדין.

התופעה הלכה והתגברה כתוצאה מפתיחתם של בתי-ספר חוץ-אוניברסיטאיים למשפטים, גם זה אחרי מאבק גדול במסד המשפטי, ונדמה לי שאין איש מצטער על העניין הזה, והתופעה הזאת יצרה מצב של לחץ גדול מאוד על המשרדים, בעיקר על המשרדים הנחשבים מוצלחים יותר, יוקרתיים יותר, עשירים יותר, לחץ גדול מאוד, לחץ גדל והולך של מספר הולך וגדל של תלמידים על אותו מספר קבוע של משרדים. נוצר לחץ שיצר לעתים מצב מביך מאוד, שבו תלמידים נאלצו להזמין מקום, להיאבק על מקום, להירשם למקום שנה, שנתיים, לעתים אף יותר, טרם התחלת תקופת הסטאז'.

מצב הלחץ הזה יצר קשיים, יש האומרים אף שהוא יצר קשיים משמעותיים ברמת הלימודים של תלמידים, שהקדישו תשומת לב רבה מדי לעבודה ופחות מדי ללימודים, שכן הם נאלצו לעבוד כדי לתפוס מקום או להזמין מקום כמתמחים; הם נאלצו לעבוד שנה-שנתיים לפני כן במשרד במסגרת פרה-סטאז', סטאג' מקדים, כדי שהמקום יישמר עבורם.

אבל, על המגרעות שבהתמחות הזאת אעמוד כאשר אעלה לדבר על התיקון הבא בחוק.

התיקון המובא לפנינו עכשיו הוא חלק מן הפתרון של מצוקת הביקוש הגואה למקום להתקשרות. ובכן, מה הציע חבר הכנסת סילבן שלום בהצעתו שמובאת כאן כהצעת הוועדה כולה? ההצעה בעצם פשוטה למדי, והיא אומרת את הדבר הבא: אם עורך-דין מוסמך להכשיר מתמחה, סטאז'ר, כי הוא עונה על קריטריונים מסוימים שקבעה לשכת עורכי-הדין על-פי החוק, מדוע לא יוסמך אותו אדם להכשיר שניים? זו בעצם מהות ההצעה. כדי שלא אכנס לפרטי החוק ולדקדוקיו, זוהי מהות ההצעה: מי שמוכשר, אינטליגנטי, עומדים לרשותו הציוד, האמצעים להכשיר מתמחה אחד, יואיל בטובו להכשיר שניים, ובכך, במידה מסוימת, יגדיל את ההיצע נוכח הביקוש הגואה. זוהי מהות ההצעה, אני מביא אותה בפניכם בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט.

להצעה הזאת שתי הסתייגויות של חבר הכנסת מגן. אני מציע שנשמע אותן עכשיו, ואחר כך, מבחינתי, ניתן יהיה לגשת להצבעה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אבל לפני כן נשמע את יוזם הצעת החוק, חבר הכנסת סילבן שלום. אדוני, בבקשה, שלוש דקות לרשותך.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפני שנים מספר החליטה מליאת הכנסת לאפשר פתיחתן של מכללות חוץ-אוניברסיטאיות ללימודי משפטים. הכיוון היה חיובי, אבל החשיבה על מה שיקרה לאחר שאותם סטודנטים יסיימו את לימודיהם – חשיבה זו לא הושלמה. וכך יצא שמספר הסטודנטים שסיימו את לימודי המשפטים שולש ואף רובע. מצד אחד פתחו מכללות, מצד שני, כל האוניברסיטאות בפקולטות הקיימות שלהן הכפילו את מספר הסטודנטים שנתקבלו אצלן ללימודים. כך יצא, למשל, שרק באוניברסיטת תל-אביב, שעד לפני ארבע שנים קיבלה 240 סטודנטים מדי שנה, וכך הם גם סיימו, 120 במסלול יום ו-120 במסלול ערב, פתחו את רמות-משפט בתוך האוניברסיטה, וברמות-משפט לומדים כל שנה 300 סטודנטים, קרי עוד 900, והמספר של הסטודנטים בפקולטה הוכפל מ-240 ל-500. כך יצא שאנחנו צריכים מקומות ל-1,400 איש נוספים.

דבר זה גרם לכך שלא רק בתל-אביב אלא גם במקומות אחרים נוצר מצב שאין מקום לעורכי-דין להתמחות בו. הדבר הביא לכך שסטודנטים בשנה הראשונה כבר נרשמו במשרדים של עורכי-דין כשליחים או כעובדים זוטרים ביותר, כדי שיתאפשר להם בסוף לימודיהם, כעבור שלוש או שנים וחצי, להירשם כמתמחים.

הדבר יצר לחץ רב מאוד על הסטודנטים, שנאלצו להסתפק בעבודה לא מתאימה להם בדיוק ובשכר זעום, רק כדי להבטיח את מקומם כעבור שלוש שנים וחצי.

ההצעה שלי נולדה בראשי מאחר שהיא קיימת בענף אחר, בענף ראיית-החשבון. אני רואה-חשבון. אומנם סיימתי גם את לימודי המשפטים, אבל בעניין של ראיית-חשבון אני יותר בקיא. רואה-חשבון בעל ותק של שלוש שנים יכול לאמן אחד, ובעל ותק של חמש שנים יכול לאמן שניים. ואני הגשתי בדיוק אותה הצעה.

ענה לי שר המשפטים ואמר: אם תעמוד על שלוש שנים, לא אתמוך בך. אבל אם תלך רק על חמש שנים עבור שניים, את זה אני מוכן לקבל. ומאחר שרציתי לפתור את הבעיה ולהעביר את ההצעה, ויתרתי על הסעיף הראשון, הקובע שעורך-דין בעל ותק של שלוש שנים יוכל לאמן אחד, וההצעה נשארה רק במצב שמי שיש לו חמש שנות ותק יוכל לאמן שניים.

כאשר ההצעה תעבור היום, היא תכפיל את מספר המקומות, כי כל מי שיכול היה עד היום לאמן אחד, יוכל ממחר לאמן שניים. כך שמספר המקומות להתמחות במדינת ישראל מוכפל מהערב.

אדוני היושב-ראש, הדבר יפתור את הבעיה ויביא למצב שבו כל סטודנט למשפטים יוכל למצוא מקום להתמחות בו בלי לכתת את רגליו ולשלוח מכתבים למאה משרדים כדי לקבל תשובה, בלי שעורכי-הדין ילגלו ויאמרו: כל יום אני מקבל 10-15 פניות. מעכשיו תהיה האפשרות לכולם למצוא בכבוד בסוף לימודיהם מקום התמחות, בלי להתחיל בשנה הראשונה לחפש את המקום. אני חושב שאנחנו פותרים היום בעיה קשה שלא חשבו עליה כאשר הרחיבו את חוג לומדי המשפטים. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת סילבן שלום.

אנחנו עוברים להסתייגויות. ראשון המסתייגים ונדמה לי שהיחיד, ויש לו שתי הסתייגויות, הוא חבר הכנסת דוד מגן. הסתייגות אחת לשם החוק והסתייגות שנייה לסעיף 1. בבקשה, חבר הכנסת מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ברשותך, בגלל השעה המאוחרת, אסתפק בשתיים-שלוש דקות ואתייחס לשתי ההסתייגויות כאחת.

אני חייב לומר, כי מתוך ידיעת סדר-היום, אני מצוי בבעיה ובהתלבטות. כי מייד לאחר שנאשר, ואני מאמין שנאשר את הצעת החוק הזאת, תיקון 21, נידרש להצבעה על תיקון 22, ואינני יודע מה תהיינה התוצאות.

בשתי ההצעות מדובר על פריצת צוואר הבקבוק בכל מה שקשור להתמחות של משפטנים בטרם קבלת הרשיון לעריכת-דין.

הרעיון של חבר הכנסת סילבן שלום, כפי שהוא מופיע כאן בתיקון 21, הוא רעיון מצוין. הוא בא ואומר, כי מי שנושא תעודת כושר לאמן מתמחה אחד, בגלל הביקוש העצום של המתמחים, במיוחד אלה הבאים מאזורי הפריפריה ואין להם קשרים עם המשרדים הגדולים והם ממתינים בתור ארוך לקראת ההתמחות, או מופנים למקומות שאינם מעוניינים בהם, הוא בא ואומר: מאמן כזה, אם הוא מוכשר לאמן אחד, יוכל לאמן מספר כפול, דהיינו שניים.

רעיון טוב, רעיון מצוין. חשבתי להרחיב אותו, וזו ההסתייגות שלי, בהענקת כושר כזה לא רק למי שיש לו ניסיון וותק של חמש שנים, אלא גם למי שיש לו אפילו ותק של ארבע שנים.

אבל כאשר אני מציג את ההסתייגות הזאת ומנסה לשכנע את חברי הכנסת להרחיב את היריעה בעוד מעט ולאפשר למספר גדול יותר של מאמנים להיכנס למעגל שיושב-ראש ועדת החוקה, חבר הכנסת דדי צוקר, והיזום של הצעת החוק, חבר הכנסת סילבן שלום, מצביעים עליו, אני יודע שמעבר לפינה, בעוד שתיים-שלוש דקות, עולה הצעת חוק המדברת על כך שתקופת ההתמחות תקוצר לשנה. אני חושש שאנחנו פורצים כאן פרצה רחבה מדי. אני מתלבט, במיוחד משום שאני יודע שלשכת עורכי-הדין מתנגדת, ואפילו מתנגדת בתוקף ליוזמות הללו.

אדוני היושב-ראש, ההתלבטות קיימת. איך למדנו לנהוג כשיש התלבטות? נעבור שלב, נשמע את השלב הבא, ונחשוב מה לעשות. על כל פנים, לשלב הזה, חבר הכנסת סילבן שלום, אני רוצה לומר לך, הואיל ואני יודע מה מצפה לנו בתיקון הבא, אני, ברשות היושב-ראש, לא עומד על העניין של ארבע שנים. אם הצעת החוק של חבר הכנסת סילבן שלום תתקבל, אני אשקול כמובן את צעדי לקראת ההצעה הבאה, שנראית לי כהצעה משלימה ותורמת ממד של הצעה גורפת לכל מה שקשור לרפורמה שאמורה להיערך היום.

אני מנצל את הנוכחות של שר המשפטים, ואני מבקש להעלות באוזניו הצעה-בקשה. תהא אשר תהא התוצאה בהצבעה על שתי הצעות החוק הללו היום, אדוני שר המשפטים, אני מציע לשקול ברצינות,

אפילו לקראת שנת הלימודים הבאה, הכללת עניין ההתמחות כחלק מתוכנית הלימודים. אני אומר לך זאת משום שאני מעריך, אם אני רואה את יחסי הכוחות היום בכנסת, שבסופו של הלילה תצמצם כנראה תקופת ההתמחות בצורה דרסטית. ואם היא אומנם תצמצם לשנה, אני חושב שצריך לעשות מאמץ מיוחד כדי שחלק מהאימון חייב להיות חלק, מרכיב לא מבוטל בתוכנית הלימודים, לפחות בשנה השלישית בסמסטר האחרון.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני, חבר הכנסת מגן.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על ההסתייגויות. מי בעד הסתייגותו של חבר הכנסת מגן לשם החוק?

דוד מגן (הליכוד):

אני מסיר אותה.

היו"ר ר' אדרי:

אתה מסיר אותה? תודה.

מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת מגן לסעיף 1?

דוד מגן (הליכוד):

אני מסיר את שתי ההסתייגויות שלי.

היו"ר ר' אדרי:

תודה רבה.

יהושע מצא (הליכוד):

אחרי שהוא דיבר, הוא צריך עוד הצבעה על ההסתייגויות?

דן מרידור (הליכוד):

הוא השתכנע, הוא השתכנע.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אם כך, לא נצביע על ההסתייגויות הללו אלא נצביע מייד על הצעת החוק בקריאה השנייה. מי בעד ומי נגד?

הצבעה מס' 63

בעד סעיף 1 – 20

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 20, נגד – אין, נמנעים – אין. הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 21), התשנ"ד–1994, נתקבלה בקריאה השנייה.

אנו עוברים להצבעה בקריאה השלישית. מי בעד? מי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 64

בעד החוק – 19

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק לשכת עורכי הדין (תיקון מס' 21), התשנ"ד–1994, נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 19, נגד – אין, נמנעים – אין. הצעת החוק נתקבלה גם בקריאה שלישית.

ברשותכם, חברי הכנסת, אני מבקש לברך את יוזם הצעת החוק, חבר הכנסת סילבן שלום. זו הצעה שבזדאי תתרום תרומה גדולה גם למתמחים וגם לעורכי-הדין.

אני מבקש לברך גם את יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, שעשה מלאכה יסודית וטובה, וכן את חברי הוועדה.

הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 22), התשנ"ד–1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ר' אדרי:

אנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 22), התשנ"ד–1994, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. יציג את הצעת החוק יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת דדי צוקר. אדוני, בבקשה.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

תודה, אדוני.

אני ממשיך את דברי מן ההקדמה לתיקון הקודם בחוק לשכת עורכי-הדין, ואומר את הדברים הבאים:

בעקבות אותו לחץ, בעקבות הפער ההולך וגדל בין הביקוש לבין ההיצע, היצע המשרדים העומדים לרשות המתקשרים למקצוע – – –

דן מרידור (הליכוד):

אפשר לשאול את אדוני שאלה? אם היושב-ראש מתיר לשאול שאלה, כי קרה משהו עכשיו.

היו"ר ר' אדרי:

מה קרה, אדוני?

דן מרידור (הליכוד):

נאמר לנו שהוכפל זה עתה מספר המקומות להתמחות. האם אחרי ההכפלה עדיין יש צורך בתוספת?

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני אפנה אותך – ובזה רציתי לפתוח – לדוח הוועדה שמינה שר המשפטים לצורך עניין זה. הדוח עומד לרשות כולנו, וכל חבר ועדה ראה אותו. הוא קובע חד-משמעית, שהקיצור בתקופת ההתמחות הפך הכרחי; אני מצטט: "הקיצור הפך הכרחי". והקיצור הפך הכרחי מכמה טעמים, לא רק מן הטעמים של צווארי הבקבוק שנוצרו, לא רק מהפער שבין ההיצע לביקוש, אלא גם משום אופי ההתקשרות, והוא מציע תמורה, שינוי, רפורמה, שכוללת לא רק קיצור אלא גם קיצור פלוס לימודים קליניים, פלוס לימודים שיש בהם התנסות, שיש בהם עבודה עם כלים שבהם ישתמש המתמחה כאשר הוא ישרת כעורך-דין.

הדוח שעליו עמלה הוועדה במשך כמה חודשים ושהונח לפני שר המשפטים נערך בתקופה שבה דנה ועדת החוקה, חוק ומשפט בהצעת החוק שחבר הכנסת פורז הגיש יחד עם עוד כמה חברים, ובין השאר, הוא התייחס לבקשות הוועדה או לדיונים של הוועדה. ועדת החוקה נענתה לבקשת שר המשפטים ועיכבה את דיוניה מספר רב של חודשים, עד אשר השלימה ועדת-גלעדי את עבודתה, שכן ועדת החוקה השלימה את הצעת החוק שלה בקריאה ראשונה לפני כמעט שנה, ואז היא המתינה לדוח הוועדה שמינה שר המשפטים.

פרט לקביעה שהקיצור הזה הפך הכרחי, קובעת הוועדה בדוח הזה את הפגמים הקשים שיש בתקופת הסטאז' כפי שהיא נהגת היום. היא דיברה על החיפוש המוקדם, המשפיל מעט – לעתים יותר מאשר מעט – את המתמחים, חיפוש שמכריח אנשים לעבוד פרה-סטאז', לעתים שנה ושנתיים, כדי לתפוס מקום, כדי לשמור על מקום לתקופת ההתמחות. הוועדה דיברה על פגיעה ממשית בלימודים, שכן תשומת לבו של התלמיד מופנית יותר מדי אל העבודה ופחות מדי ללימודים.

הדוח מזכיר תופעה נוספת חשובה, שיש מדינות בעולם שאינן נזקקות לתקופת התמחות, חבר הכנסת מרידור. יש מדינות, שדווקא אין בהן פגמים ניכרים או בולטים או אין שם תלונות קשות על איכות עורכי-הדין, והן אינן נזקקות כלל לתקופת התמחות. נכון, יש בהן תקופה של לימודים קליניים, בדרך כלל באוניברסיטאות או במקומות אחרים, ואכן יש כאן הצעה ללימודים קליניים, תקופה של חצי

שנה שבה יהיו לימודים פרקטיים יותר, מעשיים יותר, ושימוש בכלים ולימוד הכלים שיעמדו לרשות המתמחה כאשר הוא יהפוך לעורך-דין.

הדילמה שעמדה גם בפני הוועדה, גם בפני חברי ועדת החוקה, היתה כיצד מקצרים את פרק הזמן של ההתמחות, אבל לא יורדים ברמה; כיצד לא להיגרר למצב שבו מורידים את פרק הזמן של ההתמחות אבל יורדים ברמה ומוותרים על סטנדרטים של מקצועיות ומקצועניות.

ובכן, ההמלצה של הוועדה ושתי הגרסאות שהוועדה מביאה בפניכם כוללות שני אלמנטים מתקופת ההתמחות. מרכיב אחד הוא התמחות הדומה למה שמוכר לנו היום, והמרכיב השני, החדש, הוא אותה תקופה שציינתי קודם, של הלימודים הקליניים – קורס שייערך בפיקוח של לשכת עורכי-הדין, כמובן, שיסייע למתמחה ללמוד ולהכיר את הכלים שיעמדו לרשותו בעתיד, ההיבטים המעשיים של עבודתו.

מונחות לפניכם שתי ורסיות, שתי גרסאות. אם אני אגדיר את ההבדלים ביניהן ברמה העקרונית, ההבדלים הם אלה: גרסה אחת, זו המופיעה כגרסה ב', אומרת שתקופת הלימודים המעשיים תהיה אחרי שהמתמחה ישלים – – –

דן מרידור (הליכוד):

אתה מציג את שתי הגרסאות?

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

לא, אני רק אומר מה היא ואני מפסיק.

היא אומרת שתקופת הלימודים הקליניים תהיה אחרי שישלים המתמחה את פרק הזמן של ההתמחות שלו.

לגבי פרטים בעניין זה, פה אני מבקש, אדוני היושב-ראש, בהתאם לסמכותי כיושב-ראש הוועדה, שגרסה ב' והתזה העומדת יוצגו לפרטיהן על-ידי חבר הוועדה, חבר הכנסת מרידור, שכן אני תמכתי בגרסה א', ומאחר שיש שתי גרסאות שקיבלו אותו מספר קולות בוועדה, אני אבקש שגרסה ב' תוצג לא על-ידי אלא על-ידי מי שתמך בתזה האחרת.

גרסה א', זו שחבר הכנסת פורז וחבר הכנסת זנדברג עמדו מאחוריה – חבר הכנסת זנדברג עוד היה יותר קיצוני והוא עוד ישמיע את דבריו – אומרת שניתן יהיה לבצע את הלימודים הקליניים תוך כדי תקופת ההתמחות. זה בעצם ההבדל העקרוני, אבל כאמור הוא ינומק בהמשך הדברים על-ידי החברים.

בנקודה זו, אדוני היושב-ראש, אני מבקש להפסיק ולאפשר לחבר הכנסת מרידור להציג את התזה שלו, ואם ירצה חבר הכנסת פורז, אני אבקש ממנו להציג את גרסה א'. אני אודה לכם אם תעשו זאת בקצרה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

שר המשפטים ביקש את רשות הדיבור. בבקשה, אדוני. אחריו – חבר הכנסת דן מרידור.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו דנים כאן בהצעת חוק לשכת עורכי-הדין, (תיקון מס' 22). אני רציתי שיירשם ב"דברי הכנסת", שאני אישית איני שותף כלל למעשה חקיקה זה.

התיקון בא להסדיר את נושא ההתמחות לקראת קבלת הרשיון לעסוק במקצוע עריכת-הדין. נושא ההתמחות הוא נושא רציני, קשה, שיש בו התלבטויות רבות. היום הוא מסור ללשכת עורכי-הדין על-פי חוק. כיוון שהיו גם טענות וגם לבטים בנושא, על דעת לשכת עורכי-הדין אני מיניתי ועדה בראשותו של שופט בדימוס – השופט בדימוס מונה על דעת כבוד נשיא בית-המשפט העליון – וביקשנו מוועדה זו לבחון נושאים שונים הקשורים בהתמחות ולהגיש דוח לשר המשפטים. לפני פחות מחודש, למיטב זיכרוני, הגישה לי הוועדה דוח.

אריאל וינשטיין (הליכוד):

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני לא באתי לכאן מוכן לא עם הדוח ולא עם הרכב הדוח, אבל הדברים בוודאי לא נעלמים מאלה שהכינו כאן את העניין. בוודאי יש להם גם הדוח וגם הרכב הדוח. אני גם לא ידעתי שהדוח נמסר לוועדת החוקה, חוק ומשפט. הוא נמסר לי. אני לא העברתי אותו לוועדת החוקה, חוק ומשפט. לי יש נוהל מסוים של טיפול בענייני לשכת עורכי-הדין, משום שזה ארגון שעל-פי חוק קיבל את האחריות לניהול ענייני מקצוע.

מכיוון שגם לי, על-פי חוק לשכת עורכי-הדין, יש מעמד ויש אחריות מסוימת למקצוע, הנהוג שלי במקרה כזה הוא להביא את הדוח לוועד המרכזי של לשכת עורכי-הדין, או למועצה הארצית, להתדיין אתם על המסקנות וההמלצות, במידת הצורך, להתדיין עם הדקאנים של הפקולטאות שנוגעים בדבר, לאחר מכן להגיע למסקנות מגובשות; זאת אגב דיון עם כבוד נשיא בית-המשפט העליון לגבי

ההיבטים הקשורים בהתמחויות בבתי-המשפט. ולאחר שגיבשתי את העמדה ושמעתי את כל הגורמים המעורבים בעניין אני, כמובן, מחשיב ביותר את דוח הוועדה ואת המלצותיה, וככלל הייתי מבקש ליישם את המלצות בכפוף להערות ששמעתי.

כל ההליך הזה נמנע ממני, ולכן אני לא יכול אלא להביע תמיהה מסוימת, שגם אם אלה בוועדה פעלו ועבדו מתוך הנחה שהם עושים זאת על דעתי או על דעת משרד המשפטים, אני פשוט אומר, שאם עשו כן, מבחינתי לא היה לזה כל יסוד.

אני רוצה להביע בפניכם דאגה רבה על כך שאני חוזר ורואה שוועדת החוקה, חוק ומשפט מביאה לבית הזה נוסחות לפתרון בעיות רציניות שמופיעות כאן לראשונה לקריאה שנייה ושלישית. חברי חבר הכנסת ויינשטיין, הפתרונות שמציעים פה, שהם בעלי חשיבות ראשונה במעלה להכשרה לעריכת-דין, לא הונחו פה על שולחן הכנסת באופן שניתנה התרעה לציבור הרחב, לציבור עורכי-הדין, ללשכת עורכי-הדין, שעומדת להיות חקיקה כזאת. אם ייאמר לי שנציג לשכת עורכי-הדין היה מעורב בהליך הזה, עם כל הכבוד, אני מכיר את הלשכה, ונציג מסוים לא יכול לטפל בעניין שלא על דעת מוסדות הלשכה. הטענות תבואנה אלי, זה לא עבר קריאה ראשונה.

אני סבור, שאם הוגש לשר המשפטים דוח, צריך להמתין ששר המשפטים יטפל בדוח.

אני ער לכך שבוועדה הזאת נדונה שאלת משך ההתמחות. בעניין זה היתה לי בזמנו דעה משלי; גרסתי שצריך להיזהר מקיצור תקופת ההתמחות. בוועדת השרים לענייני חקיקה היתה דעה מכרעת לשר רובינשטיין ולשר שטרית. נשארתי במיעוט, וכיבדתי את החלטת הרוב. מבחינתי אני מוכן להבין, שהוועדה סבורה שצריך לקצר את התקופה לשנה, בעניין זה אין לי שום עימות עם הוועדה; אם היא החליטה כך, אכבד את דעתה. אבל אגב קיצור התקופה היא באה להסדיר נושא התמחות, יהיה פיקוח, לא יהיה פיקוח, מה טיבו של הפיקוח, האם שר המשפטים יסדיר לימודי חובה.

תרשו לי, אני מכיר את הנושא, ואם לא הקמתי הרי שהייתי בין מקימי המכון להשתלמות עורכי-דין, ובמסגרת המכון הזה נוהלו השתלמויות למתמחים. תמיד התנגדתי להטלת חובה של השתלמויות. רציתי שכולם יבואו מרצון, משום שהקורס הוא טוב, מצוין. כל המתמחים באים מתוך רצון ועניין, משום שהם שואבים בו דעת וזה מכין אותם לבחינות. אני לא בטוח אם צריך להטיל חובה או לא צריך להטיל חובה, אבל אני מוכן לשקול את העניין בהתאם להמלצות הוועדה. לא הספקתי לשקול את העניינים. יכול להיות שזה כרוך באי-הבנות. אני בטוח שאף אחד לא רצה לפגוע בשר המשפטים, ואני בטוח ומשוכנע שאנשים פעלו מתוך הנחה שמקדמים נושא, אולי אפילו על דעת המשרד, אבל בפועל זה לא מה שהיה, ורציתי להעמיד דברים על דיוקם.

בעיני, העובדה שאני מוצא פה ריבוי גרסאות מעידה על כך שגם עבודת ההכנה לא היתה רצינית, משום שהגרסאות אינן תואמות. עם כל הכבוד לחברי הכנסת, הדברים מכריעים וההבדלים מהותיים. האם כל חברי הכנסת יכולים לדון בהם, לשמוע אותם, לקלוט ולהכריע בהצבעה ביישוב הדעת בדברים שהם בעלי חשיבות להכשרת עורכי-הדין?

עם כל הכבוד לוועדה, הייתי שמח לו היה יושב-ראש הוועדה שוקל אם להתקדם היום בהעברת החוק כפי שהוא. אין לי כל עניין לעכב, בוודאי יהיה עוד דיון בפגרה, ואפשר יהיה לחזור אליו בצורה מסודרת בפגרה.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

עד לפני שלוש דקות לא היה לי שמץ של מושג שאדוני השר מתנגד לעניין.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני אומר שאני חושב שהיתה פה אי-הבנה ואני גם יכול להבין את סיבותיה, אינני רוצה להיכנס כאן לפרטים.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

נציגי המשרד היו שותפים לכל הדיונים, נציגי הלשכה היו בכל הדיונים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

יש כאלה שניסו לזרז הסקת מסקנות מהדוח הזה. אני חושב שהם עשו טעות; אני לא רוצה להיכנס לעניין מעל במה זו. מאחר שזה כך, אני אומר בכנות שאני לא שותף, כי אחר כך אצטרך לתת דין-וחשבון למה זה יושם כך ולמה לא אחרת. יאמרו: מדוע לא שאלת אותנו, מדוע לא נתת לנו כנציגי הלשכה להביע דעה בפניך כמו שאתה נוהג תמיד? מה אני אגיד להם? אני צריך להגיד להם את האמת. אני בטוח שהיתה כאן אי-הבנה מסוימת.

אני חושב, שאם הכוונה היא לא לרוץ קדימה ויהי מה, צריך לעצור כאן, החוק לא חייב לעבור היום, יש דיונים גם בפגרה. אם רוצים להעביר רק את עניין קיצור תקופת ההתמחות – תעבירו את זה היום; אם אתם רוצים מעבר לזה – אני מציע לשקול את הדברים ולא לבוא עם כל כך הרבה גרסאות, גרסה א', גרסה ב', כשיש הבדלים מהותיים ביניהן.

אני מציע לעצור את זה, לעשות דיון נוסף ולתת את הכבוד ללשכת עורכי-הדין, שהיא צריכה לנהל את העניינים, לבל יתקבל הרושם שוועדת החוקה, חוק ומשפט רוצה לנהל את העניינים, ובין קריאה שנייה לשלישית או בין קריאה ראשונה לשנייה – בלי שזה היה מונח כהצעת חוק ובלי שהיתה קריאה ראשונה – פתאום נחת עליהם חוק חדש. זה יכול להיות במקרים מיוחדים במינם, אבל כאן, לצערי הרב, זה עלול להיראות כשיטה.

מאחר שאני חושב שאין לכם כוונות, אני קורא לכם לקיים התייעצות, גם לשר המשפטים היוצא, דן מרידור, גם ליושב-ראש הוועדה. אתם יכולים לבקש עכשיו הפסקה בדיון הזה, או להחזיר לוועדה, או להסתפק בהוראה אחת או שתיים שהן עקרוניות ולא להתקדם עם העניין הזה היום. אפשר להביא את הדברים בהבנה וביתר תיאום עם לשכת עורכי-הדין לגמר הקריאה הזאת כאשר אנחנו יודעים מה שאנחנו אומרים.

יש פה דברים כל כך רגישים. מי יכיר בתעודה של מי שבא מחוץ-לארץ? עד היום עשתה את זה האוניברסיטה העברית, ולא שמעתי שום טענות. יש פה הצעה לקחת את זה ממנה ולהרכיב ועדה –

--

אברהם פורז (מרצ):

זו הסתייגות שלך, אדוני השר, תסיר אותה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני כבר אומר לך, אדוני, שאני מסיר את כל ההסתייגויות. אחרי מה שאמרתי תבין כי רצו שאני לא אאחר את הרכבת. קרה כאן משהו כזה: מישהו גילה שמיישמים את דוח ועדת-גלעדי וראה שלא מיישמים את הכול. כנראה שברגע האחרון הוא רצה לתת לי אפשרות לעלות על הרכבת וליישם את שאר הדוח, לכן רשם את ההסתייגויות כי אולי השר ירצה להעביר את ההסתייגויות האלה. השר לא רוצה להתערב בהליך הזה, השר מסיר את כל ההסתייגויות שנרשמו פה מטעמו, השר מבקש שלא לקבל את ההסתייגויות שלו, השר מבקש שלא לקבל את הצעת החוק הזאת כפי שהיא, השר מבקש לעצור את הרכבת הזאת למען כבוד המקצוע וכדי למנוע תחושה שהכנסת וועדת החוקה רוצות לנהל את מקצוע עריכת-הדין כשהן לא נתבעות ולא נדרשות לעשות את זה, לעניות דעתו.

אריאל וינשטיין (הליכוד):

אני רוצה לשאול שאלה. אם בוועדת-גלעדי היו עורכי-דין, היא פסולה בעיני. היו שם שופטים?

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא.

אריאל וינשטיין (הליכוד):

אם היו שם עורכי-דין, זה אינטרס כלכלי. מה היה קורה אם הייתי עולה לדוכן ואומר שבענייני שמאים צריך להיות כך וכך?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אחת הסיבות לכך שאני אומר שצריך לעצור את הרכבת – –

אריאל וינשטיין (הליכוד):

בענייני שמאים אני לא פוצה פה בכנסת, ואתה יודע את זה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי חבר הכנסת וינשטיין, בהתחשב בדברים שאמרת, ראה נא: הוועדה הורכבה כפי שהורכבה. היתה בה נציגות ללשכת עורכי-הדין, היתה בה נציגות – – –

אריאל וינשטיין (הליכוד):

אסור שיהיה שם עורך-דין אחד.

שר המשפטים ד' ליבאי:

היו שם עורכי-דין, היו שם נציגים למתמחים, היו שם נציגי משרד המשפטים.

דן מרידור (הליכוד):

לאוניברסיטאות.

שר המשפטים ד' ליבאי:

היו נציגים לאוניברסיטאות.

אריאל וינשטיין (הליכוד):

באוניברסיטאות יש מורים שהם גם בעלי מקצוע עם אינטרס.

שר המשפטים ד' ליבאי:

הוועדה הורכבה והיו שם חילוקי דעות, יש דברים שהתקבלו שם ברוב ומיעוט, ולא תמיד קול אחד הוא המכריע; לא כולם שם נטולי אינטרסים – כפי שאמרת – וגם את זה צריך להביא בחשבון. אני חושב שהוועדה עשתה עבודה יפה מאוד וצריך להביע לה תודה, הוקרה והערכה על מה שהיא עשתה.

בהקשר זה, בערב האחרון של המושב, בתנאים האלה, אני פונה אליכם שתעצרו את הרכבת הזאת. אחרי דיון נוסף אפשר להחזיר לכאן את הדיון ולסיים את העניין כך או אחרת, כשתהיה לי תחושה שהדבר נעשה כהלכתו.

אני מסיר עכשיו את כל ההסתייגויות הרשומות כאן היום. אני לא מבקש להצביע עליהן, אני לא אנמק אותן. כלשעצמי, למעט הנושא שהוצג פה בקריאה ראשונה והוא קיצור תקופת ההתמחות – אם בגרסה א' ואם בגרסה ב', אני מבקש להשאיר את ההכרעה בשאר הנושאים למועד אחר. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר המשפטים.

אנחנו בודקים את הסעיף שלפיו מתבקש חבר הכנסת דן מרידור להתייחס לדברים. לפי סעיף קטן 126(א) לתקנון, אני מזמינה את חבר הכנסת דן מרידור, מטעם ועדת החוקה, חוק ומשפט, לדבר בשם הוועדה.

דן מרידור (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט)

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, שר המשפטים פנה אל יושב-ראש הוועדה ומשום-מה גם אלי. אני מוכן לקבל את פניית שר המשפטים, ואם גם יושב-ראש הוועדה יקבל אותה, מה טוב. אני חושב שרוב דבריו של שר המשפטים מקובלים עלי –

אברהם פורז (מרצ):

דן מרידור (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט)

-- ולכן, אם שר המשפטים מטעמיו ביקש כאן, כדבריו, לעצור את הרכבת, לחשוב מחדש על העניין ולא לחטוף את דוח הוועדה בדרך שהוא תיאר אותה, אני חושב שמן הראוי שניענה לבקשה הזאת –

--

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

סליחה רק רגע, אני מתנצל. אני מבקש חצי דקה עם שר המשפטים.

דן מרידור (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט)

בסדר, היושבת-ראש מנהלת את הישיבה, לא אני. אין לי טענה, אבל פשוט קשה לי לדבר אל השר כשאתה מדבר אתו. אני מוכן לחכות. כשהם מתייעצים שם, לא נוח לי לדבר.

אני חושב ששר המשפטים, האחראי למקצוע הזה מכוח החוק, יש מעמד מיוחד לבקשתו זו. אני חושב, שמן הראוי היה להיענות לה, לעכב את הדיון, ולא לרוץ אתו הלאה בדרך שמוצעת כאן.

חשבתי עוד מחשבה מוזרה אחת. הסיבה העיקרית להצעה לקיצור תקופת ההתמחות, כפי שהיא מופיעה בדברי המציעים וגם בדברי הוועדה, היתה המחסור במקומות התמחות. אומנם הוועדה לא טרחה למסור את המספרים, ודווקא דעת המיעוט מסרה מספרים הפוכים, אבל הוועדה קבעה, ואני לא מתווכח אתה. המיעוט חשב שיש עודף, הוועדה חשבה שיש מחסור.

אתם בוודאי לא שמתם לב, חברי הכנסת הנכבדים, שלפני כחצי שעה בא לציון גואל. הכנסת הזאת קיבלה, בתמיכת כל היושבים כאן, וגם בתמיכתי, הצעת חוק של ידידי חבר הכנסת סילבן שלום, שהכפילה, לדבריו, את מספר מקומות ההתמחות, מפני שכל מאמן רשאי לקחת שני מתמחים בתנאים הכתובים שם. ולכן אין ספק שהסיבה העיקרית להפחתת הדרישות מן ההתמחות נפלה לפני חצי שעה. והשאלה היא, אם ראוי להמשיך במגמה שכל הסיבה לה נעלמה מאתנו.

אני מוכרח לומר, שלבי לחבר הכנסת פורז. אני חושב שהוא וחבריו עשו טעות. באווירה הרווחת היום ובנוכחות בכנסת יכלו גם להציע הצעה מרחיקה לכת יותר, כמו לבטל את ההתמחות בכלל. גם בשביל זה היה פה רוב. ואולי לבטל את הלימודים, גם זה יכול היה לעבור פה. לצערי הרב, אנחנו יודעים שבגלל מגמה הרווחת בשנים האחרונות, שמתוך רצון לאפשר לכל אחד להגיע מהר לתעודה, לעסוק במקצוע זה או אחר, אנחנו מורידים את הדרישות. כך עשינו בנושא מסוים בענייני מהנדסים והנדסאים, כך עשתה הכנסת בניגוד לדעתי לפני כמה שנים כאשר הפחיתה את תקופת ההתמחות של עורכי-דין, שהיתה מקובלת, משנתיים ל-18 חודש, וכך אנחנו ממשיכים היום.

אנחנו חיים במשטר שבו העיסוק חופשי. קידשנו את חופש העיסוק. אבל הרשינו בכל זאת לעתים לדרוש – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת מהאגף הימני, אני מבקשת להפסיק. חברי הכנסת, אני מבקשת להפסיק את ההתגודדות הזאת. מי שרוצה לדבר – יצא החוצה, או ישב במקומו. כך זה בלתי אפשרי, זה מפריע לדובר.

דן מרידור (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט)

תודה רבה לך, גברתי.

אני חושב שהמגמה שאנחנו הולכים בה היא שאנחנו מפחיתים את הדרישות. אם יש הצדקה לקבוע רישוי למקצוע עריכת-דין, ויש הצדקה לכך כמו למקצוע ההנדסה וכמו למקצוע הרפואה, ההצדקה נובעת מזה שאחרי שאדם מקבל רישיון להיות רופא, או להיות עורך-דין או להיות מהנדס – הוא בונה בית, ואם הוא אינו יודע את העבודה היטב, הבית עלול להתמוטט על יושביו; הוא מנתח חולה, ואם הוא אינו יודע את המלאכה היטב, בריאותו של אדם עשויה להיפגע; הוא מייצג – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אני כבר הערתי קודם. אני מצטערת, חבר הכנסת מרידור, להפריע לך. אני לא אאפשר את זה. חברי הכנסת פורז, זנדברג, צוקר. אני מבקשת מכם. אפשר לבקש שתפסיקו את זה פה? תודה.

דן מרידור (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט)

תודה, גברתי היושבת-ראש.

אם יש לו רישיון לעריכת-דין, הוא מייצג אדם בבית-המשפט אולי באשמה של רצח – ויום אחרי שקיבל את הרישיון הוא רשאי לעשות את זה – או אולי הוא עורך חוזה בעסקה שאדם משקיע בה את כל כספו. אם הוא איננו איש מקצוע טוב, הוא לא פוגע רק במשכורתו שלו או בשכרו שלו, אלא הוא פוגע באדם שסומך עליו. לכן דרשנו רישוי, לכן דרשנו לימודים, לכן דרשנו התמחות.

אילו היה מחסור בעורכי-דין, היית אומר שאין ברירה וצריך להוריד מדרישות ההתמחות; אין די הרוצים להיות עורכי-דין, קשה להם. אבל לא רק שאין מחסור בעורכי-דין, יש עודף. רבים מאוד רוצים את המקצוע הזה למרות ההתמחות, למרות קשייה. רבים מוכנים לעבור את המסלול מפני שהם מאמינים במקצוע הזה, מפני שהם רוצים אותו מכל טעם שהוא. אז היכן טובת החברה?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

חבר הכנסת מרידור, שאלה אחת, ברשותך. האם אתה חושב – – –

דן מרידור (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט)

האם טובת החברה איננה דורשת שאנחנו נשקול ברצינות – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

קריאת ביניים. האם אתה חושב שרוצח ייקח לעצמו עורך-דין בן שנה? זאת השאלה?

דן מרידור (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט)

התשובה, חברי חבר הכנסת ויינשטיין, היא שאדם הנאשם באשמה כלשהי רשאי על-פי החוק הזה לקחת עורך-דין יום אחרי שקיבל את רשיונו, לעשות לו חוזה, להגן עליו בבית-משפט, לייצג אותו בכל עניין אחר שמיוחד לעורך-הדין. ואנחנו אחראים כלפי הציבור, ואנחנו מתירים לאדם כזה, על-פי חוק, לייצג אותו בכל נושא שהוא. אין הגבלות לייצוג אחרי תקופה מסוימת. מרגע שהרשיון בידך אתה רשאי לייצג בכל עניין ולעסוק בכל עניין משפטי. ואין לי טענות לסידור הזה. הוא עובד לא רע.

אבל, אני שואל את עצמי ואת הנוכחים באולם הזה, האם יש הצדקה להוריד עוד את הדרישות. אני יודע שזה פופולרי, אני יודע שמאוד רוצים בזה – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

ומה עם מהנדס שמחשב כמויות – – –

דן מרידור (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט)

לבי איננו שלם עם הדרך שבה הלשכה ממלאת את תפקידה. טענותי אל הלשכה גדולות מטענותי אל המתמחים, מפני שהלשכה, לצערי, מאפשרת התמחות שאיננה התמחות אמיתית לפעמים. אנשים שעוסקים רק בהוצאה לפועל, או רק בחוזים, או רק בבית-משפט אזרחי, או רק בענייני גירושים, לדעתי לא ראוי שאדם יתאמן רק אצלם ויראה בזה התמחות מלאה, מפני שאותו אדם יכול לעסוק בכל נושא שהוא אחרי ההתמחות. לכן טענותי אינן רק למתמחים שרוצים לקצר. ודאי שהם רוצים, למה לא? זה נוח להם.

הלשכה היתה צריכה לעשות הרבה יותר, כי בידה על-פי החוק האחריות לדאוג לכך שאדם שהתאמן והתמחה יצא מוכשר יותר לתפקידו משאפשר שהוא יצא היום.

מכאן השאלה היא, מה אנחנו רואים לפנינו: את הסטודנט, הידיד שלנו, הפעיל הפוליטי או מישהו אחר, או את הלקוח? טובת מי לנגד עינינו? אני חושב, שטובת הלקוח קודמת.

מכאן אני מבקש, ברשותך, גברתי היושבת-ראש, לנמק את גרסה ב' בשלוש נקודות שבהן יש שתי גרסאות, גרסה א' וגרסה ב'. היושב-ראש נימק, נדמה לי, את גרסה א', או שחבר הכנסת פורז יעשה זאת, אינני יודע. אני אנמק את גרסה ב'.

כיוון שההקשבה באולם בשיאה, ומכיוון שהנושא הוא בכל זאת רציני, אני מבקש לנמק בכל זאת את מה שכתוב פה. בסעיף 3 להצעת התיקון, המתייחס לסעיף 35 לחוק העיקרי, מדובר על כך ששר המשפטים, בהתייעצות עם הלשכה וכן הלאה, רשאי לקבוע בתקנות חובת לימודים מעשיים והסדרים הנדרשים לקיומם, לרבות בעניינים שונים, להלן – לימודים מעשיים.

השאלה היא, אם כאשר אנחנו מקצרים את תקופת ההתמחות מ-18 חודש ל-12 חודש, אנחנו דורשים כתנאי לקיצור את תחילת הלימודים המעשיים האלה או לא.

היו שתי גרסאות. גרסה ב' אמרה, שלא נתחיל בקיצור כל זמן ששר המשפטים לא יספיק לקבוע את ההסדרים ללימודים מעשיים. אחרת, אנחנו עושים דבר מצחיק ומגוחך, בעצם משטים בעצמנו. אם שר המשפטים לא יקבע מפני שהוא לא יספיק לקבוע או שהוועדה לא תאשר או מכל סיבה אחרת, אם הוא לא יקבע את התקנות שעל-פיהן יהיו הלימודים המעשיים, התוצאה תהיה שאנחנו מקצרים ל-12 חודש את תקופת ההתמחות, אבל לא תהיה אפשרות ללמוד ולהיבחן בלימודים מעשיים. לא תהיה אפשרות, כי לא יהיו תקנות.

אל נשטה בעצמנו, אל נעסוק בהונאה עצמית. נאמר שאנחנו לא מתכוונים לכך שיהיו קורסים ואנחנו רוצים להכין מייד את האפשרות לקצץ את תקופת ההתמחות לשנה. אבל אם אנחנו לא רוצים לשטות בעצמנו, אם אנחנו ברצינות מתכוונים, כפי שהציע הרוב בוועדה, מכיוון שאנחנו מקצרים את תקופת ההתמחות, במקביל לחייב את הסטודנטים ללמוד מקצועות מעשיים, שידעו איך עובדים בלשכת רישום המקרקעין, איך עובדים במשרדי מס שבח מקרקעין, איך רושמים חברה, איך מופיעים בבית-משפט וכן הלאה, תנו לשר המשפטים לקבוע.

גרסה ב' מבקשת התניה – לא יתחיל ההסדר של הקיצור בטרם יקבע שר המשפטים את התקנות. המבחן פה איננו טכני. המבחן הוא, בכל הכבוד, קצת מבחן של יושר עצמי, ידידי חבר הכנסת פורז, שעסוק בדברים אחרים כרגע.

אם אנחנו ישרים עם עצמנו ואנחנו אומרים באמת שקבענו שיש להוריד ל-12 חודש את התקופה בתנאי שיהיו לימודים מעשיים, בואו נאמר את זה. אחרת אומרים דבר שהוא לא אמיתי. לא יהיו לימודים מעשיים, יהיה קיצור בלבד.

לכן אני מעדיף את גרסה ב' לסעיף 3(2).

מכאן לגרסה ב' בנושא השני, בסעיף א2. מתי תהיה תקופת הלימודים המעשיים? ההיגיון מחייב, וכך אני סובר, כך סוברת גרסה ב', שאחרי שהסטודנט יתמחה תקופה של 12 חודש אצל עורך-הדין, אחרי זה, במקום ללמוד עוד שישה חודשים, הוא יעבור קורס של לימודים מעשיים, לפי התקנות שיקבע השר. לכן גרסה ב' קובעת: תקופת הלימודים המעשיים תהיה שישה חודשים, ותחילתה בתום תקופת ההתמחות.

גרסה א' כותבת דבר אחר לגמרי. ראשית, לפי גרסה א', תקופת הלימודים יכול שתהיה בת יום אחד בלבד, יומיים, חמישה ימים. מה הם כתבו? "תקופת הלימודים המעשיים לא תעלה על שישה חודשים". תודה רבה, הבנו מה פירוש "לא תעלה". "שישה חודשים" ברור, "לא תעלה" – יכול להיות שבוע או חודשיים. שוב, זה איננו ניסיון להיות ישרים עד הסוף עם עצמנו.

אחר כך כתוב: "יכול שהיא תתקיים בין בתקופת ההתמחות ובין לאחריה". עכשיו תקשיבו מה אנחנו אומרים פה. לא רק שההתמחות מתקצרת מ-18 חודש ל-12 חודש, אלא ב-12 חודש הסטודנט לא רק יתמחה, אלא שהוא גם במקביל יעבור קורס. האם אפשר כך להתמחות ברצינות, כשחלק מהזמן יוקדש לקורס בתוך תקופת ההתמחות? ומאיך גיסא, האם אפשר יהיה לעבור קורס ברצינות כשהסטודנט צריך להתמחות באותו זמן? לכן אינני יודע איך יוכל שר המשפטים למלא את התקנה הזאת תוכן אם באמת התוצאה תהיה שההתמחות תהיה יחד עם הקורס והקורס יחד עם ההתמחות.

לכן, אם אנחנו כנים ואנחנו רוצים שהסטודנט לא יהיה רק במשרד אחד אלא ירחיב את אופקיו, צריך לקבל את גרסה ב': אחרי שיעבוד במשרד במשך השנה הנדרשת יהיו שישה חודשים שבהם הוא ילמד לימודים מעשיים.

אינני מנמק את גרסה ב' לסעיף 4. אינני מנמק את גרסה ב' לסעיף 3. אני אנמק את גרסה ב', ברשות היושבת-ראש, בנושא האחרון שאעסוק בו – גרסה ב' לסעיף 7. אנחנו דנים בהוראות מעבר. אם יתקבל החוק הזה, נדמה לי שראוי שתהיה הוראת מעבר פשוטה, דהיינו שההוראה המקצרת את תקופת ההתמחות תחול רק על מי שיתחיל להתמחות אחרי תחילת החוק. ואכן כתבנו: הוראות סעיף 3 לחוק זה, זה הסעיף המקצר את התקופה, לא יחולו על מי שהחל בהתמחותו לפני תחילתו. מדוע? תארו לכם שמישהו התקבל להתמחות לפני חצי שנה או שנה, הוא התקבל ויש לו הסכם עם עורך-הדין, שהוא יעבוד שנה וחצי. עורך-הדין כבר דחה מתמחים אחרים, כי הוא יודע שהוא מחויב למתמחה הזה. פתאום מפסיקים אותו באמצע. איזה היגיון יש בזה? רוצים להקל – תקלו. אני לא אוהב את ההקלה. אם הרוב ירצה בזה, תהיה הקלה. אבל למה להפסיק באמצע? מי שמתחיל להתמחות יום אחרי כניסת החוק לתוקפו, יתמחה תקופה קצרה יותר.

אני חושב שגרסה ב' יותר הגיונית מגרסה א', יותר פשוטה ויותר צודקת גם כלפי המתמחה וגם כלפי עורך-הדין. לכן, גברתי היושבת-ראש, אם החוק על סעיפיו יתקבל – לי יש דעה אחרת, אבל אני לא יכול לומר אותה בשם הוועדה עכשיו – אני מציע שתתקבל גרסה ב' במקומות שנימקתי אותם. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דן מרידור. חברי הכנסת אנחנו עוברים כעת לדיון בהסתייגויות. אני מזמינה את ראשון המסתייגים, חבר הכנסת אברהם פורז.

אברהם פורז (מרצ):

סוכם בוועדה שיציגו שתי גרסאות.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פורז, אתה תנמק את גרסה ב'.

אברהם פורז (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני רצייתי לדבר יותר באריכות בעניין הזה, אבל אני אקצר. שמעתי את דברי שר המשפטים. אני רוצה לומר, שהצעת החוק הזאת אושרה על-ידי הממשלה. אומנם שר המשפטים נשאר במיעוט, אבל זאת החלטת ממשלה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא הצעת החוק, רק סעיף אחד.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני השר, אני רוצה לומר דבר פשוט. לשיטתי, לאחר שהכנסת קיבלה בקריאה ראשונה את החוק, צריך היה לדון בו בזמן סביר.

חבר הכנסת דדי צוקר, לפי פנייתך ולאחר הסכמתי, נעתר להמתין עם קידום החוק עד אשר ועדה שאתה מינית תגבש את המלצותיה. אני אפילו יכולתי לכעוס על חבר הכנסת צוקר על שהוא נעתר לבקשות דחיייה. יכולתי אפילו לומר, שצריך היה לעשות את זה קודם. אז בסדר, הסכמתי גם לדבר הזה.

באה ועדה וממליצה מה שממליצה. אנחנו מזמינים את השופט ואת חברי הוועדה כולם. השופט מסביר באריכות וחברי הוועדה מסבירים באריכות. נציגי לשכת עורכי-הדין מפצירים בנו להכניס נושאים מסוימים. עדים פה חברי, כי דדי צוקר לא היה אז, שכל נושא שהיה בבחינת נושא חדש ומישהו מהחברים אמר שהוא נושא חדש, אמרנו שנוציא אותו מהחוק. ולא זו בלבד, אלא שבסוף אני רואה הסתייגויות של שר המשפטים, שעוד מגדיל לעשות ומבקש להוסיף נושאים שחברי הוועדה חשבו שהם בבחינת נושא חדש.

אני לא רוצה להיכנס כאן לוורסיות השונות. דעתי העקרונית היא, שצריך לפתור את נושא ההתמחות בין היתר על-ידי קיצור. הוועדה ממליצה שיהיו גם לימודים קליניים מעשיים. אני בעד הלימודים האלה בתנאי אחד, שהלימודים האלה ייעשו במקביל לתקופת ההתמחות ולא לאחריה. משום שצריך להבין את המצב. רוב הסטודנטים למשפטים המתמחים הם אנשים שמגיעים מבחינה כספית בקושי רב לעמדת הגמר, אחרי שנים של לימודים, אחרי שנים של התמחות שבה לא משלמים שכר גבוה. להטיל עליהם מין עונש כזה של חצי שנה נוספת, לזה בוודאי אני מתנגד.

לו הייתי צריך לבחור בין שנה וחצי במצב הנוכחי לבין שנה פלוס כל היתר, הייתי מתנגד. אבל, אדוני השר, אנחנו מוכנים ללכת לקראתך, לפחות אני. אני מוכן, פרט לנושא קיצור תקופת ההתמחות ופרט לנושא תקופת המעבר – אם נקבל רק קיצור, יצא שיש סטודנטים שכבר מחר בבוקר יגמרו את ההתמחות כי הם בחצי שמעל השנה. לכן חייבים לקיים את הוראת המעבר. אני מסכים שנקבל רק את הקיצור פלוס הוראת המעבר. בכל יתר הנושאים, לרבות התמחות אצל שופטים ולרבות כל היתר, אתה תשלים על-ידי חקיקה שתביא מטעמך, אבל תצטרך לעשות את זה בדחיפות. אם אתה מאמין בלימודים הקליניים המעשיים האלה, עליך לעשות את זה בדחיפות.

אני חושב שהיתה פה תקלה בתום לב של כל הצדדים.

דן מרידור (הליכוד):

לדברי השופט גלעדי יש קשר בין הדברים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

השר הציע להפסיק את הדיון.

אברהם פורז (מרצ):

לא. אבל, אדוני השר, אתה צריך לבחור בין כמה רעות. בהנחה שלא רוצים להפסיק את הדיון, ואני מתנגד להפסקת הדיון, האיש הראשון שיהיה לו קיצור תקופת התמחות יהיה בעוד חצי שנה. כי לפי הוראת המעבר, אלה שנתר להם פחות מחצי שנה לגמר לא נהנים מהקיצור. חצי שנה הוא זמן מספיק כדי שהשר יביא לכנסת הוראות משלימות, שיפתרו את הבעיה על כל היבטיה.

חשוב לבשר היום לציבור המתמחים, לציבור כולו, שהכנסת רוצה את קיצור ההתמחות ורוצה להמיר את הקיצור באמצעים אלטרנטיביים ששר המשפטים יביא בפנינו. וככל שידוע לי, הממשלה יכולה להביא הצעות חוק גם בפגרה. וכבר שמעתי מחבר הכנסת דדי צוקר, שהוא ישמח, או יאות, ואני בוודאי אסייע בידו, לדון בעניין הזה גם בפגרה, על מנת שלא נעכב שום דבר ולא נגרום שום נזק.

דן תיכון (הליכוד):

אין הצעות חוק בפגרה.

אברהם פורז (מרצ):

ממשלתיות כן. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת פורז. חבר הכנסת פורז, אתה רוצה גם לנמק את ההסתייגויות שלך? בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

אני לא רוצה לנמק שום הסתייגות – –

היו"ר א' סלמוביץ:

יש לך הסתייגות אחת.

אברהם פורז (מרצ):

– – אני רק רוצה לומר שאני רוצה, אף שזה לא תפקידי, להודות לשופט גלעדי ולחברי ועדת-גלעדי שעשו עבודה רצינית ובאו לוועדה. אני רוצה להודות לדורית ואג, מזכירת ועדת החוקה, חוק ומשפט, וליועצת המשפטית, דוידה לחמן-מסר, למתמחה שעזרה לנו בעניין הזה, עילית אפשטיין, ולתמי צרפתי שעזרה בהדפסות. אני מקווה שלא הודיתי להם לשווא, על חוק שלא עבר, אלא על חוק שיעבור הערב.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת פורז. חבר הכנסת אלי דיין – איננו. חבר הכנסת רון נחמן – איננו. חבר הכנסת חגי מירום – איננו. כבוד שר המשפטים, יש לך שתי הסתייגויות, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

ויתרתי עליהן.

היו"ר א' סלמוביץ:

ויתרת עליהן. חבר הכנסת אליעזר זנדברג, בבקשה.

אדוני השר, ויתרת על ההסתייגויות או על ההנמקה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

על ההסתייגויות.

היו"ר א' סלמוביץ:

על ההסתייגויות. תודה.

אליעזר זנדברג (צומת):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר המשפטים, מלכתחילה רציתי לבוא לנמק ולהסביר את הסתייגותי המציעה שתקופת ההתמחות תעמוד על 12 חודשים, וכל נושא הקורס, ההשתלמות וכדומה לא יובא כלל במסגרת החוק. אבל לאור ההסכמה וההבנה שאני מבין ומאמין שאכן הגענו אליה לאור עמדתו של שר המשפטים, כפי שהוצגה כאן, אני מאמין ומקווה שנגיע לאותה תוצאה מן הבחינה הזאת כבר עכשיו, דהיינו הצעת החוק תעבור, לרבות הסעיף הקובע התמחות שנה אחת בלבד, כל עניין ההשתלמות יידחה, אני קורא לחברי הכנסת להצביע נגד, ובבוא היום, אם שר המשפטים ירצה, יבחר, יוכל להעלות אותו כאן. אני מניח שיושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט יתייחס לעניין הזה גם בדבריו.

על כל פנים, הסתייגותי – לבטל את הקורס; ואני תומך וקורא לכל חברי הבית לבטל, בין בדרך שנועדה לפשר בין עמדת שר המשפטים לבין העמדה שהוצגה במקור של הצעת החוק הזאת לבין עמדתי זאת שלי.

אני מקווה שחברי הבית יתאחדו, יאשרו את קיצור הסטאז' לשנה אחת, וכל נושא הקורס הנוסף שיוטל על המתמחים ייפול היום ויידחה למועד אחר. אם אלה תהיינה הנסיבות, אני אמחק את הסתייגותי ואחליט על כך ממש לפני ההצבעה. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת זנדברג.

נעבור, אם כך, להצבעות.

אברהם פורז (מרצ):

חבר הכנסת צוקר רוצה לומר משהו.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה. חבר הכנסת דוד צוקר, יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, בבקשה.

דן תיכנו (הליכוד):

מה ההסתודדויות האלה? בחיים שלי לא ראיתי דבר כזה. עד הרגע האחרון – – –

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

חברים, אני רוצה לבקש מכם את הדבר הבא. מאחר שנוצר כאן מה שנוצר – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת. חבר הכנסת פורז, חבר הכנסת סילבן שלום, אני מבקשת להפסיק את זה.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני רוצה לבקש מכם – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת צוקר, זאת הצעת חוק פרטית או ממשלתית?

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

פרטית. חברים, אני רוצה לבקש מכם לעשות את הדבר הבא; הוא נדיר, אבל נדמה לי שאסור שלא להיות קשובים לבקשת שר המשפטים. אני אבקש מהחברים, אם אתם מחזיקים את הצעת החוק לפניכם, לתמוך בסעיפים 1, 2, 3(1), לא כל סעיף 3 אלא סעיף 3(1), את כל שאר הסעיפים אני אבקש מהחברים להפיל, פרט להוראות המעבר, עמוד 5, גרסה א', וזאת, חבר הכנסת אברהם פורז, אני רוצה לומר זאת ברור מאוד, מתוך התחייבות ברורה של הוועדה, שאנחנו אומרים שזהו חלק מן הרפורמה, חלק מן הרפורמה, כאשר אנחנו מתחייבים שיש תקופת לימודים, אותו קורס בן ששת החודשים. את כל הפרטים לגבי הקורס, משכו, הפיקוח, כל אותן שאלות שמופיעות בסעיפים שאני אבקש להצביע נגדם ולמחוק אותם, יביא משרד המשפטים, עם חלקים אחרים, אם ימצא לנכון, על-פי דוח הוועדה.

אני אומר שהוועדה תעמוד לרשות המשרד הזה בעדיפות לפני כל דבר אחר, כדי לשמור על מערכת יחסים תקינה בין הוועדה ובין הממשלה. זאת מטרה ראויה וחשובה, לכן זאת בקשתי – – –

דן מרידור (הליכוד):

אני רוצה לומר שאינך רשאי לבקש בקשות כאלה, כי אתה – – –

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני מדבר בתור יושב-ראש הוועדה, לא בתור הוועדה, זה מה שאני מבקש לעשות, וכך אנחנו, נדמה לי, נפתור עניין.

דן מרידור (הליכוד):

עם כל הכבוד, אסור לך לעשות את זה. אתה לא יכול, בשם הוועדה, לבקש – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

מה קורה עם – – –

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

לכן אנחנו רוצים את הוראות המעבר, הן מופיעות בעמוד 5, גרסה א', והן קובעות מה קורה לגבי מי שהשלים שלישי מן התקופה, או שני-שלישים מן התקופה, או שהוא קרוב לסיום. העיקרון אומר, שמי שנמצא בששת החודשים האחרונים ישלים את התקופה, ומי שנמצא בתקופה הראשונה – ילך על-פי הרפורמה. זה העיקרון בעצם.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד צוקר, יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שנייה של חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 22), התשנ"ד-1994. אנחנו עוברים להצבעה על הסתייגויות לשם החוק. הסתייגותו של חבר הכנסת אברהם פורז – – –

אברהם פורז (מרצ):

מסיר.

היו"ר א' סלמוביץ:

הסתייגותו של חבר הכנסת אלי דיין – איננו; אם כך, נצביע. נא להצביע בעד או נגד.

הצבעה מס' 65

בעד התיקון של חבר הכנסת א' דיין לשם החוק – אין

נגד – 26

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת א' דיין לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אין תומכים, 26 מתנגדים, אין נמנעים, אני קובעת שההסתייגות לא התקבלה.

הסתייגותו של חבר הכנסת דיין לחלופין – נא להצביע.

הצבעה מס' 66

בעד התיקון לחלופין של חבר הכנסת א' דיין לשם החוק – אין

נגד – 27

נמנעים – אין

התיקון לחלופין של חבר הכנסת א' דיין לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אין תומכים, 27 מתנגדים, אין נמנעים, ההסתייגות לא התקבלה.

דוד מנע (הליכוד):

אפשר לעבור להצבעה בהרמת ידיים?

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו נעבור להצבעה בהרמת ידיים. אנחנו מצביעים כעת על הסתייגותו לשם החוק של חבר הכנסת רון נחמן. נא להצביע. מי בעד הסתייגותו של חבר הכנסת נחמן? אין. מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים להצבעה על הסתייגותו לחלופין לשם החוק של חבר הכנסת נחמן. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון לחלופין של חבר הכנסת ר' נחמן לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצבעה על הסתייגותו לשם החוק של חבר הכנסת חגי מירום. מי בעד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ח' מירום לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

ההסתייגות לא התקבלה.

אנחנו עוברים כעת להצבעה על שם החוק, על-פי הצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

שם החוק, על-פי הצעת הוועדה, התקבל.

אנחנו עוברים כעת להצבעה על סעיף 1, ללא הסתייגויות, כיוון ששר המשפטים הסיר את הסתייגויותיו. מי בעד סעיף 1, כהצעת הוועדה, ללא הסתייגויות? מי נגד?

הצבעה

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

סעיף 1 התקבל, כהצעת הוועדה.

אנחנו עוברים כעת להצבעה על סעיף 2, ללא הסתייגויות, כהצעת הוועדה, אחרי ששר המשפטים הסיר את הסתייגויותיו. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 2 נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

סעיף 2 התקבל, כהצעת הוועדה.

אנחנו עוברים כעת להצבעה על סעיף 3.

אברהם פורז (מרצ):

צריך לפצל אותו.

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה?

אברהם פורז (מרצ):

צריך להצביע בנפרד על סעיף 3(1)(א), ולהשאיר את 3(2) לחוד. לפצל.

היו"ר א' סלמוביץ:

הכול רשום, חבר הכנסת פורז.

אברהם פורז (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

אם אטעה – אהיה מוכנה לשמוע את הערותיך.

אנחנו עוברים כעת להצבעה על סעיף 3. נצביע על פסקה (1) שבו, לסעיף קטן (א) החדש – מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת רון נחמן?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 3(1) לא נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

נצביע עכשיו על הסעיף הזה, כהצעת הוועדה. נצביע הצבעה אלקטרונית.

הצבעה מס' 67

בעד סעיף 3(1), כהצעת הוועדה – 25

נגד – 2

נמנעים – אין

סעיף 3(1), כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

נצביע עתה על פסקה (2) באותו סעיף.

נצביע על הסתייגותו של חבר הכנסת זנדברג, אשר מופיעה בראש עמוד 3. מי בעד? מי נגד? אינני יכולה לדעת. נצביע הצבעה אלקטרונית.

הצבעה מס' 68

בעד התיקון של חבר הכנסת א' זנדברג לסעיף 3(2) סעיף קטן (א) החדש – 14

נגד – 14

נמנעים – אין התיקון של חבר הכנסת א' זנדברג לסעיף 3(2) סעיף קטן (א) החדש, לא נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

לסעיף זה שתי גרסאות. נצביע עליהן.

אברהם פורז (מרצ):

דן מרידור (הליכוד):

יש שתי גרסאות, צריך להצביע ביניהן.

היו"ר א' סלמוביץ:

נצביע בעד ונגד כל גרסה. נצביע בהרמת ידיים. מי בעד גרסה א' מי נגד?

הצבעה

גרסה א' לסעיף קטן (א1) לא נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

נצביע בעד ונגד גרסה ב'.

הצבעה

גרסה ב' לסעיף קטן (א1) לא נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שתי הגרסאות לא נתקבלו. הסעיף הזה לא קיים.

חברי הכנסת, אבקש שקט, זה מספיק מסובך.

אנחנו עוברים לסעיף קטן (א2). לסעיף שתי גרסאות. תחילה נצביע על הסתייגותו של חבר הכנסת זנדברג.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת א' זנדברג לסעיף 3(2) סעיף קטן (א2) החדש, לא נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

ההסתייגות לא נתקבלה.

נצביע עכשיו על שתי הגרסאות. תחילה – על גרסה א'.

הצבעה

גרסה א' לסעיף קטן (א2) לא נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

גרסה א' לא נתקבלה.

מי בעד ומי נגד גרסה ב'?

הצבעה

גרסה ב' לסעיף קטן (א2) לא נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

גם גרסה ב' לא נתקבלה.

גם לסעיף קטן (א3) בסעיף 3(2) שתי גרסאות, ואין בו הסתייגויות. מי בעד ומי נגד גרסה א'?

הצבעה

גרסה א' לסעיף קטן (א3) לא נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

גרסה א' לא נתקבלה. מי בעד ומי נגד גרסה ב'?

הצבעה

גרסה ב' לסעיף קטן (א3) לא נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

גם גרסה ב' לא נתקבלה.

אנחנו עוברים לסעיף קטן (א4) החדש, בסעיף 3(2), שאין בו הסתייגויות. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף קטן (א4) לא נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

סעיף קטן (א4) החדש לא נתקבל.

אנחנו עוברים לסעיף 4, שאין בו הסתייגויות. שוב, יש בו שתי גרסאות. מי בעד ומי נגד גרסה א'?

הצבעה

גרסה א' לסעיף 4 לא נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

גרסה א' לא נתקבלה. נצביע על גרסה ב'.

הצבעה

גרסה ב' לסעיף 4 לא נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

גם גרסה ב' לא נתקבלה. כלומר, סעיף 4 לא נתקבל, לא קיים.

נצביע עכשיו על סעיפים 5-6, כהצעת הוועדה, ללא הסתייגויות.

הצבעה

סעיפים 5-6 לא נתקבלו.

היו"ר א' סלמוביץ:

סעיפים 5-6, כהצעת הוועדה, לא נתקבלו.

אנחנו עוברים לסעיף 7.

אברהם פורז (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

הכול רשום, חבר הכנסת פורז.

ראשית כול, יש הסתייגות של חבר הכנסת רון נחמן בגרסה א'. נצביע על הסתייגותו של חבר הכנסת רון נחמן.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 7 לא נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

ההסתייגות של חבר הכנסת רון נחמן לא נתקבלה.

נצביע עכשיו על גרסה א'.

הצבעה

גרסה א' לסעיף (א) נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

גרסה א' נתקבלה.

מי בעד גרסה ב'?

קריאות:

היו"ר א' סלמוביץ:

נכון. גרסה א' נתקבלה.

לסעיף קטן (ב) אין הסתייגויות. מי בעד סעיף קטן (ב) של סעיף 7?

הצבעה

סעיף (ב) לא נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

סעיף קטן (ב) של סעיף 7 לא נתקבל.

נצביע עתה על סעיף 7 בגרסה שהתקבלה.

אברהם פורז (מרצ):

הצבעה אלקטרונית.

היו"ר א' סלמוביץ:

הצבעה אלקטרונית. נא להצביע.

הצבעה מס' 69

בעד סעיף 7, בגרסה א' שנתקבלה – 21

נגד – 1

נמנעים – אין

סעיף 7, בגרסה א' שנתקבלה, נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

21 תומכים, מתנגד אחד, אין נמנעים. אני קובעת שסעיף 7 התקבל על-פי גרסה א'.

אני קובעת כי הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 22), התשנ"ד–1994, התקבל בקריאה שנייה.

אנחנו עוברים כעת – אני מציעה שנעשה את זה אלקטרונית – להצבעה בקריאה שלישית על הצעת החוק. נא להצביע בעד או נגד.

הצבעה מס' 70

בעד החוק – 19

נגד – 1

נמנעים – אין חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 22), התשנ"ד–1994, נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

19 תומכים, מתנגד אחד, אין נמנעים. אני קובעת שחוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 22), התשנ"ד–1994, נתקבל בקריאה שלישית.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לנושא הבא שעל סדר-היום, הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 15), התשנ"ד-1994, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את ההצעה יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת דוד צוקר.

קריאות:

הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון – הגדרת שאירים), התשנ"ד-1994

(הצעת חברת הכנסת י' דיין)

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה. סליחה, חבר הכנסת צוקר. חבר הכנסת צוקר, סליחה, רק שנייה. נאמר לי פה כעת שאנחנו צריכים להעמיד להצבעה את הצעת החוק – שנדחתה בשעות אחרי הצהריים – של חברת הכנסת יעל דיין, הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון – הגדרת שאירים), התשנ"ד-1994, בקריאה טרומית; הצעת חוק א'תקעג.

תגובת שר האוצר, בבקשה. אדוני השר, תגובתך.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, מבחינת ההוצאה הכספית, אין לממשלה שום התנגדות.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר האוצר.

יהושע מצא (הליכוד):

אין פה פגיעה באוצר מבחינת מס ירושה?

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנו נצביע עתה בקריאה טרומית על הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון) – הגדרת שאירים), התשנ"ד–1994, של חברת הכנסת דיין, והעברתה – לאיזו ועדה, כבוד השר?

יעל דיין (העבודה):

לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר א' סלמוביץ:

לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה ראשונה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לוועדת הכספים.

היו"ר א' סלמוביץ:

יש פה שתי הצעות: ועדת העבודה והרווחה מול ועדת הכספים, כהצעתו של חבר הכנסת רביץ. אם כן, ועדת הכנסת תקבע.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 12

נגד – 11

נמנעים – אין

היו"ר א' סלמוביץ:

12 תומכים.

יהושע מצא (הליכוד):

לא נקלטה ההצבעה.

היו"ר א' סלמוביץ:

של מי?

יהושע מצא (הליכוד):

של חבר הכנסת משה קצב.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, נערוך הצבעה חוזרת. נא להצביע.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 13

נגד – 12

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון הגדרת שאירים),

התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת תקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

13 תומכים, 12 מתנגדים יחד עם קולו של חבר הכנסת קצב. הצעת החוק נתקבלה, והיא עוברת לוועדה שתקבע ועדת הכנסת.

הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 15), התשנ"ד-1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 15), התשנ"ד-1994.

יציג את הצעת החוק יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת דוד צוקר. בבקשה.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אנחנו מציגים היום לכנסת בקריאה שנייה ובקריאה שלישית תיקונים מפליגים, מרחיקי לכת, רפורמה של ממש בחוק ההוצאה לפועל. אנחנו מציגים בפניכם הצעת חוק ממשלתית, שמגיעה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

אני מבקש באמצעותך, אדוני השר, למסור את התודות, באמת, לכל העובדים שעסקו בזה במשרד ובהנהלת בתי-המשפט, ונדמה לי שהממשלה הציעה פה, ואחר כך הכנסת, רפורמה אולי בעיקר חברתית, תוך הישענות על עקרונות כלכליים, אבל, בראש ובראשונה מתוך ראייה חברתית מתקדמת.

יציג את החוק ביסודו, גברתי היושבת-ראש, על-פי אותו סעיף שעל-פיו נהגתי קודם, חבר הכנסת גולדשמידט, שעמד בראש ועדת המשנה שעשתה עבודת ענק. אחרי העבודה הגדולה שנעשתה בממשלה ובמשרד המשפטים, נעשתה עבודה ענקית בוועדת המשנה של ועדת החוקה בראשותו של חבר הכנסת גולדשמידט. אני מבקש להודות לך, חבר הכנסת אלי גולדשמידט, מקרב לב על העבודה של ועדת המשנה, ושלך בראשה, על האופן שבו הדברים נעשו, על הצורה, על משך הזמן הקצר יחסית, וכל זאת בלי לוותר על האיכות.

אני מבקש להודות לשר על העוז שגילה בהליכתו לאותה רפורמה, כי בעצם קבענו פה, ובכך הצטרפנו לרבות ממדינות העולם, שלא יהיה עוד במדינת ישראל, או כמעט שלא יהיה עוד במדינת ישראל מאסר בגין חוב. אלפי אנשים נאסרו מדי שנה, נכון, לפרק זמן קצר, אבל חלקם גם בילו ימים ארוכים בבית-הכלא בשל חוב כספי ולא בשל עבירה אחרת.

החוק הזה שלפניכם בעצם מטיל היום מאסר רק עקב ביזיון בית-דין. יעמוד על כך במפורט חבר הכנסת גולדשמידט.

נוסף על כך, יש תקרת מאסר. באותם מקרים של ביזיון בית-דין תהיה הגבלת מאסר של שבעה ימים. פה היה ויכוח בין ועדת המשנה לבין גורמים אחרים. ואני שמח, ואני רוצה שוב להודות לחבר הכנסת גולדשמידט על כך, שפרק הזמן המקסימלי למאסר יהיה שבעה ימים.

החוק מציע יצירת מעמד חדש של מוגבל באמצעים. יצירת הקטגוריה הזאת אפשרה לנו בעצם את הרפורמה. ואני מקווה שבכך אנחנו מביאים הצעת חוק שמאזנת בין הזכויות של הנושים – ולא שכחנו במהלך הכנת הצעת החוק הזאת את הנושים, ולא צריך לשכוח את הנושים, שכן, בסופו של דבר להם חייבים כסף, לעתים סכומים ניכרים – וחובתה של החברה לאפשר פירעון אותו חוב, ובין אותם חייבים, שהם באמת חסרי אמצעים, ושאינן טעם להשליך אותם לכלא, שאין טעם לנקוט נגדם אמצעים חריפים, אם אין להם אפשרות להחזיר את הכסף. אמרתי, יצרנו לשם כך את הקטגוריה החדשה, שתאפשר לנו, נדמה לי, גם רפורמה חברתית וגם אפשרות לפירעון חוב.

את הפרטים יגיש חבר הכנסת גולדשמידט. ושוב אני מודה לך ולשאר חברי הוועדה, שעשו את העבודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחבר הכנסת דדי צוקר, יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, ואני מזמינה את חבר הכנסת אלי גולדשמידט, על-פי סעיף 126(א) לתקנון.

אלי גולדשמידט (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה באמת לפתוח בהבעת הערכה ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת דדי צוקר. חשוב שמי שמביט וצופה בנו ידע, שזכותו של יושב-ראש ועדה בכנסת להציג כל חוק שנדון ונערך בוועדה שבראשותו, והוא בעצם זכאי לקרדיט על הכנת כל חוק. ומנהג יפה נוהג חבר הכנסת דדי צוקר שעה שהוא מאפשר לחברי הכנסת שיושבים בראש ועדות המשנה של ועדת החוקה ומכינים חוק במשך תקופה ארוכה להציג את החוק בפני הכנסת. אני חושב שזה מעשה ג'נטלמני, שלא כל כך נפוץ במקומותינו הפוליטיים, ועל כך אני בהחלט מביע הערכה לחבר הכנסת דדי צוקר. הוא נוהג כך לא רק לגבי, אלא גם לגבי חברי הכנסת אחרים.

אני לא חושב שאפשר להגזים בחשיבות התיקון שאנחנו מביאים היום. אני אקרא מהכתב, אם כי איני נוהג בדרך-כלל לקרוא מהכתב כשאני פה על הדוכן, אבל יש פה הרבה פרטים חשובים, ואני לא רוצה להחסיר אף אחד מהם.

הצעת החוק המובאת היום לפניכם, חברי חברי הכנסת, היא תיקון מקיף לחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967.

הצעת החוק הוגשה על-ידי הממשלה ונדונה באריכות רבה בוועדת משנה של ועדת החוקה, חוק ומשפט.

אני רוצה בהזדמנות זאת לציין את חברי, חבר הכנסת דן תיכון, שנוכח כאן באולם, ואת חבר הכנסת יצחק לוי, שנטלו חלק בהכנת החוק במהלך הישיבות הרבות שקיימנו.

ההצעה כללה במקורה חידושים מהותיים רבים, ואולם ועדת המשנה המליצה בפני מליאת הוועדה על כמה שינויים בהצעת החוק שהוגשה לה. שינויים אלה אושרו ומובאים לפניכם עתה יחד לקריאה שנייה ושלישית.

עוד מלה אחת לעניין הרקע. זה נכון שהצעת החוק הוכנה במשרד המשפטים לפני זמן לא מועט, אבל אי-אפשר שלא להביא בחשבון שעל הוועדה ריחפה במידה כזאת או אחרת – אנחנו לא מחויבים לכך פורמלית, אבל ודאי שיש לנו גישה של כיבוד ערכים שבית-משפט העליון קובע אותם בפסקי-הדין שלו – רוחו של אותו בג"ץ מפורסם של פר"ח, שקבע נורמות חדשות לגבי נושא המאסרים וההוצאה לפועל; זה עמד לנגד עינינו שעה שעסקנו בהכנת הצעת החוק.

אני אקרא את תמצית השינויים בנושא הזה של ההוצאה לפועל, שנובעים מהצעת החוק המוגשת לכם כאן היום בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

1. קיצור תקופת המאסר בשל ביזיון ההוצאה לפועל. מהמצב הקודם, שהיה 21 יום – מה שהוצע בהצעת החוק הממשלתית – עשרה ימים; ואנחנו בוועדה קיצרנו את התקופה לשבעה ימים, ואני מודה למשרד המשפטים על שהוא לא מסתייג מההצעה הזאת. אנחנו חושבים – אני מוכן גם להגיד ברמה האישית, מאחר ששהיתי בהתנדבות לילה בבית-המעצר באבו-כביר, יחד עם חייבי מזונות, על מנת ללמוד על התנאים שלהם – אין לי שום צל של ספק, שתקופת המעצר הארוכה פוגעת. זה נושא קשה, ואנחנו לא מדברים כאן על אנשים שהורשעו בבית-משפט במשפט פלילי. אנחנו מדברים, בסופו של דבר, על חייבים; חייבי כספים. ולכן הצמצום לשבעה ימים – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חייבי מזונות.

אלי גולדשמידט (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני הייתי עם חייבי מזונות. אגב, אני רוצה לומר שפה אנחנו מדברים על סוגיית חובות בהוצאה לפועל שאינם כוללים את חייבי המזונות. אנחנו מדברים על החובות האחרים. בנושא חייבי המזונות – שר המשפטים ודאי יאמר על זה משהו – הוקמה ועדה בראשות השופט פורת, שעוסקת בענייני סוגיית חוב המזונות, שהיא סוגיה מורכבת, מסובכת ושונה מאוד מהסוגיה של החייבים הרגילים. אבל, אני פשוט התרשמתי מעצם השהות בכלא – בין שאלה חייבי מזונות, בין שאלה חייבים אחרים.

2. אני רוצה לברך את שר המשפטים, שהיה ער – – –

יהושע מצא (הליכוד):

שעבר לספסלי האופוזיציה?

אלי גולדשמידט (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

לא, דווקא ספסלי הקואליציה.

אני רוצה לברך את שר המשפטים, שהביא בחשבון את התוצאות הבעייתיות שעלולות להיות להצעת החוק כפי שהיא נוסחה מבחינת הנושים. למה אני מתכוון? הואיל והמאסר לא יהיה עוד, כתוצאה מהצעת החוק הזאת, עניין שבשגרה, אלא תידרש לגביו התדיינות רבה מאוד בפני ראש ההוצאה לפועל, היה ברור שהמערכת עלולה עקב כך להיסתם. שר המשפטים, אני חושב בצעד מאוד חדשני, במידה מסוימת נועז, החליט להציע, ואנחנו בוועדה קיבלנו זאת, הסדר חדש בכל הנוגע למינוי חוקרים לבדיקת יכולת החייב מטעם ראש ההוצאה לפועל. במלים אחרות, אנחנו מקלים על המערכת בכך שימונו אנשים, בין שהם חברי לשכת עורכי-הדין, בין שהם חברי לשכת רואי-החשבון, על-פי המלצה של ועדה מיוחדת שיקים השר לעניין הזה. הוא יתקין תקנות ויביא אותן לוועדת החוקה.

3. מרשם החייבים המוגבלים. ועדת המשנה הציעה, כי אם נרשם מידע שגוי לגבי חייב, על המוציא לפועל להודיע לכל מי שקיבל את המידע השגוי בתקופה שקדמה לשינוי, ולא הסתפקה בתקופה שהוצעה על-ידי הממשלה, שהיא שנתיים.

4. בנושא עיכוב יציאה מן הארץ, שזו גם כן אחת ה"סנקציות", או האמצעים לאכיפת תשלום החיובים, בהצעה שלפניכם מוצע לתקן את סעיף 14 לחוק ההוצאה לפועל ולקבוע בו במפורש, כי המבחן אם ליתן צו עיכוב הוא מבחן היציאה ולא מבחן העזיבה את הארץ. למה אני מתכוון? בדרך כלל, כשאנחנו מדברים על מבחן העזיבה את הארץ, אנחנו מחפשים את עניין הצמיתות או התקופה הארוכה מאוד; צריך להוכיח שאדם מתכוון, מחסל את עסקיו בארץ כדי לצאת ואולי לא לחזור, או לחזור בעוד הרבה שנים. אנחנו סבורים, שאם יש חייב, למעט מקרים מאוד מיוחדים, של טיפול רפואי או דברים מהסוג הזה, חייב מי שאינו משלם את חובו מטעמים כאלה או אחרים – זה קצת בלתי סביר לומר שהוא יכול לצאת לאיזה טיול בארצות-הברית במשך חודש, חודש וחצי, טיול שעולה הרבה כסף, כשיש אולי חוב של 1,000 או 2,000 שקל בלשכת ההוצאה לפועל. זאת אומרת, המבחן צריך להיות מבחן היציאה מהארץ ולא העזיבה לתקופה ארוכה את הארץ.

5. סמכויות שוטרים, בסעיף 74יח – סעיף 23 להצעה – מובאת בפניכם הצעה מקיפה בדבר סמכויות שוטרים המבצעים צווי הבאה או מאסר. נושא זה גובש בוועדה והוא עונה על הדרישה, לדעתנו, של אכיפה יעילה מחד גיסא, תוך מזעור הפגיעה בבני משפחתו או בסביבתו של החייב. כך למשל, לא קיבלה ועדת המשנה ששוטר יהיה רשאי להשתמש בכוח כדי להתגבר על התנגדות או הפרעה לביצוע הצו אף ללא מתן אזהרה, אם במתן האזהרה היה כדי לסכל את אפשרות ביצוע הצו או לסכן את חיי השוטר. הוועדה הכריעה, שבמאזן האינטרסים, אין לראות בחייב אזרחי משום עבריון פלילי, אף אם הוא אינו פורע את חובותיו. ושוב לעניין זה אני רוצה להודות לנציגות של המשטרה בוועדה, שגילתה בעניין הזה ליברליות במובן הזה שהדבר מכביד עליה. ברגע שצריך להזהיר לפני שימוש בכוח, ברגע שהיא מטילה על עצמה מגבלות, הרי היא מקשה על השוטרים את עבודתם. בעניין הזה היא גילתה עירנות מאוד מכובדת לשמירת זכויות האזרח.

6. בסעיף 13 להצעה, מובאות בפניכם שתי גרסאות לסעיף קטן (ב) בסעיף 70, ואף הן נוגעות לשאלת המאסר. נעמוד על כך בהמשך בזמן הצגת הגרסאות.

הוויכוח שנסוב בוועדה ובמליאה היה בשאלה, מתי ניתן לצוות על מאסרו של חייב ומה היחס בין נקיטת הליכים כלפי הרכוש בטרם ננקטים הליכים כלפי גופו של החייב, קרי מאסר. השינוי בין הגרסאות מתמקד בנטל ההוכחה. לפי גרסה ב', על החייב הנטל להוכיח שיש תועלת בעיקול נכסיו בטרם ייאסר, ואילו בגרסה א', שיקול הדעת צריך שיופעל על-ידי ראש ההוצאה לפועל.

7. חידוש נוסף שקבעה הוועדה בעניין המאסר הוא, כי אם חלפו שנתיים מיום שהובא החייב בפני ראש ההוצאה לפועל, הוא לא ייאסר שנית בטרם יובא שוב. בעניין זה אנחנו מכבידים על הנושים, ואנחנו מודעים להכבדה. אבל, צריך להביא בחשבון, שמאז הפעם האחרונה שהחייב היה אצל ראש ההוצאה לפועל וחלפו שנתיים, יכולים לקרות חלילה מקרים במשפחתו של החייב – אולי הרעת מצבו הבריאותי, אולי הרעה במצבם הבריאותי של בני משפחתו ודברים מהסוג הזה – ואין מקום, גם אם חקירת היכולת ובדיקת החייב נסתיימה לפני למעלה משנתיים, שלא להביא אותו פעם נוספת על מנת לבדוק, בטרם יישלח למעצר, אם אכן המעצר מוצדק.

שר המשפטים מסתייג מתיקון זה, ואני אשיב על כך בהמשך; כבר אמרתי חלק מהדברים עכשיו. עמדתי היא, כי אין לאסור אדם לאחר שנתיים לא הובא בפני המערכת, שתבחן אם מן הראוי לשלול את חירותו בשל אי-תשלום חובות.

ההצעה בכללותה הינה, לדעתי, הצעה מאוזנת, שבעיקרה באים האינטרסים של הזוכים בלי לפגוע ללא הצדקה בזכויות חייבים שאינם יכולים לשלם את חובותיהם ואין במאסרם-מעצרם משום תועלת לזוכים.

ואכן, ההצעה שלפניכם קובעת לראשונה באופן מפורש בסעיף 7א שבסעיף 5, כי נטל ההוכחה להוכיח חוסר יכולת לתשלום החוב הוא על החייב. אם הרים את הנטל המוטל עליו, יש בתיקון המוצע כדי להועיל לו להתמודד עם פירעון החוב בתקופה ארוכה, אך בצירוף מגבלות כגון: הגבלת שימוש בכרטיס אשראי, או מעמד לקוח מוגבל במיוחד לעניין חוק שיקים ללא כיסוי, איסור כהונה כדירקטור או כמנכ"ל בחברה ואיסור על ייסוד חברה או במטרה למנוע שימוש שלא כדין באישיות המשפטית הנפרדת של החברה, והכול בכפוף לשיקול הדעת של ראש ההוצאה לפועל.

זאת ועוד, חייב שאינו מרים את נטל ההוכחה המוטל עליו ויושב בחוסר מעש, דינו שיובא בפני ראש ההוצאה לפועל על-ידי שוטר, ואם לא ייתן הסבר סביר לחוסר המעש, תיחשב התנהגותו כביזיון ההוצאה לפועל, שבגינה הוא ייאסר, כאמור, לשבעה ימים.

אני רוצה להתחיל לסיים את הצגת הדברים ולומר, שיכול מאוד להיות שהחוק יבצע שינויים כלשהם, ולדעתי שינויים חיוביים בהתנהגות, במוסר התשלומים במדינת ישראל. אנחנו יודעים שלשכת ההוצאה לפועל היא המכשיר שבאמצעותו אוכפים חובות שנובעים או מפסקי-דין או משטרות. שטרות הם שיקים. במדינת ישראל יש תרבות של חתימה על שיקים, ואנחנו מכירים את התופעה של חתימה על שיקים, שהם חוזרים מחוסר כיסוי.

יש הוראות חוק במסגרת חוק העונשין, שמטילות סנקציות על אנשים שחותמים על שיקים ללא כיסוי. אבל, אנחנו יודעים שזוהי מכת מדינה, ובמדינת ישראל, בעיקר בחיי המסחר, יש תופעה של חתימה על שיקים ללא כיסוי. כיוון שהאכיפה באמצעות מאסרים תקטן מאוד במסגרת הליכי ההוצאה לפועל, אני מביע בזה תקווה, שכל סוגיית השיקים תקבל תפנית בשני מסלולים: א. אם יסתבר שהתופעה ממשיכה להתרחש, לדעתי המשטרה היא זו שצריכה לאכוף את הוראות החוק הרלבנטיות בחוק העונשין; ב. בעידן שבו חלק גדול מהאוכלוסייה, אינני אומר כל האוכלוסייה, משתמש בכרטיסי אשראי, וכמעט כל בתי-העסק במדינת ישראל מקבלים כרטיסי אשראי, ואלה שלא מקבלים אולי כתוצאה מזה יקבלו כרטיסי אשראי, ברגע שמסלול התשלומים שהופך להיות יותר ויותר נורמטיבי הוא מסלול כרטיס האשראי, שבו אין הבעיה של שיקים ללא כיסוי, אמצעי התשלום הזה צריך להחליף את השטר, את השיק, ובצורה כזו אפשר יהיה למנוע את התופעה של חזרת שיקים ללא כיסוי. אגב, תופעה זו ייחודית מאוד למדינת ישראל. בארצות-הברית, לפי מיטב ידיעתי, כמעט לא קיימת התופעה של חתימה על שיק וחזרתו מחוסר כיסוי.

דבר נוסף, אם בכל זאת מגיע אל בעל תחנת דלק לקוח ורוצה לחתום על שיק, ויהיה קצת חשש מהעניין של תופעת השיקים ללא כיסוי, הוא צריך לעמוד על זה, שהוא ישלם לו בכרטיס אשראי, ואם אין לו כרטיס אשראי, שישלם במזומן. תרבות התשלום במזומן ובכרטיסי אשראי צריכה להחליף את תרבות החתימה על השיקים, אלא במקרים שאנשים מכירים את הלקוחות ויש להם אמון מתמשך בהם, והם יודעים – – –

דן תיכון (הליכוד):

זה מה שקורה. שווה בנפשך שבעלי תחנות הדלק סירבו במשך שנים לקבל כסף באמצעות כרטיסי אשראי.

אלי גולדשמידט (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אבל היום הם מקבלים.

דן תיכון (הליכוד):

היית מאמין שאני כפיתי את זה עליהם בכוח, ורק לפני שנתיים-שלוש שנים?

אלי גולדשמידט (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כל הכבוד. היום בכל תחנת דלק אתה יכול להשתמש בכרטיס אשראי.

אני בכלל חושב, שאם למישהו אין כרטיס אשראי, והתרבות היא או תשלום באשראי או תשלום במזומן, שהברירה תהיה בין שניהם, ואז יהיה פחות עומס על ההוצאה לפועל, כי עדיין חייבים להמשיך לאכוף פסקי-דין בהוצאה לפועל, דבר שלא קשור בשיקים.

יש לי רשימת תודות לא קצרה, ואני רוצה לומר אותה עכשיו, כי אני באמת חושב שנעשתה עבודה מאוד יפה בוועדה, וללא העזרה שניתנה לנו בצורה כל כך יפה ומכובדת, לא היינו מגיעים למה שהגענו אליו.

הודיתי לחברי הכנסת דן תיכון ויצחק לוי. אני רוצה מאוד להודות לשר המשפטים, פרופסור דוד ליבאי, שכאשר נתקלנו בקושי כזה או אחר הוא סייע בידינו, במיוחד בנושא של החוקרים, וגם בנושאים אחרים. במשרד המשפטים, למי שייצגה את המשרד בוועדה, ד"ר כרמל שלו; לעורכת-הדין עליזה רוזן, שסייעה בניסוח הצעת החוק; לנציגי הנהלת בתי-המשפט, השופט רוני בודסקי ואורי סער; לנציגי משטרת ישראל, סגן-ניצב אלינער מזוז, סגן-ניצב יוני בוטבול, שסיים בינתיים את תפקידו בנושא ההוצאה לפועל במשטרה והחליף אותו רב-פקד מנשה לוי, שהצטרף לדיוני הוועדה בשלב מאוחר יותר. ממשרד המשטרה – תת-ניצב רחל גוטליב. האגודה לזכויות האזרח, שיוצגה ומיוצגת תמיד נאמנה בוועדת החוקה, חוק ומשפט, עורכת-הדין דנה אלכסנדר. מלשכת עורכי-הדין, עורך-הדין אמנון רזניק, שטרח ועבד, ואני לא יכול לומר שתמיד היה מרוצה כנציג לשכת עורכי-הדין מהתיקונים שהצענו, אבל, בסך-הכול הוא תרם רבות לעבודת הוועדה. ולצוות הוועדה דורית ואג, ענת לוי ודלית אזולאי. ואחרונה-אחרונה חביבה, הצנועה מכול, שהיא כנראה יד ימין של כולנו, היועצת המשפטית של ועדת החוקה, חוק ומשפט, הגברת דידי לחמן-מסר, שיושבת כאן. תודה.

אני מבקש, כמובן, לאשר את הצעת החוק בקריאה שנייה ושלישית. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אלי גולדשמידט. אנחנו עוברים כעת לדיון בהסתייגויות. אני מזמינה את ראשון המסתייגים, חבר הכנסת דן תיכון; בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, בשל נסיבות כלשהן הזדמנתי לנושא הזה. לקחתי חלק בדיוני הוועדה. את כל הנפשות שהופיעו וליוו את עבודת הוועדה הכרתי מתוך האירוע בצורה כזאת או אחרת. לא השתחררתי מן ההרגשה, שהעניין לובן מנקודת ראותם של אנשי החוק ועורכי-הדין. אינני בטוח שהעניין לובן דיו מנקודת ראותם של החייבים.

אני יכול לומר לך, אדוני השר, שבדקתי את המערכת הזו, ואינני יכול לומר לך שאני מאושר מן הצורה ומן התופעות שנתגלו.

אתן לך כמה דוגמאות באשר למה שלא נדון בוועדה, לצערי הרב, והייתי ממליץ מאוד-מאוד, כאורח לרגע שראה כמעט כל פגע – ועכשיו, לאחר שחלפו חודשים מספר אני יכול גם להעריך הרבה יותר את המידע שנצבר בידי.

הייתי מעלה, למשל, כמה הרהורים באשר לטיבם של הקבלנים המעקלים. אינני מבין איך וכיצד מתמנים אנשים לתפקיד רב-חשיבות זה. נדמה לי שהיית מיטיב לעשות לו היית קובע, למשל, רף גבוה פי כמה וכמה. למשל, סטודנטים למשפטים בשנה השנייה ללימודיהם הם שיוכלו להיות קבלנים מעקלים. לא יכול להיות קבלן מעקל מי שאיננו מצוי ביסודות המשפט, מי שרוצה להרוויח כסף נוסף בצורה כזאת או אחרת, ואיננו מבין ומכיר את חוק ההוצאה לפועל.

גם הצורה שבה מתנהל העסק, למשל כתב הטלת תפקיד – אילו ראית איך ממלאים את הטופס; אילו ראית כמה שניונים יש בין הטופס שאושר אצל החייב ובין הטופס שמצוי בתיק ההוצאה לפועל. למשל, עניין אלמנטרי כמו הצגת הצו, שלא נעשה כי הצו איננו בנמצא לעתים קרובות. כל עניין בירור הכתובת והחייב, האם זו הכתובת, האם זה החייב, האם מצוי שם הציוד המיועד לעיקול. איך מעקלים? באיזה סכום? נניח שהחייב חייב 1,000 שקל, מדוע צריך לעקל מכשירים בשווי של 60,000 בגין חוב של 1,000 שקל? מה עושה בא-כוח הזוכה? איזו השפעה יש לו על פקידי ההוצאה לפועל? את מי הוא מממן, איך הוא מממן וכיצד הוא מממן? מה טיב הקשרים שיש לו עם משרד ההוצאה לפועל? מאין כוחם של כמה עורכי-דין שהם מקורבים לפקידות הבכירה בהוצאה לפועל? איזה הליך זה, שלא נותנים לחייב להשמיע את השגותיו וסוגרים עליו מכל הכיוונים? איך יכול להיות שמעקלים לאנשים בלי לברר שאכן אלה הם החייבים?

והתופעות רבות. אני מוכרח לומר לך, שהתמונה אינה ברורה לי. יכול להיות שאתה תעלה לכאן ותאמר: מה רוצה חבר הכנסת דן תיכון – שלטון של כנופיות גובים, אלפרונים למיניהם, או לחלופין הוצאה לפועל כפי שהיא היום. אני חושב שבין אלפרון, מצד אחד, לבין ההוצאה לפועל, כפי שהיא נראית היום, יש הרבה מה לעשות. יש הרבה מה לעשות, כי זה לא שחור או לבן, זה לא אלפרון או הוצאה לפועל כפי שהיא מוצגת כיום. יש מה לעשות.

אדוני היושב-ראש, זו היתה הפעם הראשונה שנכנסתי לחדר ועדת החוקה, חוק ומשפט במשך 13 שנה ועוד כמה חודשים שאני חבר בכנסת הזאת. אני יכול לומר לך, שקיבלתי מאות פניות של אנשים שחשבו שנעשה להם עוול. אני מסכים, אדוני, שיש פן נוסף, שקשה לגבות ואי-אפשר לגבות, ואנשים חייבים מתחמקים, בורחים, נעלמים, עובדים על כולם. אבל יש גם אותו שבריר של אחוז שנעשה לו עוול, ומשנעשה לו עוול אין ביכולתו להתגונן, הוא לא יכול להציג את עמדותיו.

לכן הייתי מציע לך, שלפחות ימצא מה שנקרא מוסד שבו יוכל האיש הקטן, שנגרם לו עוול, להשמיע את השגותיו, מין נציב תלונות הציבור ליד כל משרד להוצאה לפועל. שהרי מה הברירה? גם לא נותנים לו לדבר, ומייד משלחים אותו בשל סכום אפסי לבית-המשפט המחוזי כדי שיערער, כי אף אחד לא שמע אותו. אבל את העורך-דין, בא-כוח הזוכה, אותו שומעים כל הזמן, והוא מספר סיפורים ורק עמדתו מתקבלת. אין סיכוי לחייב במהלך הזה, אלא אם כן יעתור לבית-המשפט המחוזי, וזה כרוך בהוצאות של אלפי שקלים. לעתים קרובות הוא יאמר לעצמו: בשל חוב כזה קטן אני צריך להיכנס להוצאות? אני מוותר, אני מרים ידיים, המערכת דורסת אותי, אין לי מה לעשות, אני אבוד.

אילו יכולתי לעוץ לך עצה – ואני מקווה שעכשיו אני כבר יכול לגשת לנושא הזה, לאחר הממצאים שבבואדאי מצויים בדרך, עדיין לא בידי – הייתי מבקש ממך, שעניין ההוצאה לפועל, הצורה שבה מתנהל העניין, איך נשחקים אנשים, ייבדק. כבר אמרתי: יש הרבה אנשים שמנצלים לרעה את חוסר

היכולת לגבות חובות. אני מכיר את שני הצדדים, כי הייתי משני צדי המתרס – פעם בצד הזה, שהיו חייבים לי; ופעם בצד שמישהו מבני משפחתי נפל, ולא ניתנה לנו כלל השהות להתגונן ולהציג את ענייננו. והמערכת דרסה. ואם היא דרסה אותי – ואני אינני אדם חלש – אני שואל את עצמי, מה עושה אדם רגיל שזה קרה לו. לכן, תרמתי את תרומתי המזערית לעניין החקיקה – תקופות המאסר.

למשל, אני שואל את עצמי, מה עניינו של שוטר בשכר בכל התהליכים הללו, את מי הוא מייצג – את החוק או את מי שמשלם לו? את החוק או את בא-כוח הזוכה, שאומר לו בטלפון מה לעשות ומזכיר לו כל רגע מי משלם לו? כל ההליך הזה, בחלקיו הגדולים, מעוות. העיקול הוא עיקול צף, הוא עובר ממוצר למוצר וממכשיר למכשיר, והשווי בכלל לא מאוזכר, ואחר כך מוכרים אותו. זה גם כן סיפור: זה מאוחסן במקום מסוים, זה מוצא למכירה, והמכירה הפומבית – אוי ואבוי לתהליך הזה. ומדובר במוצרים בשווי של עשרות אלפי שקלים בגין חובות של כמה מאות שקלים. ואיך החוב תופח בכלל, ואיך כל אחד לוקח את האחוזים שלו, ואיך אנשים דלים באמת מסתבכים על לא עוול בכפם, ואחר כך הכול נמכר. ובצד הזה של המכירות, גם שם ראוי לעשות בדק בית.

אדוני השר, לצערי הרב אני חייב ללכת, אבל הייתי יכול לספר כהנה וכהנה ולפרט כל הליך על אנשים שעלו עליהם, הם בכלל לא היו חייבים, בגלל שם דומה. עיקלו להם, הם לא ידעו מה רוצים מהם, הם איבדו – – –

הי"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת תיכון, מכיוון שחבר הכנסת בא-גד עושה לי פה סימנים, אני רוצה להבהיר לו ולהסביר לו, שמדובר בהנמקה של ארבע הסתייגויות. זאת אומרת, מדובר בהנמקה של 20 דקות, והכול מדוד – כיוונתי את השעון – כך שהוא לא מדובר על חשבונך, חבר הכנסת בא-גד, והכול בסדר.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני השר, לסיום: אין זו מהפכה. אני תומך בדעתו של חבר הכנסת גולדשמידט, שזה צעד בכיוון הנכון, אבל זו אינה מהפכה, לא צריך להגזים בעניין הזה. ראיתי את הנוקשות של המערכת אפילו בדיונים בוועדה, את חוסר הרצון להבין גם את הצד השני, ויש צד שני, ולעתים דבריו לא נשמעו, בוועדה קל וחומר, על אחת כמה וכמה.

אני אומר לך: לא נחה דעתי. בדרך כלל אני גם אדם שאינו מוותר בקלות, וכאשר כולם אומרים לי שאני צודק, אינני חושב שמערכת כלשהי יכולה לנצח אותי. אני לא אירתע ואפנה אליך בימים הקרובים – כי אנחנו נכנסים לפגרה, ואני כבר יכול לסכם את העניין הזה – ואציג בפניך דברים, כפי שעשיתי בפני השופט כאשר הצגתי בפניו דברים שהוא לא האמין בהם אלא רק כשהוא נוכח לדעת שהיו הדברים האלה, כי הם אושרו לאחר מכן, דברים שהם על סף חוסר טוהר המידות. לעתים הם עברו את הגבול לכאן, ולעתים עברו את הגבול לכאן, אבל המערכת רומסת, רומסת, ואינה נותנת שום סיכוי לאדם הקטן.

אני הייתי רוצה שיהיה לו סיכוי, לכן אני ממליץ מאוד, כדבר ראשון, להקים מוסד ציבורי, כי למבקר המדינה יש קושי לבדוק את העניינים הללו, כי חלק מהמערכות הללו הן מערכות שיפוטיות שאי-

אפשר לגעת בהן, וגם כשהן טועות, נראה שאי-אפשר לשנות. אבל, חייב להיות נציב תלונות ציבור, שיבדוק תלונות בתחום זה, שיש בו הרבה ריגושים, ולאדם הקטן, שחושב שנעשה לו עוול, אין למי לפנות. הוא מסתובב ויוצא מיואש מן השיטה הדמוקרטית, לכאן ולכאן. תודה רבה לך.

היורא' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון. חבר הכנסת רון נחמן איננו. אני מזמינה את חבר הכנסת יוסף בא-גד.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כבוד שר המשפטים, אני רוצה לשבח את כל מי שהעלה את החוק, את שר המשפטים, את חבר הכנסת אלי גולדשמידט. החוק הוא טוב, אבל לא מספיק טוב. ואנו במדינת ישראל, עם המוסר, עם התנ"ך, צריכים להמשיך ולשכלל אותו, אם כי טוב שהוא בא.

אנחנו נתקלים בין שתי דילמות. מצד אחד, יש הפקרות במוסר התשלומים, ואנשים מנצלים מצבים שונים לרעה. מצד שני, צריך לראות שלא יפגעו, וגם אם חטאו ועוו, ראוי להימנע מלהכניס אותם לבתי-הסוהר, כי זה לא מקומם.

אני רוצה שתראו מה היא גישת התורה. אני תמיד מביא את התורה, בכל דבר, וזה מראה לכם שזאת תורת חיים.

אומרת התורה בדברים כ"ד, י': "כי תשה ברעך משאת מאומה לא תבא אל ביתו לעבט עבטו". תכבד אותו, אל תיכנס לביתו, זה מבזה אותו. אשתו תראה, הילדים יראו, תיווצר טרגדיה. "בחוך תעמד והאיש אשר אתה נשה בו יוציא אליך את העבוט החוצה" – עד כדי כך, סמוך על יושרו, תחכה בחוך – "ואם איש עני הוא לא תשכב בעבטו. השב תשיב לו את העבוט כבוא השמש ושכב בשלמתו וברכך ולך תהיה צדקה לפני ה' אלהיך". אני חושב שדברי התורה האלה הם קודש קודשים כאשר באים לחוקק חוק כזה.

לכן הגשתי שלוש הסתייגויות. יש לי הרבה יותר, אבל הסתפקתי בשלוש.

דבר ראשון, בסעיף 3: צריך לתת פרטים מזהים של החייב, אם הוא קטין, אם הוא פסול דין. אני גם מבקש להכניס שם את הסכום הנתבע. אולי כל הסכום הוא אגורה אחת, חמש אגורות. אתם יודעים, לפעמים מי שבא לקחת את העבוט, יוציא את הסכום וייתן ויגמור את העניין. שמעתי שהיה מקרה של סכום פעוט שכולם צחקו. לכן אני מדבר על הכללת הסכום הנתבע וכן מסמכים הנלווים לתביעה. עוד פעם, לבדוק בשעת העיקול עוד הפעם את הדברים.

ההסתייגות השנייה היא לסעיף 7א לחוק העיקרי. אני מציע להפעיל חברת חקירות, שתבדוק את היכולת של האדם, אם הוא מנצל לרעה ואם לא, אם באמת מצבו טרגי.

ההסתייגות השלישית, בסעיף 74(ז) לחוק העיקרי – "צו הבאה או צו מעצר נגד חייב לא יבוצע כל עוד מתקיימת אחת מן הנסיבות האלה". אני מציע להוסיף: קיים חשש לפגיעה ביום שבת. למרות הכול, לא מבצעים עיקולים בשבת ובמועדים, לא מבצעים עיקולים בשמחה משפחתית. יש במשפחה ברית, יש בר-מצווה, יש חתונה. אם זה נודע, צריך לעקל, צריך לתפוס, אבל כבוד האדם הוא מעל הדברים האלה. אלה דברי עדינים, אלה דברים דקים, אבל אין לנצל מצבים כאלה.

אני אומר שהחוק הוא חשוב, אבל אנא, תשקלו את נפש החוק ואת רוח החוק.

רבתי חברי הכנסת, היות שזה הנאום האחרון שלי במושב הכנסת הנוכחי ולשנה הנוכחית, ובמלאות שנתיים לפעילותי כחבר הכנסת, והיות שלפי הדוח שחולק היום הגעתי לכ-250 נאומים ופעילויות בכנסת – אני חושב שזה אחד השיאים בין חברי הכנסת – אומרת הגמרא בברכות ל"א – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני חושב שהיה יותר יפה אילו אני הייתי אומר זאת עליך.

יוסף בא-גד (מולדת):

כן, אבל אני מסתמך על זה שמישהו מעם ישראל רואה, והייתי רוצה שגם הם ייהנו מנאום של יציאה לפגרה.

הגמרא אומרת במסכת ברכות, ל"א: "הנפטר מחברו, אל ייפטר אלא מתוך דבר הלכה, שמתוך כך זוכרהו". כך נפטרים יהודים.

אני רוצה לספר לכם סיפור. כאשר סאדאת הגיע לישראל שקלו איזו מתנה לתת לו. יש לו הכול, מה אפשר לתת לו שאין לו? ואז, כפי הנראה לפי הצעתו של אליקים רובינשטיין, החליט מנחם בגין, זכרו לברכה, ראש הממשלה דאז, לתת לו – פרק השלום מתוך מסכת דרך ארץ זוטא. בסוף סדר נזיקין יש מסכת שנקראת מסכת דרך ארץ זוטא. יש שם עשרה פרקים, ואחרי עשרת הפרקים בא פרק השלום. כתבו את זה בערבית והגישו לסאדאת. אני יודע שסאדאת מאוד התגאה במתנה הזאת, יותר מכול.

הפרק קצר – אני רק רוצה שתבינו מה זה שלום אצל יהודי, אצל עם ישראל: "אמר רבי יהושע בן לוי: גדול הוא השלום, שהשלום לארץ, לארץ-ישראל, כשאור לעיסה. אלמלא שנתן הקדוש ברוך הוא שלום בארץ, היתה החרב והחיה משכלת את האדם. אמר רבי יהושע: גדול הוא השלום, שבשעה שעמדו ישראל ואמרו: כל אשר דיבר השם נעשה ונשמע, שמח בהם הקדוש ברוך הוא ונתן להם תורתו וברכם בשלום. שנאמר: השם עוז לעמו ייתן, השם יברך את עמו בשלום. אמר חזקיה: גדול הוא השלום, שכל מצווה שבתורה כתוב: כי תראה, כי תפגע, כי ייקרה, כי תבנה. אבל השלום, הכתיב בו, בקש שלום ורודפהו, בקשהו ממקומך ורודפהו במקום אחר. אמר רבי יהושע: גדול הוא השלום, ששמו של הקדוש ברוך הוא נקרא שלום. שנאמר: ויקרא לו השם שלום".

ונסיים את פרק השלום, בדילוגין כמובן: "למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך. ומי שהוא אוהב שלום ורודף שלום ומקדים שלום הוא משיב שלום, הקדוש ברוך הוא מורישו לחיי העולם הזה והעולם הבא. וענוים יירשו ארץ והתענגו על רוב שלום".

סיימנו שנתיים לפעילותנו כחברי כנסת חדשים. הרבה תהפוכות עברו עלינו. כואב לנו מכול שמאשימים אותנו שאנחנו לא רוצים שלום. והרי מי כמונו, עם ישראל, שומרי תורה, רודפים שלום? איך אומרים הצברים? מתים על השלום. הערך הגבוה ביותר הוא השלום.

יהי רצון שלקראת התקופה הבאה ולקראת השנה הבאה, השם עוז לעמו ייתן, השם יברך את עמו בשלום, אבל שלום אמיתי. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסף בא-גד. אני מבינה שעברת למחנה השלום.

אני מזמינה את שר הכלכלה – הוא איננו. אני מזמינה את כבוד שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני הצגתי את הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 15) כשהבאתי את הצעת החוק בקריאה ראשונה, ויש לי נחת רבה מכך שאנחנו זוכים להביא זאת היום לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

הצעת החוק הוצגה היטב על-ידי חברי חבר הכנסת אלי גולדשמידט, שכיהן כיושב-ראש ועדת משנה של ועדת החוקה, חוק ומשפט, שעמלה רבות על הצעת החוק, לשפר אותה, להיטיב אותה ולהביאה בצורה ערוכה ומסודרת היטב היום בפני הכנסת.

לא נותר לי אלא להודות למי שעשו במלאכה, ובראש ובראשונה, ד"ר כרמל שלו, שהיא כיום יועצת משפטית במשרד הבריאות – מרוב כישוריה נתבקשה לבוא ולכהן שם – אבל במשך חודשים רבים עבדה וטרחה במקביל על אותה הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי וגם על הצעת חוק ההוצאה לפועל, אותה רפורמה שהוצגה בפני הכנסת והכנסת מבקשת לקבל אותה היום. היא עשתה עבודה בשקדנות, בחריצות ובתבונה ובשיקול דעת, שאינני יכול אלא לומר, שאם אנחנו הגענו לשלב הזה, הרי זה במידה רבה מאוד מאוד בזכותה, ואני מבקש, ד"ר כרמל שלו, להודות לך מאוד מכאן על העבודה הגדולה שעשית.

אני יכול להודות גם למי שסייעה בידה, עורכת-הדין דוידה לחמן-מסר, שנמצאת גם אתנו, שמוצאה וימיה הטובים היו ועוד יהיו במשרד המשפטים, והיא תרמה מהמומחיות הרבה שלה גם בענייני

ההוצאה לפועל וגם בענייני פשיטת רגל. היא גם אחראית לכך שהצגתי כאן לקריאה ראשונה את תחילתה של רפורמה מסוימת בדיני פשיטת הרגל. היום היא מכהנת כיועצת משפטית של ועדת החוקה, חוק ומשפט, והיא הוסיפה מעבודתה במשרד המשפטים לשפר ולתקן את ההצעה בתוקף תפקידה הנוכחי, ותודה רבה גם לך, דוידה לחמן-מסר.

ועכשיו אני בא להודות לחברי, חבר הכנסת אלי גולדשמידט, על העבודה הגדולה שעשית אתה בוועדת החוקה, חוק ומשפט, במשך ישיבות רבות, בסבלנות רבה, בשקדנות רבה, יחד עם חבר הכנסת יצחק לוי, שסייע לך, ואין לי ספק, שאם הגענו היום לתוצאה שהגענו אליה, הרי שזה בזכותך, ותודה רבה לך, חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

אני רוצה להודות מכאן גם לכבוד השופט דוד בר-אופיר, שופט בית-המשפט המחוזי, המכהן כיושב-ראש ועדה מייעצת לשר המשפטים בענייני ההוצאה לפועל. הוא אישית וחברי הוועדה המכהנים עמו סייעו לנו במשך חודשים רבים בעצה ובתבונה, מתוך ניסיונם ומומחיותם, בניסוח הצעת החוק.

ותודה לחברים בהנהלת בתי-המשפט, ובמיוחד לשופט רוני בודסקי ולאורי סהר, על העצות ועל המידע שתרמו בשעת ניסוח הצעת החוק.

ומבחינתי אחרונים חביבים נציגי משטרת ישראל, שכבר הזכרו כאן על-ידי חבר הכנסת אלי גולדשמידט: עורכת-הדין רחל גוטליב, סגן-ניצב אלינער מזוז וסגן-ניצב יוני בוטבול. ואם שכחתי מישהו, הרי שזו שכחה של רגע, וגם הוא והיא יבואו על הברכה ועל התודה.

ולא אשכח את חברי וידידי יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת דדי צוקר, המנצח על כל המלאכות באותה ועדה, שנמצא אתנו ומלווה אותנו גם בשעה מאוחרת זו. תודה גם לך, חבר הכנסת דדי צוקר, ולחברי ועדת החוקה, חוק ומשפט.

לאחר שאמרתי דברי תודה, אני רוצה להציג אחת משתי ההסתייגויות שרשמתי להצעת החוק, ובזה אני מבקש להביא לתשומת לבה של יושבת-ראש הישיבה הנכבדה, שאם רשמתי שתי הסתייגויות: הראשונה לסעיף 13 שבהצעה, והשנייה לסעיף 33, הרי שאני בא לבטל את הסתייגותי לסעיף 13. לאחר ששמעתי את דברי יושב-ראש ועדת המשנה גם היום, אני חושב שאם כך הוא סבור לאחר ששקד על המלאכה, וזאת תחושתו וזו הבנתו, לא אני אבוא היום לחלוק עליו לגבי הסיפא באותו סעיף. יבואו ימים ויגידו אם הצדק אתו או לא אתו, ונוכל אז, לאור הניסיון, לשוב ולשקול את הפרקטיקה בקשר לאותו נושא שסעיף 13 מדבר בו. ולכן אתמוך בסעיף 13 כפי שהציעה ועדת החוקה, חוק ומשפט.

לעומת זאת, אני כן מבקש להעמיד להצבעה את ההסתייגות שלי לסעיף 33. השתתפתי בישיבות ועדת החוקה, גם בחלק משיבות ועדת הפנים, ואני סבור שהניסיון להגביל את תקופת הכהונה או הפעילות של אותה יחידה של משטרת ישראל, שאנחנו מבקשים לחזור ולקומם על-פי הצעת החוק שאנחנו הבאנו היום, הניסיון להגביל את תקופת כהונתה בשלוש שנים איננו מוצדק בעיני. יחידה זו נמצאת עכשיו במשבר בעקבות פסיקתו של בית-המשפט העליון, פסיקתו של בג"ץ באותה הלכה ידועה, משום שהיחידה הגדולה שהוקמה ופעלה בהתאם לפרקטיקה שהיתה, במידה רבה פוזרה בעקבות אותה הלכה שהביאה לתשומת לבנו את הצורך להתחשב הרבה יותר בזכות הפרט, זכות

החייב, ולהימנע מלאסור ולהקפיד להימנע מלאסור אדם שאין לו היכולת, אין לו האמצעים לפרוע את חובו.

לפי האמור כאן בסעיף 74ט, זו יחידה מיוחדת של משטרת ישראל, שמופקדת על ביצוע צווי הבאה וצווי מאסר לפי חוק זה. כדי שלא לפגוע ביחידה, שלא תהיה מושפעת מסדרי עדיפויות שגרתיים של המשטרה, וכדי שניתן יהיה לגייס אליה אנשים מיוחדים ואנשים מיומנים לכך – ולא מעט דובר על כך שהם צריכים להיות מיומנים גם ביכולת האכיפה וגם ברגישות שלהם לפרט וגם ברגישות שלהם לחייב, לבני משפחתו וכיוצא בזה – אותה יחידה, שמאז הצעת החוק שהגיש חבר הכנסת פרח ממומנת במעגל תקציבי, ביחידה תקציבית סגורה, מן הראוי שהיא תפעל באופן שגרתי, ולא שיאיים עליה הגרזן, הכורת, שיפסיק את פעילותה בתוך שלוש שנים. אני גם חושש, שמי שיודע שהיא יחידה חיה ונושמת שלוש שנים, ייזהר מלהיספח אליה או מלעבוד בה, ויהיו אולי שיקולים שונים שלא להיכנס לאותה יחידה ולשרת ביחידה אחרת. אני חושב שאין הצדקה לכך, שהרי אין להעלות על הדעת שהמדינה תתפרק מאחריותה לאכוף פסקי-דין, ואם היא צריכה לאכוף פסקי-דין, הרי שהנכון הוא להפקיד משימה זו בידי מי שממונים על האכיפה במדינה: משטרת ישראל; ועם משטרת ישראל צריך לדאוג שזו תהיה יחידה שיהיה לה מימון, שיהיה לה המשך, ושלא תתפרק מכוח עצמה, כעבור תקופה מסוימת, או שנחזור ונעלה את כל הסוגיה הזו מחדש ונחיה במצב של אי-ודאות.

אני התרשמתי, שמי שביקשו להצר או להגביל את תקופת כהונתה של היחידה לא הביאו טעמים טובים דיים, פרט לזה שהם מוכנים לחזור ולעיין בכך בכל תקופה מסוימת. ואני חושב שדי בכך שקיבלנו את העקרונות שבפסק בג"ץ. אנחנו ניזהר מאוד שלא לשלוח אדם למאסר בשל אי-תשלום חוב, אלא אם נבחן היטב שיש לו יכולת והוא משתמט בזדון או מבריח רכוש או פשוט לקח הלוואה, נהנה מהכסף, או שילם בשיק או בשטר או בכל אמצעי אחר, ומסתבר שלא היה לזה כיסוי והוא לא פרע את חובו לנושה, הרי שאנחנו גם צריכים לדאוג לכך שיהיה מוסר תשלומים, אנחנו צריכים לדאוג לכך שאם אדם חייב כספים הוא יבין שהוא צריך לשלם את הכספים הללו, ואנחנו צריכים לדאוג לכך שאם אדם הלך לערכאות, הגיש תביעה, זכה בתביעה ויש פסק-דין לטובתו, פסק-הדין הזה מחייב. הוא לא עוד פיסת נייר. הוא דבר שהמדינה צריכה לכבד אותו ולאכוף אותו, וזכאי הנושה לגבות את כספו וזכאי הוא לכך שפסק-הדין של בית-המשפט יכובד.

לכן, אני מבקש מחברי הכנסת לקבל את ההסתייגות הזאת. אם היא תתקבל, הרי שיחידת המשטרה תמשיך לעבוד דרך קבע ותלווה את הליכי ההוצאה לפועל מתוך ידע, מומחיות ובאותה מסירות שהיא עשתה זאת עד עכשיו.

אינני יכול לצאת פטור בלא כלום ובלי להגיב בקיצור רב על הערותיו של חברי חבר הכנסת דן תיכון, שנאלץ לעזוב את המקום.

כאשר הצגתי את הצעת החוק בקריאה ראשונה, חיפשנו את האיזונים כדי להביא מצד אחד לכך שהנושה יזכה לכך שהחייב יפרע את חובו ופסק-הדין של בית-המשפט יכובד; ומצד אחר לתת הגנה לאותו אדם, שנכון שלוהו כספים או חייב כספים, אבל איתרע מזלו, קרה מה שקרה והוא הגיע למצב שאין ידו משגת לשלם את החוב, לא בבת אחת ואולי גם לא בתשלומים, ואם אנחנו רואים שלא רק שהוא מוגבל באמצעים אלא הוא חסר אמצעים, לא נאכוף עליו במאסר לשלם.

חידשנו חידושים רבים בהצעת החוק של הליכי ההוצאה לפועל. אינני רוצה לחזור ולמנות אותם פה, אבל מתוך חיפוש האיזונים בין האינטרסים המעורבים כאן בנושא כל כך מסובך, שקל מאוד למתוח

בו ביקורת פה ושם והרבה יותר קשה למצוא את האיזון הנדרש, אני מקווה שעשינו משהו בכיוון הנכון.

הערה אחת. מקובלים עלי הדברים של חבר הכנסת דן תיכון, שבכל נושא העיקולים וביצועם עלינו לחזור ולבדוק את עצמנו. מתוך רצון להימנע ככל האפשר ממאסר בשל אי-תשלום חובות, הקדשנו הרבה זמן ומחשבה לעניין האכיפה במאסר. ידענו שבלי האיום של המאסר נהפוך את המדינה לגן-עדן לחייבים.

לגבי הליכי ההוצאה לפועל, ביקשתי למנות ועדה שתבחן את נושא ההוצאה לפועל, נושא האכיפה וכמה נקודות תורפה שם. אני מאמין, כי ועדה שתבחן את הנושא, לא מקרב האנשים המטפלים בכך והאחראים לכך, תוכל לסייע לי במציאת פתרונות לכמה מהנושאים.

לאחרונה, אני רוצה לומר לחברי הכנסת, שלבד מהחוק החשוב הזה, שיושב-ראש ועדת החוקה ויושב-ראש ועדת המשנה הציגו כאן היום בפניכם, אנחנו מלווים את החוק החדש באמצעים נוספים שיעמדו לרשות המערכת ויקלו וישפרו את עבודתה.

ראשית, לשכות ההוצאה לפועל יעבדו, בהדרגה, בשתי משמרות מ-08:00 או 08:30 עד 21:30. זה חדש, זה דבר שלא היה כמותו. במקום שהם יעבדו משמרת אחת, המשרדים והלשכות יעמדו לרשות הדורשים במשך כל שעות היום, עד 21:30.

שנית, לא פתחנו לשכות כדי שלא ימצאו שם אנשים, ובעזרתו של שר האוצר, בהבנתו ובמימון אוצר המדינה, נוסף על 20 הרשמים שעושים היום במלאכה, אנחנו מגייסים עוד 25 רשמים. כבר התחלנו לגייס אותם, ובהדרגה, עד תום השנה, נגייס עוד 25 רשמים שישבו בבתי-המשפט בארץ, וכפי שהסברתי במידה רבה גם בשעות אחר-הצהריים והערב, והם יעזרו בצוות מינהלי, שכבר עובר הכשרה כדי להפעיל את הלשכות שעות רבות במשך היום.

החוק הזה נותן ללשכות ההוצאה לפועל גישה למאגרי מידע מסוימים, דבר שלא היה בעבר, ויקל על המוציאים לפועל להבחין בין מי שמתמט לבין מי שהוא בעל יכולת, ולא ארחיב כאן.

אנחנו משקיעים הרבה במחשוב מערכת ההוצאה לפועל. המערכת הממוחשבת מתקדמת בקצב סביר, ואני רוצה להגיע במהירות לכך שהיא תהיה ממוחשבת בצורה הטובה והיעילה ביותר כדי לשרת את המוציאים לפועל ולהקל עליהם. אני לא רוצה להסביר עכשיו, שאם מישהו נעצר, נתפס, או מופיע בבית-משפט בבאר-שבע, ואילו הנושה נמצא בקריית-שמונה וצריך לקבל מידע, המחשב עושה זאת כשהוא מעמיד את המידע לרשות הרשמים והמוציאים לפועל בכל אתר, כמובן אם המחשב עובד בצורה נכונה, ואנחנו שוקדים על כך.

נוסף על כל אלה, חיזקנו את יחידת הכונס הרשמי והאפוטרופוס הכללי בחוקרים שיעמדו לרשות המוציאים לפועל, כדי להעמיק את החקירה במקרים של חייבים שהם משתמטים בזדון או מעלימים או מבריחים רכוש, כדי לעלות על עקבות הרכוש ולגלות את פרצופם האמיתי.

נוסף על כל אלה, אני ממנה ועדה שתלווה את הרפורמה הזאת כדי לראות איך היא מיושמת, מה הם הקשיים – אם ישנם – וכיוצא באלה.

חברי חבר הכנסת אלי גולדשמידט הזכיר את הניסיון שלנו להתמודד עם המחשבה שמא יהיו פקקים ושמא בגלל חקירות יכולת לא תוכל המערכת להתמודד עם העניין. עשינו דבר שהוא ללא תקדים מבחינתנו: חיזקנו את המערכת עוד בכוחות חיצוניים, שניתן לגייס אותם על-פי צו של שר המשפטים, כדי לייעל את העבודה ולזרז את קצב חקירות היכולת.

חברי הכנסת, לא נשאר לי אלא להודות לכל מי שעסקו במלאכה. אני יודע שחברי כנסת רבים מוטרדים מהנושא של הליכי ההוצאה לפועל, מי יותר לכיוון הנושים, מי יותר לכיוון החייבים. אני יודע שיש לנו לב רגיש לנושאים האלה, ואנחנו לא רוצים שיצמחו להן אגודות גבייה פרטיות שיאכפו את החוק בשיטות לא-שיטות, על גבול החוקיות, ואולי מעבר לגבול, דהיינו על-ידי שיטות אלימות ובלתי חוקיות.

מתוך עירנות לכל השיקולים המורכבים הללו, אני חושב שחברי הכנסת יכולים לתת יד לניסיון החשוב הזה לעשות רפורמה בהליכי ההוצאה לפועל ולתת לנו הזדמנות להיערך בשנה הבאה עם התקציבים החדשים. יש כאן תקופת היערכות של שלושה חודשים – האם אישרנו את זה בוועדה? מתי הכניסה לתוקף של החוק?

אלי גולדשמידט (העבודה):

בעוד שלושה חודשים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

החוק לא נכנס היום לתוקף, משום שיש דברים שצריך להיערך להם. בעוד שלושה חודשים ייכנס החוק לתוקף ונוכל לחיות לפי אמות מידה חדשות.

גברתי היושבת-ראש, אני מאוד מודה לך, ואני מבקש להעביר את הצעת החוק בקריאה שנייה ושלישית, ובמידת האפשר – לדחות הסתייגויות.

אם נתתם דעתכם לבקשתי, אנא קבלו את ההסתייגות שלי לגבי אותה יחידת משטרה, ואני משוכנע שאני מדבר גם בשם חברי שר המשטרה, מר משה שחל, כאשר אני מבקש מכם שיחידת המשטרה תהיה יחידה של קבע, ולא יחידה שמתנדנדת, שתהיה תקפה רק לשלוש שנים, כפי שהוצע. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר המשפטים. אני מזמינה את חבר הכנסת אלי גולדשמידט להשיב למסתייגים בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט.

אלי גולדשמידט (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להתייחס להסתייגויות. אני מציע לחברי הכנסת לקבל את ההסתייגות השנייה של שר המשפטים לסעיף 33 מהסיבות שתוארו כאן – שר המשפטים ויתר על ההסתייגות הראשונה. שוכנעתי לגבי התפקוד של היחידה המשטרית, שהיא לא תהיה מוגבלת בזמן.

לגבי שאר ההסתייגויות. חלקן היו ענייניות, אבל יש להן פתרון משביע רצון בחוק, והייתי מציע לחברי לדחות אותן.

לא אמרתי זאת בדברי הפתיחה, אבל אני רוצה להגיד משפט לסיום. חבר הכנסת דן תיכון אמר, שחוק ההוצאה לפועל הזה איננו מהפכה. יכול להיות שזו איננה מהפכה, יכול להיות שזו מהפכונת.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

זו לא מהפכה, זו תמורה עמוקה ביותר.

אלי גולדשמידט (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

זו תמורה עמוקה, ואגיד מהי. אנחנו עושים עוד צעד לקראת משטר ליברלי, במובן הטוב של המלה, משטר שמכבד זכויות אזרח, משטר שממעיט ככל האפשר במאסרים, משטר שמנסה לשמור על זכותם של אנשים גם אם הם חייבים כספים, ושהם לא ייכלאו בבת-הסוהר; שנושא אכיפת החיובים ייעשה ככל האפשר בדרכים אחרות ורק כאשר יכלו כל הקצין יגיעו לגופו של החייב, קרי: יכלאו אותו, וגם אז לתקופה קצרה, לשליש התקופה שהיתה נהוגה בעבר, ורק לאחר מיצוי כל ההליכים, לאחר שמיעתו על-ידי ראש ההוצאה לפועל, קרי: בידי סמכות שיפוטית.

אולי בתוך שנים מספר, אחרי שכל הנושא של ההוצאה לפועל ייבחן מחדש, יוכל שר המשפטים – אני מאחל לדוד ליבאי שעדיין יהיה שר המשפטים, אם לא יתקדם מעבר לכך – להביא לנו הצעת חוק לביטול מוחלט של המאסר כאמצעי לאכיפת חיובים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אמן ואמן.

אלי גולדשמידט (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני חושב שביום שבו נגיע לזה נוכל כולנו ביחד להרים כוסית על שהתקרבו עוד יותר למשפחת העמים שומרי זכויות האדם.

יש לי עוד חובה קטנה, אחרי שברשימת התודות פסחתי על נציגת משרד הכלכלה והתכנון, עורכת-הדין רחל רטוביץ'. תודה למתמחה עילית אפשטיין. היום עסקנו כאן במתמחים, ואנחנו עורכי-הדין, ואני כעורך-דין לשעבר, בתקופה שלפני היותי חבר כנסת, יודעים שאי-אפשר בלי מתמחים. ואני באמת רוצה לחזק את מלות התודה לד"ר כרמל שלו, שעשתה עבודה נפלאה. אני חושב ששר המשפטים נתן ביטוי מרבי ונכון להערכה הרבה אשר רחשנו לה ואנחנו רוחשים לה. אנחנו מאוד מאוד מקווים לראות אותה בוועדת החוקה מסייעת בידינו להגיע לחוקים טובים. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אלי גולדשמידט.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצבעה בקריאה שנייה על חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 15), התשנ"ד-1994. נא לשבת.

אנחנו עוברים כעת להצבעה על הסתייגותו של חבר הכנסת דן תיכון לשם החוק. אני מציעה שנצביע בהרמת ידיים. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מעמידה להצבעה את ההסתייגות של חבר הכנסת רון נחמן לשם החוק. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים להצבעה על שם החוק כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצבעה על סעיף 1. לסעיף 5(ב) יש הסתייגות לחבר הכנסת דן תיכון. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

באותו סעיף – הסתייגות לחבר הכנסת רון נחמן. אני מעמידה זאת להצבעה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצבעה על סעיף 1 כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

לסעיף 2 אין הסתייגויות. אני מעמידה להצבעה את סעיף 2 כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 2 נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים לדף 2 של ההסתייגויות, להצבעה על סעיף 3. ההסתייגות של חבר הכנסת יוסף בא-גד – מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת י' בא-גד לסעיף 3 לא נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו מצביעים על הסתייגותו של חבר הכנסת דן תיכון לסעיף 3. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 3 לא נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 3 כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 3, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצבעה על סעיף 4. הסתייגותו של חבר הכנסת דן תיכון – מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההצעה של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 4 לא נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים להצבעה על הסתייגותו של חבר הכנסת רון נחמן לסעיף 4. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 4 לא נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 4 כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 4, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לסעיף 5, הסתייגות לחבר הכנסת בא-גד. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת י' בא-גד לסעיף 5 לא נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים להסתייגותו של חבר הכנסת רון נחמן. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 5 לא נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 5 כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 5, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 6, הסתייגות של חבר הכנסת רון נחמן. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההצעה של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 6 לא נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים להצבעה – – – סליחה, בבקשה לא להפריע לי. חבר הכנסת גדליה גל, השעה מאוחרת, סדר-היום עוד עמוס וגדוש. אנחנו באמצע הצבעה, ואני מבקשת לא לדבר בזמן ההצבעה.

אנחנו עוברים כעת להצבעה על סעיף 6 כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 6, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 7, הסתייגות של חבר הכנסת רון נחמן. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 7 לא נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 7 לפי הצעת הוועדה, כולל גיליון התיקונים. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 7, כולל גיליון התיקונים, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

לסעיף 8 אין הסתייגויות. אנחנו מצביעים על סעיף 8 כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 8 נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לדף 4 בהסתייגויות, לסעיף 9 – הסתייגות לחבר הכנסת רון נחמן. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 9 לא נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצבעה על סעיף 9, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 9, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים לסעיף 10, הסתייגותו של שר הכלכלה והתכנון השר שטרית. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית לסעיף 10 לא נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו מצביעים עכשיו על ההסתייגות של חבר הכנסת רון נחמן לסעיף 10. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 10 לא נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 10 כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 10, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

לסעיף 11 אין הסתייגויות. אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 11 כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 11 נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצבעה על סעיף 12, להסתייגותו של חבר הכנסת רון נחמן. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ר' נחמן לסעיף 12 לא נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצבעה על סעיף 12 כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 12, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לסעיף 13. אני רואה שכבוד שר המשפטים ביטל את ההסתייגות שלו. אנחנו עוברים להצבעה על סעיף (1) בסעיף קטן (א), ללא הסתייגות, כהצעת הוועדה, בסעיף 70(ב) החדש. מי בעד? מי נגד?

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא הבנתי על מה מצביעים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצבעה על סעיף 13. אנחנו מצביעים בנפרד על שלושה סעיפים קטנים. אנחנו מצביעים כעת על סעיף 70 החדש, ואני מתייחסת כעת לסעיף קטן (א) ללא הסתייגויות, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 70 (א) שבסעיף 13 נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

לסעיף קטן (ב) יש שתי גרסאות. מי בעד גרסה א'? מי נגד?

הצבעה

גרסה א' לסעיף 70 (ב) שבסעיף 13 נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

מי בעד גרסה ב'? מי נגד?

הצבעה

גרסה ב' לסעיף 70 (ב) שבסעיף 13 לא נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

גרסה א' נתקבלה.

אנחנו עוברים כעת להצבעה על סעיף קטן (ג). מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 70(ג) שבסעיף 13 נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

כבוד שר המשפטים ביטל את הסתייגותו. אנחנו עוברים כעת להצבעה על סעיף 13 כהצעת הוועדה, לרבות גרסה א' שנתקבלה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 13, כולל גרסה א' לסעיף 70(ב), כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

על סעיף קטן (ד) לא הצבעת.

היו"ר א' סלמוביץ:

זה לא מופיע אצלי.

חברי הכנסת, אני מבקשת פסק זמן. סעיף קטן (ד) אינו מופיע אצלי.

שר המשפטים ד' ליבאי:

יש סעיף קטן (ד) – – –

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

יש סעיף קטן (ד), ולא הצבענו עליו.

היו"ר א' סלמוביץ:

זה לא מופיע פה, מה לעשות?

אנחנו עוברים כעת להצבעה על סעיף קטן (ד). מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 70(ד) שבסעיף 13 נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו נצביע שוב על סעיף 13, כולל סעיף קטן (ד), כולל גרסה א', כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 13, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לסעיפים 14 עד 22, ללא הסתייגויות, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיפים 14-22 נתקבלו.

היו"ר א' סלמוביץ:

סעיפים 14 עד 22, כהצעת הוועדה, נתקבלו.

אנחנו עוברים כעת לסעיף 23. הסתייגות של חבר הכנסת בא-גד. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת י' בא-גד לסעיף 23 לא נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

ההסתייגות לא נתקבלה.

אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 23, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 23, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

סעיף 23, כהצעת הוועדה, נתקבל.

אנחנו עוברים כעת לסעיפים 24 עד 32, ללא הסתייגויות, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיפים 24-32 נתקבלו.

היו"ר א' סלמוביץ:

סעיפים 24 עד 32, כהצעת הוועדה, נתקבלו.

אנחנו עוברים כעת להצבעה על סעיף 33. הסתייגות של כבוד שר המשפטים. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של שר המשפטים ד' ליבאי לסעיף 33 נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

ההסתייגות התקבלה.

אנחנו עוברים כעת להצבעה על סעיף 33, כהצעת הוועדה, כולל ההסתייגות של כבוד שר המשפטים.
מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 33, כולל ההסתייגות, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

סעיף 33, כולל ההסתייגות, נתקבל.

אנחנו עוברים כעת להצבעה על סעיף 34, ללא הסתייגות, כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

סעיף 34 נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

סעיף 34, כהצעת הוועדה, נתקבל.

אני קובעת שהצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 15), התשנ"ד-1994, עברה בקריאה שנייה.

אדוני יושב-ראש ועדת החוקה, אתה מסכים לקריאה שלישית?

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

מסכים לקריאה שלישית.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לקריאה שלישית על הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 15), התשנ"ד-1994, כולל גיליון התיקונים, בהצבעה אלקטרונית. נא להצביע בעד או נגד. ההצבעה האלקטרונית לא פועלת, יש תקלה טכנית. נצביע ידנית.

אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית, כפי שהכרזתי. מי בעד הצעת החוק בקריאה שלישית? מי נגד?

הצבעה

חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 15), התשנ"ד-1994, נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני קובעת שחוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 15), התשנ"ד-1994, כולל גיליון התיקונים, עבר בקריאה שלישית.

הצעת חוק רישוי עסקים (תיקון מס' 10), התשנ"ד-1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לנושא הבא על סדר-היום: הצעת חוק רישוי עסקים (תיקון מס' 10), התשנ"ד-1994, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את ההצעה יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה, חבר הכנסת יהושע מצא. בבקשה.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

עוד רגע, אני ארגיע את הציבור. חברי הכנסת, מה ההתרגשות? חבר הכנסת מצא, רק עלית על הבמה ואתה כבר יוצר התרגשות.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, כנסת שנתרוקנה – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, אני רוצה שכולם ישמעו אותך.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה. אני מבקש, אדוני שר האוצר ואדוני שר המשפטים, מכובדי שר האוצר ושר המשפטים, אם אתם תשבו הכול יהיה בסדר. עכשיו, חבר הכנסת מצא, כבוד יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה, אתה יכול להתחיל.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

תודה רבה, אדוני. אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת – – – ובכל זאת, אולי השרים יתיישבו.

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה. הגברת דליה, הגברת דליה, אתמול כל הכנסת רעשה וגעשה עם חתונת הבת שלך, ואנחנו מאחלים לך מזל טוב. אתמול רקדת, מאיפה יש לך כל כך הרבה מרץ?

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

נו, אדוני היושב-ראש, הכנסת אומנם ריקה, אבל עדיין – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אני אודה לשר המשפטים ולשר האוצר, אומנם יש להם הזדמנות טובה לשוחח עם חברת הכנסת סלמוביץ. אדוני שר המשפטים, אני אודה לך, תרד קצת הצדה ותשוחחו.

חבר הכנסת מצא, יש פה שני חברי כנסת שמאזינים לך. אחד יושב פה ואחד יושב פה.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, ואני חייב לחזור ולומר: כנסת שנתרוקנה. כנסת נכבדה, הצעת החוק המובאת בפני הכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית נדונה בכנסת בקריאה ראשונה ביום 25 ביולי 1994. כך לפי הפרוטוקול הסטנוגרפי, אדוני היושב-ראש. אולם למעשה, אתמול, ב-26 בחודש, אושר בקריאה ראשונה החוק הזה שכאן לפנינו.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני שר האוצר, הנה אתם יוצאים ויהיה שקט.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אני מדגיש, אדוני היושב-ראש, חוק זה שמובא כאן בפנינו, הצעת חוק רישוי עסקים (תיקון מס' 10), התשנ"ד-1994, אושר אתמול בשעת בוקר מוקדמת בקריאה ראשונה. והנה היום אנחנו כבר נמצאים בקריאה השנייה והשלישית שלו. נדמה לי שמעט מאוד חוקים עברו בכנסת הזאת במהירות כזאת. אומרים לי שחוק הגולן עבר במהירות כזאת. אבל מכיוון שעיקרה של הצעת החוק העברת סמכויות לשר לאיכות הסביבה במסגרת משרדו, נתנה לה ועדת הפנים עדיפות בטיפול וסיימה את הכנתה לקריאה שנייה ושלישית, כפי שאמרתי, עוד באותו יום; קריאה ראשונה וקריאה שנייה ושלישית באותו יום.

התיקון המוצע בא לעגן בחוק רישוי עסקים את החלטת הממשלה, שקיבלה את אישור הכנסת, בדבר העברת סמכויות משר הבריאות וממשרד הבריאות לשר לאיכות הסביבה ולמשרד לאיכות הסביבה.

ההצעה כוללת גם תיקון שבא לזרז ולייעל הליכי רישוי עסק, לעסקים שאין להם השפעות מיוחדות, סביביות או אחרות. סעיף 4 להצעה מוסיף לחוק רישוי עסקים את סעיף 6א רבתי, המסמיך את שר הפנים, בהסכמת כל אחד מהשרים שקביעתו של עסק כטעון רישוי נעשתה בהתייעצות עמו, לקבוע בצו סוגי עסקים טעוני רישוי שמתן הרשיון לגביהם אינו טעון אישורם של נותני האישור. זהו צעד בכיוון הנכון.

כיום, אני רוצה להדגיש, עסקים רבים מאוד פועלים ללא רישוי, היתר, בשל הסרבול של מתן רישוי העסקים. היום, בפישוט ההליכים האלה, בצו, לגבי עסקים שיפטרו אותם ושאינם טעונים אישור של נותני האישור, יש צעד בכיוון הנכון, כפי שאמרת. אך זהו צעד קטן, מיידי, ומן הראוי, אדוני היושב-ראש, למצוא את הדרך לפשט את ההליכים, לקצר את משך קבלת רישיון לעסק, כשאזרחים חייבים היום לכתת רגליים ממשרד למשרד, משר לשר, וכל אחד מאותם משרדים צריך לתת את חתימתו לגבי אישור העסק. מדובר במשרדים רבים רבים. לו אפשר היה, ואלמלא מלחמת המשרדים בכל הממשלות והיוקרה של כל שר שרוצה גם הוא להיות מעורב, לו אפשר היה להפקיד בידי שר אחד את מתן האישור, כאשר בוודאי הסמכויות היו צריכות להיות בידי אותם עובדים נאמנים אבל הרישוי מרוכז במשרד אחד, היה ההליך פשוט הרבה יותר.

הצעת החוק, אדוני היושב-ראש, שאני מביא אותה כאן לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, אין לה הסתייגויות, ואני מבקש מן הכנסת לאשרה בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר ד' שילנסקי:

בינתיים ההצבעה האלקטרונית תוקנה, וחבר הכנסת מצא, זריז, כי אני כבר הפעלתי אותה. מי בעד? מי נגד? חבר הכנסת מצא, מהר, השעון רץ.

הצבעה מס' 74

בעד סעיפים 1-9 – 4

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 1-9 נתקבלו.

היו"ר ד' שילנסקי:

כולם הצביעו בעד החוק שאתה הבאת. ארבעה בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שהחוק התקבל בקריאה שנייה, סעיפים 1 עד 9, ועכשיו מצביעים על החוק בקריאה שלישית.

הצבעה מס' 75

בעד החוק – 3

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק רישוי עסקים (תיקון מס' 10), התשנ"ד–1994, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

נדמה לי שתהיה אותה תוצאה. אני קובע שחוק רישוי עסקים (תיקון מס' 10), התשנ"ד–1994, התקבל ברוב של שלושה בעד, אין נגד, אין נמנעים.

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 27) (הגבלת הזכות להיבחר), קריאה ראשונה, של חבר הכנסת סאלח טריף. יציג את החוק – תיכף נחליט מה אנחנו עושים, רק נמצא את החוק.

יש פה חבר ועדה שרוצה להציג את החוק? שמוכן להציג? שמוסמך להציג?

אני קובע שהחוק הזה יידון במועד אחר.

שר האוצר א' שוחט:

זה חוק חיילים משוחררים?

היו"ר ד' שילנסקי:

לא. עכשיו אני אגיע לחוק חיילים משוחררים.

שר האוצר א' שוחט:

על איזה חוק מדובר?

יעקב שפי (העבודה):

הגבלת הזכות להיבחר.

היו"ר ד' שילנסקי:

הודעתי על הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 27) (הגבלת הזכות להיבחר), התשנ"ד-1994, קריאה ראשונה, של חבר הכנסת סאלח טריף. הוא איננו. החוק יידון במועד אחר שיושב-ראש הכנסת יבחר.

הצעת חוק קליטת חיילים משוחררים (תיקון), התשנ"ד-1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' שילנסקי:

הצעת חוק קליטת חיילים משוחררים (תיקון), התשנ"ד-1994, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את החוק יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה – גם הוא איננו; יושב-ראש הכנסת יקבע מועד אחר.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, החוק הזה הוא חוק שהוגש מטעם הממשלה והוא חוק חשוב מאוד, בלעדיו אי-אפשר להפעיל את החוק.

יעקב שפי (העבודה):

אני מוכן להציג את החוק.

שר האוצר א' שוחט:

אני לא יודע מה הנוהל, אם אני יכול – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה, תעלה, נייעל, כולנו בעד חיילים משוחררים. נסתפק, פורמלית, אם תעלה ותגיד שני משפטים, אבל הצגה חייבת להיות.

יעקב שפי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חוק קליטת חיילים משוחררים (תיקון), התשנ"ד-1994 – 1". בסעיף 1 לחוק קליטת חיילים משוחררים, התשנ"ד – 1994 (להלן – החוק העיקרי), במקום הגדרת "השר, יבוא: 'השר' – שר הביטחון"; 2. בסעיף 2(ג) לחוק העיקרי, במקום הסיפא המתחיל במלים 'וייקבע בחוק התקציב' יבוא 'ועל אף האמור בסעיף קטן (ב), ייקבע בחוק התקציב, בסעיף נפרד, מחוץ לתקציב הביטחון, כמשמעותו בפרק ג' לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985'; 3. בסעיף 21 לחוק העיקרי, סעיף קטן (א) – בטל". תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני מזמין את חבר הכנסת רענן כהן להביא את הסתייגויותיו הן לסעיף 1 הן לסעיף 2. חבר הכנסת רענן כהן איננו.

נא לשבת. מי בעד ההסתייגויות של חבר הכנסת רענן כהן לסעיף מס' 1?

שר האוצר א' שוחט:

אפשר להצביע בהרמת ידיים.

היו"ר ד' שילנסקי:

כבר הפעלתי.

הצבעה מס' 76

בעד התיקון של חבר הכנסת רע' כהן לסעיף 1 – 1

נגד – 3

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת רע' כהן לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

נדמה לי שיש חבר כנסת אחד שהצביע בעד. אמרתי. אחד בעד, שלושה נגד, בפרוטוקול גם יופיע מי שהצביע בעד, כי מי שהצביע בעד לא יושב במקום הקבוע שלו.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, אפשר ידנית, חבל על הזמן.

היו"ר ד' שילנסקי:

מי בעד סעיף 1, כהצעת הוועדה?

הצבעה מס' 78

בעד סעיף 1, כהצעת הוועדה – 4

נגד – 1

נמנעים – אין

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

ארבעה בעד, אחד נגד, אין נמנעים, אבל יש פה איזו טעות. סליחה, מי הצביע נגד?

יעקב שפי (העבודה):

אתה.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, אני הצבעתי בעד.

שר האוצר א' שוחט:

יש שם שולחן אחד שעומד כל הזמן נגד.

היו"ר ד' שילנסקי:

יש טעות. חמישה בעד.

מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת רענן כהן לסעיף 2?

הצבעה מס' 79

בעד התיקון של חבר הכנסת רע' כהן לסעיף 2 – 1

נגד – 4

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת רע' כהן לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

אחד בעד, ארבעה נגד, אין נמנעים, ההסתייגות לא התקבלה.

מי בעד סעיף 2, כהצעת הוועדה?

הצבעה מס' 80

בעד סעיף 2, כהצעת הוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 2, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

קודם הצבעתי בעד ההסתייגות. חמישה בעד, אין נגד, אין נמנעים – אני קובע שסעיף 2 התקבל כהצעת הוועדה.

מי בעד הצעת חוק קליטת חיילים משוחררים (תיקון), התשנ"ד–1994, בקריאה שלישית? – בהרמת ידיים – מי נגד?

הצבעה

חוק קליטת חיילים משוחררים (תיקון), התשנ"ד–1994, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני קובע שהצעת חוק קליטת חיילים משוחררים (תיקון), התשנ"ד–1994, התקבלה בקריאה שלישית.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' שילנסקי:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת, מטעם ועדת הכנסת – הצעה לתיקון סעיפים 66, 102, 102 א ו-102 ב לתקנון הכנסת.

ועוד הונחה, לדיון מוקדם, הצעת חוק בדבר מתן הנחות בתשלום ארנונה, התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת משה קצב. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

הצעת חוק עידוד התעשייה (מסים) (תיקון מס' 12), התשנ"ד–1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר ד' שילנסקי:

הצעת חוק עידוד התעשייה (מסים) (תיקון מס' 12), התשנ"ד–1994, קריאה ראשונה. יציג את החוק שר האוצר.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, סעיף 101 לפקודת מס הכנסה קובע, כי בעת הפיכת מניות פרטיות בחברה למניות נסחרות בבורסה, עצם הרישום בבורסה ייחשב כמכירתן ביום הרישום, כלומר ייצור אירוע מס.

סעיף 21א לחוק עידוד התעשייה (מסים) קובע פטור ממס בעת רישום למסחר בבורסה של מניות בחברה תעשייתית בנסיבות הקבועות בסעיף.

מטרת החקיקה של סעיף זה היתה עידוד החברות התעשייתיות, אולם הניסיון בשטח הוכיח, כי באמצעות תכנוני מס נוצר פטור שניתן על-פי הסעיף הימנעות ממס; למשל, הקמת חברה תעשייתית שהיא חברת החזקות.

בהצעת חוק זו מוצע לקבוע, כי ביטול סעיף 21א יחול לגבי מניות שנרשמו למסחר בבורסה לאחר פרסום החוק ברשומות.

אבקש מהכנסת לאשר את הצעת החוק בקריאה ראשונה ולהעבירה לוועדת הכספים לצורך הכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים לדיון. אני מגביל לשלוש דקות, בהתחשב לא רק בשעה המאוחרת אלא בעייפות של עובדי הכנסת. אנחנו צריכים לדאוג לעובדים. מי שאיננו – מפסיד את רשות הדיבור. חברת הכנסת ענת מאור – איננה. חבר הכנסת סילבן שלום – איננו. חבר הכנסת רענן כהן – איננו. חבר הכנסת מאיר שטרית – איננו. חבר הכנסת שאול יהלום – איננו. חבר הכנסת חגי מירום – איננו. חבר הכנסת עוזי לנדאו – איננו. חבר הכנסת בנימין טמקין – איננו. חבר הכנסת יוסף בא-גד – איננו. חבר הכנסת דוד מנע – איננו. חבר הכנסת אפרים גור – איננו. חבר הכנסת יגאל ביבי – איננו. חבר הכנסת אסעד אסעד – איננו. חבר הכנסת טלב אלסאנע – איננו. חבר הכנסת אלכס גולדפרב – איננו. חברת הכנסת נעמי בלומנטל – איננה. חבר הכנסת מיכאל איתן – איננו.

מיכאל איתן (הליכוד):

מיכאל איתן נמצא.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה מתחבא פה. מיכאל איתן ישנו.

תרשה לי רק לגמור לקרוא את השמות עד סוף הדף. חבר הכנסת עמנואל זיסמן – איננו. חבר הכנסת חיים אורון – איננו. חבר הכנסת רון נחמן – איננו. חבר הכנסת פניני בדש – איננו. חבר הכנסת אלי גולדשמידט – קודם היה אבל כרגע איננו. חבר הכנסת מיכאל איתן, יש לך שלוש דקות תמימות.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, אני חושב שחשיבותו של החוק הזה היא לא רק בעצם חקיקתו, אלא בכך שהוא יכול להיות דוגמה טובה כיצד כוונות טובות של מחוקקים וקובעי מדיניות – מחטיאים בסופו של דבר את המטרה בשטח ויוצרים עיוותים.

בקשר לעניין הזה רציתי לנצל את ההזדמנות הזאת, לומר משפט אחד, ובזה אני אסתפק. אולי יגיע היום – אני יודע שאתה לא תתייחס ולא תענה לי – שיחשבו באמת, אם אנחנו מדברים על כל מיני ניסיונות, כיצד לא להחטיא מטרה.

כל הבורסה שלנו, עם חברות תעשייתיות ועם אלה שמגייסים הון, היתה בשנים האחרונות, כך זה נראה, פחות מכשיר לגיוס הון לעסקים ריאליים. הרבה פעמים גייסו הון בשביל לחזור ולהשקיע אותו בבורסה. זה מביא אותי, כמובן, לאמירה המסורתית, שצריך לבדוק האם העובדה הזאת, כמו

שחברות שנרשמו כתעשייתיות זכו לפריבילגיה וזה הביא לרישומים מטעים, האם כל הפטור בשוק ההון על רווחים שנעשים בשוק ההון, לא מוביל לכל מיני עיוותים. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין – איננו. חבר הכנסת שלמה בוחבוט – איננו. חבר הכנסת יורס לס – איננו. חבר הכנסת אברהם פורז – איננו. חבר הכנסת שאול עמור – איננו. חבר הכנסת אליעזר זנדברג – איננו. חברת הכנסת דליה איציק – איננה. חבר הכנסת רפאל אלול – איננו. חבר הכנסת אברהם הירשזון – איננו. חבר הכנסת גונן שגב – איננו. חבר הכנסת עמיר פרץ – איננו. חבר הכנסת יעקב שפי.

יעקב שפי (העבודה):

מוותר.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה. לאיזו ועדה יועבר החוק?

שר האוצר א' שוחט:

לוועדת הכספים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, הלוח מופעל, נא להצביע.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 4

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק עידוד התעשייה (מסים) (תיקון מס' 12), התשנ"ד–1994,

לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני קובע שהצעת חוק עידוד התעשייה (מסים) (תיקון מס' 12), התשנ"ד–1994, מועברת לוועדת הכספים להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

הצעת חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 39) (תיקון מס' 4), התשנ"ד–1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנו ניגשים עכשיו להצעת חוק עידוד השקעות הון (תיקון מס' 39) (תיקון מס' 4), התשנ"ד–1994, בקריאה ראשונה. אדוני השר מתבקש להציג את הצעת החוק.

שר האוצר א' שוחט:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, תיקון מס' 39 לחוק לעידוד השקעות הון חוקק כהוראת שעה אשר נועדה לעודד, לפרק זמן מוגבל, השקעות במסגרת תוכניות אשר יכולת גיוס ההון שלהן מוגבלת. למטרה זו נקבע, כי תוכנית אשר קיבלה מעמד של "מפעל מאושר" לפי החוק ומושקע בה הון עצמי בגובה שליש לפחות מהתוכנית, תהיה זכאית לערבות מדינה על הלואאה בסכום השווה ליתרת שני-השלישים של התוכנית.

ערבות מדינה זו הניתנת על מלוא סכום ההלוואה, אפשרה לבנקים לממן שני-שלישים מהתוכנית בהלוואות בסיכון מלא של המדינה וללא סיכון כלשהו מצד הבנק.

לאחר כמה שנות ניסיון בהפעלת ערבות המדינה כאמור, הגענו למסקנה כי יש לסנן יותר את התוכניות המאושרות במסגרת זו, וזאת באמצעות הבנקים אשר ייטלו חלק בסיכון. לצורך זה, לפני כארבעה חודשים, תוקנו הוראות מספר בחוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 39), באופן שההלוואה בערבות המדינה תחול רק על 75%–85% מסכום ההלוואה, ויתרת הסיכון תחול על הבנק.

במסגרת תיקון זה, גם הוקטן ההון העצמי המזערי – מסכום השווה לשליש לפחות מסכום התוכנית המאושרת, לסכום השווה ל-30% לפחות ממנה.

בהתאם לכך, ומאחר שההלוואה בערבות המדינה אמורה להשלים את המימון הנדרש לביצוע התוכנית המאושרת, היה צורך לתקן את סכום ההלוואה המרבי, מתקרה של שני-שלישים מסכום התוכנית המאושרת, לתקרה של 70% ממנה.

ההתאמה הנ"ל בשיעור ההלוואה מתוך התוכנית כולה הושמטה בטעות מהוראות החוק המתקן, ומוצע לתקנה בהתאם לכך על מנת להפוך את הפחתת ההון העצמי המזערי לאפקטיבית.

אבקש לאשר את הצעת החוק בקריאה ראשונה ולהעבירה לדיון בוועדת הכספים להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים לדיון. שלוש דקות. חבר הכנסת חיים אורון – איננו. חבר הכנסת חגי מירום – איננו. חבר הכנסת יוסף בא-גד – איננו. חבר הכנסת דוד מנע – איננו. חבר הכנסת מאיר שטרית – איננו. חברת הכנסת ענת מאור – איננה. חברת הכנסת נעמי בלומנטל – איננה. חבר הכנסת שאול יהלום – איננו. חבר הכנסת אלכס גולדפרב – איננו. חבר הכנסת רענן כהן – איננו. חבר הכנסת יורם לס – איננו. חבר הכנסת פני בדש – איננו. חבר הכנסת אלי גולדשמידט – איננו. חברת הכנסת דליה איציק – איננה. חבר הכנסת בנימין טמקין – איננו. חבר הכנסת גונן שגב – איננו. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין – איננו. חבר הכנסת רן כהן – איננו. חבר הכנסת שלמה בוחבוט – איננו. חבר הכנסת עמיר פרץ – איננו. חבר הכנסת מיכאל איתן – ישנו.

מיכאל איתן (הליכוד):

מוותר.

היו"ר ד' שילנסקי:

מוותר. יפה שאתה נמצא על מנת להגיד שאתה מוותר. כל הכבוד לך. חבר הכנסת שאול עמור – איננו. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה – איננו. חבר הכנסת טלב אלסאנע – איננו. חבר הכנסת אסעד אסעד – איננו. חבר הכנסת עוזי לנדאו – איננו. חבר הכנסת רון נחמן – איננו. חבר הכנסת אליעזר זנדברג – איננו. חבר הכנסת יגאל ביבי – איננו. חבר הכנסת אפרים גור – איננו. חבר הכנסת עמנואל זיסמן – איננו. חבר הכנסת אברהם פורז – איננו. חבר הכנסת רפאל אלול – איננו. חבר הכנסת אברהם הירשזון – איננו. חבר הכנסת יעקב שפי מוותר?

יעקב שפי (העבודה):

מוותר.

היו"ר ד' שילנסקי:

הפעם לא? אבל חבר הכנסת דן תיכון איננו. בבקשה, חבר הכנסת שפי.

יעקב שפי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, במסגרת חוק לעידוד השקעות הון, תוקנו הוראות בנושא ערבות המדינה. ההון העצמי המזערי הוקטן משליש ל-30% לפחות ממנה.

ההלואה בערבות מדינה היתה אמורה להשלים את המימון לביצוע התוכנית המאושרת, לכן תוקן סכום ההלוואה המאושרת מתקרה של שני-שלישים מסכום התוכנית המאושרת ל-70% ממנה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת יעקב שפי.

עכשיו נעבור להצבעה, חברי הכנסת. הצעת חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 39) (תיקון מס' 4), התשנ"ד-1994. קריאה ראשונה. שר האוצר הציג. קריאת רשימת הדוברים תמה. נאפשר לסגן יושב-ראש הכנסת דב שילנסקי להצביע, אם הוא רוצה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 82

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 39) (תיקון מס' 4),

התשנ"ד-1994, לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

שישה תומכים, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע שהצעת חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 39) (תיקון מס' 4), התשנ"ד-1994, אושרה בקריאה ראשונה ותעבור לוועדת הכספים לשם המשך טיפול.

הצעת חוק לתיקון פקודת המכס (מס' 13) (שינוי נוהל), התשנ"ד-1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים לסעיף האחרון בסדר-היום שלנו, הצעת חוק לתיקון פקודת המכס (מס' 13) (שינוי נוהל), התשנ"ד-1994 – קריאה ראשונה. יציג אותה שר האוצר. אדוני שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, פקודת המכס נחקקה בשנת 1923 ותוקנה מאז פעמים מספר. מאז חקיקתה התרחשו שינויים רבים בעולם המסחר הבין-לאומי ובתהליכי המכס. התפתחות אמצעי התחבורה, התפתחות הקשר בין מדינות והסכמי הסחר שישראל חתומה עליהם, גרמו לשינויים גדולים הן בהיקף היבוא לישראל והן ברמת הידע הטכנולוגי הכרוך בהשתתפות במסחר הבין-לאומי.

פקודת המכס, כפי שהיא מנוסחת כיום, איננה מאפשרת שימוש בכל האמצעים הטכנולוגיים הקיימים.

אגף המכס ומע"מ נערך להקמתה של מערכת מכס חדשה, שתהא מבוססת על פיתוחים עדכניים בתחום טכנולוגיית המחשבים ותהווה קפיצת דרך הן מבחינה טכנולוגית והן מבחינת תהליכי העבודה. מערכת המכס החדשה תאפשר שחרור מהיר של טובין מהמכס באמצעות שימוש בתקשורת מחשבים מתקדמת. המערכת מתוכננת כך שתהא גם בעלת פוטנציאל להתייעלויות נוספות.

עיקרם של התיקונים המוצעים הוא ביטול ההסדרים והנהלים הקבועים היום בפקודת המכס ובמקומם קביעה בפקודה, כי לשר האוצר ולרשות המכס יוענקו סמכויות לקבוע הסדרים מתאימים בחקיקת משנה. תיקון זה יאפשר לאגף המכס לנצל את האפשרויות הטכנולוגיות הקיימות ולהתפתח מבחינה טכנולוגית וניהולית, מבלי שיהיה כבול בסעיפי הפקודה לגבי הסדרים שהשתנו והמקום הראוי לקביעתם הוא בחקיקת המשנה.

אבקש מהכנסת לאשר את הצעת החוק בקריאה ראשונה ולהעבירה לוועדת הכספים להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

אני מודה לכם. ואני רוצה רק לברך את יושב-ראש הכנסת עם שובו מהאירוע הגדול בושינגטון – – –

היו"ר ש' וייס:

אני הייתי רק עד.

שר האוצר א' שוחט:

כולנו ראינו אותך על המסך, והיינו יחד אתכם שם, ואתם בוודאי הרגשתם התרוממות רוח כמונו. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר האוצר.

חברי הכנסת, רשימת הדוברים לפני. אני רוצה לשאול את הנוכחים באולם, פשוט, מי רוצה לדבר, במקום לקרוא את כל הרשימה. חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה. גם אחרים – אם ירצו.

אלי דיין (העבודה):

ברוך הבא, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

ברוכים הנמצאים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה בראשית דברי לברך את היושב-ראש בברכת ברוך הבא. אני מבין שהוא חזר לפני שעות מספר מחוץ-לארץ בשליחות, ואני מברך אותו בברכת ברוך הבא.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

מיכאל איתן (הליכוד):

והוא בא גם בשעה טובה.

אני ביקשתי לנצל את רשות הדיבור האחרונה מבחינתי בכנס הזה ובמושב השני של הכנסת על מנת להודות לכל עובדי הבית, שעושים כאן עבודה קשה, לפעמים עד השעות המאוחרות של הלילה, ואולי אני אחד הגורמים לכך שהם באמת נאלצים להישאר. אני תמיד סבור, שהעובדים וגם אנחנו, חברי הכנסת, באנו הנה על מנת לעשות את העבודה ואנחנו צריכים לעשות את השליחות שלנו ולא להתאים את השליחות לתנאים שאנחנו היינו רוצים לראות אותם כתנאי עבודה.

לכן, מדי פעם בפעם כאשר פנו אלי ואמרו לי בשעה מאוחרת של הלילה: למען העובדים, אולי אתה תקצר – העובדה שלא קיצרתי לא נבעה, חס וחלילה, מחוסר הערכה למה שציבור עובדי הכנסת עושה למעננו, חברי הכנסת, אלא מתוך רצון לעשות את עבודתי ולמלא את שליחותי. אני, הפעם והיום, לא אמשיך ולא ארבה בדברים, ואולי בכך אני באמת אתרום לקיצור הדיון היום.

אני מאחל לכל העובדים חופשה נעימה. ואני אומר פעם נוספת: הרבה פעמים אנחנו עומדים על הבמה, אנחנו מצולמים, אנחנו מדברים, אבל כל הדברים האלה יכולים להתבצע רק אם מאחורינו עומד ציבור גדול של עובדים, בכללם עובדי הכנסת, עוזרים פרלמנטריים ועוזרים ויועצים מכל הסוגים. לכולם יש חלק בעבודה. אני מאחל לכולם חופשה נעימה, הרבה כוח, כי אנחנו נחזור לעבודה. וכפי שכבר ציין היושב-ראש, הכנסת הנוכחית, בשנתיים הראשונות היתה כנסת פורייה. אני מקווה מאוד שבשנתיים הבאות היא תהיה פורייה לא פחות. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת איתן. חבר הכנסת יעקב שפי, ואחריו – חבר הכנסת אלי דיין. וכאמור, מי שנמצא כאן יכול להשתתף בדיון.

יעקב שפי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מאז 1923 יש מעבר חופשי יותר של סחורות. התלות בין מדינה אחת לרעותה רבה יותר מבחינה כלכלית ונפח המסחר הבין-לאומי בכלל והמגע המסחרי בין מדינות בפרט עלו במידה עצומה.

מדינה מודרנית, שרוצה להיות גורם כלכלי ומסחרי, חייבת להתאים את חוקי המכס שלה למציאות של היום ולאתגרי המחר.

לחידושים הטכנולוגיים מרחיקי הלכת, התפתחות אמצעי התחבורה והסכמי הסחר שישראל חתומה עליהם, יש השפעה רצינית על נפח היבוא לארץ. לכן פקודת המכס מ-1923 מחייבת תיקון, שיאפשר לפלאי הטכנולוגיה והפיתוחים החדשים לבוא לידי ביטוי.

התיקון לחוק יקל על מערכת המכס לעשות את עבודתה מהר יותר וטוב יותר.

אני רוצה לאחל לכל חברי הכנסת חופשה נעימה, ולהודות לעובדי הבית על העבודה הטובה והמסורה שהם עושים.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת יעקב שפי. אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת אלי דיין.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני באמת מצטרף לכל הברכות ליושב-ראש, לסגנים, לעובדים, לחברי הכנסת המסורים שבאמת עשו עבודה נפלאה. אני חושב שזה אחד הפרלמנטים שיש בו הרבה פעילות והרבה תוצאות, חקיקה; היום בדקתי את הסטטיסטיקות של עשרות חוקים שהוגשו על-ידי חברי הכנסת, לא על-ידי הממשלה.

אני נטלתי רשות הדיבור כדי לציין את ההישגים של המושב הזה. אחד ההישגים החשובים של המושב הזה אני רואה בכך שהיתה תוכנית כלכלית שהביאה להפחתת האבטלה, וזה לא דבר של מה בכך. היום ירדנו לשיעור אבטלה של 7.5%, אדוני שר האוצר?

שר האוצר א' שוחט:

7.7%

אלי דיין (העבודה):

אומנם יש עוד מוקדים פה ושם – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

את זה הכנסת עשתה?

אלי דיין (העבודה):

הממשלה, והכנסת תמכה בתקציב ובמדיניות שהביא שר האוצר, וזה הביא לתוצאות. כאשר ראיתי את הגרף שהציג האוצר, להגיע לשיעור אבטלה של 10.5%, אמרתי: צריך לרדת ל-10%, ל-9.5%, והיו כאן ויכוחים קשים. והיום הגענו, ברוך השם, עם כל קליטת העלייה והגידול באוכלוסייה, ל-7.7%. זה הישג אדיר של מדינת ישראל. מי שמבקר במדינות אחרות ומתעניין בכלכלה של מדינות אחרות, האבטלה היא אחת המכות הקשות שם היום.

עם זאת, צריך לומר את האמת, אנחנו צריכים להיות מודאגים מנושא האינפלציה.

מיכאל איתן (הליכוד):

חה, חה, חה.

אלי דיין (העבודה):

למה אתה צוחק?

מיכאל איתן (הליכוד):

מי שמדבר? אתה כל הזמן מטיף להגדיל את הגירעון, להוציא יותר כספים.

היו"ר ש' וייס:

מה זה מפריע? אבל מותר לו להיות מודאג.

אלי דיין (העבודה):

יש סדר עדיפויות.

מיכאל איתן (הליכוד):

ממה הוא מודאג?

היו"ר ש' וייס:

מהמצב.

מיכאל איתן (הליכוד):

בעיני חבר הכנסת אלי דיין האינפלציה היא ברוכה, הוא מציע – – –

אלי דיין (העבודה):

לא כל מה שאני מציע זה אינפלציה. אני מציע השקעות בתשתית, בחינוך, למשל; זו השקעה, זו לא הוצאה.

עכשיו אני רוצה לפנות לנגיד בנק ישראל. בחודשים האחרונים הוא העלה את הריבית וחשב שזה ייתן תשובה. כנראה משהו פה לא מתאים למשק הישראלי. הוא יוצר ציפיות לעליית מחירים, וככל שמעלים את הריבית, המחירים עולים. וזה קורה כבר כמה חודשים רצופים. ואני חושב שהעניין הזה של העלאת הריבית הוא משגה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אולי אם לא היו מעלים את הריבית היה המדד עולה עוד יותר? זה כמו שיש שרפה ובא מישהו עם צינור מים ומשקה – – –

אלי דיין (העבודה):

חבל שהריבית תעלה ביום ראשון. זה חבל מאוד, זה משגה. ואני קורא לשר האוצר ולכל אנשי הכלכלה להפעיל את השפעתם בעניין הזה.

היתה תוכנית יפה מאוד של צמצום ממדי העוני, שאושרה על-ידי הכנסת השבוע הזה. היא פתרה בעיות, שכבר עכשיו באוגוסט יקבלו תוספות חשובות קשישים שמקבלים – – –

דב שילנסקי (הליכוד):

כמה?

אלי דיין (העבודה):

70 שקל.

-- הבטחת הכנסה, וזה המון. אני יודע מה זה בשבילם 70 שקל תוספת נטו לחודש; ועם ילדים -- 300 שקל.

שר האוצר א' שוחט:

.7%

אלי דיין (העבודה):

.7% 350 שקל.

אבל אני רוצה להודיע לחברי שר האוצר, כבר הנחתי היום הצעת חוק שמטרתה להחיל את התוספת של 7% לא רק על מקבלי קצבת שאירים, אלא גם על מקבלי קצבת נכות כללית בשיעור של 70% ומעלה, מקבלי גמלה לפי חוק הבטחת מזונות -- --

שר האוצר א' שוחט:

האינפלציה מדאיגה אותך.

אלי דיין (העבודה):

לא, זה כלום. אלה סכומים לא גדולים, ואתה מציל משפחות חד-הוריות, הבטחת הכנסה. כל אלה יקבלו עוד 7%, עוד 60-70 שקל -- --

היו"ר ש' וייס:

מה שמציל את חבר הכנסת דיין זה ההומור הנהדר שלו.

אלי דיין (העבודה):

אתה מציל אותם, מעלה אותם מעל לקו העוני.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה זה 70 שקל היום? 700 שקל.

אלי דיין (העבודה):

שאלתי את חברי מזכיר הכנסת, אחד המומחים כאן, ואני מברך אותו על עבודתו הטובה, שאלתי אותו האם אפשר לעשות את זה בפגרה. הוא אמר לי: לא, רק הממשלה יכולה לעשות. לכן עליתי לכאן לבקש משר האוצר – אגב, הביטוח הלאומי תומך בעניין הזה, כי הוא אומר שאלה הקבוצות החלשות ביותר של החברה ויש להציב אותן מעל קו העוני.

מיכאל איתן (הליכוד):

דרך אגב, אם תעלה אותן מעל קו העוני, קו העוני יעלה למעלה. אתה יודע את זה?

אלי דיין (העבודה):

מיקי, זה נושא ארוך. אני מבקש, אנחנו דנים פה בדברים מעשיים, לא בדברים תיאורטיים. אני רוצה לומר לך עוד דבר. אני חושב שההישג הגדול ביותר היום באמת – מי שראה את המחזות הנפלאים בטלוויזיה, יושב-ראש הכנסת ראה אותם בפועל. האווירה שזה יצר בארץ, ההסכם עם ירדן, אני חושב שיש לו קונסנסוס לאומי. ממש מרגש היה לשמוע את ראש הממשלה יצחק רבין בנאום כזה של אופטימיות, של מלחמה לשלום. וחוסין, אני חושב, היה יכול להיבחר בפריימריס במדינת ישראל.

מיכאל איתן (הליכוד):

מחר הבורסה תעלה.

היו"ר ש' וייס:

גם המלכה יכולה להיבחר.

אלי דיין (העבודה):

גם המלכה. באמת זו אווירה של אופטימיות.

אני קורא לחברי בליכוד, יש לכם עכשיו זמן, בפגרה. תחשבו. תתמכו במדיניות השלום של הממשלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

צריך להתייעץ עם מרצ ועם דראושה.

אלי דיין (העבודה):

עת לעשות. אני מאחל לכולנו – – –

דב שילנסקי (הליכוד):

אמרת כמה דברים נכונים, אבל מה שהממשלה עושה נקרא הסכם שלום? אתה קלקלת את כל דבריך. תגיד: הסכם הכניעה והפקרת ארץ-ישראל.

אלי דיין (העבודה):

עם חוסיין? חס וחלילה.

אני באתי עכשיו מאירוע, כולם בירכו אותי. לפעמים אני זוכה גם לברכות כנציג הממשלה. אמרו: כל הכבוד על מה שעשיתם. זה משהו. זה מעשה היסטורי גדול. אני מאחל לאדוני שר האוצר, שאנחנו יודעים שתופיע – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

בפגרה אני יכול לנסוע אתך לרב-עמון?

אלי דיין (העבודה):

אני חושב שכן.

היו"ר ש' וייס:

אני אמסור לכם אינפורמציה על השיחות שלי עם שני ראשי הפרלמנט.

אלי דיין (העבודה):

אני קורא ליושב-ראש הכנסת לארגן משלחת פרלמנטרית לרבת-עמון. צריך לשקול את זה.

היו"ר ש' וייס:

שר האוצר – –

אלי דיין (העבודה):

תשקול את זה.

אני רוצה להגיד לשר האוצר – – –

היו"ר ש' וייס:

– – צריך להכין את התקציב למשלחת.

גדליה גל (העבודה):

יש לך שלוש הדקות שלי. אתה יכול להמשיך.

היו"ר ש' וייס:

אולי אחרי ההצבעה. נשחרר קודם את שר האוצר.

אלי דיין (העבודה):

אדוני שר האוצר, אני באמת מאחל לך, שבפגרה יהיה לך יותר זמן לשקול כמה הצעות שהצעתי לך, כדי לבוא בהצגת התקציב עם – –

מיכאל איתן (הליכוד):

לקראת החגים הבאים עלינו לטובה.

אלי דיין (העבודה):

– – אתגרים חדשים של צמיחה, של כלכלה טובה, של פתרון בעיית מחירי הדיור, שהם באמת גבוהים מאוד, ובעיות האינפלציה.

גדליה גל (העבודה):

המצליף.

אלי דיין (העבודה):

ידידי המצליף, חבר הכנסת יעקב שפי, אני באמת רוצה להודות לו על פעילותו הנפלאה. הוא התיש אפילו את החרוצים ביותר בליכוד.

מיכאל איתן (הליכוד):

למה אתם משאירים אותו לבד כל לילה?

אלי דיין (העבודה):

אני רק רוצה לומר לכם, שלא תרגישו הרבה את הפגרה, כי יהיו כמה כינוסים בקרוב. תודה לכם וכל טוב.

היו"ר ש' וייס:

אילו בשורות. תודה.

יש עוד מישהו שרוצה להשתתף בדיון על החוק הזה?

חברי הכנסת, אחרי ההצבעה, אני מבקש לפחות שניים שיישארו אתי, כי אני צריך לומר כמה דברי סיכום, אז אל תשאירו אותי לבד.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצבעה. הצעת חוק לתיקון פקודת המכס (מס' 13) (שינוי נוהל), התשנ"ד-1994. אני מבין שיש הסכמה וזה יעבור לוועדת הכספים לשם טיפול.

הצבעה מס' 83

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 4

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת המכס (מס' 13) (שינוי נוהל),

התשנ"ד-1994, לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

ארבעה תומכים. חבר הכנסת אלי דיין, אתם התכוונתם לתמוך בהצעת החוק?

אלי דיין (העבודה):

כן.

היו"ר ש' וייס:

אוסף אותך כחמישי. גם אתה, חבר הכנסת מיכאל איתן?

מיכאל איתן (הליכוד):

כן, אבל אני נגד...

היו"ר ש' וייס:

שישה תומכים. טוב, אז ארבעה תומכים, והיתר תומכים אבל לא יירשמו. אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק אושרה בקריאה ראשונה והועברה כמובן לוועדת הכספים להמשך הטיפול.

שאלות ותשובות

(להלן תשובות על שאלות שהועברו לפרוטוקול.)

כישלון תרגיל אירוע חומרים מסוכנים

חבר הכנסת י' כץ שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום כ"ו בתמוז התשנ"ד (5 ביולי 1994):

בעיתון "הד הקריות" מ-17 ביוני 1994 פורסמה ידיעה כי תרגיל בנושא אירוע של דליפת חומרים כימיים בקריות הסתיים בכישלון.

ברצוני לשאול:

1. האם אכן נערך התרגיל הנ"ל?

2. מה היו תוצאות התרגיל?

3. מה ייעשה בנדון?

תשובת שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. התרגיל נערך על-ידי משטרת מרחב חיפה ובפיקוחו של מפקד המרחב תת-ניצב יעקב בורובסקי.

המשרד לאיכות הסביבה הינו האחראי לנושא הטיפול בחומרים מסוכנים.

משרד האנרגיה והתשתית לא שותף בתרגיל, ולכן אין מקום שאתייחס לתוצאותיו.

משרד האנרגיה והתשתית פנה לאחראים להכנת התרגיל ודרש מהם לדאוג לכך שלהבא ישותפו נציגי מינהל הבטיחות במשק הגז של המשרד בתרגילים דומים.

הקמת בניין חדש להנהלת חברת החשמל

חבר הכנסת א' פורז שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום כ"ו בתמוז התשנ"ד (5 ביולי 1994):

לאחרונה פורסם, כי חברת החשמל יוזמת הקמת בניין חדש שימש את משרדי הנהלת החברה בעיר חיפה. שטחו של הבניין החדש, לפי הפרסומים, כ-55,000 מ"ר.

ברצוני לשאול:

1. מה יהיה שטח בניין המשרדים החדש וכמה הוא יעלה?

2. מה היא ההצדקה להקמת בניין יקר כזה?

3. מה תעשה חברת החשמל עם המבנים שיתפנו, והאם יש סיכוי למכירתם?

תשובת שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. שטח בניין המשרדים יהיה כ-56,000 מ"ר משרדיים, ייעודיים ותפעוליים; וסך כל השטח לבנייה יהיה כ-74,000 מ"ר, והוא כולל גם שטחי חנייה מקורים.

עלות הבניין – תכנון, הקמה וקרקעות – מוערכת בכ-112 מיליון דולר. מחיר הקרקע, כפי שייקבע על-ידי השמאי הממשלתי, עלול להשפיע על המחיר המוערך.

2. שטחי הבניין נקבעו על-פי פרוגרמה מפורטת של צורכי חברת החשמל לשנות ה-2000, עד לשנת 2014, ובהתאם לזאת נקבעו הפונקציות השונות שתהיינה בבניין.

הקמת הבניין נובעת ממחסור קבוע בשטחים משרדיים הנחוצים לפיתוח החברה ומהכרח לשכור שטחים בהתאם למצאי הקיים. הפריסה הרחבה של היחידות גורמת לנזק כלכלי-תפקודי ישיר לחברה.

זאת ועוד, הקמת הבניין מבוססת על תחשיבים כלכליים מפורטים המורים על חיסכון משמעותי לחברה. הבדיקה הכלכלית מבוססת על הפרמטרים כמפורט להלן – ביטול שכירויות קיימות; מניעת התקשרויות נוספות לשכירות נוספת בעתיד בהתאם לצרכים, על-פי הפרוגרמה המפורטת: מכירת נכסים שיתפנו, חיסכון בתחזוקה, ביטול הוצאות נסיעה בין האתרים השונים, חיסכון בשעות עבודה עקב ריכוז כל היחידות באתר אחד, סך כל החיסכון בהקמת הבניין עולה על עלות הקמת הבניין.

3. חברת החשמל תפנה כ-25,000 מ"ר שטחי משרדים ושטחים ייעודיים, מתוך זה כ-7,700 מ"ר שבבעלות החברה ישווקו למכירה, והיתר, כ-18,600 מ"ר, הנמצאים ברשות החברה בשכירות, יפנו בשנת 1999.

הואיל והבניינים שיעמדו למכירה בשנת היעד הם בנייני משרדים באזורים מבוקשים, קיימת סבירות גבוהה כי ניתן יהיה לשווקם, אולם את שוויים ניתן יהיה לקבוע סמוך למועד המכירה.

איתור חייל נעדר

חבר הכנסת א' דיין שאל את שר המשטרה ביום י"ב בתמוז התשנ"ד (21 ביוני 1994):

דניאל בואצ' (מ"א 4602015) נעדר מתאריך 22 בפברואר 1987.

ברצוני לשאול:

1. האם בידי משרד המשטרה מידע על גורלו של הנעדר?

2. אילו אמצעים ננקטו על מנת לאתר את החייל הנעדר?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ב-9 במרס 1987 התקבלה בתחנת משטרת אשקלון הודעה על היעדרותו של החייל, תושב אשקלון, אשר יצא מביתו ביום 5 במרס 1987 לכיון הבסיס הצבאי שבו שירת, ומאז נעלמו עקבותיו.

2. משטרת ישראל ביצעה פעולות רבות ומגוונות לאיתור הנעדר, אך עד כה ללא תוצאות.

הפעולות כללו, בין היתר, ביצוע סריקות נרחבות בדרום הארץ בשיתוף פעולה עם צה"ל, פרסום ההיעדרות בכלי התקשורת, בדיקות מודיעיניות ותחקור אנשים. כיום אין בידי המשטרה מידע העשוי להצביע על גורלו של הנעדר.

נמשכים מאמצי המשטרה לאיתור הנעדר, במישור המודיעיני.

כתובות נאצה על קירות של מוסדות דתיים

חבר הכנסת ר' פנחסי שאל את שר המשטרה ביום ה' בתמוז התשנ"ד (14 ביוני 1994):

העיתון "יתד נאמן" טוען, כי משטרת חיפה הורתה להפסיק חקירת בני נוער החשודים בריסוס ובכתיבת כתובות נאצה על מבנים ומוסדות דתיים. בין היתר, צוירו צלבי קרס על קירות בית-הכנסת "רמב"ם" בנווה-שאנן. רצ"ב צילום הידיעה.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. מה העלתה החקירה עד להפסקתה?

3. התמוצה החקירה עד תום?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. בעקבות כתבה במקומו "כלבו חיפה" בחודש מרס 1994 פתחה המשטרה בחקירה.

בחודש יוני אותרו חמישה נערים החשודים במעשים. הם זומנו לחקירה והודו במעשים. נפתחו תיקי חקירה בעבירות של גרימת נזק והשחתת פני מקרקעין. עם סיום החקירה יועברו התיקים לעיון ולהחלטה של פרקליטות מחוז הצפון.

מיותר לציין שהחקירה לא הופסקה מעולם.

חקירת הרב עוזי משולם

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את שר המשטרה ביום ה' בתמוז התשנ"ד (14 ביוני 1994):

העיתון "שישי", רצ"ב הידיעות, מביא את טענות הרב עוזי משולם, כי הוכה, הושפל ובוזה על-ידי חוקרי המשטרה. כמו כן הובאה טענת אורה שיפרס על תנאים בלתי אנושיים באבו-כביר.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. הייחקרו טענות עוזי משולם על-ידי גורם חיצוני?

3. הייחקרו הטענות בדבר תנאי העצורות באבו-כביר על-ידי גורם חיצוני?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. תלונותיהם של האנשים המצוינים בשאלתא כנגד התנהגות שוטרים ובדבר שימוש בכוח הועברו לחקירת המחלקה לחקירות שוטרים שבמשרד המשפטים.

3. בימים אלה קיבלתי לידי דוח ביקור של נציגי האגודה לזכויות האזרח בישראל בבית-המעצר אבו-כביר. מן הדוח עולה, כי דברים מספר שעליהם העירו טופלו ותוקנו.

העברתי את הדוח להתייחסות מקיפה של משרד המשטרה.

המשטרה תמשיך לפעול לשיפור המצב בבית-המעצר.

רצח אזרחי ישראלי ברומניה

חבר הכנסת ע' עלי שאל את שר המשטרה ביום ה' בתמוז התשנ"ד (14 ביוני 1994):

ביום 19 בינואר 1994 נרצח ברומניה אזרח ישראלי ששמו אברהם גואטה, זיכרונו לברכה.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע מי היו רוצחיו?

2. מה עלה בגורלם – האם נלכדו ונשפטו?

3. מה עשתה מדינת ישראל בנדון?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. בעקבות המקרה, פתחה משטרת רומניה בחקירה וזימנה לחקירה ארבעה חשודים במעורבות בפרשה.

החשוד החמישי הוא בנו של השגריר הברזילי ברומניה, שנחקר, אולם שלטונות רומניה לא מצאו אפשרות להסיר את חסינותו הדיפלומטית.

3. נמסר לי כי משרד החוץ פעל רבות בעניין חקירת הרצח.

שגריר ישראל ברומניה, כמו גם הקונסול בבוקרשט, היו בקשר מתמיד עם שלטונות החוק הרומניים.

יצוין כי השגריר נפגש לא אחת גם עם שרי הממשלה שם, במאמץ לקדם את החקירה.

כידוע, אין לישראל אפשרות להתערב במהלכי חקירה במדינה זרה, הנעשית על-ידי משטרה זרה.

תנאי הכליאה בבתי-מעצר

חבר הכנסת א' יחזקאל שאל את שר המשטרה ביום ה' בתמוז התשנ"ד (14 ביוני 1994):

בעקבות התאבדותו של י"פ, זיכרונו לברכה (שמו המלא מופיע במקור) בבית-המעצר באבו-כביר בתאריך 29 במאי 1994 – ברצוני לשאול:

1. כיצד מתמודד משרד המשטרה עם מצוקתם של כלואים בבתי-מעצר כדוגמת אבו-כביר, שבהם תנאי המעצר קשים מתנאי המאסר בבתי-הסוהר?

2. כיצד יתמודד משרד המשטרה עם המחסור במקומות כליאה בבתי-סוהר?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. משרד המשטרה שוקד רבות על מציאת פתרונות לבעיית הצפיפות בבתי-המעצר המשטרתיים ובבתי-הסוהר בישראל.

מערכות הכליאה כרוכות זו בזו.

המצוקה הרבה שקיימת בבתי-המעצר נובעת מהצפיפות הקשה בבתי-הסוהר, המתקשים לקלוט את אוכלוסיית חייבי שב"ס.

בשנתיים האחרונות סוכמו בין משרד המשטרה לבין משרד האוצר תוכניות לתוספת של כ-4,400 מקומות כליאה במהלך השנים 1993-1998, בעלות של כ-360 מיליון ש"ח. במסגרת תוכניות אלו ייבנו בתי-סוהר חדשים, ישופצו ויורחבו אגפים בבתי-הסוהר הקיימים, וישופצו ויורחבו בתי-המעצר הקיימים.

בשנת 1993 הושקעו 1,203,000 ש"ח בשיפוץ, במיגון, ברכישת ציוד ובהתאמת תאי המעצר לשהות ארוכה יותר של חייבי שב"ס הנמצאים במשמורת משטרת ישראל.

פרסום ידיעה על התאבדות עציר

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שר המשטרה ביום י"ב בתמוז התשנ"ד (21 ביוני 1994):

מידיעה שפורסמה בעיתון "מעריב" ביום 1 ביוני 1994 עולה, שהידיעה על מותו של עציר בבית-המעצר אבו-כביר הגיעה למשפחה מאמצעי התקשורת. לטענת המשטרה, הדבר נעשה בתום לב.

ברצוני לשאול:

1. ידוע שכוחות הביטחון, ביניהם המשטרה, אינם מפרסמים שמו של הרוג לפני שנמסר המידע למשפחה. כיצד קרה שלמרות הנהל הזה התפרסמה הידיעה בתקשורת לפני שהובאה לידיעת המשפחה?

2. כיצד ינהג משרדך למנוע הדלפות כאלה בטרם עת?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. במקרה זה חלה תקלה מצערת.

2. בעקבות המקרה נערכה בדיקה, שלא גילתה מי האחראי לטעות.

ניתנה הדרכה לנוגעים בדבר להקפיד על שמירת הנהלים.

אי-שחרור אסיר נושא נוגדני איידס

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר המשטרה ביום י"ט בתמוז התשנ"ד (28 ביוני 1994):

ממידע שפורסם בעיתון "ידיעות אחרונות" ב-15 ביוני 1994 עולה, כי ועדת השחרורים לא אישרה שחרורו של אסיר שריצה שני-שלישים מתקופת מאסרו, משום שהוא "נושא נוגדני איידס ומהווה סכנה פוטנציאלית למשפחתו ולציבור".

ברצוני לשאול:

1. האם המידע נכון?

2. אם כן – מה ייעשה לגבי שיקול דעת זה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. ועדת השחרורים סוברנית, ופועלת בראשות שופט על-פי הסמכה שבחוק. אין היא כפופה למרותו של שירות בתי-הסוהר.

במקרה המצוין בשאלתא החליטה הוועדה פה-אחד לדחות את בקשתו של האסיר לשחרור מוקדם, בלי לפרט את נימוקיה. בעקבות זאת הגיש האסיר עתירה לבית-המשפט, ולאחר הדיון בה החליט בית-המשפט להחזיר את הדיון לוועדה. בדיון החוזר החליטה הוועדה על שחרור האסיר.

אכיפת איסור צפירה בשטח עירוני

חבר הכנסת ח' פורת שאל את שר המשטרה ביום כ"ו בתמוז התשנ"ד (5 ביולי 1994):

לאחרונה החלה המשטרה לאכוף בחריצות את ההוראה האוסרת לצפור בשטח עירוני ללא סיבה, בעיקר בסמוך להפגנות פוליטיות המושכות צפירות הזדהות.

ברצוני לשאול:

1. כמה דוחות נרשמו בעניין זה בשנתיים האחרונות?

2. כמה מהדוחות הנ"ל נרשמו בשלושת החודשים האחרונים?

3. מדוע נאכפה ההוראה בסמוך להפגנות?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בשנת 1992 נרשמו בגין העבירה צפירה בדרך עירונית שלא לשם מניעת סכנה קרובה – 368 דוחות, ואילו בשנת 1993 נרשמו 359 דוחות בגין עבירה זו.

בשנת 1992 נרשמו בגין העבירה של הפעלת צופר זמן ממושך מן הדרוש לפי הנסיבות – בדרך עירונית ובין-עירונית – 34 דוחות, ואילו בשנת 1993 נרשמו 44 דוחות בגין עבירה זו. בסך הכול, בשנת 1992 נרשמו 402 דוחות בגין שימוש בצופר, לעומת 403 דוחות בשנת 1993.

2. בשלב זה עדיין אין במחשב המשטרה נתונים סטטיסטיים לשנת 1994.

3. האכיפה מתבצעת בסמוך להפגנות בעקבות תלונות של אזרחים בגין מטרד שנגרם להם עקב רעש צפירות נהגים. כמו כן, הפעלת הצופרים גורמת להפרעה לתנועה ולסיכון המשתמשים בדרך, המניחים כי קיימת סכנה קרובה, המחייבת אותם לפעול באופן ובצורה שימנעו סכנה זו.

נוסף על כך, באירועים אלה נמצאים השוטרים בסמוך לכלי הרכב ויכולים להצביע בוודאות על מי שביצע את העבירה.

חדר המעצר בבית-משפט השלום בתל-אביב

חבר הכנסת ס' שלום שאל את שר המשטרה ביום כ"ו בתמוז התשנ"ד (5 ביולי 1994):

נודע לי, כי פתחי האוורור של חדר המעצר בבית-משפט השלום בתל-אביב ממוקמים בצורה המאפשרת לעצורים לשוחח עם חבריהם ובני משפחותיהם בצורה חופשית המסכנת את הליכי החקירה המשטרתית.

ברצוני לשאול:

1. האם המשטרה מודעת לבעיה זו?

2. האם יוקצו משאבים לטיפול מיידי בתופעה?

3. נמסר שהמשטרה אינה מציבה בינתיים שוטר שימנע תופעה זו, בשל חוסר בתקציב. האם הנושא אינו חשוב דיו כדי להציב במקום שוטר, שימנע אובדן ימי עבודה וסיום חקירות?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.

3-2. פתרון בעיית האוורור יסוכם ויתוקצב בתיאום בין בתי-המשפט ובין משטרת ישראל.

בשלב זה אין משטרת ישראל מוצאת צורך להציב שוטר במקום.

ניקוי שמשות כלי רכב בצמתים

חבר הכנסת ח' דיין שאל את שר המשטרה ביום כ"ו בתמוז התשנ"ד (5 ביולי 1994):

לאחרונה נתקלים אנו בתופעה שנערים מתרוצצים בצמתים בין המכוניות על מנת לנגב את שמשות הרכבים ועל-ידי כך מסכנים את חייהם וגורמים לא אחת להפרעות בתנועה.

ברצוני לשאול:

1. האם מודע משרדך לתופעה זו?

2. מה ייעשה בנדון?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית. התרוצצות של נערים בין מכוניות בכבישים, ובעיקר בצמתים, לשם ניגוב שמשות כלי רכב, מכירת מוצרים שונים וחלוקת כרוזים, מהווה משום סכנה ממשית לשלומם ושלום עוברי הדרך האחרים, גורמת להפרעה ולפקקי תנועה, וכן מהווה עבירה על החוק.

2. שוטרי משטרת ישראל הונחו לשים דגש מיוחד באכיפת הנושא, כדי לצמצם את התופעה ככל האפשר.

התעללות בנער בתא מעצר

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את שר המשטרה ביום י"ז באב התשנ"ד (25 ביולי 1994):

פורסם כי בסוף השבוע התעללה קבוצת עצירים באבו-כביר בנער צעיר שהיה עצור עמם בתא.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים שפורסמו נכונים?
2. מדוע נכלא הצעיר הדתי עם קבוצת עבריינים מועדים?
3. מדוע לא נחקר עניינו בלא מעצרו?
4. האם היה כאן כישלון משטרתי, ומי יחקור פרשה זו?
5. האם יפוצה הנער על הנזק שנגרם לו?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לצערי, הפרטים שצינו נכונים.
 - 2, 4. בעקבות אירוע חמור זה מינה סגן מפקד מחוז תל-אביב קצין בודק לבדיקת נסיבות האירוע. מעיקרי המסקנות של הקצין הבודק עולה כי: א. היתה רשלנות באכלוס התא ובהרכב העצורים שהוכנסו אליו; ב. היתה הפרה של חובות המשמעת שהוטלו על השוטרים במקום בכך שהתעלמו מחובת הפיקוח בזמנים קצובים וברמה הנדרשת לגבי הנעשה בתא המעצר.
- ממצאיו והמלצותיו של הקצין הבודק אומצו על-ידי המשטרה במלואם וייעשה הכול כדי למנוע הישנות מקרים אלה.
- עיקרי ההמלצות הם: א. נקיטת צעדים משמעתיים כנגד השוטרים המעורבים; ב. ייחוד תא מעצר נפרד לעצורים בפעם הראשונה. המלצה זו בוצעה מיידית; ג. שיבוץ זקיפים נוספים באגף הנוער; ד. בחינת דרכים לתגבור כוח האדם בבית-המעצר ולשיפור איכות כוח האדם; ה. מתן הדרכה לכלל השוטרים בנושא.
 3. מעצרו של הנער בוצע כחוק, משיקולים ענייניים הקשורים לחקירה ולחומרת המעשים שבהם נחשד.

5. אם תתקבל דרישה לפיצוי היא תועבר לטיפולו של היועץ המשפטי של משטרת ישראל, כמקובל.

התעללות בנער בתא מעצר

חבר הכנסת י' ונונו שאל את שר המשטרה ביום כ' באב התשנ"ד (28 ביולי 1994):

בעקבות הכתבה שהתפרסמה בעיתון "ידיעות אחרונות" מיום 24 ביולי 1994, בדבר מקרה התעללות בבית-הכלא באבו-כביר, ברצוני לשאול:

1. האם ערך המשרד בדיקה בנושא?

2. מה יעשה המשרד למנוע תופעות כאלה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. בעקבות אירוע חמור זה מינה סגן מפקד מחוז תל-אביב קצין בודק לבדיקת נסיבות האירוע. מעיקרי המסקנות של הקצין הבודק עולה כי: א. היתה רשלנות באכלוס התא ובהרכב העצורים שהוכנסו אליו; ב. היתה הפרה של חובות המשמעת שהוטלו על השוטרים במקום בכך שהתעלמו מחובת הפיקוח בזמנים קצובים וברמה הנדרשת לגבי הנעשה בתא המעצר; 2. ממצאיו והמלצותיו של הקצין הבודק אומצו על-ידי המשטרה במלואם, וייעשה הכול כדי למנוע הישנות מקרים אלה.

עיקרי ההמלצות הם: א. נקיטת צעדים משמעתיים כנגד השוטרים המעורבים; ב. ייחוד תא מעצר נפרד לעצורים בפעם הראשונה. המלצה זו בוצעה מיידית; ג. שיבוץ זקיפים נוספים באגף הנוער; ד. בחינת דרכים לתגבור כוח האדם בבית-המעצר ולשיפור איכות כוח האדם; ה. מתן הדרכה לכלל השוטרים בנושא.

ביטול הנחות בתשלומי ארנונה

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר הפנים ביום ה' בסיוון התשנ"ג (25 במאי 1993):

על-פי התקנות שהוצאו על-ידי משרדך בפברואר 1993, בוטלו ההנחות שניתנו לאוכלוסיית הקשישים ומעוטי היכולת בתשלום הארנונה.

ברצוני לשאול:

1. האם מדובר בתקנות קבע או בהוראות זמניות?
2. האם נבדקו השלכות תקנות אלו לגבי הקשישים ומעוטי היכולת?
3. האם תשונה ההנחיה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התקנות הן תקנות של קבע ואינן תקנות זמניות.
 2. שיעורי ההנחה לקשישים הקבועים היום בתקנות אינם פחותים מאלה שניתנו לקשישים על-פי דין בטרם הותקנו התקנות.
- ראי תיקון לתקנות בק"ת – בקובץ תקנות – 5563 מנובמבר 1993.
3. עקרונית אין בדעת שר הפנים לשנות את התקנות.
- כל פנייה שתתקבל בבקשה לשינוי בתקנות המתייחסת להנחה מסוימת, תיבדק לגופו של עניין.

ביטול הנחות בתשלומי ארנונה

חבר הכנסת ח' פורת שאל את שר הפנים ביום ה' בסיוון התשנ"ג (25 במאי 1993):

בקובץ התקנות 5503 מיום 25 בפברואר 1993 יש תקנות הנוגעות להנחות בחיובי ארנונה ברשויות המקומיות. בתקנות אלה מופחתות/מבוטלות הנחות לסקטורים רבים שזקוקים להנחות אלה בקביעות, כגון קשישים, עולים חדשים וזוגות צעירים.

ברצוני לשאול:

1. האם פרטים אלה מדויקים?

2. האם לא ניתן לשנות את התקנות כך שיתייחסו לשכבות האמידות יותר ולא יפגעו דווקא בשכבות חלשות?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הנחות לקשישים לא הופחתו.

הנחות לעולים חדשים ולזוגות צעירים, אם ניתנו בעבר, ניתנו שלא על-פי הוראות החוק, שבו ניתנה סמכות לרשות המקומית ליתן הנחה "בהתחשב במצבו החומרי של החייב". למעט עולים חדשים, הזכאים להנחה בתשלום ארנונה לשנה אחת, יתר העולים וכן הזוגות הצעירים דינם כדין שאר החייבים בארנונה, הזכאים להנחה על-פי "מבחן הכנסה", כפי שנקבע בתוספת לתקנות.

2. לא ברורה הצעתו של חבר הכנסת פורת לשנות את התקנות "כך שיתייחסו לשכבות אמידות".

כאמור, נקבעו בתקנות אמות מידה אחידות לקביעת הזכאות להנחה, המתייחסות ממילא לשכבות היותר חלשות.

ביטול הנחות בתשלומי ארנונה

חבר הכנסת א' קהלני שאל את שר הפנים ביום ג' בתמוז התשנ"ג (22 ביוני 1993):

לאחרונה יצא קובץ תקנות שפורסם על-ידך (מס' 5503 מ-25 בפברואר 1993). הקובץ מתייחס לנושא ההנחות בחיובי ארנונה ברשויות המקומיות.

ברצוני לשאול:

1. האומנם מבטל הקובץ את ההנחות בחיובי ארנונה לקשישים מקבלי קצבאות זיקנה?

2. האומנם הופחתה ההנחה למקבלי קצבת זיקנה עם השלמת הכנסה?

3. האומנם בוטלו ההנחות הניתנות לעולים חדשים בשנים השנייה והשלישית לשהותם בארץ?

4. האומנם בוטלו ההנחות שניתנות לזוגות צעירים?

5. האומנם בוטלו ההנחות מארנונה בשל צפיפות הדיור?

6. מדוע בוטלה הוועדה הציבורית למתן הנחות במסי הארנונה?

7. על רקע המצב הכלכלי הקשה במשק ומספרם הגדול של הנזקקים, האם יבוטלו התקנות הנ"ל הפוגעות במאות אלפי אזרחים?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. התקנות לא פגעו ולא הפחיתו משיעורי ההנחות שניתנו לקשישים מקבלי קצבה ולקשישים מקבלי השלמת הכנסה לפי פקודת העיריות, בטרם הותקנו התקנות. הנוסח הראשון של התקנות, מפברואר 1993, שבו היתה הפחתה של אחוזים בודדים, תוקן בתקנות שפורסמו בנובמבר 1993 כך ששיעור ההנחה המתוקן זהה לשיעורי ההנחה שהיו קיימים לפני פרסום התקנות.

3-4. כפי שהוסבר, הנחות שנתנו הרשויות המקומיות לעולים חדשים בשנה שנייה ושלישית ללא מבחן הכנסה כלשהו, אינן עולות בקנה אחד עם הוראות החוק שבוטלו אשר קבעו סמכות למועצה ליתן הנחה "בהתחשב במצבו החומרי של החייב", ולפיכך לא אומצו בתקנות.

בתקנות נקבעה סמכות למתן הנחה למשך שנה אחת, ולאחר מכן דינו של עולה חדש כדין כל תושב הזכאי להנחה לפי מבחן הכנסה המפורט בתוספת א' לתקנות.

הוא הדין לגבי זוגות צעירים, אשר הנחות שניתנו להם בעבר היו ללא התחשבות במצבם החומרי של בני הזוג.

5. הנחה בשל צפיפות דיור היא אחד המבחנים שבהם ניתן לקבוע את מצבו החומרי של החייב. בתקנות נקבעה הנחה לפי "מבחן הכנסה" לנפש – מבחן זה הוא מבחן שוויוני וראוי לבחינת יכולתו הכלכלית של החייב.

שוויון זכויות לבני המיעוטים

חבר הכנסת ר' אלול שאל את שר הפנים ביום ג' בתמוז התשנ"ג (22 ביוני 1993):

ממשלת ישראל חרתה על דגלה, כחלק משינוי סדר העדיפויות הלאומי, את המאבק להשוואת זכויותיהם של בני המיעוטים לזכויות כלל התושבים בארץ.

מנתונים שונים שהוצגו בפניו בסיור במגזר הדרוזי ובהזדמנויות נוספות עולה, כי אין שינוי ממשי בעניין זה.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא אחוז התקציב אשר הופנה במשרדך להשקעה במגזרים אלו, והאם חלה בו עלייה משמעותית לעומת שנים עברו?

2. באילו תחומים הושקעו כספים אלו?

3. כמה בני מיעוטים שולבו במשרדך ובהנהלת החברות הממשלתיות בשנה זו?

4. מה הן תוכניות משרדך לקידום מטרה זו?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מתוך תקציב של כ-332.6 מיליון ש"ח לפיתוח – לא כולל ביוב – על-פי תקנות התקציב לשנת 1994, הוקצו לרשויות המקומיות הערביות והדרוזיות כ-110.1 מיליון ש"ח, כ-33%.

2. תקציבים אלה יועדו לפיתוח מערכות מים, כבישים, תברואה, תיעול וניקוז, תאורה עירונית, גיבון עירוני. בנוסף, הוקצו הלוואות פיתוח ומענקים לפיתוח מערכות ביוב.

3. במשרד הפנים שולבו לאחרונה שני קציני מחוז דרוזים – במחוז חיפה. במחוז הצפון משולבים קציני מחוז צ'רקסים ובדואים כבר שנים רבות. כמו-כן מונה מנהל דרוזי ללשכה לעלייה ומרשם בחדרה.

4. משרד הפנים ימשיך להקצות תקציבי פיתוח לרשויות המקומיות הערביות והדרוזיות, בהתאם להחלטת הממשלה להשוות רשויות מקומיות אלו לרשויות המקומיות היהודיות.

ביטול הנחות בתשלומי ארנונה

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר הפנים ביום י' בניסן התשנ"ד (22 במרס 1994):

רשויות מקומיות רבות נתנו הנחות של 50% לגמלאים, למשפחות חד-הוריות ולאוכלוסיות נזקקות אחרות.

הנחות אלו עלולות להצטמצם מ-1 בינואר 1994, בגלל חוק ההסדרים מ-1993 ובגין העיכוב בהצעת החוק הפרטית שלי ושל חבר הכנסת הירשזון – חוק הרשויות המקומיות (פטור ארנונה לגמלאים), הצעת חוק תת"ל"ב.

ברצוני לשאול:

1. האם צמצום ההנחות לא פוגע באופן חמור בגמלאים?

2. מה ייעשה בתקופת הביניים, בין חוק ההסדרים 1993 ועד לאישור הכנסת את חוק הרשויות המקומיות (פטור ארנונה לגמלאים)?

3. האם צמצום ההנחות לא גורם למשפחות חד-הוריות להיסמך על הביטוח הלאומי במקום להתפרנס בכבוד?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. ההנחות שנקבעו לגמלאים בתקנות הסדרים במשק המדינה (הנחה מארנונה), התשנ"ג–1993, כפי שתוקנו בנובמבר 1993, אינן נופלות מההנחות שנקבעו לגמלאים בפקודת העיריות בטרם הותקנו התקנות.

התיקון בתקנות מנובמבר 1993 השווה את שיעור ההנחות לגמלאים לשיעור שרשאית היתה העירייה ליתן טרם התקנתן של תקנות ההנחות.

3. על-פי התקנות רשאיות הרשויות המקומיות ליתן למשפחות חד-הוריות הנחה בארנונה בשיעור של עד 20%.

משפחה חד-הורית שזכאית להנחה גבוהה יותר על-פי "מבחן הכנסה" כמפורט בתוספת א' לתקנות – תהיה זכאית לשיעור גבוה יותר, כפי שזכאי לכך כל חייב העומד בקריטריונים הקבועים באותה תוספת.

מתן הנחה למשפחות חד-הוריות ככאלה, ללא מבחן הכנסה, אם אכן ניתנה בעבר על-ידי הרשות המקומית, לא עמד בתנאים שנקבעו בחוק שהסמיך את הרשות המקומית ליתן הנחה "לפי מצבו החומרי של החייב". לפיכך, אין לראות בשיעור שנקבע בתקנות צמצום הנחות שניתנו, היות שהנחות אלה, אם ניתנו, ניתנו שלא על-פי דין.

בית-כנסת בשכונת גבעת-טל

חברת הכנסת י' דיין שאלה את שר הפנים ביום י"ג בשבט התשנ"ד (25 בינואר 1994):

בשכונת גבעת-טל (ממזרח לראש-העין – שיכון גמלאי ונכי צה"ל), הפך המקלט השכונתי לבית-כנסת, בעוד לתושבי השכונה אין אפילו מפתח אליו. התפילות בשעות הבוקר בשבת וביום שישי בשעות אחר-הצהריים מפריעות את מנוחת השכנים. התושבים שפנו למועצה לא נענו.

ברצוני לשאול:

1. בתוכנית המתאר אין שום זכר לבית-כנסת. על סמך מה ניתן האישור לשימוש במקלט לצורך זה?

2. מדוע לא פנו לקבלת אישור התושבים קודם לכן, ונוצרה עובדה קיימת לאי-שביעות רצונם?

3. מה ייעשה בנושא המקלט?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. זה כבר פורסמה הודעה על רשיון כללי לשימוש דו-תכליתי במקלטים, בתוקף הסמכות הקבועה בפועל בסעיף 5(א) לחוק ההתגוננות האזרחית, התשי"א-1951. על-פי הוראת ההודעה, ניתן לעשות שימוש במקלט, בין היתר, גם לבית-כנסת.

2. המגרש שעליו בנוי המקלט הוא שטח ציבורי, וגם מבחינה זו אין מניעה לעשות במבנה המקלט שימוש דו-תכליתי לצורכי ציבור. ומכיוון שבאזור כולו אין בית-כנסת אחר שישרת את ציבור המתפללים, הפך המקלט בשכונה החדשה גם לבית-כנסת.

3. ניתנה הוראה למועצה לטפל בהקדם בהוצאת היתר לשימוש דו-תכליתי זה.

הצעה לביטול יום חיל השריון בתל-אביב

חבר הכנסת ד' שילנסקי שאל את שר הפנים ביום ד' באדר התשנ"ד (15 בפברואר 1994):

מהעיתונות למדתי, כי ראש אגף התרבות בעיריית תל-אביב, מר מרדכי וירשובסקי, מציע לבטל את יום חיל השריון, שעיריית תל-אביב עורכת מדי שנה בחול-המועד סוכות.

לטענתו, "עם פתיחת עידן השלום באזור" – כלשונו – צריך למצוא תחליף ולבטל את התצוגה הצבאית בכיכר העיר.

ברצוני לשאול:

1. האם יפעל כבודו על מנת שהתערוכה, שמהווה מפגש חם ולבבי בין העם לבין חיל השריון, לא תיפסק?

2. האם יימנע מעשרות אלפי הורים להביא את צאצאיהם לתערוכה, ובזה להחדיר בהם קשר נוסף לצה"ל?

3. האם צורכי התרבות האחרים, שלהם מציע מר וירשובסקי להעביר את הכספים, עדיפים?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הקשר האמיץ ורב-השנים הקיים בין העיר תל-אביב-יפו ובין חיל השריון, הפך זה כבר מסורת יפה אשר תושבי העיר שותפים לה ורואים בה מפעל יפה ובלתי נפרד מייחודה של העיר.

תצוגת הטנקים השנתית, המתקיימת בכיכר מלכי-ישראל, מהווה חלק בלתי נפרד מקשר זה, ועמדת ראש העירייה הינה אפוא, כי יש להמשיך את שיתוף הפעולה הנוכחי בין תושבי העיר ובין החיל ביתר שאת.

אפליית ילדים מאומצים מחוץ-לארץ

חבר הכנסת א' גולדפרב שאל את שר הפנים ביום כ"ב באייר התשנ"ד (3 במאי 1994):

על-פי מידע שקיבלתי, לפני כשש שנים שונתה מדיניות משרדך, ולפיה ילדים המאומצים בחוץ-לארץ מופלים לרעה בשתי דרכים: אי-רישום במרשם התושבים הישראלי; או סימון מיוחד בתיקם שבמשרד הפנים, המעיד על היותם מאומצים.

ברצוני לשאול:

1. מדוע שונתה המדיניות?

2. מכיוון שאותם ילדים נפגעים ממדיניות זו, מה היא הדרך להחזיר את המצב לקדמותו?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

המידע אינו נכון, לא שונתה כל מדיניות בנושא זה.

הנכון הוא, שילדים המאומצים כחוק מחוץ-לארץ כן נרשמים במרשם התושבים בישראל. בתיקם האישי ובתיעוד הניתן על-פיו אין סימון כלשהו על היותם מאומצים.

מסמכי האימוץ וכל החומר הקשור לכך נשמרים בנפרד בארכיב חסוי, שהגישה אליו היא למורשים בלבד.

בחירות למועצה האזורית באר-טוביה

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר הפנים ביום ז' בסיוון התשנ"ד (17 במאי 1994):

ברצוני לשאול:

מדוע לא יוכלו תושבי גבעת-עזר, אחווה וכנות להשתתף בבחירות למועצה האזורית שבתחומה הם גרים – באר-טוביה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

יש יישובים או מקומות שאינם מוגדרים כיישובים, הממוקמים בתחום שיפוט של מועצה אזורית אולם אינם נמנים באופן פורמלי וחוקי עם יישובי המועצה. יישובים ומקומות אלה הוגדרו בצו המועצות המקומיות (מועצות אזוריות) (תיקון), התשנ"א-1990, כ"תחום עודף".

לא בכל המועצות האזוריות יש "תחום עודף". במועצה אזורית שבה קיים "תחום עודף" ייחשבו, לעניין הבחירות, כל היישובים והמקומות שבו ביחד ליישוב אחד, אם מספר התושבים שבתחום העודף הוא יותר ממחצית מודד.

המודד שנקבע במועצה האזורית באר-טוביה הוא 750. מספר התושבים ביישובים עזר, אחווה וכנות ביחד הוא 267.

משהתברר כי קיים מקום נוסף בתחום העודף – בת-חצור, ובו למעלה מ-1,100 תושבים, זכאי ה"תחום העודף" לשני נציגים במועצה. לפיכך יוכלו תושבי אחווה, עזר וכנות להגיש רשימות מועמדים ולבחור נציגיהם – יחד עם בת-חצור – למועצה. לכן, אין כל מניעה מתושבים אלה לבחור ולהיבחר לרשות המקומית.

נוהלי ויתור על אזרחות

חבר הכנסת י' עזרן שאל את שר הפנים ביום י"ד בסיוון התשנ"ד (24 במאי 1994):

ילדי ישראלים שהיגרו ומבקשים לוותר על אזרחותם אינם יכולים להגיש בקשה לויתור על אזרחות, אלא אם כן גם הוריהם מבקשים זאת. לאחר גיל 18 אין הם יכולים לעשות זאת, כי אז הם מחויבי גיוס.

ברצוני לשאול:

1. מדוע ילדים עד גיל 18 אינם יכולים לוותר על אזרחותם בלא זיקה להוריהם?

2. מה הם הקריטריונים לויתור על אזרחות לגבי צעירים בחוץ-לארץ?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כיוון שעל-פי סעיף 10 לחוק האזרחות, התשי"ב-1952, רק בגיר רשאי למסור הצהרת ויתור על אזרחות ולכלול בה את ילדיו הקטינים.

2. סעיפים 10(ג) ו-10(ד) לחוק האזרחות מאפשרים להורה למסור הצהרת ויתור כדלקמן: א. לקטין שנולד מחוץ לישראל, ובלבד שביום מתן ההצהרה, ההורים והקטין לא היו תושבי ישראל; ב. קטין שנולד בישראל לפני יום תיקון חוק האזרחות בשנת התש"ם וביום לידתו לא היו הוריו אזרחי ישראל ולא היו רשומים במרשם האוכלוסין. לפני התש"ם כל זכאי שבות שנולד בישראל היה הופך אוטומטית לאזרחי ישראל; בתיקון חוק האזרחות בשנת התש"ם נקבע, כי האזרחות לא תוקנה ליילוד אם אף אחד מהוריו לא היה רשום במרשם האוכלוסין בישראל. עם זאת, ילד שעזב את ישראל לפני הגיעו לגיל 15 יחד עם הוריו, וההורים והילד השתקעו בחוץ-לארץ, רשאי בהגיעו לגיל 18 למסור הצהרת ויתור על אזרחות.

בחירות למועצה האזורית באר-טוביה

חבר הכנסת ס' שלום שאל את שר הפנים ביום כ"א בסיוון התשנ"ד (31 במאי 1994):

במועצה האזורית באר-טוביה קיימים שלושה יישובים שטרם הוגדרו כיישוב. מספר התושבים ביישובים אלו קטן ממחצית המודד, שהוא מספר המינימום שעל-פיו רשאים התושבים לבחור ולהיבחר למועצה ולראשותה. תושבי עזר, אחווה וכנות, אינם יכולים לממש את זכות היסוד של הדמוקרטיה.

ברצוני לשאול:

1. האם מודע משרד הפנים למצב זה?

2. מה ייעשה כדי לאפשר לתושבים הזכאים לבחור ולהיבחר לרשויות מקומיות?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. יש יישובים או מקומות שאינם מוגדרים כיישובים, הממוקמים בתחום שיפוט של מועצה אזורית אולם אינם נמנים באופן פורמלי וחוקי עם יישובי המועצה. יישובים ומקומות אלה הוגדרו בצו המועצות המקומיות (מועצות אזוריות) (תיקון), התשנ"א-1990, כ"תחום עודף".

לא בכל המועצות האזוריות יש "תחום עודף". במועצה אזורית שבה קיים "תחום עודף" ייחשבו, לעניין הבחירות, כל היישובים והמקומות שבו ביחד ליישוב אחד, אם מספר התושבים שבתחום העודף הוא יותר ממחצית מודד.

המודד שנקבע במועצה האזורית באר-טוביה הוא 750. מספר התושבים ביישובים עזר, אחווה וכנות ביחד הוא 267. משהתברר כי קיים מקום נוסף בתחום העודף – בת-חצור, ובו למעלה מ-1,100 תושבים, זכאי ה"תחום העודף" לשני נציגים במועצה. לפיכך יוכלו תושבי אחווה, עזר וכנות להגיש רשימות מועמדים ולבחור נציגיהם – יחד עם בת-חצור – למועצה. לכן אין כל מניעה מתושבים אלה לבחור ולהיבחר לרשות המקומית.

בקשות של עולים מתימן לקבלת דרכונים

חבר הכנסת י' עזרן שאל את שר הפנים ביום כ"ח בסיוון התשנ"ד (7 ביוני 1994):

נוכח הפרסומים על קבוצת עולים מתימן המבקשים להגר, אולם בקשתם, לדבריהם, לקבל דרכון נתקלת בסירוב – ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. לפי רישומי משרדך, כמה עולים חדשים היגרו מהארץ?

3. מה הם הקריטריונים לקבלת דרכונים באשר לעולים חדשים?

4. כיצד ניתן לוודא שעולים שקיבלו זכויות ומענקים לא ירדו מהארץ בניגוד להתחייבותם?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הבקשות לקבלת דרכונים על-ידי עולי תימן לא סורבו, אך הטיפול בהם מתעכב עד גמר הבירור של המשרד לקליטת העלייה והסוכנות היהודית, באמצעות בנק עידוד, בנוגע לתנאי הסיוע הכספי שניתן לעולה כהלואה עומדת.

2. לפי המידע שבידינו, עזבו מקרב עלייה זאת 16 נפש.

3. לפי החלטת הממשלה, אין המשרד מנפיק דרכון לעולה אלא לאחר שנה מיום עלייתו, להוציא מקרים שיש לגביהם נסיבות מיוחדות של תועלת למדינה ולמשק הכלכלי או מניעת נזק כלכלי או אחר למבקש.

4. הנושא מצוי באחריות משרדים אחרים הנותנים סיוע כספי וכלכלי אחר לעולים, ובעיקר המשרד לקליטת העלייה והסוכנות היהודית – שניהם מקבלים ממשרדנו מידע על מבקשי דרכונים ומפעילים סמכותם מול המבקשים בנוגע למיצי ההתחייבויות כלפיהם.

רישום תאריכי הלידה של העולים מאתיופיה

חבר הכנסת ר' אלול שאל את שר הפנים ביום י"ב בתמוז התשנ"ד (21 ביוני 1994):

מצאתי כי אצל רבים מהעולים מאתיופיה לא רשום כלל תאריך הלידה שלהם, ואצל אלה שהגיל רשום הוא שונה, לפי טענתם, מהגיל האמיתי שלהם.

הדבר גורם לכך שרבים מעולי אתיופיה לא לומדים עם בני גילם האמיתי ואף אינם יכולים לחגוג ימי הולדת ובר-מצווה.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא ירשמו בתעודות הזהות את הגיל שהעולים טוענים שהוא גילם האמיתי?

2. מה יעשה משרד הפנים כדי שלאותם עולים יירשמו תאריכי לידה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. רישום פרטי העולה, לרבות הגיל, נעשה על סמך הודעת העולה לגביו ולגבי ילדיו ועל בסיס תחקיר מקצועי שנעשה על-ידי צוות מיומן בשגרירות ישראל באתיופיה בעת הגשת הבקשה לעלייה.

יש לציין, כי באתיופיה אין מרשם אוכלוסין ואין מנפיקים תעודות לידה. לכן לגבי רוב העולים מאתיופיה מציינים את שנת הלידה בלבד באין אפשרות לקביעה מדויקת של היום וחודש הלידה.

2. משרד הפנים מטפל בכל פנייה לתיקון הגיל, לפי סמכותו בחוק מרשם האוכלוסין לבחון את הבסיס הראייתי שמא מדובר בטעות שניתן לראותה כטעות סופר, ובמקרים אחרים מפנה את המבקשים לבית-המשפט, שהוא הסמכות להחליט על שינוי הרישום בתאריך הלידה לפי חוק קביעת גיל, התשכ"ד-1963.

הנפקת רשיונות ביקור בדרום-לבנון

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר הפנים ביום י"ב בתמוז התשנ"ד (21 ביוני 1994):

עד עתה טיפל משרד הפנים בעכו במתן רשיונות ביקור בדרום-לבנון לאזרחים ישראלים, בעיקר לתושבי הכפרים הדרוזיים שבאזור.

מתלונות שהגיעו אלי נודע לי, כי לפני שלושה חודשים, בעקבות מחלתו של הפקיד, הועבר הטיפול לעפולה, ודבר מקשה מאוד על האוכלוסייה באזור.

ברצוני לשאול:

1. האם המידע נכון?

2. אם כן – מה יעשה משרדך כדי לפתור את נושא הנפקת האישורים גם בעכו, לרווחת תושבי הגליל המערבי?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משרד הפנים נתן הנחיה ברורה ללשכתנו בעכו לקבל בקשות של תושבים המתגוררים בעכו ובסביבתה ולא להפנות את הקהל ללשכה בעפולה.

זיוף אישורים על יהדותם של עולים מאתיופיה

חבר הכנסת מ' מאיה שאל את שר הפנים ביום י"ט בתמוז התשנ"ד (28 ביוני 1994):

שגריר ישראל באתיופיה אורי נוי דיווח, כי באדיס-אבבה נתגלו אישורים מזויפים של קייסים אתיופים על יהדותם כביכול של הפונים לשגרירות בבקשה לעלות לישראל.

ברצוני לשאול:

1. האם ידועים הפרטים למשרדך?
2. בכמה אנשים, לדבריו, מדובר?
3. האם מונע משרדך מאתיופים אלו לעלות כיהודים? אם כן – כיצד?
4. האם יש בין העולים מאתיופיה נוכרים הרשומים כיהודים, וכמה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. מדובר בכמה מקרים של בקשות עלייה שנתקבלו בשגרירות ישראל באתיופיה ונסמכו על אישורי קייסים שנראו על פניהם מזויפים, ועל כן הבקשות לעלייה נדחו על הסף.

4. לפי חוק מרשם האוכלוסין, יכול להירשם יהודי רק "מי שנולד לאם יהודייה או שנתגייר ואינו בן דת אחרת".

בין הזכאים לעלייה לפי חוק השבות יכול שיהא נוכרי, בתנאי שהוא קרוב ליהודי כילד, נכד, בן זוג או בן זוג של ילד או נכד של יהודי.

משרד הפנים עושה כל מה שלא ידו כדי שלא לרשום את העולים הנוכרים כיהודים ומסתמך על ממצאי תחקיר מקצועי הנעשה בשגרירות ישראל באתיופיה על-ידי נציגים קונסולרים מיומנים לכל יחיד במשפחת העולים.

הנחות בארנונה לנזקקים

חבר הכנסת י' שפי שאל את שר הפנים ביום י"ט בתמוז התשנ"ד (28 ביוני 1994):

ברצוני לשאול:

1. איזה היגיון ואילו סיבות עמדו מאחורי ההחלטה על קבלת תקנות הסדרים במשק המדינה (הנחה מארנונה), התשנ"ג-1993?
2. האם שוקל שר הפנים לשוב ולאפשר לרשויות המקומיות את היכולת לתת הנחות בארנונה לציבור הנזקקים?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כפי שהסברתי בתחילת דברי בנושא ההנחות מארנונה, חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי תקציב), התשנ"ג-1993, הטיל על שר הפנים לקבוע בתקנות "תנאים וכללים למתן הנחות בתשלומי ארנונה הכללית ואת שיעורי ההנחה המרביים".

ההיגיון העומד מאחורי החלטה זו הוא לקבוע אמות מידה אחידות וקבועות בכל הרשויות המקומיות בנושא זה.

2. התשובה שלילית.

מעמד יישוב קבע לבני שבט אזברגה

חבר הכנסת מ' איתן שאל את שר הפנים ביום כ"ו בתמוז התשנ"ד (5 ביולי 1994):

ליד משטרת טייבה התיישבו במרוצת השנים משפחות משבט אזברגה, ונבנו במקום מבני קבע רבים.

ברצוני לשאול:

1. האם יוענק לשכונה מעמד של יישוב?

2. האם ומתי יחוברו הבתים לרשתות החשמל, המים, הכבישים ויתר התשתיות?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משרד הפנים בודק אפשרות לחיבור המבנים המצויים בתוך שטח השיפוט של טייבה לאזור המותר לבנייה בעיר.

הבדיקה מורכבת, כיוון שהדבר קשור בכביש חוצה ישראל המתוכנן, מס' 6, וכן כביש 444 הקיים, ולכן חלים עיכובים בהחלטה.

אבני מבנים ישנים הרוסים

חבר הכנסת ר' אלול שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"א באב התשנ"ד (19 ביולי 1994):

בעבר ניתן היה לקבל במחיר סמלי אבנים שמקורן במבנים ישנים הרוסים הנחוצים על מנת לשמר מבנים היסטוריים.

לאחרונה הוחלט, שניתן לקבל אבנים אלו רק באמצעות מכרז, כאשר למועצה אין אפשרות כספית לעמוד בו.

ברצוני לשאול:

האם נשקל כי מעט האבנים הישנות שנותרו (שרק הן מתאימות לשימור האתרים) יהיו מיועדות בראש ובראשונה לשמר אתרים היסטוריים חשובים ולמנוע פיטורין של עובדים עולים בשבוע הבא?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לצורך שיקום אתרים היסטוריים, נדרשת המועצה לשימור אתרים לאבן מתאימה. למטרה זו פנתה המועצה בעבר למינהל מקרקעי ישראל בבקשה לאפשר לה להשתמש באבנים ממבנים ישנים, שמסיבות שונות נהרסו או פורקו, ואכן מינהל מקרקעי ישראל נענה לבקשתה.

עקב חוק המכרזים, הפסיק המינהל לאשר למועצה לקבל אבנים למטרות השימור, בגורסו כי יש למסור אבן זו באמצעות מכרז. המכרזים נערכים, ככל הנראה, לגבי כמויות גדולות של אבן, כמויות שאינן מאפשרות הגשת הצעות על-ידי המועצה, המוגבלת בתקציבה. וכתוצאה מכך, בסופו של דבר, נמסרת האבן לקבלנים לשימושים שונים.

אני סבור, שיש מקום לשקול נוהל שלפיו מבנים ישנים שהם ברשות גורם ממלכתי – כמינהל מקרקעי ישראל – נקבעו לפירוק או להריסה, תישמר האבן למטרות שיקום ושימור של אתרים היסטוריים.

לאבנים אלה יש משמעות חשובה ביותר בשיקום אתרים היסטוריים, וראוי היה להבטיח כי מלאי האבנים הקטן המצוי יופנה למטרה חשובה זו ולא יבזבז לשימושים שבהם די באבן רגילה.

עלי לציין כאן גם, כי לצורך שיקום אתרים היסטוריים מסתייעת המועצה בעבודת עולים המתמחים בנושא השימור, והשבתתם מעבודה בשל מחסור באבן פוגעת גם באספקט חשוב זה של פעולתה.

עלי להודות, כי עד לקבלת שאילתא זו, לא הייתי מודע לעניין זה, ובדעתי להורות על בדיקת האפשרות המשפטית לקבלת פטור על-ידי מינהל מקרקעי ישראל מחובת מכרז בעניין אבן זו.

הייתי מציע גם לחבר הכנסת רפי אלול לפנות למינהל מקרקעי ישראל בבקשה כי ימצא את הדרך לאשר באופן מיוחד וחריג נוהל לשימור האבן למטרות חשובות אלה.

תשלומים חריגים לבית-הספר

חבר הכנסת ר' פנחסי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ב' באב התשנ"ד (10 ביולי 1994):

העיתון "מעריב" מיום 1 ביולי 1994 (רצ"ב צילום הידיעה) מדווח בכותרת על "משפט שדה" כביכול שנערך לתלמידים שהוריהם לא שילמו 400 ש"ח למסיבת סיום.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. אם כן – מה היא מסקנתכם?

3. האם רשאי בית-ספר לגבות כל סכום שיחליט?

4. האם משרדך מחפש דרכים לסייע להורים שאינם מסוגלים לעמוד בנטל התשלומים החריגים?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לצערנו, הפרטים שנמסרו בכתבה נכונים, ואכן ועד ההורים, בניגוד למדיניות המשרד, דרש סכומים גבוהים למסיבת סיום.

בניגוד לאמור בכתבה, כל התלמידים, גם אלה שלא שילמו את מלוא הסכום, השתתפו במסיבה.

2. המשרד רואה את העניין בחומרה רבה. המפקחת על בית-הספר שוחחה עם המנהלת והמחנכות, שהודו כי נכשלו בתגובתן, והתנצלו בפני התלמידים והוריהם. אנו מקווים כי מקרים כאלה לא יישנו בעתיד.

3. מדיניות משרד החינוך היא לקיים מסיבות צנועות בתוך בית-הספר ועל-ידי צוות בית-הספר, כך שכל הורה יוכל לעמוד בתשלומים הכרוכים בכך.

4. כל התלמידים משתתפים במסיבות הסיום, גם אלה שהוריהם אינם יכולים לעמוד בנטל התשלום.

אי-העברת תקציבי משרד חינוך ליעדיהם

חבר הכנסת י' ביבי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"א באב התשנ"ד (19 ביולי 1994):

נמסר לי מבית-הספר "אביר יעקב" באופקים, כי הקצבה שהועברה ממשרד החינוך לתלמידים עולים הלומדים בבית-הספר קוזזה על-ידי משרד הפנים מתקציב הרשות ולא הועברה לבית-הספר.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד החינוך והתרבות על תופעה שתקציבים העוברים על-ידכם לרשויות למטרות חינוך שונות, אינם מועברים ליעדיהם?

2. האם יש לכם נתונים מעודכנים על העברות לרשויות ומעקב אחרי השימוש בכספים?

3. אם תופעה זו קיימת, מה ייעשה בנדון?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התקציבים שמשרד החינוך מעביר לרשויות מנוצלים אך ורק לנושאי חינוך וליעד שעבורו הם הועברו.

2. למשרד החינוך יש נתונים מעודכנים לגבי התקציבים שהמשרד מעביר לרשויות. מערך הפיקוח, עובדי המטה והמחוזות, בודקים שהפעולות שעבורן מועבר התקציב מבוצעות על-ידי הרשויות.

3. התופעה שמשרד הפנים מקזז ממענק האיזון של הרשויות בעקבות הגדלת העברות על-ידי משרד החינוך הובאה לידיעתנו על-ידי רשויות מספר. פניותינו למשרד הפנים ולמשרד האוצר בעניין לא הניבו פרי.

אגודה לטיפול מורשת יהדות תימן

חבר הכנסת א' קהלני שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"א באב התשנ"ד (19 ביולי 1994):

האגודה לטיפול מורשת יהדות תימן פנתה למשרדך בבקשה לתמיכה כספית לשנת 1994, אך נענתה בשלילה.

ברצוני לשאול:

1. האם האמור לעיל נכון?

2. האם המשרד אינו תומך בעמותות העוסקות במורשת יהודית?

3. מדוע לא תזכה האגודה לתמיכה במסגרת סיווג "אמנותי"?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא ברור לנו איזו אגודה לטיפוח מורשת יהדות תימן פנתה למשרדנו.
2. משרדנו תומך בעמותות לפי הקריטריונים אשר פורסמו ברשומות: באגודה לטיפוח חברה ותרבות, תיעוד ומחקר, הנצחת מורשת יהדות תימן ושבטי ישראל; במכון שלום לשבטי ישורון.
3. נושא זה הוא בתחום טיפולה של שרת האמנויות.

התעללות בני נוער בבעלי חיים

חבר הכנסת ד' שילנסקי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"א באב התשנ"ד (19 ביולי 1994):

לאחרונה התפרסמו מקרים רבים של התעללות בני נוער בבעלי חיים.

עובדות אלה מלמדות פעם נוספת, שאת המושג "צער בעלי חיים" יש להחדיר בצעירים מגיל רך.

ברצוני לשאול:

מה ייעשה בנושא הנ"ל?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משרד החינוך והתרבות רואה בחומרה רבה את התופעה של התעללות בני נוער בבעלי החיים. עם זאת, ככל הידוע לנו, מדובר במקרים חריגים.

השירות הפסיכולוגי-ייעוצי פועל למיגור התופעה, בין היתר: תוכנית במסגרת "כישורי חיים" למניעת אלימות בקרב תלמידים, תוכניות התפתחותיות המיועדות לכלל התלמידים מהגיל הרך ועד למתבגרים.

בנוסף, עומד המשרד בקשר עם אגודת S.O.S חיות, לשם כתיבת תוכניות מניעה והסברה בקרב התלמידים.

כמו כן, אגודת ח"י ערכה בכפר-המכבייה כנס גדול למחנכים, בשיתוף משרדנו, עם מיטב המרצים מהארץ ומארצות-הברית. בכנס זה נדונה גם סוגיה זו.

השפעת מחסור בנייר על הדפסת ספרי לימוד

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"א באב התשנ"ד (19 ביולי 1994):

מנתונים שבידי עולה, כי קיים מחסור בנייר, וכתוצאה מכך צפויה בעיה בהדפסת כמות מספקת של ספרי לימוד לקראת ראשית שנת הלימודים הבאה, ומעבר לזאת – העלאה במחירי הספרים.

ברצוני לשאול:

1. האם נערך משרד החינוך לקראת בעיה כזו?

2. כיצד תיפתר בעיה זו באופן שלא ייפגעו התלמידים אשר הוריהם נושאים ממילא בנטל כבד של תשלומים לבית-הספר?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. ספרי תוכניות הלימודים מודפסים על נייר מתוצרת הארץ. הכנתם לשנת הלימודים החלה בינואר 1994, ולכן 90% כבר מוכנים.

קיים מחסור בנייר מסוגים שונים, עקב צמצום האספקה מחוץ-לארץ.

יש סיכוי טוב לעמוד ברוב דרישות התלמידים. ייתכן מחסור-מה בספטמבר-אוקטובר, שיאוזן על-ידי רכישת ספרים משומשים.

שירותי מין על-ידי תלמידות תיכון

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"א באב התשנ"ד (19 ביולי 1994):

בעיתונות מתפרסמות מודעות על שירותי מין (כולל "מין סוטה") הניתנים על-ידי תלמידות תיכון באמצעות חיוג ל-056 ו-809-001. חלק מהשירותים ניתנים כעבודה לתקופת החופש הגדול.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד החינוך והתרבות בכמה תלמידות מדובר?
2. מה עושה המשרד כדי להגן על התלמידות והתלמידים היותר-צעירים מפני החשיפה היומיומית למודעות מין קשות ורבות מאוד?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מודעות הפרסומת על שירותי מין הניתנים על-ידי תלמידות תיכון באמצעות חיוג ל-056 ו-001-089, אינן בדוקות ואינן מהימנות. לא ניתן לדעת אם אכן מועסקות תלמידות בשירותים אלה.
2. שרת התקשורת מינתה ועדה בראשות פרופסור פרוקצ'יה אשר בדקה את השפעת שירותי 056. נציגת שפ"י – שירות פסיכולוגי-ייעוצי – האחראית לנושא החינוך המיני, הופיעה בפני הוועדה והתריעה על חשיפת הילדים ובני הנוער לשירותים אלה. המלצתה היתה לנתק שירות זה ממנויי הטלפון ולחבר מנויים רק על-פי הזמנה. אולם, לצערנו, ככל הידוע לנו, שירות זה ממשיך לפעול.

משרדנו מתנגד נמרצות לפרסום המודעות בעיתונות, ויש, לדעתנו, להפסיק תופעה זו.

בתוכניות לחינוך מיני אשר מועברות לתלמידים במסגרת בתי-הספר ניתן מידע בנושא מיניות, בהתאם לגיל הילדים, וכן כלים כדי להבחין בין מידע אמין ובין מידע בלתי אמין בנושא זה.

אנו קוראים גם להורים לשוחח עם ילדיהם ולענות על שאלות בתחום המיניות, לקחת אחריות ולפקח על מעשיהם בעת החופשה.

אם יגיע לידיעתנו מידע מפורט ומדויק הקשור לעבודת התלמידות בשירות זה, נבדוק ונטפל בנושא.

תחנת מגן-דוד-אדום קריות

חבר הכנסת י' כץ שאל את שר הבריאות ביום כ"ח בסיוון התשנ"ד (7 ביוני 1994):

בכתבה בעיתון "ערי המפרץ" מיום 13 במאי 1994 פורסם, שבמשמרת לילה מצוי אך ורק אמבולנס אחד, וזאת מסיבות תקציביות, דבר שגרם למותו של מר נ"ס (שמו המלא מופיע במקור).

ברצוני לשאול:

1. האם נכון שמסיבות תקציביות בלבד מצוי רק אמבולנס אחד במשמרת לילה?

2. מה ייעשה כדי שמקרים כגון דא לא יישנו?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אכן בתחנת מגן-דוד-אדום קריות נמצא בכוננות במשמרת לילה אמבולנס רגיל אחד. אולם בתחנה מוצבת גם ניידת טיפול נמרץ המוזנקת למקרי לב ופציעות.

במקרה הנדון, קריאה אשר התקבלה במגן-דוד-אדום וכללה מידע חלקי ובלתי מדויק על אודות מצב הפצוע, גרמה לאובדן דקות חיוניות בשיגור ניידת לטיפול נמרץ מלכתחילה, במקום שליחת אמבולנס רגיל מחיפה, כפי שנעשה בפועל.

2. כאמור, בתחנת מגן-דוד-אדום בקריות פועל בנוסף על ניידת טיפול נמרץ, אמבולנס רגיל אחד במשמרת הלילה. עם זאת, שיטת הסיוע ההדדי המרחבי של אמבולנסים ונט"נים מתחנות מגן-דוד-אדום הסמוכות מאפשרת מענה הולם בהחלט למקרים באזור, גם כאשר האמבולנס הרגיל עסוק.

יש לזכור, כי אילו היה נמסר מלכתחילה מידע מדויק על אודות מצב החולה, היתה מוזנקת ממגן-דוד-אדום קריות בו במקום ניידת לטיפול נמרץ.

החיידק סטרפטוקוקוס A

חבר הכנסת ח' דיין שאל את שר הבריאות ביום כ"ח בסיוון התשנ"ד (7 ביוני 1994):

מהתקשורת, לרבות קטעי העיתון המצ"ב, "ידיעות אחרונות" מתאריך 29 במאי 1994, נודע כי קיימת עלייה בפגיעה מהחיידק סטרפטוקוקוס A, אשר עלולה לגרום למוות מיידי.

ברצוני לשאול:

1. האם מדובר כאן במגפה?

2. האם משרד הבריאות מוכן להתמודדות עם חיידק זה, כולל חיסון נגדו?

3. האם המחלה מידבקת, וכיצד עובר החיידק מאיש לאיש?

4. מה יעשה משרדך בנדון?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא. אין מדובר במגפה.

2. המערכת הרפואית בישראל מסוגלת לטפל במקרים הפרטניים של מחלה פולשנית על-ידי חיידק מסוג זה או אחר, על-ידי מתן אנטיביוטיקה מתאימה לחולה ולעתים על-ידי ניקוז כירורגי של אזור הזיהום. אין חיסון למחלה זו.

3. החיידק הנ"ל, השוכן לעתים בחלל הפה של אנשים בריאים, עובר בדרך כלל מאדם לאדם בדרך האוויר ונכנס לדרכי הנשימה.

התחלואה במחלה זו מתרחשת רק אצל אדם שהחיידק מצוי אצלו, והינו בעל גורמי סיכון מיוחדים, כגון לאחר ניתוח בחלל הבטן, שימוש בסמים, התמכרות לאלכוהול, או שנמצא במצב גופני שבו מדוכאת מערכת החיסון שלו וכדומה.

4. המחלקה לאפידמיולוגיה במשרד הבריאות נמצאת בקשר מתמיד עם רופאי האיגוד הישראלי למחלות זיהומיות, הכולל את כל המומחים במחלות מידבקות בארץ.

חברי האיגוד מדווחים באופן שוטף למחלקה לאפידמיולוגיה על מקרי הימצאות מחלה זו.

אם יחול ריבוי מקרים כלשהו, יבדוק משרד הבריאות וישקול נקיטת אמצעים מתאימים. אולם עד כה אין כל צורך בכך.

אחוז חולי הסרטן בנס-ציונה

חבר הכנסת א' יחזקאל שאל את שר הבריאות ביום כ"ח בסיוון התשנ"ד (7 ביוני 1994):

עקב נתונים שהגיעו לידי, כי אחוז חולי הסרטן בנס-ציונה גבוה מאחוז החולים על-פי הסטטיסטיקה הארצית, ברצוני לשאול:

1. מה הוא אחוז החולים בסרטן בנס-ציונה ומה הוא אחוז התמותה מהמחלה בשנים האחרונות?

2. אם אחוז החולים הוא גבוה, מה הן הסיבות לכך?

3. האם שיעור של גז הראדון בנס-ציונה גבוה משיעורו בשאר חלקי המדינה ומהמותר? והאם הימצאות הגז מגבירה את הסיכוי לחלות במחלת הסרטן?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא ניתן לחשב את אחוז חולי הסרטן ביישוב מסוים, כיוון שאין נתונים מעודכנים לגבי שינויים במקום המגורים של החולה.

עם זאת, על-פי הנתונים הקיימים במשרד הבריאות, שיעור המקרים החדשים של מחלת הסרטן בנס-ציונה בשנת 1991/92 נמוך מהשיעור הארצי הכללי: כ-217 מקרים ל-100,000 תושבים בנס-ציונה, לעומת 280 מקרים ל-100,000 תושבים בכל הארץ. כמו-כן התמותה השנתית מסרטן בנס-ציונה הינה 98 ל-100,000 תושבים, בעוד שיעור התמותה הארצי הוא 122 ל-100,000 תושבים.

2. לאור האמור, שיעורי התחלואה והתמותה בנס-ציונה אינם גבוהים מהממוצע.

3. נושא הטיפול בגז הראדון נמצא בתחום אחריות של המשרד לאיכות הסביבה. למשרד הבריאות אין מחקרים מדעיים בדבר השפעתו של גז הראדון על מחלות הסרטן בארץ. לפיכך, לא ניתן לקבוע אם יש קשר סיבתי בין הימצאות גז ראדון בארץ לבין שיעורי התחלואה בסרטן.

איכות מי השתייה בבני-ברק

חבר הכנסת ר' פנחסי שאל את שר הבריאות ביום ה' בתמוז התשנ"ד (14 ביוני 1994):

לאחרונה הוזהרו תושבי בני-ברק שלא לשתות מי שתייה אלא לאחר הרתחתם.

ברצוני לשאול:

1. האם עוקב משרדך אחר טיב מי השתייה בכל הארץ?

2. אם כן – היכן ומתי נתגלו מקרים של אספקת מים שיש להרתחם?

3. מה היא הסיבה לצורך בהרתחת המים בבני-ברק, ומה עושה משרדך לשיפור טיב המים?

4. האם עתה ראויים המים בעיר לשתייה?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הרשויות המקומיות הן ספקי מי השתייה, ולכן הן אחראיות לטיב מי השתייה, בהתאם לדרישות תקנות בריאות העם.

משרד הבריאות מקיים מעקב שוטף על איכות המים המסופקים, בכל הארץ, והוא מודיע לציבור ובכל אמצעי התקשורת על הצורך בהרתחת מי השתייה, כאשר ריכוז החיידקים במים מצביע על סכנה בריאותית משתייתם.

2. כל מקרה זיהום שמתגלה, מטופל לגופו, עד סילוק הזיהום והבטחת איכות מי השתייה. האינפורמציה נמסרת מיידית לפרנסי העיר וכן לציבור באמצעות התקשורת.

אירועים אלה הם בודדים ומנוהלים מקומית על-ידי לשכות הבריאות של משרד הבריאות ברחבי הארץ.

3. האירוע האחרון בבני-ברק נגרם כתוצאה מתקלה בהפעלת מערכת המים העירונית שגרמה לחדירת משקעים מבריכת המים לקווי האספקה וממערכת חיטוי לא תקינה. לשכת הבריאות המחוזית של משרד הבריאות דורשת מהעירייה כבר זמן רב לשפר את הטיפול של העירייה באיכות מי השתייה, אולם התקלות, לצערנו, חוזרות מפעם לפעם.

4. המים בעיר בני-ברק ראויים כעת לשתייה.

רכיבים מסרטנים בנקיקיות

חבר הכנסת א' יחזקאל שאל את שר הבריאות ביום ה' בתמוז התשנ"ד (14 ביוני 1994):

בעקבות פרסום מחקר אמריקני, שלפיו אכילת נקיקיות באופן קבוע גורמת לעלייה בסיכויים לחלות בסרטן הדם, ברצוני לשאול:

1. האם הנתונים שפורסמו נכונים?

2. האם קיימים בנקיקייה חומרים מסוימים הגורמים לעלייה בסיכויים לחלות בלוקמיה? אם כן – האם קיימים חומרים אלה גם בנקיקיות בארץ?

3. האם בעקבות המחקר ישונה התקן של החומרים המותרים בתכולת נקיקיות?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הנתונים שפורסמו הם חלק מסקר אפידמיולוגי המכיל נתונים למסקנות ראשוניות. החוקרים הביעו דעה, שיש צורך לבדוק את הנושא ביתר יסודיות. לפיכך לא ננקטו בארצות-הברית כל צעדים להגבלת שיווק הנקיקיות.

2. ידוע שרכיבים המוספים לנקניקיות ולמוצרי בשר מעובדים אחרים כוללים חומרים כימיים, ובהם ניטריטים שעלולים להפוך לניטרוזאמין, אשר בניסויים בבעלי חיים הוכחו כמסרטנים.

בהתייחס להשפעתם על בני-אדם, המידע הוא חלקי והמחקר שהתפרסם הוא הראשון מסוגו.

עם זאת, הניטריטים הינם הגורם היחיד והידוע היום שיכול למנוע היווצרות רעלניים של החיידק קלוסטרידיום בוטוליניום הגורם למוות.

בארץ ובעולם משתמשים בניטריטים כחומר משמר לכמה מוצרי מזון בכמות מוגבלת כפי שנקבע בחוק.

מקובל בארץ להוסיף אסקורבט למוצרים שבהם הוספו ניטריטים וניטרוטים – גורם הידוע כמנטרל את היווצרות ניטרוזאמינים.

3. בשלב זה ממתינה הקהילה המדעית לנתונים נוספים ממחקרים המבוצעים בארצות-הברית ומהקהילה האירופית.

שירות המזון של משרד הבריאות החליט להוציא תקנה שתחייב את השימוש באסקורבט בכל מוצרי המזון שבהם מוסיפים ניטריטים.

רישום לאום בתעודות לידה וברשיונות קבורה

חבר הכנסת א' שפירא שאל את שר הבריאות ביום י"ב בתמוז התשנ"ד (21 ביוני 1994):

נמסר לי, כי ברשויות הבריאות לא מקפידים על רישום מדויק של הלאום בתעודות הלידה וברשיונות הקבורה, דבר הגורם לתקלות.

ברצוני לשאול:

1. האם יש הוראות ברורות בנוגע למילוי פרטי הדת והלאום בתעודות לידה וברשיונות קבורה?

2. האם יש גורם אחראי המבצע ביקורת מעקב אחר מילוי ההוראות?

3. האם ננקטו צעדים בעבר בעקבות רישומים בלתי מדויקים? אם כן – אילו?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. תעודת לידה ממולאת בבית-החולים על-ידי פקיד, שהוא בעל סמכויות ממשרד הפנים. יש להניח כי הדבר מתבצע על-פי הנהלים הקבועים על-ידי משרד הפנים.

רשיון קבורה מוצא על-ידי לשכת הבריאות, בהסתמך על הצגת תעודת הזהות של הנפטר.

אם הדבר מתבצע בצורה זו, יש הקפדה מלאה במילוי סעיף הלאום.

במקרים שבהם רשיון הקבורה ניתן ללא תעודת זהות, מסתמכת לשכת הבריאות על מה שנכתב בהודעת הפטירה הממולאת על-ידי רופא. תעודה זו היא רפואית, ומשמשת את החברות קדישא לקבלת החזר מהביטוח הלאומי.

יש לציין, כי אם היה ניתן רשיון קבורה רק על סמך תעודת זהות, לא היה כל מקום לטעות. אולם משפחות הנפטרים המגיעות ללשכת הבריאות אינן יכולות לעתים בעת צערן העמוק למצוא את תעודת הזהות. במקרים אלה, ממולאים הפרטים על סמך הודעת הפטירה או על סמך הצהרת המשפחה. טעויות אלה הן נדירות. למרות הכול חשוב להדגיש, כי תעודת הפטירה של משרד הפנים, שבה מוודאים גם את נושא הלאום, היא זו הרשמית והחוקית לכל דבר ועניין.

2. עיקר תשומת הלב בהודעת הפטירה ורשיון הקבורה ניתנת להיבטים הרפואיים.

הבדיקה של משרד הפנים הינה הביקורת על אבטחת איכות ואימות הנתונים הדמוגרפיים.

3. למיטב ידיעתנו, האירוע היחיד שאירע היה בעקבות רציחתה הטרגית של עולה מברית-המועצות על-ידי מחבל, בשל היותה יהודייה.

במקרה זה הועברה גופתה למכון הפתולוגי באבו-כביר, ושם נמסר, כנראה על-ידי המשטרה, בשל חוסר תעודת זהות, כי היא יהודייה. בדיעבד התברר במשרד הפנים, כי הנרצחת לא היתה יהודייה כשרה. באירוע טרגי זה אין אשמים, הואיל והכול רצו לעזור למשפחת העולים במהירות ומתוך רצון טוב בשל הטרגדיה שעברו בני המשפחה.

תחנת מגן-דוד-אדום דימונה

חבר הכנסת ש' בוחבוט שאל את שר הבריאות ביום י"ט בתמוז התשנ"ד (28 ביוני 1994):

במשרדי נתקבל מכתב מאת מר אלי טובול, הטוען כי קיימים אי-סדרים בתחנת מגן-דוד-אדום דימונה.

הנ"ל מאשים את תחנת מגן-דוד-אדום דימונה באחריות למותו של נכדו ובאחריות למקרים רבים של מוות בשל אי-מתן שירות בזמן והתרשלות.

ברצוני לשאול:

1. האם משרד הבריאות מודע למצב זה?

2. האם אכן יש קשר נסיבתי לכאורה בין המקרים לבין תפקוד מגן-דוד-אדום דימונה?

3. מדוע תשובת משרד הבריאות הסתמכה על עדותו של מנהל מגן-דוד-אדום דימונה, מר אלי בן-קיסוס, ולא על חקירה מקיפה של אגף הבקרה במשרדך?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. למשרד הבריאות הגיעה, בעקבות האירוע המצער של פטירת התינוק מור נחמני, זיכרונו לברכה, פניית הסב, ובעקבותיה נבדק המקרה.

2. למשרד הבריאות לא ידוע על אי-סדרים הקיימים כביכול בתחנת מגן-דוד-אדום דימונה. יש להוסיף, כי המקרה הנדון נבחן לגופו בצורה יסודית על-ידי משרד הבריאות והנהלת מגן-דוד-אדום.

3. הבדיקה שערך משרד הבריאות בעניין היתה יסודית. ראש מערך הבקרה של משרד הבריאות התבססה בקביעת מסקנות האירוע, בין היתר, על ממצאי בדיקה מקיפה שערכה רופאת מחוז הדרום של משרד הבריאות, זאת במקביל לבדיקה פנימית שנערכה במגן-דוד-אדום מטעם הממונה על קבילות הציבור של מגן-דוד-אדום, אשר היתה זהה בממצאיה ובמסקנותיה לזו של משרד הבריאות.

ניתוק חולה ממכשיר המוניטור

חבר הכנסת א' דרעי שאל את שר הבריאות ביום כ"ו בתמוז התשנ"ד (5 ביולי 1994):

העיתון "ידיעות אחרונות" – רצ"ב צילמו – מדווח על טענת הורים, כי רופא הורה לנתק את ילדם ממכשיר המוניטור המשמיע אותות מצוקה.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. האם מדובר במכשיר המעניק שירותים רפואיים?

3. האם יש הוראות ממשרדכם באשר לניתוק חולים ממכשירים אלו, ומה הן?

4. האם יש מקרים שבהם מנתקים חולים ממכשירים רפואיים?

5. מה היא מדיניות משרדכם בנושא?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הפרטים אינם נכונים.

2. מדובר במכשיר ניטור של פרמטרים שונים, קצב לב, רוויית חמצן ומספר נשימות. מאחר שנשימות החולה לא היו סדירות, היתה הפרעה בפעולת הניטור, ולכן התקבלה החלטה רפואית לנתק את ניטור הנשימות בלבד ולהשאיר את ניטור רוויית החמצן וקצב הלב שהם הפרמטרים החשובים יותר. בכל מקרה, לא היה מדובר בפגיעה בטיפול הרפואי שניתן.

3. אין הוראות ממשרד הבריאות לניתוק חולים ממכשירי ניטור. ההחלטה הינה רפואית ונעשית על-פי שיקול רפואי.

4. במקרים שבהם קיימת הצדקה רפואית לכך, מנתקים חולים ממכשירי ניטור, בהתאם לצורך הרפואי כאמור.

5. מדיניות משרד הבריאות הינה שהשיקולים להפעלת מכשירי ניטור, ניתוק המוניטור או חלק מהפרמטרים שלו, הינם בהתאם לצרכים הרפואיים ועל-פי שיקול הדעת הרפואי.

דברי יושב-ראש הכנסת בסיום כנס הקיץ

היז"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו מסיימים עכשיו מושב שני של הכנסת השלוש-עשרה, ואני רוצה לומר משהו בקיצור נמרץ בנוכחות הצוות הקבוע.

קודם כול, זהו מושב וזאת היא כנסת עם פעילות מדהימה בהיקפה. אני כמובן אינני רשאי לעשות מדידה איכותית של פעילות – ואני בטוח שזה משקף גם הרבה איכויות. אביא אולי שתיים-שלוש דוגמאות. מספר הישיבות, בהשוואה לכנסת הקודמת, עלה רק ב-2.21%. אבל מספר שעות ישיבות המליאה עלה ב-36.41%. זאת עלייה שמשקפת במאמץ של עובדי הכנסת ובמאמץ של כולם. מספר דפי הפרוטוקול עלה ב-91.71%. אגב, אני לא מבין זאת. כנראה חברי הכנסת הנוכחים פשוט מדברים מהר יותר, כי אחרת אין הסבר. זה צריך להיות פרופורציונלי למספר השעות.

דב שילנסקי (הליכוד):

בכמה עלה מספר הקצרניות?

היז"ר ש' וייס:

מייד אני אומר לכם משהו גם על זה. מספר הצעות החוק הממשלתיות שהונחו על שולחן הכנסת דומה מאוד למספרן בכנסת הקודמת. הצעות חוק פרטיות – מספרן עלה למכביר.

אני אציין עוד דוגמה אחת או שתיים, שהיא אולי המובהקת ביותר. אגב, מספר הנאומים במליאה עלה רק ב-3.5%. כך שבגדול זה קצת מתאזן. מספר ישיבות הוועדות ומספר המסקנות ירדו באופן ניכר. כלומר, אני מבין שחלק גדול מאוד מן החיים הפרלמנטריים עבר מן הוועדות למליאה. יכול להיות שאנחנו צריכים לבדוק את עצמנו בנושא הזה, כי אחרי הכול למליאה יש חשיבות רבה מאוד, אבל בתחומים מסוימים של חיים פרלמנטריים, הוועדות ועבודתן חיוניות.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל זה בשעות אחרות.

היז"ר ש' וייס:

אני יודע. אני לא יודע להסביר את פשר הדבר. אני מוסר לכם אינפורמציה – – –

אלי דיין (העבודה):

אני יודע מה פשר הדבר – זה השידור הישיר. זה משפיע.

הי"ר ש' וייס:

כולנו רצינו בשידורים הישירים. יש גם שידורים ישירים מן הוועדות. אני לא ראיתי הפגנה של חברי כנסת שבאים אלי ואומרים: תפסיקו את השידורים. גם הציבור זכאי לדעת מה אנחנו עושים.

עכשיו, חברי הכנסת, אני רוצה לומר שיש כאן בעיות חדשות של הפעלת הכנסת, ואנחנו התמודדנו אתן פעמים רבות. קשה מאוד לדחוס לשלושה ימים היקף כזה של פעילות. ואני יודע שקשה להוסיף יום רביעי, משום שממילא עוד יום בשבוע ועדות רבות מסיירות, ויש גם חיים מפלגתיים ציבוריים מאוד פורים למפלגות בישראל, והם חלק אינטגרלי של העבודה שלנו. אנחנו נצטרך שוב להתמודד עם זה, אני לא יודע איך, צריך לעשות את זה בצוותא. אמרתי לחברים בוועדת הכנסת – רק בהידברות. אני לא רוצה שהרוב יכפה על מיעוט קיצור נאומים וכיוצא באלה. כאן צריך להגיע להסכמות, ומוכרחים לעשות משהו.

הערה שנייה, וזאת לא הערה. אני רוצה להודות מקרב לב לעובדי הבית, לעובדי הכנסת, הם נושאים על גבם את עיקר העול הזה. אנחנו נבחרנו, לחלק מאתנו יש אינטרס להרבות בפעילות, להופיע בפני הציבור. ציבור העובדים המסור והנאמן של הכנסת, שאני מוצא מעטים כמוהו במינהל הציבורי בארץ, עושה את המלאכה הזאת במסירות, בשקט, בכבוד, ממש למופת.

אני מחפש דרך מסוימת לפצות לפחות אותם עובדים שפשוט הגבירו את העבודה שלהם ב-20%–30%. הדברים אינם פשוטים, אבל אנחנו בוודאי גם נפצה אותם, כדי שלא יהיה מצב שעובדים יעבדו שעות נוספות רבות מאוד ללא תמורה.

אבל אני רוצה מעבר לזה להודות לכל העובדים. בשנה שעברה עשיתי שגיאה, הזכרתי אגפים ומחלקות. אני רוצה להודות לכל העובדים, וחלק כמובן עושה מאמץ נוסף. ציבור עובדים למופת, ואני אומר זאת לכבודם ולכבודה של הכנסת.

חברי הכנסת, אני רוצה לומר לכם, שבכנס בווינגטון שהוזמנתי אליו על-ידי ראש הממשלה במסגרת מסורת, כאשר מר בגין הזמין בזמנו את יושב-ראש הכנסת דאז, יצחק שמיר, למסע דומה, בהקשר דומה – כמובן, ההתרגשות היתה רבה. לא הייתי שותף לשיחות המדיניות, כמובן, אין לי שום יוהרה מדינית בתפקיד הזה, אבל הייתי שותף לטקסים, וההתרגשות היתה יוצאת דופן, באופן שקשה לתאר אותו במלים. בין היתר, פגשתי את יושב-ראש הסנאט הירדני, שמו אחמד לוזי, ואת יושב-ראש הפרלמנט הירדני טאהר אל-מצרי, שהוא משכם בעצמו. שוחחנו ארוכות, הם מאוד מתמצאים בעבודת הכנסת. מסתבר שרואים אותנו גם שם הרבה.

ניסיתי לברר באיזו מידה אפשר לקשור קשרים בין הפרלמנטים כבר בשלב זה, ואני רוצה לדווח באופן מדויק. נדמה לי שלא יהיו קשרים פורמליים בין שני הפרלמנטים עד שיתגבשו עוד מסמכים במסגרת תהליך השלום, ואני גם חושב שלא צריך ללחוץ עליהם. אמרתי להם, שאנחנו נציגי העם במובן של רוב, במובן של מיעוט, במובן של קואליציה, במובן של אופוזיציה. גם להם יש אופוזיציה. החלטנו לפתח יחסים בשלב זה דרך הוועדות למיניהן, ואני משוכנע שלא ירחק היום שגם יתקיים כאן ביקור חשוב מאוד מצד ירדן, או להיפך, ואני מעריך שסמוך מאוד לאותו יום אנחנו גם נקיים קשרים פרלמנטריים ענפים עם מדינת ירדן.

ועכשיו, חברי הכנסת, אני מבקש למסור משהו אישי, בבחינת הודעה אישית. אומנם יועצי אמרו לי שאני לא צריך לעשות את זה, אבל אני מרגיש תחושה שבלב שאני צריך לעשות את זה, ואני רוצה לבטא פה רגש של צער על שגגה שעשיתי. אני מדבר אתכם באופן החברי ביותר.

לפני כשבוע-וחצי התראיינתי למוסף של עיתון, ובמסגרת הריאיון הזה כנראה לרגע קט שכחתי שאני היום בתפקיד אחר, ולא סוציולוג פוליטי, וקצת נגררתי להגדרות ולתיאור פעילות של חברי כנסת. אני לא רוצה לומר בשום אופן שהדברים הוצאו מהקשרם, אני לא רוצה לומר בשום אופן שהעיתונאית שעשתה את המלאכה עשתה מלאכה לא טובה. הכול מבחינת העיתון והעיתונות היה תקין, הכול מוטל על כתפי.

אני עשיתי משגה בזה שדיברתי בשמות, הייתי צריך לדבר בערכים, וחברים טובים מאוד שלי וחברי כנסת נפגעו מכך שהם לא הזכרו לטוב, אולי פה ושם באיזו אסוציאציה לא נכונה. זאת שגיאה שלי, אני מצטער עליה מאוד, ותאמינו לי שיש לי הערכה עמוקה מאוד בעצם לכל חברי הכנסת. אני יודע איזו עבודה קשה מאוד הם עושים, ולא הייתי אולי צריך להיגרר קצת. אנחנו קוראים לזה במקצוע שלנו דפורמציה פרופסיונלית, ואני אומר את זה כללית לכנסת ואני אומר את זה לכל אחד מהחברים שלי אישית. הפעילות של חברי הכנסת היא מעבר לכל מה שתואר שם, מתפרסת כמעט על פני כל חברי הכנסת, על כל הוועדות. לכן, כאשר ציינתי פעילות ענפה של ועדות והבאתי דוגמה אחת או שתיים, באופן טבעי נפגעו ראשי ועדות שלא הזכרתי אותם. לא הייתי צריך לעשות את הדבר הזה, ואני בהחלט מצטער על כך. שוב, זה לא מישהו אחר, את הטעות הזאת אני עשיתי.

אני רוצה לאחל לכם פגרה טובה, שיתוף פעולה. אני חושב שבסך הכול אנחנו כנסת פעילה מאוד, מרתקת מאין כמותה, ובאופן עובדתי לאין שיעור מוצלחת יותר ואפקטיבית יותר מאשר פה ושם מנסים לתאר אותנו.

אני מודה לכל הנוכחים, מאחל הרבה בריאות לחברי הכנסת, לבני המשפחות שלהם, ומקווה שבכל זאת בפגרה נוכל לצבור קצת כוח ולשוב במרץ לחידוש עבודתנו. תודה רבה.

אני מסיים את ישיבת הכנסת. המושב הבא ייפתח ביום שני, כ"ח בתשרי התשנ"ה, 3 באוקטובר 1994. אנחנו יוצאים עכשיו לפגרה הקצרה ביותר בתולדות הכנסת. תודה רבה.